

1835 Tarihli Nüfus Sayımına Göre XIX. Yüzyılın İlk Yarısında

HISNİMANSUR (ADİYAMAN)

Doç. Dr. Seydi Vakkas TOPRAK

Adıyaman Üniversitesi Yayınları
Yayın No: 16

ADİYAMAN 2018

Editörler

Alime Evcı

Kadir Koparal

Mizanpaj ve Tasarım

Hüseyin Özkan

Kapak: Başbakanlık Osmanlı Arşivi, HRT.h, 822/9

Basım ve Cilt

Divedo Reklam

Turgut Reis Mah. 119. Sk. No: 4/A (Maliye Kuzeyi) ADIYAMAN

0416 213 13 87 – 0533 969 49 48

ISBN : 978-605-9134-05-7

Bu araştırma Adıyaman Üniversitesi Bilimsel Araştırma Birimi (BAP) tarafından FEFMAP/2016-0001 numaralı araştırma projesi olarak desteklenmiştir.

Bu eser Adıyaman Üniversitesi Yönetim Kurulu'nun 04.05.2018 tarih ve 39318660-10-01 sayılı kararı ile basılmıştır.

Tel: +90 (416) 223 38 00

Faks: +90 (416) 223 12 54

e-mail: arbap@adiyaman.edu.tr

web: www.adiyaman.edu.tr

Raportörler

Prof. Dr. Ali Fuat ÖRENÇ

Prof. Dr. Zeynel ÖZLÜ

Prof. Dr. Faruk SÖYLEMEZ

Adıyaman Üniversitesi Yayınları Yayın No: 16

Basım Yeri ve Tarihi: ADIYAMAN - Mayıs 2018

1835 Tarihli Nüfus Sayımına Göre XIX. Yüzyılın İlk Yarısında

HISNİMANSUR (ADİYAMAN)

Doç. Dr. Seydi Vakkas TOPRAK

Adıyaman Üniversitesi Yayınları
Yayın No: 16

ADİYAMAN 2018

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	XV
KISALTMALAR	XIX
Giriş.....	1

I. ADIYAMAN'IN KISA TARİHÇESİ / 5

A. Adıyaman'ın İsimleri ve Efsaneler.....	5
B. Adıyaman'ın Genel Konumu	8
C. Adıyaman Şehrinin Kuruluşu	10
D. Tarihte Adıyaman.....	11
E. Adıyaman'da Hüküm Süren Devletler	13
1. Hitit, Hurri ve Mitanni Dönemleri.....	13
2. Kummuh Krallığı Dönemi.....	14
3. Asurlular, Persler ve Helenistik Dönem	17
4. Kommagene Krallığı Dönemi.....	19
5. Roma ve Bizans Dönemleri	25
6. Orta Çağ'da Müslüman ve Hristiyan Devletlerin Hısnımansur Çevresinde Hâkimiyet Mücadeleleri	27
7. Osmanlı Dönemi	34
8. Cumhuriyet Dönemi.....	38

II. SEYYAHLARIN ADIYAMAN İZLENİMLERİ / 43

A. Kâtip Çelebi	44
B. Evliya Çelebi.....	45
C. Helmuth von Moltke.....	46
D. William Francis Ainsworth.....	51
E. Charles Texier	54
F. Sester ve Puchstein'in Nemrut Dağı'nı Keşif Yolculuğu	55
G. Humann ve Puchstein'in Nemrut Dağı'na Araştırma Gezisi	59
I. Mark Sykes'in Adıyaman İzlenimleri	65

III. NÜFUS KAVRAMI, NÜFUS KAYIT VE SAYIMLARI / 69

A. Nüfus Kavramı ve Dünyadaki Nüfus Sayımları.....	69
B. XIX. Yüzyıla Kadar Osmanlı Nüfus Kayıtları	70
C. XIX. Yüzyılda Osmanlı Nüfus Kayıtları	71
E. Hısnımansur'da İlk Nüfus Sayımı ve Kazanın Nüfusu	75
F. Hısnımansur'da Yaşayan Gayrimüslim Nüfusun Yapısı.....	79
G. Hısnımansur'da İş Hayatı ve Gayrimüslimler.....	80

IV. HISNIMANSUR'DA İCRA EDİLEN MESLEKLER / 83

A. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Adıyaman'da Bulunan Esnaf	83
1. Abacı.....	83
2. Bakkal	84
3. Basmacı.....	84
4. Berber	85
5. Boyacı	87
6. Camcı	88
7. Çerçi	89
8. Çiftçi.....	89
9. Çilingir	90
10. Cullâh, Çulhacı ve Dokumacı	90
11. Çubukçu	92
12. Çulcu, Palancı ve Semerci.....	93
13. Debbağ, Derici, Tabak	93
14. Değirmenci	95
15. Demirci.....	96
16. Duhancı, Tütüncü.....	96
17. Ekmekçi ve Uncu	97
18. Elvancı	98
19. Hallaç	98
20. Hamal.....	99
21. Hamamcı, Hekim, Cerrah ve Külhancı	100
22. Helvacı.....	101
23. Kahveci, Kahvehaneci	102
24. Kalaycı	104
25. Kazancı	104
26. Keçeci	105

27. Kılıççı	106
28. Köşker, Dikici ve Nalçacı	107
29. Kuyumcu	107
30. Lüleci	108
31. Mahsaracı.....	108
32. Makramacı.....	109
33. Marangoz, Neccar, Dülger.....	109
34. Mumcu	110
35. Nalbant.....	110
36. Oturakçı	111
37. Ölçekçi.....	112
38. Pabuççu	112
39. Rençber.....	113
40. Sarraç	113
41. Tahmişçi.....	114
42. Tarakçı	114
43. Taş Sokucu	115
44. Taşçı.....	115
45. Terzi	116
46. Tüccar	117
47. Tüfekçi.....	118
48. Tuzcu	118
49. Yağcı	120
50. Zilci	120
B. Diğer Meslekler	122

V. HISNIMANSUR'DA SOSYAL HAYAT VE TOPLUMSAL HİYERARŞİ / 125

A. Adıyaman'da Yaygın olarak Kullanılan Lakaplar	125
1. Dinî Anlam İfade Eden Lakaplar (Molla, İmam, Hafız, Hacı ve Keşiş)	126
2. Etnik Köken, Yer ve Sülale Belirten Lakaplar	128
3. Ağa, Bey ve Efendi Unvanları.....	129
B. Yönetici Zümre	130
1. Mülki ve Askerî Görevliler.....	130
2. Mahalle Muhtarları	132
3. Din Görevlileri.....	133
C. Askerlik Görevinde Bulunanlar.....	136
D. Kavas, Faraş, Bekçi ve Hizmetkârlar	138

E. Gurbette Bulunanlar	138
F. Emekliler	141
G. Engelliler.....	142

VI. GENEL DEĞERLENDİRME / 145

SONUÇ.....	153
KAYNAKÇA	157
DİZİN	165
EKLER	179
EK 1: HİSNİMANSUR'DA ŞEHİRLİ MÜSLÜMAN NÜFUS	179
Camii Kebir Mahallesi	179
Çarşı Camii Mahallesi	183
Kap Camii Mahallesi.....	186
Yenipınar Camii Mahallesi	191
Eskisaray İbrahim Paşa Mahallesi	194
EK 2: HİSNİMANSUR'UN KIRSAL MÜSLÜMAN NÜFUSU	198
Ova Köyleri	198
Mermeri Köyü.....	198
İzdik Köyü	198
Çalğan Köyü	198
Bozhöyük Köyü.....	199
Kamışlı Köyü	199
Çençen Köyü	200
Mezgitli Köyü	201
Battalhöyük Köyü	201
Hurraf Köyü	202
Kavaklı Köyü	202
Duderi Köyü	202
Hosirge Köyü.....	202
Çat Köyü	203
Kayalı Köyü	203
Ahciki Köyü.....	203
Kızılcapınar Köyü	203
Dışbudak Köyü.....	204
Eskiviran Köyü.....	204

Kakutlu Köyü.....	204
Peşpini Köyü	204
Ümmülhayır Köyü	204
Çille Köyü.....	205
Marazi Köyü	205
Benavi Köyü.....	205
Dollık Köyü	205
Mamal Köyü	205
Alık Köyü.....	205
Gölpınar Köyü	205
Cavşın Köyü.....	205
Selâmut Köyü.....	206
Hozgirt Köyü	206
Uludam Köyü	206
Hasancık Köyü.....	206
Hozirin Köyü	206
Kelt Köyü.....	207
Karahöyük Köyü	207
Müsürkân Köyü	207
Zey Köyü	208
Yerleşik Hıdırsorlu/Hıdırsorlu Aşireti.....	209
Doğancı Köyü.....	210
Kotur Köyü.....	211
Farhikan Köyü	212
Ağpınar Köyü.....	213
Şeyhler Köyü.....	213
Kırkılı Köyü	214
Gomıkân Köyü	215
Göçer Hıdırsorlu/Hıdırsorlu Aşireti	215
Hıdırsorlardan Yusuf Şehin Oymağı	220
Turuş Havassı Köyleri.....	220
Turuş Köyü	220
Palaş Köyü.....	221
Burc Köyü.....	222
Korik Köyü	222
Arablar Köyü.....	222

Çınar Köyü	223
Bebek Köyü.....	223
Mazılık Köyü	223
Boyalı Köyü	224
Hayas Köyü.....	224
Kamerdın Köyü.....	224
Damlıca Köyü	224
Diğer Boyalı Köyü.....	224
Fırlaz Köyü.....	224
Kulafhöyük Köyü	225
Karıcık Köyü.....	225
Ağpınar Köyü.....	226
Ağcin Köyü	226
Rumiyan Aşireti	226
Taşıl Nahiyesi	228
Taşıl Aşireti Gavuzi Oymağı Köyleri.....	228
Tokaris [Akıncılar] Köyü	228
Kârbelek Köyü	228
Sıratut Köyü.....	229
Selmağün Köyü.....	229
Uçmuş Köyü	229
Karseliğ Köyü	229
Mergûs Köyü	229
Keteriş Köyü	229
Salut Köyü	230
Kefertiş Köyü	230
Sankos Köyü	230
Kişik Köyü	230
Zalbân [Zeynan] Köyü	230
Taşıl Aşireti Mırdısî Oymağı Köyleri	231
Narince Köyü	231
Alıdam Köyü	231
Honi Köyü	231
Kilis Köyü	231
Kerkâh Köyü	232
Berbût Köyü	232

Pileş Köyü	232
Bidos Köyü	232
Şahagendi Köyü	232
Kılan Köyü	233
Taşil Aşireti Cihanbeg Oymağı	233
Babik Köyü	233
Cımık Köyü	233
Taşil Aşireti Taşil Kavisi Oymağı	233
Menzil Köyü	233
Hopik Köyü	234
Ağcıkân Köyü	234
Susık Köyü	234
Karamuğan [Karamuğar] Köyü	234
Kosler Köyü	234
Kalyon Kavisi Aşireti	234
Kalyon Köyü	234
Karacavirân Köyü	235
Sankün Köyü	235
Korik Köyü	236
Mamacan Köyü	236
Nehik Köyü	236
Pirot Köyü	236
Percal Köyü	237
Bejikân Köyü	237
Hamzan Köyü	237
Korkuş Köyü	237
Gulman Köyü	237
Palaz Köyü	238
Behik Köyü	238
Ancoz Köyü	238
Lurok Köyü	238
Mehikân Köyü	238
Korluk Köyü	238
Zırafkan Yöresi Aşiret ve Köyleri.....	239
Hemzeyn Köyü	239
Kilisk Köyü	240

Ağcemezar Köyü	240
Zeytûn Köyü.....	240
Bırcık Köyü.....	240
Tarbal Köyü	241
Kırâş Köyü	241
Koru Köyü	241
Katur Köyü	242
Horik/Hurik Köyü	242
Koluk Köyü.....	242
Süysân Köyü	242
Alut Köyü	243
Bızırîn Köyü.....	244
Kokalân Köyü	244
Betil ve Livan Köyleri	244
Bervedol Köyü	244
Gigân Köyü.....	245
Kozluk Köyü	245
Mabat Köyü	246
Çerçiyân Köyü	246
Karaçor Köyü.....	246
Birimân Köyü	246
Küçükük Kilisk Köyü	246
Keftero Köyü.....	246
Büyük Kilisk Köyü	247
Şolgırık Köyü	247
Urselik Köyü	248
Erkit Köyü	248
Şeyhbaba Köyü.....	248
Berâzi Köyü.....	248
32. Kerkolak Köyü	248
Kömür Kavisi Aşireti	248
Artan Köyü	248
Kömür Köyü	249
Omerân Köyü	252
Hinot Köyü.....	252
Zeytûn Köyü.....	253

Annerûz Köyü.....	253
Tut Köyü.....	253
8. Hoşikân Köyü.....	253
Şeyhmîr Köyü.....	254
Sakallu Uşağı Köyü.....	254
Korrik Köyü.....	255
Karîkân Köyü.....	255
Bûbikân Köyü.....	255
Paşa Kavisî Aşiretleri Oymağı.....	256
Kuyucak Köyü.....	256
Şeyhân Köyü.....	256
Haydar Uşağı Köyü.....	257
Rezib Köyü.....	257
Harûn Köyü.....	258
Heştîrân Köyü.....	258
Sımlî Köyü.....	258
Ağgevîr Köyü.....	259
Çarkezî Köyü.....	259
İzol Aşireti Köyleri.....	259
Hemşik Köyü.....	259
Mâzil Köyü.....	260
Bîbo Köyü.....	261
Salah Köyü.....	261
Kâhta Kazas Nüfusu.....	262
Kazaz Köyü.....	264
Kâkşîr Köyü.....	265
Tavsî Köyü.....	266
Çingil Köyü.....	266
Bızavdî Köyü.....	267
Porga Köyü.....	267
Abdulharabe Köyü.....	267
Kurucaova Köyü.....	267
Bulâm Köyü.....	268
Kömürsüd Köyü.....	268
Kürdli Aşireti.....	269
Koçalî Köyü.....	269

İbrahim Ağa Oymağı	269
Molikanlı Aşireti'nden Tejikanlı Oymağı	270
EK 3: HİSNİMANSUR'UN GAYRİMÜSLİM NÜFUSU	271
Şehirde Yaşayanlar	271
Zımmiyan Haneleri	271
Nasranlı Haneleri	277
Kırsal Kesimde Yaşayan Gayrimüslim Nüfus	278
Zırafkan Köylerinde İkamet Edenler	278
Korde Köyü	278
Horik/Hurik Köyü	278
Sosyân Köyü	278
Alut Köyü	278
Gigân Köyü	278
İzol Köylerinde Yaşayan Gayrimüslimler	278
Hemşik Köyü	278
b) Mazil Köyü	278
Kâhta'da İkamet Eden Gayrimüslim Ahali	278
EK 4: HİCRÎ 1251 TARİHLİ HİSNİMANSUR KAZASI NÜFUS DEFTERİ	279

ÖN SÖZ

Adıyaman vilayeti olan Hısnımansur şehrinin kuruluşu Emevi Devleti'nin son dönemine tesadüf etmektedir. Şehrin bulunduğu yer, başlangıcı tarih öncesi devirlere kadar uzanan antik bir yerleşim alanıdır. Arkeolojik araştırmalar, Paleolitik Dönem'den itibaren bölgede hayatın varlığına delalet eden bulgular ortaya koymuştur. Bölgede ortaya çıkarılan yazılı kaynaklar ise, İlk Çağ'dan itibaren şehrin bulunduğu coğrafyanın çok sayıda devlete ve topluluğa bağrını açtığını göstermiştir.

Doğu-batı ve kuzey-güney istikametinde giden yolların yakınında kurulmuş olan şehir, Anadolu'da kurulmuş veya hüküm sürmüş bütün güçlü devletlerin egemenlik sahasında kalmıştır. Hitit, Urartu, Hurri, Mitanni, Asur, Pers, Part, Büyük İskender, Selevkos, Roma ve Bizans egemenliğinde kalan kent, çoğu zaman büyük sürgünlere ve dışarıdan gelen göçlere sahne olmuştur. Adıyaman'ın bulunduğu bölgede kurulan ve nispeten uzun süre yaşayan devletler ise Kummuh ve Kommagene krallıkları olmuştur. Bizans, Sasani, Müslüman Araplar, Selçuklular, Artuklular, Dulkadirliler, Memluklar, Eyyubiler, Moğollar, Timurlular ve Osmanlılar arasında uzun süre devam eden savaşlar, bölgenin defalarca harap olmasına sebep olmuştur. Bizans egemenliği sırasında sınırdaki yer alan şehir, uzun süre stratejik olarak ön planda tutulan askerî sahalardan biri olarak kalmıştır. Osmanlılar zamanında sınırların bölgeden uzağa kaymasıyla, kent savaşlardan uzak bir sükûnete bürünmüştür. Stratejik kıymetini kaybeden bölge, zamanla ticari önemini de yitirince sıradan bir yer haline gelmiştir.

Tarihi süreçte önemli bir konumda bulunmuş olan Adıyaman'ın tarihi ve demografisi, günümüze kadar araştırmacılar tarafından yeterince değerlendirilmemiştir. Besni, Adıyaman ve yörede yaşayan topluluklar hakkında Osmanlı Arşivi'nde araştırma yaparken, Adıyaman ile alakalı çok sayıda belgeye tesadüf ettik. Besni merkezli Rîşvan Aşireti hakkındaki araştırmalarımızı arşiv belgeleri

ışığında tamamladıktan sonra Adıyaman ile ilgili belgeleri değerlendirmek elzem oldu. Bu çalışmanın temel kaynağı, Osmanlı Arşivi'nde bulunan *Nüfus Defterleri Kataloğu*'nda tespit ettiğimiz bir nüfus defteridir. Araştırma ve incelemelerimiz sonucu elimizdeki defterin, Hısnımansur kazasında uygulanan ilk modern nüfus sayımının kayıtları olduğunu ortaya koyduk. Hicri 1251 (Miladi 1835/1836) tarihinde tutulmuş olan bu nüfus defterindeki veriler ışığında, kazanın XIX. yüzyıl ortalarındaki genel durumunu tespit etmeye karar verdik.

Bu çalışmada, ilk olarak Adıyaman'ın kısa tarihçesi ele alınmıştır. Ardından Hısnımansur'u ziyaret etmiş birkaç ünlü gezginin şehir hakkındaki izlenimlerine yer verilmiştir. Osmanlı gezgin ve devlet görevlileri Kâtip Çelebi ile Evliya Çelebi'nin yanı sıra, XIX. ve XX. yüzyıllarda çeşitli vesilelerle şehre uğramış yabancı seyyah ve görevlilerden Moltke, Ainsworth, Texier, Sester, Puchstin, Humann, Cuinet ve Sykes'in izlenimleri aktarılmıştır. Nüfus kavramı, dünyadaki ve Osmanlı'daki nüfus sayımları irdelendikten sonra Hısnımansur'un XIX. yüzyılın ilk yarısındaki nüfusu değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın önemli bir kısmını nüfusla ilgili değerlendirmeler oluşturmaktadır. Özellikle 1835'te Hısnımansur'da kayıt altına alınmış olan bütün erkeklerin isimleri deşifre edilmiş ve metin içerisinde verilmiştir. Kaza dâhilinde yaşayan nüfus, kentlilik ve kırsallık durumuna göre incelenmiştir. Tetkik ettiğimiz nüfus defterindeki verilerden hareketle, şehirde yaşayan insanların geçim kaynakları, uğraştıkları iş ve meslekler, yaptıkları zanaat ve sanatlar ortaya çıkarılmıştır. Müslüman ve gayrimüslim toplulukların iş ve uğraş alanları, hangi iş ve meslek kolunda kaç kişinin faaliyet gösterdiği okuyucunun dikkatine sunulmuştur. Şehirde icra edilen iş, meslek, zanaat ve sanatlar açıklanarak ilgililerin çalışmalarına kolaylık sağlanmıştır.

Bu çalışma, XIX. yüzyıl ortalarına doğru Adıyaman'daki toplumsal hiyerarşiyi ortaya koymaya çalışmıştır. İncelenen nüfus defteri, Hısnımansur ahalisini Osmanlı millet anlayışına uygun olarak Müslim ve gayrimüslim şeklinde iki gruba ayırmıştır. Bu sınıflandırma hukuk ve haklar bakımından değil de, tanımlama bakımından yapılmıştır. Hiyerarşik olarak toplumun tamamı devletin tayin ettiği mülkî ve askerî yöneticiler tarafından idare edilmiştir. Hiyerarşik sıra, yukarıdan aşağıya resmî görevlilerden oluşmaktaydı. Kazanın mülkî idarecilerinin ilk basamağında *kadı* bulunmaktaydı. Öncelikle hukuk ve adalet işlerinden sorumlu olan kadı, aynı zamanda şehrin yönetim ve belediyeyle ilgili hizmetlerinin yürütülmesinden de sorumluydu.

Kadıdan sonraki en üst yönetici *alay beyi*di. Alay beyi Hısnımansur'daki tüm askerî birimlerin başıydı. Kazanın asayiş ve güvenliği tamamen onun uhdesindeydi. Yine dinî otoritenin başı olarak Adıyaman'da bir müftü bulunuyordu. Halkın dinî sorularına cevap vermekle mükellef olan, aynı zamanda dinî vazife yapan nakip, vaiz, hatip, imam ve müezzin gibi görevlilerin amiriydi. Kazada resmî vazifeli müderris, mahkeme kâtibi, cami ve mescit mütevellisi gibi görevliler bulunmaktaydı.

Adıyaman'da gerek Müslüman, gerekse Hristiyan toplum içerisinde zamanla yerleşmiş gelenek, görenek ve inançtan kaynaklanan ve kendiliğinden oluşmuş sosyal bir hiyerarşi mevcuttu. Müslümanlar içerisinde seyyid, şeyh, derviş, hoca, imam, molla, ağa, bey ve beyefendi gibi lakap ve unvan kullananlar sıradan fertlere göre daha itibarlı kabul ediliyordu. Hristiyan toplum içerisinde de, görevli keşişlerin dışında keşiş isim ve sıfatını kullanarak itibar elde edenler bulunmaktaydı.

Bu eser, incelediği nüfus, iş, meslek, sanat ve zanaatlar açısından yerel tarih çalışmaları için örnek bir çalışma olarak hazırlanmıştır. Özellikle yerel tarihin ilgi gösterdiği küçük yerlerdeki insan topluluklarını inceleyen çalışmalardan biri de yaptığımız bu çalışmadır. Devlet merkezinden uzakta, önemli yollardan sapa kalmış bir bölgede bulunan Adıyaman kazasının nüfus dağılımı, şehirli ve kırsal nüfusu, yaşam tarzı, geçim kaynakları, toplum-devlet ilişkileri ve sosyal hiyerarşi gibi konuların işlenmiş olması bu çalışmayı önemli yapmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında, kaynak temini konusunda yardımlarını esirgemeyen meslektaşım Muhammet Nuri TUNÇ'a, Osmanlıca metinlerin transkriptinde yardımlarını gördüğüm doktora öğrencim Kadir KOPARAL'a ve metni dil, anlatım ve imla bakımından inceleyen Türk Dili Okutmanı Alime Evcî'ye şükranlarımı sunarım.

Ayrıca Adıyaman ile ilgili projeleri teşvik eden Üniversitemiz Rektörü Sayın Prof. Dr. Mustafa Talha GÖNÜLLÜ'ye ve bu eseri proje olarak destekleyen Adıyaman Üniversitesi BAP Birimine teşekkür ederim.

Doç. Dr. Seydi Vakkas TOPRAK

ADİYAMAN 2018

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser.
a.g.m.	: Adı geçen makale.
a.g.t.	: Adı geçen tez.
ADYÜ	: Adıyaman Üniversitesi.
AÜ	: Ankara Üniversitesi.
AÜİF	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.
Çev	: Çeviren.
DİA	: Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.
Ed.	: Editör.
EÜ	: Erciyes Üniversitesi.
GÜ.SBE.	: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
İÜ	: İstanbul Üniversitesi.
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı.
MÜ	: Marmara Üniversitesi.
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı.
TDVİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.
TTK	: Türk Tarih Kurumu.
ty	: Yayın tarihi yok.
Yay.	: Yayınları.
YKY	: Yapı Kredi Yayınları.

GİRİŞ

Anadolu'nun güneydoğusunda, Antitoros Dağları ve Fırat Nehri arasında, yaşamaya elverişli bir coğrafyada kurulmuş olan Hısnımansur'da tarih öncesinden itibaren insanların yaşadığı bilinmektedir. İlk Çağ'dan beri Anadolu ve çevresinde hüküm süren devletlerin bir vesile ile bölgeye geldikleri ve çevreyi istila ettikleri bilinen gerçeklerdendir. Yaşamaya elverişli bir bölgede ve uzak coğrafyalar arasında stratejik bir noktada yer alması, Adıyaman'ın bulunduğu bölgeyi hep göz önünde tutmuştur. Kuzey-güney istikametinde Toros geçitlerine yakın oluşu, güneyde Fırat'ın geçiş noktalarına hâkim olması ve doğu-batı istikametindeki yolların şehrin bulunduğu çevreden geçmesi bölgenin çekim merkezi olmasında etkin rol oynamıştır. İlk olarak Hititlerin ilgisini çeken bölge zamanla Urartuların, Hurrilerin, Mitannilerin, Partların, Perslerin, Büyük İskender'in, Selevkosların ve Romalıların egemenliği altına girmiştir. Kummuh ve Kommagene Krallıklarına ev sahipliği yapan şehir Romalılardan sonra Bizans'ın, Sasanilerin ve Müslüman Arapların istilalarına maruz kalmıştır.

Adıyaman'ın bulunduğu bölge uzun bir süre Bizans ve Müslüman Arap devletleri arasında sınır bölgesi olmuştur. Bu dönemde şehir ve çevresi sürekli savaş alanı olduğu için devletler arasında çok sık el değiştirmiştir. Buna karşılık bölgede güvenlik ve asayiş sağlanamamış, ticarî faaliyetler ve insan yoğunluğu azalmıştır. XI. yüzyılda İran üzerinden bölgeye gelen Türkler uzun süre şehrin kaderi üzerinde etkili olmuşlardır. XI. ve XVI. yüzyıllar arasında bölgeyle birlikte Adıyaman; Haçlılar, Memluklar, Selçuklular, Artuklular, Eyyubiler, Danişmendliler ve Osmanlılar arasındaki savaşlardan büyük zararlar görmüştür. Yaklaşık olarak beş asır boyunca adı geçen devletler arasında el değiştiren şehir, XI. yüzyıl başlarında Osmanlıların egemenliği altına girmiştir. Osmanlı döneminde, devletin sınırları Adıyaman ve çevresinden çok uzaklara kaymış olduğu için bölge stratejik önemini kaybetmiştir. Şehir uzun bir süre gözden uzak, devletlerin ve hükümdarların ilgi göstermediği, kendi kaderine terk edilmiş bir durumda var olmaya devam

etmiştir. Bu sürede vergi ve asker ihtiyacı doğduğunda padişahlar ve devlet adamları, elbette Anadolu'nun diğer yerleri gibi, Adıyaman'ı da hatırlarına getirmişlerdir. Bu amaçla arazi tahrirlerinin yapıldığı, vergi toplandığı ve bölge insanının askere alındığı bilinmektedir.

Osmanlıların XIV. yüzyıldan itibaren arazi kaydı, vergi tespiti ve askere alma gibi nedenlerle insanları kayıt altına aldığı bilinmektedir. Fethedilen yerler hemen tahrir tabi tutulurdu. Ayrıca olağanüstü durumlarda tahrir yapıldığı gibi otuz yılda bir tahrirler yenilenirdi. XVII. yüzyılda terkedilen tahrir kayıtları yerini avarız kayıtlarına bırakmış, tahrirler XIX. yüzyılda temettü kayıtları şeklinde devam etmiştir. Doğrudan nüfus tespiti amacıyla tutulmamış olan bu kayıtlar, demografi alanında çalışanlar için önemli ana kaynak niteliğine sahiptir.

Osmanlı Devleti için XIX. yüzyılın ilk yarısında askerî ve malî açıdan nüfusun sayılması bir zorunluluk haline gelmiştir. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra kurulan Asâkir-i Mansûre için gerekli para ve insan kaynağını saptamak amacıyla nüfus sayımı yapmak gerekmiştir. Vaka-i Hayriye'den hemen sonra nüfus sayımı için girişimler olmuşsa da, devam eden Yunan İsyanı ve Rusya ile olan savaş dolayısıyla neticeye varılamamıştır. Planlanan nüfus sayımı ancak 1831 yılında gerçekleştirilebilmiştir. Osmanlıların yaptığı ilk modern nüfus sayımı olarak kabul edilen bu sayım Anadolu, Rumeli ve Akdeniz adalarında uygulanmıştır¹. Araştırmacılar bu nüfus kayıt işleminin asker kaynağının tespiti, vergilerin dağılımı ve tahsilinde görülen aksaklıkların bertaraf edilmesi ve cizyenin yeni şartlara göre belirlenmesi amacıyla yapıldığı hususunda hem fikirdirler².

Şüphesiz ki devlet için asker kaynağını Müslüman halk oluşturmuştur. Ancak vergiler tüm ahaliden alınmıştır. Dolayısıyla II. Mahmud döneminde yapılan nüfus sayımlarında hem Müslümanların hem de gayrimüslimlerin kayıt altına alınmasına gayret edilmiştir. Ancak bu yoklamalarla ülkede yaşayan tüm insanlar kaydedilmemiş, sadece vergi verme ve askere gitme potansiyeline sahip şahıslar nüfus defterine kaydedilmiştir. Genel olarak erkekler yoklamaya tabi tutulmuş, kadınlar kayıt altına alınmamıştır³. Bu yönüyle 1831'de uygulanan nüfus sayımı

¹ Ahmed Lütü Efendi, *Vak'ânüvis Ahmed Lütü Efendi Tarihi*, II-III, (Yeni yazıya aktaran: Yücel Demirel, Tamer Erdoğan), YKY, İstanbul 1999, s. 640; Enver Ziya Karal, *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831*, Devlet İstatistik Enstitüsü Yay., Ankara 1997, s. 13-17.

² Adnan Çimen, "Sayım, Kayıt Düzeni ve Teşkilatlanma Açısından Osmanlıda Nüfus Hizmetleri", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (3), 2012, s. , 189-190, 194-195.

³ Musa Çadircı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, TTK Yay., Ankara 2013, s. 45.

gerçek nüfus sayısını ortaya çıkarmaktan oldukça uzaktır. Yine bahsi geçen nüfus kayıt işlemi ile ülkenin her yeri yoklanmadığı için, 1831’de uygulanan ilk modern nüfus sayımı ile reel nüfusu tespit etmek mümkün olmamıştır.

Ülke genelinde yapılan nüfus sayım sonuçlarının bir araya getirilerek değerlendirilmesi ve belirtilen tarihten itibaren nüfus işlerinin düzenlenmesi için merkezde *Cerîde Nezâreti* (*Cerîde-i Nüfûs Nezâreti*) teşkil edilmiştir. Eyalet ve sancaklarda ise nüfus işleriyle görevli *Defter Nazırlıkları* kurulmuştur. Tanzimat’tan itibaren nüfus ile ilgili kurumlar geliştirilmiş, eyaletlerde faaliyet gösteren nüfus nazırlıklarının yanında, sancak ve kazalarda nüfus memurlukları ihdas edilmiştir⁴.

1831 ve sonrasında yapılan Osmanlı nüfus sayımlarının gerçek nüfusu tespit edememesinin nedenlerinden biri toplumun tüm kesimlerinin kayıt altına alınmamış olmasıdır. Nüfus sayımı sırasında; nüfus miktarına göre devletin her bölgeye yeni sorumluluklar yükleyeceği şayiası yayılınca, taşradaki halk kayıt altına alınmaktan kaçınmıştır. Çoğu yerde nüfus olduğundan az gösterilmiştir. Gayrimüslimler, hükümete karşı sorumlu liderlerini nüfus kaydı hususunda aldatmıştır. Neticede memleketin pek çok yerinde nüfus gizlenmiştir. Nüfus memurları gerekli titizliği göstermediğinden önemli miktarda nüfus kayda geçirilememiştir⁵. Ayrıca göçebe gruplar, yolların olmayışı, coğrafi ve mevsimsel şartlardan dolayı bazı yerler yoklamaya dâhil edilememiştir.

1831 yılında uygulamaya konan ilk nüfus sayımı, ülkenin her yerinde eşzamanlı olarak yapılamamıştır. Nüfus sayımının uygulanmadığı yerlerden biri de Hısnımansur kazasıdır. Hısnımansur’un ismi 1831’de nüfus sayımı yapılan yerler arasında zikredilmemektedir. Osmanlı Arşivi’ndeki nüfus defterleri arasında tespit ettiğimiz Hısnımansur’a ait en eski tarihli nüfus defteri hicrî 1251 tarihlidir. Bu defterin verilerine göre adı geçen kazada ilk nüfus sayımı 29 Nisan 1835 ile 17 Nisan 1836 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, Hısnımansur’da yapılan ilk nüfus sayımının 1835 ve 1836 yıllarında gerçekleştirildiğini ortaya koymuştur. Temel kaynak olarak incelenen Hicrî 1251 tarihli Hısnımansur kazası nüfus defteri, Adıyaman’ın hem Müslüman hem de gayrimüslim halkını kayıt altına almıştır. Deftere kaydedilenler sadece erkeklerdir. Bu veriler esas alınarak, 1835 yılında Adıyaman’da yaşayan nüfusun demografik durumu tespit edilmiştir.

⁴ Süleyman Demirci ve Kâzım Kartal, “Osmanlı Nüfus Defterlerinin Tarih Yazımındaki Yeri: 1835 Tarihli Trabzon Vilayeti Maçık/Maçka Kazası Müslim Nüfus Defteri”, *History Studies International Journal of History*, 6 (3), 2014, s. 199; Çadırcı, a.g.e., s. 45.

⁵ Karal, a.g.e., s. 9.

Bu araştırmada esas alınan zaman dilimi Tanzimat'tan hemen önce, II. Mahmud'un Avrupaî tarzda bir devlet teşkilatlanmasını kurmaya çalıştığı dönemdir. II. Mahmud, asker potansiyelini tespit etmek, vergi mükelleflerini belirlemek ve ülkenin insan kaynakları hakkında devletin bilgi sahibi olmasını sağlamak ganesiyle çağdaş nüfus kayıt yöntemlerine başvurmuştur. Osmanlı Devleti'nde ilk modern nüfus sayımları olarak kabul edilen nüfus yoklamaları 1831'den itibaren uygulamaya konulmuştur.

Bu kapsamda Hısnımansur kazasında ilk nüfus yoklaması 1835 yılında yapılmıştır. Bu araştırma, ilk nüfus sayımı sonucu hazırlanan Hısnımansur kazası nüfus defterini esas alarak, Hısnımansur'un XIX. yüzyılın ilk yarısındaki nüfus potansiyelini değerlendirmeye çalışmıştır. Bu çalışma ile Hısnımansur'da yaşayan kırsal ve kentli nüfus, dinî gruplar, asker kaynakları ve vergi yükümlüleri tetkik edilmiştir. Ayrıca Adıyaman'da yaşayan insanların geçim kaynakları, icra edilen iş ve meslekler, sanat ve zanaat kolları, buralarda çalışan iş gücü ortaya konulmuştur.

I. ADIYAMAN'IN KISA TARİHÇESİ

A. Adıyaman'ın İsimleri ve Efsaneler

Hısnımansur, günümüzdeki *Adıyaman* ilinin VIII. yüzyıldan itibaren kullanılan en yaygın isimdir. Osmanlı döneminde de şehir bu isimle anılmaya devam etmiştir. Ancak kentin bulunduğu bölgede tarih öncesi devirlerden itibaren yerleşik hayatın varlığı bilinmektedir. Şehrin bulunduğu yerin stratejik öneminin çevredeki egemen güçler tarafından anlaşılması İlk Çağ'a dayanmaktadır. Stratejik konumu dolayısıyla her zaman yerleşim alanı olan Adıyaman'ın bulunduğu coğrafya, tarihin çeşitli evrelerinde dışarıdan gelen güçlerin saldırılarına uğramıştır. Batıdan doğuya veya doğudan batıya ilerleyen devletler, şehrin bulunduğu yöreyi ya bir geçiş alanı olarak görmüşler, ya da bölgenin kontrolü için merkezi bir üs olarak değerlendirmişlerdir. Tarihî süreçte saldırılara, istilalara ve yağmalara uğrayan bu coğrafya, aynı zamanda çok sayıda topluluğa da ev sahipliği yapmıştır. Anadolu ile Suriye arasındaki ulaşımı sağlayan bağlantı yollarına yakın olan bölge, çoğu zaman büyük devletlerin ele geçirme çabası içinde olduğu bir hedef haline gelmiştir.

Tarihî süreçte, çeşitli devletlerin egemenliği altında, farklı toplulukların hayat sürdüğü bir yer özelliği taşıyan Adıyaman, farklı isimlere de sahip olmuştur. Fırat Nehri yakınında bulunan kentin, Doğulu coğrafyacılar tarafından *Cholmodara* adıyla bilindiğini ifade eden seyyah Ainsworth, Romalıların da şehre *Carbanum* dediklerini kaydetmiştir⁶. Bizans İmparatorluğu döneminde *Pordoniom* olarak isimlendirilen şehre Süryaniler *Klevdiye* ismini vermişlerdir⁷. Müslümanların

⁶ Gülin Öztürk, "Seyyahların Gözüyle Adıyaman ve Çevresi", *Adıyaman Tarihi ve Kültürü Üzerine*, Kömen Yay, Konya 2012, s. 131-132; Metin Kopar, "Seyyahların Gözüyle Adıyaman", *Adıyaman Üniversitesi Bilim, Kültür ve Sanat Sempozyumu, Bildiriler Kitabı*, Adıyaman 2014, s. 138.

⁷ Murat Gökhan Dalyan, *Başlangıcından 1570 Yılına Kadar Adıyaman, Yeni Reform Matbaacılık*, Ankara ty, s. 1.

eline geçişinden itibaren şehir için *Hısnımansur* ismi kullanılmıştır. Bu coğrafyaya, VIII. yüzyılda gelen Emevi komutanlarından, Kays kabilesine mensup Mansur b. Cavane (Cav'âne) bin Haris el-Âmiri'ye izafeten şehre *Hısnımansur* adının verildiği rivayeti genel kabul gören bir kanaattir. Başka bir rivayete göre ise, Abbasi Halifesi Ebu Cafer el-Mansur'dan dolayı şehre bu isim verilmiştir⁸.

Adıyaman kelimesinin kökeninin *Luvi* diline dayandığını iddia eden araştırmacılar da olmuştur. Bir kanaate göre, *Adıyaman* ismi adı geçen dilde *Ana Tanrıça Halkının Ülkesi* anlamına gelen *Adaumana* veya *Ada-uma-(wa)na* kelimelerinden gelmiştir⁹. Şehir, Osmanlı kaynaklarında çoğunlukla *Hısnımansur* formuyla geçmektedir. Osmanlılar zamanında halk arasında, seyyahların dilinde ve *Kamûsu'l-A'lâm*¹⁰ gibi eserlerde çoğu kez *Adıyaman* ismi tercih edilmiştir. Nitekim 1837 yılında Adıyaman'ı ziyaret eden seyyah Ainsworth, bu şehir için kitabında *Adıyaman* ismini zikretmiştir¹¹. Yine 1838'de şehre gelmiş olan Prusyalı askerî uzman Moltke, Kürtlerin Adıyaman'a *Hassunmanna* ve *Hesn Mansur* dediklerini kaydettiği¹².

Hısnımansur ismi, Arapça *kale* anlamına gelen *hısn* kelimesi ile *Mansûr* isminin bileşmesinden meydana gelmiştir. Bu haliyle şehrin ismi *Mansur'un Kalesi* anlamına gelmektedir¹³. Kelimenin asıl şekli bozularak farklı dillerde çeşitli anlamlarda kullanılmıştır. *Hısnımansur* kelimesi bozularak Ermenice ve Süryaniçe'ye *Hasan Mısır*¹⁴, *Hasan Mansur*, *Hüsn-i Masnur* ve *Hişn-i Mansur*¹⁵ şeklinde geçmiştir. Şehir Osmanlı Devleti hâkimiyetine girdikten sonra, Osmanlı resmî belgelerinde her zaman *Hısnımansur* ismiyle zikredilmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında, devletin resmî belgelerinde *Hısnımansur* isminin kullanımı

⁸ Yurt Ansiklopedisi, I, İstanbul 1981, s. 191; Yusuf Halaçoğlu, "Adıyaman", *DİA*, I, TDV Yay., Ankara 1988, s. 377.

⁹ Bilge Umar, *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1993, s. 17.

¹⁰ Şehrin ismi 1889'da yayınlanan *Kamûsu'l-A'lâm*'da *Adıyaman* olarak zikredilmiştir. Şemseddin Sami, *Kamûsu'l-A'lâm*, I, Mihran Matbaası, İstanbul 1306/1889, s. 5.

¹¹ William Francis Ainsworth, *Travels and Researches in Asia Minor, Mesopotamia, Chaldea and Armenia*, I, London 1842, s. 267.

¹² Feldmareşal Helmuth von Moltke, *Moltke'nin Türkiye Mektupları*, (Çev: Hayrullah Örs), Remzi Kitabevi Yay, İstanbul 1969, s. 206.

¹³ Said Öztürk, "Osmanlı Döneminde Adıyaman'ın Sosyal ve Ekonomik Özellikleri", *Medeniyetler Kavşağı Adıyaman*, Adıyamanlılar Vakfı Yay., İstanbul 2008, s. 118; Ahmet Âkil Yiğitli, *Adıyaman Merkez Ağzı ve Kültürü*, Adıyaman 2013, s. 17.

¹⁴ *Urfalı Mateos Vekayi-nâmesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli(1136-1162)*, Çev. Hrant D. Andreasyan, TTK Yay., Ankara 2000, s. 116.

¹⁵ Dalyan, *a.g.e.*, s. 1.

devam etmiştir. Kazanın resmî adı 1928 yılının sonunda alınan bir kararla günümüzdeki ismi olan *Adıyaman* olarak değiştirilmiştir¹⁶.

Şehir için kullanılan *Adıyaman* kelimesinin kökeni tam olarak bilinmemektedir. Bu adın *Yedi Yaman* isminden geldiğine yönelik Adıyaman ahalisi arasında çeşitli rivayetler vardır. Rivayetlerden birine göre şehrin ismi, putperest babalarının inancına isyan eden yedi gencin hikâyesinden doğmuştur. Hikâyeye göre putperest babanın avda olduğu bir sırada, yedi kardeş babalarının putlarını kırarlar. Öfkelenen baba yedi çocuğunu da öldürür. Rivayete göre yedi kardeş, günümüzde Adıyaman şehir merkezinin güneyinde *Yedi Kardeş* olarak bilinen türbeye gömülmüştür. Bu şekilde öldürülmüş olan yedi kardeşin hikâyesi halk arasında efsaneleşmiş ve *Yedi Yaman* şekline dönüşmüştür. *Yedi Yaman* tabiri de zamanla *Adıyaman* şeklini almıştır¹⁷.

Bir rivayete göre ise, Nemrut Dağı'nın zirvesine bir tapınak yapmak isteyen Kommagene Kralı, tapınağın yapımı için mimar, heykeltıraş, asker, işçi ve kölelerden oluşan binlerce kişiyi seferber eder. Heykellerin yapımı için de heykeltıraş *Sorgon*'u görevlendirir. Putperest olan *Sorgon*, yanında yedi oğlundan başka hiç bir kimseyi çalıştırmazmış. Çünkü meslek sırrını kimseye vermek istemezmiş. Oğulları ise putperest olmadıkları halde babalarının korkusundan inançlarını gizliyorlarmış. Tapınağın yapımı sırasında çok sayıda insan büyük kaya bloklarının altında kalarak ölüyormüş. Ama kral ve *Sorgon*, insanları zulümle çalıştırarak işi inatla devam ettiriyorlarmış. Bir gün *Sorgon*'un çocukları, küçük kardeş *Henun*'un liderliğinde babalarına isyan ederek evlerindeki tüm heykel ve putları kırmışlar. Bu olay üzerine çocuklarını cezalandıran *Sorgon*, onları zehirleyerek öldürmüştür. İşte rivayete göre *Sorgon*'un öldürdüğü yedi oğlu *Yedi Yaman* diye anılmıştır. *Yedi Yaman* tabiri zamanla *Adıyaman* şeklini almıştır¹⁸.

Rivayetlerden birine göre ise, şehrin ismi *Adıyaman Kalesi*'ni fetheden komutan *Yaman Bey*'in adından gelmiştir¹⁹.

Yine *Adıyaman* isminin kökeni için de farklı rivayetler vardır. Söylentilerden birine göre çevresi münbit ve verimli arazilerle kaplı olan şehir için *güzel vadi*

¹⁶ Hasan Şaşmaz ve Musa Şaşmaz, "Osmanlı İmparatorluğu ile Cumhuriyet Dönemi'nde Adıyaman'ın İdari Taksimatı", *Adıyaman Tarihi ve Kültürü Üzerine*, Kömen Yay, Konya 2012, s. 18.

¹⁷ Necdet Tozlu, *Adıyaman Efsaneleri*, Erzincan 2013, s. 139; Yiğitli, *a.g.e.*, s. 17; *Yurt Ansiklopedisi*, I, s. 191.

¹⁸ Tozlu, *a.g.e.*, s. 139-140.

¹⁹ Dalyan, *a.g.e.*, s. 1.

anlamına gelen *Vadi-i Leman* tabiri isim olarak kullanılmıştır. *Vadi-i Leman* zamanla *Adıyaman* şeklini almıştır.²⁰

Adıyaman ismi, resmî olarak Cumhuriyet Dönemi'nde şehre verilmiş olmakla birlikte, XIX. yüzyılın sonlarına doğru yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Hem vilayet salnamelerinde, hem de bazı arşiv belgelerinde *Adıyaman* ismine tesadüf edilmektedir²¹.

Adıyaman'ın eski isimlerinden biri de halk arasında kullanılan *Semsur*'dur. Şehir için kullanılan *Semsur* ismi zamanla *Kör Semsur*'a dönüşmüştür. Şehrin adının nasıl bu şekle dönüştüğü bir efsaneye dayanmaktadır. Rivayete göre, günümüzdeki Şeyh Muhittin-i Arabî Camii'nin bulunduğu yerde daha önceleri bir medrese varmış. Medresede ders veren bir hocanın, ders alan çocuklardan birine, diğer öğrencilerden daha fazla ilgi göstermesi dedikodulara sebep olmuş. Halkın sözleriyle aşağıladığı çocuk durumu hocasına anlatınca, hoca halka bir ders vermek istemiş. Öğrencinin eline bir salatalık vererek, sözle kendisini aşağılayanların yanında salatalıktan bir parça kesmesini istemiş. Öğrencinin kestigi salatalığı gören herkes kör olmuş. Hoca da öğrencisini alarak şehirden uzaklaşmış. Rivayete göre *Semsur*'un ismi bu olaydan sonra *Kör Semsur* olmuştur²².

B. Adıyaman'ın Genel Konumu

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Orta Fırat Bölümü'nde yer alan Adıyaman batıdan Kahramanmaraş, güneybatıdan Gaziantep, güney ve güneydoğudan Şanlıurfa, doğudan Diyarbakır ve kuzeyden Malatya illeriyle çevrelenmiştir. Şehir Malatya'ya 154 kilometre, Şanlıurfa'ya 110 kilometre, Kahramanmaraş'a 167 kilometre, Gaziantep'e 153 kilometre ve Diyarbakır'a 204 kilometre mesafede bulunmaktadır. Şehrin kuzeyinde yüksekliği yer yer 2.500 metreyi aşan Güneydoğu Toros Dağları uzanmaktadır. 37 derece kuzey enlemi ile 37 derece doğu boylamı üzerinde bulunan Adıyaman ilinin yüzölçümü 7.614 kilometre karedir. Bu arazinin yarısından fazlası dağlık alandır. Şehrin güneydoğu-güneybatı istikametini baştanbaşa Fırat Nehri ve Atatürk Barajı kaplamaktadır²³. Adıyaman'ın güneyi düzlük ve ovalarla kaplıyken kuzeyi tamamen dağlarla çevrilidir.

²⁰ Yığınlı, *a.g.e.*, s. 17.; *Yurt Ansiklopedisi*, I, s. 191.

²¹ Öztürk, *a.g.m.*, s. 117.

²² Tozlu, *a.g.e.*, s. 140-141.

²³ Ekrem Demir, "Adıyaman Şehrinin Yerleşimi, Nüfusu ve Ekonomik Yapısı", *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı 42 (2004), s. 116; *Yurt Ansiklopedisi*, I, s. 150.

Miladi I. yüzyılın başlarında *Geographika* isimli eserini kaleme alan Strabon, Kommagene'yi Fırat (Euphrates) boylarında bulunan Melitene'ye (Malatya) komşu bir ülke olarak konumlandırmıştır. Melitene'yi, Kommagene gibi her tarafının meyve ağaçlarıyla kaplı bir memleket olarak tasvir etmiştir. Yine Zeugmadan geçen Fırat Irmağı'nın kavşağında bulunan Kommagene topraklarının Samosata (Samsat) ile başladığını kaydetmiştir²⁴.

Şehrin isminin *Adıyaman* olarak zikredildiği 1889 basımı *Kamûsu'l-A'lâm* isimli eser, bölge hakkında coğrafi bilgiler de ihtiva etmektedir. Kaynağa göre, diğer adı *Hısnımansur* olan şehir Diyarbekir vilayetinde, Diyarbekir şehrinin 120 km güneybatısında, 37 derece 45 dakika kuzey paraleli ve 36 derece 12 dakika doğu meridyeni arasındadır. Etrafı düzlük arazi ve ovalarla kaplı olan *Adıyaman* kasabasında 1.100 civarında hane bulunmaktadır²⁵. *Kamûsu'l-A'lâm*'in 1891'de yayınlanan cildinde ise *Hısnımansur*, *Mamûratülaziz* vilayetinin *Malatya* sancağına bağlı bir kaza merkezi olarak kaydedilmiştir. Kaynak, bir kasaba hüviyetinde olan *Adıyaman*'ın *Malatya*'nın 75 km güneyinde ve *Besni*'nin (*Behisni*) 50 km doğusunda bulunduğunu kaydetmiştir²⁶.

Kamûsu'l-A'lâm'da kayıtlı olduğu üzere *Hısnımansur* kazası kuzeyden *Malatya*, batıdan *Behisni*, doğudan *Kâhta* kazaları ve güneyden *Halep* vilayetiyle kuşatılmıştır. Arazisi *Fırat* vadisi içerisinde yer alan bayırlardan ibarettir. Bölgenin su ihtiyacını *Fırat*'ın kollarını oluşturan birkaç küçük çay karşılamaktadır. *Kamûsu'l-A'lâm*'ın ifadesine göre çoğu Kürt olan ahalinin bir kısmı yerleşik, bir kısmı da konargöçer olarak yaşamaktadır. Kaynağın verdiği bilgiye göre 1891'de *Adıyaman* kazası, bağlı olan yerlerle birlikte yaklaşık 25.000 nüfusa sahiptir. Bu nüfustan yalnızca 1.200'ü Hristiyan'dır. Geriye kalan büyük çoğunluk tamamen Müslüman ahalden oluşmuştur. Kasaba dâhilinde tarihî *Sümeysat* (*Samsat*) şehri ve çok sayıda antik eser mevcuttur²⁷.

²⁴ Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XIII-XIV)*, (Çev: Adnan Pekman), Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul 2000, s. 1, 4, 241.

²⁵ *Kamûsu'l-A'lâm*, I, s. 5.

²⁶ Şemseddin Sami, *Kamûsu'l-A'lâm*, III, Mihran Matbaası, İstanbul 1308/1891, s. 1962.

²⁷ *Kamûsu'l-A'lâm*, III, s. 1962. Yazar nüfusla ilgili verdiği etnik ve dinsel verilerin kaynağını belirtmemiştir. Daha önceki nüfus sayımlarının kesin rakamlar vermediği bu çalışma da göstermiştir. Yine *Ubicini* ve 1844 nüfus sayımına dayandırılan bir araştırma 35.350.000 olarak gösterdiği Osmanlı nüfusunun 1.000.000'ünü Anadolu eyaletlerinde yaşayan Kürtlerin oluşturduğunu belirtmiştir. Cem Behar, *Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türkiye'nin Nüfusu, 1500-1927*, II, Devlet İstatistik Enstitüsü Yay., Ankara 1996, s. 28.

C. Adıyaman Şehrini Kuruluşu

Tarihi çok eski çağlara dayanmakla birlikte, günümüzdeki Adıyaman ilinin merkez ilçesinin ne zaman kurulduğu kesin olarak bilinmemektedir. Asur kaynaklarında *Kummuh* olarak geçen, Adıyaman ve Malatya'nın da dâhil olduğu bölgenin sonraları Kommagene olarak anıldığı bilinmektedir. Günümüzdeki Adıyaman ilini kapsayan Kummuh ülkesinin Hititlerin son zamanlarında Malatya'dan Emar'a kadar uzanan topraklara hükmeden Kargamış Krallığı'na bağlı olduğu bilinmektedir²⁸.

Kaynaklarda Besni, Samsat, Kâhta ve Malatya'nın bu dönemlerde yerleşim yeri olduğu belirtilmektedir²⁹. İkliminin yaşama elverişli olması, doğu-batı ve güney-kuzey istikametleri arasında bir geçiş noktasında bulunması, bölgenin çok eski zamanlardan itibaren çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmasında etkili olmuştur. Nitekim arkeolojik bulgular, bölgede yerleşik hayat izlerinin çok erken devirlere kadar gittiğine işaret etmiştir. Ancak yine de Adıyaman şehrinin ne zaman kurulduğuna dair çok eski tarihleri gösterebilecek kanıtlara ulaşılamamıştır.

Adıyaman şehrine çok yakın dere yataklarına hâkim olan tepelerde Paleolitik döneme ait yerleşim alanları tespit edilmiştir. *Mahmut Ensari (Ziyaret Tepesi)*, *Kung Kıracı Tepesi* ve *Kemşak Tepesi* bu dönemden günümüze kalmış olan, suya yakın yerleşim merkezleridir. Bu yerleşimlerin tümü yüksekçe tepelerde kurulmuştur. Adıyaman'ın merkezinde bulunan *Hısnımansur Kalesi* ve çevresi kasabanın ilk kurulduğu yer olmalıdır³⁰. Bölgenin fatihlerinin, güvenlik ve savunma kaygısıyla, yığma toprak ve taştan inşa ettikleri bir yükselti üzerine karargâh ve ikametgâhlarını kurdukları tahmin edilmektedir. Burası onlar için hem askerî üs, hem savunma kalesi ve hem de yaşam alanı olmuştur. Zamanla yerleşim kalenin dışına taşarak bir kasaba hüviyeti kazanmıştır.

Kamûsu'l-A'lâm'a göre şehrin kuruluşu Emevilerin son devrinde gerçekleşmiştir. Şehrin kurucusu Halife Mervan bin Muhammed El-Cadi'nin (II. Mervan) komutanlarından Mansur bin Cavane'dir. Bölgenin hâkimiyeti için Bizans ile Müslüman Araplar arasında mücadelenin devam ettiği bu dönemde, Mansur bin Cavane, Perre şehrini Müslümanlar adına fethetmiştir. Perre'yi ele geçiren komutan, harap olan şehri yeniden imar ve bina ettiği gibi, antik şehrin hemen

²⁸ Süleyman Özkan, "Kumaha Devleti", *Kommagene'nin İzleri*, Adıyaman Tanıtma Vakfı Yay., Adıyaman 2016, s. 21-22.

²⁹ Demir, *a.g.m.*, s. 118.

³⁰ Demir, *a.g.m.*, s. 118.

güneyinde yeni bir kale ve etrafında yeni yerleşim yerleri inşa etmiştir³¹. Ayrıca kaynaklarda, Emevi Halifesi II. Mervan'ın Hısnımansur'u tamir ettirdiğine dair bazı kayıtlar mevcuttur³². Yeni kurulan şehre komutanın isminden dolayı *Man-sur'un Kalesi* anlamında Arapça *Hısnımansur* ismi verilmiş olmalıdır.

Bu verilere göre Hısnımansur'un kuruluşu Emevi Devleti'nin son dönemine denk gelmiştir. Nitekim Emevi hâkimiyetine son veren Abbasîlerin *el-Cezîre* bölgesini ele geçirmeleri sırasında, şehrin fatihi Mansur bin Cavane, kuvvetli bir direniş göstermiştir. İlk Abbasî Halifesi Ebu'l-Abbas Es-Seffâh'ın bölgeye atadığı kardeşi Ebu Cafer el-Mansur'a karşı Hısnımansur ve çevresinde Mansur bin Cavane'nin gösterdiği mukavemet oldukça uzun sürmüştür³³. Şehrin kurucusu kabul edilen Mansur bin Cavane, 758 tarihine kadar bölgede kalmıştır. Samsat ve Edessa (Urfa) taraflarını hakimiyetinde tutarak Emevilere bağlılığını devam ettirmiştir. Edessa'yı 758/759'da kuşatan Abbasîler şehirde bulunan Mansur Bin Cavane'yi esir alarak Rakka'ya göndermişler ve orada idam etmişlerdir³⁴. Başka bir rivayete göre ise Mansur bin Cavane, üzerine gelen Abbasi Halifesi'nin kardeşi ve komutanı Ebu Cafer el-Mansur'a karşı kahramanca savaşmış ve çarpışarak ölmüştür³⁵. Böylece Hısnımansur, 758'den itibaren Abbasîlerin hâkimiyetine girmiştir. Yine Abbasî Halifesi Harun Reşid'in şehri yeniden inşa ettirdiği de kaynaklarda kayıtlıdır³⁶. İsmi kurucusundan alan Hısnımansur, kurulduğu dönemden itibaren uzun bir süre küçük bir kasaba hüviyetinde kalmıştır.

D. Tarihte Adıyaman

Tarihin en eski yerleşimlerinin bulunduğu Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Adıyaman şehrinin ne zamandan beri var olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Adıyaman ve çevresinde yapılan yüzey araştırmaları ve arkeolojik kazılar, tarih öncesi dönemlerden itibaren bölgede insan yerleşimlerinin varlığına işaret etmiştir. Arkeolojik buluntular şehrin tarihinin Paleolitik döneme kadar

³¹ Urfalı Mateos, *a.g.e.*, s. 116; Mehmed Taştemiş, *XVI. Yüzyılda Adıyaman (Behisni, Hısnımansur, Gerger, Kâhta)*, TTK Yay., Ankara 1999, s. 46.

³² Evliya Çelebi Mehmed bin Zillî Derviş, *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi*, III, Yayınlayan: Ahmed Cevdet, İkdâm Matbaası, Dersaadet 1314, s. 169.

³³ İlk Abbasî Halifesi Ebu'l-Abbas Es-Seffâh'ın ölümünden sonra kardeşi Ebu Cafer el-Mansur halife olmuştur. *Kamûsu'l-A'lâm*, III, s. 1962.

³⁴ Judah Benzion Segal, *Edessa (Urfa)-Kutsal Şehir*, (Çeviren: Ahmet Arslan), İletişim Yay., İstanbul 2002, s. 253.

³⁵ Demir, *a.g.m.*, s. 118.

³⁶ Halaçoğlu, *a.g.m.*, s. 377.

uzandığını göstermiştir. Adıyaman ve çevresinde tespit edilen eski yerleşimlerden *Perre (Pirin)*, *Palanlı*, *Haydaran* ve *Turuş*'ta yapılan kazı çalışmaları, bölgenin tarihinin binlerce yıl öncesine dayandığını göstermiştir. MÖ 40.000'li yıllara kadar gerilere tarihlenen mağara yerleşimleri bölgede Paleolitik ve Kalkolitik devirlerin yaşandığını kanıtlamıştır. Özellikle Adıyaman yakınında bulunan *Pirin*, *Zey*, *Haydaran*, *Gümüşkaya* ve *Palanlı* köylerinde yapılan kazılarda, MÖ 3000'li yıllardan kaldığı anlaşılan kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca insanların toplu halde yaşadıklarına işaret eden çok sayıda mağara tespit edilmiştir. Mağaralardaki bölmeler, sütunlar, balkonlar ve su kuyuları, günümüzden beş bin yıl önce, bölgede yerleşik hayatın varlığını ortaya koymuştur³⁷.

Adıyaman ve çevresinin tarihiyle ilgili en eski yazılı bilgiler MÖ 2000'li yıllarda hazırlanmış olan *Hitit* yazıtlarında yer almaktadır. MÖ 2000'li yıllara ait Hitit yazıtlarında yöreyle ilgili, özellikle *Kargamış*, *Orta Fırat* ve *Toroslar* arasındaki bölge hakkında oldukça fazla kayıt bulunmaktadır. *Hitit* ve *Asur* yazıtlarında bölgeden bahsedilirken kullanılan ilk isim *Kummuh*'tur. Daha sonra ise bölgeden *Kommagene* olarak bahsedilmektedir. Kayseri yakınlarındaki *Kültepe*'de bulunan Asur belgelerinde de Adıyaman ve çevresinden bahsedilmiştir. MÖ 2000-1750'li dönemlere ait bu kaynaklar, Adıyaman'ın içinde bulunduğu bölgenin Asurluların ticaret yolu üzerinde bulunduğunu göstermiştir. Ayrıca *Antakya* ve *Boğazköy*'deki *Hattuşaş*'ta bulunan yazıtlarda da bölgeyle ilgili bilgiler mevcuttur³⁸. *Hattuşaş* yazıtları Adıyaman'ın içinde bulunduğu bölgenin Hititlerin egemenlik sahasında yer aldığını kanıtlamıştır. Hititlerin MÖ 1500'lerden itibaren zayıflamaya başlamasından sonra bölgeye başka güçler egemen olmuşlardır. Tarihî süreç içerisinde bölgede Hurri, Mitanni, Kummuh, Asur, Pers, Kommagene, Roma, Bizans ve Abbasi devletleri hüküm sürmüştür.

Eski Çağ'dan itibaren insan yerleşimine sahne olan Adıyaman'ın kurulduğu yer, ticarî ve askerî yolların yakınında bulunmaktaydı. İlk Çağ'da *Mezopotamya*'nın güçlü devletlerinden biri haline gelmiş olan Asurluların, Anadolu ile yaptıkları ticarete bu güzergâhı kullandıkları bilinmektedir³⁹. Günümüzde Adıyaman şehir sınırlarında bulunan Perre kentinin, ticarî güzergâh olmasının yanı sıra askerî güzergâh olarak da önemli bir konuma sahip olduğu bilinmektedir. Ramsay'a göre batıdan gelen Roma yolu Melitene'den Fırat Nehri'ni takiben

³⁷ Bülent Kara, "İsimler ve Mekânlar: Adıyaman", *Adıyaman Tarihi ve Kültürü Üzerine*, Ed. Hamdi Doğan, Kömen Yay., Konya 2012, s. 228; Yurt Ansiklopedisi, I, s. 191.

³⁸ Demir, *a.g.m.*, s. 116-117.

³⁹ Bülent Kara, "İsimler ve Mekânlar: Adıyaman", *Adıyaman Tarihi ve Kültürü Üzerine*, Ed. Hamdi Doğan, Kömen Yay., Konya 2012, s. 228.

Syria/Suriye vilayetindeki Samosata'ya ulaşmıştır. Toroslardan Kommagene'ye açılan iki boğazdan biri Melitene'den geçerek Perre'ye uğramış, oradan da Samosata'ya doğru devam etmiştir. Yine Ramsay, eski kaynaklarda Toros'un doğusunu aşarak Kommagene'ye ulaşan üç yoldan bahsedildiğini ifade etmiştir. Bunlardan ilki Göksun'dan (Kokkusos, Kokusos, Cucusos) Maraş'a (Germanicia), ikincisi Afşin'den (Arabissos) Maraş'a ulaşımı sağlıyordu. Bu yolların sonuncusu Melitene'den başlayıp Polat ve Adıyaman'ı geçtikten sonra doğruca güneye inerek Samosata'ya ulaşan yoldu⁴⁰. Ayrıca yazar, Maraş'tan Fırat tarafına giden iki önemli yoldan bahsetmiştir. Bunlardan ilki Maraş'tan sonra Catabana (Haraba/ Ulubahçe Köyü-Pazarcık), Nisus (Keysun), Tharse (muhtemelen Samsat yakınlarında bir yer) ve Samosata'dan geçerek Edessa'ya (Urfa) giden yoldu. İkincisi ise; Maraş, Sicos Basilisses (muhtemelen Aladinek/Ufacıklı köyü-Pazarcık) Dolicha (Dülük-Gaziantep), Zeugma (Belkis köyü-Nizip) ve Bemmaris (Birecik-Şanlıurfa yolunda muhtemelen Suruç'un kuzeybatısında bir yer) üzerinden Urfa'ya giden yoldu⁴¹. Bu yollar ticarî faaliyetler için olduğu kadar, askerî amaçlar için de oldukça önemliydi.

Malazgirt Savaşı'ndan sonra Müslüman Türklerin eline geçen Adıyaman ve çevresi, zaman zaman görülen Artuklu, Eyyubi ve Selçuklu egemenliklerinden sonra Moğol, Akkoyunlu, Dulkadirli ve Memluk idarelerinde kalmıştır. Hısnımansur ve çevresi ilk olarak Yıldırım Bayezid zamanında Osmanlı hâkimiyetine girmişse de tekrar elden çıkmıştır. Bölge kesin olarak 1515 yılında, Yavuz Sultan Selim tarafından Diyarbekir'in fethi sırasında Osmanlı Devleti'ne katılmıştır⁴².

E. Adıyaman'da Hüküm Süren Devletler

1. Hitit, Hurri ve Mitanni Dönemleri

Fırat Nehri yakınında, tarıma elverişli geniş ovalara sahip bir yer olan Adıyaman'ın içinde bulunduğu coğrafya, İlk Çağ'dan itibaren insan yaşamının var olduğu bir bölgedir. Hayatın devamı için elverişli olan iklimi, dışarıdan gelen insan

⁴⁰ W. M. Ramsay, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası, çev. Mihri Pektaş, MEB. Yay., İstanbul, 1960, s. 56, 305.

⁴¹ Ramsay, a.g.e., s. 309; Adnan Eskikurt, "7. ve 12. Yüzyıllar Arasında Anadolu'yu Kateden Bazı Askerî Seferler ve Güzergâhları", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)/ Journal of History School (JOHS)*, Aralık 2014/ December 2014 Yıl 7, Sayı 20, s. . 57-58.

⁴² Mehmed Köçer, Murat Babuçoğlu ve Cengiz Eroğlu, *Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Mamûratıülaziz (1869-1907)*, Aydan Yay., Ankara 2009, s. 44; Halaçoğlu, a.g.m., s. 377.

topluluklarını bölgeyi ele geçirmeye sevk etmiştir. Dolayısıyla bölge Paleolitik dönemden itibaren göç yoluyla gelen farklı toplulukların yeni hayat kurdukları alanlardan biri olmuştur.

Anadolu'daki ilk devlet örgütlenmesini kurdukları kabul edilen Hititler, aynı zamanda Adıyaman ve çevresinde görülen ilk devlet organizasyonudur. Boğazköy'de bulunan yazıtlara göre MÖ 1650'li yıllarda Anadolu'nun güneydoğusu, yani Adıyaman'ın da içinde bulunduğu coğrafya Hitit egemenliğine girmiştir. Kayıtlara göre bölgeye gelen kral *I. Telepinus*, *Haşşu* ve *Urşu* şehirlerini yakıp yıkmıştır. Arkeologlar, bu iki yerleşim yerinin, günümüzdeki Adıyaman ilinin sınırları içinde yer aldığını iddia etmiştir. *I. Telepinus*'tan sonra Hititlerin Anadolu'nun güneydoğusundaki egemenliği zayıflamıştır. Bölge, MÖ XIV. yüzyıl ortalarında *Hurrilerin* yönetimine girmiştir. MÖ 3000'li yıllardan itibaren *Zağros Dağları*'ndan Güneydoğu Anadolu'ya gelmiş olan *Hurriler*, *Fırat* ve *Asi* nehirleri arasındaki alanda bir devlet kurmuşlardır. Hititlerin zayıfladığı dönemde Anadolu'nun güneydoğusunda bulunan *Hurriler*, MÖ XIV. yüzyıl ortalarında Adıyaman çevresine kadar hâkimiyet alanlarını genişletmişlerdir. *Hurrilerden* sonra bölge *Mitannilerin* eline geçmiştir. *Babil*'in kuzeyinde, *Dicle* ve *Fırat* nehirleri arasında devlet kurmuş olan Mitanniler, kuzeye ilerleyerek *Hurrilerin* egemenliğine son vermişlerdir. Hint-Avrupa kökenli bir dil kullandıkları tahmin edilen Mitanniler, Adıyaman ve Malatya'nın içinde bulunduğu bölgeyi yıkılışlarına kadar hâkimiyetleri altında tutmuşlardır⁴³.

2. Kummuh Krallığı Dönemi

Hititlerin zayıfladığı dönemde Anadolu'da siyasi bölünmeler yaşanmış, irili ufaklı devletler ortaya çıkmıştır. Hititlerin yıkılışından sonra bir müddet Güneydoğu Anadolu'da *Mitanniler* hüküm sürmüşlerdir. Mitannilerden sonra ise bölgede *Kummuh Krallığı* ortaya çıkmıştır. Kaynaklar, Kummuh Krallığı'nın MÖ 1000'li yıllarda kurulduğuna işaret etmektedir. Adıyaman sınırlarında Kummuh'a ait en eski eserler *Kummuh Kralı Şuppilulima* (MÖ XI. yüzyıl sonları) zamanından kaldığı tespit edilen *Boybeypınarı*'ndaki yazıtlardır⁴⁴. Adıyaman ilinin Besni ilçesine bağlı *Keysun* (*Çakırhöyük*) nahiyesinin *Boybeypınarı* köyünde *Luvi* hiyeroglif yazısıyla kazılmış levhalar bulunmuştur. İkili bir platform oluşturan bu

⁴³ Yurt Ansiklopedisi, I, s. 191.

⁴⁴ Özkan, "Kumaha Devleti", *Kommagene'nin İzleri*, s. 25.

taş bloklar ve levhalar, Kummuh tanrıçası *Kubabal/Kupapa*'ya adanmış bir taht ve masa kaidesini oluşturmaktadır. Luvi dilinde yazılmış hiyeroglif levhada “Bu tahti ve bu masayı, ben, Hükümdar Şuppilulima'nın karısı *Panumuvatis* adadım” ifadesi yer almaktadır⁴⁵.

Asur kaynaklarına göre MÖ IX. yüzyıl civarında Asurlulara vergi veren devletler arasında Kummuh Krallığı da gösterilmiştir. Kummuh'un adı ilk olarak Asur kaynaklarında *II. Assurnasirpal* dönemiyle ilişkili yazıtlarda zikredilmiştir. *II. Assurnasirpal*, MÖ 866 yılında Fırat'ın doğu kıyısında, *Urfa* yakınında bulunan *Huzirina*'ya (günümüzdeki *Sultantepe*'ye) gelmiştir. Burada kendisine bağlılığını bildirmeye gelen *Kummuh Kralı Katazilu (Hatazilu/I. Hattuşili)*, haraç olarak altın, gümüş ve sedir ağacı gövdeleri getirmiştir. Aynı kaynağa göre haracını ödeyen Kummuh ile Asur arasında dostane ilişkiler devam etmiştir⁴⁶.

Asurlular MÖ IX. yüzyıl ortalarına doğru yeniden kuzeybatıya doğru seferlere başlamıştır. MÖ 858 tarihinden itibaren kuzeye yönelen *III. Salmanassar*, Fırat'ı geçerek Adıyaman'ın bulunduğu bölgeye kadar gelmiştir. Asur Kralı, bölgeye gelene kadar çok sayıda kral ve orduyla karşılaşmış, zaferler kazanmış, insan kellelerinden kuleler yapmıştır. *Viranşehir*, *Suruç* ve *Bozova* topraklarını aldıktan sonra, ordusunu hava ile şişirilmiş tulumlar üzerinde Fırat'ın karşı yakasına geçirerek Adıyaman coğrafyasına ulaşmıştır. Kummuh Kralı *I. Hattuşili*, bu sefer de bağlılığını bildirmek için Asur Kralı'na hediyeler getirmiştir. *I. Hattuşili*, *III. Salmanassar*'a haraç olarak altın ve gümüşün yanında koyun, sığır ve şarap sunmuştur. Böylece Asurlular ile Kummuh arasındaki ilişkiler dostane bir şekilde devam etmiştir. Buradan aldıkları sedir gövdelerine büyük önem veren Asurlular, ağaç kerestelerini Kummuh'tan alarak Fırat yoluyla sallar üzerinde Mezopotamya'nın güneyine taşıyorlardı. Bu bölgenin sedir ağaçları Asur sarayları ve mobilyalar için revaçta olan ahşap malzemeyi teşkil ediyordu. *III. Salmanassar*, bu ülkeden güneye doğru askerî harekâtına devam etmiş, *Pakarahubuni* (günümüzdeki *Yavuzeli* olabilir) kentini kuşatmış, şehri ve çevreyi tahrip etmiştir⁴⁷.

Tarihi yazıtlar, Adıyaman ve çevresinin içinde bulunduğu Kummuh Krallığı'nın, MÖ IX. yüzyılda, Asurlulara vergi veren devletlerden biri olduğunu kesin

⁴⁵ Friedrich Karl Dörner, *Nemrud Dağı'nın Zirvesinde Tanrıların Tahtları*, (Çev: Ülkü Vural), TTK Yay., Ankara 1990, s. 131; Özkan, “Kumaha Devleti”, *Kommagene'nin İzleri*, s. 25.

⁴⁶ Özkan, “Kumaha Devleti”, *Kommagene'nin İzleri*, s. 22.

⁴⁷ Dörner, *a.g.e.*, s. 130; Özkan, “Kumaha Devleti”, *Kommagene'nin İzleri*, s. 22.

olarak ortaya koymuştur. Asur Kralı III. *Adadnirari*, MÖ 805'te, Halep'in kuzeyinde, Hititlerin desteğinde birleşmiş olan Geç Hitit devletinden sekizine karşı yaptığı savaştan zaferle çıkmıştır. Bu başarının neticesinde ülkesinin sınırlarını bugünkü *Pazarcık*'ın yakınlarındaki *Gurgum (Maraş)* ile Kummuh arasındaki *Gözlügöl* mevkiine çekmiştir. Böylece sınırı Fırat'ın batısına çekerek Kummuh'a olan desteğini göstermiştir. Çünkü bu savaşta Kummuh, Asurlular karşısındaki ittifakta yer almamıştı⁴⁸.

Ancak Asurluların batıdaki gücü, iç politik çatışmalar nedeniyle MÖ VIII. yüzyıl başlarında azalmaya başlamıştır. Asur Krallığı'nın zayıflaması Kummuh için de güç kaybetme nedeni olmuştur. Asur ve Kummuh'un zayıflığını fırsat bilen *Urartular*, bölgede hâkimiyet kurmak için batıya doğru seferler düzenlemişlerdir. MÖ 750'den itibaren *Kommagene* bölgesine saldırmaya başlamışlardır. Yaptıkları seferler sonucu Urartu Kralı II. *Sarduri*, Kummuh Kralı *Kuştapı*'yi yenerek vergiye bağlamıştır. Kummuh'tan 2.000 bakır kalkan ve 1.533 bakır leğen alan Urartular, bu devleti Asurlulara karşı kurdukları ittifaka katılmaya zorlamışlardır. Böylece Asurlulara karşı *Urartu, Arpad, Meliddu, Gurgum* ve *Kummuh*'tan oluşan bir ittifak meydana gelmiştir. Ancak kaynaklar, Asurluların başına geçen III. *Tiglatpileser*'in, bu ittifakı MÖ 743-740 yılları arasında yaptığı savaşlarda galip gelerek dağıttığını ve adı geçen devletleri haraç vermeye mecbur ettiğini kayıt altına almışlardır⁴⁹.

Asur Kralı III. *Tiglatpileser*'in devletin gücünü toparlamasıyla yeniden Asur-Urartu mücadelesi başlamıştır. Kummuh topraklarında, Asurlular ile Urartular arasında, MÖ 742'de *Kıştan* ve *Halpi*'nin de içinde bulunduğu bölgede bir savaş gerçekleşmiştir. Savaşın meydana geldiği yer olan *Kıştan*'ın günümüzde, Adıyaman'ın Besni ilçesine bağlı *Keysun (Çakırhöyük)* nahiyesi olduğu düşünülmektedir⁵⁰. Savaş sırasında Urartu egemenlik sahasında bulunduğu kabul edilen *Parala*'nın ise, günümüzde Besni yakınlarındaki *Eski Besni* ören yeri civarında olduğu düşüncesi ağırlık kazanmıştır⁵¹.

⁴⁸ Dörner, *a.g.e.*, s. 132; Özkan, "Kumaha Devleti", *Kommagene'nin İzleri*, s. 25.

⁴⁹ Dörner, *a.g.e.*, s. 132.

⁵⁰ Süleyman Özkan, "Kummuh/Kumaha", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, VIII, İzmir 1993, s. 75.

⁵¹ Turgut H. Zeyrek, Ali N. Zeyrek ve Ayşegül Zeyrek, *Besni (Parala-Octacuscum-Bahasna: Anadolu'nun Güneydoğusunda Antik bir Kent ve Yakın Çevresinin Arkeolojik Açından Değerlendirmesi*, Besni Belediyesi Yay., İstanbul 2006, s. 51-52; Yurt Ansiklopedisi, I, s. 191-192.

MÖ 712'de Meliddu'da (Günümüzdeki Malatya-Aslantep'e'de) Asurlulara karşı ayaklanma çıkınca, II. Sargon ordusunun başında bizzat bölgeye gelmek zorunda kalmıştır. Yapılan savaşta *Meliddu Kralı Tarhunazi*'yi yenen II. Sargon bölgeyi *Friglere, Kaşkalara* ve *Urartulara* karşı savunmak için kaleler inşa ettirmiştir. Kummuh, savaş sırasında Asurluların yanında yer almıştır. II. Sargon müttefiki ve güvenilir adamı Kummuh Kralı *Mattalu*'ya ödül olarak Meliddu'yu vermiştir. Böylece Asur'un Adıyaman ve çevresine gösterdiği özel ilgiyi II. Sargon da devam ettirmiştir. Bölgedeki fetihlerine devam eden II. Sargon, MÖ 711'de Gurgum (Maraş) bölgesini alarak Asur'un bir eyaleti haline getirdi. Asur kaynaklarının verdiği bilgiye göre aynı yıl II. Sargon ile Kummuh Kralı Mutallu arasındaki ilişkiler bozulmuştur. Kaynağa göre Kummuh Kralı Mattalu, Urartu Kralı *Argiştı*'nin yardımına güvenerek Asurlulara ödemesi gereken vergi ve haracı vermemiştir. Sefere çıkan II. Sargon bölgeyi kuşatınca Mutallu kaçmıştır. Adıyaman ve çevresini kuşatan II. Sargon, ülkedeki 62 şehirle birlikte Kummuh'u da almıştır. Kraliyet hazinelerini ve kralın ailesini ele geçiren II. Sargon, ülkenin tüm halkını da güneye, Mezopotamya'ya sürgün etmiştir. Asurlular bölgede önemli ölçüde bir nüfus değiş-tokuşu yapmışlar, Kummuh ahalisinin büyük kısmını Mezopotamya'ya sürerken, oradan da Adıyaman çevresine zorunlu göçle topluluklar getirmişlerdir. Asurlular, halkını sürgün ettikleri bu ülkeye *Bit-Yakin* halkını getirerek yerleştirmişlerdir⁵². Böylece Adıyaman'ın da içinde bulunduğu Kummuh Krallığı MÖ 708'de, Asur Kralı II. Sargon tarafından tamamen Asurluların bir eyaleti haline getirilmiştir⁵³.

3. Asurlular, Persler ve Helenistik Dönem

MÖ VIII. yüzyıl sonlarından itibaren kuzeye doğru Asur hâkimiyetini yaymaya başlayan II. Sargon, Adıyaman'ın içinde bulunduğu bölgeyi tamamen bir Asur eyaleti haline getirmiştir. MÖ 708'de Kummuh Kralı *Muttalu*'yu yenen II. Sargon, Kummuh Krallığı'na son vererek bölgede Asur egemenliğini tesis etmiştir. Asurlular, güvenliği temin için nüfus dengesini değiştirmek amacıyla bölgeye güneyden topluluklar getirmişlerdir. MÖ VII. yüzyılın sonuna kadar bölgede hüküm süren Asurlular, bu süre zarfında yerli halkın çoğunu Güney Mezopotamya'ya sürgün etmişlerdir. Bu süreçte Kummuh ve çevresi, ülkenin kuzeybatı

⁵² Dörner, *a.g.e.*, s. 133-134.

⁵³ Zeyrek, *Besni*, s. 51-52; Yurt Ansiklopedisi, I, s. 191-192.

sınırlarında önemli bir stratejik nokta olarak Asurluların önem verdiği bir eyalet olarak varlığını devam ettirmiştir⁵⁴.

Bu sırada Mezopotamya'daki *Babil Devleti* güçlenmişti. Kuzeye doğru akınlar düzenleyen Babil Kralı *Nebukadnezar*, Fırat Nehri kıyılarında Mısırlılar ve Asurlularla yaptığı savaşı kazanarak bölgeyi ele geçirmiştir. Fırat kıyısındaki Kimuhi veya Kummuh şehri de MÖ 607'de Babillilerin eline geçmiştir. Daha sonraki tarihlerde ismi Samosata (Samsat) olan yer, bu tarihlerde Kummuh ismiyle anılan ülkenin aynı adı taşıyan başkentiydi. Vita, Paral ve Halpa/Halpi ülkenin diğer şehirleriydi. Böylece Kummuh ülkesi Asur egemenliğinden çıkmış, Babil egemenliği altına girmiştir. Bu çağdan sonra Kummuh'la ilgili pek fazla bilgiye tesadüf edilememiştir. Ancak bilinen şudur ki; Adıyaman'ın da içinde bulunduğu Kummuh ülkesinin ismi Helenistik dönemde Kommagene olmuştur⁵⁵.

MÖ 553'te Medleri yenerek İran'da *Pers İmparatorluğu*'nu kuran *Büyük Keyhüsrev*, kısa sürede ülkesinin Anadolu'ya kadar sınırlarını genişletmiştir. Anadolu'da *Kızılırmak* Nehri'ne kadar olan yerleri ele geçirerek, Adıyaman'ın içinde bulunduğu Kommagene bölgesini sınırlarına dâhil eden Persler, bölgeye hâkim olmuştur. Pers hâkimiyeti sırasında, daha önce Babil Devleti tarafından Güney Mezopotamya'ya sürülen yerli halkların Adıyaman ve çevresine geri gelmelerine müsaade edilmiştir. Böylece yurtlarına geri gelen yerli halklar Perslerle kaynaşarak zengin bir kültürün oluşmasına katkıda bulunmuşlardır. *Büyük İskender*'in bölgeye gelişine kadar Adıyaman ve çevresinde Pers egemenliği devam etmiştir⁵⁶.

Babası II. Filip'in yerine Makedonya'da kral ilan edilen Büyük İskender, Trakya ve Çanakkale üzerinden Anadolu'ya geçerek Perslere karşı başarılı savaşlar yapmıştır. MÖ 333'te Toros geçitlerinde Pers İmparatoru *III. Darius*'un büyük İskender'e yenilmesi üzerine Anadolu'da Pers egemenliği sona ermiştir. Kısa süre içinde Güneydoğu ve Doğu Anadolu topraklarıyla birlikte Kommagene toprakları da Büyük İskender'in imparatorluğuna eklenmiştir. Büyük İskender'in MÖ 323'te ölümünden sonra generalleri taht kavgasına başlayınca imparatorluğu parçalanmıştır⁵⁷.

⁵⁴ Dörner, *a.g.e.*, s. 134.

⁵⁵ Dörner, *a.g.e.*, s. 134.

⁵⁶ Yurt Ansiklopedisi, I, s. 191-192.

⁵⁷ Yurt Ansiklopedisi, I, s. 191-192.

Büyük İskender'in komutanlarından *Makedonyalı Selevkos* MÖ 321'de, Babil'i merkez alarak yeni bir devlet kurmuştur. Adıyaman ve çevresi de Hindistan'dan Akdeniz'e kadar uzanan *Selevkos Krallığı'nın* egemenliğine girmiştir. Selevkos kralları Büyük İskender'in yerleştirmeye çalıştığı Helenizm kültürünü yaşatmak için büyük çaba harcamışlar, Yunanistan ile ilişkileri canlı tutmuşlardır. Selevkoslar, kurdukları kentlerde sanatsal yapılar, anıtlar ve kültür kurumları inşa etmeye önem vermişlerdir. Akdeniz'den Uzakdoğu'ya uzanan oldukça geniş bir coğrafyada ticarete önem verdikleri gibi, kültür aktarımına da aracılık etmişlerdir. MÖ I. yüzyılda çıkan taht kavgalarından faydalanan Romalılar aynı yüzyılın ortalarında Selevkos egemenliğine son vermişlerdir⁵⁸.

4. Kommagene Krallığı Dönemi

Adıyaman'da hüküm sürmüş olan Kommagene Krallığı'nın Roma egemenliğine girişine kadar olan tarihi hakkında bilgiler yazılı kaynaklarda neredeyse yok denecek kadar azdır. Kommagene, MÖ 162'ye kadar Perslerin, İskender İmparatorluğu'nun ve Selevkos Krallığı'nın egemenliği altında varlığını devam ettirmiştir.

Selevkoslar Dönemi'nde idareci zümresi çoğunlukla Helen olan Kommagene'nin, yerli halkı etnik ve kültürel bakımdan homojen değildi. Bölgede çoğunlukla Sami kökenli topluluklar yaşamaktaydı. MÖ 162'de Selevkosların Makedon kökenli valisi *Ptolemaios* isyan ederek Kommagene'de kendi krallığını ilan etmiştir. Ptolemaios, daha sonra kuzeyde bulunan Melitene'yi ele geçirmişse de, Kapadokya'dan gelen ordu karşısında tutunamayarak geri dönmek zorunda kalmıştır. Ülkenin Ptolemaios dönemindeki sınırları günümüzde kesin olarak tespit edilememiştir. Bununla beraber, sonraları *Samosata (Samsat)* olarak anılacak olan ve Fırat Nehri kıyısında bulunan Kommagene'nin önemli şehri Kummuh'un, Ptolemaios'un hükmü altında olduğu kesinlik kazanmıştır. Kummuh ismi Ptolemaios'tan sonraki Kral Samos tarafından *Samosata* olarak değiştirilmiştir. Kral, kendi adını verdiği bu şehri başkent ilan etmiştir. Bu dönemde Kommagene'nin sınırları Kuzey Suriye ile Toroslara kadar olan bölgeleri kapsamıştır. Sonradan güneybatıda bulunan *Zeugma* da Kommagene'ye katılmıştır. Ülkenin kuzey

⁵⁸ Yurt Ansiklopedisi, I, s. 191-192.

sınırlarında Melitene, güney sınırlarında ise günümüzde Gaziantep yakınındaki *Dolikhe (Dülük)* kenti bulunmaktaydı⁵⁹.

Selevkosların henüz Kommagene'nin bağımsızlığını tanımadıkları bir dönemde Kral Samos, Selevkoslarla ilişkilerini dostane düzeyde tutmayı başarmıştır. Oğlu *I. Mithradates Kallinikos*'u Selevkos Kralı *VIII. Antiochos Grypos*'un kızı *Laodike* ile evlendirerek Selevkos hanedanı ile uzlaşmayı başarmıştır. Bu siyasi evlilikle kurulan akrabalıktan da yararlanarak, Selevkosların ülkeyi ele geçirme isteklerine karşı duran Samos, ömrünün sonuna kadar Kommagene'yi başarılı bir şekilde korumayı başarmıştır. Kommagene Kralı *I. Antiochos* ise, Nemrut Dağı'nın zirvesine kazdırdığı kitabelerde babasıyla birlikte annesi *Laodike*'yi anmayı ihmal etmemiştir⁶⁰. Çünkü annesi onu soyağacı yoluyla Büyük İskender'e bağlıyordu.

Selevkosların güç kaybettiği bu dönemden itibaren Kommagene, *Part Krallığı*, *Armenia Krallığı* ve Roma İmparatorluğu'na bağlı bir halde varlığını devam ettirebilmiştir. *I. Mithradates* döneminde, MÖ 109'da, Syria'yi işgal eden Partlar, Selevkosları yendikleri gibi MÖ 93'te Kommagene'yi de kendilerine bağlamışlardır⁶¹.

Bu sırada Roma bir vesileyle Kommagene'nin ne kadar önemli bir konumda olduğunun farkına varmıştır. Aynı dönemde, Roma'ya bağlı *Armenia Kralı Tigranes*, Kommagene'nin komşusu Kapadokya Kralı'nı tahttan indirerek güç dengesini bozmuştur. Roma'nın gönderdiği *General Cornelius Sula*, Tigranes'i yenip Kapadokya Kralı'nı yeniden tahta çıkardıktan sonra Fırat boylarına geçmiştir. Melitene (Malatya) civarında Part elçisiyle görüşen *Cornelius Sula*, Fırat Nehri'nin Roma İmparatorluğu ile Part Krallığı arasında sınır olması konusunda anlaşmıştır. Böylece Kommagene fiili olarak Roma egemenlik sahasında kalmıştır. Bundan sonraki on yıl boyunca (MÖ 93-83) Adıyaman ve çevresi Partlar tarafından yönetilmiştir⁶².

⁵⁹ Kevser Taşdöner Özcan, "Hellenistik Dönemin Küçük bir Krallığı: Kommagene", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 8 (2015), XXIII, s. 98-101.

⁶⁰ Dörner, *a.g.e.*, s. 219. *I. Mithradates Kallinikos*'un Büyük İskender'e bağlanan soy ağacı için bkz: Dörner, *a.g.e.*, s. 220.

⁶¹ Taşdöner Özcan, *a.g.m.*, s. 104-106.

⁶² Kevser Taşdöner, "Antik Çağda Kommagene", *Kommagene'nin İzleri*, Adıyaman Tanıtma Vakfı Yay., Adıyaman 2016, s. 32.

Kommagene ve çevresi bir süre sonra, MÖ 83'te, *Syria* üzerine sefere çıkan Armenia Kralı *Tigranes*'in yönetimi altına girdi. Syriâ'da büyük bir zafer kazanan Tigranes, Selevkosların başkenti *Antickheia*'yı ele geçirdiği gibi bölgedeki tüm kralları da hükmü altına aldı. Armenia Kralı'nın egemenliğini kabul eden krallar arasında Kommagene Kralı da bulunmaktaydı. Selevkos Kralı'nın savaş alanından kaçtığı bu başarıdan sonra Tigranes, *Krallar Kralı* unvanını aldı. Kommagene, 14 yıl boyunca Tigranes'in yönetimi altında kaldı⁶³.

Kommagene Krallığı, Adıyaman ve çevresinde hüküm sürmüş olan Helenistik krallıklardan biridir. Kommagene'nin kurucuları, Selevkos Krallığı'nın zayıfladığı MÖ I. yüzyılda bağımsız olmak için ayaklanmışlardır. Fırat ve Toroslar arasında, yani Adıyaman'ın da içinde bulunduğu bölgede çıkan ayaklanma bastırılmışsa da Kommagene'nin bağımsızlık arzusu sönmemiştir. Romalıların Selevkos Krallığı'na son vermesi Kommagene'ye bağımsızlık yolunu açmıştır. Selevkos Kralı Antiochos Grypos'un kızı Laodike ile evli olan I. Mithradetes MÖ 80'de Kommagene'ye kral olmuştur. Ancak devletin kurucusu olarak I. Mithradetes'in oğlu I. Antiochos kabul edilmektedir. Kommagene Krallığı'nın kuruluşu için de, adı geçen kralın tahta geçtiği MÖ 69 yılı esas alınmıştır. Aynı tarih Romalıların Selevkos Krallığı'na son verdiği tarihtir⁶⁴.

Pontus Krallığı'nın Anadolu'daki Helenistik kralların tahtlarına göz dikmesi kargaşa ve savaşlara dönüşünce, Roma Anadolu'daki küçük devletlere müdahale etmiştir. Bu olaylar vesilesiyle Romalılar Kommagene'nin stratejik konumunu daha iyi anlamışlardır. Anadolu'daki taht mücadeleleri nedeniyle meydana gelen *Mithradates Savaşları*'nda zaferle çıkan Roma, Anadolu'daki etkinliğini artırdığı gibi Kommagene'nin güçlenmesine de müsaade etmiştir⁶⁵. Nitekim MÖ 70 yılında I. Antiochos, Kommagene tahtına çıktığında Mithradates Savaşları'nın üçüncüsü (MÖ 74-64) devam etmekteydi. MÖ 69'da Armenia Kralı Tigranes'i yenen Romalı General *Lucullus* büyük bir zafer kazanınca bölgedeki krallar Roma'ya bağlılıklarını bildirdiler. Roma egemenliğini kabul eden krallar arasında Kommagene Kralı da bulunmaktaydı. Romalılar da, Fırat'ın doğusundaki küçük

⁶³ Taşdöner, , *a.g.m.*, s. 32; Taşdöner Özcan, *a.g.m.*, s. 100-103.

⁶⁴ Yurt Ansiklopedisi, I, s. 191-192.

⁶⁵ Taşdöner Özcan, *a.g.m.*, s. 104-106.

bir bölgeyi içine alacak şekilde Kommagene'nin sınırlarını genişleterek kralı ödüllendirdiler⁶⁶.

Kommagene Krallığı her yönüyle Doğu ve Batı'nın bir senteziydi. Kendilerini Helenlerin ve İranlıların *uğurlu kökleri* olarak nitelendirmişlerdir. Kommagene kralları, kendilerini baba tarafından Pers İmparatoru I. Darius'a, anne tarafından ise Selevkoslara ve dolayısıyla Büyük İskender'e dayandırmışlardır. Kültürel devamlılığın göstergesi olan bu kan bağı, aynı zamanda çağın siyasi bir gereği idi. Küçük, güçsüz veya yeni kurulmuş olan devletler, köken olarak kendilerini güçlü devletlere veya büyük hükümdarlara bağlama yolunu tercih etmişlerdir. Nitekim I. Antiochos, *Nemrut Dağı*'nın 2150 metre yüksekliğinde devasa, anıtsal bir tapınak yaptırmıştır. Dağın zirvesinde küçük taşlarla yaptırdığı suni bir tümülüsün doğu ve batı yamaçlarında tören ve ayin terasları inşa ettirmiştir. Kommagene Kralı, terasların bir tarafında tanrılarla birlikte, Pers kökenli atalarının heykellerini sıralarken, diğer tarafında tanrılaşmış Helen atalarını sıralamıştır⁶⁷.

Nemrut Dağı'nın zirvesindeki yapay tümülüsün her iki taraftaki heykel dizilerinin arkasında bulunan platformdaki kitabelere amacını nakşeden Kommagene Kralı I. Antiochos, kendisini "uzak dağlık bir ülkenin büyük kralı" olarak nitelemiştir. Kral, "Tanrılara ve atalara gösterilmesi bir tanrı buyruğu olan bir dindarlık örneği vermek" amacıyla göksel tahtların yakınındaki bu anıtı yaptırdığını kitabeye nakşettirmiştir. Kommagene'nin kurucusu, bu kutsal mezar anıtını "tanrılarının ve tanrılaşmış ataların gözle görünür yardımlarına bir şükran borcu olarak" yaptırdığını kendisinden sonraki nesillere aktarmak istemiştir⁶⁸. I. Antiochos'un eseri olan zirvedeki bu devasa anıt, günümüzde hala ayakta durmaktadır.

Kommagene, stratejik olarak önemli bir konumdaydı. Doğu-batı, güney kuzey istikametindeki yollar bu bölgeden geçmekteydi. Güney istikametinde Fırat Nehri'ni geçen geçitler ve kuzey istikametinde Toros Dağları'nı aşan yollar için Adıyaman ve çevresi bir uğrak noktasıydı. Bu nedenle Kommagene toprakları sürekli olarak çevredeki güçlü devletlerin çıkarlarının çatıştığı bir alan olmuştur. Ülkenin bulunduğu noktanın konumunun farkında olan Kommagene kralları, güçlü devletlere karşı koyamayacaklarını bildiklerinden hep barış yolunu tercih etmişlerdir. Devletler arasındaki güç dengelerini gözetleyen krallar, ülkeyi uzun

⁶⁶ Taşdöner, , *a.g.m.*, s. 32-34.

⁶⁷ Geniş bilgi için bkz: Dörner, *a.g.e.*, s. 206-222.

⁶⁸ Dörner, *a.g.e.*, s. 222.

süre bağımsız tutmayı başarmışlardır. Ancak doğuya doğru ilerleyen Romalılar, doğu sınırlarının güvenliğini temin için Kommagene'nin bağımsızlığına son vermişlerdir. MS 18 yılında bölgeye gelen Romalı komutan *Germanicus*, Kommagene'yi Roma'nın vassalı haline getirmiştir. Adıyaman ve çevresi bu tarihten sonra Roma'nın Suriye eyaletine bağlı olarak idare edilmiştir⁶⁹.

Romalılar, Suriye'deki egemenliklerine özen gösteriyorlardı. Suriye'nin güvenliği için de Fırat Nehri'nin geçiş noktalarının bulunduğu Kommagene'nin iç işlerine sürekli müdahale etmekten geri durmuyorlardı. Bu süreç, Roma'ya bağlılık bildiren Kommagene kralları için oldukça zordu. Ama uyguladıkları barışçı siyaset sayesinde Romalılarla sürtüşmeye girmeden siyasi varlıklarını devam ettirmişlerdir. Zamanla Romalılar, Kommagene'nin bağımsız bir devlet olarak yaşamasına izin verdiler. Roma İmparatoru *Caligula*, Kommagene'yi IV. Antiochos'a geri verdi. Böylece tekrar bağımsız olan Kommagene Krallığı ile Roma arasında yeniden ilişkiler kurulmuş oldu. Bu dönemde sınırlarını batıya doğru genişleten Kommagene'nin egemenlik sahası *Kilikya*'ya kadar uzandı. Roma İmparatoru *Neron* döneminde, Romalıların Partlara karşı giriştiği savaşlarda Kommagene, Romalıların yanında yer aldı. Neron, savaşta gösterdiği başarıdan dolayı Doğu Anadolu'yu IV. Antiochos'a armağan olarak verdi⁷⁰.

Ancak Kommagene'nin Roma ile olan dostluğu uzun sürmedi. Romalı komutan *Vespasianus*, Yahudilerle olan savaşlar sırasında Kommagene Kralı IV. Antiochos'u görevinden uzaklaştırdı ve ülkesinin bağımsızlığına son verdi. Böylece MS 72 yılında Kommagene yeniden Roma'nın bir eyaleti haline geldi⁷¹.

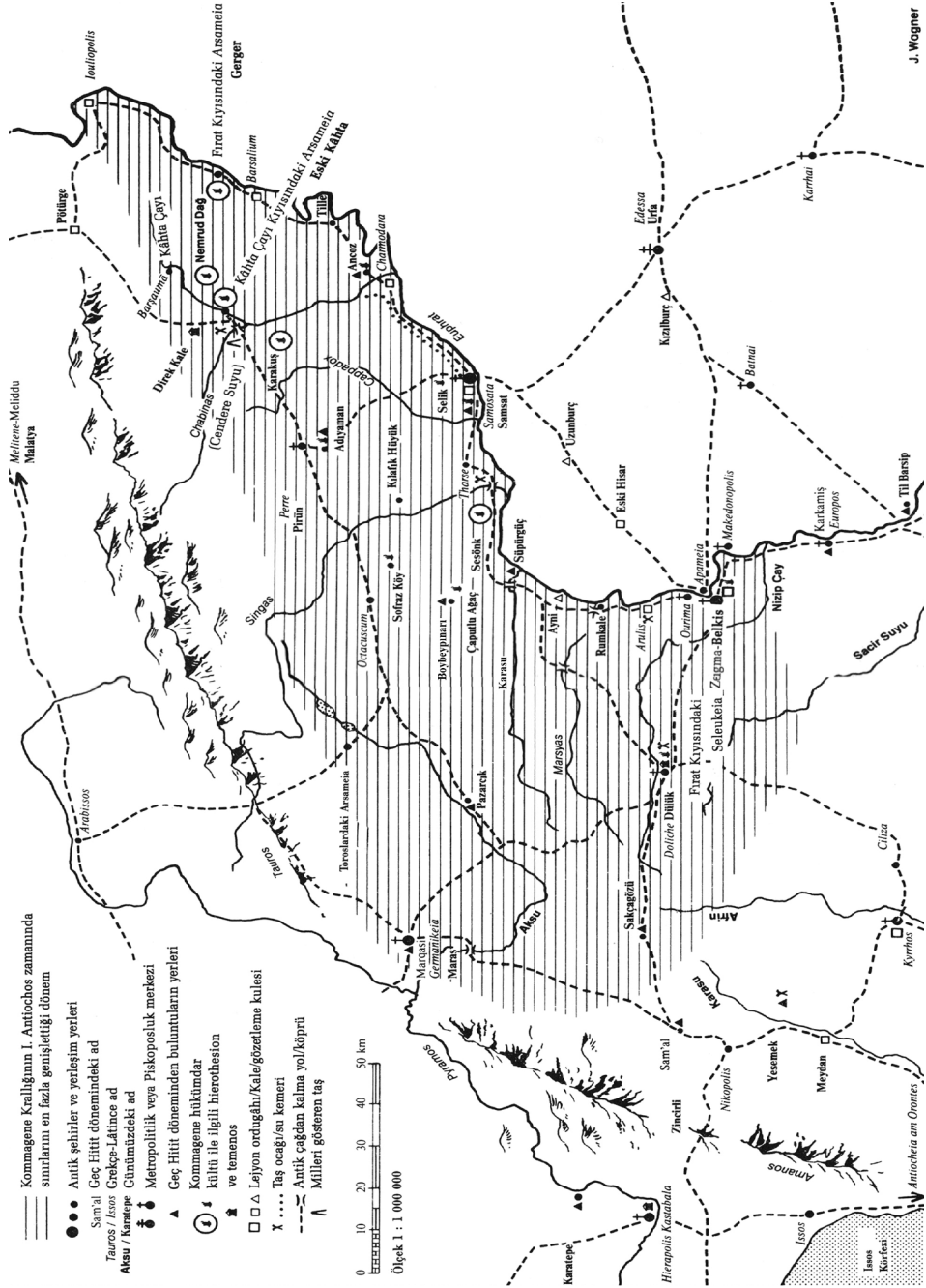
Kral I. Antiochos'un bağımsızlığına kavuşturarak politik kargaşalardan uzak tutmaya çalıştığı Kommagene, bir süre daha Roma ile dostluk içerisinde yaşayabirmiştir. Sonraki krallar Roma'nın gücünü tam anlamıyla değerlendirememişlerdir. Roma ile dost geçinmeye önem vermekle birlikte, Roma lejyonlarına karşı Roma'nın düşmanlarının yanında yer almışlardır. Yukarıda bahsi geçen MS 72'deki son Kommagene Savaşı Roma'nın zaferiyle sona erince Kommagene'nin bağımsızlığı nihayete ermiştir. Bu tarihten sonra ülke Roma'nın Syria eyaletinin bir parçası haline gelmiştir⁷².

⁶⁹ Yurt Ansiklopedisi, I, s. 191-192.

⁷⁰ Yurt Ansiklopedisi, I, s. 191-192, 194.

⁷¹ Yurt Ansiklopedisi, I, s. 191-192, 194.

⁷² Dörner, *a.g.e.*, s. 221.

J. Wagner

Harita 1. Kommagene Krallığı, Dörner, a.g.e., s. 10-11.

5. Roma ve Bizans Dönemleri

Roma ve Bizans İmparatorlukları döneminde bir yerleşim yeri olarak kullanılan ve günümüzde Adıyaman şehrinin içinde kalmış olan *Perre* antik kenti, Kommagene Krallığı'nın önemli şehrinde biri kabul edilmekteydi. Batıdaki Helen dünyasını doğudaki Pers topraklarına bağlayan güzergâh üzerinde bulunan Perre, Bizans döneminde "*Kutsal Kent*" olarak anılmıştır⁷³. Perre hiç bir dönemde müstahkem bir kaleye sahip olamamıştır. Bu nedenle stratejik açıdan hemen yakınında bulunan Samosata kadar önemli bir kent olmamıştır. Doğu-batı istikametindeki yolların kavşağında bulunan Samosata, stratejik konumundan ötürü daha önce Kral Samos tarafından Kommagene Krallığı'na başkent yapılmıştır. Kommagene'nin hâkimiyetinde kalan Perre şehri Romalılar ile Kommagene arasındaki mücadeleden zarar görmüş ve tahrip olmuştur. İki taraf arasındaki mücadele sonucunda bölge Roma hâkimiyeti altına girmiştir. Bölgenin Roma İmparatorluğu'nun eline geçmesinin ardından Kommagene Krallığı yıkılmıştır. Bundan sonra da bölge Romalılar ile İran kökenli *Partlar* arasında mücadele alanı olmuştur⁷⁴.

Kommagene'yi ele geçiren Romalılar, doğu ile batı arasında bir geçiş noktası olan bölgenin stratejik konumunun farkındaydılar. Romalılar, doğudaki komşuları olan Perslerin batıya doğru ilerleyişlerini bu bölgede durdurmak istiyorlardı. Kuzey tarafı, doğu-batı doğrultusunda uzanan sarp dağlarla çevrili olan bu geçiş bölgesi Romalıların tahkimat yapmaya özen gösterdikleri bir alan olmuştur. Bu dönemde yörede askerî üsler kuran Romalılar, bölgeye çok sayıda lejyoner de yerleştirdiler. Samosata'yı büyük bir askerî üs haline getirdikleri, Kommagene topraklarını baştan başa geçen bir yol inşa ettiler. Bu yol Malatya'dan güneye doğru dağlık bölgeyi kestirmeden geçerek tarihî *Klaudios* ve *Direkkale*'ye uğramakta, oradan Adıyaman'ın kuzeyindeki Perre'ye ulaşmaktaydı. Perre üzerinden Samosata'ya uğrayan yol, Fırat kıyısını izleyerek *Kızılın* civarından güneye yönelerek Suriye'ye gitmekteydi. Bu yol güzergâhında Romalıların Kâhta çayı ve Göksu üzerinde yaptığı köprülerin bir kısmı günümüzde hala ayaktaadır⁷⁵.

Romalılar ve Persler arasında Kommagene'de meydana gelen savaşlar bölgenin gelişmesini engellediği gibi güven ve asayiş ortadan kaldırmıştır. Uzun süre

⁷³ Hatice Çorbacı, "Adıyaman'ın Arkeolojik Değerleri", *Fırat'tan Volga'ya Medeniyetler Köprüsü*, ADYÜ. Yay. no: 13, Adıyaman 2015, s. 37.

⁷⁴ Dalyan, *a.g.e.*, s. 17-34.

⁷⁵ Yurt Ansiklopedisi, I, s. 191-196.

devam eden savaşlar ve sürgünler nüfusun azalmasına sebep olmuştur. Bölgede Romalıların İranlılarla olan savaşları Sasani Devleti zamanında da devam etmiştir. Doğu eyaletlerinde, III. yüzyıl ortalarında Roma hâkimiyetinin zayıflaması üzerine Sasaniler, Adıyaman çevresine kadar gelmişlerdir. 256 yılında Kommagene topraklarını ele geçiren Sasani Hükümdarı I. Şapur'un orduları Samsat'ı yakıp yıkmışlardır⁷⁶.

Roma İmparatorluğu'nun 395'te ikiye ayrılmasından sonra Kommagene toprakları *Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu*'nun egemenlik sahasında kalmıştır. Bölge bundan sonra uzun süre büyük devletler arasında bir geçiş alanı haline gelmiş ve sınır vazifesi görmüştür. Bir müddet Bizans İmparatorluğu ile Sasani Devleti'nin savaş alanı olarak kullandığı bölge, daha sonra da Bizans ile Müslüman Araplar arasında mücadele alanı haline gelmiştir. Bu mücadeleler esnasında bölgedeki yerleşim yerleri harap olmuş, nüfus azalmış, asayiş ve güvenlik kalmamış, ticarî faaliyetler zarar görmüştür⁷⁷.

Bizans, bölgeyi idarî ve askerî bölgeler olan *themal*lara ayırarak idare etmiştir⁷⁸. Bu idarî bölgeler askerî yetkilerle donatılmış olan valiler tarafından yönetilmiştir. Adıyaman ve çevresi ilk önce *Fırat Themasi*'na, daha sonra *Likhandos Themasi*'na bağlanmıştır. Bizans İmparatorluğu zamanında bölgede Persler ve Araplarla mücadele devam etmiştir. VI. yüzyılda, Bizans'ın güney doğudaki sınırlarının Aşağı Mezopotamya'ya kadar uzandığı bilinmektedir. Bu dönemde Adıyaman'ın da içinde bulunduğu Orta Fırat Bölümü sürekli olarak Perslerin hücumlarına maruz kaldığı için harap olmuş, Bizans'ın buradaki gücü yıpranmıştır⁷⁹. Pers egemenliğinin sona ermesinden sonra İran'a egemen olan Sasaniler devrinde de bölge sınır olmaya devam etmiş ve Bizans-Sasani savaşlarına sahne olmuştur.

Adıyaman'ın içinde bulunduğu bölge VII. yüzyılın birinci yarısının ortalarından itibaren Müslüman Arapların akınlarına maruz kalmıştır. Hz. Ömer zamanında, 636 yılında, Müslüman ordusu ile Bizans ordusu arasında, Suriye'de büyük bir savaş meydana gelmiştir. Yermuk Savaşı⁸⁰ denilen bu muharebe

⁷⁶ Yurt Ansiklopedisi, I, s. 196.

⁷⁷ Dalyan, *a.g.e.*, s. 17-34.

⁷⁸ *Thema* sistemi hakkında geniş bilgi için bkz: Yücel Öztürk, "Timar-Thema Teriminin Ortaya Çıkması, Bizans Uygulaması ve Osmanlı İle Mukayesesi", *OTAM*, 31(Bahar 2012), s. 157-208.

⁷⁹ Yurt Ansiklopedisi, I, s. 196.

⁸⁰ *Yermuk Savaşı* hakkında geniş bilgi için bkz: H. İbrahim Hasan, *İslâm Tarihi*, I, Kayıhan Yay., İstanbul 1991, s. 291-294.

Müslümanların zaferiyle sonuçlanınca, Bizans ordusu bölgeden çekilmeye başlamıştır. Doğu sınırları böylece savunmasız kalan Bizans, Filistin ve Suriye'yi boşaltıp batıya doğru Fırat Nehri ve Toros Dağları çizgisine kadar çekilmiştir⁸¹. Bizans'ın boşalttığı alanları zamanla Müslümanlar doldurmuştur.

Müslüman Araplar, ilk olarak Hz. Ömer devrinde *İyad bin Ganem* komutasındaki bir ordu ile Hısnımansur yöresine gelmişlerdir. Arap ordularının gelişiyile bölgedeki birçok yerleşim yerinde Bizans ile Müslüman Araplar arasında çetin mücadeleler ve çarpışmalar gerçekleşmiştir⁸². Bu sırada Adıyaman'ın bulunduğu yerleşim yerinde de bu mücadeleler yaşanmış ve bölge tahribata uğramıştır.

6. Orta Çağ'da Müslüman ve Hristiyan Devletlerin Hısnımansur Çevresinde Hâkimiyet Mücadeleleri

Emeviler Döneminde Bizans ile Müslüman Araplar arasında bölgenin hâkimiyeti için daha önce başlamış olan mücadeleler devam etmiştir. Emevi iktidarının sonuna doğru bölgeye gelen komutan *Mansur bin Cavane*, Perre şehrini Emeviler adına fethetmiştir. Şehri ele geçiren Mansur bin Cavane, çatışmalar sırasında harap olmuş olan şehri yeniden imar ve bina etmiştir⁸³. Müslüman komutan, Perre şehrinin hemen güneyinde yeni bir kale ile onun etrafında kümelmiş yerleşimlerden oluşan bir kasaba inşa ettirmiştir. Yeni yapılan kaleye komutanın isminden dolayı, *Mansur'un Kalesi* anlamında *Hısnımansur* denildiği yukarıda ifade edilmiştir. Aynı isim kalenin etrafında kurulan yeni yerleşim yeri için de kullanılmıştır.

Adıyaman ve çevresinin içinde bulunduğu coğrafya, İlk Çağ'da olduğu gibi Orta Çağ boyunca da doğu ile batı arasında sınır olma özelliğini korumuştur. Hısnımansur, uzun süre büyük devletlerin sınır mücadelelerine sahne olmuştur. Bizans İmparatorluğu zamanında bu sınır batıya doğru, Toros Dağları'na kadar çekilmiştir. Bölgede dördüncü asırdan itibaren Sasanîlerle mücadele eden Bizans, yedinci asır ortalarından itibaren de *Müslüman Araplar*la mücadele etmek zorunda kalmıştır. Müslüman fetihlerinin Yukarı Mezopotamya'da genişlediği dönemde Adıyaman ve çevresi Bizans'ın doğu sınırında kalmıştır. Hz. Ömer zamanında

⁸¹ Yurt Ansiklopedisi, I, s. 196.

⁸² Şibli Numanî, *Bütün Yönleriyle Hz. Ömer ve Devlet İdaresi*, I, (Çev. Talip Yaşar Alp), Çağ Yay., İstanbul 1975, s. 252-253.

⁸³ Urfalı Mateos, *a.g.e.*, s. 116; Taşt Emir, *a.g.e.*, s. 46.

Müslümanların eline geçen bölge, Maraş'ın da fethinden sonra Bizans sınırında *suğûr*⁸⁴ diye tanımlanan önemli savunma noktalarından biri haline gelmiştir.

Hısnımansur şehri, Emeviler ile Bizans arasında en şiddetli çatışmaların yaşandığı Tarsus, Adana, Behisni, Maraş ve Malatya'yı içine alan *Sugûruş-Şâmiye* ve *Sugûru'l-Cezîre* denilen hat içerisinde yer alıyordu⁸⁵. Maraş merkezli olarak, bölgenin Maraş'ın batısında kalan kısmına *Sugûruş-Şâm* (*Suriye hududu*), Maraş'ın doğusunda kalan ve Hısnımansur, Besni, Gerger, Kâhta ve Samsat'ı da içine alan kısmına *Sugûru'l-Cezîre* denilmiştir⁸⁶. Müslümanlar, Anadolu'nun güneyindeki Arap-Bizans sınır bölgesini tanımlamak için "*Sugûr*" tabirini kullanmışlardır⁸⁷. Bu tabirle ifade edilen hat, bir nevi *dârü'l-harb* ile *dârü'l-İslâm*'ı birbirinden ayıran hudut olarak kabul edilmiştir. Bu sınır bölgesi uzun yıllar boyunca devam eden Arap, Türk, Bizans ve Ermenilerin hâkimiyet egemenlik mücadelesi içinde oldukları bir alan olmuştur. Bu mücadeleler, bölge Osmanlı Devleti'nin yönetimine girene kadar devam etmiştir.

Sekizinci asır başlarında Ermeniler ile Bizans yönetiminin ilişkileri mezhep ayrılıkları nedeniyle hiç de iyi bir vaziyette değildi. Ermeniler, Bizans'ın zulmünden kaçarak Müslüman Araplara sığınmışlardır. Emeviler de Ermenileri, Bizans ile Müslüman sınırı arasındaki bu bölgeye yerleştirmeyi tercih etmiştir. Bu durum bölgede Ermeni nüfusun nispeten artmasına ve bölgede yeni bir gücün ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Emevilerin elinde bulunan bölge, iç karışıklıkların yaşandığı dönemlerde bazen Bizans'ın eline geçiyordu. Ancak Emeviler bölgeyi tekrar alıyorlardı. Abbasiler döneminde ise bölgede devlet hâkimiyeti daha da sağlamlaşmıştır. Özellikle ordu hizmetinde bulunan Türkler, Abbasi ordusunun itici gücü olmuşlar, bölgede İslâm hâkimiyetinin sağlanmasına hizmet etmişlerdir. Ancak IX. yüzyıla gelindiğinde Bizans'a karşı Abbasilerin gücü azalmaya başlamıştır.

⁸⁴ Suğûr: Arapça'da dağınık, müteferrik şey demek olan suğr kelimesinin çoğuludur. Hudut başı, iki devlet toprağının birleştiği yer anlamında kullanılmış bir deyimdir. M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, III, MEB Yay., İstanbul 1971, s. 262; Seydi Vakkas Toprak, *Besni – 1846 Tarihli Bir Kefâlet Defterine Göre Nüfus ve Sosyal Hayat*, Adıyaman Üniversitesi Yay., Adıyaman 2015, s. 9.

⁸⁵ Tülay Metin, *Türkiye Selçukluları Devrinde Malatya*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, GÜ.SBE., Ankara 2010, s. 14.

⁸⁶ Şahin Uçar, *Anadolu'da İslâm-Bizans Mücadelesi*, İşaret Yay., İstanbul 1990, s. 60.

⁸⁷ Casim Avcı, "Suğûr", TDVİA., C.37, Ankara 2009, s. 473.

Bizans orduları, bölgede yeniden hâkimiyet sağlamak için, IX. yüzyıl ortalarından X. yüzyıl ortalarına kadar seferler düzenlemeye devam etmişlerdir. Hatta 877'de, bölgeye gelen İmparator *I. Basileos*'un ordusunun Keysun ve çevresini tahrip ettiği bilinmektedir⁸⁸. Abbasîlerin zayıfladığı X. yüzyılda *Musul, Diyarbekir* ve *Halep Hamdanî*lerinin idaresine geçmiştir. Hamdanîler döneminde de müstahkem bir sınır kalesi olma özelliğini koruyan Adıyaman yakınındaki *Behisni Kalesi*, X. yüzyıl ortalarında, Bizans İmparatorluğu'nun doğudaki ordularının komutanı olan *Bardas Fokas* tarafından ele geçirilmiştir. Kommagene'deki *Maraş, Göynük* ve *Keysun* ile birlikte Behisni'yi Bizanslı komutan *Halep Hamdanî Emiri Seyfüddeve*'den savaş yoluyla geri almıştır. Bölge, bundan sonra uzun bir müddet Bizans yönetiminde kalmıştır⁸⁹.

Hısnımansur'un bulunduğu bölgeye ilk akın düzenleyen Selçuklu komutanının *Gümüş Tekin* olduğu bazı kaynaklarda zikredilmektedir. Ancak Hısnımansur'a kadar gelen Gümüş Tekin'in bir miktar esir alarak geri döndüğünü Urfalı Mateos vakayinamesinde zikretmiştir⁹⁰. Hısnımansur, Malazgirt Savaşı'ndan sonra Halep Hamdanî Emiri Şerefüddeve'nin eline geçmiştir⁹¹. Kısa bir iktidardan sonra bölgedeki hâkimiyetini kaybeden Şerefüddeve, daha sonra bölgede yeniden egemenlik tesis etmeyi başarmıştır. Ancak Suriye Selçuklu Devleti'nin kurucusu *Tutuş* ile yaptığı savaşı kaybedince, bölge yine birkaç defa el değiştirmiştir⁹². Şerefüddeve'den Bizans'ın eline geçen Hısnımansur ve çevresinin yeniden Türklerin eline geçmesi ise, Anadolu Selçuklu komutanı *Emir Buldacı*'nın bölgeye gelişiyle mümkün olmuştur. Ermenilerle yaptığı mücadeleyi kazanan Emir Buldacı, Hısnımansur çevresinde Selçuklu hâkimiyetini tesis etmiştir⁹³.

⁸⁸ . Zeyrek, *Besni*, s. 57.

⁸⁹ Besim Darkot-M. Halil Yinanç, "Besni", *İslâm Ansiklopedisi*, II, MEB Yay., İstanbul 1979, s. 570; Mehmet Taştemir, "Besni", *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*, V, TDV Yay., Ankara 1992, s. 541. İbnü'l-Esîr, bu olayı aktarıırken Sayfüddeve'nin Bizans'a üstün gelerek birçok kale fethettiğini, aldığı esir ve ganimetlerle dönerken saldırıya uğradığını yazmaktadır. Sayfüddeve'yi dar geçitlerde sıkıştıran Bizans ordusu, kaybedilen yerleri geri almıştır. Ancak İbnü'l-Esîr, savaşta alınan kalelerin ve Bizans komutanının isimlerini vermemektedir. İbnü'l-Esîr, *El-Kâmil fi'l-Târîh Tercümesi*, İslâm Tarihi, VIII, (Çev: Ahmet Ağırakça) Bahar Yay., İstanbul 1987, s. 417.

⁹⁰ Urfalı Mateos, *a.g.e.*, s. 134-135.

⁹¹ Yinanç, *a.g.e.*, s. 116.

⁹² Işın Demirkent, "Sümeysat", *İslâm Ansiklopedisi*, XI, MEB Yay., İstanbul 1979, s. 235.

⁹³ Yinanç, *a.g.e.*, s. 124.

Selçukluların Anadolu'ya gelmesiyle beraber, Şerefüddele'den Bizans'ın yönetimine geçmiş olan Hısnımansur ve çevresinde yeni bir mücadele ve çatışma evresi başlamıştır. Bu çatışmalar sadece iki devlet arasında değil, Doğu ile Batı, Hristiyan ile Müslüman, Türk ile Rum, maddiyat ile maneviyat arasındaki bir mücadelenin de başlangıcını temsil etmiştir⁹⁴. Malazgirt Savaşı'nda Bizans'ın aldığı yenilgi sonrası Anadolu'da oluşan otorite boşluğundan faydalanan Ermeniler siyasi bir güç haline gelmiştir. Malatya'dan Antakya'ya kadar olan bölgede bir Ermeni Devleti kurulmuştur⁹⁵. Bu gelişmelerin ardından Müslüman Türkler, Anadolu'da, sadece Bizans'a karşı değil aynı zamanda Ermenilere karşı da mücadele etmişlerdir.

Selçuklu Türkleri, *Kutalmışoğlu Süleymanşah* öncülüğünde XI. yüzyılın son çeyreğinin başında, İznik'te, Anadolu Selçuklu Devleti'ni kurdular. Selçuklular, bir müddet sonra hâkimiyetlerini pekiştirmek için Anadolu'nun güneydoğusuna ve Suriye'ye yöneldiler. Süleymanşah'ın komutanlarından *Emir Buldacı*, Ceyhan'dan başlayarak Güneydoğu Anadolu'ya kadar olan coğrafyada çok sayıda kaleyi ele geçirdi. Emir Buldacı, bu fetihleri sırasında, 1084/1085'te, Hısnımansur mıntıkasında Besni'ye kadar geldi ve şehri Bizans'tan almayı başardı. Ancak, bu tarihten sonra şehir uzun süre Müslümanların elinde kalmadı. 1097 yılında bölgeye ulaşan Haçlılar Müslüman ahaliye büyük zayıat verdiler. Birinci Haçlı Seferi sırasında Müslümanların güç kaybetmesi sonucu şehir Ermenilerin eline geçti⁹⁶.

Haçlı Seferleri sonucunda Haçlıların Urfa'yı ele geçirmeleri, Hısnımansur ve çevresini elinde bulunduran Türkleri zor duruma sokmuştur. Emir Bulduk komutasındaki Türkler, Haçlılara karşı başarılı mücadeleler vermiştir. Ancak bir süre sonra Hısnımansur ve çevresi Urfa Haçlı Kontluğu'nun kontrolü altına girmiştir. Haçlıların desteğini alan Ermeniler bu sırada Behisni, Hısnımansur ve çevresine egemen olmuşlardır. Ancak bölgede Ermenilere ve Haçlılara karşı Türklerin mücadelesi devam etmiş, bölge birçok defa el değiştirmiştir⁹⁷.

⁹⁴ Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Boğaziçi Yay., İstanbul 1998, s. 32.

⁹⁵ Metin, *a.g.t.*, s. 26. Bu bölgede Ermeni Devleti, Bizans ordusunda hizmet, Vanlı Ermeni asilzadelerinden olan Flaretos(Philaretos) tarafından kurulmuştur. Bkz. Mükrimin Halil Yinanç, *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*, İÜ. Yay., İstanbul 1944, s. 120.

⁹⁶ Emîr Buldacı, Maraş ve Besni yöresini Anadolu Selçuklu topraklarına katarak Ermenilerin Bizans'la olan bağlantılarını kesmiştir. Birinci Haçlı Seferi sırasında, 1098'de, bölge yeniden Ermenilerin eline geçmiş ve 1144 yılına kadar onların kontrolünde kalmıştır. Bu sırada bölge Ermeniler, Haçlılar, Selçuklular, Artuklular ve Eyyübîlerin çatışma alanı olmuş ve çok defa el değiştirmiştir. Taştemir, *a.g.e.*, s. 2; Toprak, *a.g.e.*, s. 10.

⁹⁷ Urfalı Mateos, *a.g.e.*, s. 194.

Maraş'ı 1097'de ele geçiren Haçlılar, şehri Bizans'a teslim ederek yollarına devam etmiştir. Bizans yöneticileri de şehrin idaresini nüfuz sahibi yerli Hristiyanlardan birine vermiştir. Bu sırada Haçlılarla birlikte hareket eden *Hırsız Vasil* lakaplı *Kogh Vasil* adında bir Ermeni, daha önce 1082'de Behisni ile birlikte yakınında bulunan Keysun, Raban ve Rumkale'yi de alarak bir devlet kurmuştur⁹⁸.

Birinci Haçlı Seferi sırasında Haçlılarla birlikte hareket eden Kogh Vasil, Haçlılar sayesinde bölgeye iyice yerleşmiştir. Böylece Maraş ile Fırat arasındaki bölgeyi, yani Kommagene'yi Ermenilerin egemenlik alanı haline getirmiştir. Bölgeye yerleşen Hırsız Vasil'in nüfuzu Urfa'ya kadar ulaşmıştır. Ermeni Kralı, Urfâda ortaya çıkan iktidar mücadelesine karışarak *Urfa Haçlı Kontu II. Baudouin*'i desteklemiştir. Ancak 1112'de Urfâdaki Ermenilerin planladıkları bir suikast teşebbüsü ortaya çıkınca, Urfa Haçlı Kontu tüm Ermenileri şehirden kovarak Samsat'a sürmüştür. Urfâdan kaçan Ermenilerin bir kısmı Keysun'a gelerek Kogh Vasil'in halefi olan *Vasil Dgha*'ya sığınmıştır. Bu olay, II. Baudouin'in Keysun Ermeni hâkimine düşman olmasına sebep olmuştur. Zor durumda kalan Vasil Dgha ise, Franklara karşı *Musul Hâkimi Aksungur el-Porsuki*'den yardım istemiştir⁹⁹.

Ermenilerin Keysun'daki iktidarı uzun süreli olmamış, 1113 yılında, *Antakya Haçlı Kontu Tancrede* ordusuyla Keysun'a doğru Ermenilerin üzerine sefere çıkmıştır. Tancrede, Raban'ı alarak Keysun'a kadar gelmiş, burada uzunca bir süre Ermeni hâkiminin ordusuyla karşılıklı bekledikten sonra aldığı yerleri geri vererek Antakya'ya geri dönmüştür. Urfa Haçlı Kontu ise, 1116 yılında, Vasil Dgha'ya savaş açarak Keysun'a doğru yola çıkmıştır. Urfa Haçlı Kontu, Raban'ın Ermeni hâkimi ile Vasil Dgha'yı kendisine teslim etmesi şartıyla anlaşmıştır. Raban'ın Ermeni hâkimi, bir bahane ile Keysun hâkimini davet ederek tutuklamış ve Urfa Haçlı Kontu II. Baudouin'e teslim etmiştir. Vasil Dgha, serbest bırakılarak İstanbul'a gitmesine izin verilmesi karşılığında ülkesini Franklara satmıştır. Böylece Kommagene toprakları Urfa Haçlı Kontluğu'nun idaresine girmiştir¹⁰⁰.

⁹⁸ Her zaman düşmanlarına ani baskınlar yaptığı için Hırsız Vasil ismiyle anılan Ermeni Kogh Vasil, Kommagene'den Maraş'a kadar uzanan, Besni ve Keysun'un da içinde bulunduğu bölgede bir devlet kurmuştur. Keysun'da oturan Kogh Vasil, 1082-1112 tarihleri arasında devletin başında bulunmuş, Haçlılarla iyi ilişkiler kurarak bölgedeki egemenliğini pekiştirmiştir. Urfalı Mateos, *a.g.e.*, s. 221 not 22.

⁹⁹ Gregory Abû'l-Farac (Bar Hebraus), *Abû'l-Farac Tarihi*, (Türkçeye Çev: Ömer Rıza Doğrul), II, TTK Yay., Ankara 1999, s. 353. 33; Urfalı Mateos, *a.g.e.*, s. 247, 258-259.

¹⁰⁰ Urfalı Mateos, *a.g.e.*, s. 247, 258-259. Bar Hebraus da bu dönemlerde Kommagene çevresinin Hırsız Vasil'in idaresinde olduğunu kaydetmiştir. *Abû'l-Farac Tarihi*, II, s. 353.

Artuklu Emiri İlgazi'nin, 1121 yılında, Urfa üzerine yaptığı sefer sırasında Urfa Kontu Joscelin, Raban ve Behisni taraflarından asker toplayarak Türklerin üzerine gitmiş ve onlara kayıp verdirmiştir. Bundan sonra bir müddet daha Hısnımansur, Behisni ve çevresi Frankların yönetiminde kalmıştır. Franklar, Behisni'yi Keysun ile birlikte, Maraş'a bağlayarak idare etmişlerdir. Ancak Hısnımansur çevresi, özellikle Behisni ve Keysun, 1130'lu yıllarda Zengîlerin *Halep Emiri Savar*, *Danişmendli Emiri Mahmud (Muhammed)* ve Türk komutan *Afşin*'in akınlarına maruz kaldığı gibi Gerger'in Ermeni hâkimi *Mikhail* ile Frankların çatışmalarına sahne olmuştur. Urfalı Mateos'un haber verdiği göre Danişmendli Mahmud, 1137 yılı bağbozumu zamanında bölgeye gelerek Keysun'u kuşatmıştır. Bir müddet şehir önünde kaldıktan ve etrafı yakıp yıktıktan sonra Bizans imparatorunun geldiği haberini almış ve kuşatmayı kaldırmıştır. Giderken şehirden bol miktarda ganimet alarak bölgeden hızla uzaklaşmıştır. Keysun, ertesi yıl yani 1138'de, Hasankeyf Artuklu Emiri *Fahreddin Kara Aslan* tarafından tahrip edilmiştir. Fahreddin Kara Aslan, Keysun'u yakıp yıktığı gibi Raban'ı da Ermenilerin elinden almayı başarmıştır¹⁰¹.

Hısnımansur ve çevresinde hâkimiyet tesis etmek isteyenlerden biri de *Nurreddin Mahmud Zengî*'dir. Zengi, Mardin Artuklu Emiri *Timurtaş* ile Bizans'a karşı mücadele ederek bu bölgede hâkimiyet tesis etmiş ve bölge için Selçuklularla mücadele ederek hâkimiyetini pekiştirmiştir¹⁰². Bölge, Hasankeyf Artukluları tarafından ele geçirilerek bir süre *Fahreddin Kara Aslan*'ın idaresinde kalmıştır. Ardından bölgede etkin olmaya başlayan Eyyubiler, Hısnımansur çevresinde hâkimiyet kurmuşlardır¹⁰³. Her ne kadar bölgenin büyük bir kısmında Eyyubiler egemenlik tesis etmişlerse de, Hısnımansur ve Kâhta çevresinde Artuklu hâkimiyeti devam etmiştir¹⁰⁴.

33; Stevan Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi*, I, (Çev: Fikret Işıltan), TTK Yay., Ankara 1998, s. 150; Stevan Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi*, C. II, (Çev: Fikret Işıltan), TTK Yay., Ankara 1992, s. 92-93; 106, 107.

¹⁰¹ Urfalı Mateos, *a.g.e.*, s. 267; Işın Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1118-1146)*, TTK Yay., Ankara 1987, s. 21-22, . 110-113, 153-154. Fahreddin Kara Aslan'ın askerlerinin Keysun'u yaktığı sırada, şehrin hâkimi askerleriyle bölgeye gelmiş olan Bizans İmparatorunun yanına gittiğinden şehir boştu. Şehirde korumasız kalan halk ise Besni, Raban ve Rumkale'ye sığınmıştı. Urfalı Mateos, *a.g.e.*, s. 287-290, 294-295.

¹⁰² Mükrimin Halil, "Maraş Emirleri", *Türk Tarih Encümeni Mecmuası*, V (82), 1 Eylül 1340, s. 298; Demirkent, *a.g.m.*, s. 235.

¹⁰³ Ramazan Şeşen, *Salâhaddin Eyyûbî ve Devlet*, Çağ Yay., İstanbul 1987, s. 81.

¹⁰⁴ Süryanî Mihail, *Süryanî Patrik Mihail'in Vakainâmesi, İkinci Kısım(1042-1195)*, (Çev. Hrant D. Andreasyan), Yayınlanmamıştır, TDVİA Kütüphanesi, 1944, s. .159-160.

Anadolu Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubat devrinde *Mübarizüddin* öncülüğündeki bir ordunun Kâhta Kalesi'ni alması ile birlikte Hısnımansur da Selçuklu yönetimine girmiştir. Selçukluların Kâhta ve Hısnımansur çevresine hâkim olmasından sonra Eyyubiler bölgeye defalarca saldırılarda bulunmuş ve Hısnımansur'u yakıp yıkmışlardır¹⁰⁵. Yine 1226'da Alaeddin Keykubat'ın komutanlarından Emir Çavlı'nın başında bulunduğu bir Selçuklu ordusu, müttefik bir Artuklu ve Eyyubi kuvvetini bozguna uğratarak Hısnımansur ve Kâhta çevresini yeniden ele geçirmiştir. Bu sırada Hısnımansur yöresinde Selçuklulara karşı önemli bir isyan patlak vermiştir. Samsat'ın Kefersud Köyü'nde ortaya çıkan *Baba İshak Ayaklanması* Hısnımansur'da büyük tahribata yol açmıştır. Adıyaman, Samsat ve Kâhta havalisinde etkili olan bu isyan sırasında asiler bölgeyi tamamen yağmalamışlardır¹⁰⁶.

Selçuklular ve Moğollar arasında, 1243 yılında Köseadağ'da, meydana gelen meşhur Köseadağ Savaşı'nın Moğolların galibiyetiyle sonuçlanması Anadolu'da siyasî ve sosyal problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu sorunların bir kısmı da Hısnımansur ve çevresinde ortaya çıkmıştır. Hem Selçuklu vârisleri arasında meydana gelen çekişmeler, hem de Moğolların önünden kaçıp Anadolu'ya gelen Türkmenler, Anadolu'da, toplum hayatında sosyal kargaşaların yaşanmasına neden olmuştur. Hısnımansur'a gelen bazı topluluklar şehri ve kırsaldaki köyleri yağma ve talan etmişlerdir. Örneğin, olaylar sırasında Hısnımansur'un sadece bir köyünden 7.000 öküz, inek, merkep; 45.000 koyun ve keçinin yanı sıra çok miktarda mal ve eşya gasp edilmiştir¹⁰⁷. Aynı şekilde Moğol ordusu da bölgeyi ve Suriye'yi zapt etmek için şiddete başvurduğundan, yöredeki ahali oldukça zor zamanlar yaşamıştır. Moğollar askerî harekâtlarını kolaylaştırmak için,

¹⁰⁵ İbni Bibi, *Anadolu Selçukî Devleti Tarihi*, çev. M.Nuri Gencosman, Uzluk Basımevi, Ankara 1941, s. 110-175.

¹⁰⁶ İbni Bibi, Baba İshak'ı şöyle tanımlamaktadır: “*Samsat Kalesi'ne bağlı Kefersud Köyü'nde Baba İshak adında bir adam henüz gençlik çağlarında kafasına şöret kazanmak ve mürit toplamak sevdasını yerleştirmiş, hokkabazlık, sihirbazlık sanatlarında ilerlemişti. Daima birtakım cabil köylüleri başına toplayarak dervişlik ve dindarlık yolu ile yıldızladığı saçmaları onlara dinletir, sözlerini kabul ettirmeğe çalışırdı. Her zaman gözü yaşlı, gönlü tasalı, vücudu zayıf idi.*” Bkz. İbni Bibi, a.g.e., s. 206-207. Baba İshak, Baba İlyas Horasânî'nin önde gelen halifelerinden olup, *Babailik* ayaklanmasının propaganda ve teşkilatlanma safhasının başlatılmasında önemli bir rol oynamıştır. Bkz. Ahmet Yaşar Ocak, “Baba İshak”, *DİA.*, IV, Ankara 1991, s. 368-369; Abu'l-Farac, a.g.e., s. 540.

¹⁰⁷ Abu'l-Farac, a.g.e., s. 564; Nejat Kaymaz, *Pervâne Mu'înü'd-din Süleyman*, AÜ Yay., Ankara 1970, s. 38.

biri Samsat'ta olmak üzere Fırat Nehri üzerine çeşitli köprüler inşa ederek ulaşımı temin etmişlerdir¹⁰⁸.

İran üzerinden Anadolu'ya akın yapan Moğolların XIII. yüzyılın ortalarından itibaren bölgeyi istila etmeye başladıkları bilinmektedir. Bölgeyle birlikte Hısnımansur yöresi de Moğolların yerleştiği sahalardan biri haline gelmiştir. Aynı yüzyılın sonuna doğru ise bölgeye yönelik olarak Mısır'dan Memluk akınları başlamıştır. Daha sonra XIV. yüzyıl başlarından itibaren Elbistan-Maraş merkezli Dulkadirli Beyliği, Hısnımansur ve çevresini egemenlik sahasına dâhil etmiştir¹⁰⁹.

Moğolların Suriye tarafına ve Memlukların de Anadolu'ya geçişlerinde bu Adıyaman yöresi güzergâh olarak kullanılmıştır. Memlukların kontrolü sağlamaları ile birlikte, XIV. yüzyılın ilk yarısında, bu bölgede Mısır'a tabi Dulkadirli Beyliği kurulmuştur. Bu beylik, Halil Bey zamanında Mısır'a bağlı kalmak şartıyla Malatya, Hısnımansur, Behisni çevresinde hâkimiyet sağlamıştır. Ancak bir süre sonra Dulkadirli Beyliği'nin beylerinin seçimi konusu Memluklarla Osmanlılar arasında sorun olmuştur. Dolayısıyla bölgede Osmanlı-Memluk mücadelesi başlamıştır¹¹⁰.

7. Osmanlı Dönemi

Osmanlıların ilk kez Güneydoğu Anadolu şehirleri olan Adıyaman, Besni, Kâhta ve Gerger çevrelerinde görünmeleri, Yıldırım Bayezid devrinde gerçekleşmiştir. 1394-1398 yılları arasında, Hısnımansur'un da içinde bulunduğu Besni ve Malatya çevreleri Kadı Burhaneddin'in kontrolünde kalmıştır. Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezid, 1398'de Sivas'ı Kadı Burhaneddin'den aldıktan sonra Malatya'ya doğru ilerlemiştir. Bu arada Memluk Sultanı Berkuk'un ölümünden sonra tahta küçük yaştaki oğlunun geçmesi Mısır'da karışıklıklara neden olmuştur. Memluk Emirleri arasındaki bu ihtilaflardan yararlanmak isteyen Osmanlı Sultanı, Adıyaman ve Malatya'nın da içinde bulunduğu bölgenin Kadı Burhaneddin'e aidiyetinden bahisle, Malatya'nın kendisine teslimini istemiş, isteği reddedilince de Malatya üzerine sefere çıkmıştır. Malatya'yı 1399'da ele geçirdikten sonra Fırat'a doğru ilerleyerek Besni, Adıyaman, Kâhta, Divriği ve Darendeyi

¹⁰⁸ Abu'l-Farac, *a.g.e.*, s. 573-574; Abdulkadir Yuvalı, *İlhanlılar Tarihi-I Kuruluş Devri*, EÜ. Yay., Kayseri 1994, s. 83-84

¹⁰⁹ Hamdi Doğan, "Milli Mücadelede Adıyaman ve Çevresi", Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2) (2012), s. 557.

¹¹⁰ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, TTK. Yay., Ankara 1937, s. 42-44.

de egemenliği altına almıştır. Böylece Hısnımansur, 1399'da kısa bir süre için Osmanlı Devleti'nin yönetimine girmiştir. 1402'deki Ankara Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin yenilmesi neticesi bölge Timur'un eline geçmiştir. Timur'un Anadolu'dan ayrılmasından sonra ise şehir yeniden Dulkadirlilerin yönetimine geçmiştir¹¹¹.

Osmanlı Devleti'nin güçlenerek bölgeye tekrar dönmesinden sonra Hısnımansur çevresi, Dulkadirli, Memluklar ve Osmanlılar arasında bir geçiş bölgesi konumuna gelmiştir. Çaldıran Seferi esnasında Dulkadirli Beyliği'nin, Osmanlıların yardım isteğini geri çevirmesi ve ordusunun zahire kollarına saldırması bölgenin Osmanlıların eline geçmesine zemin hazırlamıştır¹¹².

Dulkadirli Beyi Alaüddevle, Osmanlı-Memluk rekabetinde Mısırlıların tarafını tutmuştur. Alaüddevle, Yavuz Sultan Selim'in İran Seferi sırasında yardıma gelmediği gibi Osmanlı Devleti'nin yanında savaşa katılacak olan aşiretlere saldırılmaktan da geri durmamıştır. Bu hareketler Osmanlı Padişahı'nın hiddetine neden olmuştur. Yavuz Sultan Selim, İran Seferi dönüşünde Sadrazam Hadım Sinan Paşa'yı bölgeyi alınması için Dulkadirli üzerine göndermiştir. Alaüddevle'nin başında bulunduğu Dulkadirli ordusunun, Hadım Sinan Paşa komutasındaki Osmanlı ordusuna yenilmesi sonucu Dulkadirli toprakları Osmanlıların eline geçmiş ve Osmanlı ordusu Mısır'a yönelmiştir. Zaferden sonra güneye doğru ilerleyen Osmanlı ordusuna karşı Memluklerin Suriye'de önlem alması, Yavuz Sultan Selim'in bizzat ordunun başına geçerek Mısır Seferi'ne çıkmasına sebep olmuştur. Bu sefer sırasında Memluklere bağlı olan Ayntab, Behisni ve Hısnımansur 1516 yılı Ağustos ayında Osmanlıların eline geçmiştir. Devam eden savaş Halep yakınlarındaki *Mercidabık*'ta Osmanlı ordusunun zaferiyle neticelenmiştir. Memluk Sultanı ve ordusunun başkomutanı *Kansu Gavri* ise savaş alanında hayatını kaybetmiştir. Dulkadirli Beyliği topraklarını ilhak eden Osmanlı Devleti, bölgeyi Şahsuvaroğlu Ali Bey'in yönetimine vermiştir¹¹³.

Adıyaman ve Besni'nin de içinde bulunduğu Malatya yöresi Osmanlıların eline geçtikten sonra oldukça önemli bir yer haline gelmiştir. Çünkü bu bölge, o dönemden itibaren Osmanlı ordusunun Mısır yönüne giderken bulunduğu merkez haline getirilmiştir. Sefer sırasında Mısır istikametine giden Osmanlı ordusu

¹¹¹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, I, TTK Yay., Ankara 1988, s. 300.

¹¹² Doğan, *a.g.m.*, s. 557.

¹¹³ Altan Çetin, *Memlük Devleti'nin Kuzey Sınırı*, TTK Yay., Ankara 2009, s. 65.

Malatya'dan hareket ederek *Samanlu*, *Şamlu Yurdu*, *Zeliha*, *Sürgü* ve *Subadra* üzerinden Adıyaman ve Besni yakınlarından geçerek yoluna devam etmiştir¹¹⁴.

XVI. yüzyıl başlarında Osmanlı hâkimiyetine girmiş olan *Hısımansur*, idarî taksimatta ilk olarak 1519 ve 1524 tahrirlerinde Behisni'ye bağlı bir nahiye olarak yer almıştır. 1540 ve 1563 tarihli tahrirlerde ise Dulkadiiriyye eyaletine bağlı bir kaza olarak kayıt altına alınmıştır¹¹⁵. 1519 yılındaki idarî taksimatta ise *Vilayet-i Arab*'a bağlı bir sancak olarak kayda geçirilmiştir. 1524 ve 1530'da tutulan tahrir kayıtları şehrin *Vilayet-i Rum-ı Hâdis*'e bağlı bir kaza konumuna getirildiğini göstermiştir. Belirtilen tarihlerde sancak merkezi olan *Behisni*'ye bağlı olan *Gerger*, *Kâhta* ve *Hısımansur* kazaları 1530-1540 arası Dulkadiiriyye eyaletinin Elbistan sancağına bağlanmışlardır. 1540 yılından itibaren ise *Dulkadiiriyye* eyaletinin merkezi *Maraş*'a taşındığından, *Hısımansur* da *Maraş* sancağına bağlı bir kaza haline gelmiştir. 1563 yılından sonra da çevredeki idarî birimlerle birlikte *Dulkadiiriyye* eyaletine bağlı bir kaza olarak idarî taksimatta yerini korumuştur¹¹⁶.

Genel olarak bölgenin Maraş'tan idare edilişi XVI. yüzyıl ortalarından Tanzimat Dönemi'ne kadar devam etmiştir. Bölgenin Arab, Rum ve Dulkadiiriyye eyaletlerine bağlı idare edildiği bu süreçte Hısımansur ve çevresi her zaman Malatya sancağından¹¹⁷.

Tanzimat Dönemi'nde memleket idaresinde yapılan değişikliklerden Hısımansur da etkilenmiştir. İdarî taksimata gereği şehir, 1841'de kaza, 1849'da ise sancak statüsü ile Diyarbekir'e bağlanmıştır. Behisni, Kâhta ve Gerger ile birlikte Adıyaman 1859'da kaza statüsünde Malatya sancağına bağlanmıştır. 1864'te yürürlüğe giren *Vilayet Nizamnamesi* gereği 1865'te *Bosna*, *Halep*, *Erzurum* ve 1867'de *Diyarbekir* eyaletleri kurulmuştur. Aynı yıl Hısımansur, Behisni ve Kâhta ile birlikte yeni kurulan *Diyarbekir* eyaletinin *Mamûratülaziz* sancağına bağlanmışlardır. Yeni idarî teşkilatta şehre kaza statüsü verilmiştir. Adıyaman, 1870'te yeniden sancak yapılan Malatya'ya bağlanmıştır. 1883'te Malatya'nın Diyarbekir eyaletinden ayrılarak yeni kurulan *Mamûratülaziz* eyaletine bağlanmasıyla Hısımansur da Diyarbekir'den ayrılmıştır. Böylece kaza, 1918'e kadar Mamûratülaziz eyaletinin Malatya sancağına bağlı olarak idare edilmiştir¹¹⁸.

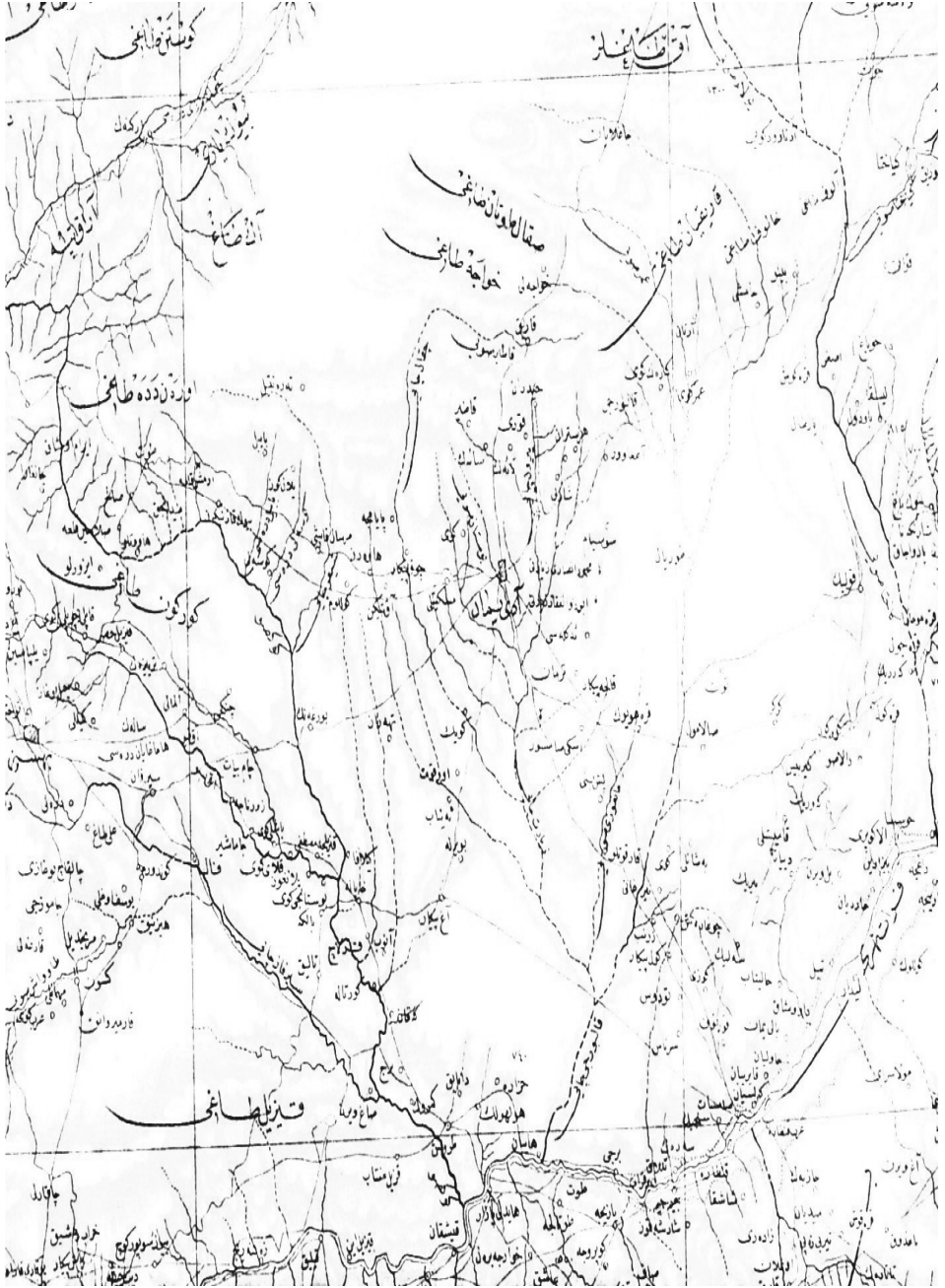
¹¹⁴ Çetin, *a.g.e.*, s. 65.

¹¹⁵ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, II, TTK. Yay., Ankara 1994, s. 271-273; Taştemir, *a.g.e.*, s. 14-20.

¹¹⁶ Taştemir, *a.g.e.*, s. 20-22; Öztürk, *a.g.m.*, s. 118.

¹¹⁷ Toprak, *a.g.e.*, s. 20-22.

¹¹⁸ Toprak, *a.g.e.*, s. 22-23; Öztürk, *a.g.m.*, s. 118-119; Köçer ve Babuçoğlu, *a.g.e.*, s. 44.

Harita 2. Birinci Dünya Savaşı sırasında, 1917'de hazırlanmış bir haritadan Adiyaman ve çevresi. BOA, HRT.h., 822/9.

8. Cumhuriyet Dönemi

Osmanlı Devleti'nin yıkılması ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla beraber memlekette yeniden yapılanma süreci başlamıştır. Savaşın verdiği tahribat giderilmeye çalışılırken halkın refah düzeyinin yükseltilmesi için seferber olunmuştur. Bir taraftan iktisadî hayatın canlanması, tarım ve ticaretin gelişmesi için alt yapı çalışmaları yapılırken, diğer taraftan ülkenin idarî taksimatı yeniden düzenlenmiştir. 20 Nisan 1924 tarihinde yürürlüğe giren 1924 Anayasası (Teşkilât-ı Esasiye Kanunu) 89, 90 ve 91. maddeleriyle memleket idaresinin yeniden düzenlenmesini gerektirmiştir. Anayasaya göre Türkiye, coğrafi ve ekonomik şartlar göz önüne alınarak vilâyetlere, vilâyetler kazalara, kazalar nahiyelere ayrılmıştır. Nahiyeler de kasaba ve köylerden oluşacak şekilde idarî bölgelere ayrılmıştır. Ayrıca kanun vilâyet, kasaba ve köylere tüzel kişilik kazandırmıştır¹¹⁹.

1924 Anayasası gereği Hısnımansur, Malatya vilâyetine bağlı bir kaza olarak idarî taksimattaki yerini korumuştur. Yukarıda ifade edildiği üzere gerek yerel ahali arasında, gerekse de bazı yazılı eserlerde Hısnımansur'un ismi Adıyaman olarak kullanılmıştır. Türkiye'nin yeni hükümeti de 28 Aralık 1928 tarihinde aldığı bir kararla şehrin adını değiştirmiştir. Bu tarihten sonra resmî olarak şehrin ismi Adıyaman olmuştur¹²⁰.

Osmanlı Devleti'nin son dönemimde Besni, Akçadağ ve Kâhta kazalarıyla birlikte Hısnımansur da Malatya sancağına bağlıydı. Besni kazası 1926 yılında Gaziantep vilâyetine bağlanmışsa da 1933'te tekrar Malatya'ya iade edilmiştir. Bu tarihte Karıcık, Kuyucak, Çalgan ve Samsat nahiyeleri Hısnımansur kazasına bağlıydı. Bir yıl sonra Tut nahiyesi de bu kazadaki nahiyelere ilave edilmiştir. Yine 1927'de Hısnımansur kazasına bağlı 265 köy bulunmaktaydı. 1928'de yapılan değişiklikle Hısnımansur kazasının nahiyeleri Karıcık, Kuyucak, Çalgan, Aydınlı ve Samsat olarak düzenlenmiştir¹²¹.

Cumhuriyet Dönemi'nde, zamanın şartları gereği 1924 Anayasası'nın yürürlüğe girmesinden itibaren ülkenin idari taksimatında bazı değişiklikler yapılmıştır. Yukarıda belirtildiği gibi bu dönemde yapılan değişikliklerin bir kısmı Gaziantep, Malatya, Besni ve Adıyaman şehirlerinin statüleriyle ilgilidir. 28 Mayıs 1954 tarihinde, Malatya'ya bağlı Adıyaman kazasının statüsünün vilâyet yapılmasıyla ilgili bir kanun tasarısı, TBMM tarafından Dâhiliye ve Bütçe encümenlerine

¹¹⁹ Çevrimiçi (18.01.2017), <https://anayasa.tbmm.gov.tr/docs/1924/1924-ilkhali/1924-ilkhali.pdf>.

¹²⁰ Şaşmaz, *a.g.m.*, s. 18-19.

¹²¹ Şaşmaz, *a.g.m.*, s. 18-19.

gönderilmiştir. Bu tasarının havalesiyle Adıyaman'ın da il olma yolundaki serüveni başlamıştır. Kanun tasarısı 14 Haziran 1954'te TBMM gündemine geldiğinde, dönemin Dâhiliye Vekili Namık Gedik, gerekçe olarak şehrin ekonomik gelişimini sağlama ihtiyacını göstermiştir. Dâhiliye vekiline göre Malatya'nın güneyinde doğu-batı ekseninde uzanan ve yer yer üç bin metreyi aşan Antitoros Dağları, Adıyaman kazasını vilayet merkezinden ayırmaktadır. Ayrıca aradaki dağlar farklı iklim şartları oluşturduğu gibi Adıyaman, Besni, Kâhta ve Gerger'in vilayet merkezi olan Malatya'ya ulaşımını zorlaştırmaktadır. Vekile göre, adı geçen yerlerin Malatya'dan ayrılarak yeni kurulacak olan Adıyaman vilayetinin bünyesi altında teşkilatlandırılması bölgenin iktisadî gelişimini sağlayacaktır. Meclis oturumunda söz alan vekiller, Adıyaman ile Malatya arasındaki dağların kış mevsiminde kar altında kalması nedeniyle, vilayet merkeziyle Torosların güneyinde kalan kazaların irtibatının kesildiğinden bahsederek, kurulacak olan yeni vilayet sayesinde bölgenin gelişeceğini ve insanların daha rahat edeceğini vurgulamışlardır. Coğrafi konumu itibarıyla iklim şartları ve zirai imkânlar bakımından Malatya'dan farklı özellikler gösteren bu kazanın gelişmeye müsait olduğunu ve hızla büyüdüğünü ifade eden vekiller, sağlık teşkilatı, orta mektep, banka, ağır ceza mahkemesi ve elektriğin bulunduğu Adıyaman'ın vilayet olmasının memnuniyetle karşılandığını dile getirmişlerdir¹²².

Adıyaman'ın il yapılmasındaki esas etkenlerden birinin de, dönemin politik ve siyasi ortamı olduğu muhakkaktır. Malatya'da seçmenin çoğu 1954 yılında yapılan genel seçimlerde dönemin Cumhuriyet Halk Partisi'ne oy vermiştir. Son genel seçimin sonuçları Adıyaman ve çevresinin politik eğiliminin, dönemin iktidar partisi olan Demokrat Parti'den yana olduğunu ortaya çıkarmıştır. Dönemin iktidar partisi olan Demokrat Parti, muhalefete oy veren Malatya'yı bölerek bir sonraki seçimde milletvekili sayısını azaltmak amacıyla Adıyaman kazasına vilayet statüsü vermiştir. Böylece iktidar partisini destekleme potansiyeli yüksek olan Adıyaman il yapılarak yeni kurulan vilayetten iktidar partisinin milletvekili çıkarması amaçlanmıştır. Ancak dönemin iktidar partisi yetkilileri bu iddiaları asla kabul etmemişlerdir¹²³. Nitekim Adıyaman'ın il yapılmasından sonra 27 Ekim 1957 tarihinde yapılan ilk genel seçimde, Adıyaman için ayrılan 5 milletvekili kontenjanının tümü Demokrat Parti tarafından doldurulmuştur¹²⁴.

¹²² Şaşmaz, *a.g.m.*, s. 34-36.

¹²³ Şaşmaz, *a.g.m.*, s. 36.

¹²⁴ *Milletvekili Genel Seçimleri*, Türkiye İstatistik Kurumu Yay., Ankara 2012, s. 11, 259.

Adıyaman kazasına vilayet statüsü verilmesiyle ilgili kanun tasarısının görüşmeleri oldukça uzun sürmüştür. Adıyaman'ın il yapılması genel olarak uygun görülürken, yeni kurulacak vilayete bağlanacak kazaların durumu tartışma konusu olmuştur. Tartışmaların odak noktasını Besni oluşturmuştur. Yukarıda da belirtildiği gibi Osmanlı Devleti zamanında Besni ve Hısnımansur kazaları Malatya sancağına bağlıydı. Besni, 1926 yılında Gaziantep vilayetine bağlanmış, ancak 1933'te tekrar Malatya'ya iade edilmişti. Dolayısıyla kaza, bu tarihte henüz Malatya'ya bağlıydı. Öteden beri Adıyaman'ın vilayet yapılması her gündeme geldiğinde, Besni halkının itiraz sesleri yükselmiştir. Adı geçen kanun tasarısı görüşülürken de Besnililer yeni kurulacak Adıyaman iline bağlanmak istemişlerdir. Hatta Besni eşrafından oluşan bir heyet Ankara'ya giderek şehirlerinin Adıyaman'a bağlanmasını engellemek istemişlerdir. Eğer mutlaka Besni'nin Malatya'dan ayrılması gerekiyorsa, kazanın yeniden Gaziantep'e bağlanmasını talep etmişlerdir. Bu amaçla milletvekilleri ve bakanlarla görüşmeler yapmışlardır. İlçelerinin Adıyaman'a bağlanmasına karşı çıkan Besni heyeti, kendilerine "Niçin Adıyaman'a bağlanmak istemiyorsunuz?" diye sorulduğunda "Öteden beri Adıyaman'ı çekemeyiz, Adıyaman'ı vilayet yapacağınıza ve bizi ona kaza diye bağlayacağınıza, bize 70 kilometre mesafede bulunan Kâhta'yı vilayet yapın, biz Kâhta'ya bağlanmak isteriz." diyerek kesin kanaatlerini belirtmişlerdir¹²⁵. Ancak bu çabaları bir sonuç vermemiştir.

Adıyaman'ın il yapılması hakkındaki yasa tasarısı görüşülürken fikirlerini beyan eden milletvekillerinden çoğu Besni'nin Adıyaman'a bağlanmasının uygun olmadığını dile getirmiştir. Gerek muhalefet ve gerek iktidar milletvekilleri Besni'nin coğrafi, ziraî ve ekonomik yönden Adıyaman'la hiçbir bağının olmadığını, bu nedenlerle Gaziantep'e bağlanmasının daha uygun olacağını dile getirmişlerdir. Coğrafi olarak Besni'nin Malatya'dan ayrılma zorunluluğu varsa, kazanın Gaziantep'e bağlanması gereğini savunan konuşmacılar, ilçenin sürekli rekabet içinde bulunduğu Adıyaman'a bağlanması durumunda gelişmesinin engelleneceğini dile getirmişlerdir. Besni'nin Adıyaman ile günlük ulaşımının olmadığını, Gaziantep ile Besni arasında günlük üç otobüsün işlediğini, buna karşılık Besni ile Adıyaman arasında birbirine paralel akan dört derenin ulaşım imkânı vermediğini savunan konuşmacılar, Besni'nin yeni kurulacak vilayete bağlanmasına karşı çıkmışlardır. Besni'de yetişen fıstık, pamuk ve susamın pazar yerinin Gaziantep olduğunu dile getiren milletvekilleri, 60 bin nüfuslu Besni'nin yeni kurulacak 54 bin nüfuslu Adıyaman vilayetine bağlanması durumunda Besni'den

¹²⁵ Şaşmaz, *a.g.m.*, s. 41.

büyük bir göçün olacağını iddia etmişlerdir¹²⁶. Nitekim söz konusu iddiayı dile getiren vekillerin haklılığı zamanla ortaya çıkmıştır. 1954'te 60 bin civarında bir nüfusa sahip olan Besni şehri günümüzde yaklaşık olarak 30 bin nüfusa sahiptir. Bu tarihten itibaren Besni'den Anadolu'nun batı illerine doğru yoğun bir göç yaşanmıştır. 2013 yılı nüfus istatistiklerine göre Besni'nin nüfusu 28.213'tür. İlçenin köylerle birlikte toplam nüfusu 77.404'tür.¹²⁷ Besni Kaymakamlığı'nın resmî internet sayfasında ilan edilen 2014 yılı verilerine göre ise şehir merkezi nüfusu 29.328, köylerle birlikte ilçenin toplam nüfusu ise 75.910'dur¹²⁸.

Mecliste çoğunluğu bulunan dönemin iktidarı yeni kurulacak Adıyaman vilayetine Besni'yi ilçe olarak bağlama konusunda sebat göstermiştir. Kanun tasarısı görüşülürken milletvekillerinin dile getirdiği görüşler dikkate alınmamıştır. Hükümet, kurulacak yeni vilayetin nüfus ve iktisadi temellerini oluşturmak için Besni'nin Adıyaman'a bağlanması gerektiğini savunmuştur. Hükümetin temel dayanağı şehirler arasındaki mesafe olmuştur. Besni'nin mesafe olarak Adıyaman'a yakınlığını esas alan hükümet, idari taksimat yapılırken beldeler arasındaki doğal engellerin dikkate alınmayacağını savunmuştur. Ayrıca hükümet, yol projeleri üzerinde çalışıldığını ifade etmiştir. Hükümet, yollar yapıldığında, devlet hizmetlerine daha kolay ulaşacak olan Besni ahalisinin memnun olacağını iddia etmiştir¹²⁹.

Meclisteki görüşmeler sırasında, kanun tasarısında gerekli değişiklikler yapılmış ve yapılan oylamayla kanun kabul edilmiştir. Kanununun 1 Aralık 1954 tarihinde yürürlüğe girmesiyle Adıyaman resmen vilayet statüsüne kavuşmuştur. Besni, Kâhta, Gerger ve Çelikhan nahiye ve köyleriyle birlikte Adıyaman iline bağlanmışlardır¹³⁰.

¹²⁶ Şaşmaz, *a.g.m.*, s. 36-41.

¹²⁷ *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, Address Based Population Registration System Results*, Türkiye İstatistik Kurumu Yay., Ankara 2014, s. 32.

¹²⁸ Çevrimiçi (18.01.2017) <http://www.besni.gov.tr/ilce-nufusu>

¹²⁹ Şaşmaz, *a.g.m.*, s. 39-40.

¹³⁰ Şaşmaz, *a.g.m.*, s. 44-46.

II. SEYYAHLARIN ADIYAMAN İZLENİMLERİ

Bir ülkenin dışarıdaki şöhreti, o yöre insanlarının dışarıda görecekları itibar açısından önemlidir. İyi haliyle bilinen bir yerin insanları başka memleketlerde daha kolay kabul görürler. İletişim ve haberleşme imkânlarının sınırlı olduğu zamanlarda bilginin, haberlerin ve medeniyetin yayılmasında tüccarlar, gezginler, macera arayan meraklılar ve seyyahların önemli hizmetleri olmuştur. Bu çalışmanın konusu olan Adıyaman, Yakın Çağ başlarında Anadolu'nun güneydoğusunda, sınırlardan ve transit yol kavşaklarından uzakta bulunan küçük bir kasabadır. Böyle olmasına rağmen Adıyaman, stratejik konumundan dolayı çeşitli misyonlarla bölgeye gelen görevli ve gezginlerin uğradığı, inceleme ve araştırma yaptığı yerlerden biri olmuştur. Bu açıdan Adıyaman'ı ziyaret eden uzman, araştırmacı, seyyah ve gezginlerin izlenimlerini bu eserde zikretme gereği hâsıl olmuştur.

Yine dünyanın farklı bölgelerini keşfetme arzusuyla yapılan seyahatlere ait günlük ve hatıratlar, geçen zaman içerisinde tarihi belge niteliği taşıyan ana kaynak özelliği kazanmıştır. XVIII. yüzyıl başlarından itibaren Batılı seyyahlar Doğu'nun yer altı ve yer üstü zenginlikleri hakkında araştırmalar yapmaya başlamıştır. Küçük Asya'nın bir parçası saydıkları Anadolu'nun tarihi coğrafyası, sosyal ve kültürel özellikleri, halkları ile dinî ve etnik yapısı hakkında tetkikler yapmışlardır. Antik kaynaklara vakıf olan bu gezginler kendilerinden önce bölgeye gelmiş olan müelliflerin eserlerini dikkate alarak Anadolu'yu gezen Batılı seyyahlar, tarihi yerleşim yerleri, yollar, kıyı bölgeleri, limanlar, dağ, vadi ve nehir geçitleri gibi stratejik noktaları eserlerine derç etmişlerdir¹³¹. Bu seyyahlar, eserlerinde daha ziyade başlarından geçenleri değil de coğrafyayı ön plana çıkarmışlardır. Coğrafi özellikler, iklim, tarihi kalıntılar ve eserler, eski ve yeni yapılar, yollar, ulaşım

¹³¹ Hüseyin Muşmal, *Yabancıların İzininde Osmanlı, Konya ve Çevresinde Araştırma Yapan Yabancılar (1876-1914)*, Me-Sa Yay., Konya 2009, s. 16.

imkânları, insanların yaşam tarzı gibi özellikler seyahatnamelerde göze çarpan unsurlardır¹³².

Elbette ki seyahatnameler tarih biliminin kullandığı birinci el kaynaklar arasında yer almaktadır. Seyahatname türü eserleri kaynak olarak kullanan bilim insanlarının, seyahatnamelerden aldıkları bilgileri başka kaynaklarla desteklemeleri ve doğrulamaları gerekir. Çünkü bu tür eserleri kaleme alan seyyahlar taraflı olabilecekleri gibi, ilgi çekmek ve eserinin cazibesini artırmak için olayları abartarak mübalağaya kaçmış olabilirler. Bu bilgiler dikkate alınarak Hısnımansur'a uğramış olan seyyahların eserleri tetkik edilmiştir. Yakın Çağ'da çok sayıda Batılı şahsın resmî görev, merak, askerî ve bilimsel etütler gibi çeşitli nedenlerle Hısnımansur'a geldiği bilinmektedir. Bu anlamda Adıyaman'ı ziyaret etmiş olan bazı şahıslar, daha sonra yöreye ait hatıra ve intibalarını kaleme almışlardır. Bu başlık altında, Adıyaman'a uğradığı tespit edilen görevli, uzman ve seyyahların şehir hakkındaki değerlendirmeleri incelenmiştir.

A. Kâtip Çelebi

Adıyaman ve çevresi hakkında bilgi veren ilk gezginlerden biri Kâtip Çelebi'dir. Tarih, coğrafya, bibliyografya, astronomi ve tıp alanlarında uzman olan seyyah, aynı zamanda bir Osmanlı bürokratıdır. IV. Murat'ın doğu seferine iştirak ettiği için memleketi dolaşma fırsatı bulmuş ve Anadolu'nun coğrafyasını iyi tanımıştır. XVII. yüzyıl ortalarında yazdığı *Cihannüma* adlı eserinde Adıyaman ve çevresinden de bahsetmiştir. Seyyah, Fırat Nehri batısında ve Samsat yakınında bulunan Hısnımansur şehrinin kurucusunun *Mansur bin Cavane el-Haris el-Amiri* olduğunu belirtmiştir. Eserinde Kâhta hakkında da bilgi veren seyyahın ifadesine göre, Hısnımansur şehri, II. Mervan zamanında Mansur bin Cavane tarafından imar edilmiştir. Ona göre, Fırat kenarında bulunan Kâhta, Malatya'nın güneydoğusunda bulunan küçük bir şehirdir. Bir küçük ırmağı olan şehrin bağları ve bahçeleri vardır¹³³.

¹³² Baki Asiltürk, "Edebiyat Kaynağı olarak Seyahatnameler", *Turkish Studies*, 4/1-1, 2009, s. 912-913.

¹³³ Gülin Öztürk, *a.g.m.*, s. 131-132; Metin Kopar, "Seyyahların Gözüyle Adıyaman", *Adıyaman Üniversitesi Bilim, Kültür ve Sanat Sempozyumu, Bildiriler Kitabı*, Adıyaman 2014, s. 150.

B. Evliya Çelebi

Adıyaman'a uğrayan bir başka seyyah Evliya Çelebi'dir. İyi bir eğitim görmüş olan Evliya Çelebi, seyahat merakını IV. Murat devrinde üstlendiği devlet görevleri sayesinde giderme imkânı bulmuştur. XVII. yüzyıl ortalarından itibaren vazife gereği Osmanlı ülkesinin pek çok yerine seyahatlerde bulunmuştur. Evliya Çelebi, 1648'de, Mustafa Paşa ile Şam'a giderek Suriye'de üç yıl kalmıştır. Bu uzun sürede bölgeyi gezmiş, toplumu incelemiş ve notlar almıştır. Üsküdar'dan Şam'a gidiş gelişi sırasında yol güzergâhındaki pek çok yeri dolaşmış ve bilgi toplamıştır. Urfa, Siverek, Çüngüş, Çermik, Kâhta, Hısnımansur ve Behisni üzerinden, 1649'da, Maraş'a gitmiştir¹³⁴.

Evliya Çelebi, bu seyahati sırasında uğradığı Hısnımansur hakkında topladığı bilgileri eserine derç etmiştir. Seyyahın ifadesine göre şehir, *Mansur bin Cavane* tarafından kurulduğu için *Mansur'un Kalesi* anlamına gelen *Hısnımansur* ismiyle anılmıştır. Seyyah, uğradığı tarihte şehrin bir subaşı tarafından idare edilen, Maraş'a bağlı bir kaza olduğunu belirtmiştir. Ünlü seyyah, kazanın müftü ve nakibinin Maraş'ta ikamet ettiğini, bunun dışında şehrin kethüda yeri, yeniçeri serdaru, muhtesip, naip ve bacdar (vergi memuru) gibi görevlilerinin bulunduğunu ifade etmiştir. Ona göre, Fırat Nehri'nin batı tarafında bulunan *Simyat* (Samsat) şehrinin kalesine çok yakın olan Hısnımansur'da kale dizdaru ve onun emrinde askerleri mevcuttur. Emevi Halifesi *Mervan b. Muhammed el-Cadi*'nin bu kaleyi tamir ettirdiğine dair sur duvarında tarih kitabesi bulunduğu şeklinde bir kayıt Evliya Çelebi'nin eserinde yer almıştır. Onun ifadesine göre, küçük bir kale olan Hısnımansur ulaşılması güç, sağlam ve çetin olduğundan, Mısır halifeleri sürgün edilecek şahısları buraya gönderip hapiste tutarlardı¹³⁵. Seyyah, Mısır'daki Fatımîlerin altıncı halifesi *Hâkim bi-Emrillah*'ın da Hısnımansur Kalesi'ne sürgün edildiğine işaret etmiştir¹³⁶.

Evliya Çelebi, Adıyaman'ın coğrafyasına ve konumuna da değinmiştir. Seyyahın konumlandırmasına göre Hısnımansur, Göksu Irmağı'nın kuzeyinde ve Fırat Nehri'nin güneybatısında bir noktada bulunuyordu. Hısnımansur Kalesi siyah beyaz, yuvarlak ve düzgün taşlardan inşa edilmiş benzersiz bir yapıya sahipti. Kale içinde 40 adet hane, bir cami, bir cebehane ve yetecek kadar top vardı.

¹³⁴ Evliya Çelebi, a.g.e., III, s. 169-170.

¹³⁵ Evliya Çelebi, a.g.e., III, s. 169-170.

¹³⁶ Evliya Çelebi, *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: Bağdad - Basra - Bitlis - Diyarbakır İsfahan - Malatya - Mardin - Musul Tebriz - Van*, IV/I, (Haz. Seyit Ali Kahraman - Yücel Dağlı), Yapı Kredi Yay., İstanbul 2010, s. 5.

Kalenin aşağısındaki yerleşim yeri mamur, süslü ve şirin bir şehirdi. Şehir halkı Malatya'ya ve Malatyalılar bu şehre öğle vaktine kadar gidip gelebiliyorlardı. Zira ikisinin arasında sadece *Kömür Dağı* bulunmaktaydı. Seyyaha göre, Malatya şehrinin, güneyinde bulunan Hısnımansur Kalesi ile arasında üç konaklık mesafe bulunmaktaydı¹³⁷. Güneybatı tarafında Ayntab iki menzil, Maraş bir menzil mesafedeydi¹³⁸.

Evlîya Çelebi, Mısır hâkimi *Melik el-Efdal*'in askerî bir ayaklanma sonucu tahttan indirildikten sonra Samsat Kalesi'ne sürgün edildiğini ifade etmiştir. Yine seyyahın kanaatine göre *Melik el-Efdal*, üzüntü ve tasanından ağlayıp inleyerek sürgünde ölmüştür. Ona göre Mısır Meliki, Samsat'ın dut bağları arasında, yüksek bir kubbede gamsız olarak istirahat çekilmiştir¹³⁹.

Ahmed Cevdet, 1314'te neşrettiği Seyahatname'nin Hısnımansur ile ilgili kısmına Adıyamanlı Divan şairi Rıfat Baba'nın aşağıdaki beytini ilave etmiştir¹⁴⁰.

*Dilberlerinin misli İstanbul'da bulunmaz
Rıfat bu sebebden seviyor Adıyaman'ı.*

C. Helmuth von Moltke

Henüz genç bir Prusya subayı iken, askerî bir görevle Türkiye'ye gelmiş olan *Helmuth von Moltke*, Osmanlı Devleti ile Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa arasındaki savaşta Osmanlı ordusunun hizmetinde bulunmuştur. Genç bir yüzbaşıyken Osmanlı ordusu ile Mısır ordusunun karşılaşma güzergâhı olan Güneydoğu Anadolu'daki Toros Dağları'nın (Antitoros Dağları) kuzeyinde ve güneyinde, Malatya ile Birecik arasında gözlem ve incelemeler yapmıştır. Berlin'den askerî danışman olarak Sultan II. Mahmud'un hizmetine gönderilen Moltke'ye askerî yolların tespit edilmesi vazifesi verilmiştir.

Alman arkeolog F. K. Dörner, Prusyalı askerî uzman Moltke'nin bu görevi süresinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile Adıyaman civarındaki faaliyetlerini

¹³⁷ *Konak*; Osmanlı Devleti zamanında mesafe ölçü birimi olarak kullanılan bir tabirdir. Bir yolcunun normal bir yürüyüş temposuyla, bir günde ortalama sekiz saat yolculuk yaparak labileceği mesafe bir konak denmiştir. Cemal Çetin, "Osmanlı Mesafe Ölçümü ve Tarihî Süreci", *Tarihçiliğe Adanmış Bir Ömür, Prof. Dr. Neşat Göyünç Armağanı*, Selçuk Üniversitesi Yay., Konya 2013, S. 454.

¹³⁸ Evliya Çelebi, *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*, s. 22.

¹³⁹ Evliya Çelebi, a.g.e., III, s. 169-170.

¹⁴⁰ Evliya Çelebi, a.g.e., III, s. 169.

etkileyici bir anlatımla aktarmıştır¹⁴¹. Dörner'in ifadesine göre, Sultan'a karşı isyan etmiş olan Mısır valisinin Filistin ve Suriye'yi alması üzerine, Yüzbaşı Moltke acil olarak bölgeye gönderilmiştir. Ona verilen görev, askerî harekât için kullanıma uygun yolları tespit ederek ordunun destek imkânları konusunda kesin bilgiler toplamaktır. Genç yüzbaşı, görev sahasına vardığında, daha önce yola çıkarılmış olan Osmanlı ordusunun da bölgeye ulaşmış olduğunu görmüştür. Ordu, 1838 yılının başından itibaren Malatya'da savaşa hazır bir vaziyette beklemiştir. Çünkü kalabalık askerî birliklerin ve ağır savaş araçlarının Antitoros Dağları'ndan güne-ye nasıl geçirilebileceği konusu ordu komutanını oldukça düşündürmüştür. Komutan, harekât sırasında ordunun takip edeceği yollar hakkında kesin ve sağlam teknik bilgilerin bulunmadığının farkına varmıştır. Özellikle ordunun kesintisiz olarak nasıl destekleneceği sorunu kolay çözülememiştir. Sahaya gelen Moltke, üstlendiği görevi büyük bir özen, ciddiyet ve dirayetle ele almıştır. Göreviyle ilgili sahadan çelişkili bilgiler geldiğinde, hayatını tehlikeye atmaktan çekinmemiştir. Güvenilir bilgiler sağlamak için tehlikeli yolculuklar yapmaktan geri kalmamıştır.

1838 yılının Mart ayında Malatya'dan zorlu bir yolculuğa çıkan Yüzbaşı Moltke önce Maraş'a gitmiştir. Oradan Pazarcık üzerinden on sekiz saat at sırtında süren bir yolculuktan sonra Besni yakınındaki Belveren köyüne ulaşmıştır. Yol güzergâhında göçebe çadırlarına misafir olan yüzbaşı, Türkmen ve Kürt aşiretlerin ahvalinden bahsederken, misafirperverlikleri karşısında hayranlığını gizleyememiştir. İki yüz hanelik Belveren köyünün tek teras altında toplanmış evlerini ve dar sokaklarını da dikkatle gözlemleyen Prusyalı askerî uzman, oradan 30 Nisan 1838 tarihinde köylülerin yardımıyla Göksu'yu geçerek Adıyaman'a varmıştır. Önemli fakat korkunç bir şekilde tahrip edilmiş bir şehir dediği Adıyaman'ın yıkık bir akropolünün olduğunu ifade etmiştir. Adıyaman'dan sonra yirmi saatlik bir yolculuğun ardından Fırat Nehri kenarında, bir kayanın üzerinde kurulu eski bir hisar olan Gerger'e gitmiştir. Askerî uzman, sarp bir kayanın üzerinde bulunan ve ulaşımın bulunmadığı Gerger Kalesi'nin alınmasının imkânsız olduğunu vurgulamıştır. Moltke, çok eski olan bu kalede temeller, kalıntılar ve kayanın düz bir yerinde Yunanca uzun bir yazıt bulunduğundan bahsetmiştir. Ayrıca Fırat'ın yüksek ve vahşi dağlar arasından daracık bir yatağa sıkışmış bir halde hızla ve garip kıvrımlar oluşturarak akışını tasvir etmiştir. Malatya civarından, İzoli denilen ovoidan Gerger'e doğru akan Fırat'ın Samsat'a varıncaya kadar olan cereyanını canlı bir şekilde aktarmıştır. Gerger'den Fırat yoluyla Samsat'a gitmiş, bu antik şehri de betimlemekten kendini alamamıştır. Antik Samosata'nın yirmide biri

¹⁴¹ Dörner, *a.g.e.*, s. 1-2.

üzerinde kurulmuş olan Samsat'ta rast geldiği tarihi kalıntıları eserine kaydetmiştir. Samsat'tan sonra Fırat'ın geniş bir yataktan Rumkale'ye ve oradan Zeugma'ya kadar batıya doğru aktığını belirtmiştir. Yolun bulunmadığı bu bölgede vaktiyle Romalıların bir lejyonunun bulunduğu ve güney ile ulaşımı temin için Romalıların burada bir köprü yaptıklarını da ayrıca kaydetmiştir. Maraş'tan güneye doğru Rumkale, Urfa ve Siverek'ten Karacadağ'a kadar geniş olan ovalık alanlarda hiç bir yolun bulunmamasına şaşıtığını ifade etmiştir. Moltke, Roma eseri olduğunu belirttiği müstahkem mevki Rumkale'yi tasvir ederken, buranın toprakla yıkılamayacağına dikkat çekmiştir. Ancak Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın Rumkale'yi topa tutarak tahrip ettiğini de notlarına eklemiştir¹⁴².

Yüzbaşı Moltke, Osmanlı ordusundaki görevi sırasında, isyan etmiş olan Kürt asileri cezalandırmak için Garzan Dağları civarında bulunan Hafız Paşa'yla birlikte Siirt civarında da bulunmuştur. Fırat'ın aşağısında bulunmayan ağaç, demir ve buğday gibi ürünlerin Garzan civarında bol miktarda bulunması Moltke'nin dikkatini çekmiştir. Hafız Paşa, Fırat Nehri'ni yukarıdan aşağıya doğru bir su yolu olarak kullanmanın uygun olup olmadığını tespit etmek için Moltke'yi görevlendirmiştir. Yüzbaşı, ordunun ikmal işlerinde nehrin kullanılıp kullanılmayacağını tespit edebilmek için Yukarı Fırat Bölgesi'ne tehlikelerle dolu ve tarihe geçecek nitelikte olan bir yolculuk gerçekleştirmiştir. Bu görev için nehirden Torosları aşarak güneye inmesi gereken Moltke, bölgenin haritasını çıkarma görevini de üstlenmiştir. Prusyalı askerî uzman, Fırat yatağının taşımacılığa uygun olup olmadığını keşfetmek için şişirilmiş hayvan derilerinden yapılmış *kelek* denilen ilkel bir sal üzerinde, 10 Temmuz 1838'de, Palu'dan Fırat'a açılmıştır.

Az kalsın bir felaketle sonuçlanacak olan bu tehlikeli yolculuğun hikâyesini, Moltke daha sonra bizzat kendisi kaleme almıştır. Onun, bu anlatımdaki betimlemeleri oldukça edebî ve gerçekçidir. Genç Yüzbaşı, dimdik kayaların arasından, dar vadilerden tehlikeli anafor ve şelalelerden oluşan üç yüzü aşkın tehlikeli noktayı aşarak Hon, Pertek, Kömürhan, Şiro ve Geyiktaş civarından geçerek Gerger yakınlarına gelmiştir. Eski Gerger Kalesi'nin üst tarafında, dik bir tebeşir kayası yamacının dibindeki çok tehlikeli bir yerden geçmiştir. Nehre açılan vadi kenarlarının alçak, duvar gibi bazalt yamaçlarla çevrili olduğu bu sahada Fırat, yüksek bir hızla, dik ve yüksek kıyıları arasında akmakta, dağlar her iki kıyıda nehirden uzaklaşmaktaydı. 300-400 ayak yüksekliğindeki kırmızıya çalan kayalar nehre dik olarak inmekteydi. Çevrede kumtaşından oluşmuş garip şekiller ve birçok mağara mevcuttu. Bu mağaralardan birkaçının içinde bulunan eski manastırların

¹⁴² Moltke, *a.g.e.*, s. 154-160.

harabelerinin bulunduğu yere, kaya duvarına tırmanan dar, baş döndürücü bir patikadan çıkılmaktaydı. Acayip gözcü kuleleri, kayalığın ileri doğru çıkmış yerlerine yapışmış duruyordu. Garip, eski Horis hisarından sonra nehir iki büyük kıvrım çiziyordu. Ondan sonra kayalıktan, alçak tepelerden oluşan açık bir alana çıkıyordu¹⁴³.

Antik kültür eserlerine meraklı olan Moltke, incelemeleri sırasında eski eserlere büyük ilgi göstermekteydi. Gördüğü eserlerin mevcut durumunu eksiksiz tasvir etmeye çalışmakta ve incelediği tüm eserleri olduğu gibi not etmekteydi. Bu yolculuğu sırasında Fırat'ın kenarında, nehre dimdik inen bir kıyıdaki antik Gerger Kalesi hakkında ilk kesin bilgileri not etmeyi başarmıştı. Kalenin bölgeye hakim konumunu, anıtsal kaya kabartmasına ve kalenin girişinde sütunlar halinde düzenlenmiş olan Grekçe kitabeye de ilk işaret eden Moltke olmuştu. Daha sonra yazdığı ve Türkçeye *Moltke'nin Türkiye Mektupları* olarak çevrilen *Briefe über Zustände und Begebenheiten in der Türkei (Türkiye'deki Durum ve Olaylar Hakkında Mektuplar)* adlı eserinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki tarihi yerler, ahalinin yapısı ve genel durumu hakkında gayet ayrıntılı bilgiler vermiştir¹⁴⁴.

Prusyalı Yüzbaşı, Gerger'den Samsat'ın alt tarafındaki taş çölüne girinceye kadar olan bölgede, Fırat'ı Oder Nehri'nin Frankfurt önündeki haline benzetmiştir. Onun ifadesine göre nehir, buradan sonra da Zeugma ve Rumkalé'ye kadar batıya doğru akmaya devam ederek dik bir açıyla güneye yönelmiştir. Burada düz bir yayladan geçmesine rağmen yatağı derin oyulmuş ve kenarları pek az yerinde nehre inmeye imkân veren, dik kumtaşı yamaçlarla çevrenmişti. Daha önce buradan Birecik'e (Birt) kadar Fırat boyunca karadan gitmiş olan yüzbaşı, nehir yolculuğuna Samsat'ta son vermiştir. Böylece aldığı krokilerin Albay Chesney'in¹⁴⁵ Birecik'ten aşağı kısımlar için hazırladığı haritasına bağlanmış olduğunu fark etmiştir. Moltke, geçtiği yerlerin etnik ve dinî yapısına, adet, gelenek ve göreneklerine, coğrafyasına, bitki örtüsüne ve tarihî eserlerine dikkat ettiği gibi, maden kaynaklarının durumuna da işaret etmiştir¹⁴⁶. Daha sonra yazdığı eserinin

¹⁴³ Moltke, *a.g.e.*, s. 202-206.

¹⁴⁴ Dörner, *a.g.e.*, s. 3. Bkz: Moltke, *a.g.e.*

¹⁴⁵ Albay Chesney, Hindistan'ı Fırat nehrinde işleyecek vapurlarla Avrupa'ya bağlayacak bir plan üzerinde çalışmıştır. Fırat'ın ulaştırma bakımından elverişli olup olmadığını incelemiştir. Fakat Süveyş Kanalı'nın açılması Fırat üzerinden kurulacak bağlantıyı önemsiz hale getirmiştir. Moltke, *a.g.e.*, s. 160.

¹⁴⁶ Moltke'nin incelemesi sırasında maden kaynaklarına işaret etmesi, askeri görevinin dışında ekonomik imkânlar ve yer altı zenginlikleriyle alakadar olduğunu göstermektedir. Nitekim XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Fırat'a yakın Porga köyü civarında altın ve gümüş madenlerinin tespit edildiği arşiv kaynaklarında zikredilmektedir. Faruk Söylemez, "XVI. Yüzyılda Pağnik Nahiyesi", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 171, Aralık 2007, s. 209

de, Maden kazası civarından itibaren yörenin madenleri hakkında açıklamalar yapmıştır. Özellikle Şiro civarında bulunan gümüş madenlerinin işletme şartlarını teferruatıyla izah etmiştir¹⁴⁷.

Samsat'ın yöneticisi mütesellime misafir olan Moltke, gösterilen saygı ve ikram karşısında şaşırmıştır. Mütesellimin verdiği hediyeleri, Hristiyanlardan geriye alır düşüncesiyle geri çevirmiştir. Eski ihtişamlı halinden eser kalmamış olan kasabanın hali ve karşılaştığı fakirlik ve sefalet, onda acıma hissi uyandırmıştır. Bütün Asya'nın en böcekli yerinin Samsat olduğunu söyleyen yüzbaşı, haşerelerden dolayı gece uyuyamamıştır. Gece yarısında adamlarıyla birlikte altı saatlik mesafedeki Adıyaman'a doğru yola çıkmak zorunda kalmıştır.

Moltke'nin tasvirine göre, Hısnımansur kasabası Torosların güney eteğindeki ovada, bir nehre akan kaynak suların yakınında kurulmuştur. Kasabanın geniş meyve bahçeleri ve bağlarının manzarası insanı etkileyecek güzelliindedir. Eski bir akropolün harabeleri ve minarelerin çokluğu, Prusyalı yüzbaşıda, büyük ve kalabalık bir şehir beklentisi oluşturmuştur. Ancak o, bir moloz yığını ve yıkıntıyla karşılaştığını ifade etmiştir.

Şehrin mütesellimi ile görüşüp atlarını değiştirdikten sonra yoluna devam eden Moltke'nin küçük kafesi, kasabanın kuzeyindeki Torosların (Akdağ) eteklerine tırmanmaya başlamıştır. Askerî uzman, yakıcı güneşin çıplak kaya yamaçlarını kızgın fırınlar gibi yaktığı bir yaz günü yaptığı bu yolculukta, ömründe çekmediği kadar sıkıntı çektiğini belirtmiştir. Bütün gün dört derin vadiyi aştığı halde bir insan barınağına rastlamamıştır. Kafile, tepelerde ve vadilerde karşılaştığı güzel manzaralar eşliğinde Hocalı Boğazi'na (Koçalı) varmıştır. On sekiz saat yol aldıktan sonra gördükleri tek köyün boşaltılmış olduğuna şaşırarak Moltke, daha sonra yaylaya çıkmış olan Kürt köylülere misafir olmuştur. Konargöçer olarak yaşayan köylülerin misafirperverliklerini karşılıksız bırakmamıştır. Moltke, onların ikramlarına küçük hediyelerle karşılık vermiştir. Sarp dağlardaki yolculuğuna devam ederek 17 Temmuz 1838 günü Abdülharab köyüne ulaşmıştır. Bundan sonra saatlerce taşlık ve çıplak bir vadiden yukarı, Beydağı sırtlarına tırmanmış, oradan itibaren bir patıkayı takip ederek aşağı doğru yoluna devam etmiştir. Beydağı'ndan sonra Sultansuyu Vadisi, Hindebey, Çermikli ve Barguzu üzerinden ordugâhın bulunduğu Asbuzu'ya (Malatya) ulaşmıştır¹⁴⁸.

¹⁴⁷ Moltke, *a.g.e.*, s. 202-206.

¹⁴⁸ Moltke, *a.g.e.*, s. 206-208.

Prusyalı yüzbaşı, incelemeleri sonucu Osmanlı Ordusu Başkomutanlığı'na sunduğu raporda, Fırat Nehri'nin Malatya-Samsat arasındaki bölümünün ordunun ikmal işleri için uygun olmadığını bildirmiştir. Malatya'dan güneye üç yol bulunduğunu komutana ifade etmiştir. Bu yollardan ilki topçu, süvari ve bir kısım piyadenin nakledilebileceği Gözene, Sürgü, Erkenek, Perveri ve Besni üzerinden geçen araba yoludur. İkincisi piyade askeri için yüksek dağlar üzerinde Abdülharab ve Adıyaman üzerinden geçen atlı ve yaya yoludur. Üçüncüsü ise Murat Nehri üzerinden geçen nehir yoludur. Tehlikeli Fırat yolculuğundan sonra at sırtında keşif seyahatlerine devam eden yüzbaşı, ordunun yürüyüş güzergâhı olarak planlanan bölgede geniş çapta kartografik malzeme toplamıştır. Moltke, seyahatleri sırasında, her zaman ta uzaklardan ve her yönden görülebilen Nemrut Dağı'nın zirvesini, yön tespitinde sabit nokta olarak kullanmıştır¹⁴⁹.

D. William Francis Ainsworth

Britanyalı bir hekim, yerbilimci ve seyyah olan William Francis Ainsworth, Osmanlı Devleti ile Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa arasında Nizip Savaşı'nın yaşandığı dönemde Güneydoğu Anadolu'da bulunmuştur. Ainsworth, gözlemlerde bulunmak üzere İngiltere'nin himayesinde faaliyet gösteren *Royal Geographia Society* ve *Society for Promoting Cristian Knowledge* kuruluşları tarafından gözlem yapmak üzere Anadolu'ya gönderilmiştir. İstanbul'dan hareketle 18 Eylül 1838 tarihinde Yakacık ve Kartal'ı geçerek doğuya doğru yola koyulmuştur¹⁵⁰. 1838-1839 yıllarında yaptığı gezileri sırasında Fırat vadisini, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu dolaşmış, daha sonra izlenimlerini yayınlamıştır.

Malatya'dan hareket eden Ainsworth, 1 Haziran 1839'da *Sürgü*'ye gitmiş, oradan yoluna devam ederek Erkenek'e varmıştır. Adıyaman coğrafyasına gelen İngiliz seyyah, *Perveri*, *Behisni*, *Perre*, *Hısnımansur*, *Tokariz* ve *Kâhta*'da zaman geçirerek edindiği izlenimleri not etmiştir¹⁵¹. Ainsworth, Göksu Nehri ve Perveri civarında yaptığı gözlemler sonucu bölgenin önemli yolların kavşak noktasında bulunduğu kanaatine varmıştır. Perveri civarında geniş vadiler, vadileri birbirinden ayıran dağ sırtları ve sırtlardan akan pınarlar seyyahın dikkatini çekmiştir. Ona göre Mezopotamya, Suriye, Kapadokya ve Armenia'dan gelen yollar bölge-

¹⁴⁹ Moltke, *a.g.e.*, s. 209; Dörner, *a.g.e.*, s. 2-3.

¹⁵⁰ William Francis Ainsworth, *Travels and Researches in Asia Minor, Mesopotamia, Chaldea and Armenia*, I, London 1842, s. 16.

¹⁵¹ Ainsworth, *a.g.e.*, s. 260-274.

nin merkezi olan Perre'de birleşmiştir. Yine Adıyaman'a gitmeden önce, Behisni üzerinden Perre'ye ve Samsat'a giden bir yol kavşağı bulunduğunu, bu yolun Rumkale'ye kadar gittiğini gözlemlemiştir. Perveri'den Behisni'ye doğru yer yer alçalan dağ sırtları ve çeşitlilik gösteren zengin bitki örtüsü arasından geçerek Akdere denilen bir yere inmiştir. Oradan, yükselen tepeler üzerinden *Hamıyiyen* tepelerine yaptığı uzun bir yürüyüşten sonra, güneye doğru alçalan bir bayırdan vadinin aşağısına doğru yoluna devam etmiştir. Vadide bulunan *Eski Besni Kalesi*'nin (*Nisus/Bexene*) harabelerini gezen İngiliz seyyah, eski şehrin yakınındaki bir terasta kurulmuş olan modern Besni'ye geçmiştir¹⁵².

Ainsworth, gezdiği Besni çevresini tanımlarken şehir ve kale hakkında oldukça tanımlayıcı bilgiler not etmiştir. Eserinde, bir yaz günü Besni'de Ermeni bir sarrafın evinde konakladığını yazmıştır. Seyyah, şehrin bir vadide bulunduğunu, hava sıcak olduğundan gece evlerin terasında uyduklarını, sabah erkenden bir mescide gittiklerini uzun uzun anlatmıştır. Şehirde oturan Müslüman ve Ermeni nüfus hakkında bilgi veren seyyah, şehir ve çevresindeki bağ ve bahçelerden de bahsederek insanların kibarlıklarından ve iyilikseverliklerinden övgüyle söz etmiştir. Şehirde yaşayan nüfusun etnik ve dinî çeşitliliğine dikkat çeken seyyah, Besni'de 2.500 Müslüman ve 250 Ermeni hanesi bulunduğunu ifade etmiştir. Seyyah Ainsworth, Besni Kalesi ve kalenin eteğine inşa edilmiş olan şehrin güzel bir gravürünü¹⁵³ yapmış ve eserine eklemiştir¹⁵⁴.

Ainsworth, Besni'de bulunduğu sırada gerek kenti gerekse köyleri gezerek ahalinin sosyal yaşantısını yerinde gözlemlemiştir. Özellikle dokumacılık yapan Ermenilerin fakirliklerine dikkat çekmiştir. Etraftaki üzüm bağları, çıplak görünüşlü kır evleri, kibar ve iyi niyetli köylüler de seyyahın dikkatinden kaçmamıştır. Besni'den ayrılan seyyah, 7 mil uzaklıktaki bir köyden süt aldıklarını ve köylülerin yardımıyla Göksu'yu geçtiklerini belirtmiştir. Ainsworth, kafilesiyle birlikte Akdağ'ın güneyinden Fırat Nehri'ne doğru uzanan çayırılık vadilerde yaptıkları yedi saatlik bir at yolculuğundan sonra Adıyaman kasabasına ulaştıklarını kaydetmiştir¹⁵⁵.

İngiliz Seyyah, suni bir tepenin üzerinde kurulmuş olan kalenin etrafına dolambaçlı bir şekilde yerleşmiş olan Hısnımansur'da, 800 Müslüman ve 300 Ermeni hanesi bulunduğunu tespit etmiştir. Kasabada birkaç mescit, bir cami,

¹⁵² Gülin Öztürk, *a.g.m.*, s. 137.

¹⁵³ Gravür için bkz: Ainsworth, *a.g.e.*, s. 260; Toprak, *a.g.e.*, s. 25.

¹⁵⁴ Ainsworth, *a.g.e.*, s. 260-274; Gülin Öztürk, *a.g.m.*, s. 137; Toprak, *a.g.e.*, s. 25-26.

¹⁵⁵ Gülin Öztürk, *a.g.m.*, s. 137-138.

üç kervansaray harabesi ve bir hamam harabesi olduğunu ifade eden Ainsworth, eski zamanların zenginliğine işaret eden kalıntılara rağmen, insanların fakirliğine vurgu yapmıştır. Kasabada yaşayan Hristiyanların ise kiliselerinin bulunmadığını notlarına eklemiştir. Kasabanın her yerinin bahçe ve meyve ağaçlarıyla çevrili olduğunu ifade eden seyyah, halkın dinî bakımdan önem verdiği ziyaret yerleri ve türbelerden de bahsetmiştir. Özellikle şehre yakın iki kayalık tepede bulunan *Mahmud el-Ensari* ve *İbn Zair Ansari*'nin türbelerini eserinde zikretmiştir¹⁵⁶.

Seyyah Ainsworth, Adıyaman'dan Gerger'e gitmek üzere Fırat'ı botlarla geçişleri sırasında karşılaştıkları Birecik valisinin kendilerini Samsat'a yönlendirdiğini belirtmiştir. Güvenlik açısından yolda, akşam vakti sıkıntılar olabileceğini belirten vali, onlara Samsat'ta konaklamayı tavsiye etmiştir. Seyyah, valinin bu davranışını, Gerger'e gitmelerinin istenmediği şeklinde algılamıştır. Uyarılara rağmen yoluna devam eden Ainsworth, yol güzergâhındaki Kerkunah adlı köyde konaklamıştır. Ertesi gün bahçelik olan bu köyden ayrılan seyyah, iki tarafı dut ağaçları, çalılıklar ve hoş kokulu bitkilerle çevrili dar ve derin bir dere ile ilerleyerek Kâhta çayına kadar yoluna devam etmiştir. Üç kola ayrılmış olan Kâhta çayı geniş bir alana yayıldığı için suyu geçmek kolay olmuştur. Ainsworth burada bulunduğu sürede, dört saat mesafede bulunan demir kapılarıyla şöhret bulmuş Kâhta Kalesi'ni görmeyi arzu etmiş ancak bu mümkün olmamıştır. Ainsworth, suyun kıyısında serçelerle dolu olan nar ve incir ağaçlarından oluşan küçük ormanı, çayın ilerisinde at yetiştirmeye uygun bitkilerin yetiştiği, bol otlarla kaplı yaylaları geçerek yoluna devam etmiştir. Birkaç köy geçtikten sonra *Tokaris*'e ulaşmıştır. Buradan Gerger'e hareket eden gezgin, yol güzergâhındaki bir geçitte gördüğü, taştan oluşmuş düzensiz dere yatağını, taşa dönüşmüş deniz dalgalarına benzetmiştir. Geçidi aştıktan sonra kayalıkların eteğindeki görkemli Gerger Kalesi'ne varmıştır. Gerger'de yaşayanlar hakkında bilgi veren seyyah, kasabada 150 hanenin bulunduğunu gözlemlemiştir. Ayrıca kalenin içinde de 30 hanenin bulunduğunu eserine kaydetmiştir. Kasaba içinde Ermenilere ait 25 evin bulunduğunu kaydeden seyyah, diğer evlerin sahiplerinin dindar Müslümanlar olduğunu ifade etmiştir. Ainsworth, Gerger'de Ermeniler için bir kilise ve bir rahibin bulunduğunu da notlarına eklemiştir¹⁵⁷.

¹⁵⁶ Gülin Öztürk, a.g.m, s. 137-138.

¹⁵⁷ Gülin Öztürk, a.g.m, s. 138-140.

E. Charles Texier

Fransa'nın resmî görevlisi olarak 1833 ve 1843'te iki farklı dönemde Anadolu'da bulunmuş olan ünlü Fransız bilgin ve seyyah Charles Texier, Anadolu'da araştırma, inceleme ve kazı faaliyetlerinde bulunmuştur. Bazı antik eserler ve şehirlerin planlarını çıkarmıştır. Fransız seyyah, Anadolu seyahatleri sırasında Malatya ve Adıyaman'ın içinde bulunduğu coğrafyaya da gelmiş, bu bölge hakkında tespitlerde bulunmuştur. Bölgenin konumunu açıklarken; Ceyhan Irmağı havzasının, doğudan batıya uzanan Fırat havzasından Malatya vilayetinin sınırlarını oluşturan sıradağlarla (Güneydoğu Toroslar) ayrıldığını belirtmiştir. Charles Texier; Malatya vilayeti sınırının güneyinde, on saat mesafede Nacar adındaki köyün bulunduğunu belirtmiştir. Seyyah, oradan da, kötü bir yoldan, on saat gidilince, yol güzergâhında Türkler ve Ermenilerle meskûn Belviran/Belveren adındaki kasabanın bulunduğunu eserine kaydetmiştir. Ünlü seyyahlar Ainsworth ve Rennel, bahsi geçen bu kasabanın Kapadokya'dan başlayarak doğuya doğru giden ve Küçük Armenia'dan geçerek Mezopotamya'ya ulaşan yol üzerindeki Perre antik kenti olduğunu iddia etmiştir¹⁵⁸.

Ancak bu araştırmanın bulguları, yukarıda adı geçen yerin 1958'de Gölbaşı ilçesinin kuruluşuna kadar, Besni'ye bağlı olan Belviran/Belveren/Belören nahiyesi olduğunu ortaya çıkarmıştır. 1840 tarihli nüfus defterindeki kayıtlara göre, Besni kazası Gölbaşı nahiyesinin Belviran köyünde 22 gayrimüslim ailenin yaşadığını ortaya koymuştur¹⁵⁹. Nitekim Besni'nin güneyinde Kızılın, Belveren ve Suvarlı'dan geçerek doğu-batı istikametinde uzanan *İpek Yolu*, *Bağdat Yolu*, *Halep Yolu* ve *Murad Yolu* gibi isimlerle anılan ticaret yolu, Besni'nin dışa açık önemli bir merkez olmasında önemli bir amil olmuştur. Günümüzde hala kalıntıları bulunan bu yolun Romalılar zamanında Anadolu ve Suriye'de bulunan askerî lejyonlar arasında lojistiği sağlayan temel ağ olduğu bilinmektedir¹⁶⁰.

Yukarıda bahsi geçen seyyah Texier, bölgenin Peuttinger tarafından çizilen haritalarından bahsetmiştir. Fransız seyyah belli başlı yolları ve geçitleri de eserinde izah etmiştir. Peuttinger'in haritasına göre izledikleri Samsat-Malatya yolunu tarif eden seyyaha göre, Pavreli köyü üzerinden Göksu vadisini aşan yol Herkenet

¹⁵⁸ Charles Texier, *Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, III, (Çev. Ali Suat), Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı Yay., Ankara 2002, s. 142-143.

¹⁵⁹ *BOA, NFS.d.*, 2696.

¹⁶⁰ Toprak, *a.g.e.*, s. 93. Yolun isimleri için bkz: Mustafa Sucu, *Adıyaman İli ve İlçeleri*, Yapım-Bugün Ajans Basım-Yay., Gaziantep 1992, s. 66.

Boğazi'na ulaşmaktadır. Buradan Sürgü, Büyük Balanya, Balanya ve Gözene köylerinden geçerek Malatya'ya gitmektedir. Malatya'nın konumunu Kapadokya ile Fırat Nehri'nin sağ yakası arasında bir yer olarak tanımlayan Charles Texier, Kommagene Prensliği'nin Malatya'nın güneyinde yer aldığını eserine kaydetmiştir¹⁶¹.

F. Sester ve Puchstein'in Nemrut Dağı'nı Keşif Yolculuğu

Almanya'nın İzmir'deki konsolos yardımcısı, 1881/1882 kışında Berlin'deki Prusya Kraliyet Bilimler Akademisi'ne gönderdiği mektupta, bir Alman vatandaşının, Anadolu'nun güneydoğusunda, Doğu Antitoros Dağları'nın 2000 metre yüksekliğinde bir zirvede, Asurlulardan kalan muazzam heykeller bulunduğunu haber vermiştir. Doğu arkeolojisine ilginin Avrupa'da revaçta olduğu bir dönemde gelen mektup üzerine Alman hükümeti, bu heykelleri araştırmak için o sırada Mısır'da bulunan genç bilgin Otto Puchstein'i, heykelleri keşfettiğini iddia eden yol mühendisi Karl Sester'le birlikte Yukarı Fırat bölgesinde bulunan Nemrut Dağı'na giderek zirvedeki heykelleri incelemekle görevlendirmiştir. Böylece Puchstein ve Sester, 1882 Martında Kahire'den hareketle Adıyaman'a doğru yola çıkmışlardır¹⁶².

Maceraperest bir genç olarak daha önce talihini şarkta deneyen Sester, Türkiye'nin doğusunda yol yapımı için güzergâh tespiti yapan bir İngiliz heyetinde aşçı olarak çalışmıştır. Bu sırada halkı tanımış, yörede konuşulan dilleri öğrenerek Türkiye hakkında geniş bilgi sahibi olmuştur. Kısa sürede bir yol yapımcısının bilmesi gereken tüm bilgi ve becerileri öğrenerek, 1880'den önce çalıştığı heyetin Diyarbakir vilayetinin başmühendisliğine yükselmiştir. Yol yapımı için araştırma ve ölçüm yaptığı sırada, Nemrut Dağı'nın zirvesinde *harikulade harabeler* olduğunu öğrendiği *Bako* isimli bir şahısla birlikte dağın zirvesine çıkmıştır. İlk olarak Nemrut Dağı'nın zirvesindeki muazzam heykelleri İstanbul'daki Alman Büyükelçiliği'ne haber vermiş, ilgi görmeyince de başka mercilere müracaat etmiştir. Sester'in çabaları sonucu Prusya Kraliyet Bilimler Akademisi heykelleri araştırmaya karar vermiş, bu iş için Puchstein ve Sester'i görevlendirmiştir¹⁶³.

¹⁶¹ Texier, *a.g.e.*, s. 142-143.

¹⁶² Dörner, *a.g.e.*, s. 1-6.

¹⁶³ Dörner, *a.g.e.*, s. 7-8.

Kişilikleri ve öncelikleri birbirinden farklı olan iki arkadaş, Mısır'dan Kom-magene istikametinde seyrederken, yolculuk sırasında bazı sıkıntılar yaşamışlardır. Akademinin sağladığı paraları yöneten genç bilgin Puchstein, yolculuğun uzun süreceği kaygısıyla yanına çok fazla eşya almıştı. Puchstein'in satın aldığı eşyaların çoğunu kendi rahatı ve keyfi için aldığını fark eden Sester, yol arkadaşına öfkelenmiştir. Yolculuğun kılavuzu konumunda olan Karl Sester, bölgeyi ve insanları iyi tanıdığı için harcamaları gereksiz bulmuştur. Kahire'den başlayan yolculuğun İskenderiye'ye, oradan Beyrut ve İskenderun'a kadar olan kısmı nispeten sorunsuz geçmiştir. Altı küçük grup halinde 15 Nisan 1882'de İskenderun'dan ayrılan grup, at sırtında, tahtadan yapılmış mekkâre semerleri üzerinde, altı günlük sıkıntılı bir yolculuktan sonra Ayntab'a varabilmiştir. Burada üç gün dinlenen grup sağlam eyerler, atlar ve yükleri için katırlar aldıktan sonra yoluna devam edebilmiştir. Yolculuk boyunca heyecanla Nemrut'a doğru ilerleyen Sester, sürekli geride kalarak bölge hakkında notlar alan Puchstein'e öfkelenmeden edememiştir¹⁶⁴.

Araştırma heyeti Ayntab'dan Nemrut'a kadar ovalardan, tepelerden, bazen kurumuş bir nehir yatağı boyunca, bazen de dar bir boğazdan ve bu boğaza dimdik inen bir geçitten geçerek yavaş bir şekilde ilerlemişti. İrili ufaklı derelerden geçen grup, mevsim bahar olduğu ve karlar eridiği için bol su taşıyan nehirlerde geçit yeri bulmakta zorlanıyordu. Gruba kolay geçit vermeyen nehirlerden biri de Göksu'ydu. Yoldaki sıkıntılara, bahar yağmurlarına ve yiyecek teminindeki zorluklara rağmen ilerleyişine yavaş bir yürüyüşle devam eden grup, 28 Nisan 1882 sabahı Nemrut Dağı'nın zirvesinden parıldayan ışıkları sevinçle karşıladı. Sester "Onu bir gören için, ne aşağıdaki düzlükten, ne de dağların üzerinden başkalarıyla karıştırılabilecek, çok uzaklardan bile yön tayini için kolayca kullanılacak bir zirve" diyerek dağı Puchstein'e takdim etti. Nemrut Dağı'nın zirvesini hedef olarak belirleyen Puchstein, kfilesini harekete geçirerek yola revan oldu. Grup, aynı gün öğlen vakti Adıyaman'a vardı. Adıyaman'da bir gün dinlenen araştırma heyeti, ertesi gün antik Perre'ye bir ziyaret düzenledi. Eski dönemlerde önemli bir yerleşim yeri olan Perre'nin, o tarihte önemsiz bir yer olduğunu kaydeden Puchstein, yerleşimin ortasında eski zamanlardaki gibi berrak ve soğuk suyu olan bir kuyunun bulunduğunu notlarına ekledi. Perre'nin görünüşünü kısaca tasvir

¹⁶⁴ Bu sırada Anadolu'nun haritasını çıkarmaya çalışan antik coğrafya uzmanı Heinrich Kiepert, Puchstein'den geçtiği yerlerin ayrıntılarını kaydetmesini istemiştir. Bu nedenle gruptan geri kalan Puchstein, sürekli geçtiği yerlerle ilgili bilgileri not etmiştir. Dörner, *a.g.e.*, s. 8-9.

eden Puchstein, antik kentin Paleolitik Dönem'i hakkında edindiği bilgileri de not etti¹⁶⁵.

Adıyaman'dan 30 Nisan 1882'de hareket eden kabile, on iki saatlik bir yolculuktan sonra Kâhta'ya varmıştır. Şehrin yakınında bulunan Roma İmparatorluğu zamanından kalan Cendere Köprüsü ve Kommagene Krallığı'ndan kalan anıtların bulunduğu Karakuş Tepesi'nde incelemelerde bulunan Sester ve Puchstein 4 Mayıs 1882'de Nemrut Dağı'na doğru yola çıkmıştır. At ve katır sırtında derin vadileri, dar geçitleri ve sarp dağ yollarını aşarak Horik/Hurik köyü üzerinden heykellerin bulunduğu zirveye ulaşan araştırma ekibi rahat bir nefes almıştır. Gördüğü manzaranın büyüleyici etkisi altında kalan Puchstein, duygularını aşağıdaki cümlelerle kaleme dökmüştür¹⁶⁶:

“Son derece zahmetli ve sadece serin ve insana can veren dağ havasıyla tahammül edilir hale gelen yolun sıkıntıları, insanların oturduğu yerlerden ve insanların yerleşmesini mümkün kılacak her şeyden, ormandan ve yeşilliklerden uzak oluş, ayaklara olduğu kadar gözlere de sızı veren kayalık çölün yükseltileri ve çukurları, bunun yanında bir taraftan az miktarda fakat özlü yeşil renkli ve nefis kokulu otlarıyla küçük ve vahamsı düzlükler, öte taraftan içlerinde orada burada bir sümbülün boy verdiği pırıltılı karlı benekler, son derece güzel ve insanın içini açan bir manzara. Nihayet sayısız tepelerin, bazen tabanlarında bir derenin suyu parıldayan iç içe girmiş vadilerin, ötede Gerger Çayı vadisinin korkutucu derinliğinin ve Fırat'ın ötesindeki sonsuz düzlüğün görünümü, bütün bunlar, doruğa tırmanan yolcunun ruhunda öyle bir sarsıntıya yol açıyor ki, tepenin en üstünde birden gözler önüne çıkıveren o şaşırtıcı insan eserini, bambaşka, huşu veren bir mabetle dolu görüyor ve onu gerçekten de kolayca, öylesine yakın göklerle bağlıyor.”

Genç bilgin Puchstein ve Sester'in Nemrut Dağı'nın zirvesindeki ilk keşfini Alman bilim insanı F. K. Dörner, eserinde akıcı bir dille tasvir etmiştir¹⁶⁷. Dörner'in anlatımına göre, dağın zirvesine ulaşan Puchstein, gördüğü manzara karşısında şaşkına dönmüştür. Özellikle dağın üzerinde bulunan, suni olarak ufaltılmış ve birbirinin aynı büyüklüğündeki kireç taşlarından yığma olarak yapılmış tümülüs karşısında büyülenmiştir. Tümülüsün doğu ve batı taraflarındaki teraslar

¹⁶⁵ Dörner, *a.g.e.*, s. 8-11.

¹⁶⁶ Dörner, *a.g.e.*, s. 12-14.

¹⁶⁷ Dörner, *a.g.e.*, s. 14-19.

ve teraslardaki heykeller dizisi genç bilginin heyecanını doruğa çıkarmıştır. Zirveye çıktığı andan itibaren Nemrut Dağı'nın sırrını keşfetmeye çalışan Puchstein, taht üzerine oturmuş heykellerden birinin elinde topuz şeklinde bir figür görünce, bunun Grek Tanrısı Herakles olduğunu fark etmiştir. Ardından doğu ve batı teraslarında heykellerin oturduğu tahtların arkasındaki platformlara kazınmış Grekçe kitabeleri keşfetmiştir. Kitabelerin bir kopyasını çıkaran Puchstein, metinler üzerinde yaptığı incelemede, dağın zirvesindeki bu heykellerin Asurlara ait olamayacağı, en azından Asurlardan birkaç asır sonrasına dayanan bir uygarlığa ait olmaları gerektiği kanaatine varmıştır. Genç bilgin, metinleri deşifre etmeye çalışarak heykellerin sırrını ortaya çıkarmak için yoğun bir uğraş vermiştir.

Puchstein, her iki terastaki devasa anıtı yapan kişinin “Gördüğün gibi gerçekten tanrılara layık bu heykelleri ben diktirdim. Zeus-Oromasdes’in, Apollon-Mithras-Helios-Hermes’in, Artagnes-Herakles-Ares’in heykellerini ve vatanımın (sembölü olarak) her şeyi besleyen Kommagene’nin bir suretini. Aynı taştan yontulmuş olarak ve onunla birlikte tahta oturur şekilde, kendi şahsımın bir suretini de duyan tanrıların yanında diktirdim.” hitabıyla okuyucuya seslendiğini görmüştür. Puchstein, Persleri ve Helenleri soyunun mutluluk veren kökleri olarak zikreden heykelleri diktiren kişinin, kitabenin sonunda İran’ın, Makedonya’nın ve kendi yurdu Kommagene’nin bütün baba-tanrıların, çocuklarına ve torunlarına lütufkâr olmakta devam etmeleri umudunu dile getirdiğini okumuştur. Böylece heykellerin Kommagene’ye ait olduğunu anlayan Puchstein, heykellerin kimin tarafından diktirildiğini araştırmaya devam etmiştir.

Genç bilgin Puchstein’e göre dağın başındaki bu anıtı yapan kişi, kendi köklerini Pers ve Makedonyalı atalarına bağlayan bir Kommagene Kralı olmalıydı. Kral, Pers tanrısı Ahura Mazda’nın Grekçe şekli olan Orosmasdes ile Helen tanrılarının kralı Zeus’u birleştirmiş ve Zeus-Orosmasdes şeklinde zikrederek Pers-Helen tanrılar göğünün hükümdarı konumuna oturmuştur. Tüm bu veriler genç bilginin heykelleri yapan kralın kimliğiyle ilgili merakını artırmıştır. Kitabenin başlangıç kısmını doğu ve batı teraslarındaki kitabeleri birleştirdikten sonra çözen Puchstein, “Kral Mithradetes Kallinikos ile, annesini seven muzaffer kral görünür Tanrı Antiochos’un kızı olan kardeşini seven Tanrıça-Kraliçe Laodike’nin oğlu, Romalıların ve Helenlerin dostu, epiphanes (insanlara görünen), adil, Büyük Kral ve Tanrı Antiochos, kutsal temeller üzerinde sonsuz zamanlar için ebedî harflerle kendi ululanması amacıyla sözler kaydettirtirdi.” ibarelerinin bulunduğu ilk satırları okuduğunda merakını gidermiştir. Genç bilgin, daha

sonraki araştırmalarında Nemrut Dağı'nın zirvesindeki bu devasa anıtın Kommagene Kralı I. Mithradetes Kallinikos ile karısı Laodike'nin oğlu I. Antiochos'a ait olduğunu tespit etmiştir.

Nemrut Dağı'ndaki araştırma ve incelemelerini tamamlayan Puchstein ve Sester, 8 Mayıs 1882'de Gerger Kalesi'ne doğru yola çıkmıştır. Çünkü Berlin'deki enstitü Puchstein'den bu kaledeki kitabenin kopyasını çıkarmasını istemiştir. Daha önce Helmuth von Moltke ve William Francis Ainsworth, bölgeye yaptıkları seyahatlerde bu kaleye uğradıkları gibi kaleyi tasvir de etmişlerdir. Ancak yayınladıkları eserlerinde adı geçen kitabe metnini vermemişlerdir. Puchstein de, Moltke ve Ainsworth gibi Fırat'ın aktığı kayalar arasındaki dar su yolu, sarp coğrafya ve kale hakkında tasvirler yaptığı gibi kale kitabesinin kopyasını da çıkarmaya çalışmıştır. Buradaki dört günlük çalışmanın ardından iki arkadaş Diyarbekir'e doğru hareket etmiştir. Puchstein, antik coğrafyacı Heinrich Kiepert'in özel ricasını yerine getirmek üzere doğruya yönelmiştir. Bu sırada Anadolu'nun haritasını çıkarmaya çalışan antik coğrafya uzmanı Kiepert, Puchstein'den geçtiği yerlerin ayrıntılarını kaydetmesini istediği gibi, Diyarbekir'e kadar olan yerlere ait bilgileri de talep etmiştir. 13 Mayıs 1882'de Gerger'den ayrılan Sester ve Puchstein, üç gün sonra Siverek'e varmışlar, oradan rotayı antik bir şehir olan Viranşehir'e çevirmiřlerdir¹⁶⁸. Puchstein'in bu antik kent hakkında notlarını tamamlamasının ardından yola çıkan grup 25 Mayıs 1882'de Diyarbekir'e ulařmıřtır¹⁶⁹.

G. Humann ve Puchstein'in Nemrut Dağı'na Araştırma Gezisi

Nemrut Dağı'ndaki araştırmasını tamamlayan Puchstein'in bulguları Berlin'de ilgiyle karşılanmıştır. Her ne kadar genç bilginin araştırma sonuçlarıyla ilgili yaptığı sunum, bilim dünyasındaki Asur anıtı beklentisini hayal kırıklığına çevirmişse de, Kommagene'nin keşfi muazzam bir ilgi uyandırmıştır. Edebiyatçılar, Puchstein'in yayınladığı kitabe metinlerini Grek edebiyatının orijinal bir eseri olarak nitelemişlerdir. Bu ilgi üzerine Prusya Kraliyet Bilimler Akademisi,

¹⁶⁸ Antik dönemden itibaren varlığını devam ettiren Viranşehir, tarihi süreçte çeşitli adlarla anılmıştır. En eski isimlerinden biri Antoniupolis'tir. Bu isim muhtemelen Roma İmparatoru Caracella'dan dolayı kente verilmiştir. Çünkü Caracella'nın gerçek adı Marcus Aurelius Antoninus Cassianus'tur. Perslerin tahribinden sonra kenti İmparator Maxentius yeniden yaptırmış ve Maximapolis adını vermiştir. Yine bir depremde sonra İmparator Constantin şehir yeniden imar ettirmiş ve Constantina adını vermiştir. Dörner, *a. g. e.*, s. 22.

¹⁶⁹ Dörner, *a. g. e.*, s. 8-9, 20-22.

Nemrut Dağı'ndaki eserlerin bilimsel olarak derinlemesine incelenmesine karar vermiştir. Akademi, bu araştırmayı yapmak üzere daha önce Ankara, Yazılıkaya, Boğazköy ve Bergama'da başarılı araştırmalar yapmış olan araştırmacı Karl Humann'ı görevlendirmiştir. 1882 yazında aldığı bu yeni görevin hazırlıklarına başlayan Humann, yürütmekte olduğu Bergama kazısının planlarını yaparak kendisinden sonraki uzmanın işini kolaylaştırmıştır. Başkanı olduğu Bergama'daki kazının yöneticiliğini ilkbaharda Richard Bohn'a devreden bilgin, İzmir'de Otto von Puchstein ile buluşarak Nemrut Dağı'na gitmek üzere yola koyulmuştur¹⁷⁰.

Nemrut Dağı'na gitmek üzere yola çıkan bilim heyetinin yolculuğunu F. K. Dörner'den takip edelim¹⁷¹: Humann, 1883 ilkbaharında Puchstein ile birlikte, İzmir'den bir Rus vapuruyla esas zorlu yolculuğun başlangıcı olan İskenderun'a hareket etmiştir. 4 Mayıs 1883'te İskenderun'a ulaşan grup, burada yük ve binek hayvanları temin ederek 9 Mayıs günü Osmaniye'ye doğru yola çıkmıştır. Osmaniye'den sonra Amanos Dağları'nı aşarak Sakçagözü'ne varmışlardır. Aynatab'ın 40 kilometre batısında yer alan bu köy, Paleolitik Dönem'den kalan antik bir yerleşim merkezidir. Sakçagözü'nde konaklayan Humann, burada köylüler tarafından çevrede bulunmuş olan tarihi eserlerden bir aslan avını tasvir eden üç büyük levhayı satın almıştır. Humann, levhaları yörede yaşayan Çerkezlerle anlaşarak İskenderun'a, oradan deniz yoluyla Berlin'e göndermiştir. Puchstein de, yakında bulunan Zincirli höyüğüne bir araştırma seyahati yapmıştır. 20 Mayıs 1883'te Sakçagözü'nden yola çıkan araştırma heyeti ertesi gün akşam vakti Aynatab'a ulaşmıştır.

Araştırma heyeti, Aynatab'da, 26 Mayıs 1883 Cumartesi gününe kadar uzun bir mola vermiştir. Humann, bu sürede Nemrut Dağı'ndaki çalışmaları için gerekli olan malzemeleri temin ettiği gibi, tarihi eserlerin kalıplarını çıkarmak için ihtiyaç duyduğu alçıyı temin edecek anlaşmalar da yapmıştır. Ayrıca resmî makamlarla görüşmeler yaparak gerekli izinleri almıştır. Aynatab'dan Fırat yönüne ilerleyen heyet, Rumkale üzerinden Halfeti'ye doğru yola koyulmuştur. Halfeti'nin karşı yakasında ilk kez Fırat'ı gören Human "Kendiliğimizden durduk; çünkü insan bu nehri ilk gördüğünde, insanlık tarihinin birkaç bin yılının kanat çırpışını hisseder." diyerek heyecanını ortaya koymuştur. Daha sonra şişirilmiş hayvan derisinden yapılmış bir kelek (yöreye mahsus bir su taşıtı, sal) ile Fırat'ı geçerek heyetin yanına gelen kaymakam ve kadı, onları Halfeti'ye davet etmiştir.

¹⁷⁰ Dörner, *a. g. e.*, s. 29-30.

¹⁷¹ Dörner, *a. g. e.*, s. 30-52.

Humann'ın araştırma heyeti Halfeti'de insanların meraklı bakışları ve kolluk kuvvetlerinin şeref kıtasıyla karşılanmıştır. Bir gün Halfeti'de dinlenen grup, ertesi gün Rumkale'ye bir gezi düzenlemiştir. 26 Mayıs 1883'te Halfeti'den ayrılan grup, Fırat kıyısını aştıktan sonra Torosların lacivert göğe doğru uzanan karla kaplı yüksek tepelerinin etkileyici görüntüsüyle karşılaşmıştır. Kuzeydoğuda yüksek bir piramide benzeyen tepelerden birini işaret eden Puchstein, zirvesinde tümülüsün bulunduğu Nemrut Dağı'nı gururla guruba göstermiştir. Kısa sürede bastıran şiddetli yağmur nedeniyle Humann ve beraberindekiler Fırat kıyısında bulunan Kilik köyüne sığınmak zorunda kalmışlardır.

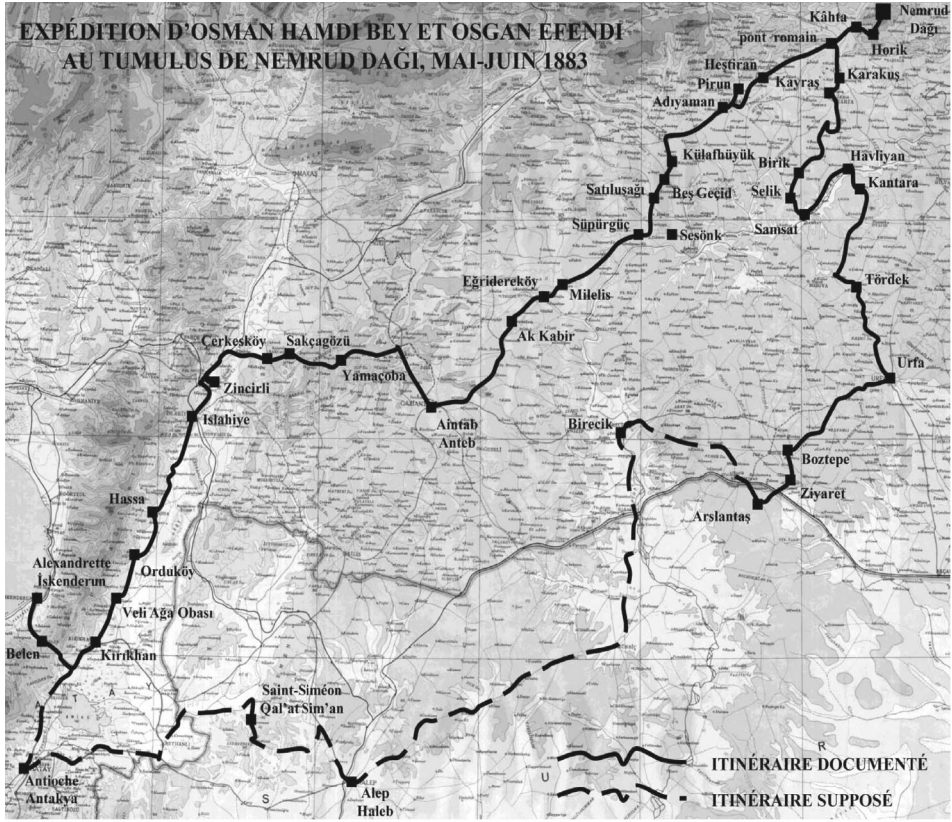
Humann, daha önce Puchstein'in ziyaret etmiş olduğu *Sesönk* kutsal mezarının yakınında bulduklarını anlayınca, anıta bir ziyaret planlamıştır. Heyetle birlikte Kilik'ten Fırat'ın karşı kıyısına geçtikten sonra nehirden 300 metre yükseklikteki platoya güçlükle tırmanan Humann, 7 kilometre uzaklıkta bulunan anıta zorlu bir yürüyüşün ardından ulaşabilmiştir. Üç sütun, üç direk ve üç taş anlamlarına gelen *Sesönk* adı, oval biçimde ve 35 metre çapında olan höyüğün güney, kuzeybatı ve kuzeydoğusunda dikilmiş üç sütun dolayısıyla anıta verilmiştir. Humann, anıtın resimlerini çizdiği gibi bir planını da çıkarmıştır. Komma-gene'nin mütevacı anıtmezarlarından biri olan Sesönk Höyüğü kırma taşlardan yapılmıştır. İki Alman bilgin, höyüğün altın bulunan mezar odasına bir geçitle ulaşılabilmesinin farkına varmışlardır. Anıtın etrafındaki sütunların tahrip olmuş baş kısımlarını tespit etmeye çalışmışlardır. Ayrıca kuzeydoğu tarafındaki çift sütunun üzerinde, tahrip olmuş, bozulmuş ve yere düşmüş, bir heykel grubunun varlığını tespit etmişlerdir. Basit tabureler üzerine oturmuş bir kadın ve yanında kısa bir tomar tutmakta olan bir erkek figürü ile heykellerin yanında sakin bir vaziyette duran bir kartal heykelinin çizimlerini yapmışlardır. Puchstein ve Humann, bu figürlerin eskizlerini tamamladıktan sonra zaman darlığı nedeniyle Sesönk'ten ayrılarak Kilik'e geri dönmüşlerdir.

Kilik'te bir gün dinlenen grup, Ayntab'dan gelen haberleşme elemanın getirdiği mektuplara cevap yazarken Humann, antik coğrafya uzmanı Kiepert'in özel isteğini yerine getirmeye çalışmıştır. Bir yıl önce Puchstein'in yaptığı işi üstlenen Humann, güzergâhı ayrıntılarıyla kaydetmeye çalışmıştır. Anadolu'nun doğusunun haritasını çıkarmaya çalışan bilgin, elinde bir pusula Kiepert için yollardaki en ufak değişiklikleri ve sapmaları kaydetmiştir. Böylece Doğu Anadolu'nun henüz bilinmeyen bölgelerinin ve yakın çevresinin kartografik verilerini tam olarak kayıt altına almaya çalışmıştır. Humann, rehberlerin verdiği coğrafi bilgileri ve

köy adlarını da sürekli kontrol ederek notlarına eklemiştir. Kilik köyünden 1 Haziran 1883'te Kommagene'nin başkenti Samsat'a doğru hareket eden araştırma heyeti, 30 kilometre ötedeki Yazıcı köyünde gecelemiştir. Ertesi sabah Fırat kıyısı boyunca altı grup halinde ilerleyen heyet, Samsat önlerine kadar durmadan yola devam etmiştir. Samsat önündeki sal iskelesinde, Nemrut Dağı'ndan dönmekte olan Osman Hamdi Bey ve Osgan Efendi ile karşılaşmışlardır¹⁷². Bu tesadüfe çok sevinen Humann, Samsat Hisarı karşısındaki kıyıda çadır kurdurarak geceyi Hamdi Bey ve Osgan Efendi ile sohbet ederek geçirmiştir. Ertesi sabah Samsat'a geçen Humann, Puchstein ile birlikte antik şehrin yerleştiği alanı gezerek tarihi eserleri not etmiş, bazılarının şekillerini çizmiş ve şehrin bir krokisini çıkarmıştır.

Araştırma heyeti, asıl hedef olan Nemrut Dağı'na doğru yola devam ederken yol üzerindeki Karakuş'ta mola vermiştir. Heyet, 5 Haziran 1883'te Karakuş Tümlüsü'nü incelemeye başlamıştır. Humann, tümlüsün ölçümlerini yaparken heyetteki bir uzman fotoğrafları çekmiş, Puchstein ise doğudaki sütun üzerinde bulunan kitabeyi çözmeye çalışmıştır. Kitabenin kalıbını çıkaran genç bilgin metni eksiksiz olarak çözmeyi başarmıştır. Kitabeye göre Kommagene Kralı Mithradates, höyüğün altında annesi İsiyas, kız kardeşi Antiochis ile onun kızınınin beraberce gümlü olduğunu ziyaretçilere haber vermektedir. Puchstein, kitabeyi yazdırmanın ve dolayısıyla Karakuş'u yaptıranın Kommagene Kralı I. Mithradates olduğunu sanmıştır. Ancak Dörner'in yaptığı araştırma sırasında, 5 Haziran 1938 tarihinde bulduğu kitabe, Karakuş Tepesi'ndeki tümlüsü yaptıranın II. Mithradetes olduğunu ortaya koymuştur. Karakuş'ta incelemelerini tamamlayan heyet, yakında bulunan Romalılardan kalma Cendere Köprüsü'ne gitmiştir. Humann'ın sürekli yağın bir yağmurun altında ölçümlerini tamamlamasının ardından heyet konaklamak üzere Eski Kâhta'ya gitmiştir. 7 Haziran 1883'te konaklama yerinden ayrılan heyet, Nemrut Dağı'na ulaşmak için Horik/Hurik köyüne doğru yola çıkmıştır.

¹⁷² Osman Hamdi Bey ve Osgan Efendi'nin 1883'teki Nemrut Dağı seyahati yle ilgili notlar Edhem Eldem tarafından Fransızca olarak yayınlanmıştır. Bkz: Edhem Eldem, *Le Voyage a Nemrud Dağı d'Osman Hamdi Bey et Osgan Efendi (1883)*, Institut Français d'Etudes Anatoliennes-Georges Dumezil, Paris-İstanbul 2010.

Harita 3. Osman Hamdi Bey ve Osgan Efendi'nin Nemrut Dağına giderken bölgede izledikleri yol. Eldem, a.g.e., s. 80-81.

Hurik köyünde fazla kalmayan araştırma heyeti yola devam ederek Nemrut Dağı'nın zirvesine yakın yayladaki su kaynağında çadırlarını kurmuştur. Humann hemen görev dağılımı yapmış ve herkes heyecanla işini yapmaya başlamıştır. Bir taraftan teraslardaki heykel ve kabartmaların alçı kalıpları hazırlanırken, diğer taraftan anıtın her yerinin fotoğrafları çekilmiştir. Humann anıtın ölçümlerini yaparken, Puchstein önceki yıl suretlerini çıkardığı kitabeleri yeniden kontrol etmiş ve karşılaştırmıştır. Her iki terastaki metinler arasındaki farkları tespit etmiş ve daha önce kopya etmediği kısımların kopyalarını çıkarmıştır. Humann'ın liderliğindeki araştırma heyeti 24 Haziran 1883 tarihine kadar Nemrut Dağı'nın zirvesinde araştırma ve incelemelerini sürdürmüştür. Bu sürede alçıdan kopya ve

kalıpları çıkarılan eserler 24 sandığa yerleştirilmiştir. Temin edilen yük hayvanlarıyla sandıklar Adıyaman'a nakledilmiştir. Dönüş yoluna çıktıklarında, Puchstein yanına heyetin fotoğrafçısını da alarak Perre'ye gitmiş, incelemeler yaparak fotoğraf çekmiştir. Adıyaman'da buluşan araştırma heyeti, 24 Haziran 1883'te şehrin önündeki çayırılıkta konaklamıştır. Hükümet yetkilileri tarafından dostça karşılanan heyet, iade ziyaretleri yaptıktan sonra ertesi gün geç saatte Gölbaşı ve Maraş üzerinden İskenderun'a doğru dönüş yoluna koyulmuştur.

H. Vital Cuinet

Fransız bürokrat, araştırmacı ve gezgin Vital Cuinet, Fransa hükümetinin resmî görevlisi olarak Anadolu'da seyahatler yapmıştır. Osmanlı Devleti'ne borç veren Avrupalı devletler, borçlarına karşılık gösterilen gelirlerin yerinde tespiti için Anadolu'ya görevliler göndermişlerdir. Henüz Düyûn-ı Umûmiye İdaresi kurulmadan önce, bu amaçla Anadolu'ya gelen görevlilerden biri olan Cuinet, Osmanlı beldelerinin iktisadî, sosyal ve kültürel envanterini çıkarmaya çalışmıştır. Osmanlı idarî birimleri olan sancak, kaza ve nahiyelerin coğrafî, idarî, dinî ve etnik durumunu tespit eden araştırmacı, daha sonra Paris'te yayınladığı eserinde Anadolu'ya ait ayrıntılı demografik veriler ortaya koymuştur.

Vital Cuinet'in, *La Turquie d'Asie Géographie Administrative (Asya'nın Türkiyesi – İdarî Coğrafyası)*, isimli eserinde verdiği bilgilerden Adıyaman'a da uğradığı anlaşılmaktadır. Fransız gezgin, Hısnımansur kazasının coğrafi konumunu doğru olarak verdikten sonra, bu yerin 250 köyü olan bir nahiyeye olduğunu kaydetmiştir. Cuinet'in tespitine göre 1890'lı yıllarda, diğer kazalarda olduğu gibi, Hısnımansur kazası da bir kaymakam ve bir müdürle birlikte bir idare heyeti (Kaza İdare Meclisi) tarafından yönetilmekteydi. Cuinet, kazanın gayrimüslim nüfusu için çok abartılı rakamlar ortaya sürmüştür. Fransız görevlinin eserine kaydettiği verilere göre, XIX. yüzyıl sonuna doğru Adıyaman şehir merkezinde yaşayan nüfus 2.000 hane civarındaydı. Onun iddiasına göre bu nüfusun yüzde 92'si Ermenilerden müteşekkildi¹⁷³. Hısnımansur kazasının toplam nüfusu 42.134'tü. Bu nüfusun 22.000'i Müslüman, 2.900'ü gayrimüslim, 13.200'ü Kızılbaş ve 4.034'ü Kürt'tü. Vital Cuinet Ermeni, Kızılbaş ve Kürt nüfusu Müslüman nüfustan ayırmıştır. Ona göre gayrimüslim nüfus Gregorien Ermenilerden oluşmaktaydı. Fransız görevli, Adıyaman'ın sosyal ve iktisadi hayatı hakkında da bilgi vermiştir. Cuinet, eserinde okuyucusuna, Hısnımansur ahalisinin geçim

¹⁷³ Vital Cuinet'in verdiği bu rakamlar çok abartılıdır.

kaynakları, tarla işleri, tarım, tahıl ürünleri ve çalışma hayatına katılanlarla ilgili teferruatlı veriler sunmuştur¹⁷⁴.

Anadolu'yu 1888-1890 yıllarında gezmiş olan Fransız görevli, Besni'ye de uğramıştır. Eserinde Besni hakkında geniş bilgi veren seyyah, şehrin idari yapısını, köylerini, coğrafi konumunu, komşu sancak ve kazalara olan uzaklığını doğru olarak tanımlamıştır. Cuinet'in kaydettiği verilere göre 1890'lı yıllarda Besni'nin toplam nüfusu 45.120'dir. Bu nüfusun 23.600'ü Müslüman, 5.500'ü Kürt, 13.191'i Kızılbaş ve 2.829'u Gregoryen Ermenilerden oluşmaktaydı. Besni şehir merkezinin nüfusunu 1.500 hane olarak kaydeden seyyaha göre şehirde 800 Müslüman, 220 Kürt, 379 Kızılbaş ve 101 Gregoryen Ermeni hanesi bulunmaktaydı. Besni'de yaşayan Müslüman ve Ermeni nüfus hakkında bilgi veren Cuinet, şehrin geçim kaynaklarından, tarım ürünlerinden, her yerde bol bulunan lezzetli *Besni Üzüümü*'nden ve yetişen meyvelerden bahsetmiştir¹⁷⁵.

Cuinet, eserinde Kâhta kazasıyla ilgili verilere de yer vermiştir. Kâhta'nın konumu, nahiye ve köyleri hakkında bilgi veren seyyah, kazanın idari taksimatı ve idare heyetinden de bahseder. Fransız seyyahın kaydettiği verilere göre Kâhta merkezinde bulunan 1.300 hanenin 700'ü Müslüman, 469'u Kürt, 102'si Kızılbaş ve 29'u Gregoryen Ermeni'ydi. Kâhta kazasının toplam nüfusu ise 46.264'tü. Bu nüfusun 23.100'ü Müslüman, 5.000'i Kürt, 14.374'ü Kızılbaş ve 3.790'ı Gregoryen Ermenilerden müteşekkildi¹⁷⁶.

I. Mark Sykes'in Adıyaman İzlenimleri

İngiliz seyyah, asker, diplomat ve parlamento üyesi olan Mark Sykes, XX. yüzyıl başlarından itibaren Anadolu ve Ortadoğu'ya seyahatler düzenlemiştir. Ülkesi adına 1907'de İstanbul Büyükelçiliği, Birinci Dünya Savaşı sırasında başta Mezopotamya olmak üzere Sofya, Selanik, Çanakkale, Mısır ve Aden gibi bölgelerde istihbarat toplama görevlerinde bulunmuştur. Görevi gereği bulunduğu yerlerde İngilizlerin nüfuzunu ve ekonomik çıkarlarını geliştirmenin yollarını arayan Sykes, ayrıntılı inceleme ve gözlemler yapmıştır. Savaş sırasında İngilizlerin Ortadoğu'daki menfaatlerini korumak üzere Fransızlarla Ortadoğu üzerine

¹⁷⁴ Vital Cuinet, *La Turquie d'Asie Géographie Administrative, Statistique Descriptive et Raisonnée de Chaque Province de L'Asie-Mineure*, (Editeur: Ernest Leroux), Paris 1894, s. 378-379; Gülin Öztürk, *a.g.m.*, s. 143.

¹⁷⁵ Cuinet, *a.g.e.*, s. 376-378; Gülin Öztürk, *a.g.m.*, s. 143-144.

¹⁷⁶ Cuinet, *a.g.e.*, s. 379-380.

görüşmeler yapmakla görevlendirilmiştir. Mark Sykes'in çabaları sonucu İngiltere, 1916'da Fransa ile imzaladığı Sykes-Picot Antlaşması ile Ortadoğu'da önemli nüfuz bölgeleri elde etmiştir. Antlaşma ile Suriye'yi alacak olan Fransa, Basra Körfezi'nden Arabistan'ın kuzeyine, oradan Bağdat'a kadar olan yerlerin İngiltere'ye verilmesini kabul etmiştir. Sykes, bir Ortadoğu uzmanı olarak 1918'de Londra'da katıldığı bir toplantıda, İngiltere'nin tek başına dünya hâkimiyetinde söz sahibi olabilmesi için savaş sonrasında Mezopotamya'da kalıcı bir varlığa sahip olması gerektiğini İngiliz hükümetine tavsiye etmiştir¹⁷⁷.

Birinci Dünya savaşı sırasında Arap yarımadası ve Anadolu'nun doğusuna geziler yapan Sykes, bu bölgelerin coğrafyası, etnik ve dinî yapısı hakkında bilgiler toplamıştır. Gezdiği yerlerin ileri gelenleriyle görüşmeler yaparak dostluklar kurmuş olan İngiliz diplomat, Orta Doğu halkları hakkında ayrıntılı bilgiler toplamıştır. Edindiği izlenimleri, yayınladığı eserlerin en bilinenlerinden biri olan *Darü'l-İslâm* isimli kitapta yayınlamıştır. Adı geçen eserde, Sykes'in Adıyaman hakkındaki izlenimleri de yer almaktadır. Onun ifadesine göre; Samsat'tan Malatya'ya giden yol Pervari, Erkenek ve Akçadağ üzerinden geçen eski bir Roma yoludur¹⁷⁸. Pervari-Erkenek istikameti acil durumlarda, kış mevsiminde bile askerî birliklerin intikali için uygun bir güzergâhtır. Adıyaman-Malatya arasındaki diğer yoldan kış mevsiminde asker intikali yapmak neredeyse imkânsızdır. Eski yol kalıntılarının üzerinden geçen Pervari ile Besni arasındaki yol Havran'daki Basra ile Berat arasındaki yola benzemektedir. Pervari'den Erkenek üzerinden Besni'ye giden yol çok bozuktur. Kötü olan bu yol, altı saatten fazla süren bir mesafedir. Küçük ve şirin bir kasaba olan Besni'nin karma bir nüfusa sahip olmasına rağmen huzurlu bir yer olduğunu ifade eden Mark Sykes, Müslüman Türk, Kürt ve Hristiyan Ermenilerin bir arada yaşadığını belirtmiştir. Ona göre Besni'de, önde gelen Müslümanlar, Kürtlerin ve diğer şahısların Ermenilere saldırmasına engel

¹⁷⁷ Serdar Sakin ve Cengiz Kartın, "İngiliz Seyyahlar Maunsell, Harris ve Sykes'in Gözlemlerinde İran Irak ve Türkler", *Tarihin Peşinde – Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2014/11, s. 318-321.

¹⁷⁸ Halep ile Malatya arasındaki yol, Ufacıklı ve Hadath üzerinden geçen kestirme bir yoldu. Bu yolun alternatifi Araban, Keysun ve Besni üzerinden geçen yoldu. Doğudan, Urfa tarafından Besni'ye gelen yollar Samsat'taki geçidi kullanırdı. Buradan itibaren Roma yolları Besni'ye kadar takip edilebilirdi. Besni'ye doğru küçük bir vadi boyunca uzanan yoldan sonra öne çıkan tepeler geçilerek Göksu vadisine inilirdi. Rüzgârın aşındırdığı taş döşeli yol izleri hala bu tepelerde görünebilir. Göksu, Pervari'nin aşağısındaki bir köprüden geçildikten sonra yol, Göksu ile Hadath yolunun kesiştiği yerden geçerd. Besni'den batıya doğru giden bu Roma yolu, Maraş'a gitmekteydi. T. A. Sinclair, *Eastern Turkey: An Architectural & Archaeological Survey*, IV, The Pindar Press, London 1990, s. 78-79.

olmuşlardır. Ermeni isyancıların Müslüman halkı kıskırtmasına karşı, bir Müslüman ortaya çıkıp halkı yatıştırmıştır. Ayaklanma ve katliamlarda kadınların ve çocukların geri tutulması ve onlara zarar verilmemesi Sykes'in garibine gitmiştir. Besni'deki isyancılara ve ihtilalcilere karşı koyanlar her zaman güçlü kuvvetli erkekleri hedef alarak ayaklanmayı bastırmayı hedef edinmiştir. Besni'deki hapishaneyi de gözlemleyen İngiliz görevli, vergisini vermeyen üç Ermeni ile bir Kürt'ün tutukluluğundan bahsetmiştir. Yemeklerini mahkûmlarla paylaşan zaptiyeler, herkesle konuşan, hükümet konağı çevresinde dolaşan ve akşam olunca ekmek almaya giden mahkûmlar, Sykes'in hapis hayatını garip görmesine sebep olmuştur¹⁷⁹.

¹⁷⁹ Mark Sykes, *Darü'l-İslâm*, (Çev: Yılmaz Tezkan), 21. Yüzyıl Yay., Ankara 200, s. 108-113; Kopar, *a.g.m.*, s. 149-150.

III. NÜFUS KAVRAMI, NÜFUS KAYIT VE SAYIMLARI

A. Nüfus Kavramı ve Dünyadaki Nüfus Sayımları

Arapça “nefs” kelimesinin çoğulu olan *nüfus*; ruh, can, hayat, kişi ve şahıs anlamlarında kullanılan bir terimdir¹⁸⁰. Osmanlı döneminde, şehir ve kasaba merkezleri de *nefs* olarak adlandırılırdı¹⁸¹. Beşeri coğrafyada ise *nüfus*, belli bir mekânda ve belli bir zaman diliminde yaşayan insan sayısı olarak ifade edilmiştir. Belirlenmiş bir zaman diliminde, belli bir ülkede, bölgede veya şehirde yaşayan insan sayısının tespit edilmesi için yapılan yoklama ve kayıt işlemlerine nüfus sayımı denilmiştir. Nüfusun tespiti ve kayıt altına alınması çok çeşitli sebeplerle, geçmişten günümüze yapılagelmiş bir uygulamadır.

Nüfusu coğrafi bölgelere ayırıp kayıt altına alma geleneği günümüzden beş bin yıl öncesine kadar gerilere gitmektedir. MÖ 3000’li yıllardan itibaren Mısır’da, daha sonra Babil, Çin, Hindistan, Roma ve İran’da nüfusun belli bir kesiminin kayıt altına alındığı bilinmektedir. Orta Çağ’da Avrupa’da ve İslâm coğrafyasında tarım arazilerinin ve bu arazilerde yaşayan insanların kayıt altına alındığı bilinmektedir. Eski Türk ve Müslüman devletlerde arazinin ve araziyi işleyen hanelerin kaydedildiği usule *ikta* denilmiştir. Bu kayıt yöntemi Osmanlı Devleti’nde *tımar* sistemi olarak devam etmiştir¹⁸².

Dünyada sistematik nüfus sayımlarının başlangıcı MÖ 435 yılında Roma’da her beş yılda bir yapılan sayımlara dayandırılmaktadır. Romalılar, bu sayımları vergi ve askerlik mükellefi olan potansiyel nüfusu kayıt altına almak amacıyla yapmışlardır. Ancak XVII. yüzyıla gelinceye kadar yapılan sayımlar gerçek nüfus

¹⁸⁰ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Aydın Kitabevi Yay., Ankara 2009, s. 818.

¹⁸¹ Mehmed Ali Ünal, *Osmanlı Deyimler Sözlüğü*, Paradigma Yay, İstanbul 2011, s. 514.

¹⁸² Mehmed Ali Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Fakülte Kitabevi Yay. Isparta 2005, s. 139-141.

miktarını vermekten uzaktır. Bu sayımlar, daha çok tahmine dayalı nüfus tespitleri olarak kayıtlara geçmiştir. XVII. yüzyıl ve sonrasında yapılan bazı nüfus yoklamalarıyla ilgili, nispeten daha güvenilir veriler günümüze kadar ulaşmıştır¹⁸³.

Modern anlamda ilk nüfus sayımlarının İngiliz ve Fransız sömürgelerinde yapıldığı kabul edilmektedir. Bun anlamda Kanada'da, 1665 yılında yapılan nüfus sayımı, sadece nüfusu tespit etmek için yapılan ilk nüfus yoklaması olarak bilinmektedir. Daha sonraki yıllarda İskandinav ülkelerinde periyodik olarak nüfus sayımları yapılmaya başlanmıştır. Askerlik ve vergi mükelleflerini de kayıt altına alan gerçek manadaki ilk nüfus sayımları 1748'de İsveç'te, 1769'da Danimarka'da, 1790'da ABD'de, 1801'de İngiltere'de, 1897'de Rusya'da ve 1927'de Türkiye'de yapılmıştır¹⁸⁴. Ancak bu sayımlar da gerçek nüfus miktarını tam olarak tespit edememiştir. Zira 1960'tan 2000'li yıllara gelinceye kadar bile nüfusun ancak yüzde 80-90'ı tespit edilebilmekteydi¹⁸⁵. Günümüzde ise dünyanın birçok ülkesinde doğum ve ölüm kayıtları internet ağı üzerinden kaydedildiğinden nüfusun tam ve doğru olarak tespiti mümkün hale gelmiştir.

B. XIX. Yüzyıla Kadar Osmanlı Nüfus Kayıtları

Osmanlı Devleti'nde nüfus sayımı olarak adlandırılabilen ilk yoklama ve kayıtlar belirli dönemlerde yapılan toprak tahrirleridir. *Tahrir* sözcük olarak *yazma*, *yazılma* ve *kaydetme* anlamındadır¹⁸⁶. Terim olarak ise vergi ve vergi mükelleflerinin tespiti için yapılmış olan arazi kayıtlarını ifade etmektedir. Arazi kayıtlarının yazıldığı defterlere de *tahrir defterleri* denilmiştir¹⁸⁷. Tahrirlerin öncelikli amacı vergi mükelleflerini ve alınacak vergi miktarını kayıt altına almaktır. Osmanlıların tahrir tutmaya hangi tarihte başladığı kesin olarak bilinmemekle birlikte, ancak günümüze kadar gelen en eski tahrir defteri 1431 tarihli *Arvanid Sancağı Defteri*'dir¹⁸⁸. Bu defter ve diğer bazı kaynaklar tahrir usulünün

¹⁸³ Salih Şahin, *Geçmiş Günümüz ve Gelecekte Nüfus Gerçeği*. Gazi Kitabevi, Ankara 2010, s. 29-31.

¹⁸⁴ Şahin, *a.g.e.*, s. 31.

¹⁸⁵ Şahin, *a.g.e.*, s. 32.

¹⁸⁶ Devellioğlu, *a.g.e.*, s. 1021.

¹⁸⁷ Mehmed Öz, "Tahrir." *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XXXIX, İstanbul 2010, s. 425-429.

¹⁸⁸ Halil İnalçık, *Hicrî 835 Tarihli Suret-i Defter-i Sancak-ı Arvanid*, TTK Yay., Ankara 1987.

XV. yüzyıl başlarında mevcut olduğunu göstermiştir¹⁸⁹. Tahrirler, XVII. yüzyılın başlarından itibaren sadece yeni ele geçirilen arazilerde yapılmıştır¹⁹⁰.

Yalnızca tımar sisteminin uygulandığı bölgelerde tahrir yapıldığından, tımar sisteminin uygulanmadığı yerlerde tahrir defterleri tutulmamıştır. Dolayısıyla tahrir uygulaması ile Osmanlı ülkesinde yaşayan tüm nüfus kayıt altına alınmamıştır. Tahrir işlemi *emin* denilen bir görevli ile bir kâtip tarafından, kadınların gözetiminde yapılmıştır. Tahrir işlemi bittikten sonra kayıtlar iki nüsha olarak temize çekilmiş, temize çekilen defterlerden biri İstanbul'da defterhanede tutulmuştur. Diğer defter nüshası ise kaydın ait olduğu bölgenin beylerbeyine gönderilmiştir¹⁹¹. Zamanla ihtiyaçlara cevap veremeyerek önemini yitiren arazi tahriri yerini avarız uygulamasına bırakmıştır.

Avarız vergisi mükelleflerinin kaydedildiği avarız defterleri de nüfus tespitinde kullanılan kaynaklar arasındadır. Daha önce olağanüstü durumlarda başvuru olan avarız vergisinin¹⁹² XVII. yüzyıldan itibaren düzenli olarak alınmaya başlanması ile birlikte, avarız mükelleflerinin tespiti görevi kadınlar ve yerel idarecilere verilmiştir. XVIII. yüzyıl boyunca devam eden avarız yoklamalarında hazırlanan avarız defterleri İstanbul'a gönderilmiştir¹⁹³.

C. XIX. Yüzyılda Osmanlı Nüfus Kayıtları

Gerek dünyadaki, gerekse Osmanlı Devleti'ndeki ekonomik ve askerî gelişmeler nüfus kayıt usullerini de etkilemiştir. XIX. yüzyıla gelindiğinde nüfus kayıt yöntemleri yeni bir şekil almaya başlamıştır. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra vergi ve askerlik için uygun olan insan potansiyelinin tespiti için nüfus sayımına ihtiyaç duyulmuştur. Ülke çapında 1829'da bir nüfus sayımının yapılmasına girişilmişse de, Rusya ile devam eden savaş nedeniyle sonuç alınamamıştır. 1830-1831'de yeniden nüfus sayımına başlanmıştır. Sayım sırasında tutulan nüfus defterlerini incelemek ve muhafaza etmek amacıyla İstanbul'da *Ceride Nezâreti* ve bunun devamı olarak taşrada *Defter Nazırlıkları* kurulmuştur¹⁹⁴.

¹⁸⁹ Öz, *a.g.m.*, s. 426.

¹⁹⁰ Mübahat. S. Kütükoğlu, *Menteşe Sancağı 1830*. TTK Yay., Ankara 2010, s. 2.

¹⁹¹ Öz, *a.g.m.*, s. 426-427.

¹⁹² Halil Sahillioğlu, "Avarız." *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XXX, İstanbul 1991, s. 108.

¹⁹³ Mehmet Güneş, "Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları ve Bu Sayımları İçeren Kayıtların Tahlihi" *Gazi Akademik Bakış*, 8(15), 2014, s. 223.

¹⁹⁴ Güneş, *a.g.m.*, s. 222.

1831’de uygulamaya konulan nüfus sayımı, Osmanlı Devleti’nde yapılan ilk modern nüfus sayımı olarak kabul edilmiştir. Bu sayımdan itibaren ülke genelinde merkezî bir nüfus kayıt sistemi oluşturulmaya çalışılmış ve nüfus değişikliklerinin düzenli olarak takip edilmesi amaçlanmıştır¹⁹⁵. 1831 sayımı ülkenin her yerinde yapılamadığı gibi tüm fertleri de kayıt altına almamıştır. Bu sayım ile sadece erkekler kayıt altına alınmıştır. Bu sayımı takiben 1844 yılında yapılan nüfus sayımında da sadece erkekler sayılmıştır¹⁹⁶. Bu tarihten sonra çeşitli nüfus sayımları yapılmışsa da, bunlar yerel düzeyde kalmıştır. Osmanlı Devleti’nde üçüncü genel nüfus sayımı 1881-1893 yılları arasında yapılabilmektedir. Bu sayımla da ülkenin tam nüfusu tespit edilememiştir. Edirne gibi başkente yakın bir vilayette bile 1896’da sayılamamış yerlerin kaldığı anlaşılmıştır. Ancak öncekilerden farklı olarak bu sayımda kadınlar da kaydedilmiştir¹⁹⁷. Osmanlı Devleti’nin son nüfus sayımı ise 1905-1906 yılları arasında yapılmıştır. Bu sayım, hem daha önceki sayımlarda kayda geçmemiş yerleri saymak, hem de gayrimüslim nüfusun miktarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Çünkü bu dönemde gayrimüslim cemaatler kendi nüfuslarını fazla göstererek aralarında çekişmeye başlamışlardır¹⁹⁸.

Yukarıda da değinildiği gibi 1831 nüfus sayımı, eşzamanlı olarak ülkenin her yerinde yapılamamıştır. Bu sayımda nüfus yoklamasının yapılamadığı yerlerden biri de Malatya sancağının Hısnımansur kazasıdır¹⁹⁹. Hısnımansur’da ilk nüfus sayımı H. 1251(1835-1836) tarihinde yapılabilmektedir. Bu çalışmada, H. 1251 tarihli Hısnımansur kazası nüfus defterinden faydalanılarak kazanın demografik yapısı tespit edilmeye çalışılmıştır. Ülkenin diğer yerlerinde olduğu gibi Hısnımansur’da da nüfus kayıt işlemi yapılırken, yeni kurulmuş olan ordunun insan gücü ve mali ihtiyaçlarının giderilmesi hedeflenmiştir. Bunun için gerekli asker ve vergi kaynaklarının tespitine özen gösterilmiştir. Nüfus kayıt işlemi ile Müslüman ve gayrimüslim erkekler yaşlarına, mesleklerine ve sahip oldukları sosyal ve hiyerarşik statülere göre deftere kaydedilmişlerdir²⁰⁰.

¹⁹⁵ Salih Akyel ve Savaş Sertel, “Osmanlı Nüfus Defterlerinin Tarih Yazımındaki Yeri: 1840 Tarihli Çarsancak Kazası Gayrimüslim Nüfus Defteri Örneği” *Journal of History and Future*. 1 (1), 2015, s81.

¹⁹⁶ Numan Elibol, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 2007, s. 152-153.

¹⁹⁷ Güneş, *a.g.m.*, s. 227-228.

¹⁹⁸ Kemal H. Karpat, *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, (Çev., Bahar Tırnakçı), Timaş Yay., İstanbul 2010, s. 110-111.

¹⁹⁹ Geniş bilgi için bkz: Enver Ziya Karal, *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831*, Devlet İstatistik Enstitüsü Yay., Ankara 1997; Karpat, *a.g.e.*

²⁰⁰ İbrahim Serbestoğlu, “19. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Nüfus Algısının Değişimi ve

D. Hicrî 1251 Tarihli Hısnımansur Kazası Nüfus Defteri

Bu çalışmanın esas kaynağı Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde (BOA) nüfus defterleri katalogunda *NFS.d. 2699* sıra numarası ile kayıtlı olan Hısnımansur kazası nüfus defteridir.²⁰¹ Defter, kapak dâhil 58 varaktan ibarettir. Defterin orijinalinde varak sayıları Arap alfabesi ile düzenlenmiştir. Ancak alfabetik sıra takip edilmiş olmasına rağmen bazı varaklar numarasızdır. Cim (ج) ile ha (ح) arasında altı numarasız varak, sin (س) ile şın (ش) arasında beş numarasız varak, ayın (ع) ile ğayın (غ) arasında altı numarasız varak ve mim (م) ile nun (ن) arasında beş numarasız varak bulunmaktadır. Varak numaralarının düzensizliğinden dolayı tasnifi yapan arşiv uzmanları kapaktan başlayarak Arap rakamları ile deftere yeniden numara vermişlerdir. Yeni tasnife göre defter 116 sayfadan ibarettir. Defterin 1, 84-86, 99-100, 110-116 numaralı sayfaları boştur. Defter, 18 cm x 46 cm ebadındadır. Defterin tanzim tarihi kapaktan sonraki ilk sayfada H. 1251 senesi olarak kayıtlıdır. Kayıtta ay ve gün belirtilmemiştir. Arşiv katalogundaki kayıtta ise tanzim tarihi 29 Zilkade 1251 olarak kayıtlıdır. Ancak uzmanların tahmini olarak kaydettiği bu tarih kesin olmayıp yaklaşık bir tarihtir. Kanaatimize göre defter H. 1251 yılı içerisinde düzenlenmiştir.

Defter belli bir düzen içerisinde tanzim edilmiştir. Veriler mahalleler, nahiyeler, köyler ve göçebeler başlıkları altında kaydedilmiştir. Hane bilgisiyle birlikte şahısların isimleri, baba isimleri ve yaşları deftere yazılmıştır. Şahısların çoğunun lakapları ve meslekleri de belirtilmiştir. Ayrıca herhangi bir bedensel özrü olanlar için de ismin üst kısmına *yek çeşm, âmâ, sağır ve mecnun* gibi ifadelerle not düşülmüştür.

Defteri tanzim eden memurun ismi defterde kayıtlı değildir. İlmiye mensuplarının nüfus sayımını yapmakla görevlendirildiği kaynaklarda belirtilmiş ise de²⁰², defterde ismi geçen *Kadı Mehmed Arif Efendi*'nin bizzat nüfus kayıt işi ile uğraşmadığı anlaşılmıştır. Nüfus yoklama işleminin sorunsuz gerçekleştirilebilmesi için İstanbul'dan bir naibin görevlendirildiği defterdeki kayıtlardan tespit edilmiştir. Defterin iki yerindeki imza ve tasdik mühründen sayımı yapmakla görevli memurun ismi açıkça okunabilmektedir. Bu kayda göre H. 1251 yılında, adı geçen kazada nüfus yoklama ve kayıt işlerinin düzen ve intizam içinde

Nüfusu Arttırma Çabasında Müfettişlerin Rolü", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31 (2014), s. 260.

²⁰¹ BOA, *NFS.d. 2699*.

²⁰² Ahmed Lûtfi Efendi, a.g.e., s. 640-642.

yapılmasından sorumlu olan memur *Hısnımansur Kadı Naibi Es-Seyyid Abdülğani Şâkir Efendi*'dir²⁰³.

İlk nüfus sayımı kapsamında Anadolu ve Rumeli'deki Müslüman ve gayrimüslim nüfus sayılırken, devlet halkın tepkisinden çekinmişti. Çünkü daha önce böyle topyekûn bir sayım yapılmamıştı. Yoklama sonucunda askere alınacakları veya daha fazla vergi verecekleri endişesiyle halk korkuya kapılabilir ve tepki verebilirdi. Ahalinin çekincelerini ortadan kaldırmak isteyen hükümet nüfus sayımı için ulemadan ve nüfus sahibi kişilerden memurlar görevlendirme yoluna gitmişti²⁰⁴. Bu memurlar genellikle hacedğandan, kadı ve naiplerden seçilmişti²⁰⁵.

Hısnımansur nüfusunu kaydetme görevi yukarıda da belirtildiği gibi ilmiye sınıfından bir naibe verilmiştir. Adıyaman'da yapılan ilk nüfus yoklaması sırasında tutulan defterin incelenmesi neticesi, nüfusu kaydetmekle görevli naibin emrine iki kâtibin verildiği ortaya çıkmıştır. Adı geçen nüfus defterinin bizzat naip tarafından değil de, bu iki kâtip tarafından kaleme alındığı anlaşılmıştır. Çünkü defterde naibin hattından başka iki farklı kaligrafi daha kullanılmıştır. Yine naibin sadece nüfus kaydı için kazaya geldiği, naibin kaza nüfusuna kayıtlı olmasından da anlaşılmıştır. Nüfus yoklaması bittikten, Müslüman ve gayrimüslim ahalinin nüfus kayıtları tamamlandıktan sonra, kadı naibi defterin iki ayrı yerini mühürlemiştir. Defterdeki kayıtları temize çeken kadı naibi, kadı ve naiplerin bir belgeyi imzalarken kullandıkları forma uygun olarak, iki ayrı yerde defteri "Ta'allaka Nazarî Es-Seyyid Abdülğânî Şâkir el-Müvellâ bi-Kazâ-yı Hısnımansûr" ibaresiyle tasdik ederek mührünü basmış ve imzalamıştır²⁰⁶. Bu işlemin defterdeki kayıtları tasdik anlamına geldiği kadı ve naiplerin kullandığı yukarıdaki onay ibaresinden anlaşılmıştır. Bu tasdik işlemi, naibin nüfus sayım ve yoklama işi için merkezden görevlendirildiğine işaret etmektedir.

Bu çalışmada temel kaynak olarak incelenen Hısnımansur kazası nüfus defteri oldukça iyi muhafaza edilmiştir. Yazılar okunaklı bir çeşit rikaya benzer, rika ve nesih karışımı bir hat ile yazılmıştır. Defterdeki yazılar incelendiğinde, iki farklı kaligrafinin kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu veriden hareketle, H. 1251 tarihli Hısnımansur kazası nüfus defterinin iki farklı kâtip tarafından kaleme alındığı kanaatine varılmıştır.

²⁰³ BOA, NFS.d. 2699, s. 98, 109.

²⁰⁴ Karal, İlk Nüfus Sayımı, s. 12.

²⁰⁵ Ahmed Lûtfî Efendi, a.g.e., s. 640-642.

²⁰⁶ Mübahar S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, TTK Yay., Ankara 2013, s. 351.

E. Hısnımansur'da İlk Nüfus Sayımı ve Kazanın Nüfusu

1835/h.1251 yılında yapılan nüfus sayım işlemi sırasında Hısnımansur kazası çeşitli birimlere taksim edilerek nüfus yoklaması yapılmış ve kayıtlar deftere geçirilmiştir. Nüfusun deftere kaydedilmesine kaza merkezinden başlanmıştır. Şehir, beş Müslüman mahalleye ayrılarak kaydedilmiştir. Defterin son kısmında kaydedilen gayrimüslim haneleriyle birlikte şehir yedi yerleşim birimi olarak sayıma tabi tutulmuştur. İlk olarak Hısnımansur kaza merkezinin nüfusu kayıt altına alınmıştır. Daha sonra kazaya bağlı nahiye ve köyler, yerleşik ve göçer aşiretler ile oymaklar yoklanmış ve erkekler nüfus defterine kaydedilmiştir. Müslüman ahalinin sayım ve kayıt işlemi tamamlandıktan sonra naip Es-Seyyid Abdülgani Şakir Efendi kayıtları tasdik ederek defteri mühürlemiştir.

Defterin son kısmı gayrimüslim nüfusun kaydına tahsis edilmiştir. Kaza merkezinde oturan gayrimüslimler *Zımmiyan Haneleri* ve *Nasranlı Haneleri* başlıkları altında iki farklı grup olarak kayıt altına alınmışlardır. İsim listelerinden anlaşıldığı üzere zımmiyan olarak tabir edilen kesimin Ermeni, nasranlı olarak nitelendirilen grubun da Süryani olduğu kanaatindeyiz²⁰⁷. Kaza merkezinin ardından taşrada yaşayan gayrimüslim nüfus yoklamaya tabi tutulmuştur. Zırafkanlı ve İzollu köyleriyle Kâhta'da ikamet eden gayrimüslimler yoklanmış, *zımmiyan* başlığı altında erkekler nüfus defterine kaydedilmiştir. Kanaatimizce bu gruptakiler de Ermeni Hristiyan reyadır. Gayrimüslim nüfusun kaydıyla sayım işlemi tamamlanmış ve kaza naibi defterin sonuna imza ve mührünü koyarak işlemi tasdik etmiştir.

Bu çalışma sonucunda, kaynak olarak incelenen Hısnımansur nüfus defterinin verileri ışığında kaza merkezinin nüfusu tespit edilmiştir. Kaza sakinlerinden deftere kaydedilmiş olan tüm erkek nüfus, tetkik edilerek tablolar halinde gösterilmiştir. Ayrıca gayrimüslim nüfusun kazadaki konumu izah edilmiştir. Düzeltilmiş tahminî nüfus rakamları tablolarla gösterilmiştir. Düzeltilmiş tahminî nüfus hane sayısının beş katı esas alınarak hesaplanmıştır. Bu şekilde elde edilen sayıya, yine hane sayısının beş katının yüzde onu da, çeşitli nedenlerle nüfus defterine kaydedilmemiş olan nüfusa karşılık gelmek üzere eklenmiştir.

Ancak Osmanlı nüfusu konusunda çalışan bilim insanlarının nüfus tahmini yapmak için kullandığı, hane sayısının beş katını esas alan yöntemin bilimsel bir geçerliliğinin olmadığını da belirtmek durumundayız. Fakat incelenen döneme

²⁰⁷ M. Macit Kenanoğlu, *Osmanlı Millet Sistemi-Mit ve Gerçek*, Klasik Yay., İstanbul 2004, s. 39; Melki Ürek, (15.03.2016) *Görüşme*; Taştemir, *a.g.e.*, s. 59-60; *BOA, TT*, 266, s. 14.

ait kesin nüfus verilerini ortaya koyabilecek başka bir yöntem de mevcut değildir. Osmanlı demografisi üzerinde ilk araştırmaları yapan bilim insanlarından Ömer Lütfi Barkan, şehir nüfusunu tespit edebilmek için her haneyi beş kişiden ibaret kabul etmiştir²⁰⁸. Yine kayda geçmemiş olan kesimlerin ve kölelerin de nüfusa dâhil edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Nüfus tahminlerinde, İtalyan şehirlerindeki nüfusun yüzde 5'i ile 10'una karşılık gelen köle sayısının toplam nüfusa dâhil edilmesini örnek olarak göstermiştir²⁰⁹. Osmanlı nüfusu üzerinde çalışma yapan bazı araştırmacılar da, Osmanlı nüfus defterlerindeki rakamların nüfusun yüzde 17-22 dolaylarında eksik gösterildiğini belirtmiştir²¹⁰.

Bu çalışmada, Hısnımansur kazasının nüfusu saptanırken her hanenin beş nüfustan ibaret olduğu kabul edilmiştir. Herhangi bir nedenle kayıt dışı kalmış nüfusa karşılık gelmek üzere, elde edilen sayının onda biri (% 10) toplam nüfusa eklenmiştir. Defterde kayıtlı olup da hanesi yazılmamış olan nüfus da bu yüzde onluk kısma dâhil edilmiştir.

Mahalle	Müslim			Mahalle	Gayrimüslim		
	Hane	Erkek Nüfus	Tahmini Nüfus		Hane	Erkek Nüfus	Tahmini Nüfus
Camii Kebir Mahallesi	155	367	853	Zımmî	182	624	1.000
Çarşı Camii Mahallesi	161	329	885	Nasranlı	20	76	110
Kap Camii Mahallesi	173	382	952				
Yenişınar Mahallesi	149	329	819				
Eskisaray Mahallesi	134	324	737				
Toplam	772	1.731	4.246		202	700	1.110
Düzeltilmiş Tahmini Nüfus Toplamı						5.356	

²⁰⁸ Ömer Lütfi Barkan, "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi." *Türkiyat Mecmuası*, 10 (1953), s. 12-13, 21.

²⁰⁹ Barkan, *a.g.m.*, s. 13.

²¹⁰ Karpat, *a.g.e.*, s. 8

Tablo 1. Hısnımansur Kaza Merkezi Hane ve Nüfus Cetveli

Hısnımansur'da, yapılan ilk nüfus sayımında, ahali Osmanlı millet sistemine uygun bir şekilde Müslüman ve gayrimüslim olarak tasnif edilmiştir. Ahalinin etnik kökenine işaret edecek herhangi bir ibare defter kayıtlarında mevcut değildir. Şehir merkezinde yaşayan gayrimüslimler *zımmî* ve *nasranlı* olmak üzere iki farklı kategoride değerlendirilmiştir. Kırsal kesimde yaşayan gayrimüslim ahali ise *zımmî* olarak deftere kaydedilmiştir. Zımmî olarak nitelendirilen nüfusun Ermeni, nasranlı olarak not edilen ahalinin ise Süryani olduğu yukarıda belirtilmiştir.

Buna göre Hısnımansur kazası merkezinde yaşayan 5.356 kişiden 4.246'sı Müslüman, 1.110'u gayrimüslimdir. Gayrimüslimlerden zımmî olarak kayıtlı 1.000 civarındaki grubun Ermeni Hristiyanlar olduğu anlaşılmıştır. Nasranlı olarak kaydedilen 110 civarındaki grubun da Süryani olduğu kanaati ortaya çıkmıştır. Kazaya bağlı 1 nahiyeye, 10 aşiret ve oymak ile 165 köyde yaşayan yaklaşık 15.793 kişiden sadece 128'inin gayrimüslim, geriye kalan kahir ekseriyetin ise Müslüman ahalden oluştuğu anlaşılmıştır. 1835 tarihinde, nüfusu yaklaşık 21.329 kişi civarında olan Hısnımansur kazası dâhilinde takriben 1.238 gayrimüslim vatandaşın yaşadığı kanaatine varılmıştır.

Birim	Müslim			Zımmî		
	Hane	Erkek	Tahmini Nüfus	Hane	Erkek	Tahmini Nüfus
Hısnımansur Merkez	772	1731	4246	202	700	1110
Ova Köyleri- 38 Köy	434	940	2387			
Hıdıresor Aşireti- 8 Köy+Göçerler	307	900	1688			
Turuş ve Havâs Köyleri- 18 Köy	188	465	1034			
Rumyân Aşireti	106	199	583			
Taşıl Nahiyesi- 4 Oymak, 31 Köy	215	453	1183			
Kalyon Kâvisi Aşireti- 18 Köy	153	326	842			

Zırafkan Aşiretleri- 33 Köy	415	776	2282	11	24	61
Kömür Kâvisi- 13 Köy	339	678	1865			
Paşa Kâvisi- 9 köy	158	305	869			
İzol Aşireti- 4 Köy	104	210	572	5	7	28
Kâhta	100	163	550	7	18	39
Kâhta- Köyler - 10 Köy	253	437	1294			
Kürdli-Koçalı Köyü ve İbrahim Ağa Oymağı	65	109	358			
Molikânli-Tejinkânli Oymağı	44	73	242			
Toplam	3653	7765	19995	225	749	1238
1 Nahiye, 10 Aşiret ve Oymak, 165 Köy					Toplam Hane: 3.878	
Erkek Nüfus: 8.514			Tahmini Yekun: 21.329			

Tablo 2. Hısnımansur kazası Genel Hane ve Nüfus Cetveli

Şehir merkezinde kayıt altına alınan 202 gayrimüslim hanesinde tahminen 1.110 nüfus yaşamaktaydı. Buna göre 5.356 nüfuslu Hısnımansur kaza merkezinde gayrimüslimler yaklaşık olarak nüfusun beşte birini (%20) teşkil etmekteydiler. Kırsal kesimde nüfus defterine kaydedilen 23 gayrimüslim hanesinden 49 şahıs sayılmıştır. Bu verilere göre Adıyaman'ın kırsal kesiminde yaşayan gayrimüslim nüfus tahminen 128 civarındaydı. Tahmini olarak 21.329 nüfusun bulunduğu Hısnımansur merkez, kaza ve köylerinde ikamet eden toplumun tüm kesimleri dikkate alındığında, nüfusun yüzde altısını (%6) gayrimüslim ahalinin oluşturduğu ortaya çıkmıştır.

F. Hısnımansur'da Yaşayan Gayrimüslim Nüfusun Yapısı

XIX. yüzyılın ilk yarısında Hısnımansur'da yaşayan gayrimüslim nüfus oldukça dinamik bir yapıya sahipti. İyi gelir getiren zanaat, iş ve sanatlarla uğraşarak varlıklarını devam ettirmekteydiler. İncelediğimiz nüfus defterinin düzenlendiği tarihte, imparatorluk genelinde, henüz gayrimüslimler askerlik hizmetiyle yükümlü tutulmadıklarından, gayrimüslim erkekler askere alınmamaktaydı. Askere gitmedikleri ve savaşlara iştirak etmedikleri için gayrimüslim nüfusun erkek sayısında eksilme olmuyordu. Gayrimüslim erkekler genç yaştan itibaren sanat ve mesleklerine başlamakta, iş hayatları askere alınma gibi nedenlerle kesintiye uğramamaktaydı. Zamanlarının büyük bir kısmını yaptıkları işlere ayırma imkânı bulmakta, yetenekleri doğrultusunda ustalaşmakta ve ilerleme imkânı bulmaktaydılar. Dolayısıyla kesintisiz devam eden meslek hayatlarında başarılı olma olanağına sahiptiler.

1835 yılında Adıyaman'da yaşayan gayrimüslim nüfusun yaklaşık üçte biri on yaşın altında bulunan fertlerden oluşmaktaydı. Çalışmamıza kaynaklık eden nüfus defterinde kayıtlı gayrimüslim nüfus üzerinden hareket edersek; toplam 749 kişiden 258'i 0 ile 10 yaşları arasında bulunmaktaydı. Yine 134 kişi 11 ile 20, 141 kişi 21 ile 30, 94 kişi 31 ile 40 ve 49 kişi 41 ile 50 yaşları arasındaydı. Elli yaşından büyük fertlerin sayısı ise 73'tü. Buna göre tahmini olarak gayrimüslim nüfusun yüzde 34'ü 0 ile 10, yüzde 18'i 11 ile 20, yüzde 19'u 21 ile 30, yüzde 13'ü 31 ile 40 ve yüzde 7'si 41 ile 50 yaşları arasında bulunmaktaydı. Daha geniş bir skalada değerlendirdiğimiz yaşlı nüfus ise toplam nüfusa oranla azınlıktaydı. Buna göre şehirde yaşayan gayrimüslim erkeklerin sadece 73'ü 51 ile 90 yaşları arasında bulunmaktaydı. Bu sayı tahmini olarak nüfusun yüzde 10'una denk gelmekteydi.

Yaşlı olarak nitelendirdiğimiz grubun içerisinde 80 yaşından büyük 11 kişi bulunmaktaydı. İncelediğimiz nüfus defterinde, herhangi bir özürlü ve hastalığı bulunanlar için ayrıca şahıs isimlerinin üzerine notlar düşülmüştür. Gayrimüslim nüfustan, 80 yaşından büyük yaşlı grup içerisinde sadece bir kişi için hasta bilgisi not edilmiştir. Bu veri, Hısnımansur'da yaşayan gayrimüslim ahalinin rahat, sağlıklı ve uzun bir ömür sürdürdüklerini göstermektedir.

İncelediğimiz nüfus defterinin verilerine göre, XIX. yüzyılın ilk yarısında Hısnımansur'da yaşayan gayrimüslim cemaatinin fertleri oldukça sağlıklı bir hayat sürmekteydiler. Kaza sınırlarında yaşayan yaklaşık 1.238 gayrimüslim şahıstan sadece 31 kişide çeşitli uzuv eksikliği veya sakatlığı bulunmaktaydı. Örneklerle açıklamak gerekirse; 1835 yılı nüfus kayıtlarına göre, Adıyaman'da yaşayan

gayrimüslimlerden 6 kişi *âmâ* yani kör, 12 kişi *yek-çəşm* ve 3 kişi *aver* yani tek gözlüydü. Bu verilere göre şehirde yaşayan gayrimüslimlerden 21 kişide görme özü bulunmaktaydı. Kaynağımız olan defterin kayıtlarına göre, aynı tarihte, kaza dâhilinde göz özü bulunan fertlerin sayısı 147'dir. Hatırlanacağı gibi şehir nüfusunun yaklaşık beşte birini (%20) gayrimüslim ahalî oluşturuyordu. Ancak aynı grubun içerisinde göz sakatlığı bulunanların sayısı, tüm şehir nüfusu içerisinde aynı sakatlığı yaşayanlara oranla daha azdı. Tüm görme özü bulunanlar içinde, gayrimüslimlerin oranı yüzde 14 (%14) civarındadır. Denilebilir ki gayrimüslim ahalî göz özü bakımından Müslüman ahalîye göre daha sağlıklıydı.

Gayrimüslim ahalîden üç şahsın isminin üzerine *alil* kaydı düşülmüştür. Bu fertlerin sürekli harap, bitkin ve hasta oldukları anlaşılmıştır. Alil olarak not düşülen bu şahısların başka hastalıkları da bulunmaktaydı. Bunlardan ikisi kör, biri de mecnundu. Sözlük anlamına göre mecnun kişiler cinnet geçiren, çıldıran, akli başından giden ve deliren kişilerdir²¹¹. Alil olanlardan biri cinnet geçirmiş bir nevi deliydi. Elimizdeki verilere göre, alil ve mecnun olan şahıs dışında şehirde bir gayrimüslim mecnun daha vardı. Yine aynı tarihte, gayrimüslimlerden üç *çolak* yani tek kolu sakat, dört total ve bir felçli şahıs bulunmaktaydı. Bu rakamlar, belirtilen tarihte Adıyaman'daki tüm hasta ve özürlüler içerisinde oldukça düşük bir orana karşılık gelmektedir.

G. Hısnımansur'da İş Hayatı ve Gayrimüslimler

İncelediğimiz 1835 tarihli Hısnımansur kazası nüfus defteri, kazada yaşayan ahalînin ne tür işlerle uğraşarak geçimlerini temin ettiğini tespit etmemize imkân sağlamıştır. Defter, şehirde icra edilen iş, meslek, sanat ve zanaat kollarını tespit etmeye yarayacak zengin veriler içermektedir. Defterin ihtiva ettiği veriler hem Müslüman, hem de gayrimüslim nüfusun ekonomik durumunu tespit etmeye imkân vermiştir.

Hısnımansur kaza merkezinde yaşayan nüfusun yaklaşık olarak beşte biri gayrimüslim ahalîden oluşuyordu. Buna karşılık şehrin sanat, zanaat ve esnaf kollarında ekonomik faaliyet gösterenlerin çoğu gayrimüslimdi. Nüfus defterinin kayıtlarına geçen verilere göre; kaza merkezinde faaliyet gösteren 774 iş ve zanaat erbabından 556'sı Müslümanlardan oluşurken 218'i gayrimüslimlerden idi. Müslümanlar daha çok bedenle yapılan, güç ve kuvvet gerektiren, nispeten az gelir

²¹¹ Ayverdi, *a.g.e.*, s. 1998.

getiren çiftçilik, rençberlik, çulhacılık, terzilik, köşkerlik ve dericilik gibi işlerle uğraşmaktaydı. Gayrimüslimler ise beceri ve yetenek isteyen ve daha çok gelir getiren kuyumculuk, kalaycılık, boyacılık, basmacılık, demircilik, kazancılık, kılıççılık ve tüfekçilik gibi sanatlarla uğraşmaktaydı. Her iki kesimden çerçi, çulcu, çulha, demirci, tütüncü, hallaç, kalaycı, kasap, keçeci, köşker, nalbant, marangoz, rençper, taşçı, terzi ve tüccar olarak faaliyet gösteren insanlar mevcuttu. Her iki toplumda hallaç, kasap, keçeci, köşker, neccar ve taşçı olarak geçimlerini sağlayanların sayısı birbirine yakındı. Çulha, tütüncü, hallaç ve terzilerin çoğu Müslümanlardan iken çerçi, çulcu, kalaycı, nalbant ve tüccarların çoğu gayrimüslimdi. Bazı meslekleri ise ya sadece Müslümanlar ya da gayrimüslimler icra etmekteydi. Kazada icra edilen mesleklerin tümü aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

Meslek Erbabı	Adet	Meslek Erbabı	Adet
Basmacı	4	Köşker	34
Bostancı	2	Kuyumcu	16
Boyacı	4	Külhancı	2
Camcı	2	Kürkçü	1
Çerçi	5	Lüleci	2
Çilingir	15	Mahsaracı	1
Çulcu	4	Makramacı	1
Çulha	42	Nalbant	7
Değirmenci	4	Nalçacı	1
Demirci	6	Neccar	4
Duhancı	1	Ölçekçi	2
Ekmekçi	2	Papuççu	2
Elvâncı	3	Rençber	2
Hallaç	4	Tahmişçi	1
Hamal	1	Tarakçı	3
Hekim	1	Taşçı	2

Kalaycı	7	Terzi	2
Kasap	1	Tüccar	8
Kazancı	7	Tüfekçi	4
Keçeci	2	Zilci	2
Kılıççı	4		
Toplam: 218			

Tablo 3. Hısnımansur Kazasında Gayrimüslimlerin İcra Ettiği Meslekler

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi gayrimüslimler çiftçilik, çobanlık, bakkallık, berberlik, rençberlik, tabaklık, tellaklık, oturaçılık, serraçlık, kahvecilik, katırcılık, merkepçilik ve hamamcılık gibi zor ve meşakkatli işlere itibar etmemişlerdir. Tabloda görüldüğü gibi az gelir getiren ağır işlerin çoğuyla gayrimüslimler hiç uğraşmamışlardır. Bazılarıyla uğraşanların sayısı da oldukça düşüktür. Örneğin şehirde bulunan 207 rençberden ve 28 terziden sadece 2'si gayrimüslimdir. Buna karşılık hüner ve yetenek gerektiren, nispeten iyi gelir getiren demircilik, kalaycılık, nalbantlık ve tüccarlıkla geçimlerini sağlayanların çoğu gayrimüslimlerden. Bazı meslekler ise sadece gayrimüslimler tarafından icra edilmekteydi. Basmacılık, boyacılık, elvancılık, camcılık, çilingirlik, değirmencilik, hekimlik, kazancılık, kılıççılık, kuyumculuk, tüfekçilik, kürkçülük, lülecilik, tarakçılık ve nalçacılık işleri sadece gayrimüslim ahalinin icra ettiği mesleklerdendi.

IV. HİSNİMANSUR'DA İCRA EDİLEN MESLEKLER

A. XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Adıyaman'da Bulunan Esnaf

İncelediğimiz Hısnımansur kazası nüfus defteri, kazada yaşayan Müslüman ve Hristiyan ahalinin geçim şekilleri ve ekonomik faaliyetleri hakkında doğrudan bilgi vermemiştir. Fakat nüfus kaydı yapılırken şahısların isimlerinden önce veya sonra mesleği de yazılmıştır. İsimlerin yanında mesleklerin de kayıt altına alınmış olması sayesinde, XIX. yüzyılın ilk yarısında, Adıyaman'da insanların geçimlerini sağlamak için uğraştığı iş ve zanaat kolları tespit edilmiştir.

Hısnımansur kazası nüfus defterine göre, XIX. yüzyılın ilk yarısında Hısnımansur'da çok çeşitli bir meslek yelpazesinin olduğu tespit edilmiştir. Çiftçilik dışında icra edilen mesleklerin çoğunun şehir merkezinde ikamet edenler tarafından yapıldığı tespit edilmiştir. Çulhacılık, köşkerlik, neccarlık gibi bazı işler, hem Müslümanlar hem de gayrimüslimler tarafından yapılmıştır. Bazı iş kolları da sadece Müslümanlar veya sadece gayrimüslimler tarafından icra edilmiştir. Aşağıda, bazı iş, zanaat ve sanat alanları açıklandıktan sonra kaza merkezinde Müslümanlar ve gayrimüslimlerin uğraştığı meslekler tablolar halinde çıkarılmıştır. Ardından kırsal kesimde yaşayanların uğraştığı işlerin tablosu verilmiştir.

1. Abacı

XIX. yüzyılın ortalarına doğru Hısnımansur kazasında ağırlıklı olarak kumaş, dokuma ve giyimle ilgili meslekler ön plandaydı. Bu uğraşılardan biri abacılık mesleğiydi. Aba denen kaba kumaşı dokuyan, bu kumaştan giyecek şeyler diken ve satan esnaf abacı olarak anılırdı. Bu esnaf grubunun işlediği dokuma türü, yünden imal edilen çok sağlam bir kumaş olup, genellikle devetüyü renğinde olurdu. Eskiden çoğunlukla fakirlerin ve küçük esnafın giydiği cepken,

hırka, potur, palto ve benzeri şeyler bu kumaştan dikilirdi. Bu tür kaba kumaştan yapılan bol, geniş cüppe ve hırka tarzı tüm giyeceklere de aba denirdi²¹².

1835 yılında Hısnımansur kazasında yapılan ilk nüfus sırasında kaydedilen nüfus defterinde, iki şahsın isminden önce abacı lakabı not edilmiştir. Buna göre Adıyaman şehir merkezinde, Yenipınar Camii Mahallesi'nde ikamet eden 70 yaşındaki Abacı Yusuf ile 50 yaşındaki Abacı Osman bu meslekle uğraşıyorlardı.

2. Bakkal

Daha çok gıda maddelerinin tedariki ve perakende satışıyla meşgul olan esnaf koluna bakkal denilmiştir. Bakkallar pirinç, çeşitli yağlar (çıra yağı, zeytinyağı, susam yağı (şirugan), hayvan yağları), tulum peyniri, bal, pastırma, badem, mercimek, nohut ve kayısı gibi tüketim maddelerini dükkânlarında satışa sunarlardı. Sattıkları ürünlerin başka esnaf tarafından satılmasını istemezlerdi. Başkalarının da kendi sattıkları ürünlerin ticaretini yapması durumunda kadiya müracaat eden bu esnaf grubu, halkın ihtiyaçlarını sağlayabilmeleri ve fiyatların yükselmemesi için tekellerinin korunmasını isterlerdi²¹³. Temin ettikleri gıda maddelerini şehirdeki dükkânlarında satışa sunan Adıyaman'daki bakkalların tümü Müslüman ahalidendi. Camii Kebir Mahallesi'nden Abuzer ve Mehmed, Kap Camii Mahallesi'nden İbrahim ve Mustafa, Yenipınar Camii Mahallesi'nden Mamılı ve Abuzer adlı şahıslar bakkallık yaparak geçiniyorlardı. Şehirde bulunan altı bakkal esnafının tamamının Müslüman ahalden olması, bakkallık mesleğine gayrimüslimlerin pek rağbet etmediğini ortaya koymuştur. Yine kaynağımız olan defterde dükkâncı olarak kayıtlı üç esnaf daha vardır ki bunların bir nevi bakkallık yaptığı düşünülebilir.

3. Basmacı

Kumaş, dokumacılık, boyacılık ve tekstil ile ilgili olan *basmacılık* mesleği, Hısnımansur'da gayrimüslim ahalinin icra ettiği sanatlar arasındaydı. Kumaş dokuma ürünlerinin üzerine kalıp basılması işine *basmacılık* denilmekteydi²¹⁴. Günlük hayatta kullanılan çeşitli eşyaların süslenmesi işiyle uğraşan *basmacı* esnafı, bez ve kumaştan yapılmış bohça, elbise, yazma, perde, yatak takımı, nevresim ve benzeri eşyaları baskı tekniğiyle süslerdi. Sıklıkla kullanılan pek çok eşya basmacılar tarafından kök boya ile süslenirdi. Evlerin içi, evlerde kullanılan sandık

²¹² Ayverdi, *a.g.e.*, s. 2.

²¹³ Zeki Tez, *Meslekler Tarihi*, İnkılâb Yay., İstanbul 2006, s. 226-227.

²¹⁴ *Kamûs-ı Türkî*, s. 268.

gibi eşyalar, bazen de duvarlar basmacılar tarafından boyanarak süslenirdi. Ayrıca, basmacılar evlerin iç duvarlarının süslenmesi, tahtadan yapılmış sandık ve benzeri kullanım eşyalarının süslenmesi işlerini de yaparlardı²¹⁵. XIX. yüzyıl ortalarında Adıyaman'da basmacılık sanatına itibar edenlerin sadece gayrimüslimler olduğu kayıtlardan anlaşılmıştır. Zira incelediğimiz nüfus defterine göre kaza merkezinde bu sanat gayrimüslimlerin tekelindeydi. Hısnımansur kazası nüfus defterinde kayıtlı olduğuna göre, 1835 senesinde, Adıyaman'da, Ermeni milletinden Mırdo, Bedo, İvanes ve Kirkor isimli zanaatkârlar basmacılık yapmaktaydı.

4. Berber

Antik Yunan'da ve Roma İmparatorluğu zamanında yaygın olan hamamlarda temizlik hizmetinin yanında sağlık ve berberlik hizmetleri de verilirdi. Roma hamamlarında müşterilerin saç ve sakalları hamamdaki makasçı kalfalar tarafından kesilirdi. Ayrıca seyyar olarak mesleğini icra eden bazı berberler hekimlik de yapardı. Bunlardan gezgin berber cerrahlar küçük cerrahi işlemler, safra kesesinden taş çıkarılması ve bir organın kesilmesi gibi tedaviler uygularlardı. Orta Çağ'da, berberlik mesleği temiz bir iş olmadığından saygın meslekler arasında yer almıyordu. Bir görüşe göre Haçlı Seferleri sırasında savaştan dönen savaşçılar, Doğu'da öğrendikleri berberliği Batı'ya taşıyarak Avrupa'ya tanıttılar²¹⁶.

Orta Çağ'da manastırlarda eğitim görmüş rahip-hekimler Avrupa'da cerrahlık da yaparlardı. İtalyan ve Fransız okullarından diploma alan rahip-doktorlar ise cerrahlık işlemlerini küçümser, yanlarında gezdirdikleri berber-cerrahlara ameliyat işlerini yaptırırlardı. Eğitimsiz olan berberler, ustura kullanmadaki becerileri sayesinde doktorların gösterdiği cerrahi işlemleri yaparken tedavi usullerini de öğrenirlerdi. Kan almak, müşil vermek ve diş çekmek gibi hekimlik işlerini yapan berberlerden bazıları zamanla sağlık işlerinde ustalaştılar. Bunlardan *usta berber* unvanını kazananlar tabelalarında *üç leğen* bulunan dükkân açabilmekteydi. Kentten kente dolaşan gezgin berber-cerrahlar neticede eğitimsiz, bilgisiz ve cahil kimselerdi. Yine de fitik ameliyatı, katarakt giderme, delilik taşı ve mesane taşı çıkarma ameliyatları yaparlardı²¹⁷.

Seyahatname adlı eserinde berberler hakkında tarihi bilgiler veren Evliya Çelebi'ye göre, Hz. Âdem'den Hz. İbrahim'e kadar insanlar saç salıverip berber

²¹⁵ Toprak, *a.g.e.*, s. 86.

²¹⁶ Tez, *a.g.e.*, s. 100-102.

²¹⁷ Orta Çağ'da akıl hastalıklarına başta bulunan bir delilik taşının neden olduğuna inanılırdı. Tez, *a.g.e.*, s. 102-104.

bilmezlerdi. Allah'ın emriyle Kâbe'yi inşa eden Hz. İbrahim'e, Mina'da hac ibade-tini ifa ettikten sonra saçlarını kesmesi emri verildi. O da saçlarını kestirdiği gibi oğulları İsmail ve İshak'ın saçlarını da tıraş etti. İlk baş tıraş eden Hz. İbrahim berberlerin pîri sayıldı. Kırk yaşında peygamberlik görevi gelene kadar, diğer Ha-şimî ve Kureyşliler gibi, Hz Muhammed'in saçları da uzundu. Hz. Peygamber, Mekke'nin fethi üzerine şehrin ileri gelenlerinin Müslüman olduğunu görünce, sevincinden Selmân-ı Fârisî'den başını tıraş etmesini istedi. Hz. Peygamber'in başını tıraş eden Selmân-ı Fârisî, *Selmân-ı Pâk* yani *Temiz Selmân* ve berberlerin pîri Selmân-ı Pâk olmuş oldu. Böylece adı geçen sahabenin berberliğin fütüvvet ve esnaf teşkilatının gelişmesinde katkıları olduğu inancı Müslümanlar arasında yayıldı. Bu inanıştan dolayı İran'da berberler *Selmânî* olarak anıldı²¹⁸.

Saç, sakal kesen anlamında İtalyanca *barbierrè*'den Türkçe'ye geçen *berber* sözcüğünün Osmanlıca'daki karşılığı *hallik* kelimesidir. *Saçı düzene koymak* ma-nasına gelen Fransızca *coiffer* sözcüğü Türkçe'ye *kuaför* olarak geçmiştir. Osmanlı zamanında berberler genellikle seyyar olarak sanatlarını icra ederlerdi. Dükkânı olan berberler, Fransızca *erkek berberi* anlamındaki *perruquier* sözcüğüne izafeten Osmanlı'da *perukâr* olarak anılmışlardır. Kahvehanelerin açılmasıyla, bu dükkân-ların bir köşesi insanların tıraş olması için berberlere ayrılmıştır. IV. Murat dev-rinde, kahvehanelerin kapatıldığı zamanlarda saç ve sakal kesmek için dükkân açan berberler olduğu gibi, seyyar olarak çalışmaya devam edenler de olmuştur²¹⁹.

Berberler, değer verdikleri müşterilerini tıraş ederken atlas, canfes ve kadife kumaşlardan özel olarak yapılmış, sırmalı ve ibrişimli önlükler takarlardı. Berber dükkânının duvarına veya tavanına asılı sitil denilen musluklu kaplar bulunur-du. Tıraştan sonra mutlaka müşterinin başı yıkanırdu. Baş yıkanırken akan sular çırağın tuttuğu leğende toplanırdı. Berberler, istek üzerine müşterinin bıyığını düzeltir, fındık yağı veya hacıyağı ile bıyığı büküp *bıyık terbiyesi* yaparlardı. Gür kaşlı müşterilerin kaşları da düzeltilirdi²²⁰.

Osmanlı döneminde saç ve sakal kesiminin dışında, hekimlik ve cerrahlık gibi sağlık işlerini berberler yaparlardı. Günümüzde sağlık memurları ve hekim-lerin yaptığı sünnetçilik ve dişçilik berberler tarafından yapılan işlerdendi. Diş çekme, vantuz vurma (şişe çekme), hacamat yapma, sülük tutma, çocukları sün-net etme, egzama, kellik, uyuz gibi bazı hastalıklar ve ufak yaraların tedavisi gibi işleri berberler yapardı. Hamam berberleri saç ve sakal tıraşından başka hacamat

²¹⁸ Tez, a.g.e., s. 252.

²¹⁹ Tez, a.g.e., s. 252.

²²⁰ Tez, a.g.e., s. 252-253.

ve yara tedavisi de yaparlardı. Berberler genellikle kahvehanelerin bir köşesinde veya seyyar olarak mesleklerini icra ederlerdi. Becerikli olanlarına cerrahlık izninin verildiği de olurdu. Cerrahlık yapan berberler simge olarak üzerinde kerpeten işareti bulunan bir alameti feslerinin üzerine takarlardı²²¹.

Osmanlı İmparatorluğu'nda büyük bir değişim rüzgârı estiren Tanzimat Dönemi'nde açılan yeni tarz okullar berberlere fırsatlar sunmuştur. Berber ve aktar dükkânlarında yetişen yetenekli çocuklar yeni açılan çağdaş okullara devam ederek kendilerini geliştirme imkânı bulmuşlardır. Kısa süreli bir eğitimden sonra aktar çıraqları eczacı, berber çıraqlarıysa doktor/hekim ve cerrah diploması almışlardır²²².

Yukarıda sayılan gelişmelerin olduğu Osmanlı Devleti'nin başkentinden uzak, küçük bir kasaba olan Hisnimansur'da, berber esnafı diğer şehirlerdeki meslektaşlarıyla aynı işleri icra etmekteydiler. XIX. yüzyılın ilk yarısında Adıyaman'da berberlik mesleğine gayrimüslimler itibar etmemişlerdir. Kazada bulunan berberlerin tümü (on bir berber) Müslüman ahalidendi.

5. Boyacı

Kumaşa ve çeşitli nesnelere renk vermek için bitkilerden kök boya üreten ve kumaş boyayan esnafa *boyacı* denilirdi. *Boyacılık* mesleğini yapanlar için *sabbâğ* tabiri de kullanılırdı. *Sabbâğ* kelimesi sözlükte, nesne boyacılığı için kullanıldığı gibi *yalancı* anlamında da kullanılmıştır²²³. Bir kavram veya ifadeyi yanlış bir anlama, renge ve şekle çeviren kimse için de *sabbâğ* denilmiştir²²⁴. Hakikaten İslâm'ın ilk devresinde boyacıların yalancı kabul edildikleriyle ilgili rivayetler mevcuttur. Hatta Hz. Peygamber'e atfedilen "*İnsanların en yalancıları boyacılar ve mücevher yapıcılarıdır*" şeklinde meşhur bir sözün varlığı bilinmektedir²²⁵. Bu nedenle Müslümanların rağbet etmediği boyacılık mesleği çoğunlukla gayrimüslimlerin uğraştığı bir sanat alanı olmuştur.

Yoğun olarak hayvancılığın yapıldığı Hisnimansur yöresinde XVI. yüzyıl ortalarından itibaren boyahanelerin varlığı bilinmektedir. Kuşkusuz ki yünden

²²¹ Tez, *a.g.e.*, s. 102-104; 252-253.

²²² Tez, *a.g.e.*, s. 253-254.

²²³ Hüseyin Remzi, *İlaveli Müntebahât-ı Lugât-i Osmaniyye*, II, Dersaadet 1306, s.3; Devellioğlu, *a.g.e.*, s. 904.

²²⁴ Sir James Redhouse, *Redhouse Türkçe/Osmanlıca-İngilizce Sözlük*, Sev Matbaacılık Yay., İstanbul 1999, s. 967.

²²⁵ Merçil, *a.g.e.*, s. 28.

örülen kumaş, halı, kilim ve elbise gibi maddelerin yapıldığı ipliğin boyanması için boyahanelere ihtiyaç vardı. Nitekim 1560 tarihinde Abdulharabe ve Bulam köylerinde birer boyahane bulunmaktaydı²²⁶. Bu araştırmanın ana kaynağı olan nüfus defterinin verilerine göre, 1835 tarihinde, Hısnımansur kazasında gayrimüslim cemaatinden dört kişi boyacılık sanatı ile geçimini sağlamaktaydı. Kayıtlara göre Ermeni milletinden Ovanis, Mahsi Ovanis, İvedek ve Selhak adlı ustalar şehirde boyacılık sanatını icra etmekteydi.

Oysa yaklaşık on yıl sonrasına ait bir arşiv kaynağına göre, Adıyaman'ın yakınında bulunan Besni'de 20 boyacı esnafı bulunmaktaydı²²⁷. Dokumacı esnafının oldukça fazla olduğu Besni'de dokumacıların ihtiyaç duyduğu yeterli miktarda boyacı esnafının bulunması doğaldı. Tekstil, kumaş ve dokumayla ilgili iş kollarının fazlalığına karşılık Adıyaman'da az sayıda boyacının bulunması, Besni ile Hısnımansur arasında boya ticareti yapıldığı ihtimalini ortaya koymaktadır.

6. Camcı

Meslek olarak cam takma işini yapan, cam satan ve cam imal eden kimseler için *camcı*, *camger* ve *camkes* tabirleri kullanılmıştır²²⁸. Cam üretimi ve cam eşya kullanımı Eski Çağ'dan itibaren bilinmektedir. İncelediğimiz nüfus defterinde XIX. yüzyılın ilk yarısında Adıyaman'da cam üretiminin olduğuna dair herhangi bir emareye tesadüf edilememiştir. Yerleşik yaşamın olduğu her yerde olduğu gibi, Hısnımansur'da da cam eşyalar kullanılmaktaydı. Özellikle konut ve mabet gibi binaların pencereleri camla kapatılmaktaydı.

Camdan üretilmiş ev eşyası satan kimselere camcı denildiği gibi, daha çok pencere camı satan ve cam kesip takan esnafa da *camcı* denilmiştir. Pencere camlarının ilk olarak büyük yapılar olan mabetlerin aydınlatılmasında kullanıldığı tahmin edilmektedir. Camın Orta Çağ'da Avrupada ilk olarak kilise pencerelerine takıldığı bilinmektedir. Ardından kamu binalarının pencerelerine cam yerleştirilmiştir²²⁹. Pencerelere takılan saydam cam sayesinde güneş ışığıyla mekânın aydınlatılması ve ısıtılması sağlanmıştır. Ayrıca bina dışarıdan gelen rüzgâr, toz, yağmur ve kar gibi etkenlerden cam sayesinde korunuyordu. Kilise camlarının erken kirlenmesi ve renklerinin bozulması üzerine pencere camları çeşitli renkteki boyalarla süslenmiştir. Zamanla kiliseler için renkli camlar üretilmiştir.

²²⁶ Söylemez, *a.g.m.*, s. 223.

²²⁷ BOA, NFS.d., 2697; Toprak, *a.g.e.*, s. 85-86.

²²⁸ Kamûs-ı Türkî, s. 465; Ayverdi, *a.g.e.*, s. 454-456.

²²⁹ Tez, *a.g.e.*, s. 69-72.

Osmanlılar da, cam malzemeyi hayatın her alanında kullanmışlardır. Evlerde çeşitli cam eşyalar kullanılmaktaydı. Ayna, şamdan, vazo ve avize gibi süs eşyaları neredeyse her evde bulunmaktaydı. Cami, kilise ve sinagogların pencereleri camla kapatıldığı gibi, konak ve evlerin pençelerine de cam takılmıştır. Şüphesiz XIX. yüzyıl ortalarında Hısnımansur'da da cam kullanılmaktaydı. Hatta camları süsleyen, vitray çalışmaları yapan *elwancı* denilen sanatçıların şehirde bulunması, Adıyaman'da cam malzeme kullanım alanının geniş olduğunu göstermektedir. 1835 yılında yörede, yapılan nüfus sayımı esnasında, şehirde camcılık yapan iki esnaf kaydedilmiştir. Bunlar Ermeni cemaatinden 40 yaşındaki Camkes Barso ve Süryani (Nasranlı) cemaatinden 30 yaşındaki Camkes Haço ustalardı.

7. Çerçi

Gezgin ve seyyar satıcılar olan çerçiler eşek, katır ve beygir gibi hayvanların sırtında veya at arabasıyla köyleri, beldeleri ve göçebe obalarını dolaşarak eşya satan pazarlamacılarıdır. Çerçiler küçük kasaba, belde, köy ve obalarda yaşayanların ihtiyaç duydukları her türlü eşyayı satarlardı. İncik, boncuk, iğne, iplik, ayna, cımbız, tahta kaşık, çeşitli kumaşlar, dokuma bezler ve astarlar çerçilerin en çok yanlarında bulundurduğu ticaret malları ve sermayeleriydi. Çerçiler, gittikleri yerlerde bir haneye misafir olur, eşyalarını orda açarak sergilerlerdi. Başlıca müşterileri kadınlar ve çocuklardı. Dönemin seyyar pazarlamacıları olan çerçilerin müşterileri genellikle nakit paraları olmayan kırsal yöre insanlarıydı. Sattıkları eşyaların karşılığında yün, buğday, arpa, mercimek, tereyağı ve peynir alırlardı. Çerçiler, aynı zamanda devrin resmî olmayan habercileri ve postacılarıydı. Köyden köye, beldeden beldeye ve obadan obaya haber taşırlardı.

XIX. yüzyılın ilk yarısında Adıyaman şehir merkezinde çerçilik yapan 6 esnaf mevcuttu. Yenipınar Camii Mahallesi'nde oturan 40 yaşındaki Mehmed çerçilik yaparak ailesinin geçimini sağlıyordu. Gayrimüslimlerden ise 70 yaşındaki Minas, 50 yaşındaki Kesber, 45 yaşındaki Asdo, 35 yaşındaki Keyo ve 30 yaşındaki Mahco çerçilik mesleğini icra ediyorlardı. Ayrıca Adıyaman'a bağlı Çerçiyân (Çerçiler) adında bir de köy vardı. Yine kırsalda ikamet eden gayrimüslim cemaatinden Hurik köyünde ikamet eden 40 yaşındaki Çerçi Seko adı geçen meslekle uğraşıyordu.

8. Çiftçi

Kazada halkın yaygın olarak geçimini sağladığı mesleklerin başında çiftçiliğin yer aldığı incelediğimiz nüfus defterinin kayıtlarından anlaşılmıştır. Çiftçilik mesleği, arazinin işlenmesi sonucu, başta tahıl ürünleri olmak üzere, tüketim

maddelerini sağlamanın temel yoludur. *Kamûs-ı Türki*'de çiftçilik; öküz çifti ile araziyi işlemek sanatı ve ziraat olarak tarif edilmiştir. Çiftçi ise öküz çifti ile sapan sürerek toprağı işleyen, kendi malı olmayan bir çiftlikte belli bir ücret almak için emek sarf eden kişi olarak tanımlanmıştır²³⁰. Günümüzde de Adıyaman'ın arazileri çiftçiliğe son derece uygun arazilerdir. Osmanlılar zamanında, tahıl ürünlerinin dışında bağcılık ve bahçecilik için de uygun olan yöre arazileri halkın tüketim ihtiyacını ve geçimini karşılamaya yeterli miktardaydı. Adı geçen nüfus defterinin kayıtlarına göre, 1835 tarihinde, Hısnımansur kaza merkezinde 62 kişi, köylerinde ise 761 kişi olmak üzere toplam 823 kişi çiftçilik yaparak ailesinin geçimini sağlamaktaydı. Kazada çiftçilikle uğraşan ahalinin tümü Müslümandı. Bu veriler, beden gücü ve kuvvet gerektiren zor bir iş olan çiftçiliğe gayrimüslimlerin rağbet etmediğine delalet etmektedir.

9. Çilingir

Adıyaman şehrinde 1835 yılında gayrimüslimlerin fazlaca uğraştığı işlerden biri de çilingirlikti. Anahtar, kilit ve bunlar için gerekli ince demir parçaları yapan ve satan sanat erbabına çilingir denilmekteydi²³¹. Demirden kilit ve anahtar yapan çilingirler süsleme teknikleri de kullanıyorlardı. Asit veya kimyasal maddelerle dağlama usulünü kullanarak demirden yaptıkları kilit ve anahtarları süslüyorlardı. Çilingirlerin elinde dövülerek pürüzleri giderilen demirden kilit ve anahtar gibi malzemeler, kimyasal tekniklerle aşındırılıyor ve süsleniyordu²³². XIX. yüzyılın ilk yarısında Hısnımansur kazasında çilingirlik yapan on beş esnaf vardı. Kuyumculukta olduğu çilingirlikte de gayrimüslimler şehirde tekel kurmuşlardı.

10. Cullâh, Çulhacı ve Dokumacı

Hısnımansur kazası nüfus defterinin kayıtları, 1835 tarihinde, Adıyaman'da çiftçilik ve rençberlik mesleğinden sonra en kalabalık esnaf grubunu çulha denilen dokumacıların oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Dokumacılık mesleğini icra eden esnafa çulha denilmiştir. Bu mesleğin erbabı *cullâh*²³³, *culâhe*, *câme-bâf*,

²³⁰ *Kamûs-ı Türki*, s. 511.

²³¹ *Kamûs-ı Türki*, s. 515.

²³² Tez, a.g.e., s. 79-80.

²³³ Ünal, *Osmanlı Deyimler Sözlüğü*, s. 176.

nessâc, *bâfende*, *hülle-bâf* ve *culfa*²³⁴ olarak da anılmıştır. Çulhalar, eğirdikleri ip-likten kumaş dokumuşlar, bu kumaşlardan çeşitli elbiseler dikmişlerdir²³⁵.

Eskiden tekstil üretiminde yünlü ve keten dokumalar yaygındı. Ancak pamuk dokumalar da tercih edilen tekstil ürünleriydi. Dokumaların en değerlileri ise şüphesiz ki ipek dokumalardı. XII. Ve XIII. yüzyıllarda Doğu Akdeniz pamuğunun önce İtalya, sonra da Kuzey ve Batı Avrupa pazarlarında şöhret kazandığı bilinmektedir. Dolayısıyla çok sayıda dokumacının faaliyet gösterdiği Adıyaman'da da, pamuklu dokumaların üretildiğini tahmin etmek zor değildir. Yine Adıyaman'a çok uzak olmayan Tut köyünde üretilen ipeğin şehirdeki çulhalar tarafından dokunduğu da bir başka olasılıktır. Çulhaların pahalı ve zarif ipek dokumaların yanında yün, pamuk ve keten kumaşlardan pazen, entari, fistan ve kaba kumaştan aba gibi giysiler dokudukları bilinmektedir. Orta Çağ'da Osmanlı kumaşlarının Avrupa pazarlarında rağbet gördüğü kaynaklarda tescil edilmiştir. Dokuma kumaşların önemli bir kısmı Avrupa'ya ihraç edilirken ipek, kadife, çatma, kemha ve atlas kumaşlar Osmanlı sarayında büyük rağbet görmekteydi²³⁶.

Osmanlı'daki tekstil ve dokuma atölyelerinin, Yakın Çağ'da Avrupa'daki sanayi üretimi karşısında gerilediği muhakkaktır. Ancak devlet merkezinden ve dönemin transit ticaret yollarından uzakta kalan Hısnımansur gibi yörelerdeki dokumacı esnafı varlığını bir süre daha devam ettirmeyi başarmıştır. Bu araştırmanın temel kaynağı olan nüfus defteri; maharet gerektiren mesleklerden biri olan çulhacılığın yani dokumacılığın, XIX. yüzyılın ilk yarısında Adıyaman şehir merkezinde en çok icra edilen mesleklerden biri olduğunu ortaya koymuştur. Defterin verileri ışığında, şehir merkezinde 79'u Müslüman, 42'si gayrimüslim olmak üzere toplam 121 çulhacı esnafının üretim hayatının içinde olduğu tespit edilmiştir. Küçük bir şehir olan Adıyaman'da bulunan çok sayıda dokumacının imal ettiği dokuma ve tekstil ürünleri öncelikle şehrin ihtiyaçlarını karşılamıştır.

²³⁴ Dokumacı esnafı için kullanılan *culfa* sözcüğüne Türkçe, Osmanlıca ve Arapça sözlüklerde tesadüf etmedim. Sözcüğün kökeninin Ermenice olduğu tahmin edilmektedir. Dokumacıların çok olduğu Besni'de dokuma tezgâhlarına *culfacı* tezgâhı denmekteydi. 19. Yüzyıl ortalarında Besni şehir nüfusunu dörtte birini Ermeniler oluşturmaktaydı. Nitekim 1846'da şehirde *culfacı* olarak bilinen 39 Ermeni dokumacı bulunmaktaydı. Yine Nahçıvan'da Ermenilerin çoğunlukta olduğu Culfa kasabası XVII. yüzyıl başlarında Safevi Hümdarı Şah Abbas tarafından tahrip edilince, buradaki halk İsfahan taraflarına giderek Yeni Culfa'yı kurmuştur. Bkz: Müslüm Üzülmöz, Kaybolan Meslekler/Tarihe Karışan Nesnelere, <http://www.uzulmez.info/muslum/makale/meslekler.htm> (Erişim 27.07.2017)

²³⁵ Toprak, *a.g.e.*, s. 85.

²³⁶ Tez, *a.g.e.*, s. 86-90.

İhtiyaçtan fazla üretilmiş olan dokuma ürünleri de şehir dışına tüccarlar vasıtasıyla ihraç edilmiştir.

11. Çubukçu

Sigara sarılan ince kâğıtların henüz üretilmediği devirlerde, tiryakiler tütünü nargile, pipo ve çubuk gibi aletlerle içmişlerdir. Eski zamanlarda çoğunlukla, tütün içmek için içi delinmiş uzunca ağaç çubuklar kullanılmıştır. Tütün içmek için gerekli bu eşyaları yapan ve satan kişilere *çubukçu* ismi verilmiştir²³⁷.

Tütün çubukları genellikle zerdali, kiraz, sakız, keçiboynuzu, gül ve yasemin gibi hoş kokulu ağaçlardan yapılırdı. Tütüne hoş bir koku verdiği için daha çok yasemin ağacı tercih edilirdi. Düz ve uzun bir çubuk elde etmek oldukça meşakkatli bir iş olduğu gibi, zaman ve sabır gerektiren bir işlemdi. Uzun bir çubuk elde etmek için ağacın ana gövdesinden çıkan dalın üzerine tenekeden uzun bir boru yerleştirilirdi. Dal istenen uzunluğa gelinceye kadar üzerine ek boru konurdu. Borunun içinde uzayan dal, istenen uzunluğa gelince kesilir ve kurutulurdu. Kurutulan dalın içi ufak bir torna yayıyla delinirdi. Kahvehanelerde ve evlerde kullanılan çubuklar iki, iki buçuk metre, tiryakilerin sık kullandığı çubuklar ise otuz, kırk santimetre olurdu. Çubukların ağza gelen kısmına *ağızlık* veya *imame* denilirdi. Çubuğun ağızlığı olan imame, kişinin zenginliğinin bir nişanesi olarak değerli taşlardan, gümüşten, altından veya fildişinden olabilirdi²³⁸. İçi delinmiş uzun çubuğun ucundaki lüle denilen küçük hazne tütünle doldurulduktan sonra, üzerine mangal ateşi konularak yakılırdı. Bu şekilde hazırlanan tütün, çubuğun ağızlık denilen imamesinden nefesle çekilerek içilirdi.

Osmanlı toplumunda olduğu gibi Hısnımansur'da da, hali vakti yerinde olan ailelerde, misafire kahve ve çubuk ikram edilirdi. Evin hizmetçisi kilden veya lüle taşından yapılmış, içi tütün dolu lüle ve çubuğu misafir için hazırlardı. Çubuğun ucuna iliştirilen lülenin içindeki tütünün yanarken çıkardığı külün dökülmesi için altına pirinçten yapılmış *takatuka* denilen bir küllük konurdu. Mangalda hazırlanmış közler maşayla alınarak çubuğun ucundaki lülenin üzerine koyulur ve çubuk yakılırdı²³⁹.

Hısnımansur'da XIX. yüzyılın ilk yarısında, çiftçilerden kaç kişinin tütün tarımı yaptığı, tütünün kazanın hangi kesiminde yetiştirildiği, nerede ve nasıl işlendiğine dair kaynağımızda kesin veri bulunmamaktadır. İncelediğimiz nüfus

²³⁷ *Kamûs-ı Türkî*, s. 518.

²³⁸ *Tez, a.g.e.*, s. 256.

²³⁹ *Tez, a.g.e.*, s. 256.

defteri bu sorulara cevap verecek bilgileri içermemektedir. Şehirde, 1835 yılında, çubukçuluk yapan Müslüman bir sanatkârın varlığı kayıtlardan anlaşılmıştır. Adıyaman'da tütün çubuğu yapıp satan tek usta Camii Kebir Mahallesi'nde yaşayan 70 yaşındaki Çubukçu Ali'ydi.

12. Çulcu, Palancı ve Semerci

Kıldan, kenevirde veya yünden yapılmış kaba örgülü kumaş olan çul eski zamanlarda çoğunlukla binek ve yük hayvanlarının üzerine örtü olarak konulmuştur²⁴⁰. Çul denilen kaba kumaş veya dokuma halk tarafından ev eşyası ve evlerin zeminine serilen sergi olarak da kullanılmıştır²⁴¹. *Çulcu, palan-ger ve semerci* de denilen bu sanat sahiplerine Adıyaman yöresinde *kurtuncu* da denilmiştir. At, merkep ve katır gibi binek hayvanlarına vurulan semer ve eyer için *çul, palan, semer ve kurtun* gibi tabirler de kullanılmıştır. Yine develerin üzerine atılan *havut* denilen palanları da çulcular ve palancılar imal etmiştir.

Çul sayesinde insanlar binek hayvanlarına bindiklerinde rahat yolculuk yapabilmıştır. Ayrıca yük taşınması gerektiğinde palan, yük ile hayvan arasında koruyucu bir tabaka işlevi görerek hayvanı zarar görmekten korumuştur²⁴². İncelenen Hisnimansur nüfus defterinin verileri, Adıyaman'da, XIX. yüzyıl ortalarında *çulcu* olarak geçimini sağlayan altı zanaatkârın bulunduğunu ortaya koymuştur. Bunlardan dördü Hristiyan cemaatinden, ikisi ise Müslüman ahalidendi.

13. Debbâğ, Derici, Tabak

Hayvan derilerinin günlük hayatta ihtiyaç duyulan elbise, ayakkabı, kemer, çanta ve benzeri eşyaların yapımında kullanılabilmesi için belli işlemlerden geçmesi gerektiği bilinen bir gerçektir. Ham derinin terbiye edilmesi ve işlenerek kullanıma hazır hale getirilmesi işleriyle uğraşan esnafa *derici* ve *debbâğ* denilmiştir. Meşin ve kösele yapmak için hayvan derilerini sepileyen debbâğlar için halk dilinde *tabak* tabiri de kullanılmıştır²⁴³.

Derinin bozulmadan ve kurumadan sepilenmesi/tabaklanması için çeşitli işlemlerden geçirilmesi zorunluluğu vardı. Dericilikte kimyasal yöntemlerin kullanılmadığı dönemlerde, üzerindeki kılların dökülmesi için derinin ısıtılıp

²⁴⁰ Ayverdi, *a.g.e.*, s. 614.

²⁴¹ Özlü, *a.g.e.*, s. 151.

²⁴² Toprak, *a.g.e.*, s. 92-93.

²⁴³ M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, I, MEB Yay., İstanbul 1971, s. 408.

nemlendirilmesi ve bakterilerin oluşması için asılıp bekletilmesi gerekirdi. Bu esnada derinin yüzeyinde çürüme başlar ve kıllar dökülürdü. Derideki kıl dökme işlemi, genellikle derinin kül suyu ve idrar içinde bekletilmesi suretiyle yapılırdı. Ham derinin sepilenmesi işleminde kireç, şap, tuz, idrar, bakır sülfat, demir sülfat, sirkeli demir pası ve mazı özü gibi maddeler kullanılırdı. Orta Çağ'da kılların dökülmesi için deriler kirece yatırılır, sonra kirecin giderilmesi için seyreltik asitler ve hayvan idrarı gibi maddeler kullanılırdı. Eskiden bu işlem için deriler mayalandırılmış köpek, güvercin ve tavuk gübresi içine yatırılırdı²⁴⁴.

Debbağlık mesleğinin çok eski dönemlerden itibaren Anadolu'da yapıldığı bilinmektedir. Debbağ olduğuna dair mevcut olan rivayetler nedeniyle, meşhur bir tasavvuf ehli olan Ahi Evran debbağların piri kabul edilmiştir. Mevlana'nın da debbağlarla ilgili beyitleri vardır²⁴⁵.

Debbağların işlediği çeşitli tür ve kalitelerdeki deriler ayakkabıcılık, tekstil ve mobilya gibi sanayi kollarında değerlendirilirdi. İşlenmiş deriler kösele, kundura derisi, kayış, çanta/bavul derisi, mobilya derisi, araba ve fayton derisi, tavan derisi, at koşum takımı derisi olarak saraçlık ve araba üretiminde de kullanılırdı²⁴⁶.

Osmanlı'da deri işleyen debbağların işyerlerinin bulunduğu mekânlara *tabakhane* denilirdi. Şehirlerin kenar mahallelerinde ve su kenarlarında kurulan tabakhaneler, zamanla şehirlerin büyümesiyle yerleşim yerlerinin içinde kalmıştı. Dericilik, kirli ve pis bir işti. Deri işletmelerinin bulunduğu bölgelerden kötü kukular yükselir, atıkların karıştığı akar sular çabuk kirlenirdi. Kösele imalatçıları şap ve yağ kullanırdı. Derinin renklendirilmesi için de kızılağaç, akağaç, kızılıçık, safran, boyacı sumacı, çivitotu, kara hurma, mersin ağacı, akasya, kadıntuzluğu özü, gülhatmi ve ceviz kabuğu gibi maddeler kullanılırdı. Et fazlalıkları, kurumuş kan, hayvan yağı ve kılların ayrılması için deriler sürekli kireç ve asitlerle yıkanırken atık sular akarak nehre karışır, akarsu boyunca şehri iğrenç bir koku sarardı. Bu nedenle tabakhanelere yakın mahalle ve semtler ikamet için pek tercih edilmezdi²⁴⁷.

1835 tarihli Hısnımansur kazası nüfus defterine göre, XIX. yüzyıl ortalarında, Adıyaman kazasında debbağlık mesleği revaçta olan sanatlardan biriydi. Şehirde faaliyet gösteren 17 debbağ esnafının tamamı Müslüman ahalidendi. Kayıtların da işaret ettiği gibi, Adıyaman'da deri tabaklama işine sadece Müslümanlar

²⁴⁴ Tez, *a.g.e.*, s. 84.

²⁴⁵ Merçil, *a.g.e.*, s. 33-34.

²⁴⁶ Tez, *a.g.e.*, s. 84-85.

²⁴⁷ Tez, *a.g.e.*, s. 84.

ilgi göstermekteydi. Gayrimüslimlerin debbağlık mesleğine iltifat etmedikleri anlaşılmaktadır.

Osmanlı ülkesinin genelinde olduğu gibi Hısnımansur kazasında da deri işleme mesleğiyle sadece Müslümanların ilgilenmesinin sebebi Ahi Evran ve Mevlana gibi bazı tasavvuf büyüklerinin dericilik mesleğini övmüş olması veya bizzat bu işle uğraşmış olmaları olabilir. Ayrıca yapılması meşakkatli, özellikle beden gücü gerektiren işlerle gayrimüslimlerin uğraşmadıkları kaynağımızdaki verilerden anlaşılmaktadır. Şehirde debbağlık mesleğiyle uğraşan azımsanmayacak kadar zanaatkârın varlığı, dericilik işinin iyi gelir getiren işlerden olduğunu göstermektedir. Bu durumda, genel olarak gayrimüslim ahalinin iyi gelir getiren bu meslekten uzak durmasının temel sebebi mesleğin zorluğundan, beden gücü gerektirmesinden, pis kokulu ve kirli bir iş olmasından kaynaklanmış olabilir.

Hısnımansur'da işlenen derilerin sadece yörenin ihtiyacını karşılamak için kullanılmadığı, aynı zamanda ticaret vasıtasıyla şehir dışına gönderildiği bu işle uğraşan esnaf sayısının fazlalığından anlaşılmaktadır.

14. Değirmenci

Her türlü taneli hububatın ezilmesi, ufaltılması ve öğütülmesi işlerini yapan işletmelere *değirmen*, bu işi yapanlara *değirmenci* denilirdi. İnsanların temel gıdalarının çoğu taneli hububata dayandığı için Osmanlı toplumunun hayatında değirmenlerin özel bir yeri vardı. Hububat öğütürerek un elde etmek amacıyla kurulmuş olan bu işletmeler su veya rüzgâr kuvvetiyle çalışırdı. Zeytin ziraatı yapılan bölgelerde zeytinyağı değirmenleri de bulunmaktaydı. Osmanlılar zamanında Anadolu'da bulunan değirmenlerin çoğu suyla çalıştığı için, mevsimsel şartlardan dolayı yılın sadece altı veya üç ayı iş yapabilmekteydi. Yılın tamamında çalışan değirmenlerin sayısı oldukça azdı. Devlet, değirmenlerin çalışma durumuna ve iş kapasitesine göre bu işletmeleri vergiye tabi tutmuştu. Osmanlılar zamanında Adıyaman'da bulunan değirmenler çevredeki düzenli su kenarlarına inşa edilmişti²⁴⁸.

Akarsuların kenarlarında inşa edilen değirmenler, arazinin kot farkından istifade edilerek yapılan kanallardan suyun akıtılması sonucu değirmen taşlarının döndürülmesiyle çalışırdı. Dolayısıyla değirmenler, şehir merkezinde değil kırsal kesimdeydi. Hısnımansur yöresinde yapılan ilk tarihlerden itibaren değirmenlerin

²⁴⁸ Ahmet Yiğit, "XIV-XVI. Yüzyıllarda Menteşe Livasında Değirmenler", *MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 2007/Bahar, 18, s. 106; Söylemez, *a.g.m.*, s. 222.

varlığı bilinmektedir. 1519 tahriri kayıtlarına göre Pağnik nahiyesinde yer alan Kömürsüd, Abdulharabe ve Porga köylerinde bulunan değirmenler yılın altı ayı çalışmaktaydı.1524'te ise vergi alınan değirmen sayısı altıya çıkmıştır. 1530'da tahrire kaydedilen değirmen sayısı dörde düşerken 1560'ta tekrar altı olmuştur²⁴⁹.

XIX. yüzyıl ortalarına doğru Hısnımansur'da değirmencilik mesleğiyle sadece gayrimüslimler uğraşmaktaydı. Şehir ikamet eden dört değirmencinin tamamı gayrimüslimdi. Adıyaman'da 1835'te, değirmen işleten 40 yaşındaki Değirmenci Minas ve Değirmenci Bogos, 30 yaşındaki Değirmenci Espan ve Değirmenci Abdo Ermeni cemaatindendi. Belirtilen tarihte Adıyaman kırsalında değirmencilik yapan üç şahıs ise Müslüman ahalidendi. Hısnımansur'a bağlı ova köylerinde 55 yaşındaki Değirmenci Ömer, 50 yaşındaki Değirmenci Yusuf ve 40 yaşındaki Değirmenci Osman adı geçen mesleği icra etmekteydi.

15. Demirci

Bilindiği gibi demirin keşfi ve kullanılması insanlığı Tunç Çağı'ndan Demir Çağı'na taşımıştır. Daha sert bir maden olan demirden insanın doğayla mücadelesini kolaylaştıracak sağlam aletler ve silahlar yapılabilmektedir. Demir işleriyle uğraşan, demirden çeşitli aletler ve eşyalar yapan esnafa *demirci* denilmiştir. *Had-dâd*, *âhen-ger*, *temurcu* ve *teymurcu*²⁵⁰ da denilen demirciler, ham demirden çeşitli eşyalar yapan sanatkârlardır. Demirin yaygın olarak kullanılmasıyla kılıç, kalkan, bıçak, kama, balta, güroz ve mızrak ucu gibi silahlar ile kazan, tava, ocak, hırdavat gibi evlerde kullanılan irili ufaklı araç, gereç ve aletlerin çoğu bu madenden imal edilmeye başlanmıştır. Özellikle silah yapımında demir çok kullanılmıştır. Temel araçları örs ve çekiç olan demirci ustaları, körükle ve dövülerek ısıttıkları demire istedikleri şekli vermişlerdir. Demircilik sanatı, modern sanayinin gelişimine kadar önemini korumuştur.

İlk nüfus yoklamasının yapıldığı 1835'te, Adıyaman'da *demircilik* mesleğini icra edenlerin çoğu gayrimüslimdi. Adıyaman'da XIX. yüzyıl ortalarında demircilikle uğraşan 7 esnaftan sadece bir tanesi Müslüman ahalidendi.

16. Duhancı, Tütüncü

Türkçedeki tütün kelimesinin Arapça karşılığı *duhandır*²⁵¹. Tütün bitkisinin şifalı bir ot olarak ilk defa 1601'de bir İngiliz tüccar tarafından Osmanlı ülkesine

²⁴⁹ Söylemez, *a.g.m.*, s. 222-223.

²⁵⁰ *Kamûs-ı Türkî*, s. 59, 485, 620.

²⁵¹ Devellioğlu, *a.g.e.*, s. 191.

getirildiği bilinmektedir. Zamanla keyif verici bir madde olduğu anlaşılan bu bitkinin yaprağı halk arasında yaygın olarak kullanılmıştır. Kahvenin gelmesiyle açılan kahvehanelerde kahveyle birlikte tütün de içilmiştir²⁵².

Tütün bitkisinin yapraklarının içime hazırlanması ve satılması işiyle uğraşanlara *tütüncü* ve *duhancı* denirdi. Duhancı esnafı, tiryakilerin ihtiyacı olan tütünü üreticiden temin edip işledikten sonra dükkânlarında satışa sunardı. Tütüncü esnafı, tütün içimi için gereken araç-gereçleri de satardı. Hısnımansur'da yetiştirilen ve ticareti yapılan, maddî değeri yüksek ürünlerden biri de tütündü. Yörede üretilen tütünler şehirdeki duhancılar tarafından işlenir ve satılırdı. Tütün tarımı yapan çiftçiler ile ticaretini yapan esnaf ve tüccarlar *duhan resmî* adı altında *tütün vergisi* verirlerdi²⁵³.

İncelediğimiz nüfus defterine göre, 1835'te Hısnımansur'da, tütün ticareti yapan beş duhancı esnafı bulunmaktaydı. Ermeni cemaatinden 45 yaşındaki Duhancı Bedo, Eskisaray Camii Mahallesi'nden 60 yaşındaki Duhancı Osman, Kap Camii Mahallesi'nden 50 yaşındaki Duhancı Hacı Ali oğlu Yusuf, 35 yaşındaki Duhancı Abuzer ve 30 yaşındaki Duhancı Mahmud kazada tütün ve tütünle ilgili eşyalar satarak geçimlerini sağlıyorlardı.

17. Ekmekçi ve Uncu

Osmanlı Devleti'nde halkın ekmek ihtiyacını *ekmekçi*, *etmekçi*, *habbâz* ve *fırınıcı* denen esnaf karşılardı. Osmanlı ekmekçileri *pide* ve *fodla* denilen ince, yassı, az pişmiş beyaz ekmek; yuvarlak, kalın, şişkin, kötü pişmiş, kara renkli *somun*; ince, uzun ve beyaz ekmek olan *has francala* olmak üzere üç tür ekmek yaparlardı. Halk, en çok *fodla* denilen *pide* ve *somun* ekmeğine rağbet ederdi. Fırınlara ekmeğin yanında simit, çörek, halka, gevrek, börek, poğaç, katmer, gözleme, yufka, kadayıf ve lokma gibi hamur işi yiyecekleri de hazırlardı. Ayrıca sadece simit ve börek imal eden fırınlar bulunuyordu. Ekmekçi esnafının bazıları aynı zamanda değirmenciydi. Osmanlı ülkesinde fırınlara ve halka un satan uncu esnafı da faaliyet göstermekteydi²⁵⁴.

Hısnımansur kazasında XIX. yüzyılın ilk yarısında faaliyet gösteren ekmekçilerin aynı zamanda değirmencilik yapıp yapmadıkları tespit edilememiştir.

²⁵² Hakkı Dursun Yıldız (Editör), *Doğuşundan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, X, Çağ Yay., İstanbul 1989, s. 429.

²⁵³ Geniş bilgi için bkz: Ramazan Arslan, "XIX. Yüzyılda Adıyaman'da Sosyo-Ekonomik Yapı", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2010), 26, sayfa no belirtilmemiştir.

²⁵⁴ *Tez, a.g.e.*, s. 285.

İncelenen Hısnımansur nüfus defterinde fırıncı değirmencilerle ilgili herhangi bir kayıt mevcut değildir. Defterin kayıtlarına göre 1835'te, şehirde iki Müslüman uncu ve iki Ermeni ekmekçi esnafı faaliyet göstermekteydi. Kap Camii Mahallesi'nde oturan 50 yaşındaki Uncu Mehmed Ali ve 45 yaşındaki Uncu Mehmed fırınlar ve evlerinde ekmek yapan ahali için un temin ediyordu. Zımmiyan Mahallesi'nde ikamet eden 75 yaşındaki Ekmekçi Kerbo ve 30 yaşındaki Ekmekçi Agob fırın işleterek halkın ekmek ihtiyacını karşılıyordu.

18. Elvancı

Hısnımansur'da icra edilen boyacılık zanaatıyla ilgili *elvacılık* denilen başka bir sanat dalı daha vardır. *Elvan* sözcüğünün kökeni Arapça *levn* yani *renk* kelimesine dayanır *Elvan*, *levn* kelimesinin çoğul hali olup *renkler* anlamına gelir. Çeşitli renklerdeki boya ları karıştırarak nesnelere birkaç renkli, alacalı ve rengârenk boyayan sanatkâra *elvacı* denilirdi.

Vitray camlar, renkli, nakışlı ve tasvirli duvarlar elvacı ustalar tarafından nakşedilirdi. Karacaoğlan; elvan elvan nurlar doğan burçlardan, Kâtip Çelebi; rengârenk nakışlı musavver, cenk tasvirleri ve fuhuş meclislerinin tasvir edildiği duvarlardan bahsetmiştir. Rasat aletlerinde ışığın şiddetini hafifletmek için kullanılan *elvan* camlar, bitkisel boya larla boyanmış *elvan yazı kâğıtları* ile şişelere sarılan renkli kâğıtları elvacı sanatkârlar renklendirirdi. Yine elvan şekerlerine, dükkânların camlarındaki resimlere, pasta ve bisküvilere bu ustalar renklerini verirdi²⁵⁵. Boya sanayiinde ve boyahanelerde de çalışan elvacılar, boyahanelerde boya üretimi yaptıkları gibi yün, kumaş, şal, deri ve sahtiyan gibi maddeleri de istenen renklerle boyarlardı²⁵⁶.

İncelediğimiz nüfus defterinin verilerine göre, 1835 yılında, Adıyaman'da üç elvacı ustası hünerlerini sergilemekteydi. Bunlar Ermeni cemaatinden İvanes, Agop ve Nerso ustalardı.

19. Hallaç

Özel olarak yapılmış bir alet, tokmak ve yay ile yün ve pamuğu kabartan meslek erbabı için hallaç tabiri kullanılmıştır. Pamuğu çiğ denen tanesinden

²⁵⁵ Ayverdi, *a.g.e.*, s. 856-857.

²⁵⁶ Mustafa Bozdemir, *Osmanlıdan Cumhuriyete Endüstriyel Mirasımız*, İTO Yay., İstanbul 2011, s. 234.

çıkarma işini yapan hallaçlar, pamuğu tanelerinden ayırır ve yün yumaklarını çözerlerdi. Pamuk atıcısı da denilen hallacın yaptığı iş *hallaçlık* olarak anılmıştır²⁵⁷.

Hallacın kullandığı alet; ağaçtan bir yay, ince tahtadan bir tambur, koyun bağırsağından bir kiriş ile kiriş ve tamburu birleştiren bir mekanizmadan oluşuyordu. Hallaç kirişin gerginliğini yay ve tamburun birleştiği noktadan ayarlardı. Pamuğun ince veya kaba işlenmesine göre kiriş gerilir veya gevşetilir. Yayın üzerinde içi pamuk dolu bez bir kolluk bulunurdu. Pamuk hallaç tokmağının üzerindeki kertiklerle oluşturulan titreşimlerle atılırdı. Pamuğun yapışmaması için kirişin üzerine buğday unu serpilirdi²⁵⁸. Hallaçlar, sertleşmiş yün ve pamuğu tokmak ve yay ile kabartarak yatak, yorgan, minder ve yastık içlerinde yeniden kullanılabilir hale getirirlerdi. Yatak ve yorganları yastıklar dikse de bu işi bazı hallaçlar da yapardı.

Dokumacılıkla ilgili mesleklerin yaygın olduğu Adıyaman'da, kumaş dokumacılığının hammaddesi olan yün ve pamuğun iplik yapılmadan önce hallaçların tezgâhında atılarak kabartıldığı ve kullanıma hazır hale getirildiği muhakkaktır. 1835'te şehirde faaliyet gösteren 10 hallaç bulunmaktaydı. Bu hallaçların 6'sı Müslüman, 4'ü gayrimüslim ahalidendi.

20. Hamal

Şehirlerde yük ve eşya taşıyarak hizmet karşılığı para kazananlara *hamal/hammal* denilirdi. Motorlu taşıtların kullanıma girmesinden önce, şehrin çarşı ve pazarında yükleri hamallar taşırdı. Osmanlılar zamanında bu hizmet erbabı *sırt hamalları, sırtık hamalları, bargir/beygir hamalları* ve *himar/merkep hamalları* olarak farklı gruplar halinde çalışırdı. Sırtlarında bir küfe ile meyve sebze taşıyan hamallara küfeci denilirdi. Daha ağır eşya ve yükleri taşıyanların sırtlarında arkalık denilen, meşinden yapılmış bir semer bulunurdu. İstanbul'da sırt hamallığı yapanların çoğu Doğu Anadolu, Toroslar ve Aydın yöresindendi²⁵⁹.

Hısnımansur kazasında, XIX. yüzyılın ilk yarısında sırtında yük taşıyarak geçimini sağlayanlar vardı. 1835'te kazada yapılan ilk nüfus sayımında tutulan nüfus defterine göre, gayrimüslimlerden bir kişi, Müslümanlardan yedi kişi yük ve eşya taşıyarak geçimini sağlamaktaydı. Bahsedilen tarihte Adıyaman'da, Süryani cemaatinden 40 yaşındaki Şomas hamallıkla geçinmekteydi. Müslüman ahaliden

²⁵⁷ Ayverdi, *a.g.e.*, s. 1178.

²⁵⁸ Hatice Bayraktar, "XIX. Yüzyılın Ortalarında Tekirdağ Kazası", *Trakya Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi*, Edirne 2011, s. 110-111.

²⁵⁹ Tez, *a.g.e.*, s. 256-257.

dört kişi katırıyla bargir hamallığı, üç kişi de merkebiyle himar hamallığı yaparak hanesinin maişetini sağlamaktaydı. Çarşı Camii Mahallesi'nden 50 yaşındaki Katırcı Ali, 35 yaşındaki Katırcı İbo, Yenipınar Camii Mahallesi'nden 45 yaşındaki Katırcı Hüseyin ve Eskisaray Camii Mahallesi'nden 50 yaşındaki Katırcı Mustafa katırlarıyla bargir hamalı olarak yük taşıyordu. Yine Çarşı Camii Mahallesi'nden 60 yaşındaki Eşekçi Sülo, Kap Camii Mahallesi'nden 60 yaşındaki Merkezçi Kullo ve 35 yaşındaki Merkezçi İsmail hayvanlarıyla himar hamallığı yapmaktaydı.

21. Hamamcı, Hekim, Cerrah ve Külhancı

Hamam kültürünün geçmişinin Antik Yunan'a ve Roma İmparatorluğu'na dayandığı bilinmektedir. Roma hamamları meşhur olduğu gibi, Roma'nın egemen olduğu pek çok yerde de Roma hamamları bulunmaktaydı. Günümüzde Anadolu'nun çeşitli yerlerinde Roma hamamı kalıntlarına tesadüf etmek mümkündür. Roma hamamları soğuk ve sıcak havalı ter banyoları ile sıcak buharlı saunalar şeklinde hizmet vermekteydi. Roma hamamcıları temizlik hizmeti verdikleri gibi, sağlık hizmeti de verirlerdi. Romalılara göre insan bedenindeki sıvılar dengeli bir karışım oranı içinde olmalıydı. Hamamcılar sıvıların beden için uygun olan oranını verdikleri hizmetle ayarlayan bir nevi doktorlardı. Roma hamamcısı müşterisinin terlemesini sağlar ve kan dolaşımını uyarmak için sırtını ağaç yaprakları ve yelpaze ile kamçılıyıp çekiştirirdi. Böylece bağırsakları boşaltırdı. Ayrıca gerektiğinde kan alır, küçük cerrahi işlemler uygular, hacamat yapar, kulunç gidermek için şişe çekerdi²⁶⁰.

Orta Çağ'da ise, Avrupada, Roma hamam kültürü unutulmuş, insanlar çeşitli nedenlerle suyla temizlenmekten uzaklaşmıştır. Bu nedenle salgın hastalıklar kısa sürelerde çok sayıda insanın ölümüne sebep olmuştur. Hamam kültürünün tekrar Batı'ya gelişi Haçlı Seferleri sırasında olmuştur. Savaşlardan dönen askerler ve şövalyeler beraberlerinde hamam kültürünü de taşımışlardır. *Hamam* sözcüğünün Arapça karşılığı *hammâm*dır. Temizlenmek ve güzelleşmek için hamamlarda sabun, kepek suyu, krem tartar yağı, mum maskesi, kırmızı allık ve çeşitli merhemler kullanılmıştır²⁶¹.

Osmanlılarda hamam geleneği oldukça yaygındı. Günümüzde dahi Osmanlı Devleti'nin egemen olduğu topraklarda Osmanlı zamanından kalan pek çok hamam hala kullanılmaktadır. Evliya Çelebi, İstanbul'da hamamda çalışanları keseci, masör tellak ve natır olarak tasnif etmiştir. Hamamda yıkanmak isteyenler

²⁶⁰ Tez, *a.g.e.*, s. 84.100-102.

²⁶¹ Tez, *a.g.e.*, s. 102.

yanlarında sarı renkli bir kil götürürlerdi. Kili, leğende ıslatıp gevşettikten sonra saçlarına sürer, bir süre bekledikten sonra suyla durularlardı. Böylece saçların yumuşaması sağlanırdı. Ayrıca kilin saç dökülmesini ve kepeği önlediğine inanılırdı. Anadolu hamam geleneğinde, yeni doğan bebeğin kokmaması için *bebeğin tuzlanması* âdeti vardı. Bu âdete göre eğer çocuk tuzlanmazsa büyüdüğünde terinin kötü kokacağına inanılırdı. Tuzlanmayan çocuğun bacak aralarının, koltuk altlarının, parmak aralarının pişik olacağı ve mantar bağlayacağı inancı bu gelenekten gelirdi. Bebeği tuzlamak için kadınlar hep beraber loğusa (lohusa) hamamına gider ve hamamda bebeğin bütün vücudunu tuzlardı²⁶².

Osmanlı zamanında hamamlar aynı zamanda temizlik ve kozmetik kaygılarla gidilen yerlerdi. Kadınların çoğu vücutlarındaki kılları dökmek için hamama giderek zırnık kullanırlardı. Hamamcılar, hayat kadınları, genç delikanlılar ve külhanbeyleri kıl dökmek için hamamları tercih ederdi. Osmanlı hamamlarında kıl dökme işlemi için daha çok zırnık, hamamotu ve rusma dedikleri bir ot kullanılırdı. Toprağa katılmış zırnık, sönmemiş kireçle karıştırılarak suyla gevşetilir ve çamur haline getirildi. Hazırlanan zırnık çamuru temizlenmesi gereken kıllı bölgeye sürülürdü. Çamur sürüldüğü yeri yakar ve kılları derhal dökerdi. Zırnık sürülen yer hamamda hemen yıkanır. Aksi taktirde kılların döküldüğü yer tahriş olup yara haline gelirdi. Yine hamamlarda, kıl dökmek için hamamotu dışında limon suyu ve şekerle hazırlanan yapışkan bir karışımla ağda da yapılırdı²⁶³.

İlk nüfus sayımı kayıtlarından anlaşıldığına göre 1835'te Adıyaman'da hamamcı olarak hizmet veren bir şahıs mevcuttu. Şehrin tek hamamcısı Yenipınar Camii Mahallesi'nde oturan 70 yaşındaki Hamamcı Ömer'di. Hamamcı Ömer'in yanında gayrimüslim cemaatinden 40 yaşındaki Külhancı Persak işçi olarak çalışmaktaydı. Yine defterde gayrimüslim cemaatinden külhancı olarak bir kişi daha kayıtlıdır. Ancak 90 yaşındaki Külhancı Keşiş'in yaşının ileri olması nedeniyle çalışıp çalışmadığıyla ilgili herhangi bir kayıt bulunamamıştır. İncelediğimiz defterde kayıtlı cerrah bulunmazken, meslek olarak hekimlik yapan bir kişi mevcuttur. Gayrimüslim ahaliden 50 yaşındaki Hekim Agob, şehirde nüfus defterine hekim olarak yazılan tek kişidir.

22. Helvacı

Osmanlıda, genel olarak un ve unlu maddeler ile şeker ve yağdan yapılan tatlıları helvacılar yapardı. İrmik helvası, tahin helvası, susam helvası ve koz helvası

²⁶² Tez, a.g.e., s. 104.

²⁶³ Tez, a.g.e., s. 104-105.

gibi isimlerle çeşitli tatlılar yapılırdı. Helva yapan zanaatkâra *helva-ger*, satan esnafa da *helva-fûruş* denildiği gibi helva yapıp satan kişilere *helvacı* da denilirdi²⁶⁴. Osmanlı sarayında, mutfağın hemen yanında helvahane bulunurdu. Mutfakın idarecisine bağlı bir helvaciyân-ı hassa bölümü bulunurdu. Bunlar helva, şurup ve tatlı türü tüm yiyecekleri hazırlamakla görevliydi²⁶⁵.

Eskiden İstanbul'da, özellikle uzun kış gecelerinde ileri gelen devlet adamlarının, hali vakti yerinde olanların ve halktan bazılarının evlerinde veya konaklarında helva sohbetleri tertip edilirdi. Bu sohbetlere âlimler, edipler, sanatkârlar, musikişinaslar, hanendeler ve sazandeler davet edilirdi. Sohbetler esnasında helva tatlıları yenir, ilmi ve edebi sohbetler yapılır ve musiki fasılları dinlenirdi²⁶⁶.

İstanbul ve Anadolu'nun diğer yerleri gibi Hısnımansur yöresinde de helva türü tatlılar yapılıyor ve tüketiliyordu. Günümüzde Adıyaman yöresine has peynir helvası meşhurdur. Nüfusunun büyük çoğunluğunun hayvancılıkla uğraştığı kazada, eski zamanlarda da peynir helvasının çokça yapıldığını tahmin etmek güç değildir. Nitekim ilk nüfus sayımının yapıldığı 1835 yılında, Hısnımansur'da Camii Kebir Mahallesi'nde ikamet eden 40 yaşındaki İbrahim, helvacı olarak şehrin tatlı ihtiyacını karşılamaya çalışıyordu.

23. Kahveci, Kahvehaneci

Kahveyi pişirerek sunan kişiye *kahveci*, kahvenin içilmeye hazır hale getirilerek satıldığı yere de *kahvehane* denilmiştir. Kahvenin bir içecek olarak yaygınlaşmasıyla birlikte, başta İstanbul olmak üzere Osmanlı İmparatorluğu'nun pek çok yerinde kahvehaneler açılmıştır. XVI. yüzyıl ortalarından itibaren yaygınlaşan kahvehaneler insanların boş zamanlarını değerlendirdikleri, insani ilişkileri geliştirerek sosyalleştikleri, benzer hayat görüşünü paylaşan fertlerin iletişim kurarak eğlendikleri ticarî işletmeler haline gelmiştir.

Farklı sınıflardan insanlar çeşitli nedenlerle kahvehanelerde vakit geçirmeyi adet edinmişlerdir. İlim, irfan sahibi ve derviş kimseler sohbet etmek, fakirler ve garipleri barınmak, bazı yeniçeri ve sipahiler kendilerini satmak için kahveleri mesken tutmaya başlamışlardır. Dama, satranç ve tavla oynayarak vakit geçirmek isteyenlerin tercih ettikleri yerler kahvehaneler olmuştur. Zamanla kadı, müderris, imam ve müezzin gibi ilmiye sınıfı mensubu kimseler, aydınlar, bürokratlar ve memurlar sıkça kahvehanelere gitmeye başlamıştır. Yönetici, din adamı,

²⁶⁴ Ayverdi, *a.g.e.*, s. 1257.

²⁶⁵ Ünal, *Osmanlı Deyimler Sözlüğü*, s. 315-316.

²⁶⁶ Ünal, *Osmanlı Deyimler Sözlüğü*, s. 315.

bürokrat, memur, sofi/sûfi ve işsiz güçsüz takımının devam ettiği kahvehaneler, zamanla popüler ticarî mekânlar ve toplanma yerleri haline gelmiştir²⁶⁷.

İlk olarak mahalle ve esnaf kahvehaneleri toplum hayatına girmiş, bunları yeniçeri, tulumbacı ve semai (canlı müzikli ve çalgılı) kahvehaneleri izlemiştir. Eskiden İstanbul'da, sokaklarda dolaşarak kahveci diye bağırarak, müşterilerine is-pirto ocağında kahve pişirerek ikram eden seyyar kahveciler de bulunuyordu. Seyyar kahveciler istendiğinde nargile servisi de yaparlardı. Evlenmeleri ve askerlik dışında iş yapmaları önündeki yasakların kalkmasıyla çeşitli işlere giren yeniçeriler, başkentin bazı semtlerinde kahvehane açmışlardır. XVII. yüzyıl ortalarında çoğalan yeniçeri kahvehaneleri, Yeniçeri Ocağı'nın kapatılmasıyla yasaklanmıştır. Yeniçeriliğin yasaklanmasından sonra yalnızca Ramazan aylarında geceleri faaliyet gösteren semai kahvehaneleri ortaya çıkmıştır. Bu mekânlarda müzik programından sonra bilmeceler sorulmuş, maniler söylenmiş, meddah gösterileri düzenlenmiştir. Kahvehanelerde başta kahve olmak üzere tömbeki ve nargile gibi keyif verici maddeler tüketilmiştir. Bazı semtlerde satranç ve tavla oynanan, ortaoyunu izlenen kahvehaneler faaliyet göstermiştir. Zamanla dostların buluşma yeri olarak şöhret kazanan, kahve eşliğinde uzun sohbetlerin yapıldığı kahvehaneler ortaya çıkmıştır²⁶⁸.

Faaliyete geçtikleri ilk zamanlarda kahvehanelerde siyasi konular pek konuşulmamıştır. Kahve müdavimlerinin çoğalmasıyla bu mekânlarda yöneticiler aleyhinde konuşmalar da yapılmaya başlanmıştır. Özellikle yeniçeri isyanlarının olduğu dönemlerde kahvehaneler asilerin uğrak yeri haline gelmiştir. Hal böyle olunca bu mekânların kapatılması gündeme gelmiştir. En meşhur kahvehane yasakları IV. Murat döneminde yürürlüğe konmuştur. Bu dönemde başlayan yasaklar kardeşi Sultan İbrahim döneminde de devam etmiştir. Daha önce berberler bahsinde geçtiği gibi, kahvehanelerde berberlik de yapılmıştır. Bazı kahvehaneciler aynı zamanda berberlerin yaptığı işleri de yapmışlardır. Kahvehaneler kapatıldığında sokaklarda seyyar berberlik yeniden başlamıştır. Bazı berberler dükkân açmışlardır. Burada saç sakal tıraşı, diş çekme, kan alma ve küçük cerrahi ameliyatlara yapan berberlerin bir kısmı aslında kaçak olarak kahvecilik yapmışlardır. Küçük berber dükkânının arkasından iç tarafa açılan kapıdan girildiğinde gizli bir kahvehane ile karşılaşma ihtimali çoğu zaman olmuştur. Yasaklar kalktığında kahvehaneler tekrar açılmıştır²⁶⁹.

²⁶⁷ Kemalettin Kuzucu ve M. Sabri Koz, *Türk Kahvesi*, YKY., İstanbul 2015, s. 133-135.

²⁶⁸ Tez, a.g.e., s. 258-259.

²⁶⁹ Kuzucu ve Koz, a.g.e., s. 141-149.

İlk nüfus sayımının yapıldığı tarihlerde Adıyaman'da on kahveci esnafının faaliyet gösterdiği kayıtlardan anlaşılmıştır. Ancak bu kahvecilerin bağımsız olarak mı kahve işlettikleri, yoksa mevki ve makam sahibi birinin yanında mı çalıştıkları hakkında defterde herhangi bir veri bulunmamaktadır. Ancak kahveyi öğütürerek kahvecilere satan bir tahmişçinin bulunduğu tespit edilmiştir. Adıyaman'da 1835'te, dışarıdan kahve getirerek kavurduktan sonra piyasaya süren bu girişimci, Ermeni cemaatinden 50 yaşındaki Tahmişçi Toro'ydu. Bir tahmişçi ve on kahvecinin bulunması, şehirde kahve tüketim alışkanlığının varlığına delalettir. Yine tahmişçinin gayrimüslim, kahvecilerin de Müslüman ahaliden olduğu anlaşılmıştır. Bu kayıt, işi toptan olarak yapanın, yani çok para kazananın gayrimüslim, işin zor kısmını yapanların da Müslüman ahaliden olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur.

24. Kalaycı

Bakır ve demir kap ve eşyaya kalay madeni sürerek parlatma sanatına *kalaycılık* denilirdi. Kalay ve bakır işiyle uğraşan bu sanatkârlara *rûger* ve *rûgyer* de denilmekteydi²⁷⁰. Günümüzde eski itibarı kalmamış olsa da, özellikle bakır kapların kullanıldığı dönemlerde kalaycılık önemli sayılan mesleklerden biriydi. Bu zanaat, Adıyaman'da çoğunlukla gayrimüslim ahalinin uğraştığı zanaatlardan biriydi. XIX. yüzyıl ortalarında, Hısnımansur'da kalaycılık işiyle geçimini sağlayan dokuz esnaftan yedisi gayrimüslimdi.

25. Kazancı

Kamûs-ı Türkî'de *kazan* veyahut *kazgan*; kaynatmaya has, büyük tencere, *kazancı* ise bakırdan her nevi kazan veya vapur kazanı yapan kimse olarak tanımlanmaktadır²⁷¹. Büyük, derin ve kulplu kazanlar çeşitli amaçlarla kullanılıyordu. Yemek pişirilenlerin dışında, çamaşır ve banyo suyu ısıtılan, bulgur kaynatılan ve kavurma kavruyanlar bulunmaktaydı. Düğün ve davet gibi toplantılarda çok kişiye yemek pişirmek veya kök boya imalatı, kumaş boyama, yağ ve katran kaynatma gibi farklı amaçlarla kullanılan kazanların Hısnımansur yöresinde başka ve yaygın bir kullanım alanı daha vardı. Üzümün sıkılması sonucu elde edilen şıranın kaynatılıp pekmez, pestil ve kesme yapılabilmesi için büyük kazanlara ihtiyaç duyulmaktaydı. Büyük bakır kazanlar bu iş için kullanılmaktaydı. Günümüzde dahi Adıyaman ve köylerinde hemen hemen her evde bakırdan kazanlar

²⁷⁰ Merçil, *a.g.e.*, s. 184.

²⁷¹ *Kamûs-ı Türkî*, s. 1069; Zeynel Özlü, *XVIII. Yüzyılın İkinci Yarısında Gaziantep*, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Yay., Gaziantep 2004, s. 169-170i Ayverdi, *a.g.e.*, s. 1644-1645.

bulunmaktadır. Yine basmacıların kumaşa kalıp basmak için kullandıkları kök boyalar da kazancıların yaptığı büyük kazanlarda kaynatılarak hazırlanmıştır.

XIX. yüzyılın ilk yarısında Adıyaman şehir merkezinde yedi, Alut köyünde bir olmak üzere toplam sekiz kazancı faaliyet göstermekteydi. Bu meslek de demircilik, kuyumculuk ve çilingirlik sanatları gibi tamamen gayrimüslimler tarafından icra edilmekteydi. Görüldüğü gibi kazancılık mesleği Hısnımansur'da gayrimüslim reayanın tercih ettiği kazanç kapılarından biri niteliğindeydi.

26. Keçeci

Yünden elde edilen bir lif olan *keçe*; ısı, nem ve basınç altında, sabun, yağ, asit vb. yardımıyla yünün birbirine yapışmasıyla elde edilen bir üründür²⁷². *Keçe*, yünden tepme ve dövme suretiyle elde edilen eşyalar için de kullanılan bir tabirdir. Hallacın, kiriş gerilmiş bir yaya tokmakla vurmak suretiyle kabarttığı yünlerin kaba bir bez üzerine serilmesi, yerde düz bir ağaca sarılarak rulo yapılmasından sonra, su verilerek üzerinde yarım saat kadar tepinmesi sonucu elde edilen ürüne *keçe*, yapılan işleme de *keçecilik* denilmekteydi. Bu işi icra eden kişiler de *keçeci* olarak anılmaktaydı.

Osmanlı zamanında, Anadolu'nun çoğu yerinde, evlerde keçe kullanma geleneği vardı. Hısnımansur kazasında da keçe yaygın olarak kullanılmaktaydı. Halı ve kilim gibi yaygı olarak veya sedirlerin üzerine serilerek evlerde kullanılmak üzere çeşitli renk ve motiflerde keçeler yapılmaktaydı. Özellikle soğuk kış mevsiminde, ağırlanan misafirlerin oturdukları yün minderler üzerine keçe serilirdi. Binek hayvanlarının sırtına vurulan eyer veya semer yerine kullanılmak için de keçe tercih edilirdi. Ayrıca eyerin iç tarafı yumuşak olsun diye keçeden yapılırdı. Yine kebe olarak adlandırılan kalın keçeyi, çobanlar yaz mevsiminin sıcağından ve kış günlerinin soğuğundan korunmak için daima yanlarında bulundururlardı. Çobanlar, kepenek denilen keçeden yapılmış bir dış örtü kullanırlardı. Keçe, evlerin iç zemininde hasır ve kilimle birlikte döşeme olarak ve çadırların üstünün örtülmesinde de kullanılmıştır²⁷³.

İlk nüfus sayımının verilerine göre, 1835'te Adıyaman şehir merkezinde üçü Müslüman ikisi de gayrimüslim toplam beş keçeci bulunmaktaydı. Ermeni cemaatinden 60 yaşındaki Keçeci Hıdo ve 70 yaşındaki Keçeci Seko ustalar bu işle geçimini sağlıyordu. Müslümanlardan ise 55 yaşındaki Keçeci İbrahim, 30

²⁷² Oğuz Dilmaç, "Erzurum'da Kaybolmaya Başlayan Yöresel El Sanatları", *Akdeniz Sanat Dergisi*, VI (11), 2013, s. 97.

²⁷³ Pakalın, *a.g.e.* I, s. 236.

yaşındaki Keçeci Bekir ve 25 yaşındaki Keçeci Maltemir keçe yaparak maişetlerini sağlıyorlardı. Yine 40 yaşındaki Keçecioğlu Mustafa'nın da keçecilik yaptığı kanaatindeyiz. Nüfus defterinde adı geçen şahıs, sadece babasının lakabıyla kaydedildiği ve mesleği belirtilmediği için keçeci esnafı sayısına eklenmemiştir.

27. Kılıççı

Kesici aletlerin tarihi insanlık kadar eskidir. Beslenme, korunma ve avlanma için yapılan bıçak, kama ve kılıçlar sert ve sağlam maddelerden yapılmıştır. Aşağı Mezopotamya'nın Ur kentinde, MÖ 3000 yıllarına ait, göktaş kaynaklı demirden yapılmış bir kılıç bulunmuştur. Eski Çağ'da Hititlerin, Mısırlıların ve Avrupa'da Keltlerin demirden kılıç yaptıkları bilinmektedir. Sert demirden kılıçlar kullanan Hint-Avrupa kökenli Kelt savaşçıları, kavimler göçüyle uzun süre Ön Asya ve Avrupa'da etkinlik göstermişler, Germen, Sakson, Angıllar ve Romalılarla mücadele etmişlerdir²⁷⁴. Büyük İskender'in askerlerinin ve Japon samuraylarının çelikten yapılmış kılıçlar kullandıkları bilinmektedir. İbn-i Sina, Yemenlilerin göktaşından çıkardıkları demiri kılıç yapımında kullandıklarını belirtmiştir. Orta Çağ'da Şam ve Endülüs kılıçları şöhret bulmuştur. Müslüman devletlerin orduları kesici silah olarak kılıç, pala, kama, hançer, yatağan ve balta gibi silahlar kullanmışlardır. Meşhur olan İran kılıçları eğri, uca doğru incelen ve sivri bir formda, Türk kılıçları ise hafif eğik, ucu keskin bileylenecek bir şekilde yapılmıştır²⁷⁵.

Ateşli silahların yaygınlık kazanmasına kadar kılıççı ustalar oldukça muteber sanatçılardı. Osmanlı Devleti'nde, şehirlerde kılıççı esnafı hem sivillere hem de askerlere kılıç türü silahlar yapardı. Osmanlı ülkesinde kılıç yapanların kahir ekseriyeti gayrimüslimdi.

Adıyaman'da XIX. yüzyıl ortalarında gayrimüslim nüfusun uğraştığı önemli sanatlar arasında *kılıççılık* ve *tüfekçilik* meslekleri de yer almaktaydı. Osmanlı ülkesinin başka şehirlerinde de görüldüğü gibi silah yapım ve tamir işleriyle gayrimüslim reaya uğraşmaktaydı. XIX. yüzyılda ateşli silahlar yaygınlık kazanmış olsa da, Anadolu'da kılıç/kılınç kullananların sayısı da oldukça fazlaydı. Dolayısıyla *kılınççı*²⁷⁶, *seyyâf*²⁷⁷ ve *şimşîr-ger/şemşîr-ger*²⁷⁸ denilen kılıççı esnafı şehirlerde varlığını devam ettirmekteydi.

²⁷⁴ Osman Karatay *İran ile Turan: Hayali Milletler Çağında Avrasya ve Ortadoğu*, Karam Yay., Ankara 2003, s. 112-113.

²⁷⁵ Tez, *a.g.e.*, s. 59-60.

²⁷⁶ Ayverdi, *a.g.e.*, s. 1693-1694.

²⁷⁷ *Kamûs-ı Türkî*, s. 754.

²⁷⁸ Ayverdi, *a.g.e.*, s. 2971-2972.

Yukarıda da belirtildiği gibi Osmanlı ülkesinde silah yapımı işleriyle gayrimüslimler meşgul olmaktadır. İlk nüfus sayımının yapıldığı 1835 tarihinde, Hısnımansur kazasında kılıççılık sanatı gayrimüslimlerin tekelindeydi. Kazada bulunan dört kılıççı sanatkârı da Hristiyan ahalidendi. Ayrıca Kâhta'da da iki gayrimüslim kılıççı vardı. İlk nüfus sayımında, Hısnımansur kazası dâhilinde, Zımmiyan Mahallesi'nde ikamet eden 50 yaşlarındaki Kılıççı Oydek ve Kılıççı Bogos, 40 yaşındaki Kılıççı Kerbo, 25 yaşındaki Kılıççı Edo, Kâhta'da oturan 50 ve 30 yaşlarında iki Kılıççı Keyo olmak üzere altı kılıç ustası kayıt altına alınmıştır.

28. Köşker, Dikici ve Nalçacı

Keş-ger ve *ayakkabıcı* olarak da adlandırılan köşkerler deriden ayakkabı üretimi yapan kişilerdir²⁷⁹. İncelediğimiz nüfus defterinin verilerine göre, Hısnımansur kaza merkezinde hem Müslüman hem de gayrimüslim ahalinin icra ettiği en yaygın mesleklerden biri köşkerlikti. Köşkerlik, Hısnımansur'da gayrimüslim ahalinin en çok uğraştığı ikinci sıradaki zanaat konumundaydı. Hısnımansur kaza merkezinde gayrimüslim ahali kadar Müslümanların da en çok uğraştığı işlerden biri köşkerlikti.

Hısnımansur nüfus defterinin verilerine göre 1835'te, tamamı şehir merkezinde olmak üzere 34'ü gayrimüslim ve 32'si Müslüman toplam 66 köşker esnafı bulunmaktaydı. Yalnız bunlardan bir tanesi *dikici* olarak defterde kayıtlıdır²⁸⁰. Dikici esnafı, yeni ayakkabıların dikiş işlerini yaptığı gibi eski ayakkabıları da tamir ederdi. Yalnız nüfus defterinde, Kap Camii Mahallesi'nde kayıtlı, 60 yaşında ve felç olan Dikici Hasan'ın hastalığından dolayı artık çalışmadığı kanaatindeyiz. Ayakkabıların ömrünün daha uzun olması için ökçelerine *nalça* denilen bir demir çakılırdı. Şehrin tek nalçacısı da Zımmiyan Mahallesi'nde yaşayan Ermeni cemaatinden 40 yaşındaki Nalçacı Kesber'di.

29. Kuyumcu

Altın ve gümüş gibi değerli metallere çeşitli süs ve ev eşyaları üreten ve satan sanat erbabına *kuyumcu* denir²⁸¹. Suriyeli Hristiyanlar ve Ermeniler her ülkede olduğu gibi, Osmanlı Devleti'nin şehirlerinde de kuyumculuk mesleğinde

²⁷⁹ Erdoğan Merçil, *Türkiye Selçuklularında Meslekler*, TTK Yay., Ankara 2000, s. 35; Devellioglu, *a.g.e.*, s. 503.

²⁸⁰ Ayverdi, *a.g.e.*, s. 713.

²⁸¹ Şemseddin Sami, *Kamûs-ı Türki*, Çağrı Yay., İstanbul 1989, s. 1120.

tekel kurmuşlardı²⁸². Hüner, ustalık ve maharet gerektiren, ayrıca iyi gelir getiren kuyumculuk sanatı ve mesleği, imparatorluk genelinde olduğu gibi, Adıyaman'da da gayrimüslimlerin egemen olduğu bir uğraş alanıydı. İncelediğimiz Hısnımansur kazası nüfus defterindeki kayıtlara göre, 1835 tarihinde, şehir merkezinde kuyumcu olarak faaliyet gösteren 16 esnafın tümü de gayrimüslim reayadandı.

30. Lüleci

Tütün içilen çubuklar ile nargilede kullanılan ve *lüle* denilen aletleri yapan zanaatkârlara *lüleci* denilmiştir. Pişmiş topraktan yapılmış, ağzı fincan gibi açık, yan tarafında hava alması için bir delik bulunan küçük kaplara lüle denirdi. Osmanlı toplumunda, tütün içme alışkanlığının XVII. yüzyıl başlarından itibaren ortaya çıktığı bilinmektedir. Dolayısıyla içine tütün veya tömbeki konarak, tütün çubuğu ve nargilenin ucuna takılan lülenin yapımına da aynı yüzyılda başlandığı tahmin edilmektedir. Osmanlı ülkesinde, zamanla tütün tiryakilerine hizmet veren lüleci esnafı ortaya çıkmıştır. Sigara kâğıdının icadıyla azalan bu esnaf kolu zamanla ortadan kalkmıştır.

Lüleçiler ayrıca pişmiş topraktan yazı hokkası, pipo, fincan, şeker ve kahve kutusu, tütün kâsesi ve benzeri eşyaları imal etmekteydiler. Ayrıca tütün içilen çubuklar ile nargilede kullanılan lüle denilen aletleri de lüleci esnafı yapardı²⁸³. Kaynağımız olan defterin verilerine göre XIX. yüzyılın ilk yarısında Hısnımansur kaza merkezinde sanatını icra eden iki gayrimüslim *lüleci* sanatkâr bulunmaktaydı. Bunlar Süryani (Nasranlı) cemaatinden 80 yaşındaki Lüleci Bogos ve 35 yaşındaki Lüleci Mano ustalardı.

31. Mahsaracı

1835 yılında Hısnımansur'da *mahsaracılık* yaparak geçimini sağlayan bir sanatkâr bulunmaktaydı. Gayrimüslim cemaatinden olan bu mahsaracı (masaracı), bağbozumu mevsiminde mesleğini icra etme imkânı bulurdu. Çokça üzümün yetiştirildiği bölgede ağustos ayı sonundan itibaren bağbozumu mevsimi başlardı. Pekmez yapılabilmesi için ilk olarak üzümlerin toplanması, ardından suyunun posasından ayrılması için sıkılması gerekirdi. Bu işlemden sonra üzüm suyunun (şire) büyük kazanlarda kaynatılması gerekirdi. İşte mahsaracılar sanatını bu aşamalarda icra etme imkânı bulurdu. Şire kaynatmada kullanılan büyük

²⁸² Tez, *a.g.e.*, s. 204.

²⁸³ M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, II, MEB Yay., İstanbul 1971, s. 372.

bakır mahsara kazanında üzüm suyunu belli bir kıvamda koyulaştırarak pişiren mahsaracı, şireyi üç ile altı gün mayalamaya bırakırdı. Daha sonra mayalanan şireyi önceki yıldan kalan pekmeze karıştırırdı. Bu sürede içindeki şekerin kristalleşmesiyle pekmez altın sarısı bir renk alırdı. Pekmezden pestil, sucuk, dilme, kesme, kırma gibi çeşitli yiyecekler yapılırdı²⁸⁴.

XIX. yüzyılın ilk yarısında üzüm bağlarının çok olduğu Hısnımansur çevresinde, bağbozumu mevsiminde hasat işlerini genellikle bağ sahipleri kendileri yapardı. 1835 tarihli nüfus defterinde, Adıyaman'da sadece bir kişinin mahsaracılık yaptığı kayıtlıdır. Verilere göre Ermeni cemaatinden Agob, mahsaracılık işiyle geçimini sağlıyordu. Mahsara işleri, günümüzde Adıyaman ve Besni çevresinde bağbozumu mevsiminde, eski zamanlarda olduğu şekliyle devam etmektedir. Ancak meslek olarak mahsaracılık yapan esnaf yoktur.

32. Makramacı

Adıyaman'da icra edilen nadir mesleklerden biri *makrama*, *mahrma* veya *mehreme* denilen zanaattır²⁸⁵. Hısnımansur kazası nüfus defterinde bu meslek ismi, lakap olarak *markamacı* olarak kayıtlıdır. Bu meslek erbabı, kabaca iplik ve sicimleri geometrik biçimlerde desenler oluşturacak şekilde düğümleyerek danteller yapar, bu dantelleri el havlularının etrafına dikerdi. Makrama denilen kenarı işlemeli peşkir, destmal, havlu ve el bezlerini yapan makramacı, bunları satarak geçimini sağlardı. Bazı yörelerde, kadınların dışarı çıktıklarında, başlarına örttükleri geniş ve nakışlı örtülere de *makrama/makrame* denilirdi²⁸⁶. Adıyaman yöresinde de makrama denilen bu örtüler kadınlar tarafından kullanılırdı.

İncelediğimiz nüfus defterinin verilerinden anlaşıldığı üzere, XIX. yüzyıl ortalarında, Hısnımansur kazasında makrama denilen havlu ve örtüler kullanılmaktaydı. 1835 tarihli nüfus defterinin kayıtlarına göre, Adıyaman'da Ermeni milletinden 45 yaşındaki Artin makramacılık yaparak geçimini sağlıyordu.

33. Marangoz, Neccar, Dülger

Binaların kapı ve pencere gibi doğrama kısımlarının dışında kalan kuşaklama, çatı, döşeme, tavan, merdiven ve benzeri kaba ahşap kısımlarını yapan sanatkarlar hakkında kullanılan bir kelime olan *dülger* sözcüğü, Farsça'daki *dür-ger*

²⁸⁴ Özlü, *a.g.e.*, s. 244.

²⁸⁵ Özlü, *a.g.e.*, s. 192-193.

²⁸⁶ Ayverdi, *a.g.e.*, s. 1944-1945.

kelimesinden bozma bir tabirdir. Arapça karşılığı *neccar* kelimesidir²⁸⁷. Ahşap doğrama işleri yapan zanaatçılar için *marangoz* tabiri de kullanılmıştır.

Her türlü ahşap doğrama işlerini yapan marangozlar keser, testere, törpü ve rende gibi aletler kullanmışlardır. Bu ahşap ustaları çadır direği, sofa ve merdiven yaptıkları gibi, inşaatların çatılarının ağaçtan olan kısımlarını da ölçüsüne göre yapar ve tamir ederlerdi²⁸⁸.

Bina yapımının çok olduğu yerleşim yerlerinde ihtiyaç duyulan dülgere, XIX. yüzyıl ortalarında Adıyaman'da da ihtiyaç duyulmaktaydı. İncelediğimiz nüfus defterinin verilerine göre şehirdeki sanatkârların bir kısmı ağaç doğrama ile ilgili işlerle uğraşarak geçimini sağlamaktaydı. 1835 tarihinde Hısnıman-sur kazasında ikisi Müslüman, dördü gayrimüslim altı dülger/marangoz esnafı bulunmaktaydı. Müslüman ahaliden 30 yaşındaki Neccar Ömer geçimini ağaç doğrama işiyle sağlıyordu. 80 yaşındaki Neccar Mehmed ise artık kör olduğu için çalışmıyordu. Hristiyan milletinden ise Ermeni cemaatinden Bedo, Süryani cemaatinden Haço, Honno ve Toro ustalar neccarlık yaparak maişetlerini sağlıyorlardı.

34. Mumcu

Eskiden aydınlatma aracı olarak mum önemli bir nesneydi. Evlerin, cami, mescit, tekke, zaviye, türbe ve kilise gibi dinî mekânların aydınlatılmasında mum kullanılırdı²⁸⁹. XIX. yüzyıl ortalarında, Adıyaman'da mum üretiminin olup olmadığı konusunda, kaynağımız olan nüfus defterinde herhangi bir kayıt yer almamıştır. Defterdeki verilere göre şehirde bir kişi mum ticaretiyle uğraşmaktaydı. Şehrin tek mumcusu Kap Camii Mahallesi'nde ikamet eden 60 yaşındaki Mumcu Bekir'di.

35. Nalbant

Eski Çağ'dan itibaren atların insan hayatında önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Binme, taşıma, araba ve çifte koşma amacıyla kullanılan atların ayak sağlığı her zaman önem verilen bir mevzu olmuştur. MÖ birinci asırda atların ayaklarına demirden pençe vurulduğu bilinmektedir. Romalılar, atlar için demir tabanlı sandaletler yapmışlardır. Bir nevi demir ayakkabı olan bu sandaletler

²⁸⁷ Pakalın, *a.g.e.*, I, s. 485.

²⁸⁸ Merçil, *a.g.e.*, s. 97-100; Pakalın, *a.g.e.* I, s. 266.

²⁸⁹ Fahri Maden, "XVIII. Yüzyıl Sonu XIX. Yüzyıl Başlarında Kastamonu'da Esnaf Grupları, Zanaatkârlar ve Ticari faaliyetler", Karadeniz Araştırmaları, 15 (2007 Güz), s. 156.

ağır ve kullanışsızdı. Sürekli yerinden çıktığı gibi atın ayağını yaralayabiliyordu. Bu at sandaletleri daha sonra at nallarına dönüşmüştür²⁹⁰.

Atlara nal yapma işinin beşinci asırda İskitler tarafından icat edildiğine dair rivayetler de vardır. Karadeniz'in kuzeyinde ve Kafkasya civarında göçebe olarak yaşayan İskitlerin, Avrupa'da atların ayaklarına takılan demir pençeyi çivi ile atın toynağına bitiş­tirdikleri tahmin edilmektedir. Bu Bozkır savaşçıları, nal sayesinde atlarla daha hızlı hareket edebilmişlerdir. Orta Asya'da Türkler ve Moğollar at nalını daha da geliştirmişlerdir²⁹¹. At toynağına nalın çakılması için mih kullanma tekniği zamanla yaygınlaşmıştır. Nala çakılan mihın atın ayağını yaralamayacak ve sakatlamayacak şekilde ve kalınlıkta yapılması çok önemliydi. Nal işini yapan ustalar olan nalbantlar, nalı kesmek için ortadan orak gibi hafif eğimli büyükçe bir keski/bıçak, eski mihları çıkarmak için bir kerpeten ve mih çakmak için bir çekiç kullanırlardı. Nalbantların çok eski zamanlardan beri hayvan sağlığıyla da ilgilendikleri bilinmektedir.

XIX. yüzyıl ortalarında, Hısnımansur'da *nalbantlık* mesleği de çoğunlukla gayrimüslimler tarafından yapılmaktaydı. Atlara ve diğer tek tırnaklı hayvanlara nal takan esnafa *nalbant* denilir. *Na 'l-band* ve *tavacı* da denilen bu esnaf, aynı zamanda yaralı ve hasta hayvanların tedavisiyle de uğraşırdı²⁹². Yani bir nevi baytarlık da yapardı. 1835'te Adıyaman'da bulunan 9 nalbandın 7'si gayrimüslimdi.

36. Oturakçı

Evlerde veya işyerlerinde kullanılan halı, kilim, minder, yastık, perde ve benzeri eşyaların satışını yapan meslek erbabına Hısnımansur ve çevresinde *oturakçı* denilirdi. Oturakçılar, özellikle halı, yastık kılıfı, kilim ve benzeri ürünleri köylülerden temin ederek satan araçlar konumundaydı. Köylülerin ürettiği bu el dokuması ürünlerin bir kısmı adını üretilen köyden almaktaydı. Örneğin *pişinik yastığı* köy adıyla meşhur olmuş ürünlerdendi²⁹³. Günümüzde, Adıyaman şehir merkezinde Kap Camii Mahallesi'ndeki *Oturakçı Pazarı* ismini oturakçı esnafından almıştır. Hısnımansur kazası nüfus defterinin verilerine göre, Adıyaman şehir merkezinde bu meslekle geçimini sağlayan 19 esnaf bulunmaktaydı. Bu mesleği bütünüyle Müslümanlar icra etmekteydi.

²⁹⁰ Tez, *a.g.e.*, s. 136.

²⁹¹ Tez, *a.g.e.*, s. 136-138.

²⁹² Toprak, *a.g.e.*, s. 92.

²⁹³ H. M. Düşüngükü, Bilirkişi, 06 Ocak, 2016.

37. Ölçekçi

Ölçek kelimesi sözlükte; hububat ölçmeye mahsus ölçü, şinik ve kilenin dörtte biri olarak tanımlanmıştır. Bir ölçek iki kutuya bölünmüş olup dört okkadan ibarettir²⁹⁴. Bir şeyi ölmek için temel birim sayılan ölçek ile tahıl ve benzeri maddeleri ölçen kişiye de *ölçekçi* denilmiştir. Çarşı ve pazarda tahıl dışında ölçülmesi ve tartılması gereken ticaret eşyasının miktarı ölçekçiler tarafından belirlenirdi. Pazarda tartı işiyle ilgilenen kişiye *kantarcı* dense de, incelediğimiz defterde kayıtlı kantarcı yoktur. Ölçü ve tartıyla ilgilenen iki esnaf, nüfus defterine ölçekçi olarak kaydedilmiştir. Oysa 1846 tarihinde, Besni'de Ermeni bir kantarcının olduğu bilinmektedir²⁹⁵. Günümüzde dahi Besni pazar yerinde bir kantarcı hizmet vermektedir.

İlk nüfus sayımının yapıldığı 1835 senesinde, Hısnımansur'da ölçü ve tartı işleri gayrimüslimlerin tekelindeydi. Ermeni cemaatinden 70 yaşındaki Asdo ve 50 yaşındaki Kazer, şehirde ticaret eşyalarını ölçüp tartarak geçimlerini sağlıyorlardı.

38. Pabuççu

Farsça *ayak örten* anlamındaki *pâpûş* kelimesi Türkçe'de *pabuç* ve *papuç* şeklinde kullanılmıştır. Mestle birlikte giyilen ökçesiz ayakkabılara pabuç denilmiştir. Bu nevi ayakkabıları diken esnaf *pabuççu*²⁹⁶ olarak nitelendirilmiştir. Pabuçlar çoğunlukla siyah ve sarı olurdu. Ancak yaygın olmasa da, diğer renklerde de pabuç üretilirdi.

Osmanlılarda kıyafet gibi pabuçlar da, her sınıf çalışan ve ahali için farklıydı. Bu nedenle bu tür ayakkabılar belli renklerde imal edilirdi. Halktan kimseler siyah ve sarı renkte pabuç giyerdi. Yine bir tarikata devam eden sofilerin pabuçları sarı renkte olurdu. Osmanlı toplumunda, resmî kıyafetle giyilebilecek pabuçların rengi önceden belirlenmişti. Resmî görevlilerin, mevki ve makamlarına göre pabuçları kırmızı ve sarı renkli olmalıydı. Yeniçeriler mest üzerine pabuç veya çizme giymek zorundaydı. Yeniçeri subaylarının sarı, erlerinin kırmızı renkte pabuç veya ayakkabı/çizme giymeleri mecburiydi. Kadınlar da *başmak* denilen pabuçlar giyerdi. Kadınlar, daha çok özel olarak yapılan atlas işlemeli ve topuklu pabuçları tercih ederdi²⁹⁷.

²⁹⁴ *Kamûs-ı Türkî*, s. 219; Ayverdi, *a.g.e.*, s. 2452.

²⁹⁵ Toprak, *a.g.e.*, s. 93.

²⁹⁶ Özlü, *a.g.e.*, s. 144.

²⁹⁷ Pakalın, *a.g.e.*, II, s. 748.

Osmanlılarda, esnafın işini sağlam yapması, kalitesiz mal üretmemesi ve halkı aldatmaması için sıkı denetimler yapılırdı. İdareci zümrenin dışında esnafi ahi teşkilatları ve loncalar da denetlerdi. Bu bağlamda pabuççularla ilgili olarak halk arasında “pabucunu dama atmak” deyimini ortaya çıkmıştır. Ahiliğin sürdüğü dönemde, aldığı pabuçların kısa sürede eskidiğini gören kişiler, kunduracılar kâhyasına şikâyette bulunurlardı. Kâhya, yanına şikâyet sahibini alarak pabuççu dükkânına gider, herhangi bir soru sormadan yeni ayakkabılardan birini müşterinin ayağına giydirirdi. Eski pabucu da dükkânın damına atardı. Pabucu dama atılan esnaf saygınlığını, itibarını ve nihayetinde mesleğini kaybederdi. Meslektaşlarının kınadığı esnafın işyeri kapatılır ve kilitlenirdi²⁹⁸.

Adıyaman’da, XIX. yüzyıl ortalarına doğru ayakkabıcılık mesleğiyle ilgili olarak köşker ve dikici esnafından başka pabuççular da faaliyet göstermekteydi. İncelediğimiz nüfus defterinin kayıtlarına göre, 1835 yılında şehirde Ermeni cemaatinden 40 yaşındaki Pabuççu Nerso ve 35 yaşındaki Pabuççu Toro pabuç yaparak ve satarak geçimlerini sağlamaktaydılar.

39. Rençber

Sözlüklerde *rençper*; meşakkatli ve ağır işleri yapan, tarla, bağ, bahçe, toprak ve yapı işlerinde çalışan gündelikçi işçi ve ırgat olarak tanımlanmıştır²⁹⁹. Hısnımansur kazası nüfus defterinden anlaşıldığına göre, 1835 tarihinde Adıyaman’da gündelik işler yaparak geçimini sağlayan geniş bir kitle mevcuttu. Şehirde vasıfsız işlerde, beden gücüyle çalışarak geçimini sağlayan rençperler toplam 208 kişiydi. Bunların ikisi gayrimüslim, geri kalanı Müslüman ahalidendi. *Mermere* köyü nüfusuna kayıtlı bir kişi hariç, rençperler kaza merkezinde ikamet etmekteydi. Görüldüğü gibi, XIX. yüzyılın ilk yarısında, Hısnımansur kaza merkezinde, insanların büyük bir kısmı geçimlerini sağlamak için beden gücüyle, zor işlerde çalışmak zorundaydı.

40. Sarraç

At ve benzeri binek hayvanlarına koşum takımı, yular ve eyer yapan esnafa *sarraç* (saraç, serraç) denilirdi. Eyer ve koşum takımlarını imal eden bu zanaat erbabı, aynı zamanda bu eşyaların süslemelerini de yapardı.³⁰⁰ Bunun için çeşitli renk, tür, kalınlık ve kalitede dokuma kumaş ve işlenmiş deri kullanırlardı. XIX.

²⁹⁸ Tez, *a.g.e.*, s. 209.

²⁹⁹ Devellioglu, *a.g.e.*, s. 886; *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yay, Ankara 2005, s. 1651.

³⁰⁰ Maden, *a.g.m.*, s. 157.

yüzyılın ilk yarısında, Hısnımansur'da sarraçlık mesleği Müslüman ahalinin rağbet ettiği mesleklerden biriydi. 1835 tarihli nüfus defterine göre şehirde 8 sarraç faaliyet göstermekteydi. Sarraçlardan beşi (Mahmud, Osman ve ismi Mehmed olan üç kişi) Camii Kebir Mahallesi'nde, üçü (Osman, Mustafa ve Ali) de Kap Camii Mahallesi'nde ikamet etmekteydi.

41. Tahmişçi

Hısnımansur kazasında bir kısım nadir meslek erbabı da faaliyet göstermekteydi. Bu mesleklerden biri *tahmişçilik*ti. Şehrin gayrimüslim ahalesinden sadece bir kişi tahmiş işiyle uğraşmaktaydı. *Tahmişçi*, kahve çekirdeklerini tüccarlar vasıtasıyla temin ederek işledikten sonra piyasaya satardı. Tahmişçi, kahve çekirdeklerini ateşte kavurarak döver veya kahve değirmeninde çektikten sonra satışı sunardı³⁰¹. Kuru kahveci de denilen şehrin tek tahmişçisi Ermeni cemaatinden 50 yaşındaki Tahmişçi Toro'ydu. Adı geçen tahmişçi hem Adıyaman halkının kahve ihtiyacını karşılar, hem de şehirde bulunan on kahvecinin tükettiği kahveyi hazırlardı.

42. Tarakçı

Tarakçı esnafı, tarak yapıp sattığı gibi keten ve kendir elyafını taraktan geçirerek düzeltir ve temizlerdi³⁰². Tarakçı esnafı iplik yapmak için yün ve pamuk benzeri ham maddeleri hazırlar ve hallaçların kullandığı yünleri düzeltirdi. Yine tarak yapan esnaf da *tarakçı* olarak anılırdı. İnsanların saçlarına şekil vermek için kullandıkları taraklar da bu zanaat erbabı tarafından yapılırdı. Bu mesleğin en iyileri şimşir ağacından tarak yapan *şimşir tarakçı* ustalardı. Şimşir ağacının dışında ağaç/ahşap, boynuz, kemik, gümüş ve plastikten de tarak yapılırdı. Bulunması zor ve çok pahalı olan fildişinden de tarak üretilirdi. Ahşap taraklar daha ucuz olduğu için yaygındı. Ahşap hammadde olarak elma, armut, ceviz, abanoz, sedir, gül ve şimşir ağacı kullanılırdı. Beyaz şimşir ağacından yapılan tarakların piyasa fiyatı diğerlerine göre daha yüksekti. Taraklar tek veya çift taraflı, saplı veya sapsız olabiliirdi³⁰³.

Hısnımansur kazasına ait 1835 tarihli nüfus defterinin kayıtlarına göre, Adıyaman'da üç tarakçı esnafı faaliyet göstermekteydi. Ermeni cemaatinden olan bu zanaatkarların tarak mı ürettikleri ya da tekstil hammaddelerini mi taraktan

³⁰¹ Ayverdi, *a.g.e.*, s. 3035.

³⁰² Ayverdi, *a.g.e.*, s. 3068.

³⁰³ Tez, *a.g.e.*, s. 288-289.

geçirdikleri hakkında kesin bilgiye ulaşamamıştır. Dokuma ve tekstille ilgili çok sayıda zanaat sahibinin faaliyet gösterdiği Adıyaman'da bulunan tarakçı esnafının yün, pamuk, keten ve kendir gibi tekstil ham maddelerini taraktan geçirerek geçimlerini sağladıkları kanaatindeyiz. Defterdeki verilere göre, Ermeni cemaatinden Zımmiyan Mahallesi'nde yaşayan 70 yaşındaki Keşiş, 30 yaşındaki Mırdo ve 25 yaşındaki Keyo tarakçı olarak mesleklerini icra etmekteydiler.

43. Taş Sokucu

Tekerlek misali yuvarlak ve içi oyulmuş bir taş ile bu taşın içinde tahıl dövme yarayan bir tokmağı bulunan, ilkel bir nevi taş değirmeni sistemine Hısnı-mansur ve çevresinde *soku/soki* denilmekteydi. Diğer bir adı da *dibek* olan bu aletin içinde tokmakla bulgur, pirinç, buğday ve kuru biber gibi yiyecek maddeleri dövülerek yemekte kullanılacak hale getirilirdi. Soku taşlarının ebatları ihtiyaca göre değişebilmekteydi.

Öğütülmesi veya dövülmesi istenen tahıl, soku taşının içine konulduktan sonra güçlü kuvvetli biri tarafından tokmakla dövülürdü. Köylerde ve mahallelerde tahıl dövme işini genellikle halkın kendisi yapardı. İnsanlar soku taşlarını ortaklaşa kullanırlar, birbirlerine yardım ederlerdi. Ancak şehirde bu işi meslek edinmiş, geçimini bu işten sağlayan kişiler de vardı³⁰⁴. İncelediğimiz defterin kayıtlarına göre, 1835'te Adıyaman şehir merkezinde, Müslüman ahaliden sokuculuk mesleğini ifa eden dört kişi bulunmaktaydı. 55 yaşındaki Mısto, 50 yaşındaki Hasan, 45 yaşındaki Alo ve 35 yaşındaki Musa, taş sokuda tahıl döverek geçimlerini sağlamaktaydı.

44. Taşçı

İnsanların yaşadıkları konutları taştan yapma alışkanlığının Paleolitik Dönem'den itibaren var olduğu bilinmektedir. Nitekim Anadolu'da ve Adıyaman çevresinde bu dönemden kalma, taştan yapılmış mağara bulunmaktadır. Mağara yaşamından sonra insanlar yerin yüzeyinde konut inşa etmişlerdir. Kerpiç, ağaç ve bitkilerden barınak imal ettikleri gibi daha dayanıklı olduğu için taştan da konut yapmışlardır. Konutlar için taşların doğal haliyle kullanılması mümkün olmadığından, eski zaman insanları taşa şekil vererek kullanışlı hale getirmişlerdir. Özellikle konaklar, şatolar ve sarayların yapımı için çok sayıda kesilmiş taş ihtiyaç duyulmuştur.

³⁰⁴ A, Koparal, Bilirkişi, 07 Ocak, 2016.

İnşaatlarda kullanılacak taşların taş ocaklarından çıkarılması ve istenen ölçülerde kesilmesi işini taş ustaları yapmıştır. Kesme taşlarla binanın örülmesi işini de duvarcı ustaları üstlenmiştir. Orta Çağ'da bir ara taşçılar ile duvarcılar birbirinden yasal olarak ayrılmışlarsa da, bir müddet sonra yeniden birleşmişlerdir. Yani taş ustaları aynı zamanda duvarcılık da yapmışlardır. Bina inşaatlarında taşları yontan taşçılar, harcı karıştırıp taşları düzen duvarcı ustalar, pencere oymaları ve tonoz kaburgaları üzerinde keski ve çekiçle çalışan duvarcılar ile marangozlar ekip olarak çalışmışlardır³⁰⁵.

Taş oyma ve yontma sanatını icra eden sanatçılara da *taşçı* denilirdi. Taşçı ustaları değerli veya yarı değerli doğal taşlar üzerine çeşitli figürler işlerlerdi. Taşçılar, taşlara yontma ve oyma yoluyla şekil ve perdelama işlemiyle parlaklık verirlerdi. Eski Çağ'dan beri kıymetli taşları sanatsal yolla kesme işi önemli bir uğraştı. Yontma ve oyma tekniğiyle değerli taşlardan mühürler, madalyonlar, yüzükler, kolyeler, düğmeler, tokalar ve bilezikler yapılmıştır. Taşçı ustalar kadeh, silah ve benzeri eşyaları çeşitli tekniklerle süslemişlerdir. Taş ustaları akik, yeşim, elmas, safir, yakut, ametist, neceftaşı, zümrüt, topaz, zirkon, opal ve turkuaz gibi değerli taşlardan her çeşit süs ve ziynet eşyaları imal etmişlerdir³⁰⁶.

1835 tarihli Hısnımansur kazası nüfus defterinde üç taşçı ustası kayıtlıdır. Ancak bu taşçıların yapı inşaatları için taş kesen, yontan ve duvar yapan ustalar mı, yoksa değerli taşları işleyen sanatçılar mı oldukları hakkında herhangi bir işaret bulunamamıştır. Defterde kayıtlı taşçılardan biri Müslüman, ikisi gayrimüslim ahalidendi. Bu çalışmaya konu olan tarihte Adıyaman'da yaşayan taş ustalarından biri Kap Camii Mahallesi'nde ikamet eden 50 yaşındaki Hacı Ali'ydi. Diğer ikisi Zımmiyan Mahallesi'nde yaşayan ve Ermeni cemaatinden olan 50 yaşındaki Keyo ile 80 yaşındaki Artin'di.

45. Terzi

Kumaştan insanların bedenine göre elbise diken kimseye *terzi* denir. Terziler için *derzi* tabiri de kullanılır. Terzilerin yaptığı işe de *terzilik* denilir. Terziler, istek üzerine, insanların beden ölçülerine göre elbise dikerlerdi. Terzi, müşterilerinin istediği şekilde elbise dikebilmek için kumaşları ölçer, biçer ve parçalara ayırırdı. Sonra da biçtiği kumaş parçalarını birbirine ulayarak tasarladığı elbiseyi ortaya çıkarırdı.

³⁰⁵ Tez, *a.g.e.*, s. 90-92.

³⁰⁶ Tez, *a.g.e.*, s. 80-82.

Terzilik mesleğinin geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar örtünmek, sıcaktan ve soğuktan korunmak için elbiseye ihtiyaç duymuşlardır. İnsanoğlu her zaman üzerine giydiği elbiselerle güzel görünmek istemiştir. Bu nedenle giyim kuşam ve moda her devirde önemli olmuştur. Çoğu zaman insanların giydiği elbiseler zenginliğin, asaletin, hiyerarşinin ve sosyal statünün işareti olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla terzilik mesleği her zaman revaçta olan mesleklerden biri olmaya devam etmiştir.

Terziliğin çok eski devirlerden itibaren önemli sanatlardan biri olduğuna dair kanıtlardan biri de bazı peygamberlerin terzilik yaptığını belirten rivayetlerdir. Örneğin İdris peygamberin terzilik yaptığı söylenir. Bu nedenle Hz. İdris terzilerin piri olarak kabul edilir. Yine Hz. Muhammed'in kendi evinin işlerinde eşine yardımcı olduğu ve çoğu zaman da terzilik yaptığıyla ilgili rivayetler mevcuttur³⁰⁷.

Orta Çağ'da Avrupa'da terziler elbise ütüleme hizmeti de verirdi. El işi giysilerin ütülenmesi için önceleri dökme ve dövme demir ütüler kullanılırdı. Daha sonra çelikten içi boş veya tek parça ütüler yapılmıştır. Tek parça ütüler ateşte ısıtıldıktan sonra giysilerin üzerine sürülürdü. İçi boş ütülere ise odun kömürü közü veya ısıtılmış demir parçaları konulurdu. Bu şekilde ütüler kullanan terzi esnafı diktikleri giysileri ütülerdi. Bazı terziler müşterilerinin getirdiği giyeceklerin ütüleme işlerini de yapardı³⁰⁸.

İncelediğimiz defterin kayıtlarına göre, 1835 yılında, Adıyaman'da terzilik daha çok Müslümanların icra ettiği bir meslekti. Şehirde bulunan 28 terzi esnafından sadece 2'si gayrimüslimlendendi. Nüfusu yaklaşık beş bin olan küçük bir şehir için 28 terzi esnafı azımsanmayacak bir sayıdır. Dolayısıyla terzilerin yaptıkları işten hatırı sayılır bir gelir elde ettikleri ve maddi durumlarının iyi olduğu düşünülebilir. Terzilerin içinde *hacı* unvanı taşıyanların olması, bu esnafın hacca gidecek kadar ekonomik durumlarının iyi olduğunu gösteren bir kanıttır.

46. Tüccar

Hısnımansur'da yaşayan gayrimüslim ahalinin XIX. yüzyılın ilk yarısında uğraştığı işlerden biri de tüccarlıktı. Ticaretin her zaman iyi kazanç temin edilebilen bir meslek olduğu malumdur. Şehirde bulunan 11 tüccardan 8'i gayrimüslimdi. Tüccarlar daha çok Hısnımansur'da bulunmayan kahve, kumaş, lületaşı,

³⁰⁷ Merçil, *a.g.e.*, s. 15.

³⁰⁸ Tez, *a.g.e.*, s. 179.

süs ve kullanım eşyası gibi ticaret mallarını başka yerlerden temin ederek şehre getirir ve ahalinin hizmetine sunarlardı. Yine Hısnımansur'daki esnaf ve sanatkârların ürettiği dokuma ve deri gibi ticari değeri olan ürünleri başka yerlere götürüp satarlardı.

47. Tüfekçi

Ateşli silahların kullanımının halk arasında yaygınlaşmasıyla, daha önce kılıç, kama ve bıçak gibi aletler yapan gayrimüslim sanatkârlar tüfekçilik yapmaya başlamışlardır. Barutun patlatmasıyla içindeki kurşunu büyük bir hızla, şiddetle ve kızgın olarak uzağa atmaya yarayan ateşli silahlara genel olarak *tüfeng/tüfenk/tüfek* adı verilmiştir. Ateşli silahların yapımı, satışı ve tamiriyle uğraşan sanatkârlara da *tüfengci/tüfenkçi/tüfekçi* denilmiştir³⁰⁹.

Osmanlı ülkesinin her yerinde silah yapımıyla gayrimüslimlerin uğraştığı bilinmektedir. Elimizdeki verilere göre Hısnımansur'da da, XIX. yüzyıl ortalarında gayrimüslimler tüfekçilik sanatını tekellerinde bulundurmaktaydı. 1835'te Adıyaman'da bu sanatı icra dört sanatkâr da gayrimüslim ahalidendi. Ermeni milletinden 55 yaşındaki Tüfekçi Seko, 40 yaşındaki Tüfekçi Bagdo, 35 yaşındaki Tüfekçi Veso ve 32 yaşındaki Tüfekçi Haço şehirde silah tamiri ve satışıyla uğraşmaktaydılar.

Osmanlı Devleti'nde, tüfek türü piyade silahları kullanan askerlere de *tüfengci/tüfenkçi* adı verilmiştir. Ancak ateşli silahları kullananlar bu çalışmanın sınırları haricindedir.

48. Tuzcu

Tuzu işleyerek kullanılabilir hale getirenler ve ticaretini yapanlar *tuzcu* olarak adlandırılmıştır. Eski Çağ'dan beri insan hayatında tuz önemli bir yere sahip olmuştur. Tuzun doğada aranıp bulunması, işlenmesi ve ticareti her dönemde önem taşımıştır. Tuzla, göl ve kayalardan elde edilen tuz çeşitli işlemlerden geçirdikten sonra kullanılabilir hale getirilerek piyasaya sürülmüştür.

Çok eski zamanlardan itibaren, bazı kültürlerde, insanların tuz maddesine kutsallık atfettiği bilinmektedir. Tuzun kötü ruhları uzaklaştırdığına inanılan inançlar olduğu gibi, yere tuz dökmenin günah sayıldığı dinler de olmuştur. Tevrat ve İncil'de tuzdan bahsedilmektedir. Dinsel törenlerde kullanılan tuzda

³⁰⁹ *Kamûs-ı Türkî*, s. 422-423; Ayverdi, *a.g.e.*, s. 3253.

tanrısal bir karakterin cisimleştiğine, yaşam gücünün, sadakatın ve dostluğun bulunduğu inandırıcıdır³¹⁰.

Yemeklere tat vermek için kullanılan tuz, eskiden yiyeceklerin bozulmadan saklanması ve kurutulması işlemlerinde de kullanılırdı. Balık ve etin bir süre bekletilmesi ve kurutulması için tuz çok önemliydi. Av hayvanlarının etleri tütsülenip tuzlanarak saklanırdı. Eski Mısır'da beden çürümelerini önlemek için yapılan mumyalama işlemlerinde de kullanılırdı. Greklerde kutsallığın ve misafirperverliğin sembolü olarak misafirlere tuz ve ekmek ikram edilirdi. Tanrılara adanan tuz, ilaç olarak, konserve yapımında ve yiyecekleri çeşnilendirmede kullanılırdı³¹¹.

Romalılarda bir dönem askerlere tuz tayını verilirdi. Sonra bunun yerine tuz parası verilmiştir. Batı dillerinde maaş anlamına gelen *salarium*, *salaricus*, *salary*, *salair*, *soldat* ve *soldier* gibi kelimeler tuzla ilgili olarak türetilmiştir. Devletlerin gelirleri arasında tuz ve tuzla vergileri önemli bir yer tutmuştur. Tuzun değış tokuş aracı ve bozuk para olarak kullanıldığı da bilinmektedir. Eski zamanlarda tuz elde edilesi zor bir madde olduğu için çok değerliydi. Tuzla olarak bilinen alanlardaki tuz çözeltilerinden, göllerden ve yer altındaki kaya tuzlarından kullanılabilir tuz üretilmekteydi. Tuzun az olduğu yerlerde deniz suyunun kaynatılarak buharlaştırılmasından da tuz elde edilirdi³¹².

Osmanlı Devleti'nin de önemli gelir kalemlerinden biri tuzla vergileriydi. Tuz, tuzla ve göllerden üretilirdi. Tuzcular tuzu işleyerek kullanılabilir hale getirdikten sonra satışı sunarlardı. Tuz tüccarları, tuzun bulunmadığı bölgelere dışarıdan tuz getirerek satarlardı. Hisnımansur ve yakın çevresinde tuzla, tuz gölü ve başka bir tuz kaynağı bulunmuyordu. Tuzcular, dışarıdan tuz getirerek halka satıyorlardı. Günlük yemeklerde, yiyecek saklama ve kurutmanın dışında hayvanlara da tuz veriliyordu. Yörede hayvancılıkla uğraşan göçerler, tuz ihtiyacını gidermek için belli aralıklarla hayvanlarına tuz verirlerdi. 1835'te şehrin tuz ihtiyacını üç tuzcu esnafı karşılamaktaydı. Bunlar Kap Camii Mahallesi'nde yaşayan 50 yaşındaki Tuzcu Hacı Ahmed, Yenipınar Camii Mahallesi'nde oturan 70 yaşında ve artık gözleri görmeyen Tuzcu Mustafa ve aynı mahallede ikamet eden 70 yaşındaki Tuzcu Ahmed adlı şahıslardı.

³¹⁰ Tez, *a.g.e.*, s. 181.

³¹¹ Tez, *a.g.e.*, s. 181-182.

³¹² Tez, *a.g.e.*, s. 181-182.

49. Yağcı

İnsanların beslenmesi için yağ önemli bir maddedir. İlk Çağ'dan itibaren insanlar yağ üretilip satmışlardır. Yağ üreten ve satan esnafa *yağcı* denilmiştir. Mutfaklarda çeşitli maddelerden yapılmış yağlarla yemek pişirilirdi. Akdeniz çevresinde yemeklerde daha çok zeytinyağı tercih edilirdi. Tereyağının kullanımı oldukça yaygındı. Orta Çağ Avrupası'nda bu yağların dışında domuz yağı da mutfaklarda çokça bulundurulurdu. Yine badem, mısır, ceviz, şalgam, kayın kozalağı, pancar, keten, kenevir, hardal, haşhaş, üzüm çekirdeği, ay çekirdeği, kabak ve hint bitkilerinden yağ üretilir ve satılırdı.

XIX. yüzyılın ilk yarısında Hısnımansur kazasında yağ ticareti yapanların mevcudiyeti incelediğimiz nüfus defterinin kayıtlarından anlaşılmaktadır. Adıyaman'da, insanların kullandıkları yağ türleri hakkında adı geçen defterde kayıt bulunmamaktadır. Yine şehirde yağcılık işi yapanların üretici mi, yoksa satıcı mı olduklarıyla ilgili veri mevcut değildir. Kayıtlara göre 1835'te, Adıyaman'da yağ ticareti yaparak geçimini sağlayan üç Müslüman esnaf bulunmaktaydı. Bunlar Yenipınar Camii Mahallesi'nde ikamet eden Yağcı Mehmed ve Yağcı Mustafa ile Kap Camii Mahallesi'nde oturan Yağcı Hüseyin isimli şahıslardı.

50. Zilci

Eski Çağ'dan itibaren insanların zil, çingirak ve çan gibi aletler kullandığı bilinmektedir. Bu aletlerin Eski Mısır'da, Mezopotamya'da, Çin'de, Anadolu'da ve Avrupada tunç dökümden yapıldığına dair rivayetler ve tarihi kaynaklar mevcuttur. Rivayete göre tunç dökümcülerin pîri olan Karun, simya ile uğraşırken tunç yapım yöntemini keşfetmiştir. Hazinesinin zenginliğiyle meşhur olan Karun'un tarihî kişilik olarak Lidya Kralı Kroisos (Krezüs) olduğu kabul edilir. Karun'un keşfettiği tunç alaşımı zil, çingirak ve çan gibi aletlerin yapımı için temel madde olmuştur. MÖ 1200'lerde Mısır'da zil ve çingirağın kullanıldığına dair rivayetler olsa da, bu aletlerin günümüze kadar keşfedilen en eski örneği MÖ 1000'li tarihlerde Asurlulardan kalmadır. Ninova Sarayı'nın kalıntıları arasında 8 cm yüksekliğinde ve 4,5 cm çapında bir zil bulunmuştur³¹³.

Zil, çingirak ve çan insanlar tarafından dünyevî ve dinî amaçlarla, farklı şekillerde kullanılmıştır. Çan ve çingirak gibi aletlerin çoğu zaman dinî amaçlı da kullanıldığı bilinmektedir. Hristiyanlıkta, kiliselerde çanların IV. yüzyıl başlarından itibaren kullanıldığı bilinmektedir. Eski Çağ'dan Orta Çağ'a kadar yüksek

³¹³ Tez, a.g.e., s. 76-77.

rütbedeki din adamları, altundan yapılmış küçük zilleri boyunlarında veya giysilerinin üstünde taşımışlardır. Pers yöneticileri görkemli elbiselerinin üzerine zil veya çingirak takarak dolaşmıştır. Eski Yunan'da balık pazarına taze balıkların geldiği haberi küçük çanlarla duyurulmuştur. Kale muhafızları yaklaşan düşmanı zil çalarak haber vermişlerdir. Savaşçılar, atlarını ve savaş arabalarını zil ve çingiraklarla süslemişlerdir. Romalılar, hamamların açılışını ve toplantıların başlangıcını çan sesiyle dururmuşlardır. Arabacılar, karşıdan gelen arabayla çarpışmamak için sokağın başında asılı duran çana vurarak işaret vermişlerdir. İbret olsun diye şehirde dolaştırılan veya idama götürülen suçluların boyunlarına zil veya çingirak takılmıştır. Çobanlar, merada otlatılan hayvanların boyunlarını zil ve çingirakla süslemişlerdir. Sürüden uzaklaşan veya kaybolan hayvan, boynuna takılan zilin çıkardığı ses sayesinde kolayca fark edilmiş ve bulunmuştur. Evlerin kapılarına takılan küçük bir zil veya çingirak sayesinde dışarıdan birinin geldiği anlaşılmıştır. Gelen kişi, zile dokunarak ses çıkarmasını sağlamış, içeridekiler de, zil sesiyle kapının açılması gerektiğini anlamışlardır³¹⁴.

Yukarıdaki bilgiler Anadolu'da çok eski devirlerden beri zil ve çingirağın kullanıldığına işaret etmektedir. XIX. yüzyılın ilk yarısında Adıyaman'da zil ve çingirağın ihtiyaç duyulan bir alet olduğu muhakkaktır. Kentte ve çevresinde yaşayan Hristiyan toplumun dinî amaçlarla çan ve çingirak ihtiyacı olduğu gibi, tüm ahalinin evlerinin kapılarında ve sokak başlarında kullanmak için bu aletlere gereksinimi vardı. Kentte bulunan askerler, at arabacıları, hayvanlarla taşımacılık yapanlar yük ve binek hayvanlarına zil ve çingirak takarlardı. Hayvancılık yapanlar, özellikle göçerler, merada yayılan hayvanlarının boyunlarına zil takarlardı.

Günümüzde Adıyaman ve çevresinde hayvancılık yapanlar, eski geleneklerini sürdürerek, meralarda ve otlaklarda yayılan hayvanlarının boyunlarına rengârenk ziller takamaya devam etmektedir.

İlk nüfus sayımının kayıtlarına göre, Adıyaman'da zil ve çingirak imal ederek satan iki zilci esnafı bulunmaktaydı. Her iki zilci de Ermeni cemaatindendi. Bunlardan biri Zilci Kerbo'nun oğlu 12 yaşındaki Nikogos'tu. Aynı zamanda hane reisi olan Nikagos, muhtemelen vefat etmiş olan babasının mesleğini devam ettirerek ailesinin geçimini zil yaparak sağlıyordu. Diğer zilci ise artık gözleri görmeyen 70 yaşındaki emektar zil ustası Kirekos'tu.

³¹⁴ Tez, *a.g.e.*, s. 76-79.

B. Diğer Meslekler

Adıyaman'da insanların geçimlerini sağlamak için uğraştığı iş, meslek, sanat ve zanaatlar yukarıda sayılanlarla sınırlı değildi. Sayıları az da olsa, şehirde, yukarıda izah edilenlerden başka işlerle uğraşan meslek erbabı kimseler bulunmaktaydı.

İlk nüfus sayımının yapıldığı 1835 yılında, Adıyaman'da yaşayan gayrimüslim cemaatinden bahçelerinde meyve ve sebze yetiştirerek satan iki bostancı ile bir kasap ve bir kürkçü şehirde faaliyet göstermekteydi. Şehirde hayvan otlatarak geçimini sağlayan dört çoban ve ipek üreterek satan bir kazzaz bulunmaktaydı. Yine kazadaki üç bostancı, tellal, leblebici ve birer tellak, sofacı, odabaşı, kebabçı ve kasap da Müslüman ahalidendi.

İlk nüfus sayımının yapıldığı tarihte Adıyaman'da dilenciler de vardı. Nüfus kayıtlarını tutanlar dilencilerin isimlerinden önce veya sonra lakap olarak *gedâ* veya *sâil* sözcüklerini yazmışlardır. Her iki kelime de dilenci anlamına gelmektedir. Buna göre insanlardan para, yiyecek, giyecek ve çeşitli eşyalar isteyerek dilenciligi meslek edinmiş olan on on şahıs bulunmaktaydı. 1835 yılında Adıyaman'da dilencilik yaparak geçimini sağlayanların tümü Müslüman ahalidendi.

Hısnımansur'da XIX. yüzyıl ortalarına doğru insanların geçimlerini sağladığı iş, meslek, zanaat ve sanat kolları yukarıda açıklanmıştır. Ayrıca şehirde icra edilen tüm meslekler, aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

Müslim				Gayrimüslim			
Çerçi	1	Çubukçu	1	Çerçi	5	Ekmekçi	2
Çulcu	2	Dellal	2	Çulcu	4	Elvâncı	3
Çulha	79	Dükkâncı	3	Çulha	42	Hamal	1
Demirci	1	Gedâ-Sail	10	Demirci	6	Hekim	1
Duhancı	4	Hamamcı	1	Duhancı	1	Kazancı	7
Hallaç	6	Kahveci	10	Hallaç	4	Kılıççı	4
Kalaycı	2	Katırcı	4	Kalaycı	7	Kuyumcu	16
Kasab	1	Kazzaz	1	Kasab	1	Külhancı	2
Keçeci	3	Kebabçı	1	Keçeci	2	Kürkçü	1

HISNIMANSUR (ADİYAMAN)

Köşker	31	Leblebici	2	Köşker	34	Lüleci	2
Nalbant	2	Merkeççi	3	Nalbant	7	Mahsaracı	1
Neccar	2	Mumcu	1	Neccar	3	Makramacı	1
Rencber	205	Odabaşı	1	Rencber	2	Nalçacı	1
Taşçı	1	Oturakçı	19	Taşçı	2	Ölçekçi	2
Terzi-Dikici	27	Sarraç	8	Terzi	2	Papuccu	2
Tüccar	3	Sofacı	1	Tüccar	8	Tahmişçi	1
Abacı	2	Sokucu	4	Basmacı	4	Tarakçı	3
Bostancı	3	Tabak	17	Bostancı	2	Tüfekçi	4
Berber	11	Tellak	1	Boyacı	4	Zilci	2
Bakkal	6	Tuzcu	3	Camcı	2		
Çiftçi	62	Uncu	2	Çilingir	15		
Çoban	4	Yağcı	3	Değirmenci	4		
Toplamlar	Müslim: 556					Gayrimüslim: 218	

Tablo 4. Hisnimansur Merkezde İcra Edilen Meslekler

Nüfusun büyük kısmının kırsal kesimde, nahiyelerde, köylerde ve konargöçer olarak yaşadığı Adıyaman kazasında icra edilen meslekler incelenirken, kırsal kesimde icra edilen meslekler de tespit edilmiştir. Aşağıdaki tabloda şehir merkezi dışında kalan kırsal alanlarda yaşayan insanların uğraştığı mesleklerden tespit edilebilenler listelenmiştir.

	Hane	Çiftçi	Reçber	Çoban	Değirmenci	Çulha	Kalaycı	Kılıççı	Kazancı	Boyacı	Çerçi	Nalbant	Terzi	Tüccar	Hizmetkâr	Toplam
Hisnimansur Ova Köyleri	434	288	1	8	3	1									2	
Hıdıresor Aşireti Yerli Köyleri	156	11														
Turuş ve Havass Köyleri	188	141														
Taşil Nahiyesi Gevuzi Oymağı	80	55														

Taşıl Nahiyesi Mirdısı Oymağı	70	25																
Taşıl Nahiyesi Cihanbeg Oymağı	28	4																
Taşıl Nah. Kâvi Oymağı	37	17																
Kalyon Kâvisi	153	89																
Zırafkan Aşiretleri	415	130			3	1		1	1	1	1	1	1	1	1			
Kömür Kâvisi	339	1																1
Paşa Kâvisi	158	1																
İzol Aşireti	109	1																
Kâhta Kazası Ve Köyleri	360				4	1	2											
Toplam	2.527	763	1	8	3	8	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2	795

Tablo 5. Hısnımansur Köylerinde İcra Edilen Meslekler

V. HİSNİMANSUR'DA SOSYAL HAYAT VE TOPLUMSAL HİYERARŞİ

A. Adıyaman'da Yaygın olarak Kullanılan Lakaplar

İncelediğimiz Hısnımansur nüfus defterinin verilerinden anlaşıldığına göre, XIX. yüzyılın ilk yarısında Adıyaman'da, bedensel veya zihinsel olarak sağlıklı insanlardan farklı olan kişiler toplum tarafından çeşitli lakaplarla anılmışlardır. Ancak herhangi bir özürlü ve sakatlığı olmadığı halde, bazı kişilerin bu tür lakaplarla isimlendirildiği görülmüştür.

Nüfus defterindeki kayıtlara göre, zihinsel özürlü olanlar için kullanılan *deli* lakabı, akli melekeleri yerinde olan bazı şahıslar için de kullanılmıştır. Çünkü akli melekeleri yerinde olmayanlar, nüfus defterinde isimlerinin üstüne *mecnûn* yazılarak belirtilmiştir. *Deli* sıfatı ise, defterde şahısların isimlerinden önce kullanılmıştır. Yine bu kişilerin çoğunun hane reisi olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle *deli* sıfatının lakap olarak kullanıldığı kanaatine varılmıştır. Hısnımansur'da *deli* lakabı Türkçe ve Kürtçe olmak üzere on altı fert için kullanılmıştır. Kelime *deli* formunda defterde on bir defa geçmektedir ki, bunlardan altı tanesi ilgili şahısların babasının lakabıdır. Ayrıca, "*delo*" şeklinde iki defa geçen *deli* sıfatı, babalarının lakabı olarak iki kardeş için kullanılmıştır. Yerel lisanda *deli* anlamında kullanılan *din*³¹⁵ sıfatı iki şahsın, bu sıfatın erkeklere sesleniş biçimi olan *dîno* ise bir kişinin lakabı olarak kullanılmıştır.

Bedensel engelli kişileri tanımlamak için kullanılan lakaplardan biri de az duyan, sağır anlamındaki *kerr* kelimesidir³¹⁶. Bu kelime üç defa *kerr*, on dört defa *kerro* ve dört defa da *kerre* şeklinde kullanılmıştır. Ayrıca yedi şahsın isminden önce *sağır* lakabı kullanılmıştır. Bu kişiler muhtemelen duyma algısı zayıf olan

³¹⁵ D. İzolî, *Ferheng Kurdi-Tirki Türkçe-Kürtçe*, İstanbul: Deng Yay., İstanbul 1992, s. 131.

³¹⁶ İzolî, *a.g.e.*, s. 228.

kişilerdir. Zira sağır olanlar, isimlerinin üstüne sağır yazılarak belirtilmişlerdir. İncelediğimiz defterdeki kayıtlara göre kazada yirmi sekiz şahsa sağır anlamına gelen lakaplardan biri verilmiştir.

Boy ve beden özelliklerini gösteren lakaplar arasında, kısa anlamında *kut* kelimesi kullanılmıştır. Bu sıfat *kut*, *kutto*, *kuttık* ve *kutte* şekillerinde toplam dokuz şahsın lakabı olmuştur. Boyundan dolayı iki kişiye *uzun*, bunun anlamdaşı yerel dildeki *dırêj*³¹⁷ kelimesinin yörede kullanılan şekillerinden biri olan *dırîj* sıfatı da iki kişiye lakap olarak verilmiştir.

İncelediğimiz defterdeki kayıtlara göre, 1835 tarihinde, Adıyaman'da toplam yirmi üç köse lakaplı şahıs bulunmaktaydı. Bu lakaplardan yedisi şahısların babalarının lakabı, biri de şahıs ismidir. Geriye kalan on beş köse sıfatı ise kişiler için lakap olarak kullanılmıştır. Bunların dışında *kör* ve yöresel kullanım şekli olan *kûr* lakabı da yaygın olarak kullanılmış olan lakaplardandır. İsimden önce gelmiş olan *kör* lakaplarının daha çok görme yetisi az olan kişiler için kullanılmış olduğu kanaatindeyiz. Zira *kör* olarak anılan bazı kişilerin çoban ve çulha olarak çalıştıkları tespit edilmiştir. Hısnımansur'da, şahısların veya babalarının isminde *kör* lakabı olan toplam yirmi üç ferdin bulunduğu kayıtlardan ortaya çıkmıştır.

Pek yaygın olmasa da saçı dökülmüş kişilere takılan *kel* lakabı da Hısnımansur'da kullanılmış olan lakaplardandır. Kazada *kel* lakaplı toplam üç kişinin bulunduğu anlaşılmıştır. Bazı bedensel tanımlama lakaplarının ise isimleşmiş olduklarını belirtmekte yarar vardır. Bunlardan en yaygın kullanıma sahip olanı *ihdiyâr* ve *yaşlı* anlamındaki *kal*³¹⁸ sıfatıdır. Adı geçen kelime *e*, *o* ve *i* eklerini almış haliyle, toplam otuz üç şahsın kendisinin veya babasının lakabı olarak kullanılmıştır. Bugün dahi Adıyaman yöresinin kırsalında, halk arasında yukarıda sayılan lakapların kullanıldığı bilinmektedir.

1. Dinî Anlam İfade Eden Lakaplar (Molla, İmam, Hafız, Hacı ve Keşiş)

Hısnımansur kazası nüfus defterine göre, 1835 tarihinde, Adıyaman'da en çok kullanılan dinî anlam içeren lakaplardan biri *molla* lakabıdır³¹⁹. İncelenen defterin kayıtlarında, az da olsa medresede eğitim aldığı için halk arasında *molla* lakabıyla anıldığı düşünülen on dokuz şahıs mevcuttur. Bu kanaate varılma

³¹⁷ İzolî, *a.g.e.*, s. 820.

³¹⁸ İzolî, *a.g.e.*, s. 220.

³¹⁹ Ünal, *Osmanlı Deyimler Sözlüğü*, s. 470, 481; Hamid Algar, "Molla." *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XXX, İstanbul 2005, s. 238-239.

sebebi, defterde kayıtlı şahısların aynı zamanda imam veya müezzin olmalarıdır. Bunların dışında cami mütevellisi ve müderris çocuğu olan molla lakaplı kimseler de mevcuttur. Hısnımansur kazası nüfus defterine göre, şehirde molla lakabı taşıyan toplam yüz elli bir şahıs bulunmaktaydı. Bunların bir kısmı molla, bir kısmı ise yerel söylenişte kullanıldığı gibi *mılla* biçimi ile deftere kaydedilmiştir. *Mılla* terimi, günümüzde azalmış olsa da, Adıyaman yöresinde isim olarak da kullanılmaktadır. Nüfus defterindeki kayıtlara göre, *molla/mılla* lakabını beş kişi isim olarak taşımıştır. Yine kırk iki şahsın babasının lakabı mollaydı. Geriye kalan yüz dört *molla* sıfatını ise, şahıslar isimlerinden önce lakap olarak kullanmışlardır. Molla olarak anılan ve yukarıda gerekçeleri verilen on dokuz şahıstan kaçının medrese eğitimi aldığını saptayacak veriler defterde mevcut değildir. Özellikle kırsal kesimde molla/mılla lakaplı kişilerin çoğunun eğitim almaktan ziyade, az çok dinî bilgisi olan, Kur'an okumayı ve namaz kıldırılmayı bilen kişiler olduğu kanaati gerçeğe daha yakındır.

Bu çalışmanın temel kaynağı olan Hısnımansur kazası nüfus defterinde sık kullanılan dinî sıfatlardan biri de *imam* lakabıdır. Bir cami veya mescitte *imam* ve müezzin olarak hizmet edenler, *görevliler* başlığı adı altında değerlendirilmiştir. Yine görev yeri belirtilmemiş olsa da, defterdeki veriler ışığında, anılan görevleri ifa ettiklerine kanaat getirilenler görevliler listesine dâhil edilmiştir. Bunların dışında kalan *imam* sıfatları ise isim veya lakap olarak kabul edilmiştir. İmam tabirinin köylerde, kimi zaman *İmamo* şekline dönüşerek isim olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. İmam sıfatı kaza merkezinde de bazı şahıslara lakap olmuştur. Bu şekilde şehir merkezinde imam lakabını kullanan on sekiz şahsın bulunduğu anlaşılmıştır. Mesela, Yenipınar Camii Mahallesi'nde iki yaşında bir çocuğun ismi *İmam Hüseyin*'dir. Yine Hısnımansur kazasında, dinî bir görev dışında meslekler icra ettikleri halde *imam* lakabını kullanan şahısların varlığı anlaşılmıştır. Doğancı, Kırklı, Gomikân ve Dişbudak köylerinde beş ve kaza merkezinde altı olmak üzere on bir şahıs *imam* lakabıyla anılmaktaydı.

Kuran-ı Kerim'i tamamen ezberleyen ve sürekli hafızasında tutan kimseler *hâfiz*³²⁰ olarak anılmaktaydı. Bu sıfat, lakap olarak kullanılabilirdiği gibi isim olarak da kullanılıyordu. Hısnımansur kazası nüfus defterinin verilerine göre, kazada on beş şahıs hâfiz olarak anılmaktaydı. Hâfizların tümü şehir merkezinde ikamet etmekteydi. Yine yörede, doğuştan gözleri görmeyen kör kimseler için hafız kelimesinin isim veya lakap olarak kullanıldığı bilinmektedir. Ancak körler

³²⁰ Ünal, *Osmanlı Deyimler Sözlüğü*, s. 283.

ve görme kusuru bulunan şahıslar defterde ayrıca belirtildiği için, hafız lakabının Kur'an'ı ezbere bilenler için kullanıldığı kanaatindeyiz.

Hısnımansur'da yaygın olarak kullanılan lakaplardan biri *hacı* lakabıydı. Dinî vecibesini yerine getirmek amacıyla Hicaz'a gidip gelmiş olan şahıslara *hacı* lakabı verilirdi. Adıyaman ve çevresinde *Hacı* hem lakap, hem isim, hem de baba lakabı veya baba ismi olarak kullanılmaktaydı. Bu çalışmanın kaynağı olan nüfus defterinde kayıtlı olan *hacı* lakaplarından hangisinin dinî amaçla kullanıldığını saptayacak delillere ulaşamamıştır. Hacı sıfatı, kaza merkezinde toplam kırk altı, köylerde ise on dokuz şahsın isminden önce lakap olarak kullanılmıştır. Köylerde otuz yedi kişinin babasının lakabı veya ismi, otuz üç kişinin ise ismi *Hacı*'dir. Hacı tabiri, kaza merkezinde sadece bir kişinin ismi ve dört kişinin de babasının lakabı olarak kullanılmıştır.

Hısnımansur kazası nüfus defterinin kayıtlarına göre, 1835 tarihinde Adıyaman kaza merkezinde dokuz ve Kâhta'da bir kişi, keşiş lakap veya ismiyle anılmaktaydı. Defterin ihtiva ettiği verilere göre, gayrimüslimlerden hane reisi olanların ekseriyetle meslek sahibi oldukları anlaşılmıştır. Meslek sahibi olduğu halde babalarının keşiş olmasından dolayı *keşiş* olarak anılan şahısların da bulunduğu tespit edilmiştir. Bu şekilde keşiş lakabını kullananların kilisede görevli olma ihtimalleri vardır. Defterin kayıtlarına göre, şehirde, keşiş lakabını kullandığı halde, dinî vazife dışında başka iş ve meslekle uğraşan üç kişinin varlığı tespit edilmiştir. Keşiş lakabını kullanan bu şahıslar külhancı, tarakçı ve köşker olarak geçimlerini sağlamaktaydı. Geriye kalanların keşişlik yaptıkları veya geçmişte yapmış oldukları ihtimali kuvvetli olduğundan bu kişiler görevliler kısmında değerlendirilmiştir.

2. Etnik Köken, Yer ve Sülale Belirten Lakaplar

Çalışmamıza kaynaklık eden H. 1251 tarihli Hısnımansur kazası nüfus defterinde insanlar etnik kökenlerine göre bir sınıflandırmaya tabi tutulmamışlardır. Ancak incelememiz sonucu Hısnımansur'da insanların bazen aidiyetleri, ait oldukları millet, kabile ve sülale veya geldikleri yerin adını belirten lakaplarla anıldıkları anlaşılmıştır. Kayıtlara göre kazada *Arap*, *Arapoğlu* ve *Arapzâde* lakaplı on dört kişi, *Çerkezoğlu* lakaplı üç kişi, *Türkmen* ve *Türkmenoğlu* lakaplı üç kişi ve *Kürdoğlu* lakaplı iki şahsın yaşadığı tespit edilmiştir. Yine *Kürdo* isimli bir kişi ile *Zaza* lakaplı bir kişinin de defterde kaydı mevcuttur.

İncelediğimiz defterin verilerine göre Hısnımansur'a sonradan yerleşmiş şahıslara genelde geldikleri yerin ismi lakap olarak verilmiştir. Örneğin, Kap

Camii Mahallesinde iki kişi *Gergerli*, Kâhta'da bir kişi *Geleri*, Kavaklı köyünde bir kişi *Erkenekli*, Eskisaray Camii Mahallesi'nde bir kişi *Erkeneklioğlu*, ikisi şehir merkezinde diğer ikisi Hurik ve Alut köylerinde olmak üzere dört şahıs *Urfalı* anlamında *Ruhalı* lakaplarıyla anılmışlardır. Bunun yanı sıra defterde *Malatyalı*, *Malatyalıoğlu*, *Kürecikli*, *Birimşehirlî*, *Sımilî*, *Komikî*, *Müsürkânlı*, *Tutluoğlu*, *Tutlu*, *Karaçorlu*, *Canikli*, *Salmanlı*, *Eğilli*, *Tutluca karyesinden* şeklinde şahısların memleketlerini gösteren lakaplar isimlerle birlikte kullanılmıştır.

Yer ismi belirten ifadelerin dışında sülale isimleri kişilerin adlarından önce lakap olarak gelmiştir. *Delenbeyoğlu*, *Kürekçioğlu*, *Safaoğlu*, *Bardakçioğlu*, *Kulloğlu*, *Kıplıçakoğlu*, *Tuzcuoğlu*, *Çobanoğlu* ve *Nasırzâde* gibi daha pek çok sülale ismi ifade eden terimler şahıslara lakap olarak verilmiştir.

3. Ağa, Bey ve Efendi Unvanları

Hısnımansur kazası nüfus defterinin kayıtlarına göre, XIX. yüzyılın ilk yarısında, Adıyaman'da, şahısların isimleriyle birlikte “ağa” ve “bey” unvanlarının sıklıkla kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Şehirde, sipahi ve alay beyi³²¹ gibi resmî görevde bulunanların dışında, toplum içerisinde bey ve ağa unvanlarını kullanan kişilerin fazla olduğu tespit edilmiştir. Toplumda neredeyse okuma yazma bilen herkes için *efendi* unvanı kullanılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde beylerbeyi rütbesinde olanlar için “paşa”, sancak beyleri için “bey” unvanları kullanılırdı. Tımar ve zeamet sahipleri, Dergâh-ı Âli kapıcıbaşları, altı bölük halkı gibi askerî zümre mensupları, cami ve vakıf mütevellileri “bey” unvanını kullandıkları gibi cami cemaatinden bazı kimseler de bu unvanı taşıyabilmekteydi. Yine “beşe” ve “çelebi” unvanlı kişilerin dışında, her tür unvan sahiplerinin oğulları “bey” unvanını kullanabilmekteydi. Hiçbir unvan olmayan kişilerin erkek çocukları da “bey” unvanını taşıyabilmekteydi. “Ağa” unvanını da yeniçeri zabitleri, beşli ağaları, bazı tımar sahipleri ve beylerbeylerin kapı halkına mensup olanlar ile müteferrikalar kullanmaktaydı. Bazen aynı kişiler için bey veya ağa unvanlarının birlikte kullanıldığı da görülebilmekteydi³²².

XIX. yüzyılda *ağa* unvanının askerler, zaptiyeler, aşiret reisleri ve eşraf tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Mülkiyede ise bütün memurlar “bey” ve “efendi”

³²¹ Midhat Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lügatı*, Enderun Kitabevi Yay., İstanbul 1986, s. 14.

³²² Turan Açık “Bey’likten Ağa’lığa: 17. Yüzyılın İlk Yarısında Trabzon’da Unvan Enflasyonu”. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 16 (Bahar 2014), s. 17-23.

unvanlarını taşıyabiliyordu. Mülkî bir memur; görevi ve rütbesi ne olursa olsun bey, efendi veya beyefendi unvanlarından biriyle adlandırılabilirdi³²³.

“Bey” ve “ağa” unvanı kullananlar ile bey ve ağa çocuğu olanların toplum içerisinde nüfuzlu kimseler olarak kabul edildiği muhakkaktır. Nitekim Osmanlı toplumunda miras yoluyla (babadan, şeyhten) veya yolsuzlukla elde edilen “şeyhlik, dervişlik, müritlik, dedelik, seyyidlik, çelebilik, babalık, nakiplik, halifelik, beylik, paşalık, ağalık, hacılık, hafızlık, hocalık, mollalık, beyefendilik, hanımevendilik” gibi unvan ve lakaplar kullanıcısına halk arasında nüfuz ve itibar sağlardı³²⁴. Günümüzde bile bey ve ağa unvanlarının, özellikle kırsal kesimde, bu anlamda kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Adıyaman’da, 1835 yılında, *bey* unvanına sahip kırk, *ağa* unvanına sahip on dört şahsın bulunduğu incelenen nüfus defterinin kayıtlarından tespit edilmiştir.

B. Yönetici Zümre

1. Mülkî ve Askerî Görevliler

Bu çalışmanın kaynağı olan Hısnımansur kazası nüfus defteri, kazada görevli olan mülkî ve askerî memurlar ile emeklilerin isimlerini tespit etmeye yarayan veriler ihtiva etmektedir. Defterin kayıtlarında, bazı şahısların isimlerinden önce veya sonra görev ve unvanlarının da yazılı olduğu anlaşılmıştır. Bu kayıtlardan hareketle, nüfus sayımının yapıldığı esnada kazada mevcut askerî ve mülkî görevlileri tespit etmek mümkün olmuştur. Kayıtların ihtiva ettiği verilerden, nüfus yoklamasının yapıldığı dönemde, kazada Mehmed Arif Efendi’nin kadı, Mehmed Ağa’nın alay beyi, Hasan Efendi’nin müftü ve Abdurrahman Efendi’nin vaiz olarak vazife yaptıkları anlaşılmıştır. Kazada bulunan diğer mülkî ve askerî görevliler ile emeklilerin isimleri de verilerden tespit edilmiştir. Bulgulara göre 1835’te Adıyaman’da askerî ve idarî görevi bulunan şahıslar ile kazada emekli olarak yaşayan eski vazife sahiplerinin isimleri, yaşları ve ikamet ettikleri mahalleler tablolar halinde gösterilmiştir.

³²³ Oliver Bouquet, *Sultanın Paşaları (1839-1909)*, (Çev: Devrim Çetinkasap), İş Bankası Yay., İstanbul 2016, s. 128-130.

³²⁴ Neşet Çağatay, (1972). *Türkiye’de Gerici Eylemler (1923’ten Buyana)*. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., Ankara 1972, 1972: 19-20.

HISNIMANSUR (ADİYAMAN)

Görevi	Adı	Yaşı	İkamet Yeri
Kadı	Mehmed Arif Efendi	33	Kap Camii Mahallesi
Alay Beyi	Mehmed Ağa	55	Çarşı Camii Mahallesi
Müftü	Hasan Efendi	45	Çarşı Camii Mahallesi
Nakib	Nakib Efendi	30	Yenipınar Camii Mah.
Vaiz	Abdurrahman Efendi	55	Kap Camii Mahallesi
Müderris	Mehmed [Efendi]	45	Camii Kebir Mahallesi
Müderris	Abdurrahman Efendi	70	Kap Camii Mahallesi
Müderris	Osman Efendi	80	Yenipınar Camii Mah.
Mahkeme Kâtibi	Hâfız Efendi	65	Yenipınar Camii Mah.
Mescid Mütevellisi	Molla Mehmed [Efendi]	60	Camii Kebir Mahallesi
Camii Kebir Mütevellisi	Mehmed [Efendi]	40	Camii Kebir Mahallesi
Eşkinici	Sipahi Mehmed	30	Çarşı Camii Mahallesi
Sipahi	Abdi Bey	30	Çarşı Camii Mahallesi
Eşkinici	Murtaza	30	Çarşı Camii Mahallesi
Eşkinici-Sipahi	İmamoğlu Mehmed	30	Çarşı Camii Mahallesi
Eşkinici	Hamza	25	Kap Camii Mahallesi
Sipahi	Abo	25	Kap Camii Mahallesi
Sipahi	Veli	25	Kap Camii Mahallesi
Eşkinici	Sipahi Ali	25	Eskisaray Camii Mah.

Eşkinici	Sipahi Yusuf	15	Eskisaray Camii Mah.
Sipahi	Sipahi Mehmed Bey	70	Eskisaray Camii Mah.
Sipahi	Tersenoglu Mustafa	50	Çat Köyü
Sipahi	Ali	35	Kalyon Köyü
Sipahi	Hüseyin Kemi	80	Kalyon Köyü
Sipahi	Osman	30	Kalyon Köyü
Sipahi	Mehmed Bey	40	Karacaviran Köyü
Sipahi	Osman	40	Horik Köyü
Sipahi	Mehmed	60	Ağgevir Köyü
Sipahi	Yusuf	18	Hemşik Köyü
Eşkinici	Tuzcuoğlu Feyzullah'ın oğulluğu Abdurrahman	25	Kap Camii Mahallesi
Sipahi	Çiftçi Mehmed'in kardeşi Kalender	18	Yenipınar Camii Mah.
Sipahi	Hacı Mustafa oğlu Mehmed Kudsi	25	Camii Kebir Mahallesi
Sipahi	Mame Ronık oğlu Haso	20	Kazaz Köyü

Tablo 6. Mülkî ve Askerî Görevliler

2. Mahalle Muhtarları

Osmanlı Devleti'nde, Tanzimat Dönemi'nin hemen öncesinden itibaren, mahalli idareciler zümresine muhtarlar da dâhil olmuştur. 1835'te Hısnımansur kazasında, ilk nüfus yoklamasının yapıldığı esnada tutulan nüfus defterinin kayıtları yörede muhtarlık teşkilatının kurulmuş olduğunu göstermiştir. Defterin kayıtlarından bazı mahalle muhtarlarının isimleri tespit edilebilmiştir. Kazada mevcut bulunan ve isimleriyle birlikte unvanları deftere kaydedilmiş olan muhtarların isimleri ve görevli oldukları mahalleler aşağıda gösterilmiştir.

Mahalle	Adı	Görevi
Cami-i Kebir	Kurtbeyoğlu Mehmed	Muhtar-ı Evvel
Cami-i Kebir	Abdi oğlu Ömer	Muhtar-ı Sani
Çarşı Camii	Evlâd oğlu Hacı Abdurrahman	Muhtar-ı Evvel
Çarşı Camii	Mehmed oğlu Yusuf	Muhtar-ı Sani
Kap Cami	Berber Hacı Ömer	Muhtar-ı Evvel
Kap Cami	Çulha Mehmed	Muhtar-ı Sani
Yenipınar Camii	Çulha Mehmed	Muhtar-ı Evvel
Yenipınar Camii	Berber Mehmed	Muhtar-ı Sani
Eskisaray Camii	Terzi Mustafa	Muhtar-ı Evvel
Eskisaray Camii	Çulha Osman	Muhtar-ı Sani
Zımmiyan Haneleri	Nalbant Başı	İhtiyarı
Zımmiyan Haneleri	Tüccar Bedo	İhtiyarı
Zımmiyan Haneleri	Külhancı Keşiş	İhtiyarı
Nasranlı Haneleri	Köse İvanes	İhtiyarı
Nasranlı Haneleri	Balta oğlu Keşiş	İhtiyarı

Tablo 7. Muhtarlar

3. Din Görevlileri

Hısnımansur'da ilk nüfus sayımının yapıldığı 1835'te, tutulan nüfus defterinin kayıtlarından, yönetici zümreden sayılan bazı imamların isimleri tespit edilmiştir. Aşağıda isimleriyle birlikte unvanları ve görev yerleri deftere kaydedilmiş imamların listesi bulunmaktadır.

Adı	Yaşı	Görevi	Görev Yeri	İkamet Ettiği Mahalle
Bekir Efendi	65	İmam		Camii Kebir
Molla Mehmed	50	İmam	Koca Mescidi	Ömer Camii Kebir
Molla Abdurrahman	45	İmam	Hacı Camii	Ömer Camii Kebir
İmam Hüseyin	45	Hatip		Camii Kebir
Molla Bekir	40	İmam		Çarşı Camii
Molla Ömer	50	İmam		Çarşı Camii
Molla Ömer	30	İmam	Hacı Süleyman Mescidi	Çarşı Camii
Hafız Mustafa	30	İmam	Musalla Mescidi	Çarşı Camii
Molla Receb	20	İmam		Kap Camii
Molla Hacı	45	İmam		Kap Camii
Dellal Molla	70	İmam		Kap Camii
Molla Mehmed	25	İmam		Yenipınar Camii
Mehmed Efendi	60	İmam	Sıratut	Yenipınar Camii
Molla Mehmed	35	İmam	Camii Kebir	Yenipınar Camii
Hafız İmam Halil	45	İmam		Eskisaray Camii
Mehmed Efendi	60	İmam		Eskisaray Camii
Molla Lütfullah	45	İmam		Eskisaray Camii
Molla Mehmed	55	Müezzin		Camii Kebir
Molla Yusuf	50	Müezzin		Camii Kebir

Kör Ahmed	30	Müezzin	Camii Kebir
Hacı Ali	70	Müezzin	Kap Camii
Mehmed Efendi	40	Müezzin	Yenipınar Camii
Mehmed	25	Müezzin	Yenipınar Camii
Molla Halil	45	Müezzin	Yenipınar Camii

Tablo 8. İmam, Hatip ve Müezzinler

Hristiyanlıkta manastır rahibi, ileri gelen din adamı, rahip, papaz, âlim ve zahit kişi anlamında kullanılan *keşiş* deyimini³²⁵ 1835'te Adıyaman'daki gayrimüslim cemaat fertleri tarafından dinî bir lakap olarak kullanılmıştır. Hısnımansur kazası nüfus defterinde kayıtlı *keşiş* sıfatı, bazı şahıslar için hem lakap, hem de isim olarak kullanılmıştır. Defterde *keşiş* lakabıyla anılan on şahıs kayıtlı bulunmasına rağmen, bunların içinde keşişlik dışında bir meslekle uğraşanlar mevcuttur. Keşiş unvanına sahip olan kişilerin bir kilise veya manastırda vazifeli olup olmadığıyla ilgili defterde herhangi bir kayıt mevcut değildir. Bu sebeple 1835'te Adıyaman'da, gerçekte kaç kişinin dinî anlamda keşiş olduğunu tespit etmek mümkün olmamıştır. Kayıtlardan anlaşıldığına göre, şehirde yaşayan gayrimüslim ahalinin çoğu bir meslek sahibidir. Defterin verilerine göre iş ve meslek sahibi olup da keşiş sıfatını taşıyan şahısların dinî görevli olmadığı kanaatine varılmıştır. Dinî vazifeli keşişlerin kilise dışında başka iş yapmadığı kanaatindeyiz. Defterde mesleği belirtilmemiş ve *keşiş* unvanına sahip yedi şahıs tespit edilmiştir. Bunlardan dördü zımmiyan hanelerinde, ikisi Nasranlı hanelerinde, biri de Kâhta'da kayıt altına alınmıştır. Burada belirtilmesi gereken bu kişilerin hepsinin keşiş olduğu iddiasında olduğumuzdur. Zira hiçbirinin görevli oldukları mabetler belirtilmemiştir. Defterde kayıtlı olan keşişler; zımmiyan hanelerinden Bogos Keşiş, Keşiş, Mıgırdic Keşiş ve Kerebed Keşiş; Nasranlı hanelerinden Nasranlı Keşiş ve Baltaoğlu Keşiş ile Kâhta'dan Keşiş Kesper'dir.

³²⁵ *Kamûs-ı Türkî*, s. 1180; Ayverdi, *a.g.e.*, s. 1684.

C. Askerlik Görevinde Bulunanlar

Bilindiği gibi XVI. yüzyıl sonlarından itibaren bozulmaya başlayan Yeniçeri Ocağı, XVIII. ve XIX. yüzyıllarda yeniliklere ayak direyen bir kurum halini almıştır. Bir asker ocağı olmaktan çıkarak bozguncu bir güruha dönüşen yeniçeriler, tahttan padişah indirecek kadar büyük isyanlar çıkarmaya başlamışlardır. Yine 1826'da büyük bir isyana kalkışan yeniçerileri alt eden II. Mahmud, Yeniçeri Ocağı'nı lağvetmiş ve yerine Asâkir-i Mansûre-i Muhammedîye adıyla modern bir ordu kurmuştur. Milli bir ordu olan Asâkir-i Mansûre'nin askere alma nizamnamesine göre, aylak takımı ve mühtediler hariç tutulmak kaydıyla, öncelikle yaşları on beş ile otuz arasında olanların askere alınması kararlaştırılmıştır. Nizamnameye göre güçlü ve kuvvetli olan şahıslardan, kırk yaşına kadar olanların askere alınmasına imkân tanımıştır. Nizamname, on beş yaşından küçük olanlardan, orduya katılmak isteyen çocukların da askere alınmasına zemin hazırlamıştır. Nizamnameye göre yaşları küçük, gönüllü çocukların orduya katılmadan önce Şehzadebaşı'ndaki eski Acemi Ocağı Kışlası'nda hazırlayıcı talime tabi tutulması zorunlu hale getirilmiştir. Yine Asâkir-i Mansûre'de hizmet edenler için on iki yıllık bir hizmetten sonra emeklilik hakkı getirilmiştir³²⁶.

İncelediğimiz nüfus defterine göre, H. 1251 yılında, Asâkir-i Mansûre ordusunda Hısnımansur ahalisinden toplam on bir kişi asker olarak bulunmaktaydı. Nüfus kaydını tutan kâtipler, askerlik hizmetinde bulunan şahıslar için "Asâkir-i Mansûr, Asâkir-i Mansûrî, Asâkir-i Mansûre'ye gitti, Asâkir-i Mansûr'a gitti ve Asâkir-i Mansûr'a gitmiş" gibi ifadelerle deftere not düşmüştür. Defterdeki veriler ışığında, Adıyaman'dan orduya katılıp 1835/1836 yıllarında hâlâ askerde bulunanların isimleri tespit edilmiştir. Askerde bulunan şahısların adları, yaşları ve ikametlerinin bulunduğu yerler aşağıda tabloda gösterilmiştir.

Yine çalışmamıza esas olan nüfus defterindeki verilerden tespit ettiğimize göre, 1835/1836 yıllarında Adıyaman'dan Asâkir-i Mansûre'ye katılmış olup, sayımın yapıldığı esnada orduda bulunan şahısların yaş ortalaması 19'dur. Yukarıda adı geçen yeni kurulmuş olan orduya asker alma nizamnamesine göre, askere alınacak kişilerin on beş ile otuz yaş arası olması şart koşulmuştur. Ancak on beş yaşın altında olanların da askere alınabilmesine imkân veren nizamnameye göre, küçük yaştaki askerlerin eğitim için talimhaneye gönderilmesi şart koşulmuştur. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi Adıyaman'dan yeni orduya katılanlardan

³²⁶ Abdülkadir Özcan, "Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, III, İstanbul 1991, s. 457-458.

beş kişi on beş yaşından küçük olduğundan askerlik için hazırlayıcı talime tabi tutulmak için İstanbul'da bulunan Şehzadebaşı semtindeki eski Acemi Ocağı Kışlası'na gönderilmişlerdir. Bu durumda fiilen orduda silah altında bulunan Adıyamanlı asker sayısının altı olduğu ortaya çıkmıştır.

Adı	Yaşı	Nüfusa Kayıt Yeri	Düşülen Not
Mehmed	12	Camii Kebir Mahallesi	Asâkir-i Mansûrî
Rençber Süleyman oğlu Ali	12	Camii Kebir Mahallesi	Asâkir-i Mansûrî
Bostancı Şeyh Ali oğlu Osman	10	Yenişar Camii Mahallesi	Asâkir-i Mansûra gitti
Mustafa	12	Yenişar Camii Mahallesi	Asâkir-i Mansûra gitti
Hüseyin oğlu Hasan oğlu Hasan	12	Hıdıresor Aşireti Doğancı Köyü	Asâkir-i Mansûra gitti
İbo oğlu Uso	25	Hıdıresor Aşireti Farhikan Köyü	Asâkir-i Mansûrî
İbi-i Ali-i Celal	25	İzol Aşireti'nin Salah Köyü	Asâkir-i Mansûra gitmiş
Huso	20	İzol Aşireti'nin Salah Köyü	Asâkir-i Mansûra gitmiş
Haso	20	Kâhta merkezinde	Asâkir-i Mansûr
Beki Avıs	35	Kâhta merkezinde	Asâkir-i Mansûr
Osman	25	Abdulharabe Köyü	Asâkir-i Mansûr[a] gitti

Tablo 9. Askerde Bulunanlar

D. Kavas, Faraş, Bekçi ve Hizmetkârlar

Vezirler, paşalar, ileri gelen devlet adamları, yabancı elçi ve konsolosların koruma işiyle görevli memurlara kavas denilmekteydi³²⁷. Hısnımansur kazası nüfus defterinin verilerine göre, 1835 tarihinde, Adıyaman'da teşrifat ve özel muhafızlık görevi yapan bir kavas bulunmaktaydı. Kazada bir kavasın varlığı Hısnımansur'da yöneticiler tarafından resmî teşrifat ve protokol kurallarına önem verildiğini göstermiştir. Kadıya hizmet verdiği düşünülen elli yaşındaki Kavas Osman'ın Eskisaray Camii Mahallesi'nde ikamet ettiği tespit edilmiştir. Şehrin asayişinden sorumlu, elli yaşındaki Bekçi İsmail'in Kap Camii Mahallesi'nde, kazanın çöp toplama ve temizlik işlerinden sorumlu, elli beş yaşındaki Faraş Molla Ömer'in de Camii Kebir Mahallesi'nde ikamet ettiği kayıtlardan anlaşılmıştır.

Hısnımansur kazası nüfus defterinde hizmetkâr olduğuna dair kayıt bulunan on dört şahıs tespit edilmiştir. Bunların on ikisi kaza merkezinde, ikisi de ova köylerinden Çat köyünde ikamet etmekteydi. Bu iki hizmetkâr muhtemelen Çat köyünde ikamet eden sipahinin hizmetinde bulunmaktaydı. Diğer hizmetkârların, en azından bir kısmının kaza merkezinde ikamet eden kadı, alay beyi ve sipahi gibi kişilerin hizmetlerini gördükleri anlaşılmıştır. Hizmetkârlar dışında Çarşı Camii Mahallesi'nde kayıtlı emekli Sipahi Mısto'nun hizmetlerini gören 20 yaşında bir kölesi (gulamı)³²⁸ bulunmaktaydı.

E. Gurbette Bulunanlar

XIX. yüzyılın ilk yarısında Adıyaman ahalisinden bazıları çeşitli sebeplerle memleket dışında, yani gurbette bulunuyorlardı. Bu çalışmanın esas kaynağı olan Hısnımansur kazası nüfus defterinin verileri, yörede 1835'te yapılan ilk nüfus sayımı sırasında, şehirde mevcut bulunmayanların da kaydedildiğini ortaya koymuştur. Nüfus yoklaması yapıldığı esnada, Hısnımansur ahalisinden otuz beş fert kaza dışında bulunmaktaydı. Sayımın yapıldığı dönemde Adıyaman'da mevcut bulunmayan şahısların hangi sebeple gurbette olduklarına dair defterde herhangi bir kayıt mevcut değildir. Yine kazada, nüfus yoklaması yapılırken hazır bulunmayan şahısların çoğunluğunun nerede olduğu da belirtilmemiştir. Sadece defterdeki kayıta, bu şahısların isimlerinin üzerine *gurbette* bilgisinin not düşüldüğü tespit edilmiştir.

³²⁷ İlhan Ayverdi, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, II. Kubbealtı Yay., İstanbul 2011, s. 1630; Ünal, *Osmanlı Deyimler Sözlüğü*, s. 388.

³²⁸ Devellioğlu, *a.g.e.*, s. 293.

Nüfus defterindeki verilerden, altı şahsın gittiği yerin belli olduğu anlaşılmıştır. Bunlardan dördünün Mısır'da bulunduğu defterde kayıtlıdır. Gurbette olduğu belirtilen diğer iki şahıstan birinin Ruha'da (Urfa), diğerinin ise Samsat'ta olduğu da deftere kaydedilmiştir. Nüfus yoklaması sırasında gurbette bulunan şahısların isimleri, yaşları ve nüfusa kaydedildikleri yerler yazılmıştır. İncelenen defterin kayıtlarına göre Hısnımansur ahalisinden 1835'te gurbette bulunanların isimleri ve gitmiş oldukları yerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Nüfus Kayıt Yeri	İsmi	Yaşı	Gittiği Yer
Cami-i Kebir Mah	Rençber Molla Ali'nin Oğlu Mustafa	20	
Cami-i Kebir Mah	Rençber Mustafa	25	
Cami-i Kebir Mah	Hafız Abdo'nun oğulluğu Abdurrahman	18	
Çarşı Camii Mah	Rençber Bekir ve oğlu	80	Mısır
Çarşı Camii Mah	Çulha Mustafa	40	
Çarşı Camii Mah	Rençber Osman	45	Ruha
Çarşı Camii Mah	Rençber Osman'ın kardeşi Mustafa	40	Mısır
Kap Camii Mah	Gergerli Ali'nin oğlu Mustafa	15	
Kap Camii Mah	Berber Mehmed'in oğlu Abdurrahman	20	
Kap Camii Mah	Ruhali Şaban	40	
Yenipınar Camii Mah	Terzi Ömer	40	
Yenipınar Camii Mah	Rençber Ömer	70	
Yenipınar Camii Mah	Hacı Mustafa	60	Mısır
Yenipınar Camii Mah	Hacı Halil kardeşi Mehmed	40	Mısır
Eskisaray Camii Mah	Sipahi Yusuf'un kardeşi Ali	40	

Eskisaray Camii Mah	Emekli Sipahi Hacı Ömer oğlu Mehmed	40	
Eskisaray Camii Mah	Sâil Ömer'in oğlu Mehmed	40	
Eskisaray Camii Mah	Çulha Ali'nin oğlu Mehmed	25	
Kızılcapınar Köyü	Kali Osman'ın oğlu Behram	23	
Kakutlu Köyü	Temiro'nun oğlu Elyo	30	
Hozgirt Köyü	Hüseyin'in oğlu Yusuf	40	
FarhikanKöyü	Abo'nun kardeşi Allo	30	
Şeyhler Köyü	Abı Huse'nin oğlu Mehmed	30	
Korik Köyü	Çiftçi Mehmed	50	Samsad
Kömür Köyü	Kasi Serbıro'nun kardeşi Abuzer	30	
Ağgevır Köyü	Abo'nun kardeşi Mamo	40	
Haydar Uşağı Köyü	İbi Molla'nın kardeşi Mamo	30	
Hemşik Köyü	Ali'nin kardeşi Ömo	25	
Hemşik Köyü	Hasan	40	
Salah Köyü	Hasani Sile'nin kardeşi Mehmed	20	
Kakşir Köyü	Heci Heme'nin oğlu Hamo	20	
Hısımansur Merkez	Çilingir Haço'nun kardeşi Kirbo	30	
Hısımansur Merkez	Basmacı Mırdo'nun Yeğeni Nerso	50	
Hısımansur Merkez	Keşiş	45	

Tablo 10. Gurbette Bulunanlar

F. Emekliler

İncelenen Hısnımansur kazası nüfus defterinde, devlet hizmetinde bulunarak emekli olan dört sipahi için tekaüt kaydı düşülmüştür. Yine defterdeki verilere göre eski bir alay beyi olan Ali Ağa ile eski bir müftü olan Ali Efendi'nin emekli olarak kazada ikamet ettikleri anlaşılmıştır. Ayrıca mesleği askerlik olan, mülkî ve askerî görevliler arasında bulunan yaşları elliden büyük dört kişi emekli olarak değerlendirilmiştir. Seksen yaşındaki Sipahi Hüseyin Kemi, yetmiş yaşındaki Sipahi Mehmed Bey, altmış yaşındaki Sipahi Mehmed ve elli yaşındaki Sipahi Tersenoğlu Mustafa emekliler listesine dâhil edilmiştir. Buna göre, yukarıda isimleri verilen ekmecli sipahilerden başka, 1835/1836'da, Hısnımansur'da tekaüt diye deftere kaydedilmiş veya kazada emekli olarak hayatlarını idame ettiren on şahsın yaşadığı tespit edilmiştir. Kazada yaşayan emeklilere ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Emeklinin Adı	Yaşı	İkamet Yeri
Sabık Alay Beyi Ali Ağa	50	Kap Camii Mahallesi
Müftü-i Sabık Ali Efendi	50	Çarşı Camii Mahallesi
Sipahi Mısto	80	Çarşı Camii Mahallesi
Sipahi Mustafa	50	Eskisaray Camii Mahallesi
Sipahi Hacı Ömer	80	Eskisaray Camii Mahallesi
Sipahi Koca İsmail	70	Eskisaray Camii Mahallesi
Sipahi Mehmed Bey	70	Eskisaray Camii Mahallesi
Sipahi Mehmed Bey	70	Eskisaray Camii Mahallesi
Tersenoğlu Mustafa	50	Çat Köyü
Hüseyin Kemi	80	Kalyon Köyü
Mehmed	60	Ağgevır Köyü

Tablo 11. Emekliler

G. Engelliler

Hısnımansur kazasında 1835'te yapılan nüfus yoklaması esnasında, kazanın nüfusu yazılırken sakat ve özürlü olanlar da kayıt altına alınmıştır. Çeşitli bedensel ve zihinsel engeli bulunan şahıslar deftere kaydedilirken, isimlerinin üst tarafına düşülen bir not ile özürlülerinin ne olduğu belirtilmiştir. Bu notlar *âmâ, kör, şehla, sağır, topal, yek-çeşm, alil, mefruc, sakat* ve *mecnun* şeklinde yazılmıştır.

Bedensel özür ve sakatlık ifade eden notlar dışında, halk arasında yaygın bir kullanıma sahip olan *kör, topal* ve *sağır* gibi sakatlık ve engellilik ifade eden sözcüklerin defterde sıklıkla kaydedildiği tespit edilmiştir. Bu sıfatların isimlerden önce lakap olarak kullanıldığı görülmüştür. İncelenen nüfus defterinin kayıtları, bu tür lakaplarla anılan şahısların gerçekten engelli olup olmadığını ortaya çıkarmak için kesin verileri ihtiva etmemektedir. Ancak bu tür özür ve sakatlık ifade eden lakapları taşıyan şahısların sağlıklı bireyler oldukları yaptıkları iş ve mesleklerden anlaşılmıştır. Zira kayıtlarda, isminden önce *kör* sıfatı kullanıldığı halde, görme yetisi gerektiren mesleklerden biriyle uğraşan şahıslar tespit edilmiştir. Bu nedenle bu tür sıfatların ve engellilik belirten ibarelerin, en azından bir kısmının, körlükten dolayı değil de görme yetisi zayıf oluşu için, ya da sağır kelimesinin duyma yetisinin zayıf olması dolayısıyla lakap olarak kullanıldığı kanaatindeyiz. Hatta bu sıfatlar lakap olarak sağlıklı şahıslara bile verilmiş olabilir. Bugün bile, Adıyaman yöresinde az işiten kişilerin adlarının önünde sağır veya görme yetileri zayıf olan şahısların isimlerinden önce kör lakabı kullanılmaktadır.

Bu çalışmanın temel kaynağı olan Hısnımansur nüfus defterinin kayıtlarına göre, 1835 yılında Adıyaman'da yaşayan sakat ve engelli sayısı oldukça yüksekti. Defterin kayıtlarına göre engellilerin en kalabalık kısmını göz özürlü olanlar oluşturuyordu. Verilerin tetkiki sonucu şehirde kör, tek gözlü ve şaşı gibi görme özürlülerine sahip yüz yirmi dokuz, özürlü ve sakat otuz dokuz, sağır ve dilsiz on dört, topal yirmi altı, çolak on dört, deli, divane ve mecnun yirmi dört, tek kollu ve çolak on dört, iş göremez, hasta ve yaralı on beş ve felçli on şahıs tespit edilmiştir. Defterin kayıtlarından tespit edilen sakat ve engelli şahısların sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

HISNIMANSUR (ADİYAMAN)

Özür Durumu	Sayı	Özür Durumu	Sayı
Yek-çeşm (Bir gözü kör)	68	Altı Parmak	1
Aver (Bir gözü kör)	12	Meflûc (felçli)	10
Âmâ (kör)	41	Alil (hasta)	9
Kör	25	Mazûr	5
Şehlâ (Şaşı)	1	Amel-mânde	2
Sağır	13	Mecrûh (Yaralı)	2
Ahras (dilsiz, lâl)	1	Marazlı	1
Sakat	34	Mecnûn	23
Çolak	14	Divâne	1
Topal	26	Yek-dest	1
Nâ- mizâc	1		
Toplam			290

Tablo 12. Engelliler

VI. GENEL DEĞERLENDİRME

Hısnımansur kazasında, 1835 tarihinde başlanan ilk nüfus sayımı sırasında tutulan nüfus defteri Müslüman ahalinin isimleriyle başlamaktadır. İlk olarak kaza merkezinde yaşayan nüfus mahallelerde, evlerinde yoklanmış ve sadece erkek fertler deftere kaydedilmiştir. Deftere kaydedilirken şahısların isimlerinin yanına çoğunlukla meslekleri de yazılmıştır. Bazılarının mesleği belirtilmezken, bazılarının da lakapları, unvanları, varsa sakatlıkları, bedenî ve zihnî noksanlıkları isimleriyle birlikte belirtilmiştir. Vergi ve askerlik mükellefiyeti açısından önemli olduğu için yoklanan fertlerin yaşları da kayıt altına alınmıştır.

İlk nüfus sayımının kayıtlarından anlaşıldığına göre, şehirde Müslümanların ikamet ettiği beş mahalle yoklamaya tabi tutulmuştur. Müslüman mahalleleri şehirde bulunan camilerin etrafına inşa edilmişti. Defterdeki verilere göre Camii Kebir Mahallesi'nde 155, Çarşı Camii Mahallesi'nde 161, Kap Camii Mahallesi'nde 173, Yenipınar Camii Mahallesi'nde 149 ve Eskisaray Camii İbrahim Paşa Mahallesi'nde 134 olmak üzere toplam 772 Müslüman hanesi bulunmaktaydı. Şehrin Müslüman ahalisinden 1.731 şahıs deftere kaydedilmiştir. Bu rakamlardan hareketle, 1835'te, Adıyaman kaza merkezi Müslüman nüfusunun tahmini olarak 4.246 civarında olduğu ortaya çıkmıştır. Nüfus yoklaması sırasında isim ve şöhretleri tespit edilen fertler deftere kaydedilmiştir.

Hısnımansur kaza merkezinin Müslüman nüfusu yoklanıp kayıt altına alındıktan sonra sıra kırsalda yaşayanların kaydına gelmiştir. 1835'te Adıyaman kırsalında hem yerleşik, hem de göçebe nüfus bulunmaktaydı. Kırsal nüfus kaydedilirken yerleşik olanlar ve göçebeler karışık olarak deftere yazılmıştır. Bu incelemede ise, ilk olarak yerleşik kırsal nüfus değerlendirilmiştir. Ardından konargöçer hanelere yer verilmiştir.

Adıyaman'da yapılmış ilk modern nüfus sayımı olan bu yoklamanın kayıtlarına göre, kazaya bağlı 38 ova köyünde 434 hane bulunmaktaydı. Bu hanelerde

ikamet eden 940 ferдин ismi deftere kaydedilmiştir. Sayımın yapıldığı tarihte ova köylerinde yaklaşık olarak 2.387 nüfusun yaşadığı tahmin edilmiştir. Ova köylerinde nüfus defterine kaydedilen şahısların isimleri ekte yer almaktadır.

İlk nüfus yoklamasının yapıldığı 1835 tarihinde, Hısnımansur kazası kırsalında hayat süren aşiretlerden biri Hıdırsorlu (Hıdırsor/Hızırşor) Aşiretiydi³²⁹. Rışvanların Hıdır Soranı Cemaati³³⁰ adıyla da zikredilen bu aşiretin bir kısmı göçebe olarak yaşamını devam ettirirken bir kısmı XVIII. yüzyılın ilk yarısında yerleşik hayata geçmişti. Konargöçer hayat tarzını devam ettirenler küçükbaş hayvan beslemekteydiler. Yaptıkları iş gereği yaz mevsiminde serin olan yükseklerdeki yaylaklara (yayla), kış geldiğinde ise nispeten daha ılık olan ova ve vadilerdeki kışlaklara göç ediyorlardı. Yerleşik hayata geçen Hıdırsorlu Aşireti'nin kolları, hayvancılık yapmaya devam etmekle birlikte tarımla da uğraşmaya başlamışlardı. Bu çalışmada incelenen defterin verilerine göre, aşiretten yerleşik hayata geçenler sekiz köyde yaşamaktaydı. Aşiretin yerleşik ve göçebe nüfusu sırayla deftere kaydedilmiştir. Buna göre aşiretin sekiz köyü ve göçerlerinden toplam 307 hane yoklamaya tabi tutulmuştur. Yoklanan hanelerden 932 şahıs nüfus defterine kaydedilmiştir. Bu verilerden hareketle, 1835 yılında Hıdırsorlu Aşireti'nin yaklaşık olarak nüfusunun 1.688 civarında olduğu tahmin edilmiştir. Aşiretin yerleşik ve göçebe nüfusundan deftere yazılan şahısların isimleri, yaşları, lakap, meslek ve varsa başka özellikleri defterdeki aslına uygun olarak ekte gösterilmiştir.

XIX. yüzyılın ilk yarısında Adıyaman yöresinde yurt tutmuş olan Hıdırsorlu Aşireti'nin bir kolu da Yusuf Şehin Oymağı'ydı. Bu oymak Hısnımansur'da ilk nüfus sayımının yapıldığı dönemde henüz yerleşik hayata geçmemişti. Oymak, Adıyaman yöresinde hayvancılık yaparak konargöçer bir yaşam tarzı sürdürmekte, kışın kışlaklarda yazın da yaylaklarda konaklamaktaydı. Hıdırsorlu Aşireti'nin kolu olan Yusuf Şehin Oymağı'ndan nüfus defterine kaydedilen şahısların isimleri ve yaşları kayıtlara uygun olarak ekte verilmiştir.

Adıyaman'ın güneyinde Bozova yolu üzerinde bulunan Turuş köyü ve çevresindeki topraklar Osmanlı Devleti zamanında has (Havass-ı Humâyûn)

³²⁹ Türkay'ın *Hıdır, Hıdırlı ve Hıdıranlı* şeklinde kaydettiği üzere Rışvan Aşireti'nin bir kolu olan Hıdırlı Aşireti yoğun bir şekilde Halep, Rakaka, Maraş, Adana, İçel, Malatya ve Hısnımansur çevresinde konargöçer olarak yaşamaktaydı. Aşiretin bazı kolları Suriye'den Batı Anadolu'ya kadar uzanan farklı bölgelere kadar yayılmıştır. Bu aşiretin Hıdırsorlu/Hıdırsorlu kolu ise yoğun olarak Malatya ve Hısnımansur yörelerini mesken tutmuştur. Cevdet Türkay, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler*, İşaret Yay., İstanbul, 2005, s. 358.

³³⁰ Faruk Söylemez, *Osmanlı Devleti'nde Aşiret Yönetimi/Rışvan Aşireti Örneği*, Kitabevi Yay., İstanbul 2011, s. 20-21.

topraklardandı. Buraların gelirleri tımar ve zeametlerden farklı olarak doğrudan devlet hazinesine gönderilirdi. Has arazilerin vergileri mukataalara ayrılır ve aracılar vasıtasıyla tahsil edilirdi. Has arazi olan Turuş ve çevresi *Turuş Havassı (Turuş ve Tevâbii)* olarak anılırdı. Turuş mukataasında on sekiz köy bulunmaktaydı. Hısnımansur'da uygulanan ilk nüfus sayımında, bu mukataadan yoklanan 188 haneden 465 ferдин ismi kayıt altına alınmıştır. Bu rakamlardan hareketle, bahsedilen tarihte Turuş ve bağlı on sekiz köyde (Turuş ve Tevâbii Mukataası) yaşayan nüfus tahmini olarak 1.034 civarındaydı. Turuş Havassı köylerinde 1835'te kayda geçirilen şahısların isimleri, yaşları, varsa iş, meslek ve görevleri nüfus defterindeki aslına uygun olarak ekte verilmiştir.

Hısnımansur'un göçebe aşiretlerinden biri de Rumiyan Aşireti'dir³³¹. Rumiyanlar da diğer konargöçerler gibi küçükbaş hayvan besler, yazı yaylaklarda kışı da kışlaklarda geçirirlerdi. Yörede 1835'te yapılan nüfus sayımında bu aşiret de yoklamaya tabi tutulmuştur. Aşiretin sayılan 106 hanesinden 199 şahıs nüfus defterine kaydedilmiştir. Bu veriye göre, aşiretin nüfusunun 583 civarında olduğu tahmin edilmiştir. Kaydedilen şahıslarla ilgili olarak defterde yer alan bilgiler ayrıca ekler kısmında yer almaktadır.

Bir nahıye olarak idare edilen *Taşil/Taşel* yöresinde 4 oymak ve 31 köy halinde çeşitli aşiret ve oymaklar yaşamaktaydı. Yörede 1835'te uygulanan nüfus yoklamasında Gavuzi, Mırdısı, Cihanbeg ve Taşil Kavisi oymaklarından toplam 215 hane sayılmıştır. Taşil yöresi dâhilindeki tüm oymak ve köylerden 453 şahıs deftere kaydedilmiştir. Bu çalışmada, yukarıda açıklanan nüfus tahmin yöntemi-ne göre, hane reisleri esas alınarak yapılan hesaplama ile Taşil yöresinin toplam nüfusunun yaklaşık olarak 1.183 olduğu tahmin edilmiştir. Nüfus yoklaması sırasında aşiretten deftere kaydedilen köyler ve şahıslarla ilgili bilgiler ekler kısmında yer almaktadır.

Hısnımansur kazası dâhilinde yaşayan Kalyon Kavisi Aşireti'nin³³², XIX. yüzyılın ilk yarısında yerleşik hayata geçtiği incelediğimiz nüfus defterinin kayıtlarından anlaşılmıştır. Aşiretin bir kısmı hayvancılık yaparak yaylak ve kışlak arasında, yaz ve kış olmak üzere senede iki defa yer değiştirmeye devam etmiştir.

³³¹ Rışvan Aşireti'nin bir kolu olan Rumiyan Cemaati Hısnımansur, Malatya, Siverek, Nizip, Birecik, Ayntâb, Rakka, Erzurum, Kars, Çıldır, Ahıska, Sivas, Tokat, Karaman ve Aydın yörelerine dağılmıştır. Konargöçer bir hayat tarzı benimseyen Rumiyanlar Türkmen Eradı olarak anılmışlardır. Türkay, *a.g.e.*, s. 453.

³³² Kalyon Kavisi Aşireti Malatya sancağı, Hısnımansur kazasının Taşil nahiyesinde yurt tutmuştur. Türkay, *a.g.e.*, s. 387.

Yerleşik hayata geçen aşiret mensuplarından önemli bir kısmı çiftçilik yapmaya başlamıştır. Nitekim köylerde yaşayanlardan 89 hanenin çiftçilik yaptığı defterin kayıtlarından anlaşılmıştır. Çiftçiler dışında mesleği deftere kaydedilmiş olan kimse mevcut değildir. 1835 tarihinde Kalyon Kavisi Aşireti 18 köyde yerleşik olarak yaşamaktaydı. Bölgede yapılan ilk nüfus sayımında aşiretten yoklanan 153 haneden 326 şahıs kayıt altına alınmıştır. Hane sayısından hareketle aşiretin tahmini nüfusu tespit edilmiştir. Buna göre ilk nüfus sayımının yapıldığı tarihte Kalyon Kavisi Aşireti'nin tahmini nüfusu 842 civarındaydı. Nüfus defterine kaydedilen şahısların isimleri, yaşları ve meslekleri gibi bazı özellikleri ekler kısmında verilmiştir.

XIX. yüzyıl ortalarında Hısnımansur yöresinde Zırafkan [Zıravkan]³³³ olarak bilinen bölgede çeşitli aşiretler yaşamaktaydı. Adı geçen bölgede iskân edilmiş olan aşiretlerin isimleri bu araştırmanın kaynağı olan Hısnımansur nüfus defterinde özel olarak zikredilmemiş, tümü Zırafkanlı adıyla kayıt altına alınmıştır. Bu aşiretler, iskân edilmiş göçebe gruplardan oluşmaktaydı. Yaylak ve kışlak arasında konargöçer yaşam tarzı devam etmekteydi. Yine bu aşiret kollarından hatırı sayılır sayıda hane geçimini sağlamak için tarımla uğraşmaya başlamıştı. Yörede yapılan ilk nüfus sayımının verilerine göre, yöredeki 33 köyde yaşayanlardan 130 hane geçimini çiftçilik yaparak sağlıyordu. Kayda geçirilen fertlerden çoğunun mesleği deftere yazılmamıştır. Yörede yapılan ilk nüfus sayımı sırasında yoklanan 415 haneden 776 fert nüfus defterine kaydedilmiştir. Hane sayılarından hareketle 1835 tarihinde Zırafkan köylerinde yaşayan toplam nüfusun tahmini olarak 2.282 civarında olduğu kanaatine varılmıştır. Zırafkan yöresindeki köylerde ayrıca gayrimüslim nüfus da yaşamaktaydı. Gayrimüslim nüfus, ilgili başlık altında ayrıca değerlendirilmiştir. Zırafkan köylerinde yaşayanlara ilişkin kayıtlar, nüfus defterindeki verilere uygun olarak ekler kısmına ilave edilmiştir.

Hısnımansur yöresinde bulunan Kömür Kavisi Aşireti³³⁴ yerleşik hayata geçmiş aşiretlerden biriydi. Ancak aşiretin göçebe yaşamı tamamen sona ermiş değildi. Yörede 1835'te uygulanan nüfus yoklaması sırasında, çiftçilik yapan 40 yaşındaki Çiftçi İbo'nun dışında aşiretten kimsenin mesleği deftere yazılmamıştır. Kayıtları tutan memurlar, hayvancılık yaptıkları için geçim koşulları gereği yaylaklar ve kışlaklar arasında konargöçer olarak yer değiştiren aşiret mensuplarının

³³³ 1869 tarihli Diyarbekir Vilayet Salnamesi'nde Zırafkan bir nahiye olarak kayıtlıdır. Said Öztürk, *Osmanlı Salnamelerinde Adıyaman*, Adıyamanlılar Vakfı Yay., İstanbul 2006, s. 49

³³⁴ Konargöçer Ekrad taifesinden olan Kömür Kavisi Aşireti yoğun olarak Malatya ve Hısnımansur yörelerinde yurt tutmuştur. Türkay, *a.g.e.*, s. 472.

mesleklerini ayrıca deftere yazma gereği duymamışlardır. XIX. yüzyılın ilk yarısında uygulanan nüfus yoklaması sırasında, Kömür Kavisî Aşireti'nin yerleştiği 13 köy yoklanmış ve bu köylerden 339 hane sayılmıştır³³⁵. Yoklanan bu hanelerden kayıt altına alınan erkek sayısı 678'dir. Aşiretin tahmini toplam nüfusunun ise 1.685 civarında olduğu anlaşılmıştır. 1835 tarihinde, Kömür Kavisî Aşireti köylerinde yaşayanların isimleri ve yaşları defterdeki veriler ışığında ekte verilmiştir.

Adıyaman yöresinde yurt tutan aşiretlerden biri de Paşa Kavisî'dir. Kalabalık gruplardan oluşan Kavi Aşireti birçok oymaktan oluşmuştur. Bunlardan biri de Paşa Kavisî adıyla anılmıştır. Adı geçe oymak, XIX. yüzyıl ortalarında köylerde iskân edilmiş aşiret kollarından biriydi. Küçükbaş hayvan besleyerek hayatlarını sürdüren oymak mensupları, yazın serin olan yaylalara göç etmekte, kışın da yaylaya göre nispeten ılık olan köylerine geri dönmekteydiler. Paşa Kavisî Oymağı, yerleşik hayata geçmesine rağmen, hayvancılık dışında başka herhangi bir meslekle henüz uğraşmaya başlamamıştı. Nitekim bu çalışmanın kaynağı olan nüfus defterinde, Paşa Kavisî Oymağı mensuplarının meslekleri, bir çiftçinin haricinde, kayıtlı değildir. Tüm aşiret hayvancılık yaptığı için nüfus yoklamacıları ayrıca meslekleri yazmamışlardır. Sadece diğerlerinden farklı bir uğraşı olan çiftçinin mesleği yazılmıştır. İncelediğimiz Hısnımansur kazası nüfus defterinin verilerine göre oymağın yerleştiği köy sayısı dokuzdur. Bu köylerde kayda geçirilen 158 haneden 305 şahıs deftere yazılmıştır. Bu çalışmada, hane sayısından hareketle Paşa Kavisî Oymağı'nın tahmini nüfusunun 869 olduğu anlaşılmıştır. İlk nüfus sayımı sırasında, bu oymağın kayda geçmiş fertlerinin isimleri ve yaşları ekler kısmında gösterilmiştir.

XIX. yüzyılın ilk yarısında, Adıyaman yöresinde ikamet eden İzol Aşireti³³⁶, dört köye yayılmış bir vaziyette yaşam sürmekteydi. Yörede uygulanan ilk nüfus sayımı sırasında 104 İzol hanesi yoklanmıştır. Yoklama neticesi aşiretten 210 ferdin ismi nüfus defterine kaydedilmiştir. Bu çalışma sayesinde, 1835 tarihinde İzol Aşireti nüfusunun tahmini olarak 572 civarında olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca ilk nüfus yoklamasında, aşiretin Hemşik ve Mazil köylerinde ikamet eden beş gayrimüslim hanesi de tespit edilmiştir. Bu haneler, gayrimüslim nüfus kısmında değerlendirilmiştir. Yine aşiret mensuplarının küçükbaş hayvancılıkla uğraştığı,

³³⁵ BOA, NFS.d., s. 74-77.

³³⁶ Konargöçer Ekra'd taifesinden olan İzol Aşireti Hısnımansur, Malatya, Kâhta, Harput, Diyarbakir, Mardin, Erzurum ve Rakka'yı kapsayan geniş alanlara dağılmış kalabalık bir aşirettir. Türkay, a.g.e., s. 379.

aylak ve kışlaklar arasında konargöçer bir yaşam sürmeye devam ettiği anlaşılmıştır. Aşiret mensupları, köylerde yerleşik olarak yaşmaya başlasalar da henüz tarımla ilgilenmeye başlamamışlardır. Nüfus sayımı sırasında yoklanan şahısların tümü hayvancılıkla uğraştığı için ayrıca meslekleri deftere kaydedilmemiştir. Sadece Mazil köyünde yaşayan 40 yaşındaki Çiftçi Ormo'nun mesleği deftere kaydedilmiştir. İlk nüfus yoklamasının verilerinden hareketle, 1835 tarihinde İzol Aşireti'nin köylerinde yaşayan erkek fertlerin isimleri ve yaşları tespit edilmiş ve ekler kısmında verilmiştir.

XIX. yüzyıl ortalarında Hısnımansur'da yaşayan Kürdli Aşireti yerleşik ve göçebe olmak üzere iki koldan oluşuyordu. Aşiretin iskân edilmiş kısmı Koçali köyünde yaşamaktaydı. Konargöçer kısmını ise İbrahim Ağa Oymağı oluşturuyordu. Aşiret, göçebe bir topluluk olarak küçükbaş hayvancılık yapıyordu. Diğer yer değiştiren gruplar gibi Kürdli Aşireti de yazın yaylalarda, kışın kışlaklarda konaklıyordu. Yerleşik olan Koçali köyünde oturanlar yazın yaylağa gidiyorlardı. Kışın ise kışlak olarak köylerine dönüyorlardı. 1835'te yörede yapılan nüfus sayımı sırasında, Kürdli Aşireti'nden 65 hane yoklanmıştır. Yoklaması yapılan hanelerden 109 şahıs nüfus defterine kaydedilmiştir. Bu sayıdan hareketle, aşiretin tahmini nüfusu 358 olarak tespit edilmiştir. Aşiretin nüfus defterine kaydedilmiş şahıslarının adları ve yaşları ekte bulunmaktadır.

XIX. yüzyılın ilk yarısında Adıyaman yöresinde göçebe olarak yaşamını sürdüren topluluklardan biri de Mülükânlı/Molikânlı Aşireti'nin³³⁷ Tejikanlı Oymağı'ydı. Küçükbaş hayvan besleyen Tejikanlılar, hayat şartlarının bir gereği olarak sıcak yaz mevsimini yüksek ve serin yaylalarda geçirirlerdi. Soğuk kış günlerinde ise, dağların aşağısında bulunan ova ve geniş vadilerde bulunan kışlakları yurt olarak kullanırlardı.

Hısnımansur kazasında uygulanan ilk nüfus sayımı kapsamında Tejikanlı Oymağı da yoklamaya tabi tutulmuştur. Sayım sırasında yoklaması yapılan oymağın 44 hanesinden 73 fert kayıt altına alınmıştır. Bu sayılardan hareketle, bu çalışmada daha önce ifade edilen nüfus tahmin yöntemi ile oymağın yaklaşık toplam nüfusu tespit edilmiştir. Buna göre 1835'te Molikanlı Aşireti'nin Hısnımansur yöresinde yaşayan Tejikanlı Oymağı tahminen 242 fertten oluşuyordu. Oymağın adı geçen tarihte yapılan nüfus sayımında kayda geçen fertlerinin isimleri, yaşları ve belirtilmişse özellikleri eklerde yer almaktadır.

³³⁷ Anadolu'nun çeşitli yerlerine dağılmış halde yaşayan konargöçer Ekrad'dan olan Molikânlı Aşireti'nin aslıda Rişvanların bir koludur. Aşiret yoğun olarak Hısnımansur, Malatya, Diyarbekir, Bozok ve Sivas yörelerinde yaşamıştır. Türkay, *a.g.e.*, s. 511.

Malatya, Adıyaman, Kâhta, Ergani, Divriği, Arapkir ve Bozok yöresi gibi çeşitli yerlere dağılmış olan Molikanlı Aşireti'nin Adıyaman çevresinde yaşayan kısmı günümüze kadar konargöçer hayat sürmeye devam etmiştir. Bu aşiret mensupları hala Sürgü ve Bulam köyleri arasındaki yaylalarda yurt olarak kullanılmaktadır³³⁸.

Hısnımansur kazasında yapılan ilk nüfus sayımı sırasında erkek fertlerin kaydedildiği nüfus defterine ilk olarak Müslüman ahalinin kaydı yapılmıştır. Müslümanların yoklama işlemi bittikten sonra sıra gayrimüslim ahalinin kayıt işlemlerine gelmiştir. Nüfusun bu kesimi iki gruba ayrılarak yoklanmıştır. Kaza merkezinde yaşayan gruplardan biri *zımmiyan haneleri* olarak, diğeri *Nasranlı haneleri* olarak kategorize edilmiştir. Yukarıda değinildiği gibi, gayrimüslim ahaliden Ermeni cemaati için zımmiyan tabiri, Süryani cemaati için Nasranlı ifadesi kullanılmıştır.

Hısnımansur kazası nüfus defterinin kayıtlarından gayrimüslimlerin ikamet ettiği iki mahallenin bulunduğu anlaşılmıştır. Ermenilerin oturduğu Zımmiyan Mahallesi'nin nüfus yoklaması sonucu 182 hane ve bu hanelerden 624 şahıs kayıt altına alınmıştır. Süryanilerin oturduğu Nasranlı Mahallesi'nden ise 20 hane ve 76 şahıs nüfus defterine yazılmıştır. Bu rakamlara göre tahminen Ermenilerin nüfusu 1.000, Süryanilerin ise 110 civarındaydı. Neticede, 1835 tarihinde yapılan nüfus sayımında, Adıyaman şehir merkezinde yaşayan gayrimüslim ahalinin tahmini toplam nüfusunun 1.110 civarında olduğu tespit edilmiştir. Nüfus yoklaması esnasında tespit edilen şahısların isimleri, şöhretleri, uğraştıkları iş, meslek, sanat ve zanaatları nüfus defterine yazılmıştır.

Bu araştırmanın temel kaynağı olan 1835 tarihli nüfus defterine göre, XIX. yüzyılın ilk yarısında, Hısnımansur kazasının kısıl kesiminde de gayrimüslim nüfus yaşamaktaydı. Bunların bir kısmı Zırafkan yöresindeki köylerde bulunmaktaydı. Kayıtlara göre Zırafkan yöresi köylerinde yaşayan gayrimüslim hane sayısı 11'di. Bu hanelerden 24 gayrimüslim şahıs deftere yazılmıştır. Buna göre, belirtilen yörede yaşayan gayrimüslim nüfus tahmini olarak 61 civarındaydı. Zırafkan yöresi köylerinde nüfus defterine kaydedilen gayrimüslimlerin listesi ekler kısmında yer almaktadır.

Adıyaman yöresinde uygulanan ilk nüfus sayımının verileri, İzol Aşireti'nin yaşadığı bazı köylerde gayrimüslim nüfusun da bulunduğunu ortaya koymuştur. Nüfus yoklamasında İzol köylerinden Hemşik ve Mazil köylerinde bulunan 5

³³⁸ Söylemez, a.g.e., s. 22, 41.

gayrimüslim hanesinden 7 erkek fert kayıt altına alınmıştır. Buna göre tahminen İzol köylerinde 28 gayrimüslim vatandaş yaşamaktaydı. İzol köylerinde nüfus defterine kaydedilen gayrimüslimlerin isimleri eklerde gösterilmiştir.

Hısımansur'da 1835'te yapılan ilk nüfus sayımının verilerine göre Kâhta'da da gayrimüslim nüfus yaşamaktaydı. Nüfus yoklamasında Kâhta'da bulunan 7 gayrimüslim hanesinden 18 fert kayıt altına alınmıştır. Buna göre, tahminen Kâhta'da yaşayan gayrimüslim nüfusu 39 civarındaydı. Kâhta'da nüfus defterine kaydedilen gayrimüslimlerin isimleri eklerde yer almaktadır.

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nde modern anlamdaki ilk nüfus sayımı II. Mahmud döneminde yapılmıştır. Vergi ve askerlik yükümlülerini belirlemek amacıyla yapılmış olan ilk nüfus sayımında sadece erkek nüfus kayıt altına alınmıştır. Belli bir sistematik içerisinde nüfus verilerinin kaydedildiği defterler günümüzde toplumun idarî, sosyal, ekonomik, dinî ve kültürel yapısı için önemli birincil kaynak niteliğindedir. 1835 yılında, Hısnımansur kazasında uygulanan ilk nüfus yoklaması sırasında tutulan nüfus defteri, kazanın XIX. yüzyılın birinci yarısındaki toplum yapısı hakkında teferruatlı bilgiler ihtiva etmektedir. Yörede hayat süren toplulukların yaşam tarzları ile dinî ve kültürel değerlerine dair izlerin bulunduğu defter, aynı zamanda insanların geçim kaynakları hakkında bilgiler de ihtiva etmektedir. Kazadaki esnaf ve sanatkârlar ile zanaat, sanat ve ticaretle ilgili faaliyetleri de defterdeki verilerden çıkarmak mümkün olmuştur.

Hısnımansur kazası nüfus defterinden elde ettiğimiz verilere göre, XIX. yüzyılın ilk yarısında, Hısnımansur ahali Osmanlı millet anlayışına göre tasnif edilmiştir. Hukukî olarak din, mezhep ve cemaati esas alan millet anlayışına göre Adıyaman'da yaşayanlar Müslümanlar ve zımmiler olarak iki grupta değerlendirilmiştir. Müslüman ahali şehrin beş mahallesi ile kırsal kesimdeki nahiye ve köylerde yaşamaktaydı. Kırsalda yaşayan aşiretlerin bir kısmı yerleşik, bir kısmı ise göçebe olarak hayat sürmekteydi. Gayrimüslim reaya ise iki grupta yoklamaya tabi tutulmuştur. Şehirde oturanlar *zımmîyân* ve *nasranlı* olarak deftere kaydedilmiştir. Kırsalda yaşayanlar ise *zımmîyân* olarak nitelendirilmiştir. Bu araştırmanın bulguları, nüfus defterinde *zımmîyân* olarak zikredilenlerin Ermeniler, *nasranlı* olarak yazılanların ise Süryaniler olduğunu ortaya koymuştur.

Hısnımansur kazası nüfus defterinin deşifre edilmesiyle, 1835 tarihinde Hısnımansur kazası dâhilinde yaşayan tüm erkek fertlerin isimleri tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular bu çalışma ile bilim insanlarının ve okuyucuların dikkatine

sunulmuştur. Ayrıca bu çalışma, belirtilen tarihlerde kökenlerinin Hısnımansur kazasına dayandığını düşünenlerin atalarının izlerine ve köklerine rastlayabilecekleri temel müracaat kaynağı olmuştur.

Bu araştırma neticesinde ulaşılan bulgulara göre, 1835 tarihinde Hısnımansur, tahmini olarak 5.356 ferdin yaşadığı küçük bir şehirdi. Nüfusunun çoğunluğu Müslümanlardan meydana geliyordu. Şehirde yaşayan 4.246 Müslüman ferde karşılık 1.110 gayrimüslim hayat sürmekteydi. Kırsal kesimde, yani kazaya bağlı nahiyeye ve köylerde yaşayanlar ile göçebe grupların tahmini nüfusu 15.793 civarındaydı. Kazanın kırsal kesimindeki köylerde yaşayan gayrimüslim nüfus ise sadece 128'di. Şehirli ve kırsal nüfus tahminen 21.329 civarındaydı. Buna göre şehir nüfusunun yaklaşık beşte biri (%21), kırsal nüfusun da yaklaşık yüzde biri (%0,8) gayrimüslimdi. Hısnımansur dâhilinde kayıt altına alınmış olan şehirli ve kırsal nüfus dikkate alındığında, nüfusun yaklaşık yüzde altısı (%6) gayrimüslimdi. Ahalinin kahir ekseriyeti Müslümanlardan oluşuyordu.

Kaynağımız olan defterin incelenmesiyle, XIX. yüzyılın ortalarına doğru Hısnımansur'da mevcut olan toplumsal hiyerarşiyi ortaya çıkarmaya yarayan veriler elde edilmiştir. Defterin kayıtlarına göre, şehrin toplumsal hiyerarşisinin tepesinde kadı, alay beyi ve müftü gibi devlet merkezinden tayin edilen mülki, askerî ve dinî yöneticilerin bulunduğu anlaşılmıştır. Bunların dışında nakip, vaiz, imam, sipahi ve eşkinci gibi yönetici ve asker kişilerin de hiyerarşi içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir. Devletin atamasıyla hiyerarşinin tepesindeki kadıdan başlayarak en alt sıradaki eşkinciye kadar, her basamaktaki yöneticinin, mahallelerde halkla birlikte yaşadığını kayıtlar ortaya koymuştur. Bunların yanı sıra kavas, faraş ve hizmetkâr olarak da topluma yararlı hizmetleri sağlayan görevlilerin mevcudiyeti defterin kayıtlarından anlaşılmıştır.

Toplum hiyerarşisinin önemli bir yerini de muhtarlar oluşturmuştur. II. Mahmud'un uygulamaya koyduğu muhtarlık teşkilatının Hısnımansur'da yerleştiği elde ettiğimiz verilerden ortaya çıkmıştır. Her mahallede muhtar-ı evvel ve muhtar-ı sani olmak üzere iki muhtar ve ihtiyar heyeti bulunmaktaydı.

Yine kazada, müteşebbis olarak yolcu, tüccar ve gezgin gibi dışarıdan Adıyaman'a gelenlere hizmet veren iş sahiplerinin bulunduğu ortaya çıkmıştır. Defterin kayıtlarında, han işleten bir odabaşının bulunması şehre gelen yabancıların rahatça konaklayabildikleri mekânların varlığına işaret etmektedir. Devlet hizmetinde çalışarak emekli olmuş ve kazada hayatlarını idame ettiren eski görevliler şehrin eşrafını oluşturmuştur.

Toplumsal hiyerarşinin resmî olmayan göstergesi kullanılan lakap ve unvanlardır. Adıyaman'da XIX. yüzyılın ilk yarısında, insanlar isimleriyle birlikte lakap ve unvanlarıyla da tanınmaktaydı. Molla, imam, müezzın ve keşış gibi dinî unvanlarla tanınanlar olduğu gibi kör, sağır, şehla, köse ve kel gibi beden noksanlıklarıyla anılanların sayısı da oldukça yüksekti.

Sultan II. Mahmud, 1826'da kurmuş olduğu *Asâkir-i Mansûre (Nizamiye Ordusu)* için gerekli olan insan gücü ve finans kaynağını belirlemek istemiştir. Bunun için 1831'den itibaren ülke genelinde, Osmanlı Devleti'nin modern anlamda ilk nüfus sayımı kabul edilen nüfus yoklamasının yapılması için emir vermiştir. Bu bağlamda, 1835 yılında, Adıyaman'da ilk nüfus sayımı yapılmıştır. Bu sayımın verileri, şehrin demografik durumunu tespit etmeye yarayacak bilgiler içermektedir. Bu çalışma ile sayım sonucu kaydedilen nüfus defterindeki Müslüman ve gayrimüslim ahaliye ait veriler incelenmiştir. Kaza merkezinin yaklaşık beşte birlik nüfusunu oluşturan Ermeni ve Süryanilerin oldukça genç ve dinamik bir nüfus yapısına sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Nüfus defterinin kayıtlarına göre Adıyaman'da Müslüman ahali çiftçilik, rençberlik, oturakçılık, çulhacılık, köşkerlik, berberlik, tabaklık ve terzilik gibi zanaat ve işlerde çalışarak geçimlerini sağlamaktaydılar. Gayrimüslim ahali ise çulhacılık, köşkerlik, çilingirlik, demircilik, kılıççılık, kazancılık, kalaycılık, kuyumculuk, nalbantlık ve tüccarlık gibi zanaat ve sanatlarla geçimini sağlamaktaydı. Müslüman halkın daha çok kol ve beden gücü gerektiren, zor ve meşakkatli, ancak nispeten geliri düşük ve ancak hanesini geçindirebilecek işlerle uğraştığı tespit edilmiştir. Kazada yaşayan Ermeni ve Süryani ahalinin ise daha çok maharet, hüner ve ustalık gerektiren, aynı zamanda iyi gelir getiren sanat ve işlerle uğraştığı ortaya çıkarılmıştır.

İncelediğimiz nüfus defterinin kayıtları esas alınarak, tamamına yakını şehir merkezinde yaşayan gayrimüslim nüfusun şehrin ekonomik yapısında kilit bir noktada bulunduğu tespit edilmiştir. Şehir nüfusunun yaklaşık beşte birini oluşturan gayrimüslim cemaat mensupları, şehirde icra edilen iş ve meslek kollarının beşte ikisini ellerinde tutmaktaydılar.

Osmanlı Devleti'nde, genel olarak gayrimüslimlerin iş ve mesleklerinde ilerleme imkânı bulmalarının askere alınmamalarıyla yakın bir ilişkisi vardır. Uzun süre orduda bulunan Müslüman erkeklerin zanaat ve meslek edinmeleri oldukça zor iken, gayrimüslimler çocukluktan itibaren sanatlarında ilerlemekte ve ustalaşmakta idiler. Dolayısıyla şehrin gayrimüslim reayası, nüfusun Müslüman kesimine göre nispeten rahat ve müreffeh bir hayat sürme imkânına sahipti.

Bu çalışmada, nüfus ile ilgili olarak ortaya koyduğumuz sayılar, Hısnımansur'un araştırmaya konu olan dönemdeki mutlak nüfusunu ifade etmemektedir. Ancak bu araştırmanın konusu olan döneme ait kesin nüfus rakamlarını ortaya çıkaracak başka herhangi bir kaynak veya yöntem mevcut değildir. Demografi alanında çalışan bilim insanlarının geliştirdiği yöntemleri kullanarak Adıyaman'ın tahmini nüfusunu tespit etmeye çalıştık. Ulaştığımız rakamların gerçeğe yakın sayılar olduğu kanaatindeyiz. Bu sonuçlar, Hısnımansur veya benzer özelliklere sahip bir Anadolu şehrinin XIX. yüzyıldaki toplum yapısı, nüfusu, geçim kaynakları, sosyal sınıflar, hiyerarşi, meslekler, zanaatlar ve sanat dalları gibi hususiyetleri hakkında son derece faydalı bulgular ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA

- AÇIK, Turan, “Bey’likten Ağ’lığa: 17. Yüzyılın İlk Yarısında Trabzon’da Unvan Enflasyonu”, *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 16 (Bahar 2014), s. 9-38.
- Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, Address Based Population Registration System Results*, Türkiye İstatistik Kurumu Yay., Ankara 2014.
- AHMED LÜTFİ EFENDİ, *Vak’anüvis Ahmed Lûtfî Efendi Tarihi*, II-III, (Yeni yazıya aktaran: Yücel Demirel, Tamer Erdoğan), YKY, İstanbul1999.
- AINSWORTH, William Francis, *Travels and Researches in Asia Minor, Mesopotamia, Chaldea and Armenia*, I, London 1842.
- AKYEL, Salih ve Savaş Sertel, “Osmanlı Nüfus Defterlerinin Tarih Yazımındaki Yeri: 1840 Tarihli Çarsancak Kazası Gayrimüslim Nüfus Defteri Örneği” *Journal of History and Future*. 1 (1), 2015, s. 78-98.
- ALGAR, Hamid, “Molla.” *DİA*, XXX, İstanbul 2005, s. 238-239.
- ARSLAN, Ramazan, “XIX. Yüzyılda Adıyaman’da Sosyo-Ekonomik Yapı”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2010), 26.
- ASİLTÜRK, Baki, “Edebiyat Kaynağı Olarak Seyahatnameler”, *Turkish Studies*, 4/1-1, 2009, s. 911-995.
- AVCI, Casim, “Sugûr”, *DİA*, XXXVII, TDV Yay., Ankara 2009, s. 473-474.
- AYVERDİ, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, I-III. Kubbealtı Yay., İstanbul 2011.
- BARCAN, Ömer Lütfi, “Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi.” *Türkiyat Mecmuası*, 10 (1953), s. 1-26.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)*, NFS.d., 2696; NFS.d. 2699; NFS.d., 2697; BOA, TT, 266; HRT.h., 822/9.

- BAYRAKTAR, Hatice, “XIX. Yüzyılın Ortalarında Tekirdağ Kazası”, *Trakya Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi*, Edirne 2011.
- BEHAR, Cem, *Osmanlı İmparatorluğu'nun ve Türkiye'nin Nüfusu, 1500-1927*, II, Devlet İstatistik Enstitüsü Yay., Ankara 1996
- BOUQUET, Oliver, *Sultanın Paşaları (1839-1909)*, (Çev: Devrim Çetinkasap), İş Bankası Yay., İstanbul 2016.
- BOZDEMİR, Mustafa, *Osmanlıdan Cumhuriyete Endüstriyel Mirasımız*, İstanbul Ticaret Odası Yay., İstanbul 2011.
- CUINET, Vital, *La Turquie d'Asie Géographie Administrative, Statistique Descriptive et Raisonnée de Chaque Province de L'Asie-Mineure*, (Editeur: Ernest Leroux), Paris 1894.
- ÇADIRCI, Musa, *Tanzimat Dönemi'nde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, TTK Yay., Ankara 2013.
- ÇAĞATAY, Neşet, (1972). *Türkiye'de Gerici Eylemler (1923'ten Buyana)*. AÜİF Yay., Ankara 1972.
- ÇETİN, Altan, *Memluk Devleti'nin Kuzey Sınırı*, TTK Yay., Ankara 2009.
- ÇETİN, Cemal, “Osmanlı Mesafe Ölçümü ve Tarihî Süreci”, *Tarihçiliğe Adanmış Bir Ömür, Prof. Dr. Neşat Göyünç Armağanı*, Selçuk Üniversitesi Yay., Konya 2013, s. 443-466.
- Çevrimiçi (27.07.2017), ÜZÜLMEZ, Müslüm, “Kaybolan Meslekler/Tarihe Karışan Nesnelere”, <http://www.uzulmez.info/muslum/makale/meslekler.htm>
- Çevrimiçi (18.01.2017), <http://www.besni.gov.tr/ilce-nufusu>
- Çevrimiçi (18.01.2017), <https://anayasa.tbmm.gov.tr/docs/1924/1924-ilkhali/1924-ilkhali.pdf>
- ÇİMEN, Adnan, “Sayım, Kayıt Düzeni ve Teşkilatlanma Açısından Osmanlıda Nüfus Hizmetleri”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (3), 2012, 183-216.
- ÇORBACI, Hatice, “Adıyaman'ın Arkeolojik Değerleri”, *Fırat'tan Volga'ya Medeniyetler Köprüsü*, ADYÜ Yay., Adıyaman 2015.
- DALYAN, Murat Gökhan, *Başlangıcından 1570 Yılına Kadar Adıyaman*, Yeni Reform Matbaacılık, Ankara ty.

- DARKOT, Besim ve M. Halil Yinanç, “Besni”, *İslâm Ansiklopedisi*, II, MEB Yay., İstanbul 1979, s. 570.
- DEMİR, Ekrem, “Adıyaman Şehrinin Yerleşimi, Nüfusu ve Ekonomik Yapısı”, *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı 42 (2004), s. 115-144.
- DEMİRCİ, Süleyman ve Kâzım Kartal, “Osmanlı Nüfus Defterlerinin Tarih Yazımındaki Yeri: 1835 Tarihli Trabzon Vilayeti Maçka/Maçka Kazâsı Müslim Nüfus Defteri”, *History Studies International Journal of History*, 6 (3), 2014, 119-145.
- DEMİRKENT, Işın, “Sümeysat”, *İslâm Ansiklopedisi*, XI, MEB Yay., İstanbul 1979.
- DEMİRKENT, Işın, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1118-1146)*, TTK Yay., Ankara 1987.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Aydın Kitabevi Yay., Ankara 2009.
- DİLMAÇ, Oğuz, “Erzurum’da Kaybolmaya Başlayan Yöresel El Sanatları”, *Akdenez Sanat Dergisi*, VI (11), 2013, s. 93-101.
- DOĞAN, Hamdi, “Milli Mücadelede Adıyaman ve Çevresi”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2) (2012), s. 555-585.
- DÖRNER, Friedrich Karl, *Nemrud Dağı’nın Zirvesinde Tanrıların Tahtları*, (Çev: Ülkü Vural), TTK Yay., Ankara 1990.
- ELDEM, Edhem, *Le Voyage a Nemrud Dağı d’Osman Hamdi Bey et Osgan Efendi (1883)*, Institut Français d’Etudes Anatoliennes-Georges Dumezil, Paris-İstanbul 2010.
- ELİBOL, Numan, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 2007, 135-160.
- ESKİKURT, Adnan, “7. Ve 12. Yüzyıllar Arasında Anadolu’yu Kateden Bazı Askerî Seferler ve Güzergâhları”, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)/ Journal of History School (JOHS)*, Aralık 2014/ December 2014 Yıl 7, Sayı 20, s. . 39-79.
- EVLİYA ÇELEBİ MEHMED BİN ZİLLÎ DERVİŞ, *Evlıya Çelebi Seyahatnamesi*, III, Yayınlayan: Ahmed Cevdet, İkdâm Matbaası, Dersaadet 1314.

- EVLIYA ÇELEBİ, *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: Bağdad - Basra - Bitlis - Diyarbakır İsfahan - Malatya - Mardin - Musul Tebriz – Van*, IV/I, (Haz. Seyit Ali Kahraman - Yücel Dağlı), YKY, İstanbul 2010, s. 5.
- GREGORY ABÛ'L-FARAC (BAR HEBRAUS), *Abû'l-Farac Tarihi*, (Türkçeye Çev: Ömer Rıza Doğrul), II, TTK Yay., Ankara 1999.
- GÜNEŞ, Mehmet, “Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları ve Bu Sayımları İçeren Kayıtların Tahlili ” *Gazi Akademik Bakış*, 8(15), 2014, s. 221-240.
- HALAÇOĞLU, Yusuf, “Adıyaman”, *DİA*, I, TDV Yay., Ankara 1988, s. 377-379.
- HASAN, H. İbrahim, *İslâm Tarihi*, I, (Mütercimler: İsmail Yiğit, Sadreddin Gümüş) Kayıhan Yay., İstanbul 1991.
- HÜSEYİN REMZİ, *İlaveli Müntebahât-ı Lugât-i Osmaniyye*, II, Dersaadet 1306.
- İBNİ BİBİ, *Anadolu Selçukî Devleti Tarihi*, çev. M. Nuri Gencosman, Uzluk Basımevi, Ankara 1941.
- İBNÜ'L-ESİR, *El-Kâmil fi't-Târîh Tercümesi*, İslâm Tarihi, VIII, (Çev: Ahmet Ağırakça) Bahar Yay., İstanbul 1987.
- İNALCIK, Halil, *Hicrî 835 Tarihli Suret-i Defter-i Sancak-ı Arvanid*, TTK Yay., Ankara 1987.
- İZOLİ, D., *Ferheng Kurdi-Türki Türkçe-Kürtçe*, Deng Yay., İstanbul 1992.
- KARA, Bülent, “İsimler ve Mekânlar: Adıyaman”, *Adıyaman Tarihi ve Kültürü Üzerine*, Ed. Hamdi Doğan, Kömen Yay., Konya 2012, s.224-252.
- KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831*, Devlet İstatistik Enstitüsü Yay., Ankara 1997.
- KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831*, Devlet İstatistik Enstitüsü Yay., Ankara 1997.
- KARATAY, Osman, *İran ile Turan: Hayali Milletler Çağında Avrasya ve Ortadoğu*, Karam Yay., Ankara 2003.
- KARPAT, Kemal H., *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, (Çev: Bahar Tırnakçı), Timaş Yay., İstanbul 2010.
- KAYMAZ, Nejat, *Pervâne Mu'înü'd-dîn Süleyman*, AÜ Basımevi, Ankara 1970.
- KENANOĞLU, M. Macit, *Osmanlı Millet Sistemi-Mit ve Gerçek*, Klasik Yay., İstanbul 2004.

- KOPAR, Metin, “Seyyahların Gözüyle Adıyaman”, *Adıyaman Üniversitesi Bilim, Kültür ve Sanat Sempozyumu, Bildiriler Kitabı*, Adıyaman 2014, s. 146-155.
- KÖÇER, Mehmed, Murat Babuçoğlu ve Cengiz Eroğlu, *Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Mamûratülaziz (1869-1907)*, Aydan Yay., Ankara 2009.
- KUZUCU, Kemalettin ve M. Sabri Koz, *Türk Kahvesi*, YKY., İstanbul 2015.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., *Osmanlı Belgelerinin Dili*, TTK Yay., Ankara 2013
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat. S., *Menteşe Sancağı 1830*. TTK Yay., Ankara 2010.
- MADEN, Fahri, “XVIII. Yüzyıl Sonu XIX. Yüzyıl Başlarında Kastamonu’da Esnaf Grupları, Zanaatkârlar ve Ticari Faaliyetler”, *Karadeniz Araştırmaları*, 15 (2007 Güz), s. 149-167.
- MERÇİL, Erdoğan, *Türkiye Selçuklularında Meslekler*, TTK Yay., Ankara 2000.
- METİN, Tülay, *Türkiye Selçukluları Devrinde Malatya*, Basılmamış Doktora Tezi, GÜ.SBE., Ankara 2010.
- Milletvekili Genel Seçimleri*, Türkiye İstatistik Kurumu Yay., Ankara 2012.
- MOLTKE, Feldmareşal Helmuth von, *Moltke’nin Türkiye Mektupları*, (Çev: Hayrullah Örs), Remzi Kitabevi Yay., İstanbul 1969.
- MUŞMAL, Hüseyin, *Yabancıların İzinde Osmanlı, Konya ve Çevresinde Araştırma Yapan Yabancılar (1876-1914)*, Me-Sa Yay., Konya 2009.
- MÜKRİMİN HALİL, “Maraş Emirleri”, *Türk Tarih Encümeni Mecmuası*, V (82), 1 Eylül 1340, s. 283-299.
- NUMANÎ, Şiblî, *Bütün Yönleriyle Hz. Ömer ve Devlet İdaresi*, I, (Çev: Talip Yaşar Alp), Çağ Yay., İstanbul 1975.
- OCAK, Ahmet Yaşar, “Baba İshak”, *DİA.*, IV, Ankara 1991, s.368-369.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Babailer İsyanı - Aleviliğin Tarihsel Altyapısı*, Dergâh Yay, İstanbul 2011.
- ÖZ, Mehmed, “Tahrir”, *DİA*, XXXIX, İstanbul 2010, s. 425-429.
- ÖZCAN, Abdülkadir, “Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye” *DİA*, III, İstanbul 1991, s. 457-458.
- ÖZKAN, Süleyman, “Kumaha Devleti”, *Kommagenen’in İzleri*, Adıyaman Tanıtma Vakfı Yay., Adıyaman 2016, 21-30.
- ÖZKAN, Süleyman, “Kummuh/Kumaha”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, VIII, İzmir 1993, s. 65-80.

- ÖZLÜ, Zeynel, *XVIII. Yüzyılın İkinci Yarısında Gaziantep*, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Yay., Gaziantep 2004.
- ÖZTÜRK, Gülin, “Seyyahların Gözüyle Adıyaman ve Çevresi”, *Adıyaman Tarihi ve Kültürü Üzerine*, Kömen Yay, Konya 2012, s. 131-145.
- ÖZTÜRK, Said, “Osmanlı Döneminde Adıyaman’ın Sosyal ve Ekonomik Özellikleri”, *Medeniyetler Kavşağı Adıyaman*, Adıyamanlılar Vakfı yay., İstanbul 2008, s. 117-147.
- ÖZTÜRK, Said, *Osmanlı Salnamelerinde Adıyaman*, Adıyamanlılar Vakfı Yay., İstanbul 2006.
- ÖZTÜRK, Yücel, “Timar-Thema Teriminin Ortaya Çıkması, Bizans Uygulaması ve Osmanlı İle Mukayesesi”, *OTAM*, 31(Bahar 2012) s. 157-208.
- PAKALIN, M. Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, I-III, MEB Yay., İstanbul 1971.
- RAMSAY, W. M., *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, Çev. Mihri Pektaş, MEB Yay., İstanbul, 1960.
- REDHOUSE, Sir James, *Redhouse Türkçe/Osmanlıca-İngilizce Sözlük*, Sev Mat. Yay., İstanbul 1999.
- RUNCIMAN, Stevan, *Haçlı Seferleri Tarihi*, I-II, (Çev: Fikret Işıltan), TTK Yay., Ankara 1998, 1992.
- SAHİLLİOĞLU, Halil, “Avarız.” *DİA*, XXX, İstanbul 1991
- SAKİN, Serdar ve Cengiz Kartın, “İngiliz Seyyahlar Maunsell, Harris ve Sykes’in Gözlemlerinde İran Irak ve Türkler”, *Tarihin Peşinde – Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2014/11, s. 305-328.
- SEGAL, Judah Benzion, *Edessa (Urfa)-Kutsal Şehir*, (Çeviren: Ahmet Arslan), İletişim Yay., İstanbul 2002.
- SERBESTOĞLU, İbrahim, “19. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Nüfus Algısının Değişimi ve Nüfusu Arttırma Çabasında Müfettişlerin Rolü”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31 (2014), s. 255-273.
- SERTOĞLU, Midhat, *Osmanlı Tarih Lügatı*, Enderun Kitabevi Yay., İstanbul 1986.
- SINCLAIR, T. A., *Eastern Turkey: An Architectural & Archaeological Survey*, IV, The Pindar Press, London 1990.

- SÖYLEMEZ, Faruk, “XVI. Yüzyılda Pağnik Nahiyesi”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 171, Aralık 2007, s. 201-240.
- SÖYLEMEZ, Faruk, *Osmanlı Devleti’nde Aşiret Yönetimi/Rişvan Aşireti Örneği*, Kitabevi Yay., İstanbul 2011.
- STRABON, *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XIII-XIV)*, (Çev: Adnan Pekman), Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul 2000.
- SUCU, Mustafa, *Adıyaman İli ve İlçeleri*, Yapım-Bugün Ajans Basım-Yayın Rek. Yay., Gaziantep 1992.
- SÜRYANÎ MİHAİL, *Süryanî Patrik Mihail’in Vakainâmesi, İkinci Kısım(1042-1195)*, (Çev. Hrant D. Andreasyan), Basılmamıştır, TDVİA Kütüphanesi, 1944.
- ŞAHİN, Salih, *Geçmiş Günümüz ve Gelecekte Nüfus Gerçeği*. Gazi Kitabevi Yay., Ankara 2010.
- ŞAŞMAZ, Hasan ve Musa Şaşmaz, “Osmanlı İmparatorluğu ile Cumhuriyet Dönemi’nde Adıyaman’ın İdari Taksimatı”, *Adıyaman Tarihi ve Kültürü Üzerine*, Kömen Yay, Konya 2012, s. 9-97.
- ŞEMSEDDİN SAMİ, *Kamûs-ı Türkî*, Çağrı Yay., İstanbul 1989.
- ŞEMSEDDİN SAMİ, *Kamûsu’l-Alâm*, I, Mihran Matbaası, İstanbul 1306/1889.
- ŞEMSEDDİN SAMİ, *Kamûsu’l-Alâm*, III, Mihran Matbaası, İstanbul 1308/1891.
- ŞEŞEN, Ramazan, *Salâhaddin Eyyûbî ve Devlet*, Çağ Yay., İstanbul 1987.
- TAŞDÖNER ÖZCAN, Kevser, “Hellenistik Dönemin Küçük bir Krallığı: Kommagene”, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 8 (Eylül 2015), XXIII, s. 97-118.
- TAŞDÖNER, Kevser, “Antik Çağda Kommagene”, *Kommagene’nin İzleri*, Adıyaman Tanıtma Vakfı Yay., Adıyaman 2016, s. 31-40.
- TAŞTEMİR, Mehmed,. *XVI. Yüzyılda Adıyaman (Behisni, Hısnımansur, Gerger, Kâhta)*, TTK Yay., Ankara 1999.
- TAŞTEMİR, Mehmet “Besni”, *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*, V, Ankara 1992, s. 541.
- TEXIER, Charles, *Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, III, (Çev. Ali Suat), Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı Yay., Ankara 2002.
- TEZ, Zeki, *Meslekler Tarihi*, İnkılâb Yay., İstanbul 2016.

- TOPRAK, Seydi Vakkas, *Besni – 1846 Tarihli Bir Kefâlet Defterine Göre Nüfus ve Sosyal Hayat*, Adıyaman Üniversitesi Yay., Adıyaman 2015.
- TOZLU, Necdet, *Adıyaman Efsaneleri*, Erzincan 2013.
- TURAN, Osman, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Boğaziçi Yay., İstanbul 1998.
- Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yay, Ankara 2005.
- TÜRKAY, Cevdet, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler*, İşaret Yay., İstanbul, 2005.
- UÇAR, Şahin, *Anadolu'da İslâm-Bizans Mücadelesi*, İşaret Yay., İstanbul 1990.
- UMAR, Bilge, *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1993.
- Urfalı Mateos Vekayi-nâmesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162)*, Çev. Hrant D. Andreasyan, TTK Yay., Ankara 2000.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, TTK. Yay., Ankara 1937.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, I, II, TTK Yay., Ankara 1988, 1994.
- ÜNAL, Mehmed Ali, *Osmanlı Deyimler Sözlüğü*, Paradigma Yay, İstanbul 2011.
- ÜNAL, Mehmed Ali, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Fakülte Kitabevi Yay. Isparta 2005.
- ÜREK, Melki. (15.03.2016). *Görüşme*, Adıyaman Süryani Kadim Metropolitleri.
- YIĞINLI, Ahmet Âkil, *Adıyaman Merkez Ağzı ve Kültürü*, Adıyaman 2013.
- YILDIZ, Hakkı Dursun (Editör), *Doğuşundan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, X, Çağ Yay., İstanbul 1989.
- YİĞİT, Ahmet, "XIV-XVI. Yüzyıllarda Menteşe Livasında Değirmenler", *MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 2007/Bahar, 18, 97-155.
- YİNANÇ, Mükrimin Halil, *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*, İÜ Yay., İstanbul 1944.
- Yurt Ansiklopedisi*, I, İstanbul 1981, s. 183-247.
- YUVALI, Abdulkadir, *İlhanlılar Tarihi-I Kuruluş Devri*, EÜ Yay., Kayseri 1994.
- ZEYREK, Turgut H., Ali N. Zeyrek ve Ayşegül Zeyrek, *Besni (Parala-Octacuscum-Bahasna: Anadolu'nun Güne ydoğusunda Antik bir Kent ve Yakın Çevresinin Arkeolojik Açından Değerlendirmesi*, Besni Belediyesi Yay., İstanbul 2006.

DİZİN

A

Abacı 83, 84, 123, 192, 193

abacılık 83

Abbasi 6, 11, 12, 28

Abbassiler 28

ABD 70

Abdülharab köyü 50

Acemi Ocağı Kışlası 136, 137

Adana 28, 146

Ada-uma-(wa)na 6

Aden 65

Adıyaman Kalesi 7

Adıyaman kazası XVII, 9, 38, 39, 40, 94,
123

Afşin 13, 32

ağalık 130

ağızlık 92

âhen-ger 96

Ahura Mazda 58

Ainsworth XVI, 5, 6, 51, 52, 53, 54, 59

Akçadağ 38, 66

Akdağ 50, 52

Akdeniz 2, 19, 105, 120, 159

Akdere 52

Akkoyunlu 13, 34, 164

Aksungur el-Porsukî 31

Aladinek 13

Alaeddin Keykubad 33

Alaüddevele 35

Albay Chesney 49

Alman Büyükelçiliği 55

Alman hükümeti 55

Alut Köyü 243, 278

Amanos Dağları 60

Anadolu XV, 1, 2, 5, 9, 12, 13, 14, 16, 18,

21, 28, 29, 30, 33, 34, 35, 41, 43,

44, 51, 54, 55, 56, 59, 61, 64, 65,

66, 74, 94, 95, 100, 101, 102, 105,

106, 115, 120, 121, 146, 150, 156,

158, 159, 160, 162, 163, 164

Anadolu Selçuklu Devleti 30

Angıllar 106

Ankara XIX, 2, 5, 6, 9, 11, 13, 15, 28, 29,

31, 32, 33, 34, 35, 36, 39, 40, 41,

54, 60, 67, 69, 70, 71, 72, 74, 106,

107, 113, 130, 157, 158, 159, 160,

161, 162, 163, 164

Ankara Savaşı 35

Antakya 12, 30, 31

Antakya Haçlı Kontu 31

Antickheia 21

Antik Yunan 85, 100

Antiochis 62

Antiochos Grypos 21

Antitoros 1, 39, 46, 47

Antitoros Dağları 1, 39, 46, 47

Antoniupolis 59

Apollon 58

Arabissos 13

Arabistan 66

Arap 27, 28, 66, 73, 128

Arap alfabeti 73

Arapça 6, 11, 28, 69, 91, 96, 98, 100, 110

Araplar 27

Arapoğlu 128

Arapzâde 128

Ares 58

Argiştî 17

Armenia 6, 20, 21, 51, 54, 157

- Armenia Krallığı 20
 Arpad 16
 Artagnes 58
 Artuklu 13, 32, 33
 Artuklular XV, 1, 30
 Arvanid Sancağı Defteri 70
 Asâkir-i Mansûre 2, 136, 155, 161, 192,
 262
 Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye 136,
 161
 Asbuzu 50
 askerî lejyonlar 54
 Asur XV, 10, 12, 15, 16, 17, 18, 59
 Asur belgeleri 12
 Asur kaynakları 10, 15, 17
 Asur yazıtları 12
 Asurlular 15, 16, 17
 Atatürk Barajı 8
 avarız 2, 71
 avarız vergisi 71
 Avrupa 49, 55, 69, 85, 88, 91, 100, 106,
 111, 117, 120
 Avrupa pazarları 91
 Avrupaî 4
 Avrupalı 64
 ayakkabıcı 107
 Aydınlı 38
 Ayntab 35, 46, 56, 60, 61
- B**
- Baba İshak Ayaklanması 33
 babalık 130
 Babil 14, 18, 19, 69
 Babil Devleti 18
 bacdar 45
 Bağdat 54, 66
 Bağdat Yolu 54
 Bakkal 84, 123, 179, 181, 187, 188, 192,
 193
 bakkallık 82, 84
 Bako 55
 Balanya 55
 barbierre 86
 Bardakçioğlu 129
 Bardas Fokas 29
 bargir/beygir hamalları 99
 Barguzu 50
 Basmacı 81, 84, 123, 140, 271, 273
 basmacılık 81, 84
 Basmacılık 82
 Basra 45, 66, 160
 Basra Körfezi 66
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi II, 73, 157
 başmak 112
 Batı Avrupa 91
 Behisni 9, 11, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35,
 36, 45, 51, 163
 Behisni Kalesi 29
 Bekçi 138, 188
 Belkıs köyü 13
 Belören 54
 Belveren 47, 54
 Belviran 54
 Bemmaris 13
 Berat 66
 Bergama 60
 Berkuk 34
 Berlin 46, 55, 59, 60
 Besni XV, 9, 10, 14, 16, 17, 28, 29, 30, 31,
 32, 34, 35, 38, 40, 41, 47, 51, 52,
 54, 65, 66, 88, 91, 109, 112, 159,
 163, 164
 Besni Kalesi 52
 Besni Üzüümü 65
 Beşeri coğrafya 69
 Bexene 52
 Beydağı 50
 beyefendilik 130
 beylik 34, 130
 Beyrut 56
 bıyık terbiyesi 86
 Birecik 13, 46, 49, 53, 147
 Birimşehirli 129, 242
 Birinci Dünya Savaşı 37, 65

- Birinci Haçlı Seferi 30, 31
 Bit-Yakin 17
 Bizans XV, 1, 5, 10, 12, 25, 26, 27, 28, 29,
 30, 31, 32, 162, 164
 Bizans İmparatorluğu 5, 26, 27, 29
 Boğazköy 12, 14, 60
 Bosna 36
 Boyacı 81, 87, 123, 271, 275, 278
 Boyacılık 87
 Boybeypınarı 14
 Bozkır savaşçıları 111
 Bozova 15, 146
 Bütçe 38
 Büyük Balanya 55
 Büyük İskender XV, 1, 18, 19, 20, 22, 106
 Büyük Keyhüsrev 18
- C**
- Caligua 23
 Camcı 81, 88, 123
 camcılık 82, 89
 camger 88
 Camii Kebir Mahallesi 76, 84, 93, 102,
 114, 131, 132, 137, 138, 145, 179
 camkes 88
 canfes 86
 Canikli 129, 207
 Carbanum 5
 Catabana 13
 Cendere Köprüsü 57, 62
 Ceride Nezâreti 3, 71
 Ceride-i Nüfûs Nezâreti 3
 Cerrah 100
 Cerrahlık 87
 Ceyhan 30, 54
 Ceyhan Irmağı 54
 Charles Texier 54, 55
 Cholmodara 5
 Cihanbeg 124, 147, 233
 Cihannüma 44
 coiffer 86
 Constantin 59
 Constantina 59
 Cornelius Sula 20
 Cuinet XVI, 64, 65
 Culfa kasabası 91
 Cumhuriyet Dönemi 6, 7, 8, 38, 163
 Cumhuriyet Halk Partisi 39
- Ç**
- Çakırhöyük 14, 16
 Çaldıran Seferi 35
 Çalğan 38
 Çanakkale 18, 65
 Çarşı Camii Mahallesi 76, 100, 131, 138,
 141, 145, 183
 çecelebilik 130
 Çerçi 81, 89, 122, 193, 272, 273, 274,
 276, 278
 Çerkezoğlu 128
 Çermik 45
 Çermikli 50
 Çiftçi 89, 90, 123, 132, 140, 148, 150,
 182, 183, 184, 186, 188, 189, 190,
 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199,
 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206,
 207, 208, 209, 210, 220, 221, 222,
 223, 224, 225, 226, 228, 229, 230,
 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237,
 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244,
 245, 246, 248, 250, 259, 261
 Çiftçilik 83, 89
 Çilingir 81, 90, 123, 140, 271, 272, 273,
 274, 276
 Çin 69, 120
 çobanlık 82
 Çobanoğlu 129, 223
 Çubukçu 92, 93, 122, 183
 Çulcu 81, 93, 122, 182, 185, 194, 275,
 276
 Çulha 81, 122, 123, 133, 139, 140, 180,
 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187,
 188, 190, 191, 192, 193, 194, 195,

- 196, 197, 202, 268, 271, 272, 273,
274, 275, 276, 277, 278
- Çulhacılık 83
Çüngüş 45
- D**
- Dâhiliye 38
Danimarka 70
Danişmendli Mahmud 32
Danişmendliler 1
Darende 34
debbâğ 93, 94
Debbâğlık 94
dedelik 130
Defter Nazırlıkları 3, 71
değirmen 95, 96
değirmenci 95
değirmencilik 82, 96, 97
Delenbeyoğlu 129, 205
Demir Çağı 96
demirci 81, 96
demircilik 81, 82, 96, 105, 155
Demokrat Parti 39
derici 93
dericilik 81, 95
dervişlik 33, 130
Dicle 14
Dikici 107, 123, 188
Direkkale 25
Dışbudak 127, 204
Divriği 34, 151
Diyarbakır 8, 45, 160
Diyarbakır 9, 13, 29, 36, 55, 59, 148, 149,
150
Diyarbakır eyaleti 36
Diyarbakır vilayeti 9, 55
Doğu Akdeniz pamuğu 91
Doğu Anadolu 18, 23, 61, 99
Doğu Antitoros Dağları 55
doktor 87
Dokumacı 88, 90, 91
Dokumacılık 90
- Dolicha 13
Dörner 15, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 24, 46,
47, 49, 51, 55, 56, 57, 59, 60, 62
duhan 97
duhan resmî 97
duhancı 97
Dulkadiyye eyaleti 36
Dulkadirli 13, 34, 35
Dulkadirli Beyliği 34, 35
Dulkadirliler XV, 35
dülger 109, 110
Dülük 13, 20
dür-ger 109
Düyûn-ı Umûmiye İdaresi 64
- E**
- Ebu Cafer el-Mansur 6, 11
eczacı 87
Edessa 11, 13, 162
Eğilli 129, 191
ekmekçi 97, 98
Elbistan 34, 36
elvan yazı kâğıtları 98
elvancı 89, 98
elvancılık 82, 98
Emevi XV, 6, 11, 27, 45
Emevi Halifesi 11, 45
Emeviler 27, 28
Emeviler Dönemi 27
Emir Buldacı 29, 30
Emir Bulduk 30
Emir Çavlı 33
Endülüs kılıçları 106
erkek berberi 86
Erkenek 51, 66
Erkenekli 129, 202
Erkeneklioğlu 129, 197
Ermeni cemaati 89, 96, 97, 98, 104, 105,
107, 109, 110, 112, 113, 114, 116,
121, 151
Ermeni Devleti 30
Ermenice 6, 91

Ermeniler 28, 30, 53, 91, 107, 153
 Erzurum 36, 105, 147, 149, 159
 Eski Besni 16, 52
 Eski Besni Kalesi 52
 Eski Çağ 12, 88, 106, 110, 116, 118, 120
 Eski Mısır 119, 120
 Eskisaray Camii İbrahim Paşa Mahallesi
 145
 Es-Seyyid Abdülğani Şâkir Efendi 74
 etmekçi 97
 Euphrates 9
 Evliya Çelebi XVI, 11, 45, 46, 85, 100,
 159
 Eyyubi 13, 33
 Eyyubiler XV, 1, 32, 33

F

Fahreddin Kara Aslan 32
 Faraş 138
 Fırat 1, 5, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19,
 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 31, 34,
 44, 45, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 54,
 55, 57, 59, 60, 61, 62, 158
 Fırat Irmağı 9
 Fırat Nehri 1, 5, 8, 12, 13, 18, 19, 20, 22,
 23, 27, 34, 44, 45, 47, 48, 51, 52,
 55
 Fırat Theması 26
 Filistin 27, 47
 fodla 97
 francala 97
 Frankfurt 49
 Franklar, 32
 Fransa 54, 64, 66
 Fransız 54, 64, 65, 70, 85
 Fransızca 62, 86
 Friedrich Karl Dörner 15
 fütüvvet 86

G

Gavuzi 147, 228
 Gaziantep 8, 13, 20, 34, 38, 40, 54, 104,
 159, 162, 163

Geleri 129, 263
 Geographika 9, 163
 Gerger 11, 28, 32, 34, 36, 39, 41, 47, 48,
 49, 53, 57, 59, 163
 Gerger Çayı 57
 Gerger Kalesi 47, 48, 49, 53, 59
 Germanicia 13
 Germanicus 23
 Germen 106
 Geyiktaş 48
 Gomikân 127
 Göksu 25, 45, 47, 51, 52, 54, 56, 66
 Göksu Nehri 51
 Göksun 13
 Gölbaşı 54, 64
 Göynük 29
 Gözene 51, 55
 Gregorien Ermeniler 64
 Gregoryen Ermeni 65
 Grek edebiyatı 59
 Grekçe 49, 58
 Gurgum 16, 17
 Gümüş Tekin 29
 Gümüşkaya 12
 Güney Mezopotamya 17, 18
 Güneydoğu Anadolu 8, 11, 14, 30, 34, 46,
 49, 51
 Güneydoğu Toros Dağları 8
 Güneydoğu Toroslar 54

H

habbâz 97
 hacılık 130
 Haçlı Seferleri 30, 32, 85, 100, 162
 Haçlılar 1, 30, 31
 Hadath 66
 Haddâd 96
 Hadım Sinan Paşa 35
 Hafız Paşa 48
 hafızlık 130
 Hâkim bi-Emrillah 45
 Halep 9, 16, 29, 32, 35, 36, 54, 66, 146

- Halep Yolu 54
 Halfeti 60
 halifelik 130
 Halil Bey 34
 Hallaç 81, 98, 99, 122, 181, 183, 185,
 190, 191, 275, 276, 277
 hallaçlık 99
 hallik 86
 Halpa 18
 Halpi 16, 18
 hamal 99
 Hamam berberleri 86
 Hamamcı 100, 101, 122, 191
 hamamcılık 82
 Hamdaniler 29
 Hamiyiyan 52
 hammal 99
 hanımefendilik 130
 Haraba 13
 Harun Reşid 11
 Hasan Mansur 6
 Hasan Mısır 6
 Hasankeyf Artukluları 32
 Hassunmanna 6
 Haşimi 86
 Haşşu 14
 Hatazilu 15
 Hattuşuş 12
 Hattuşuş yazıtları 12
 Havass-ı Humâyûn 146
 Havran 66
 Haydaran 12
 Heinrich Kiepert 56, 59
 Hekim 81, 100, 101, 122, 271
 Helen 19, 22, 25, 58
 Helenistik 17, 18, 21
 Helenizm kültürü 19
 Helios 58
 Helmuth von Moltke 6, 46, 59
 Helvacı 101, 182
 helva-fürüş 102
 helva-ger 102
 Henun 7
 Herakles 58
 Herkenet Boğazı 55
 Hermes 58
 Hesn Mansur 6
 Hıdırsorlu 146, 187, 209, 215
 Hıdırsorlu Aşireti 146, 209
 Hıdırsor 146
 Hırsız Vasil 31
 Hısnımansur XV, XVI, XVII, 1, 3, 4, 5, 6,
 9, 10, 11, 13, 27, 28, 29, 30, 32, 33,
 34, 35, 36, 38, 40, 44, 45, 46, 50,
 51, 52, 64, 72, 73, 74, 75, 76, 77,
 78, 79, 80, 82, 83, 84, 87, 88, 89,
 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98,
 99, 102, 104, 105, 107, 108, 109,
 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116,
 117, 118, 119, 120, 122, 123, 124,
 125, 126, 127, 128, 129, 130, 132,
 133, 135, 136, 138, 139, 140, 141,
 142, 145, 146, 147, 148, 149, 150,
 151, 152, 153, 154, 156, 163, 271
 Hısnımansur Kalesi 10, 45
 Hısnımansur kazası XVI, 3, 4, 9, 38, 64,
 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 83,
 84, 85, 88, 90, 94, 95, 97, 99, 105,
 107, 108, 109, 110, 111, 113, 114,
 116, 120, 126, 127, 128, 129, 130,
 132, 135, 138, 141, 142, 145, 146,
 147, 149, 150, 151, 153
 Hısnımansur kazası nüfus defteri 3, 4, 72,
 73, 74, 80, 83, 85, 90, 94, 108, 109,
 111, 113, 116, 126, 127, 128, 129,
 130, 135, 138, 141, 149, 151, 153
 himar/merkep hamalları 99
 Hindebey 50
 Hindistan 19, 49, 69
 Hint-Avrupa 14, 106
 Hişn-i Mansur 6
 Hitit XV, 12, 13, 14, 16
 Hitit yazıtları 12
 Hititler 14

- hiyerarşik statü 72
 hocalık 130
 Hocalı Boğazı 50
 Hon 48, 270
 Horis hisarı 49
 Humann XVI, 59, 60, 61, 62, 63
 Hurik 57, 62, 63, 89, 129, 242, 278
 Hurik köyü 57, 62, 63, 89
 Hurri XV, 12, 13
 Hurriler 14
 Huzirina 15
 Hüsn-i Masnur 6
 Hz Muhammed 86
 Hz. İbrahim 85
 Hz. Ömer 26, 27, 161
 Hz. Peygamber 86, 87
- İ**
- I. Antiochos 20, 21, 22, 23, 59
 I. Basileos 29
 I. Darius 22
 I. Hattuşili 15
 I. Mithradates 20
 I. Mithradates Kallinikos 20
 I. Şapur 26
 I. Telepinus 14
 II. Assurnasirpal 15
 II. Baudouin 31
 II. Filip 18
 II. Mahmud 2, 4, 46, 136, 153, 154, 155
 II. Mervan 10, 44
 II. Mithradetes 62
 II. Sarduri 16
 II. Sargon 17
 III. Darius 18
 III. Salmanassar 15
 III. Tiglatpileser 16
 IV. Antiochos 23
 IV. Murat 44, 45, 86, 103
- İ**
- İbn Zair Ansari 53
 İbn-i Sina 106
 İbrahim Paşa 48, 194
 ikta 69
 İlgazi 32
 İlk Çağ XV, 1, 5, 12, 13, 27, 120
 ilk modern nüfus sayımı XVI, 2, 3, 72, 145
 imame 92
 İncil 118
 İngiliz 51, 52, 55, 65, 66, 70, 96, 162
 İngiltere 51, 66, 70
 İpek Yolu 54
 İran 1, 18, 25, 26, 34, 35, 58, 66, 69, 86,
 106, 160, 162
 İran kılıçları 106
 İran Seferi 35
 İshak 33, 86, 161, 187, 191, 209
 İsius 62
 İskender İmparatorluğu 19
 İskenderiye 56
 İskenderun 56, 60, 64
 İskitler 111
 İslâm coğrafyası 69
 İsmail 34, 35, 36, 86, 100, 138, 141, 160,
 164, 180, 183, 184, 185, 188, 190,
 193, 194, 195, 196, 197, 200, 201,
 203, 206, 207, 210, 211, 213, 214,
 215, 216, 218, 219, 223, 224, 232,
 235, 236, 240, 241, 243, 254, 260,
 261, 262, 268, 269
 İstanbul XIX, 6, 9, 11, 13, 16, 26, 27, 28,
 29, 30, 31, 32, 45, 51, 55, 62, 65,
 69, 70, 71, 72, 73, 75, 84, 87, 93,
 97, 98, 99, 100, 102, 103, 107, 108,
 125, 126, 129, 130, 136, 137, 138,
 146, 157, 158, 159, 160, 161, 162,
 163, 164
 İtalyan 76, 85
 İyad bin Ganem 27
 İzmir 16, 55, 60, 161
 İznik 30
 İzol Aşireti 78, 124, 137, 149, 151, 259
 İzollu 75, 242

J

Japon samurayları 106
Joscelin 32

K

Kâbe 86
Kadı Burhaneddin 34
kadife 86, 91
Kafkasya 111
Kahire 55, 56
Kahramanmaraş 8
Kâhta 9, 10, 11, 25, 28, 32, 33, 34, 36, 38,
39, 40, 41, 44, 45, 51, 53, 57, 62,
65, 75, 78, 107, 124, 128, 129, 135,
137, 149, 151, 152, 163, 262, 278
Kâhta Kalesi 33, 53
Kahveci 102, 122, 179, 180, 184, 187,
188, 189, 196
kahvecilik 82, 103
Kahvehaneci 102
Kalaycı 82, 104, 122, 123, 180, 187, 271,
272, 273, 274, 278
Kalyon Kavisi Aşireti 147, 234
Kamûs-ı Türkî 84, 88, 90, 92, 96, 104,
106, 107, 112, 118, 135, 163
Kanada 70
Kansu Gavri 35
kantarcı 112
Kap Camii Mahallesi 76, 84, 97, 98, 100,
107, 110, 111, 114, 116, 119, 120,
129, 131, 132, 138, 141, 145, 186
Kapadokya 19, 20, 51, 54, 55
Karacadağ 48
Karaçorlu 129, 203
Karadeniz 110, 111, 129, 157, 161
Karakuş 57, 62
Karakuş Tümülsü 62
Kargamış 10, 12
Kargamış Krallığı 10
Karıcık 38, 225
Karl Humann 60
Karl Sester 55, 56

Kartal 3, 51, 159
Karun 120
kasap 81, 122
Katazilu 15
katırcılık 82
Kâtip Çelebi XVI, 44, 98
Kavaklı 129, 202
Kavalalı Mehmed Ali Paşa 46, 48, 51
Kavas 138, 194
Kays kabilesi 6
Kayseri 12, 34, 164
Kazancı 82, 104, 122, 123, 271, 272, 273,
274, 277, 278
Keçeci 82, 105, 122, 180, 189, 194, 275
keçecilik 105, 106
Keş-ger 107
kelek 48, 60
Kelt savaşçıları 106
Kemşak Tepesi 10
kepenek 105
Kerkunah 53
kethüda yeri 45
Keysun 13, 14, 16, 29, 31, 32, 66
Kılıççı 82, 106, 107, 122, 123, 273, 274,
275, 276, 278
kılınççı 106
Kıplıçakoğlu 129
Kızılbaş 64, 65
Kızılırmak 18
Kızılın 25, 54
Kilik köyü 61, 62
Kilikya 23
Kilise 88
Kimuhi 18
Kıştan 16
Klaudios 25
Klevdiye 5
Koçali 50, 78, 150, 269
Kogh Vasil 31
Komikî 129, 225
Kommagene XV, 1, 7, 9, 10, 12, 13, 14,
15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24,

25, 26, 29, 31, 55, 56, 57, 58, 59,
61, 62, 161, 163
Kommagene Krallığı 19, 21, 22, 23, 24,
25, 57
Kommagene Prenslığı 55
Kömür Dağı 46
Kömür Kavisî 148, 248
Kömürhan, 48
Kör Semsur 8
Kösedağ 33
Köşker 81, 107, 123, 180, 181, 182, 183,
186, 187, 188, 189, 190, 191, 192,
193, 271, 272, 273, 274, 275, 276,
277
Köşkerlik 107
Kroisos (Krezüs) 120
kuaför 86
Kubaba 15
Kullotoğlu, 129
Kummuh XV, 1, 10, 12, 14, 15, 16, 17,
18, 19, 161
Kummuh Krallığı 14, 15, 17
Kung Kıracı Tepesi 10
Kupapa 15
Kureyşliler 86
Kuştapi 16
Kutalmışoğlu Süleymanşah 30
Kutsal Kent 25
Kuyucak 38, 256
kuyumcu 107
kuyumculuk 81, 82, 105, 107, 155
Kuzey Suriye 19
Külhancı 81, 100, 101, 122, 133, 271, 276
Kültepe 12
Kürdli Aşireti 150, 269
Kürdo 128
Kürdoğlu 128, 221
Kürecikli 129, 205
Küreçioğlu 129
kürçülük 82
Kürt 9, 47, 48, 50, 64, 65, 66, 199
Kürt aşiretleri 47
Kürtçe 125, 160

L

Laodike 20, 21, 58
Likhandos Theması 26
Lucullus 21
Luvi dili 6, 15
Luvi hiyeroglif yazısı 14
lüleci 108
lülecilik 82

M

Maden kazası 50
Mahmud (Muhammed) 32
Mahmud el-Ensari 53
Mahmut Ensari 10
Mahsaracı 81, 108, 123, 275
Makedon 19
Makedonya 18, 58
Makedonyalı 19, 58
Makedonyalı Selevkos 19
makrama/makrame 109
Makramacı 81, 109, 123, 274
Malatya 8, 9, 10, 14, 17, 20, 25, 28, 30,
34, 35, 36, 38, 39, 40, 44, 45, 46,
47, 50, 51, 54, 66, 72, 146, 147,
148, 149, 150, 151, 160, 161
Malatya sancağı 9, 36, 38, 40, 72, 147
Malatyalı 129, 274
Malatyalılar 46
Malatyalıoğlu 129, 205
Malazgirt Savaşı 13, 29, 30
Mamüratülaziz 9, 13, 36, 161
Mamüratülaziz eyaleti 36
Mamüratülaziz sancağı 36
Mansur b. Cavane (Cav'âne) 6
Mansur bin Cavane 10, 11, 27, 44, 45
Mansur bin Cavane el-Haris el-Amiri 44
Marangoz 109
Maraş 13, 16, 17, 28, 29, 30, 31, 32, 34,
36, 45, 46, 47, 64, 66, 146, 161
Maraş sancağı 36
Marcus Aurelius Antoninus Cassianus 59
Mark Sykes 65, 66, 67

- Mattalu 17
 Maxentius 59
 Maximiapolis 59
 Mehmed Arif Efendi 73, 130, 131, 186
 Mekke 86
 Meliddu 16, 17
 Melik el-Efdal 46
 Melitene 9, 12, 19, 20
 Memluk 13, 34, 35, 158
 Memluk Devleti 158
 Memluk Emirleri 34
 Memluklar XV, 1, 35
 Mercidabık 35
 merkepçilik 82
 Mervan b. Muhammed el-Cadi 45
 Mezopotamya 12, 15, 17, 18, 26, 51, 54,
 65, 106, 120
 Mırdısı 124, 147, 231
 Mısır 34, 35, 45, 46, 47, 51, 55, 56, 65,
 69, 120, 139, 184, 185, 191, 193
 Mısır Seferi 35
 Mısırlılar 18
 Mikhail 32
 Mina 86
 Mitanni XV, 12, 13
 Mitanniler 14
 Mithradates 21, 62
 Mithradates Savaşları 21
 Mithradetes Kallinikos 58
 Mithras 58
 Moğol 13, 33
 Moğollar XV, 33, 111
 Molikanlı Aşireti 150, 151, 270
 mollalık 130
 Moltke XVI, 6, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 59,
 161
 muhtesip 45
 Murad Yolu 54
 Murat Nehri 51
 Mustafa Paşa 45
 Musul 29, 31, 45, 160
 Mübarizüddin 33
 müritlik 130
 Müslüman Arap devletleri 1
 Müslüman Araplar XV, 1, 10, 26, 27, 28
 Müslüman Türkler 13, 30
 Müsürkânlı 129, 204
- N**
- Nacar 54
 Nahçıvan 91
 nakiplik 130
 Na'l-band 111
 Nalbant 81, 110, 123, 133
 Nałçacı 81, 107, 123, 275
 nałçacılık 82
 Namık Gedik 39
 Nasırzâde 129, 233
 Nasranlı 75, 76, 77, 89, 108, 133, 135,
 151, 277
 Nasranlı Haneleri 75, 133, 277
 Nebukadnezar 18
 Neccar 81, 109, 110, 123, 189, 273, 277
 Nemrut Dağı 7, 20, 22, 51, 55, 56, 57, 59,
 60, 62, 63
 Neron 23
 Ninova Sarayı 120
 Nisus 13, 52
 Nizip 13, 51, 147
 Nizip Savaşı 51
 Nureddin Mahmud Zengi 32
 nüfus defteri XVI, 2, 3, 54, 74, 75, 78, 79,
 84, 85, 88, 89, 91, 93, 97, 98, 99,
 101, 107, 109, 110, 112, 113, 114,
 120, 125, 127, 128, 130, 132, 133,
 136, 142, 145, 146, 147, 148, 149,
 150, 151, 152, 153, 155
 nüfus sayımı 2, 3, 4, 9, 69, 70, 71, 72, 73,
 74, 77, 89, 99, 101, 102, 104, 105,
 107, 112, 121, 122, 130, 133, 138,
 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151,
 152, 153, 155
 Nüfus sayımı 3, 150
 Nüfus tahminleri 76

nüfus yoklaması 4, 70, 72, 74, 75, 96, 130,
132, 138, 142, 146, 147, 148, 149,
151, 153, 155

O

Oder Nehri 49
Oromasdes 58
Orosmasdes 58
Orta Asya 111
Orta Çağ 27, 69, 85, 88, 91, 94, 100, 106,
116, 117, 120
Orta Fırat Bölümü 8, 26
Ortadoğu 65, 106, 160
Osgan Efendi 62, 63, 159
Osman Hamdi Bey 62, 63, 159
Osmaniye 60
Osmanlı Arşivi XV, 3
Osmanlı demografisi 76
Osmanlı Devleti 2, 4, 6, 13, 28, 35, 38,
40, 46, 51, 64, 69, 70, 71, 72, 87,
97, 100, 106, 107, 118, 119, 129,
132, 146, 153, 155, 162, 163
Osmanlı dönemi 1, 5, 69, 86
Osmanlı hâkimiyeti 13, 36
Osmanlı İmparatorluğu 2, 7, 9, 72, 87,
102, 146, 158, 159, 160, 163, 164
Osmanlı kumaşları 91
Osmanlı Nüfus Kayıtları 70, 71
Osmanlı nüfus sayımları 3
Osmanlı nüfusu 9, 75
Osmanlı Ordusu Başkomutanlığı 51
Osmanlılar XV, 1, 6, 34, 35, 89, 90, 95, 99
Otto Puchstein 55
Oturakçı 111, 123, 179, 180, 181, 182,
185, 191, 192, 193, 196

Ö

Ölçek 112
Ölçekçi 81, 112, 123, 272
Ömer Lütüfî Barkan 76

P

Pabuççu 112, 113
Pakarahubuni 15
Palancı 93
Palanlı 12
Paleolitik dönem 10, 11, 14
Panumuvatis 15
Paral 18
Parala 16, 164
Paris 62, 64, 65, 158, 159
Part XV, 20
Part Krallığı 20
Partlar 20, 25
Paşa Kavisi 149, 256
paşalık 130
Pavreli köyü 54
Pazarcık 13, 16, 47
Perre 10, 12, 25, 27, 51, 54, 56, 64
perruquier 86
Pers XV, 12, 18, 22, 25, 26, 58, 121
Pers egemenliği 18, 26
Pers İmparatorluğu 18
Persler 17, 18, 25, 26
Pertek 48
perukâr 86
Pervari 66
Perveri 51
Pirin 12
Polat 13
Pontus Krallığı 21
Pordoniom 5
Prusya 46, 55, 59
Prusya Kraliyet Bilimler Akademisi 55, 59
Ptolemaios 19
Puchstein 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62,
63

R

Raban 31, 32
Ramazan 32, 97, 103, 157, 163, 188, 201,
209, 225, 230, 231, 236, 245, 262,
263

- Rençber 81, 113
 Rençper 123
 Rıfat Baba 46
 Richard Bohn 60
 rika 74
 Roma XV, 12, 19, 20, 21, 23, 25, 26, 48,
 57, 59, 66, 69, 85, 100
 Roma hamamları 85, 100
 Roma İmparatorluğu 20, 25, 26, 57, 85,
 100
 Roma İmparatoru Caracella 59
 Roma lejyonları 23
 Romalılar 19, 21, 23, 25, 54, 69, 110, 121
 Royal Geographia Society 51
 rûger 104
 rûgyer 104
 Ruha 139, 185
 Rum 30, 36
 Rumeli 2, 74
 Rumıyan Aşireti 147, 226
 Rumkale 31, 32, 48, 49, 52, 60
 Rusya 2, 70, 71
- S**
- sabbâğ 87
 Safaoğlu 129
 Sakçagözü 60
 Sakson 106
 salaire 119
 salarium 119
 salarius 119
 salary 119
 Salmanlı 129, 242
 Samanlı 36
 Sami 6, 9, 19, 107, 163
 Samos 19, 20, 25
 Samosata 9, 13, 18, 19, 25, 47
 Samsat 9, 10, 11, 13, 18, 19, 26, 28, 31,
 33, 34, 38, 44, 45, 46, 47, 49, 50,
 51, 52, 53, 54, 62, 66, 139
 Samsat Hisarı 62
 Samsat Kalesi 33, 46
 sancak beyleri 129
 saraç 113
 Sarraç 113, 114, 123, 179, 181, 182, 183,
 187, 188, 190
 Sasani XV, 26
 Sasani Devleti 26
 Sasaniler 26
 Savar 32
 Selanik 65
 Selçuklu 13, 29, 30, 33
 Selçuklu Devleti 29
 Selçuklular XV, 1, 30, 33, 164
 Selevkos Krallığı 19, 21
 Selevkoslar 19
 Selmân-ı Fârisî 86
 Selmân-ı Pâk 86
 Semerci 93
 Semsur 8
 serraç 113
 serraçlık 82
 Sesönk 61
 Sester XVI, 55, 56, 57, 59
 Seyahatname 44, 46, 85
 Seyfüddevle 29
 seyyâf 106
 seyyidlik 130
 Similî 129, 258
 sırt hamalları 99
 sırt hamalları 99
 Sicos Basilisses 13
 Siirt 48
 Sivas 34, 147, 150
 Siverek 45, 48, 59, 147
 Society for Promoting Cristian 51
 Sofya 65
 soku/soki 115
 soldat 119
 soldier 119
 somun 97
 Sorgon 7
 Strabon 9
 Subadra 36

- Sugûr 28, 157
 Sultantepe 15
 Suriye 5, 13, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 33,
 34, 35, 45, 47, 51, 54, 66, 146
 Suruç 13, 15
 Suvarlı 54
 Süleymanşah 30
 Sümeysat 9, 29, 159
 Sürgü 36, 51, 55, 151
 Süryani 75, 77, 89, 99, 108, 110, 151,
 155, 164
 Süryanice 6
 Süryaniler 5, 153
 Süveyş Kanalı 49
 Sykes XVI, 65, 66, 162
 Sykes-Picot Antlaşması 66
 Syria 13, 20, 21, 23
- Ş**
 Şah Abbas 91
 Şahsuvaroğlu Ali Bey 35
 Şam 45, 106
 Şamlu Yurdu 36
 Şanlıurfa 8, 13
 Şehzadebaşı 136, 137
 Şerefüddevle 29, 30
 Şeyh Muhittin-i Arabî Camii 8
 şeyhlik 130
 şimşir-ger/şemşir-ger 106
 Şiro 48, 50, 270
 Şuppilulima 14
- T**
 tabak 93
 tabakhane 94
 tabaklık 82, 155
 Tahmisçi 81, 104, 114, 123, 276
 tahrir 2, 36, 70, 71
 tahrir defterleri 70, 71
 tahrir kayıtları 2, 36
 takatuka 92
 Tancrede 31
 Tanzimat 2, 3, 4, 36, 87, 132, 158
- Tarakçı 81, 114, 123, 271, 272
 tarakçılık 82
 Tarhunazi 17
 Tarsus 28
 Taşçı 81, 115, 116, 123, 188, 271, 272
 Taşıl Aşireti 228, 231, 233
 Taşıl Kavisî 147, 233
 TBMM 38
 Tejikanlı Oymağı 150, 270
 tellaklık 82
 Temiz Selmân 86
 temurcu 96
 terzi 81, 116, 117
 terzilik 81, 116, 117, 155
 Teşkilât-ı Esasiye Kanunu 38
 Tevrat 118
 Texier XVI, 54, 55
 teymurcu 96
 Tharse 13
 tımar sistemi 69, 71
 Tigranes 20, 21
 Timur 35, 228
 Timurtaş 32
 Tokaris 53, 228
 Tokariz 51
 Toros Dağları 22, 27, 46
 Toros geçitleri 1, 18
 Toroslar 12, 21, 99
 Trakya 18, 99, 158
 Tunç Çağı 96
 Turuş 12, 77, 123, 146, 220
 Turuş Havassı 147, 220
 Turuş köyü 146
 Turuş ve Tevabii 147
 Tut köyü 91
 Tut nahiyesi 38
 Tutlu 129, 189, 191
 Tutluca 129
 Tutluoğlu 129
 Tutuş 29, 221, 222
 tuzcu 118, 119
 Tuzcuoğlu 129, 132, 188

tüccar 81, 96, 154
 Tüfekçi 82, 118, 123, 273
 tüfengci/tüfenkçi 118
 Türk kılıçları 106
 Türkiye XIX, 6, 9, 28, 29, 30, 38, 39, 41,
 46, 49, 55, 64, 70, 71, 107, 126,
 130, 136, 157, 158, 161, 163, 164
 Türkiye Cumhuriyeti 38
 Türkler 1, 28, 30, 54, 66, 111, 162
 Türkmen 47, 128, 147, 201
 Türkmenler 33
 Türkmenoğlu 128
 Tütüncü 96, 97

U

Ufacıklı 13, 66
 Uncu 97, 98, 123, 188, 189, 271
 Ur kenti 106
 Urartu XV, 16, 17
 Urartular 16
 Urfa 11, 13, 15, 30, 31, 32, 45, 48, 66,
 139, 159, 162
 Urfa Haçlı Kontluğu 30, 31, 32, 159
 Urfalı 6, 11, 27, 29, 30, 31, 32, 129, 164
 Urfalı Mateos 6, 11, 27, 29, 30, 31, 32,
 164
 Urşu 14
 Uzakdoğu 19

Ü

Üsküdar 45

V

Vadi-i Leman 8
 Vaka-i Hayriye 2
 Vasil Dgha 31
 Vespasianus 23
 VIII. Antiochos Grypos 20
 Vilayet Nizamnamesi 36
 Vilayet-i Arab 36
 Viranşehir 15, 59
 Vita 18
 Vital Cuinet 64, 65

W

William Francis Ainsworth 6, 51, 59

Y

Yağcı 120, 123, 187, 191, 192
 Yakacık 51
 Yakın Çağ 43, 44, 91
 Yaman Bey 7
 Yavuz Sultan Selim 13, 35
 Yavuzeli 15
 Yazıcı köyü 62
 Yazılıkaya 60
 Yedi Kardeş 7
 Yedi Yaman 7
 Yeniçeri Ocağı 2, 71, 103, 136
 yeniçeri serdarı 45
 Yenipınar Camii Mahallesi 84, 89, 100,
 101, 119, 120, 127, 137, 145, 191
 Yermuk Savaşı 26
 Yıldırım Bayezid 13, 34
 Yukarı Fırat Bölgesi 48
 Yukarı Mezopotamya 27
 Yunan İsyanı 2
 Yunanistan 19
 Yusuf Şehin Oymağı 146, 220

Z

Zağros Dağları 14
 Zeliha 36, 199
 Zeugma 9, 13, 19, 48, 49
 Zeus 58
 Zey 12, 208
 Zımmî 76, 77, 278
 Zımmiyan Haneleri 75, 133, 271
 Zımmiyan Mahallesi 98, 107, 115, 116,
 151
 Zırafkan 78, 124, 148, 151, 239, 278
 Zincirli höyüğü 60
 Ziyaret Tepesi 10

EKLER

EK 1: HISNİMANSUR'DA ŞEHİRLİ MÜSLÜMAN NÜFUS

Camii Kebir Mahallesi³³⁹

Hane-i Muhtar-ı Evvel Kurt Beyoğlu Mehmed, Sinni 45

Oğlu Osman- Sinni 1

Karındaşı oğlu Abo- Sinni 9, Yek-çüşm

Diğer Karındaşı oğlu Bekir, Sinni 7

Hane-i Muhtar-ı Sâni Abdi'nin oğlu Ömer, Sinni 40

Pederi Abdi- Sinni 60

Karındaşı Hasan- Sinni 16

Oğlu Mehmed- Sinni 8

Hane-i İmam Bekir Efendi- Sinni 65

Oğlu Abdülaziz- Sinni 35, Sakat

Torunu Ömer- Sinni 2

Hane-i Koca Ömer Mescidi İmam Monla Mehmed- Sinni 50

Hane-i Hacı Ömer Camii İmam Monla Abdurrahman- Sinni 45

Karındaşı Sarraç Mahmud- Sinni 40

Oğlu İmam Hüseyin- Sinni 1

Hane-i Diğer Karındaşı Terzi Ahmed- Sinni 42

Oğlu İmam Hüseyin- Sinni 1

Hane-i Dede Cemal, Sinni 80

Torunu Ali, Sinni 16

Diğer Torunu Hasan, Sinni 8

Hane-i Kahveci Şeyho, Sinni 60

Oğlu İmâm, Sinni 18

Hane-i Hacı Mehmed, Rencber, Sinni 70

Hane-i İmam Hüseyin, Hatib, Sinni 45

Oğlu Osman, Sinni 2

Yeğeni Abdurrahman, Sinni 8

Hane-i Müderris Mehmed, Sinni 45

Hane-i Oturakçı Ömer, Sinni 45

Oğlu Osman, Sinni 10

Diğer oğlu Ahmed, Sinni 2

Diğer oğlu Mehmed, Sinni 1

Karındaşı Halil, Rencber, Sinni 80

Oğlu Abdurrahman, Sinni 5, Yek-çüşm

Ammizâdesi Sadık, Sinni 45

Hane-i Bakkal Abuzer, Sinni 60

Oğlu Monla Mehmed Oturakçı, Sinni 35

Diğer oğlu Hasan, Sinni 20

Torunu Mustafa, Sinni 4

Hane-i Kahveci Hacı Ömer, Sinni 60

Oğlu Abuzer, Sinni 25

Diğer oğlu Mustafa, Sinni 16

Diğer oğlu Ali, Sinni 10

Hane-i Rencber İbiş, Sinni 50

Oğlu Ahmed, Sinni 3, Ma'zûr

Hane-i Berber Hacı İbrahim, Sinni 45

Oğlu Ahmed, Sinni 1

Hane-i Rencber Osman, Sinni 30

Hane-i Rencber Bekir, Sinni 90

Hane-i Damadı Kahveci Osman, Sinni 35

Hane-i Rencber Osman, Sinni 60

³³⁹ BOA, NFS.d., s. 2-6.

- Hane-i Oturakçı Hacı Abdurrahman, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 2
 Oğulluğu Şeyh Mehmed, Sinni 8
 Torunu Kadir, Sinni 3
 Hane-i Oturakçı Mehmed, Sinni 65, Çolak
 Oğlu Mustafa, Sinni 30
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 8
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 60
 Oğlu İbrahim, Sinni 40
 Karındaşı Abdi, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 6
 Diğer oğlu Osman, Sinni 4
 Hane-i Köşker Ali, Sinni 40
 Oğlu İsmail, Sinni 8
 Karındaşı Bekir, Keçeci, Sinni 30
 Hane-i Oturakçı Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Abdulkadir, Sinni 3
 Diğer oğlu Bekir, Yevm 3
 Hane-i Camii Kebir Mütevellisi Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Kahveci İbrahim, Sinni 35
 Hane-i Oturakçı Ömer, Sinni 50
 Oğlu Ahmed, Sinni 7
 Karındaşı Mustafa, Sinni 30
 Oğlu Ali, Sinni 3
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 1
 Hane-i Rençber Ahmed, Sinni 50, Sakat
 Hane-i Müezzîn Monla Mehmed, Sinni 55
 Yeğeni Abuzer, Sinni 25, Sakat
 Kayını Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Terzi Ahmed, Sinni 30
 Karındaşı İbrahim, Sinni 25
 Diğer Karındaşı Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Terzi Ömer, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 3
 Hane-i Terzi Osman, Sinni 50, Sakat
 Hane-i Oturakçı Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Süleyman, Sinni 18
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Şeyh Mehmed, Sinni 6
 Hane-i Rençber Osman, Sinni 14
 Karındaşı Ömer, Sinni 4
 Hane-i Oturakçı Abdî, Sinni 50
 Oğlu Şeyh Mehmed, Sinni 13
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 6, Yek-çeşm
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 3
 Oğulluğu Mehmed, Sinni 4
- Hane-i Oturakçı Bekir, Sinni 30
 Oğlu İmam Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Terzi Mehmed, Sinni 20
 Karındaşı Abdullah, Sinni 3
 Hane-i Terzi Arif, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 7
 Diğer oğlu Musa, Sinni 4
 Hane-i Kalaycı Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu İbrahim, Sinni 15
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 5
 Hane-i Şeyh Mehmed, Sinni 60 Yek-çeşm
 Hane-i Çulha Hüseyin, Sinni 50
 Oğlu İmam Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Kasab Hasan, Sinni 60
 Oğlu Bekir, Sinni 6
 Hane-i Tabak Mustafa, Sinni 35
 Hane-i Müezzîn Monla Yusuf, Sinni 50
 Oğlu İbrahim, Sinni 13
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 8
 Rençber Mustafa, Sinni 60
 Hane-i Abdurrahman, Sinni 55
 Oğlu Osman, Sinni 6
 Hane-i Mütevellî Mustafa, Sinni 35
 Hane-i Mescid Mütevellisi Monla Mehmed,
 Sinni 60
 Torunu Ömer, Sinni 7, A'mâ
 Hane-i Rençber Ahmed, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 18
 Oğulluğu Yusuf, Sinni 9
 Hane-i Çolak İsmail, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 25, Sakat
 Diğer oğlu Şeyh Mehmed, Sinni 20
 Diğer Oğlu Abuzer, Sinni 18, Mecnûn
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 9
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 6, Sakat
 Diğer oğlu Osman, Sinni 3
 Hane-i Rençber Monla Ali, Sinni 60
 Oğlu Mustafa, Sinni 20, Gurbetde
 Diğer Oğlu İbrahim, Sinni 15, Ma'zûr
 Hane-i Rençber Osman, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Karındaşı Mustafa, Sinni 20
 Diğer karındaşı Mahmud, Sinni 15
 Hane-i Rençber Hacı Hüseyin, Sinni 70
 Oğlu Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Terzi Veli, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 4

- Hane-i Hallaç Süleyman, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Hane-i Rencber Ömer, Sinni 40
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 30
 Karındaşı Rencber Veli, Sinni 20
 Diğer karındaşı Ömer, Sinni 12
 Hane-i Kasab Mehmed, Sinni 45
 Hane-i Monla Osman, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Oturakçı Abdurrahman, Sinni 30
 Karındaşı Devriş, Sinni 15
 Hane-i Terzi Abdurrahman, Sinni 45
 Oğlu İbrahim, Sinni 6
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 4
 Hane-i Rencber Mehmed, Sinni 45
 Hane-i Rencber Ahmed, Sinni 30
 Karındaşı Mustafa, Sinni 25
 Hane-i Monla Ali, Sinni 45
 Farraş Monla Ömer, Sinni 55
 Oğlu Musa, Sinni 14
 Hane-i Tabak Kır Halo'nun oğlu Mehmed,
 Sinni 8
 Karındaşı Mustafa, Sinni 6
 Hane-i Abdurrahman oğlu Bekir, Sinni 10
 Karındaşı Hasan, Sinni 8
 Hane-i Rencber Mahmud, Sinni 30
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 1
 Hane-i Ömer'in oğlu İlyas, Sinni 16
 Karındaşı Mehmed, Sinni 6
 Hane-i Rencber Hacı Mustafa, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 11
 Hane-i Berber Mehmed, Sinni 80
 Hane-i Rencber Mustafa, Sinni 25, Gurbetde
 Hane-i Sarraç Osman, Sinni 45
 Oğlu İbrahim Halil, Sinni 1
 Hane-i Rencber Mehmed, Sinni 80
 Oğlu Ahmed, Sinni 35, Yek-çesım
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 18, Mecnûn
 Hane-i Tabak İbrahim, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 1
 Hane-i Müezzın Kır Ahmed, Sinni 30
 Oğlu Sa'd Vakkas, Sinni 4
 Hane-i Rencber Hasan, Sinni 45
 Oğlu İbrahim, Sinni 4
 Karındaşı oğlu Ahmed, Sinni 6
 Hane-i Rencber Hasan, Sinni 40
 Hane-i Rencber Ali, Sinni 50
- Teyzesi oğlu Monla Behram, Sinni 13
 Hane-i Rencber Kadir, Sinni 40
 Hane-i Soyтары Hasan, Sinni 60, Yek-çesım
 Hane-i Bakkal Mehmed, Sinni 50
 Oğlu İbrahim, Mâh 2
 Hane-i Sallâk Mustafa, Sinni 50
 Hane-i Rencber Ömer, Sinni 50
 Hane-i Renber İbo, Sinni 40, Yek-çesım
 Oğulluğu Mehmed, Sinni 15
 Karındaşı Ahmed, Sinni 4
 Hane-i Tabak İbrahim, Sinni 60
 Oğlu Bekir, Sinni 2
 Oğulluğu Ahmed, Sinni 4
 Karındaşı oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Hane-i Monla Yusuf, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 6
 Hane-i Rencber Ali Hâfız, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Karındaşı Sarraç Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 1
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 3
 Hane-i Rencber Hacı Hüseyin, Sinni 70
 Oğlu Habib, Sinni 30
 Diğer oğlu Ömer, Sinni- Mâh 6
 Torunu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Köşker İbo, Sinni 45
 Oğlu Abdulvahid, Sinni 4
 Diğer oğlu Ömer, Sinni 7,
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Rencber Halil, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 4
 Hane-i Hacı Mustafa, Sinni 60
 Oğlu Mehmed Kudsi Sinni 25, Sîpahi
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 35, Yek-çesım
 Diğer oğlu Mehmed Salih, Sinni 4
 Hane-i Rencber Mehmed, Sinni 45
 Oğlu Ahmed, Sinni 2
 Hane-i Rencber Veli Sinni 45
 Karındaşı Osman, Sinni 40 Yek-çesım
 Karındaşı Ahmed, Sinni 43
 Bacısı oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Hane-i Rencber Osman, Sinni 45
 Karındaşı oğlu Abdullah, Sinni 2
 Hane-i Rencber Ahmed, Sinni 30
 Hane-i Rencber Yusuf, Sinni 70
 Hane-i Devriş Ömer, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 4
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 2

- Hane-i Hacı Yusuf, Sinni 50
 Oğlu Ahmed, Sinni 10, A'mâ
 Hane-i Monla Hasan, Sinni 50
 Karındaşı Mustafa, Sinni 40
 Oğlu İbrahim, Sinni 3
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 1
 Karındaşı Bekir, Sinni 25
 Hane-i Köşker Mehmed, 60
 Oğlu Ahmed, Sinni 7
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 5
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 6
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni Mâh 1
 Hane-i Rencber Ömer, Sinni 45
 Hane-i karındaşı oğlu Veli, Sinni 11
 Hane-i Rencber Hüseyin, Sinni 45
 Oğlu Ali, Sinni 25
 Diğer oğlu Hamza, Sinni 8
 Hane-i Helvacı İbrahim, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 4
 Hane-i Oturakçı Hacı Ali, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Şeyh Hacı Osman, Sinni 55
 Hane-i Rencber Hüseyin, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Torunu Ali, Sinni 6
 Hane-i Rencber Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 70
 Oğlu Mahmud, Sinni 30
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 6
 Hane-i Köşker Eyyüb, Sinni 30
 Oğlu İbrahim, Sinni 5
 Oğlu Hasan, Sinni 2
 Hane-i Tabak Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Rencber Mehmed, Sinni 70
 Hane-i Rencber Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Köşker Ömer, Sinni 70, Amel-mânde
 Oğlu Mustafa, Sinni 7
 Hane-i Rencber Kör Mehmed, Sinni 60
 Hane-i Çulha Ömer, Sinni 40, Sakat
 Hane-i Terzi Ömer, Sinni 45
 Oğlu Hasan, Sinni 2
 Hane-i Hasan Efendi'nin oğlu Hasan, Sinni 16
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 55
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Diğer oğlu Abdurrahman, Sinni 5
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Arabzâde Hasan, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Hüseyin, Sinni 60
 Oğlu Abuzer, Sinni 30
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Torunu Mustafa, Sinni 4
 Diğer torunu Mehmed, Sinni Mâh 2
 Hane-i Sarraç Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 10
 Hane-i Köşker Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 20, Mevrûc
 Hane-i Rencber Behrâm, Sinni 30
 Oğlu Osman, Sinni 1
 Hane-i Rencber Abdo, Sinni 25
 Oğulluğu Hasan, Sinni 4
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Arif, Sinni 7
 Hane-i Rencber Aziz, Sinni 25
 Oğlu Abuzer, Sinni 2
 Hane-i Çiftçi Mustafa, Sinni 25
 oğulluğu Mustafa, Sinni 15
 Ammisi oğlu Hallo, Sinni 25
 Karındaşı Hasan, Sinni 20
 Karındaşı Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Rencber Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı Mustafa, Sinni 18
 Rencber Mehmed, Sinni 50, Yek-çeşm
 Hane-i Tabak Mustafa, Sinni 20
 Karındaşı oğlu Ömer, Sinni 4
 Hane-i Kûçek Süleyman, Sinni 55
 Hane-i Çulcu Aloş, Sinni 70
 Oğlu Bekir, Sinni 45
 Karındaşı oğlu, Sinni 9 (isim verilmemiş)
 Diğer karındaşı oğlu Mehmed, Sinni 12
 Yeğeni Mehmed, Sinni 12, Asâkir-i mansûri
 Hane-i Rencber Halil, Sinni 25
 Hane-i Rencber Süleyman, Sinni 45
 Oğlu Ali, Sinni 12, Asâkir-i mansûri
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 8
 Ammisi oğlu Hasan, Sinni 8
 Hane-i Safa oğlu Mehmed, Sinni 80
 Hane-i Safa oğlu Ali, Sinni 70, A'mâ
 Oğlu Rencber Mustafa, Sinni 45
 Hane-i Rencber Osman, Sinni 45
 Oğlu İbrahim, Sinni 12
 Oğlu Sa'id, Sinni 7
 Oğlu Mehmed, Sinni 5, Yek-çeşm
 Hane-i Terzi Osman, Sinni 30 Yek-çeşm
 Hane-i Rencber Süleyman, Sinni 30 Yek-çeşm

Karındaşı Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Şeyh Mehmed, Sinni 5
 Oğlu Reşid, Sinni 3
 Hane-i Rençber Ömer, Sinni 25, Yek-çeşm,
 Mefrúc Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Tabak Osman, Sinni 35
 Oğlu Mustafa, Sinni 2
 Karındaşı Mehmed, Sinni 35
 Karındaşı Abdulkadir, Sinni 20
 Rençber Hasan, Sinni 60 Yek-çeşm
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Şeyh Ahmed, Sinni 40
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 60, A'mâ
 Oğulluğu Ahmed, Sinni 8
 Hane-i Abo Hâfız, Sinni 30, A'mâ
 Oğulluğu Abdurrahman, Sinni 18, Gurbetde
 Hane-i Sarraç Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Karındaşı Bekir, Sinni 2
 Hane-i Hallaç İbiş, Sinni 45
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Hacı Mehmed, Sinni 80
 Hane-i oğlu İbrahim Efendi, Sinni 45
 Hane-i İsmail Efendi, Sinni 35
 Hane-i Rençber Veli, Sinni 95
 Oğlu İbrahim, Sinni 35
 Abdülmenâl'in torunu Mehmed, Sinni 7
 Hane-i Çubukçu Ali, Sinni 70
 Hane-i Çulha Ruhalı Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 20

Çarşı Camii Mahallesi³⁴⁰

Hane-i Muhtar-ı Evvel Evlâd oğlu Hacı Abdurrahman, Sinni 30
 Oğlu Bekir, Sinni 6
 Oğulluğu Feyzullah, Sinni 7, Sağır
 Hane-i Muhtar-ı Sâni Mehmed oğlu Yusuf, Sinni 25
 Hane-i Müftü Hasan Efendi, Sinni 45
 Oğlu Ahmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i İmam Monla Bekir, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Mescid İmamı Monla Ömer, Sinni 50

Hane-i Hacı Süleyman Mescid İmam Monla Ömer, Sinni 30
 Hane-i Musalla Mescid İmam Hâfız Mustafa, Sinni 30, A'mâ
 Hane-i Terzi Hasan, Sinni 60
 Oğlu Hacı, Sinni 15
 Hane-i Çiftçi Alo, Sinni 60
 Hane-i Rençber Halil, Sinni 50, Alil
 Hane-i [G]olık Ma'mo, Sinni 60, Ma'zûr
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Oğlu Veli, Sinni 2
 Hane-i Golık Ma'mo'nun oğlu Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Münteveli Monla Ömer, Sinni 50
 Oğlu Abdulkadir, Sinni 10
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 60[sehven oğlu badan büyüik yazılmış].
 Oğlu Osman, Sinni 2
 Hane-i Rençber Abo, Sinni 80
 Oğlu Kadir, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Çiftçi Ali, Sinni 50
 Oğlu Habib, Sinni 3
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Köşker Abdi, Sinni 8
 Hane-i Hacı Bekir, Sinni 60
 Oğlu Mustafa, Sinni 31
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Torunu Abdurrahman, Sinni 6, Yek-çeşm
 Diğer torunu Mehmed, Sinni 4
 Diğer torunu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Rençber Osman, Sinni 30
 Oğlu Ali, Sinni 1
 Hane-i Köse Mehmed, Sinni 20
 Karındaşı Ömer, Sinni 12
 Hane-i Topal Monla Ali, Sinni 50
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 40
 Oğulluğu Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Rençber İbrahim, Sinni 25
 Oğlu Ahmed, Sinni 3
 Hane-i Nalband Mustafa, Sinni 60
 Hane-i Rençber Hüseyin, Sinni 60
 Hane-i Çulha Halil, Sinni 35
 Hane-i Katurcı İbo, Sinni 35
 Oğlu Osman, Sinni 4
 Hane-i Rençber Yusuf, Sinni 40, Mefrúc
 Oğlu Yusuf, Sinni 8
 Hane-i Çulha Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 35

³⁴⁰ BOA, NFS.d., s. 6-10.

- Oğlu Hasan, Sinni 1
 Hane-i Katırcı Ali, Sinni 50
 Hane-i Çulha Hüseyin, Sinni 70
 Hane-i Leblebici Ahmed, Sinni 60
 Oğlu Ahmed, Sinni 25
 Oğlu Ömer, Sinni 20
 Hane-i Leblebici İsmail, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Karındaşı İbrahim, Sinni 50
 Hane-i Hacı Hâfız, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 25, Sağır
 Torunu Ahmed, Sinni 15, Sağır
 Hane-i Rençber Bekir, Sinni 80, Gurbetde Mı-
 sır'da oğlu dahi Ma'an
 Hane-i Rençber Halil, Sinni 50
 Hane-i Tabak Osman, Sinni 60
 Oğlu Terzi Halil, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Eşekçi Sülo, Sinni 60, Mecrûh
 Hane-i Kahveci Hasan, Sinni 35
 Oğlu Osman, Sinni 5
 Oğlu Mehmed, Sinni, Mâh 1
 Hane-i Kazzaz Hacı Mehmed, Sinni 120
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 45
 Oğlu Ahmed, Sinni 16
 Hane-i Eşkinci Mehmed, Sinni 16
 Karındaşı Bekir, Sinni 6
 Hane-i Bereket Ağa, Sinni 12
 Hane-i Şeyh Efendi, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i Rençber Ömer, Sinni 50
 Hane-i Rençber Alo, Sinni 55
 Oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Abdurrahman Ağa, Sinni 35
 Oğlu Kadir, Sinni 10
 Oğlu Abdulkadir, Sinni 2
 Hane-i Alay Beyi Mehmed Ağa, Sinni 55
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Oğlu Osman, Mâh 4
 Hane-i Bostancı Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Ömer, Sinni 8
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Çakallı Haso, Sinni 60
 Oğlu Monla Vakkas, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 25
 Hane-i Çulha Motto, Sinni 40
 Hane-i Usi Şane, Sinni 70
- Oğlu Süleyman, Sinni 30
 Hane-i Rençber Hallo, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Karındaşı Mustafa, Sinni 40, Mısırdâ
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 30
 Karındaşı Çulha Musa, Sinni 20
 Hane-i Çulha Osman, Sinni 35
 Oğlu Ahmed, Sinni 3
 Oğlu Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Çiftçi Hamo, Sinni 30
 Karındaşı oğlu Osman, Sinni 12
 Hane-i Hacı İbrahim oğlu Abdurrahman, Sinni 13
 Karındaşı Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi İmâmo, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 5
 Karındaşı Yusuf, Sinni 15
 Hane-i Çulha Mustafa, Sinni 40
 Hane-i Keçecioglu Mustafa, Sinni 40
 Oğlu Ömer, Sinni 8, A'mâ
 Hane-i Çulha Hüseyin, Sinni 35, Kör
 Hane-i Abuzer oğlu Ali, Sinni 10
 Karındaşı Ömer, Sinni 7
 Hane-i Çulha Hüseyin, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 7, Yek-çeşm
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Çulha İbrahim, Sinni 45
 Oğlu Mustafa, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Yusuf, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 40, Yek-çeşm
 Oğlu Ahmed, Sinni 8
 Karındaşı Mısto, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Ali Bekir, Sinni 35
 Oğlu Ali, Sinni 8
 Hane-i Eşkinci Murtaza, Sinni 30
 Karındaşı Rıdvân, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 6
 Karındaşı Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 20
 Karındaşı Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Çiftçi İsmail, Sinni 50
 Hane-i Çiftçi Yusuf, Sinni 40
 Hane-i Sokucu Mısto, Sinni 55
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 15
 Hane-i Mısa Osman, Sinni 70
 Hane-i Osman Bey, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 5

- Oğlu Ömer, Sinni 2
 Hane-i Rençber Osman, Sinni 45, Ruha'da
 Hane-i Abuzer, Sinni 50, Hizmetkâr
 Oğlu Yusuf, Sinni 12
 Oğlu Hasan, Sinni 6
 Oğlu Ali, Sinni 3
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Ali, Sinni 15
 Hane-i Çulha Cum'a, Sinni 25
 Oğlu Ahmed, Sinni 2
 Oğulluğu Halil, Sinni 10
 Oğulluğu Ömer, Sinni 7
 Oğulluğu Abuzer, Sinni 5
 Hane-i Topal Hasan, Sinni 45
 Hane-i Rençber İbrahim, Sinni 30
 Hane-i Sipahi Mehmed, Eşkinci, Sinni 30
 Oğlu Yusuf, Sinni 5
 Oğlu Hasan, Sinni 4
 Hane-i Çulha Ömer, Sinni 50
 Hane-i Çulha Kör Halil, Sinni 30
 Karındaşı Topal Hasan, Sinni 25
 Hane-i Çulha Bekir, Sinni 20
 Karındaşı Abuzer, Sinni 15
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 45
 Oğlu İbrahim, Sinni 2
 Hane-i Sultan'ın oğlu Mustafa, Sinni 10
 Karındaşı Ali, Sinni 6
 Hane-i Sipahi Misto, Tekâüd, Sinni 80
 Gulamı, Sinni 20
 Hane-i Tüccar Hacı Süleyman, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Çulha Mahmud, Sinni 35
 Oğlu Hasan, Sinni 3
 Hane-i Çolak Kadir, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Oğlu Mustafa, Sinni 3
 Karındaşı Çulha Yusuf, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Tüccar Mustafa, Sinni 60
 Oğlu Halil, Sinni 40
 Oğlu Kasım, Sinni 3
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Torunu Ahmed, Sinni 5
 Torunu Hasan, Sinni 1
 Hane-i Kebabçı İmâm, Sinni 55
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Karındaşı oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Oturakçı Hacı İmâm, Sinni 25
- Oğlu Hasan, Sinni 2
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 2
 Hane-i Çulha Kasım, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Baba Ali'nin oğlu Ahmed, Sinni 6
 Hane-i Rençber Ahmed, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Hallaç Sağır Mehmed, Sinni 45
 Hane-i Hallaç Misto, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Oğlu İbrahim, Mâh 6
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 2
 Hane-i Terzi Ahmed, Sinni 25
 Hane-i Çulcu Haso, Sinni 70
 Hane-i müfti-i Sâbık Ali Efendi, Sinni 50
 Oğlu Sıddık, Sinni 1
 Hane-i Tabak Mehmed, Sinni 80, A'mâ
 Devriş Mehmed, Sinni 30, Gedâ'i [dilenci]
 Hane-i Terzi Mamalı, Sinni 60, Mısır'da
 Oğlu Ahmed, Sinni 16
 Hane-i Rençber Alo, Sinni 35
 Hane-i Abdi Bey Sipahi Sinni 30
 Hane-i Tabak Hacı Mehmed, Sinni 45 A'mâ
 Oğlu Yasin, Sinni 4
 Hane-i karındaşı Mustafa, Sinni 40
 Oğlu abdulkerim, Sinni 6, Yek-çeşm
 Hane-i Bâlınd Ahmed, Sinni 30
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 8
 Hane-i Oturakçı Ali, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 20
 Oğlu Ali, Sinni 10
 Oğlu Halil, Sinni 2
 Hane-i Terzi İsmail, Sinni 30
 Hane-i Reşid Ağa, Sinni 50
 Hane-i Rençber Silo, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Hane-i Rençber Hasan, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Mâh 6
 Hane-i Çulha Haso, Sinni 15
 Hane-i Çulha Ömer, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Oğlu Osman, Sinni 3
 Oğlu Yusuf, Sinni 2
 Hane-i Çulha Mustafa, Sinni 40, Gurbetde

- Oğlu Hasan, Sinni 15
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Hacı Musa Tabak, Sinni 80
 Oğlu Mısto, Sinni 8
 Hane-i Terzi Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Bozo, Sinni 5
 Hane-i Çulha Mahmud, Sinni 30
 Hane-i Çulha Köse, Sinni 80
 Hane-i Rençber İbiş, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Karındaşı oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Çulha Hasan, Sinni 30
 Hane-i oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Monla Ali, Sinni 45
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 3
 Hane-i Terzi oğlu Dellal Yusuf, Sinni 30
 Hane-i karındaşı oğlu Rençber Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Ahmed, Sinni 1
 Karındaşı Mustafa, Sinni 5
 Karındaşı İbrahim, Sinni 3
 Hane-i Çulha Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 8
 Hane-i Çulha Yusuf, Sinni 50
 Hane-i Çulha Osman, Sinni 60
 Oğlu İbrahim, Sinni 5
 Oğlu Halil, Sinni 3
 Hane-i Rençber Sefil Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 3
 Hane-i Çulha Alo, Sinni 30
 Hane-i Rençber Alo, Sinni 20, Sağır
 Hane-i Aba'nın uşakları, Halil, Sinni 8
 Ve Bekir Sinni 4
 Hane-i İmam oğlu Mehmed Eşkinçi, Sipah,
 Sinni 30
 Hane-i Köşker Yusuf, Sinni 35
 Hane-i Kutık İbo, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Oğlu Hasan, Sinni 16
 Torunu İbrahim, Sinni, Mâh 6
 Hane-i Uso'nun oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Oğulluğu Mehmed, Sinni 8
 Oğulluğu Haco, Sinni 3
 Hane-i Hizmetkâr Keleş, Sinni 60
 Oğlu Terzi Mehmed, Sinni 16
 Oğlu İbiş, Sinni 10
 Oğlu Ma'mo, Sinni 4
 Hane-i Kabul oğlu Rençber Ali Sinni 40
 Hane-i Çiftçi Yusuf, Sinni 50
- Oğlu Abdurrahman, Sinni 2
 Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Oğlu Abuzer, Sinni 12
 Hane-i Rençber Hasan, Sinni 70
 Hane-i Çulha Abdurrahman, Sinni 60
 Oğlu Ahmed, Sinni 20
 Oğlu Mehmed, Alil, Sinni 18
 Hane-i Berber Hacı Hüseyin, Sinni 40
 Hane-i Rençber Monla Hasan, Sinni 80
 Hane-i Mısa Mehmed, Sinni 90
 Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 40
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 8
 Oğlu Haso, Sinni 3
 Karındaşı Mustafa, Sinni 12, Sağır ve A'mâ
 Hane-i Rençber Hüseyin, Sinni 80, A'mâ
 Hane-i Kır Hasan, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Yusuf, Sinni 30
 Oğlu Ali, Mâh 3
 Hane-i Çulha Abuzer, Sinni 30 Yek-çeşm
 Oğlu Mustafa, Sinni 15
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Mustafa, Sinni 5
 Hane-i Çoban Hasan, Sinni 60
 Oğlu Mustafa, Sinni 6
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 40
 Hane-i Hesi Ete, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 20
 Oğlu Musa, Sinni 10
 Oğlu Ma'mo, Sinni 7
 Hane-i Rençber Abdurrahman, Sinni 30
 Hane-i Mara'nın oğlu Abdurrahman, Sinni 25
 Hane-i Rençber Alo, Sinni 70
 Oğlu Yusuf, Sinni 20
 Oğlu Ahmed, Sinni 15
 Karındaşı Abuzer, Sinni 10
- Kap Camii Mahallesi³⁴¹**
 Hane-i Muhtar-ı Evvel Berber Hacı Ömer,
 Sinni 45
 Oğlu Ömer, Sinni 8
 Oğulluğu Mehmed, Sinni 6
 Hane-i Mutar-ı Sâni Çulha Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Ömer, Sinni 5
 Hane-i Kâdi Mehmed Arif Efendi, Sinni 33

³⁴¹ BOA, NFS.d., s. 10-15.

- Oğlu Mehmed Emin, Sinni 18
 Hane-i Birâderi Ataullah Efendi, Sinni 46
 Oğlu Hacı Osman, Sinni 16
 Diğer oğlu Salih, Sinni 5
 Diğer oğlu Mehmed Emin, Sinni 4
 Hane-i karındaşı Tahir Hâfız, Sinni 40, A'mâ
 Oğlu Lütfullah, Sinni 16
 Hane-i karındaşı Mehmed Reşid, Sinni 35
 Oğlu Osman, Sinni 7
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 5
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 3
 Diğer Oğlu Ömer, Sinni 1
 Hane-i İmam Monla Receb, Sinni 20
 Karındaşı Ömer, Sinni 10, Sağır
 Diğer Karındaşı Hasan, Sinni 4
 Karındaşı oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i İmam Monla Hacı, Sinni 45
 Oğlu Osman, Sinni 8
 Hane-i Hacı Yusuf, Sinni 50
 Hane-i Mustafa Bey, Sinni 55
 Oğlu Şeyh Abdurrahman, Sinni 30
 Torunu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Döndü oğlu Abdurrahman, Sinni 12
 Hane-i Ali Kaba'nın oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Sabık Alay Beyi Ali Ağa, Sinni 50
 Oğlu Tâlib, Sinni 4
 Karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Köşker Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Kahveci Devriş, Sinni 30
 Oğlu Ahmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Halil, Sinni 7
 Hane-i Monla Ömer, Sinni 35
 Hane-i Sirkecinin oğlu Abdurrahman, Sinni 35
 Oğlu Mustafa, Sinni 16
 Diğer oğlu Köşker Ömer, Sinni 12
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 9, Yek-çeşm
 Diğer oğlu Şerif, Sinni 7
 Karındaşı Osman, Sinni 35
 Hane-i Köşker İshak, Sinni 60
 Yağcı Hüseyin, Sinni 30, Şehlâ
 Hane-i Hacı Mehmed, Hizmetkâr, Sinni 40
 Hane-i Müezzın Hacı Ali, Sinni 70
 Oğlu Hasan, Sinni 36
 Hane-i Terzi Hasan, Sinni 20
 Hane-i Kör Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Çulha Mamo, Sinni 70
 Torunu Ömer, Sinni 16
 Hane-i Tabak İmâm, Sinni 60
- Hane-i Gergerli Ali, Sinni 80
 Oğlu Mustafa, Sinni 15, Gurbetde
 Hane-i Reşo, Sinni 40
 Hane-i Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 4
 Hane-i Bardakçı oğlu Ali, Sinni 65, Kör
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 16
 Hane-i Kel Bekir, Sinni 25
 Hane-i Hamza Sipahi, Sinni 25
 Oğlu Süleyman, Sinni 7
 Hane-i Kaz oğlu Mustafa, Sinni 30
 Oğlu İbrahim, Sinni 3
 Hane-i Gergerli Mehmed, Sinni 100
 Hane-i Hıdıresorlu Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Devriş Ahmed, Sinni 100, Kör
 Oğlu Mehmed, Sinni 7
 Hane-i Rumiyanlı Haco, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 7
 Hane-i Sipahi Abo, Sinni 25
 Oğlu Ali Hâfız, Sinni 8, A'mâ
 Karındaşı İmam Hüseyin, Sinni 18
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 80
 Oğlu Ali Köşker, Sinni 35
 Hane-i Cınno Yusuf Ağa, Sinni 35
 Oğlu Bekir, Sinni 4
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Tabak Abuzer, Sinni 80
 Hane-i Arab oğlu Monla, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 3
 Hane-i İmâm Hüseyin, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Karındaşı Hasan, Sinni 15, Yek-çeşm
 Hane-i Tellak Osman, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 3
 Hane-i Berber Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 20, Gurbetde
 Oğlu Osman, Sinni 4
 Hane-i Sarraç Osman, Sinni 65
 Oğlu Mustafa, Sinni 20
 Oğlu Monla Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Kalaycı Abdi, Sinni 25
 Hane-i Bakkal İbrahim, Sinni 60
 Oğlu Osman, Sinni 10
 Oğlu Ali, Sinni 5
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Torunu Ahmed, Sinni 3
 Berber Mehmed'in oğlu Hasan, Sinni 7

- Karındaşı İmam Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Kör Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Şeyh Mehmed, Sinni 7
 Diğer oğlu Devriş, Sinni 4
 Hane-i Tabak Abdurrahman, Sinni 30
 Hane-i Kahveci Hasan, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Cemal Oğlu Mustafa, Çulha, Sinni 35
 Hane-i Palaz Oğlu Ali, Sinni 65
 Oğlu Halil, Sinni 35
 Diğer oğlu İmam Hüseyin, Sinni 30
 Diğer oğlu Mamo, Sinni 20 Yek-çeşm
 Torunu Kadir, Sinni 5
 Diğer Torunu Mustafa, Sinni 3, A'mâ
 Diğer Torunu İbrahim, Sinni 4
 Hane-i Şeyh Oğlu Süleyman, Hizmetkâr, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 8 A'mâ
 Hane-i Duhancı Abuzer, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 9, Yek-çeşm
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 2
 Hane-i Dikici Hasan, Sinni 60, Mefrûc
 Oğlu Ali, Sinni 10
 Hane-i Ebubekir Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Uncu Ali, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Diğer Oğlu Ömer, Sinni 6 Yek-çeşm
 Hane-i Duhancı Hacı Ali Oğlu Yusuf, Sinni
 50, Mefrûc
 Hane-i Sarraç Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 12
 Hane-i Dükkâncı Monla Hasan, Sinni 40
 Oğlu Şeyh Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Hacı Mehmed, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Mustafa, Sinni 25
 Diğer oğlu Ömer, Sinni 12
 Hane-i Köşker Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Bakkal Mustafa, Sinni 30
 Oğlu Abdullah, Sinni 5
 Hane-i Kahveci Derviş Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 4
 Hane-i Çulha Halil, Sinni 30
 Hane-i Mustafa Bey'in oğlu Abdurrahman,
 Sinni 12
 Hane-i Tuzcuoğlu Feyzullah, Köşker, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 2
 Oğulluğu Abdurrahman, Eşkinci, Sinni 25
 Hane-i Tüccar Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Bekir, Sinni 4
 Hane-i Seydi Köşker, Sinni 50
 Hane-i Mılık Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Duhancı Mahmud, Sinni 30
 Oğlu Ahmed, Sinni 4
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 2, A'mâ
 Hane-i Dükkâncı Hâfız Sâdık, Sinni 60
 Hane-i Ruhali Şaban, Sinni 40, Gurbetde
 Oğlu Ali Sinni 10
 Hane-i Şeyh Behram, Sinni 40
 Oğulluğu Ramazan, Sinni 5
 Hane-i Arab oğlu Hacı Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Arab oğlu Hasan, Sinni 8
 Karındaşı Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Merkepçi İsmail, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Çakır Hamo, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Köşker Mehmed, Sinni 40
 Hane-i berber İsmail oğlu Şeyh Mehmed, Sinni 18
 Hane-i Çulha Mustafa, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 16
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 13
 Diğer oğlu Ali, Sinni 3
 Hane-i Çerkez oğlu Hacı Osman, Sinni 60
 Oğlu Abdullah, Sinni, Mâh 3
 Hane-i Dükkâncı Mustafa, Sinni 35
 Hane-i Terzi Mehmed, Sinni 70
 Oğlu Veli, Sinni 45
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 15
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 13
 Torunu Abuzer, Sinni 5
 Torunu Mustafa, Sinni 2
 Hane-i Taşçı Hacı Ali, Sinni 50
 Hane-i Dellal Monla İmâm, Sinni 70
 Oğlu Osman, Sinni 6
 Diğer oğlu İmam Hüseyin, Sinni 4
 Hane-i Terzi Salih, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 3
 Hane-i Fazıl Mehmed, Sinni 20
 Birader[i] Hasan, Sinni 15, A'mâ
 Hane-i Tabak Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 4
 Diğer oğlu Osman, Mâh 4
 Hane-i Bekçi İsmail, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 3
 Hane-i Ali'nin oğlu Ömer, Sinni 25
 Hane-i Veli Sipahi, Sinni 25

- Karındaşı oğlu Hasan, Sinni 15
 Diğer karındaşı oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Tutlu oğlu Ömer, Sinni 25
 Hane-i İmam Hüseyin, Sinni, 45
 Oğlu Mahmud, Sinni 8
 Diğer oğlu Abdurrahman, Sinni 4
 Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 25
 Karındaşı Mustafa, Sinni 16
 Hane-i İbiş Hizmetkâr, Sinni 18
 Hane-i Karakullukçu'nun oğlu Ahmed, Sinni 40, Sâil
 Oğulluğu Mustafa, Sinni 6
 Hane-i Köşker Ma'mo, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 15
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 10
 Hane-i diğer Abdurrahman, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 8
 Hane-i Miho'nun oğlu Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 20
 Hane-i Eyyub, Sinni, 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 4, Yek-çeşm
 Oğlu Mamo, Sinni, Mâh 6
 Hane-i Hüseyin, Hizmetkâr, Sinni 60
 Hane-i Köşker Bekir, Sinni 40
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 7 Yek-çeşm
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 5, Bî-resm
 Hane-i Uncu Mehmed Ali, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Diğer oğlu Mehmed Şerif, Sinni 5
 Hane-i Sokucu Alo, Sinni 45
 Hane-i Kör Mustafa, Sinni 50
 Hane-i Mıçı Zızzır, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 25
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni, 12
 Hane-i Çiftçi Mustafa, Sinni 60
 Oğlu İmam Hüseyin, Sinni 10
 Diğer oğlu Hacı Ali Sinni 6
 Hane-i Kasım Amel-mânde, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 25
 Hane-i Mumcu Bekir, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 7
 Hane-i Köşker Osman, Sinni 30
 Hane-i Botık Ali, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Solak Abdi, Sinni 70
 Oğlu Mustafa, Sinni 3
 Hane-i Abdurrahman Efendi, Sinni 70, Müderris
 Oğlu Monla Sa'dullah, Sinni 18
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 7
 Hane-i Merkepçi Kullo, Sinni 60
 Oğlu Mahmud, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 8
 Hane-i Maltemir oğlu Şakir, Keçeci, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 3
 Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 50
 Karındaşı Ali, Sinni 8
 Hane-i Devriş Mehmed, Sinni 20, A'mâ,
 Yeğeni Hamza, Sinni 15
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 45
 Hane-i Berber Mustafa, Sinni 25
 Oğlu İbrahim, Sinni 3
 Diğer oğlu Ali, Sinni, Mâh 3
 Hane-i İlek oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Oğlu Ali, Köşker, Sinni 25
 Diğer oğlu Osman, Sinni 10
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Köşker Mahmud, Sinni 35
 Oğlu Abuzer, Sinni 5
 Hane-i Köşker Abdulkерim, Sinni 45
 Oğlu Mustafa, Sinni 2
 Karındaşı Köşker Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Ahmed, Sinni 4
 Hane-i Vaiz Abdurrahman Efendi, Sinni 55
 Oğlu Ömer, Sinni 2
 Hane-i Deli Abuzer, Sinni 45
 Oğlu Mamo, Sinni 18
 Diğer oğlu Ali, Sinni 4
 Hane Kahveci Ahmed oğlu İbrahim, Sinni 8
 Karındaşı Mehmed, Sinni 5
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 3
 Diğer karındaşı Ahmed, Sinni 1
 Hane-i Topal Neccar Ömer, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Neccar Mehmed, Sinni 80, A'mâ
 Hane-i Köşker Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 3
 Hane-i Çiftçi Kûdi, Sinni 55
 Oğlu Ahmed, Sinni 25, Yek-çeşm
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 5
 Diğer oğlu Ali, Sinni 3
 Hane-i Seydi, Hizmetkâr, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 6
 Hane-i Çiftçi Halil Mehmed, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Kara Mustafa, Sinni 50, Alil

- Hane-i Sarraç Ali, Sinni 35
 Karındaşı Ömer, Sinni 15
 Karındaşı Osman, Sinni 5
 Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 5
 Torunu Mehmed, Sinni 5
 Torunu Abdurrahman, Sinni 1
 Hane-i Boğçacı Ahmed, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 15
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 6
 Diğer oğlu İmam Hüseyin, Sinni 3
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 5
 Hane-i Boğçacı Ali, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 4
 Hane-i Tuzcu Hacı Ahmed, Sinni 50
 Hane-i Şişik Ahmed, Sinni 60
 Hane-i Çulha oğlu Mustafa, Sinni 30
 Oğlu Mahmud, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Hüseyin, Sinni 65
 Oğlu İbrahim, Sinni 15
 Oğulluğu Abuzer, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Ömer, Sinni 80
 Oğlu Hasan, Sinni, Yevm 5
 Hane-i Hizmetkâr Ahmed, Sinni 35
 Hane-i Şâhî Monla Ahmed, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 2
 Hane-i Sokucu Musa, Sinni 35
 Hane-i Çiftçi Süleyman, Sinni 35
 Karındaşı Ali, Sinni 30
 Hane-i Çoban Hasan, Sinni 100
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 9
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 7
 Hane-i Devriş oğlu Hasan, Sinni 20
 Karındaşı Devriş, Sinni, Mâh 6
 Hane-i Rençber Hasan, Sinni 45
 Oğlu Ömer, Sinni 10
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Sağır Hasan, Sinni 30
 Oğlu Ahmed, Sinni 2
 Karındaşı Ali, Sinni 25
 Hane-i Sokucu Hasan, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Rençber Hüseyin, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 7
 Hane-i Hizmetkâr Ali, Sinni 40
 Hane-i Rençber Abuzer, Sinni 50
 Hane-i Rençber Osman, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 6
 Karındaşı Rençber Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Hacı Mehmed oğlu Osman, Sinni 20
 Hane-i Hacı Mustafa oğlu Yusuf, Sinni 30
 Karındaşı Mustafa, Sinni 1
 Bacısı oğlu Yusuf, Sinni 6
 Hane-i İbiş Sevi oğlu Ali, Sinni 25
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 2
 Hane-i Rençber Ömer, Sinni 35
 Oğlu Abdullah, Sinni 5
 Oğulluğu Ahmed, Sinni 15
 Hane-i Çulha Sağır Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Ömer, Sinni 5
 Hane-i Rençber Süleyman, Sinni 75
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Köşker Ahmed, Sinni 20
 Oğlu Yusuf, Sinni 5
 Hane-i Rençber Hasan, Sinni 25
 Oğlu Osman, Sinni 1
 Monla Mahmud oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Topal Sâil [Dilencî] Hüseyin, Sinni 70
 Hane-i Derviş Mustafa, Sinni 25, Sâil
 Oğlu Ömer, Sinni 6
 Hane-i Rençber Hasan, Sinni 25
 Hane-i Rençber Halil, Sinni 30
 Oğlu Bekir, Sinni 15
 Diğer oğlu İsmail, Sinni 2
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 70
 Oğlu Mustafa, Sinni 5
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 3
 Diğer oğlu Mehmed Ali, Sinni 1
 Hane-i Çulha Mahmud, Sinni 20
 Karındaşı İbrahim, Sinni 15
 Hane-i Dâmadı Hallaç Hüseyin, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Çulha İbrahim, Sinni 45
 Oğlu Hamo, Sinni 15
 Hane-i Çoban Huyollo, Sinni 90
 Oğlu Osman, Sinni 35
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 12

Yenipınar Camii Mahallesi³⁴²

Hane-i Muhtar-ı Evvel Çulha Mehmed, Sinni 60
 Oğlu İbrahim, Sinni, Mâh 1
 Hane-i Muhtar-ı Sâni Berber Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Nakîb Efendi, Sinni 30
 Oğlu Şeyh Mehmed, Sinni 1
 Hane-i İmâmî Molla Mehmed, Sinni 25, Yek-çeşm
 Karındaşı Mahmud, Sinni 6
 Hane-i Sıratut İmâmî Mehmed Efendi, Sinni
 60, Mecnûn
 Oğlu Lütfullah, Sinni 6
 Hane-i Hizmetkâr Osman, Sinni 16
 Karındaşı Marizî, Sinni 7
 Karındaşı oğlu Receb, Sinni 35
 Karındaşı Ali, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Hane-i Rencber Hacı Mustafa, Sinni 70
 Oğlu Kadir, Sinni 6
 Hane-i Hallaç Monla Ali, Sinni 30
 Oğlu Muhammed, Sinni 5
 Oğlu Osman, Sinni 3
 Hane-i Köşker Ali, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 5
 Oğlu Ahmed, Sinni 2
 Hane-i Rencber Abdullah, Sinni 20
 Oğlu Ahmed, Sinni 2
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 3
 Hane-i Hâfız Abdullah, Sinni 50
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 12
 Hane-i Rencber Ömer, Sinni 40
 Oğlu Muhammed, Sinni 1
 Hane-i Sâil Hasan, Sinni 25
 Hane-i karındaşı Hacı Halil, Sinni 50
 Karındaşı Mehmed, Sinni 40, Mısır'da
 Hane-i Mehmed, Sinni 80, Ma'zûr
 Hane-i Eğilli Hüseyin, Sinni 80
 Damadı Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni, Yevm 10
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Rencber Hasan, Sinni 50 Yek-çeşm
 Hane-i Rencber Hasan, Sinni 35
 Oğlu Hasan, Sinni 2
 Hane-i Rencber İbrahim Halil, Sinni 95
 Oğlu Ali, Sinni 7
 Hane-i Rencber Halil, Sinni 40

Oğlu Süleyman, Sinni 4
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Oturakçı Derviş, Sinni 40
 Hane-i Yağcı Mehmed, Sinni 70
 Hane-i Rencber Tutlu Ahmed, Sinni 90
 Hane-i Zaza Ömer, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni, Mâh 4
 Oğlu İmam Hüseyin Sinni, Mâh 9
 Hane-i Rencber Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Ahmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Muhammed, Sinni 5
 Hane-i Deli Hâfız Abdurrahman, Sinni 80,
 Mecnûn
 Hane-i Bohaçı Ali'nin Oğulluğu Bekir, Sinni 3
 Hane-i Çulha İbrahim, Sinni 60
 Hane-i Köşker Ali, Sinni 30
 Hane-i Rencber Mehmed, Sinni 80
 Hane-i Hamamcı Ömer, Sinni 70
 Hane-i İbrahim, Sinni 20
 Oğlu Mustafa, Sinni 6
 Hane-i Sağır Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Berber Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Rencber Mehmed, Sinni 40
 Karındaşı Osman, Sinni 25
 Hane-i Müezzîn Mehmed Efendi, Sinni 40
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 5
 Hane-i Rencber Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 12
 Oğlu Mustafa, Sinni 3
 Hane-i Cami-i Kebir'in İmâmî Molla Meh-
 med, Sinni 35
 Hane-i Köşker Osman, Sinni 60
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 1
 Hane-i Molla Abdurrahman oğlu Ahmed, Sin-
 ni 40
 Karındaşı Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Köşker Ali, Sinni 40
 Karındaşı oğlu Ahmed, Sinni 12
 Hane-i Berber Bekir, Sinni 40
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 1
 Hane-i Rencber Abuzer, Sinni 50, Ma'zûr
 Oğlu İshak, Sinni 3
 Ve Abdurrahman, Sinni 1
 Hane-i Terzi Ömer, Sinni 40, Gurbetde
 Karındaşı Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Rencber Mustafa, Sinni 25
 Karındaşı Osman, Sinni 4
 Karındaşı Ali, Sinni 2

³⁴² BOA, NFS.d., s. 15-19.

- Hane-i Rençber Abdurrahman, Sinni 20
 Hane-i Yağcı Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 4
 Hane-i Hacı Bekir, Sinni 60
 Hane-i Mahkeme Kâtibi Hâfız Efendi, Sinni 65
 Oğlu Ali, Sinni 40, Mefrûc
 Oğlu Molla Bekir, Sinni 35, Yek-çeşm
 Hane-i Sâil Mehmed, Sinni 100, Mecnûn
 Hane-i Bostancı Şeyh Ali, Sinni 65
 Oğlu Ömer, Sinni 16, Mecnûn
 Oğlu Osman, Sinni 10, Asâkir-i Mansûre'ye Gitdi
 Oğlu Mustafa, Sinni 7, Çolak
 Oğlu Bekir, Sinni 3
 Hane-i Müderris Osman Efendi, Sinni 80
 Hane-i Rençber Ali, Sinni 25
 Karındaşı A'mâ Hâfız, Sinni 50
 Oğlu İmam Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Rençber Halil, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Oğlu Berber Süleyman, Sinni 25
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 20, Çolak
 Hane-i Rençber Hüseyin, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Diğer oğlu Ömer, Mâh 6
 Hane-i Rençber Hamo, Sinni 40, Topal
 Hane-i Terzi Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Diğer oğlu Abdurrahman, Sinni 2
 Hane-i Mustafa, Sinni 70
 Oğlu, Sinni 40 Yek-çeşm
 Hane-i Mehmed Mağrun, Sinni 50
 Oğlu Abdullah, Sinni 3
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 1
 Hane-i Çulha Musa, Sinni 30
 Hane-i Çulha Ali, Sinni 50
 Hane-i Oturakçı Hamo, Sinni 30
 Hane-i Rençber Molla İbrahim, Sinni 60
 Rençber İmam Hüseyin, Sinni 80
 Hane-i Çulha İmam Hüseyin, Sinni 10
 Karındaşı Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Rençber Komıro, Sinni 60
 Oğlu Veli, Sinni 7
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Hâfız İbrahim, Sinni 40
 Oğlu Hâfız Mehmed, Sinni 15
 Diğer oğlu Osman, Sinni 5, Mefrûc
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 12
 Hane-i Rençber Hüseyin, Sinni 15
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 1
 Hane-i Hacı Mehmed, Sinni 80, Mefrûc
 Oğlu Molla Halil, Sinni 50
 Torunu Mehmed, Sinni 4
 Torunu Hasan, Sinni 1
 Hane-i Çulha Hüseyin, Sinni 12
 Hane-i Rençber Abuzer, Sinni 80
 Hane-i Rençber Hüseyin, Sinni 70
 Oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 20
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 45
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Torunu Hasan, Sinni 3
 Diğer Torunu Mahmud, Sinni 2
 Diğer torunu Mustafa, Sinni, Mâh 6
 Hane-i Abacı Yusuf, Sinni 70
 Oğlu Abdulkadir, Sinni 7
 Hane-i Köşker İbrahim, Sinni 40
 Karındaşı oğlu Ali, Sinni 3
 Oğulluğu Ali, Sinni 12
 Hane-i Bakkal Mamlı, Sinni 60
 Oğlu Mahmud, Sinni 25
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 1
 Karındaşı oğlu Mustafa, Sinni 12, Asâkir-i
 Mansûr'a Gitdi
 Hane-i Molla Hüseyin, Sinni 12
 Eniştesi Mustafa, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Molla Ali, Sinni 30
 Hane-i Terzi İmam Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 3
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Rençber Halil, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 7
 Diğer oğlu Osman, Sinni 4
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 2
 Hane-i Müezzîn Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı, Sinni 30
 Hane-i Tuzcu Mustafa, Sinni 70, Kör
 Oğlu Musa, Sinni 12
 Hane-i Rençber Mustafa, Sinni 40
 Oğlu Ömer, Sinni 3
 Hane-i Tabak Osman, Sinni 40
 Hane-i Terzi Mehmed, Sinni 70
 Hane-i Bostancı Ahmed, Sinni 70
 Oğlu Ahmed, Sinni 40, Yek-çeşm

- Torunu Ali, Sinni 1
 Hane-i Çiftçi Ömer, Sinni 40
 Karındaşı oğlu Mustafa, Sinni 3
 Hane-i Rencber Ömer, Sinni 40
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 1
 Hane-i Tabak Osman, Sinni 40
 Karındaşı Mehmed, Sinni 7
 Hane-i Rencber Hasan, Sinni 60
 Hane-i Çulha Receb, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Oğlu Mustafa, Sinni 2
 Hane-i Rencber Abdulvahid, Sinni 35
 Karındaşı Ömer, Sinni 30
 Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Rencber Ali, Sinni 50
 Torunu Ömer, Sinni 12
 Hane-i Köşker Hacı Mehmed, Sinni 60
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 40
 Karındaşı Kalender, Sinni 18, Sipahi
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 40
 Hane-i diğer Çiftçi Hasan, Sinni 45, Sakat
 Karındaşı Abuzer, Sinni 16
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 55
 Oğlu Mustafa, Sinni 8, Yek-çeşm
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Büyük oğlu Abuzer, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Rencber Mustafa, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 80
 Oğlu Mustafa, Sinni 50
 Diğer oğlu Ömer, Sinni 45
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 35
 Torunu Abuzer, Sinni 7
 Diğer torunu Hasan, Sinni 3
 Diğer torunu Hüseyin, Sinni 2
 Diğer torunu Osman, Mâh 6
 Diğer torunu Mustafa, Sinni 2
 Diğer torunu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Bakkal Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Diğer oğlu, Sinni 1
 Hane-i Çerçi Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Rencber İsmail, Sinni 20
 Karındaşı Osman, Sinni 3
 Hane-i Rencber Hasan, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Rencber Mustafa, Sinni 60
 Oğlu Mustafa, Sinni 6
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Oğlu Hasan, Mâh 1
 Hane-i Rencber Mamo, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 3
 Hane-i Mehmed'in oğlu Hasan, Sinni 4
 Karındaşı Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Rencber Mahmud, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 2
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Mâh 6
 Karındaşı oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Çiftçi Bektaş, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 40
 Torunu Mustafa, Sinni 3
 Hane-i Abacı Osman, Sinni 50
 Hane-i İsmail, Sinni 60, Alil
 Oğlu Osman, Sinni 20
 Hane-i Hacı Mustafa, Sinni 60, Mısır'da
 Karındaşı Mehmed, Sinni 50
 Hane-i Rencber Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Müsekkin Molla Ömer, Sinni 80
 Torunu Mustafa, Sinni 4
 Torunu Mahmud, Sinni 2, Yek-çeşm
 Hane-i Rencber Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 3
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Rencber Hasan, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 7
 Karındaşı oğlu Ali, Sinni 4, Alil
 Hane-i Çiftçi Hüseyin, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 6
 Oğlu Nebi, Sinni 4
 Hane-i Oturakçı İmâm, Sinni 40
 Oğlu Şeyh Mehmed, Sinni 6
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Çiftçi Mustafa, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Çulha Ali, Sinni 60
 Hane-i Rencber Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Zebo'nun torunu Ahmed, Sinni 7
 Karındaşı Mehmed, Sinni 6
 Hane-i Rencber İbrahim, Sinni 40, Alil
 Hane-i Haso, Sinni 60
 Hane-i Rencber Osman, Sinni 35
 Hane-i Müezzin Molla Halil, Sinni 45
 Oğlu Abdulkadir, Sinni 9
 Hane-i Hatib Hâfız Mustafa, Sinni 60

Oğlu Mehmed Hâfız, Sinni 25
 Hane-i Keçeci İbrahim, Sinni 55
 Oğlu Mustafa, Sinni 35
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 3
 Diğer oğlu Ömer, Sinni 1
 Karındaşı Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Süleyman, Sinni 2
 Hane-i Rençber Hacı Mehmed, Sinni 65
 Oğlu Bekir, Sinni 30
 Diğer oğlu Şeyh Mehmed, Sinni 3
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 1
 Hane-i Katırcı Hüseyin, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Rençber Mustafa, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Rençber Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Çulcu Alo, Sinni 65
 Hane-i Çiftçi Hamo, Sinni 50
 Hane-i Çulha Ali, Sinni 45
 Oğlu İbrahim, Sinni 2
 Hane-i Rençber Ahmed, Sinni 60
 Karındaşı Hasan, Sinni 50
 Diğer karındaşı Mustafa, Sinni 40
 Karındaşı oğlu Mehmed, Sinni 9
 Hane-i Rençber Ali, Sinni 70
 Oğlu İbrahim, Sinni 30
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 16
 Hane-i Rençber Abuzer, Sinni 40
 Hane-i Rençber Bedo, Sinni 40
 Hane-i Çiftçi Mustafa, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 65
 Oğlu Abuzer, Sinni 5
 Hane-i Rençber Ömer, Sinni 7
 Hane-i Hizmetkâr Mehmed, Sinni 50
 Hane-i Rençber Ömer, Sinni 70, Gurbetde
 Oğlu Osman, Sinni 50
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Diğer oğlu Alo, Sinni 3
 Hane-i Tuzcu Ahmed, Sinni 70
 Torunu Ahmed, Sinni 25
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Rençber Bekir, Sinni 60
 Hane-i Rençber Molla Mehmed, Sinni 55
 Oğlu Halil, Sinni 22
 Hane-i Rençber Alo, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 7
 Torunu Osman, Sinni 6

Eskisaray İbrahim Paşa Mahallesi³⁴³

Hane-i Muhtar-ı Evvel Terzi Mustafa, Sinni 70
 Oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Diğer oğlu Halil, Sinni 10
 Hane-i Muhtar-ı Sâni Çulha Osman, Sinni 40
 Hane-i Hâfız İmam Halil, Sinni 45
 Oğlu İbrahim, Sinni 5
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 3
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Diğer oğlu Ali, Sinni 1
 Hane-i İmam Mehmed Efendi, Sinni 60
 Oğlu Monla Hasan, Sinni 16
 Diğer oğlu İmâm, Sinni 13
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 3
 Hane-i İmam Monla Lütfullah, Sinni 45
 Oğlu Hasan, Sinni 2
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 6
 Hane-i Sipahi Ali, Eşkinci, Sinni 25, Spahi
 Oğlu Bedir, Sinni 3
 Ammisi oğlu Mustafa, Sinni 16
 Karındaşı Süleyman, Sinni 13
 Ve Bekir, Sinni 1
 Hane-i Sipahi Mustafa, Tekâüd, Sinni 50
 Hane-i Demirci Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Bekir, marız, Sinni 8
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 4
 Diğer oğlu Ömer, Sinni 1
 Hane-i Sipahi Yusuf, Sinni 15, Eşkinci
 Karındaşı İbrahim Sinni 30
 Diğer karındaşı Ali, Sinni 40, Gurbetde
 Hane-i Hacı Ömer, Tekâüd, Sinni 80, Sipahi
 Oğlu Mehmed, Sinni 40, Gurbetde
 Hane-i Kavas Osman, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 3
 Hane-i Rençber Mustafa, Sinni 60
 Oğlu Mustafa, Sinni 5
 Hane-i Kayınpederi Mustafa, Sinni 90
 Hane-i Murtaza'nın oğlu Ali, Sinni 35
 Hane-i Köse Abdo'nun oğlu Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Koca İsmail Sipahi, Sinni 70, Tekâüd
 Oğlu İsmail, Sinni 45
 Hane-i İmam Hüseyin, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 8
 Oğlu Şahan, Mâh 6
 Hane-i Çulha Ali, Sinni 30

³⁴³ BOA, NFS.d., s. 19-23.

- Oğlu Hüseyn, Sinni 1
 Hane-i Rençber Osman, Sinni 80
 Hane-i Sâil Ömer, Sinni 90
 Oğlu Mehmed, Sinni 40, Gurbetde
 Oğulluğu Hamza, Sinni 30, Çolak
 Diğer oğulluğu Mehmed, Sinni 43
 Hane-i Beko'nun oğlu Ömer, Sinni 8
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Diğer Mehmed, Sinni 2
 Karındaşı Ali, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Ma'mo, Sinni 40
 Oğlu İsmail, Sinni 2
 Hane-i Azab Kör İbo, Sinni 45
 Hane-i Rençber Kör Balo, Sinni 70
 Hane-i Azab Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 1
 Hane-i Çulha Abuzer, Sinni 35
 Karındaşı Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Katırcı Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 10
 Hane-i Katırcı Osman, Sinni 50
 Hane-i Hacı Abuzer, Sinni 95
 Hane-i Rençber Hamo, Sinni 60
 Oğlu Abuzer, Sinni 35
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 7
 Torunu Bektaş, Sinni 2
 Hane-i Rençber Hasan, Sinni 40
 Oğlu Hüseyn, Mâh 3
 Kaynı Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Çulha Yusuf, Sinni 60
 Oğlu Hüseyn, Sinni 2
 Karındaşı Osman, Sinni 35
 Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 70
 Oğlu Haco, Sinni 6
 Diğer oğlu Ömer, Sinni 1
 Hane-i Çiftçi Ömer, Sinni 60
 Oğlu Hüseyn, Mâh 8
 Hane-i Sâil Yusuf, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 10
 Hane-i Çiftçi Hüseyn, Sinni 40, Yek-çeşm
 Oğlu Bekir, Sinni 3
 Karındaşı Ömer, Sinni 5
 Hane-i Rençber Osman, Sinni 50
 Hane-i Rençber Mustafa, Sinni 90
 Oğlu Yusuf, Sinni 40
 Torunu Hasan, Sinni 4
 Diğer oğlu Osman, Sinni 2
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Rençber İbrahim, Sinni 40
 Oğlu Abdullah, Sinni 4
 Diğer oğlu Halil, Sinni 2
 Hane-i Çiftçi İsmail, Sinni 100
 Oğlu Ali, Sinni 45
 Diğer oğlu Şeyh Hasan, Sinni 40
 Torunu Osman, Sinni 1
 Hane-i Çulha Ali, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 12
 Diğer oğlu Abdurrahman, Sinni 6
 Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 75
 Oğulluğu Yusuf, Sinni 40
 Diğer oğlu Osman, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Seydo, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 34
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 30
 Hane-i Rençber Kör Haco, Sinni 40
 Hane-i Rençber Mustafa, Sinni 35
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 35
 Hane-i Çiftçi İsa, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Karındaşı Mustafa, Sinni 40
 Hane-i Rençber Osman, Sinni 13
 Hane-i Rençber Ali, Sinni 40
 Karındaşı Hasan, Sinni 50, Yek-çeşm
 Hane-i Çiftçi İbrahim Halil, Sinni 70
 Oğlu Abuzer, Sinni 35
 Oğulluğu Ali, Sinni 4, Sakat
 Diğer oğulluğu Hüseyn, Sinni 2
 Hane-i Çoban Kör Ali, Sinni 40
 Karındaşı Hüseyn, Sinni 25
 Ammizâdesi Mahmud, Sinni 8
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 50
 Hane-i diğer Çiftçi Mehmed, Sinni 70
 Oğlu İbrahim, Sinni 45
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 25
 Torunu Haso, Sinni 4
 Diğer torunu Ma'mo, Sinni 2
 Hane-i Rençber Halil, Sinni 40
 Hane-i Beko Sofacı, Sinni 45
 Oğlu Mustafa, Sinni 3
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 60
 Hane-i Rençber Osman, Sinni 8
 Hane-i diğer Rençber Osman, Sinni 80
 Oğlu Ahmed, Sinni 30
 Diğer oğlu Veli, Sinni 25
 Diğer oğlu Halil, Sinni 20

- Hane-i Abdurrahman, Sinni 40, Marız
 Hane-i Hambal Ali, Sinni 60
 Oğlu Ahmed, Sinni 20
 Hane-i Terzi Alo, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 40
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 38
 Torunu Hallo, Sinni 11
 Torunu Hüseyin, Sinni 3
 Torunu Hasan, Sinni 3
 Torunu İlyas, Sinni 6
 Diğer torunu Bekir, Sinni 3
 Hane-i Rençber Mustafa, Sinni 90
 Oğlu Mehmed, Sinni 50
 Torunu Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Sipahi Mehmed Bey, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Süleyman, Sinni 8, Alil
 Diğer oğlu Hasan, Yevm 3
 Hane-i Oturakçı Hacı Osman, Sinni 45
 Oğlu Ahmed, Sinni 40
 Diğer oğlu Mehmed Ali, Sinni 3
 Hane-i Oturakçı Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Çulha Ahmed, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 15, Yek-çeşm
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 45
 Oğlu Mustafa, Sinni 10
 Oturakçı Ali, Sinni 40
 Hane-i Rençber Ali, Sinni 60
 Damadı Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Rençber Ömer, Sinni 45
 Oğlu Mustafa, Sinni 1
 Hane-i Çulha Hacı Mehmed, Sinni 60, Yek-çeşm
 Hane-i Çulha Hüseyin, 60
 Oğlu Ali, Sinni 40
 Torunu Mehmed, Yevm 3
 Hane-i Çulha Ahmed, Sinni 40
 Karındaşı Veli, Sinni 6
 Hane-i Rençber Kör Ömer, Sinni 45
 Hane-i Mehmed Efendi, Sinni 40
 Oğlu Yakub, Sinni 4
 Hane-i Kahveci Musa, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Molla Mehmed, Sinni 50
 Oğlu İsmail, Sinni 15
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 9
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 2
 Hane-i Odabaşı Ömer, Sinni 70
 Hane-i Rem oğlu Musa, Sinni 8
- Hane-i Rençber Tosun, Sinni 50
 Oğlu Bekir, Sinni 4
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 1
 Hane-i Rençber Ali, Sinni 40
 Hane-i Rençber Yusuf, Sinni 60
 Oğlu İmam Hüseyin, Sinni 6
 Hane-i Rençber Haso, Sinni 50
 Oğlu İbo, Sinni 50
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 40
 Torunu Hamo, Sinni 8
 Hane-i Rençber Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Çulha Mehmed, Sinni 14
 Karındaşı Karaca, Sinni 8
 Hane-i Hizmetkâr İbrahim, Sinni 60
 Oğlu İbo, Sinni 10
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 6
 Hane-i Çulha İbrahim, Sinni 25
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Karındaşı Alo, Sinni 8
 Karındaşı Mustafa, Sinni 6
 Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 50
 Oğlu İbrahim, Sinni 5
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 8
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 6
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Hasan oğlu Abuzer, Sinni 8
 Hane-i Duhancı Osman, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 14
 Diğer oğlu Ayvâz, Sinni 25
 Diğer oğlu Şeyh Mustafa, Sinni 4
 Hane-i Çulha Ali, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Mâh 6
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 2
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 25, Gurbetde
 Hane Ayvâz Ali, Sinni 30
 Torunu Mustafa, Sinni 2
 Hane-i Çulha Ali, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Mâh 6
 Hane-i Çiftçi Hüseyin, Sinni 60
 Oğlu Abuzer, Sinni 4
 Oğlu Alo, Sinni 1
 Karındaşı Bekir, Sinni 30
 Karındaşı Ömer, Sinni 20
 Hane-i Rençber Ali, Sinni 80
 Oğlu Mustafa, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Kör Mustafa, Sinni 60
 Oğlu Süleyman, Sinni 40
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 25

- Torunu Şeyho, Sinni 14
 Torunu Cemal, Sinni 5
 Torunu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Süleyman, Sinni 55
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 6
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 4
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 45
 Oğlu Halil, Sinni 12
 Hane-i Rençber Monla Veli, Sinni 15
 Hane-i Çulha Hacı Ali, Sinni 65
 Oğlu Mehmed, Sinni 16
 Hane-i Rençber İbo, Sinni 70
 Oğlu Yusuf, Sinni 10
 Oğlu İbrahim, Sinni 3
 Oğlu Mehmed, Sinni 12
 Hane-i Rençber Mustafa, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 12
 Hane-i Berber İsmail, Sinni 30
 Hane-i Sâil Halil, Yek-çeşm, Sinni 16
 Hane-i Çiftçi İsa, Sinni 80, Yek-çeşm
 Oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Hane-i Nalband Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 8
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 4
 Hane-i Erkeneklioğlu Ahmed, Sinni 40
 Oğlu Bekir, Sinni 1
 Hane-i Rençber Hasan, Sinni 45
 Oğlu Abuzer, Sinni 4
 Hane-i Rençber İbo, Sinni 40
 Hane-i Molla Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 6, A'mâ
 Oğlu Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Rençber Ahmed, Sinni 80
 Hane-i Abuzer, Sinni 80
 Oğlu Çulha Mustafa, Sinni 18
 Hane-i Rençber Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Hane-i Rençber Bekir, Sinni 80
 Oğlu Mustafa, Sinni 50
 Torunu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Rençber Hüseyin, Sinni 30, Sakat
 Hane-i Rençber Osman, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Rençber Hüseyin, Sinni 90
 Hane-i Rençber Halil, Sinni 40
 Hane-i Rençber Osman, Sinni 60
 Oğlu Murad, Sinni 25
 Damadı Mustafa, Sinni 30
 Oğulluğu İbrahim, Sinni 2
 Hane-i Rençber İbiş, Sinni 50
 Oğulluğu Abuzer, Sinni 8
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 30, Kör
 Hane-i Rençber İbrahim, Sinni 50
 Hane-i Çiftçi Ali, Sinni 35
 Oğlu Ali, Sinni 1
 Oğlu Mustafa, Mâh 6
 Karındaşı Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi İbrahim, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 4
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Rençber Bekir, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 80
 Oğlu Süleyman, Sinni 35
 Torunu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Rençber Yusuf, Sinni 20
 Karındaşı Ömer, Sinni 16
 Hane-i Sâil Şeyh Mehmed, Sinni 90
 Oğlu Hüseyin, Sinni 15, Topal
 Diğer oğlu İsmail, Sinni 12
 Hane-i Rençber Alo, Sinni 60
 Oğlu İbrahim, Sinni 14, Yek-çeşm
 Hane-i Çiftçi Halil, Sinni 80
 Oğlu Halil, Sinni 40
 Torunu Abuzer, Sinni 1
 Hane-i Rençber Osman, Sinni 65
 Oğlu Ali, Sinni 16
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 8
 Mehmed'in oğlu Hasan, Sinni 14
 Karındaşı İsmail, Sinni 7
 Hane-i Rençber Topal Yusuf, Sinni 80
 Oğlu Ahmed, Sinni 40
 Torunu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Rençber Ömer, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 4
 Hane-i Hacı Teohan, Sinni 15

EK 2: HISNIMANSUR'UN KIRSAL MÜSLÜMAN NÜFUSU

Ova Köyleri

Mermeri Köyü³⁴⁴

Hane-i İhtiyarî Hacı Osman, Sinni 30
Oğlu Mehmed, Sinni 2
Hane-i Süleyman, Sinni 50
Hane-i Halil, Sinni 30
Hane-i Şeyho'nun oğlu Hasan, Sinni 25
Karındaşı Hamo, Sinni 15
Karındaşı Hüseyin, Sinni 10
Hane-i Mısto, Sinni 40
Hane-i Arab oğlu Ahmed, Sinni 25
Hane-i Silo, Sinni 35
Hane-i Haso Çiftçi, Sinni 35
Hane-i Halil Çiftçi, Sinni 40
Hane-i Hacı Mısto Çiftçi, Sinni 30
Oğlu Mısto Çiftçi, Sinni 6
Hane-i Çoban Yusuf, Sinni 40
Oğlu Mustafa, Sinni 20
Oğlu Osman, Sinni 15
Hane-i Rençber Devriş, Sinni 40
Oğlu Abuzer, Sinni 2
Hane-i Çiftçi Süleyman, Sinni 40
Karındaşı Abuzer, Sinni 25
Hane-i Âbi Kuzî, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Mehmed, Sinni 25
Diğer oğlu Hasan, Sinni 1
Karındaşı Mustafa, Sinni 40
Hane-i Civelek İbrahim, Sinni 25
Hane-i Mısti Yusive Kur, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu İbrahim, Sinni 1

İzdik Köyü³⁴⁵

Hane-i İhtiyar- Hasan, Çiftçi, Sinni 55
Hane-i Hacı Ömer, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Osman, Sinni 10
Karındaşı Hamo, Sinni 30
Hane-i Musa, Çiftçi, Sinni 40
Karındaşı Hüseyin, Sinni 30

Hane-i Musi İbrahim, Çiftçi, Sinni 40
Hane-i Karındaşı Ali, Sinni 30
Hane-i Mehmed, Çiftçi, Sinni 35

Çalğan Köyü³⁴⁶

Hane-i İhtiyar- Mehmed, Çiftçi, Sinni 35
Oğlu Hasan, Sinni 12
Diğer oğlu Ali, Sinni 10
Diğer oğlu Safo, Sinni 8
Karındaşı oğlu Ali, Sinni 5
Hane-i Osman, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Hüseyin, Sinni 12
Oğlu Haco, Sinni 10
Oğlu Hamo, Sinni 6
Diğer oğlu Hasan, Sinni 3
Karındaşı Hasan, Sinni 30
Hane-i Mami Monla'nın oğlu Alo, Çiftçi, Sinni 25
Hane-i Mısti Osman, Çiftçi, Sinni 35
Oğlu Hamo, Sinni 4
Hane-i Beneviöğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Mehmed, Sinni 20
Diğer oğlu Hasan, Sinni 11
Diğer oğlu Kalo, Sinni 7
Hane-i Beneviöğlu'nun oğlu Hüseyin, Sinni 35
Hane-i Ali Hüseyin, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Mehmed, Sinni 5
Hane-i Tollo Mehmed, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Mehmed, Sinni 18
Oğlu Ahmed, Sinni 7
Hane-i Musi Mire, Çiftçi, Sinni 55
Oğlu Hasan, Sinni 8
Hane-i karındaşı oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 30
Hane-i Ali Mekki/ Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Bekir, Sinni 10
Oğlu Ömer, Sinni 6
Oğlu Ali, Sinni 3
Hane-i Abo, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Abdurrahman, Sinni 8
Hane-i karındaşı Yusuf, Sinni 25
Hane-i Mamarak oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 30

³⁴⁴ BOA, NFS.d., s. 24.

³⁴⁵ BOA, NFS.d., s. 24.

³⁴⁶ BOA, NFS.d., s. 24-25.

Hane-i Âbi Dino, Çiftçi, Sinni 90
 Hane-i oğlu Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Abo, Sinni 30
 Hane-i Mehmedi Ommo, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Ferid, Sinni 16
 Hane-i Hesi Kose, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 18
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 12
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 5
 Hane-i Abdi Seydi, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Saïdo, Sinni 8
 Hane-i Alıko, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Memıko, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 12
 Oğlu Haso, Sinni 8
 Hane-i karındaşı Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Kalo, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Âbi Kürt oğlu Bekir, Çiftçi, Sinni 16
 Karındaşı Hasan, Sinni 12
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Hese Koso'nun oğlu Abuzer, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 26
 Hane-i Büro'nun oğlu İbrahim, Çiftçi, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 23
 Karındaşı Mıço, Sinni 15
 Hane-i Ömer'in oğlu Abuzer, Çiftçi, Sinni 15
 Hane-i Semo, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Ali Süleyman, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Bedo, Sinni 20
 Diğer oğlu Ali, Sinni 12
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 8
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 5
 Avise Venge, Çiftçi, Sinni 80
 Oğlu Mısto, Sinni 30
 Diğer oğlu Semo, Sinni 20
 Hane-i Mamiki, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5

Bozhöyük Köyü³⁴⁷

Hane-i İhtiyar- Abuzer, Çiftçi, Sinni 80
 Oğlu Yusuf, Sinni 30
 Oğlu Hasan, Sinni 40

Diğer oğlu Molla Mehmed, Sinni 15
 Diğer oğlu Ali, Sinni 7
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Hüseyin, Çiftçi, Sinni 35
 Hane-i Karo, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 8
 Hane-i Hallo, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Halil, Sinni 1
 Hane-i Zeliha'nın oğlu Abuzer, Sinni 35
 Oğlu Hasan, Sinni 2
 Karındaşı Yusuf, Sinni 30
 Hane-i Karındaşı Abdullah, Sinni 20
 Hane-i Osman oğlu Mehmed, Sinni 35
 Hane-i Âbo Herdemik, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 20
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 7
 Hane-i Arab Mehmed, Sinni 20
 Karındaşı Ahmed, Sinni 10
 Hane-i Resul Oğlu Ali, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 20
 Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 12
 Karındaşı Abuzer, Sinni 10
 Hane-i Resul oğlu Çapo, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Oğlu Resul, Sinni 2
 Hane-i karındaşı İbrahim, Sinni 30
 Karındaşı Süleyman, Sinni 25
 Karındaşı Davud, Sinni 20

Kamışlı Köyü³⁴⁸

Hane-i İhtiyar Ali, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 13
 Diğer oğlu Muhammed, Sinni 8
 Karındaşı Osman, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Abo, Sinni 35
 Hane-i Çiftçi Hüseyin, Sinni 50
 Hane-i Usi Mıdı Pire, Sinni 40
 Karındaşı Ahmed Sinni 20
 Oğlu Ali, Sinni 8
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 3
 Hane-i Milla Hasan, Sinni 35
 Oğlu Musa, Sinni 2
 Hane-i Çiftçi Mısto, Sinni 35
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 45

³⁴⁷ BOA, NFS.d., s. 25.

³⁴⁸ BOA, NFS.d., s. 26.

Oğlu Hamo, Sinni 18
Diğer oğlu Hüseyn, Sinni 2
Hane-i Hasi Hacı, Sinni 40
Oğlu Mehmed, Sinni 4
Emmisi oğlu Bekir, Sinni 10
Karındaşı Bayram, Sinni 8
Diğer oğlu Hüseyn, Sinni 5
Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 30
Oğlu Hüseyn, Sinni 3

Çençen Köyü³⁴⁹

Hane-i İhtiyar Halil, Sinni 90
Karındaşı Yusuf, Sinni 40
Diğer karındaşı Muhammed, Sinni 35
Oğlu Mustafa, Sinni 10
Diğer oğlu Hüseyn, Sinni 3
Diğer oğlu Bekir, Sinni 1
Hane-i İmamı Milla Osman, Sinni 35
Karındaşı Mehmed, Sinni 40
Karındaşı Hasan, Sinni 20
Ammusu oğlu Bekir, Sinni 10
Karındaşı Bayram, Sinni 8
Hane-i Çoban Mustafa, Sinni 35
Oğlu Hüseyn, Sinni 15
Hane-i Süleyman Güllü, Sinni 20
Karındaşı Muhammed, Sinni 15
Abuzer, Sinni 8
Hane-i Çoban Hüseyn, Sinni 50
Oğlu Halil, Sinni 20
Diğer oğlu Hamo, Sinni 15
Hane-i Hacı Mehmed, Sinni 80
Oğlu Mustafa, Sinni 35
Diğer oğlu Hasan, Sinni 15
Diğer oğlu Abuzer, Sinni 20
Hane-i Hacı Mustafa oğlu Mustafa, Sinni 80
Oğlu Osman, Sinni 4
Diğer oğlu Hüseyn, Sinni 2
Milla'nın oğlu İbrahim, Sinni 4
Abuzer'in oğlu İbrahim, Sinni 3
Hane-i Abo'nun oğlu Abdo, Sinni 25
Oğlu Abuzer, Sinni 2
Hane-i Osman-i Kası, Sinni 40
Oğlu Ahmed, Sinni 1
Hane-i Kesur oğlu Abdi, Sinni 30
Karındaşı Davud, Sinni 20

Hane-i Mısdı Ömer, Sinni 50
Hane-i Ali Paşe, Sinni 40
Oğlu Mehmed, Sinni 1
Karındaşı Mısdı, Sinni 15
Hane-i Alo'nun oğlu Hasan, Sinni 20
Karındaşı Muhammed, Sinni 18
Hane-i Muhammed Hamo, Sinni 50
Oğlu Hasan, Sinni 15
Diğer oğlu Ali, Sinni 10
Diğer oğlu Hamo, Sinni 1
Hane-i Velo, Sinni 50
Oğlu Hüseyn, Sinni 3
Hane-i Maho'nun Use, Sinni 30
Karındaşı İsmail, Sinni 25
Diğer karındaşı Ali, Sinni 20
Hane-i Ammusa oğlu Abuzer, Sinni 30
Oğlu Hasan, Sinni 15
Diğer oğlu Ali, Sinni 8
Diğer oğlu Abo, Sinni 4
Diğer oğlu Eyyüb, Sinni 2
Hane-i Ammusa oğlu Berazi, Sinni 15
Hane-i Mustafa, Sinni 50
Oğlu Mehmed, Sinni 25
Hane-i Çiftçi Seydo, Sinni 80
Oğlu Halil, Sinni 30
Hane-i Çiftçi Halil, Sinni 25
Oğlu Lütfullah, Sinni 3
Karındaşı Veli, Sinni 30
Hane-i Çiftçi Abo, Sinni 20
Hane-i Ahmed Kethüda, Sinni 50
Oğlu Mustafa, Sinni 25
Diğer oğlu Ali, Sinni 10
Diğer oğlu Abo Sinni 6
Hane-i Çiftçi Halil, Sinni 50
Oğlu Bekir, Sinni 20
Diğer oğlu Davud, Sinni 15
Diğer oğlu İbrahim, Sinni 10
Diğer oğlu Ahmed, Sinni 1
Hane-i Çiftçi Ali, Sinni 50
Oğlu Abo, Sinni 10
Diğer oğlu Hüseyn, Sinni 8
Yanında Yetim Hasan, Sinni 20
Hane-i Çiftçi Simo, Sinni 80
Oğlu Muhammed, Sinni 15
Diğer oğlu Halil, Sinni 50
Hane-i Çiftçi 'Abo, Sinni 15
Karındaşı Ahmed, Sinni 8

³⁴⁹ BOA, NFS.d., s. 26-27.

Hane-i Çiftçi 'Abo, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 15
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 35
 Karındaşı Ali, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Muhammed, Sinni 35
 Oğlu Güllü, Sinni 2
 Karındaşı oğlu Bekir, Sinni 15
 Karındaşı Muhammed, Sinni 8
 Hane-i Milla Aziz, Sinni 60
 Hane-i Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı Abuzer, Sinni 15
 Hane-i Çiftçi Maho Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 2
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 60
 Oğlu İbrahim, Sinni 40
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i İbrahim oğlu Alo, Sinni 6
 Hane-i Ali, Sinni 50
 Karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Diğer karındaşı Remo, Sinni 20
 Hane-i Osman, Sinni 110
 Hane-i Hasan, Sinni 6
 Karındaşı Osman, Sinni 8
 Hane-i Hasan, Sinni 25
 Hane-i Muhammed, Sinni 15
 Karındaşı Mustafa, Sinni 8
 Diğer karındaşı Hasan, Sinni 6, Berâtlı
 Hane-i Ali, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 5
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 3
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 1
 Karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Mehmed, Sinni 60
 Hane-i Mustafa, Sinni 50
 Oğulluğu Ali, Sinni 10
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 80
 Oğlu Mustafa, Sinni 30
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Torunu Osman, Sinni 8
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 3
 Hane-i Hüseyin, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Karındaşı Ömer, Sinni 15

Mezgitli Köyü³⁵⁰

Hane-i İhtiyarı Osman, Sinni 45
 Oğlu İsmail, Sinni 15
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Türkmen Halil, Sinni 80
 Oğlu Mustafa, Sinni 30
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 20
 Diğer oğlu İbiş, Sinni 10
 Hane-i Karındaşı Osman, Sinni 65
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Diğer oğlu Ali, Sinni 12
 Hane-i İbi Koli, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 34
 Hane-i Zeynep oğlu Hasan, Sinni 45
 Oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Yusuf, Sinni 65
 Oğlu Yusuf, Sinni 30
 Oğlu Hamo, Sinni 15
 Hane-i Körün oğlu Şeyho, Sinni 45

Battalhöyük Köyü³⁵¹

Hane-i İhtiyarı Mehmed, Sinni 45
 Oğlu Badir, Sinni 8, Sakat
 Diğer oğlu Osman, Sinni 5
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 3
 Hane-i İbi Mehmed, Çiftçi, Sinni 65
 Hane-i karındaşı Osman, Sinni 45
 Diğer karındaşı Yusuf, Sinni 50
 Oğlu Ömer, Sinni 3
 Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 70
 Oğlu Muhammed, Sinni 40
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 30
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 35
 Karındaşı Ramazan, Sinni 16
 Diğer karındaşı Mahmud, Sinni 10
 Hane-i Çiftçi Mustafa, Sinni 15
 Karındaşı Ömer, Sinni 10
 Diğer karındaşı Hasan, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Sahik Sinni 65
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Ali Tirrek, Sinni 40
 Oğlu Şeyho, Sinni 1

³⁵⁰ BOA, NFS.d., s. 27-28.

³⁵¹ BOA, NFS.d., s. 28.

Karındaşı Tosun, Sinni 30, Marazlı
 Diğer karındaşı Hüseyin Yek-çesm
 Hane-i Çiftçi Mustafa, Sinni 35
 Karındaşı Muhammed, Sinni 20
 Diğer karındaşı Alo, Sinni 15
 Diğer karındaşı Osman, Sinni 10
 Hane-i Çoban Mamo, Sinni 40
 Oğlu Halil, Sinni 15
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 10
 Hane-i Aişe'nin oğlu Abuzer, Sinni 15
 Karındaşı Mustafa, Sinni 8

Hurraf Köyü³⁵²

Hane-i İhtiyarı Mustafa, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 13
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 8
 Diğer oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Ömer, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 8
 Hane-i Çiftçi Halil, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Diğer oğlu Ali, Sinni 10
 Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 50
 Oğlu Bedir, Sinni 10
 Hane-i Çiftçi Sakaro, Sinni 30
 Karındaşı Halil, Sinni 50
 Hane-i Çiftçi Azzo, Sinni 88
 Oğlu Hasan, Sinni 30 Yek-çesm
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 25
 Torunu Hasan, Sinni 1
 Hane-i Hasan İbi, Sinni 30
 Oğlu Hasan, Sinni 1
 Karındaşı oğlu Alo, Sinni 20
 Hane-i İbo Haco, Sinni 45
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 8
 Diğer oğlu Ca'fer, Sinni 8
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 7
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Abdullah, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 8
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 6
 Hane-i Mehmed Köse, Sinni 80
 Oğlu Hamzo, Sinni 40

³⁵² BOA, NFS.d., s. 28-29.

Hane-i Çiftçi İbo, Sinni 40
 Hane-i Çiftçi İbo, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Abo, Sinni 40
 Hane-i Çoban İbrahim, Sinni 25
 Hane-i karındaşı Halil, Sinni 18
 Hane-i Ali, Sinni 8

Kavaklı Köyü³⁵³

Hane-i İhtiyarı Yusuf, Sinni 70
 Oğlu Hasan, Sinni 15
 Hane-i Erkenekli Alo, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 7
 Hane-i Hüseyin'in oğlu Yusuf, Çiftçi, Sinni 20
 Karındaşı Muhammed, Sinni 10
 Diğer karındaşı Ahmed, Sinni 7

Duderi Köyü³⁵⁴

Hane-i İhtiyarı Bekir oğlu Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 5

Hosirge Köyü³⁵⁵

Hane-i İhtiyarı Yusuf, Sinni 70
 Oğlu Molla Ali, Çiftçi, Sinni 40
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 7
 Hane-i Halil Beli, Çiftçi, Sinni 70
 Oğlu Ömer, Sinni 30
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Çulha Davud, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Rıdvan, Sinni 40
 Hane-i Köse Mehmed, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 4
 Hane-i Halil oğlu İbrahim, Çiftçi, Sinni 28
 Hane-i Kara Halil oğlu Ahmed, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Bekir, Sinni 25
 Hane-i Kel Ömer, Çiftçi, Sinni 90
 Oğlu Mustafa, Sinni 40
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Koçok/Koçun Ahmed, Çiftçi, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Yusuf Halil, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Şašo, Sinni 5
 Hane-i Molla Halil oğlu Hacı, Çiftçi, Sinni 25

³⁵³ BOA, NFS.d., s. 29.

³⁵⁴ BOA, NFS.d., s. 29.

³⁵⁵ BOA, NFS.d., s. 29.

Çat Köyü³⁵⁶

Hane-i İhtiyarı Türkoğlu Osman, Çiftçi, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 7
 Hane-i Türkoğlu Mustafa, Sipahi, Sinni 50
 Oğlu İbiş, Sinni 30
 Diğer oğlu Hacı, Sinni 28
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 13
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i karındaşı Osman, Çiftçi, Sinni 48
 Hane-i A'cır oğlu Ömer, Çiftçi, Sinni 40
 Ali'nin oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 20
 Karındaşı Hamo, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Hazuro, Sinni 50
 Oğlu Haşor, Sinni 10
 Hane-i Mamonun oğlu Haso, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mammo, Sinni 10
 Hane-i Mehmed oğlu Mahmud, Çiftçi, Sinni 45
 Oğlu Halil, Sinni 7
 Hane-i Hizmetkâr Seydo, Sinni 45
 Oğlu İbo, Sinni 5
 Hane-i Alo'nun oğlu Mamo, Hizmetkâr, Sinni 45

Kayalı Köyü³⁵⁷

Hane-i İhtiyarı Halil oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Mustafa, Sinni 20
 Diğer oğlu Halil, Sinni 15
 Hane-i Deli Mehmed'in oğlu Süleyman, Çiftçi, 60
 Oğlu Mustafa, Sinni 20
 Diğer oğlu Ömer, Sinni 18
 Diğer oğlu Ali, Sinni 12
 Hane-i Kiyanoğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 20
 Karındaşı Ömer, Sinni 15
 Hane-i Hocaoğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu İsmail, Sinni 8
 Karındaşı Ali, Sinni 20
 Hane-i Tor'nun oğlu Süleyman, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Silo, Sinni 2
 Hane-i karındaşı Abo, Sinni 25
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Mehmed oğlu Bekir, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 1

Ahciki Köyü³⁵⁸

Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Monla Hasan'ın oğlu Yusuf, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Musa, Sinni 4
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Karaçorlu Mahmud, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Çoban Halil, Sinni 45
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Çoban Haço'nun oğlu Musa, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 10
 Diğer oğlu Halil, Sinni 7

Kızılcapınar Köyü³⁵⁹

Hane-i İhtiyarı Elco'nun oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Torunu İbrahim, Sinni 6
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 4
 Hane-i Eli Birim, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Eli 'Ale, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Mahmud, Sinni 30
 Hane-i Mehmed Baltacı, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 3
 Hane-i Mami Miste, Çiftçi, Sinni 60
 Hane-i Mami Heskusu, Çiftçi, Sinni 60
 Musi Fatıke, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Mıççı Birim, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Oso kahya, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Monla Ali, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Kasab'ın oğlu Ahmed, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 1
 Hane-i Mıst Liceli'nin oğlu Monla Hüseyin, Çiftçi, Sinni 50
 Karındaşı oğlu Allo, Sinni 30
 Hane-i Usi Nir, Çiftçi, Sinni 80
 Hane-i Mehmed'in oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 60
 Hane-i Ali Budele, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Osman, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Yevm 3

³⁵⁶ BOA, NFS.d., s. 29.

³⁵⁷ BOA, NFS.d., s. 30.

³⁵⁸ BOA, NFS.d., s. 30.

³⁵⁹ BOA, NFS.d., s. 30-31.

Hane-i Omme Kuro, Çiftçi, Sinni 30
Hane-i Kali Osman, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Osman, Sinni 25
Diğer oğlu Behram, Sinni 23, Gurbetde
Diğer oğlu Hasan, Sinni 3
Hane-i Değirmenci Yusuf, Sinni 50
Hane-i Değirmenci Ömer, Sinni 55
Hane-i Use Kurto, Çiftçi, Sinni 50
Hane-i Mıst Koliki, Çiftçi, Sinni 60
Hane-i Heme Lulle, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Mehmed, Sinni 20
Hane-i Osman Kahya, Çiftçi, Sinni 40
Hane-i Kureyşo, Çiftçi, Sinni 43
Hane-i Karındaşı Mamo, Çiftçi, Sinni 50

Dişbudak Köyü³⁶⁰

Hane-i İhtiyarı İmamo, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Mehmed, Sinni 25, A'ver
Diğer oğlu Mahmud, Sinni 16
Diğer oğlu Mehmed, Sinni 14
Hane-i Bekir Yusuf, Çiftçi, Sinni 60
Oğlu Ali, Sinni 20
Diğer oğlu Mehmed, Sinni 12
Hane-i Molla Mehmed, Çiftçi, Sinni 30
Hane-i Yusuf Mustafa, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Mısto, Sinni 8
Diğer oğlu Hamo, Sinni 5
Hane-i Mamo'nun oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 35
Hane-i Eli Bey, Sinni 80, 'A'mâ
Oğlu Yusuf, Sinni 13
Hane-i Mıccı Çerbeş, Çiftçi, Sinni 25
Karındaşı Mamo, Sinni 30
Oğlu Mahmud, Sinni 2
Hane-i Virdo'nun oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 35
Hane-i Deli Abuzer'in karındaşı Hamo, Çiftçi,
Sinni 30
Hane-i Meçilo'nun oğlu Hasan, Sinni 13

Eskiviran Köyü³⁶¹

Hane-i İhtiyarı Usi Devlet, Çiftçi, Sinni 80
Oğlu Yusuf, Sinni 25
Diğer oğlu Mehmed, Sinni 40
Hane-i Mehmed Hesiki, Çiftçi, Sinni 45
Hane-i Mehmed Hanbo oğlu, Çiftçi, Sinni 50

Hane-i Abuzeri Koli, Çiftçi, Sinni 25
Hane-i Bekir'in oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 40
Hane-i Kutluca Karyesi'nden Hese Kello, Çiftçi,
Sinni 25

Kakutlu Köyü³⁶²

Hane-i İhtiyarı Koşo, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Mamo, Sinni 3
Hane-i Abbas-i Keriş, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Hasan, Sinni 1
Hane-i Kör Şebo'nun oğlu Mısto, Çiftçi, Sinni 35
Hane-i Deli Hano oğlu Miro, Çiftçi, Sinni 40
Hane-i Abbaso, Çiftçi, Sinni 35
Oğlu Mehmed, Sinni 4
Hane-i Çiftçi Allo, Sinni 45
Hane-i Süleyman Hoca, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Hüseyin, Sinni 2
Hane-i Mehmed Karban, Çoban, Sinni 50
Oğlu Mahmud, Sinni 4
Hane-i Ali Çırke, Çiftçi, Sinni 40
Hane-i Teymıro, Çiftçi, Sinni 45
Oğlu Albo, Sinni 30, Gurbetde
Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 6

Peşpini Köyü³⁶³

Hane-i İhtiyarı Monla Ali, Çiftçi, Sinni 60
Hane-i Suro, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu İbıšo, Sinni 3
Hane-i Karakeçili Ali, Çiftçi, Sinni 60
Karındaşı Mısto, Sinni 50
Hane-i Mehmed-i Aynî, Çiftçi, Sinni 60
Hane-i Yusuf Halid, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Kubat, Sinni, Yevm 3
Hane-i Müsürkanlı Omo, Çiftçi, Sinni 60

Ümmülhayır Köyü³⁶⁴

Hane-i İhtiyarı Mehmed Kâhya, Çiftçi, Sinni 30
Hane-i Çiftçi Alo, Sinni 40
Oğlu Topal Süleyman, Sinni 8
Hane-i Use Teno oğlu Haso, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Mehmed, Sinni 10
Hane-i Çiftçi Abuzero, Sinni 25

³⁶⁰ BOA, NFS.d., s. 31.

³⁶¹ BOA, NFS.d., s. 31.

³⁶² BOA, NFS.d., s. 31.

³⁶³ BOA, NFS.d., s. 32.

³⁶⁴ BOA, NFS.d., s. 32.

Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 20
 Hane-i Âbi İmame, Çiftçi, Sinni 55
 Hane-i Çiftçi Alo, Sinni 40, Yek-çeşm
 Hane-i Çiftçi Ma'mo, Sinni 60
 Hane-i Abdiyo, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 5
 Karındaşı Ali, Sinni 20
 Hane-i Ale Kuş, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Çoban Ömer, Sinni 50

Çille Köyü³⁶⁵

Hane-i İhtiyarı Seydo, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 1
 Hane-i Şey Mehmed, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Müslüm, Sinni 3
 Hane-i Kör Haso, Çiftçi, Sinni 45
 Oğlu Ahmed, Sinni 9
 Hane-i Hüseyin Mahmud, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Kurpeşo, Sinni 9
 Hane-i Çiftçi Amo, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 15

Marazi Köyü³⁶⁶

Hane-i İhtiyarı Çiftçi Alo, Sinni 42
 Oğlu Hacı, Sinni 2
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 10
 Hane-i Ale Rumî, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 1
 Karındaşı Mamo, Sinni 50
 Hane-i Çiftçi Haso, Sinni 45
 Hane-i Karındaşı Abo, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Delenbeyoğlu oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Abo, Sinni 20
 Hane-i Malatyalıoğlu Hüseyin, Sinni 40
 Hane-i Küreciklioğlu Yusuf, Sinni 40
 Hane-i Osmanoğlu Huso, Çiftçi, Sinni 50
 Karındaşı Alka, Sinni 30

Benavi Köyü³⁶⁷

Hane-i İhtiyarı Kerbeşo, Çiftçi, Sinni 80
 Oğlu Abo, Sinni 30
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 5

Dollık Köyü³⁶⁸

Hane-i İhtiyarı Hamzo, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Hezonun oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Yuno oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mısto, Sinni 10
 Karındaşı Mamo, Sinni 45
 Hane-i Ali Kerlo, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 8, Sakat
 Hane-i Mısdı'nun Oğlu Mehmed, Çiftçi, Sin-
 ni 30

Mamal Köyü³⁶⁹

Hane-i İhtiyarı Çiftçi Mırto, Sinni 80
 Oğlu Ömer, Sinni 8
 Hane-i Çiftçi Hallo, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Diğer oğlu Osman, Yevm 3

Alık Köyü³⁷⁰

Hane-i İhtiyarı Çiftçi Bekir, Sinni 50
 Hane-i oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi, Osmano, Sinni 40
 Oğlu Behram, Sinni 8

Gölpınar Köyü³⁷¹

Hane-i İhtiyarı Çiftçi, Hasan, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 8
 Hane-i Ca'fo, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 5
 Hane-i Husi Bâli, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Mehmed Bâli, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Kürecikli Mehmed, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 5

Cavşın Köyü³⁷²

Hane-i İhtiyarı Çiftçi Ali Kahya, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 1
 Hane-i Kerbo'nun oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 30

³⁶⁵ BOA, NFS.d., s. 32.

³⁶⁶ BOA, NFS.d., s. 32.

³⁶⁷ BOA, NFS.d., s. 32.

³⁶⁸ BOA, NFS.d., s. 33.

³⁶⁹ BOA, NFS.d., s. 33.

³⁷⁰ BOA, NFS.d., s. 33.

³⁷¹ BOA, NFS.d., s. 33.

³⁷² BOA, NFS.d., s. 33.

Oğlu Yusuf, Sinni 2
Hane-i Hasi Şave oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 30

Selâmut Köyü³⁷³

Hane-i İhtiyarı Hasan, Çiftçi, Sinni 35
Karındaşı Hüseyin, Sinni 30
Oğlu Hüseyin, Sinni 2
Hane-i Çiftçi Aliyo, Sinni 40
Hane-i Hemi Meme, Çiftçi, Sinni 50
Hane-i Çiftçi Mamo, Sinni 30
Hane-i Mami Yusuf, Çiftçi, Sinni 30
Hane-i Mustefi Hurike, Çiftçi, Sinni 35
Hane-i Çiftçi Mısto, Sinni 35
Oğlu Yusuf, Sinni 3
Hane-i Osman Bekir, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Mahmud, Sinni 2
Hane-i Çiftçi Mamo, Sinni 35, Sakat
Oğlu Yusuf, Sinni 4

Hozgirt Köyü³⁷⁴

Hane-i İhtiyarı Hasan Kahya, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Mustafa, Sinni 8
Diğer oğlu Mustafa, Sinni 2
Hane-i Haso'nun oğlu İbrahim, Çiftçi, Sinni 30
Oğlu Abo, Sinni 5
Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 3
Hane-i İsmail oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Ahmed, Sinni 8
Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 1
Hane-i Monla Ali'nin oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 30
Karındaşı Yusuf, Sinni 40, Gurbetde
Hane-i Ello'nun oğlu Hüseyin, Sinni 25
Karındaşı Kalender, Sinni 5
Hane-i Hasan Kâhya'nın oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Çeffo, Sinni 6
Hane-i Mustafa oğlu Abo, Çiftçi, Sinni 50
Karındaşı Osman, Sinni 30
Hane-i Mamo'nun oğlu Alo, Çiftçi, Sinni 30
Oğlu Ali, Sinni 1
Hane-i Yusuf'un oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Hamo, Sinni 3
Hane-i Kazo oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 30
Oğlu Abuzer, 1

Uludam Köyü³⁷⁵

Hane-i İhtiyarı Çiftçi Hemi Semi, Sinni 40
Hane-i Mıst-i Ali, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Hüseyin, Sinni 8
Karındaşı Hüseyin, Sinni 30
Hane-i Mehmed İsa, Çiftçi, Sinni 35
Oğlu Abo, Sinni 8
Hane-i Hüseyin Mırtı, Çiftçi, Sinni 30
Hane-i Hüseyin Ali, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Hasan, Sinni 6, Yek-çesm
Karındaşı Mehmed, Sinni 30
Hane-i Çiftçi Bekiro, Sinni 40
Oğlu Ali, Sinni 10
Hane-i Heciko'nun oğlu Hamo, Sinni 30
Karındaşı Hüseyin, Sinni 25
Hane-i Mehmed-i Osman, Çiftçi, Sinni 25
Oğlu Kalender, Sinni 3
Hane-i Mehmed Ale Kullo, Çiftçi, Sinni 30
Hane-i Mırt Dehonlu, Çiftçi, Sinni 35
Hane-i Abdi oğlu Mırtı, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Yusuf, Sinni 6
Hane-i Usi Beke, Çiftçi, Sinni 30
Karındaşı Ali, Sinni 25
Hane-i Ali Abdi, Çiftçi, Sinni 30
Karındaşı Hasan, Sinni 36, A'ver

Hasancık Köyü³⁷⁶

Hane-i Osman'nın oğlu Hamo, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Hüseyin, Sinni 12
Hane-i Ali Mame, Çiftçi, Sinni 30
Karındaşı Mısto, Sinni 25

Hozirin Köyü³⁷⁷

Hane-i İhtiyarı Hamo, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Hüseyin, Sinni 15
Karındaşı İbrahim, Sinni 45
Oğlu Alo, Sinni 6
Diğer oğlu Yusuf, Sinni 1
Hane-i Muhammed İbrahim, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Ali, Sinni 25
Hane-i Mıstı İbrahim, Çiftçi, Sinni 30
Hane-i Çiftçi Mamo, Sinni 30
Hane-i Çiftçi Hello, Sinni 40

³⁷³ BOA, NFS.d., s. 33.

³⁷⁴ BOA, NFS.d., s. 33-34.

³⁷⁵ BOA, NFS.d., s. 34.

³⁷⁶ BOA, NFS.d., s. 34.

³⁷⁷ BOA, NFS.d., s. 34.

Karındaşı Şeyho, Sinni 5
 Hane-i Ali Mame, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Ali Halili, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı Ali, Sinni 40
 Oğlu Halil, Sinni 1
 Hane-i Hemi Arab, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Hasan, Sinni 20
 Hane-i Cellâd oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 35
 Hane-i Helme'nin oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 35
 Hane-i Mehmed Davud, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı Mahmud, Sinni 20
 Hane-i Ali Use, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 3

Kelt Köyü³⁷⁸

Hane-i İhtiyarı Bozo'nun oğlu Abo, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 18
 Hane-i Hasan İbiş, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu İbrahim, Sinni 30
 Hane-i Usi Abdi, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Osman'ın oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Koşo, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Çiftçi Bedir, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 15, Yek-çeşm

Karahöyük Köyü³⁷⁹

Hane-i İhtiyarı Ali Kâhya, Çiftçi, Sinni 40
 Hane Osman'ın oğlu Abuzer, Çiftçi, Sinni 45
 Oğlu Mustafa, Sinni 4
 Karındaşı Yusuf, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Kâsım, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Âbi Laçe, Çiftçi, Sinni 45
 Oğlu Hasan, Sinni 12
 Diğer oğlu İsmail, Sinni 2
 Hane-i İsmail oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 40
 Canıklı Hıdıro, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Musa, Sinni 2
 Hane-i Usato, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Hane-i Hese Cebo, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Mehmed, Sinni 30, Mecnûn
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 20

Hane-i Abo'nun oğlu Hızır, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Ali, Sinni 9
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 5
 Hane-i Yusuf-i Bire, Çiftçi, Sinni 45
 Hane-i Yusuf-i Kase, Çiftçi, Sinni 45
 Karındaşı Abuzer, Sinni 40
 Hane-i Kaşo'nun oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i İbrahime Hasan, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Mustafa'nın oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 45
 Hane-i Abdi'nin oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 35
 Hane-i Bekir'in oğlu Mehmed, Sinni 45
 Oğlu Ali, Sinni 1
 Hane-i Hüseyin'in oğlu Ali, Sinni 45
 Karındaşı Resul, Sinni 30

Müsürkân Köyü³⁸⁰

Hane-i İhtiyarı Molla Ahmed, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 7
 Hane-i Çiftçi Kanber, Sinni 40
 Oğlu Hamo, Sinni 15
 Oğlu Kanber, Sinni 6
 Diğer oğlu Ali, Sinni 3
 Karındaşı Hasan, Sinni 60
 Hane-i Değirmenci Osman Sori, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 6
 Hane-i Hallo'nun oğlu Ali, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Mecalı, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Hacı'nin oğlu Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 1
 Karındaşı Ali, Sinni 30
 Hane-i Hacı'nin oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Hacı, Sinni 4
 Hane-i Hacı'nin oğlu Kalo, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Osman, Sinni 20
 Hane-i Hacı'nin oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Hacı'nin oğlu Hacı Mehmed, Çiftçi, Sinni 35
 Hane-i Çolağ'ın oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 4
 Diğer oğlu Muso, Sinni 2
 Hane-i Mist-i Han'ın oğlu Huso, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Cuco, Sinni 5

³⁷⁸ BOA, NFS.d., s. 35.

³⁷⁹ BOA, NFS.d., s. 35.

³⁸⁰ BOA, NFS.d., s. 35-36.

Diğer oğlu Ali, Sinni 3
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Musa Kâhya'nın oğlu Ömer, Çiftçi,
 Sinni 60
 Oğlu Bozo, Sinni 35
 Diğer oğlu Musa, Sinni 25
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 10
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 5
 Bozo'nun Hacı, Sinni 3
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Topal Hamo, 100

Zey Köyü³⁸¹

Hane-i Şeyh Halim, Sinni 60
 Hane-i oğlu Osman, Sinni 40
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 13
 Diğer oğlu Halil, Sinni 8
 Hane-i Halim'in oğlu Milla/Molla Ahmed,
 Sinni 30
 Karındaşı Ömer, Sinni 13
 Milla/Molla Ahmed'in oğlu Mehmed, Sinni 7
 Diğer oğlu Abdurrahman, Sinni 4
 Hane-i Şeyh Ömer, Sinni 80
 Oğlu Ali, Sinni 35
 Hane-i diğer oğlu Ahmed, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 12
 Diğer oğlu Süleyman, Sinni 8
 Hane-i Şeyh Mustafa, Sinni 90
 Oğlu Yahya, Sinni 20
 Diğer oğlu Veli, Sinni 15
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 8
 Hane-i Şeyh Ahmed, Sinni 40
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 20
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Halil, Sinni 15
 Hane-i Şeyh Hasan, Sinni 30
 Oğlu Bekir, Sinni 8
 Hane-i Şeyh Ali, Sinni 20
 Hane-i karındaşı Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Karındaşı Bekir, Sinni 20
 Hane-i Şeyh Mahmud, Sinni 40
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 12
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 4

Hane-i Şeyh Bekir, Sinni 40
 Oğlu İbrahim, Sinni 13
 Hane-i Şeyh Ömer, Sinni 60
 Oğlu Mustafa, Sinni 20
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 18
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 4
 Hane-i Şeyh Ömer, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Diğer oğlu Habib, Sinni 3
 Diğer oğlu Ali, Sinni 1
 Hane-i karındaşı Hasan, Sinni 30
 Oğlu İbrahim, Sinni 2
 Hane-i Şeyh Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Osman, Sinni 40
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 12
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 1
 Hane-i Şeyh Bekir, Sinni 40
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 15, Mecnûn
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 3
 Hane-i Şeyh Osman, Sinni 30
 Karındaşı Ömer, Sinni 20
 Hane-i Şeyh Abdurrahman, Sinni 60
 Oğlu Osman, Sinni 16
 Diğer oğlu Ali, Sinni 10
 Diğer oğlu Abdurrahman, Sinni 8
 Hane-i Şeyh Hüseyin, Sinni 45
 Oğlu Hasan, Sinni 12, Sakat
 Hane-i Şeyh Hasan, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Şeyh Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Cemo, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 20
 Diğer oğlu Abdurrahman, Sinni 10
 Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 40
 Karındaşı Bekir, Sinni 30
 Karındaşı Mustafa, Sinni 15
 Hane-i Ali'nin oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Kör Mustafa, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Mahmud, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu İbiş, Sinni 8
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Hoca'nın oğlu Hasan, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Uzun Ömer oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sin-
 ni 40

³⁸¹ BOA, NFS.d., s. 36-37.

Karındaşı oğlu Ömer, Sinni 30
 Diğer karındaşı Osman, Sinni 12
 Diğer karındaşı Ahmed, Sinni 8
 Diğer karındaşı Muhammed, Sinni 4
 Hane-i Hacı Halil'in oğlu Mustafa, Sinni 15
 Karındaşı Abdurrahman, Sinni 6
 Hane-i Çiftçi Bekir, Sinni 30
 Oğlu Hasan, Sinni 6
 Hane-i Çiftçi Mısto, Sinni 60
 Oğlu Osman, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Abo, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Ahmed, Sinni 45
 Oğlu Mustafa, Sinni 22
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 15
 Diğer oğlu Ali, Sinni 10, A'mâ
 Hane-i Çiftçi İbiş, Sinni 45
 Oğlu Bekir, Sinni 20
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 14
 Diğer oğlu Ali, Sinni 12
 Karındaşı Mustafa, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Çiftçi Ramazan, Sinni 35
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Kado, Sinni 60
 Hane-i oğlu Osman, Sinni 30
 Hane-i diğer oğlu Ahmed, Sinni 28
 Oğlu Ömer, Sinni 2
 Hane-i Çolak Hasan, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 50
 Hane-i oğlu Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 4
 Hane-i Çiftçi Ahmed, Sinni 50
 Hane-i Af'ın oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Çaça'nın oğlu Ahmed, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Bekir, Sinni 8
 Karındaşı Osman, Sinni 25
 Hane-i Topal'ın oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Mustafa, Sinni 35
 Oğlu Ramazan, Sinni 3
 Diğer oğlu Ali, Sinni 12
 Topal'ın oğlu Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Kara Huso'nun oğlu Ahmed, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 8
 Diğer oğlu Musa, Sinni 4

Hane-i Hacı Mehmed, Sinni 80
 Hane-i İshak'ın oğlu Mehmed, Sinni 45
 Oğlu Osman, Sinni 4
 Diğer oğlu Abdurrahman, Sinni 2
 Hane-i karındaşı Bekir, Sinni 30
 Hane-i Ave'nın oğlu Mehmed, Sinni 30
 Karındaşı Ömer, Sinni 20
 Hane-i Beryemo'nun oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 10, Mecnûn
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 4
 Hane-i Kâzi'nin oğlu Heyta, Sinni 35
 Karındaşı Ali, Sinni 30
 Hane-i Haso'nun oğlu Mehmed, Sinni 30
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i Mehmed'in oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Ahmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 5
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 3
 Hane-i Mehmed'in oğlu Süleyman, Sinni 25
 Oğlu Halil, Sinni 3
 Hane-i Piç Ali, Sinni 35

Yerleşik Hıdırsorlu/Hıdıresorlu Aşireti

Gebeli Köyü³⁸²

Hane-i İhtiyarı Hüseyin, Çiftçi, Sinni 81
 Oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Diğer oğlu Ali, Sinni 20
 Hane-i Hasib'in oğlu Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Abuzer, Sinni 3
 Hane-i Babib'in olu Uso, Sinni 50
 Hane-i Husso'nun oğlu İbrahim, Çiftçi, Sinni 25
 Oğlu Ali, Sinni 1
 Hane-i Hacı oğlu Mehmed, Sinni 50
 Hane-i Mami Muhammed, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Kasi Vale, Sinni 50
 Oğlu Kaso, Sinni 5
 Hane-i Usi Vale, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 7
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 2
 Hane Elî Vale, Sinni 50
 Hane-i Usi Bire, Sinni 90
 Oğlu Yusuf, Sinni 20
 Hane-i Topalo'nun oğlu Yusuf, Sinni 20

³⁸² BOA, NFS.d., s. 37-38.

Karındaşı Zeynel, Sinni 15
 Hane-i Kaso, Çiftçi, Sinni 60
 Hane-i oğlu İsmail, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Saydo, Sinni 30
 Hane-i Hasani Bori, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 3
 Hane-i Çiftçi Hoblu, Sinni 30
 Hane İsmail'in oğlu Hasan, Sinni 30
 Oğlu İbrahim, Sinni 6
 Hane-i Çiftçi Hesi Kâzi, Sinni 40
 Hane-i Hesi Ome, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Hesi Zine, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 10
 Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 30
 Oğlu Ali, Sinni 5, Sakat
 Hane-i Eli Usi, Çiftçi, Sinni 40

Doğancı Köyü³⁸³

Hane-i İhtiyarı Hıdıro/Hızıro, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 4
 Hane-i İsa'nın oğlu Ali, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 15
 Diğer oğlu Abo, Sinni 4
 Hane-i Yusuf'un oğlu Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Yusuf, Sinni 3
 Hane-i Maro'nun oğlu Ali, 30
 Karındaşı Hamzo, Sinni 25
 Hane-i Eliyo'nun oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Diğer oğlu Mamo, Sinni 4
 Hane-i Hasano oğlu Yusuf, Sinni 40
 Karındaşı Kaso, Sinni 30
 Diğer karındaşı Hasano, Sinni 10
 Oğlu Ali, Sinni 6
 Diğer oğlu Kaso, Sinni 4
 Hane-i Mısto'nun oğlu Ali, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 25
 Diğer oğlu Reşo, Sinni 20
 Torunu Ali, Sinni 5
 Diğer oğlu Haydo, Sinni 8
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 4
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 3

Hane-i Baba Kasım oğlu Eliyo, Sinni 50
 Oğlu Aço, Sinni 25
 Diğer oğlu Hakverdi, Sinni 20
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 15
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 10
 Karındaşı Halil, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 8
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 28
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Diğer karındaşı Muhammed, Sinni 25
 Diğer karındaşı İmâm, Sinni 20
 Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Eliyo'nun oğlu Yusuf, Sinni 20
 Oğlu Kalender, Sinni 5
 Hane-i Hallo Mıstık, Sinni 40
 Oğlu Mısto, Sinni 12
 Hane-i Derviş Ali, Sinni 60
 Oğlu Eli, Sinni 20
 Hane-i Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i Mehmed-i Kâse, Sinni 40
 Oğlu İbiş, Sinni 15
 Diğer oğlu Kalender, Sinni 10
 Diğer oğlu Abo, Sinni 8
 Hane-i Eliyo'nun oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 15
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Hallo'nun oğlu Hallo, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Hakverdi, Sinni 5
 Hane-i Ali'nin oğlu Hasan, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 10
 Diğer oğlu İmâm, Sinni 5
 Hane-i Eliyo'nun oğlu Halil, Sinni 30
 Oğlu Kasım, Sinni 3
 Torunu Abuzer, Sinni 20
 Oğlu Hüseyin, Sinni 2
 Diğer torunu Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Mısto/Mesto'nun oğlu Hasan, Sinni 50
 Karındaşı, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Huso'nun oğlu Eli, Sinni 15
 Karındaşı Mehmed, Sinni 10
 Diğer karındaşı Abuzer, Sinni 5
 Hane-i Eliyo'nun oğlu Bekir, Sinni 40
 Oğlu Mahmud, Sinni 15
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 10

³⁸³ BOA, NFS.d., s. 38-39.

Hane-i Hasan'ın oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Mehmed'in oğlu Bayram, Sinni 25
 Hane-i Hasani Harboz, Sinni 70
 Oğlu Hakverdi, Sinni 1
 Hane-i Haso'nun oğlu Yusuf, Sinni 30
 Karındaşı Kasım, Sinni 40
 Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 35
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i İbiş'in oğlu İbrahim, Sinni 20
 Oğlu İbiş, Sinni 1
 Hane-i Usi Abuzer, Sinni 80
 Oğlu Hacı, Sinni 30
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Diğer oğlu Mısto, Sinni 15
 Hane-i Dedé'nin oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Karındaşı Halil, Sinni 25
 Hane-i Husso'nun oğlu Hasan, Sinni 35
 Karındaşı Yusuf, Sinni 30
 Oğlu İsmail, Sinni 8
 Ali'nin oğlu Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Birim, Sinni 20
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 15
 Diğer oğlu Behram, Sinni 2
 Mısto'nun oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 10
 Hane-i Büro'nun oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Büro, Sinni 20
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Karındaşı Mısto, Sinni 25
 Diğer karındaşı Huso, Sinni 15
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 25
 Büro'nun oğlu İsmail, Sinni 8
 Hane-i Mehmed'in oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Taşo'nun oğlu Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 20
 Diğer İsmail, Sinni 10
 Diğer oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Korto'nun oğlu Hasan, Sinni 30
 Karındaşı Sadık, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 15
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 10
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hasan'ın karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Diğer karındaşı Kasım, Sinni 15
 Hane-i Mehmed Birim, Sinni 30

Oğlu Hüseyin, Sinni 8
 Diğer oğlu Bozkurto, Sinni 5
 Hane-i Koyun oğlu Yusuf, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Behram'ın oğlu Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Hane-i Hüseyin'in oğlu Hasan, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 15, Asâkir-i Mansûr'a gitdi
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 10

Kotur Köyü³⁸⁴

Hane-i Süleyman Kâhya, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 8
 Hane-i Süleyman'ın karındaşı Ali, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 20
 Hane-i Köse Kasım, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Öküz oğlu Mamo, Sinni 90
 Oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 40
 Diğer oğlu Birim, Sinni 25
 Hane-i Mame Soro, Sinni 70
 Oğlu Ali, Sinni 50
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 30
 Diğer oğlu Devriş, Sinni 25
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 10, Mecnûn
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 7
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Sakat'ın oğlu Büro, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Diğer oğlu Büro, Sinni 20
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Hallo'nun oğlu Abuzer, Sinni 70
 Oğlu Yusuf, Sinni 40, Sakat
 Diğer oğlu Halil, Sinni 25
 Hane-i Hacı oğlu Yusuf, Sinni 50
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 40
 Hane-i Monla Ali'nin oğlu Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Ömer, Sinni 25
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 10

³⁸⁴ BOA, NFS.d., s. 39-40.

Diğer oğlu Mehmed, Sinni 7
 Diğer oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Aliyo'nun oğlu Hasan, Sinni 50
 Hane-i Büro'nun oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Molla Hüseyin, Sinni 100
 Oğlu Hasan, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 10
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 7
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 5

Farhikan Köyü³⁸⁵

Hane-i İhtiyarı Yusuf Kâhya, Sinni 70
 Oğlu Hüseyin, Sinni 45
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 30, Sakat
 Diğer oğlu Devriş, Sinni 8, A'ver [tek gözlü]
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 3
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Molla'nın oğlu Hasan, Sinni 45
 Oğlu Hüseyin, Sinni 4
 Diğer oğlu Behram, Sinni 2
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 30, A'ver
 Diğer karındaşı Kasım, Sinni 20
 Hane-i Hasan'nın oğlu Yusuf, Sinni 50
 Karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Hacı'nın oğlu Mısto, Sinni 40
 Hane-i Tenno'nun oğlu Yusuf, Sinni 40
 Hane-i karındaşı oğlu Uso, Sinni 30
 Hane-i Süleyman oğlu Mamo, Sinni 40, Mecnûn
 Hane-i Hacı Hüseyin'in oğlu Uso, Sinni 30
 Karındaşı Hasan, Sinni 20
 Hane-i Molla Ali'nin oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Karındaşı Yusuf, Sinni 5
 Diğer Karındaşı Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Hasan'ın oğlu Mehmed, Sinni 45
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 60
 Diğer Karındaşı Ali, Sinni 40
 Hane-i Hasan'nın oğlu Hüseyin, Sinni 10
 Karındaşı Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Ali'nin oğlu Hasan, Sinni 8
 Karındaşı Uso, Sinni 5
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 4
 Diğer karındaşı Âliyo, Sinni 3, Çolak
 Hane-i Akbâ oğlu Aliyo, Sinni 50

Karındaşı Mehmed, Sinni 40
 Oğlu İbrahim, Sinni 12
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 8
 Diğer oğlu Uso, Sinni 5
 Karındaşı Uso, Sinni 30
 Hane-i Hasan'nın oğlu Yusuf, Sinni 50
 Karındaşı Halil, Sinni 35
 Diğer karındaşı Kuto, Sinni 33
 Diğer karındaşı Abbas, Sinni 30
 Diğer karındaşı İbo, Sinni 60
 Oğlu Hamo, Sinni 8
 Diğer oğlu İbo, Sinni 2
 Hüseyin'in oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Mehmed'in oğlu Hasan, Sinni 80
 Oğlu Yusuf, Sinni 35
 Diğer oğlu Hacı, Sinni 25
 Diğer oğlu Ali, Sinni 1
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 1
 Hane-i Kasi Usi, Sinni 100
 Oğlu Taşo, Sinni 35
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 8
 Oğlu Osman, Sinni 4
 Diğer oğlu İbo, Sinni 2
 Karındaşı Osman, Sinni 35
 Hane-i Süleyman'ın oğlu Kaso, Sinni 60
 Oğlu Kasım, Sinni 30
 Diğer oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Usi Reşo, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Karındaşı Mehmed, Sinni 48
 Oğlu Osman, Sinni 5
 Diğer oğlu Uso, Sinni 2
 Diğer karındaşı Hasan, Sinni 30
 Hane-i Sılo, Sinni 35
 Karındaşı Mamo, Sinni 15
 Diğer karındaşı Uso, Sinni 8, Sakat
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Mamo'nun oğlu Abo, Sinni 35
 Karındaşı Allo, Sinni 30, Gurbetde
 İbo'nun oğlu Uso, Sinni 25, Asâkir-i Mansûr
 Hane-i Lafo, Sinni 100
 Oğlu Resul, Sinni 50
 Diğer oğlu Haso, Sinni 40
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 35
 Karındaşı Mamo, Sinni 25, Sakat
 Diğer karındaşı Reso, Sinni 15
 Diğer karındaşı Uso, Sinni 10

³⁸⁵ BOA, NFS.d., s. 40-41.

Diğer karındaşı İbo, Sinni 8
 Karındaşı Alo, Sinni 6
 Karındaşı Âbo, Sinni 4
 Karındaşı oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Kaso'nun oğlu Hüso, Sinni 80
 Oğlu Mamo, Sinni 20
 Hane-i Abo'nun oğlu Hasan, Sinni 15
 Karındaşı Mehmed, Sinni 8
 Diğer karındaşı Osman, Sinni 5
 Hane-i Kaso'nun oğlu Âli, Sinni 45
 Oğlu Mısto, Sinni 10
 Diğer oğlu Kaso, Sinni 5
 Hane-i diğer oğlu Osman, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 4
 Diğer oğlu Âbo, Sinni 2
 Hane-i Kaso'nun oğlu Mamo, Sinni 35
 Oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Âbo'nun oğlu Hasan, Sinni 40, Mecnûn
 Karındaşı Mahmud, Sinni 30
 Diğer karındaşı İbiş, Sinni 25
 Hane-i Mehmed'in oğlu Uso, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Diğer oğlu Uso, Sinni 10

Ağpınar Köyü³⁸⁶

Hane-i Dede Ali'nin oğlu Osman, Sinni 70
 Oğlu Allo, Sinni 40, Yek-çerşm
 Oğlu Abo, Sinni 3
 Hane-i Kalo'nun oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Abo, Sinni 5
 Karındaşı Kaso, Sinni 30
 Diğer karındaşı İsmail, Sinni 20
 Hane-i Molla Bekir, Sinni 60
 Hane-i oğlu Haso, Sinni 20
 Hane-i karındaşı Osman, Sinni 35
 Oğlu Hüseyin, Sinni 20
 Karındaşı Alo, Sinni 15
 Diğer karındaşı Kasım, Sinni 5
 Diğer karındaşı Haso, Sinni 2
 Hane-i Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Seydo, Sinni 12
 Hane-i Hasan'ın karındaşı Kaso, Sinni 30
 Oğlu İbo, Sinni 12
 Zeyno'un karındaşı Mamo, Sinni 60, Mecnûn
 Hane-i karındaşı oğlu Osman, Sinni 40
 Diğer oğlu Haso, Sinni 20

Şeyhler Köyü³⁸⁷

Hane-i İhtiyarı Moto, Sinni 40
 Babası Abuzer, Sinni 65
 Oğlu Yusuf, Sinni 35
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 30
 Diğer oğlu Aslan, Sinni 25
 Moto'nun oğlu Ali, Sinni 2
 Hane-i Hüseyin Kâhya, Sinni 80
 Hane-i Moro'nun oğlu Yusuf, Sinni 30
 Karındaşı Ali, Sinni 25
 Diğer karındaşı Mam, Sinni 10
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 8
 Diğer karındaşı Mısto, Sinni 6
 Hane-i Molla Hüseyin, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 35
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 1
 Karındaşı Hasan, Sinni 25
 Hane-i Mehmed Han, Sinni 80
 Oğlu Hasan, Sinni 50
 Oğlu Âli, Sinni 25
 Karındaşı Yusuf, Sinni 10
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 6
 Karındaşı Abuzer, Sinni 1
 Hane-i Hesi Mame, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 2
 Hane-i Âli Hore, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 30
 Diğer oğlu Aliyo, Sinni 25
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 10
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Oğlu Hasan, Sinni 2
 Hane-i Âli Use, Sinni 80
 Oğlu Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Murad, Sinni 10
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 8
 Diğer oğlu Mıso, Sinni 5
 Oğlu Aliyo, Sinni 3
 Hane-i Bes'e'nin oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Kureşo, Sinni 4
 Karındaşı Hasan, Sinni 35
 Diğer karındaşı Hasan, Sinni 30
 Diğer Karındaşı Ali, Sinni 25
 Hane-i Hüseyin Kolatoğlu Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Mâh 1
 Karındaşı Mehmedo, Sinni 30

³⁸⁶ BOA, NFS.d., s. 41.

³⁸⁷ BOA, NFS.d., s. 41-42.

Mehmedo'nun oğlu Ali, Mâh 2
 Hane-i Monla Mehmed'in oğlu Yusuf, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i Osmano, Sinni 70
 Oğlu Murad, Sinni 45
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Karındaşı Ali, Sinni 35
 Hane-i Mami Topal, Sinni 70
 Oğlu Âli, Sinni 1
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 20
 Hane-i Kozo, Sinni 65
 Oğlu Mehmed, Sinni 40
 Diğer oğlu Mamo, Sinni 30, A'mâ
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 25
 Diğer karındaşı Yusuf, Sinni 15
 Mıst Hüseyin, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Âli Hüseyin Kâhya, Sinni 45
 Oğlu Yusuf, Sinni 20
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 15
 Hane-i Âbi Husi, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 30, Gurbetde
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 20
 Hane-i Tolma/Dolma, Sinni 70
 Oğlu Hüseyin, Sinni 45
 Oğlu Mustafa, Sinni 15
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 40
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 4
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Hüseyin Murad, Sinni 50
 Oğlu Molla Yusuf, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 35
 Diğer karındaşı Mamo, Sinni 25
 Diğer karındaşı Mustafa, Sinni 8
 Oğlu Alo, Sinni 1
 Hane-i İbiş'in oğlu Yusuf, Sinni 50
 Oğlu Motto, Sinni 8
 Oğlu İbrahim, Sinni 3
 Karındaşı Mamo, Sinni 30
 Karındaşı Şahan, Sinni 25
 İbiş'in oğlu Mehmed, Sinni 10
 Oğlu İlyas, Sinni 3
 Oğlu Âli, Sinni 2
 Karındaşı İsmail, Sinni 35
 İsmail oğlu Yusuf, Sinni 3
 Hane-i Mami Han'ın oğlu Huso, Sinni 25

Kırklı Köyü³⁸⁸

Hane-i İhtiyarı Hüseyin Köse, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Karındaşı Allo, Sinni 35
 Oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Karındaşı Abuzer, Sinni 25
 Hane-i Ali Mıste, Sinni 90
 Oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Oğlu İsmail, Sinni 4
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hüso'nun oğlu, Sinni 25
 Karındaşı Yusuf, Sinni 10, Mecnûn
 Hane-i Âli Mame, Sinni 35
 Hane-i Hüseyin Birim, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Hüseyin Seymi, Sinni 70
 Karındaşı İsmail, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Hemi Âbe, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Şahano, Sinni 32
 Oğlu Abuzer, Sinni 10
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Yusuf Kale, Sinni 35
 Yeğeni Hüseyin, 20
 Hane-i Hüseyin Zebe, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Âbi Bire, Sinni 70
 Oğlu Yusuf, Sinni 10
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Yusuf Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 20
 Diğer oğlu İmâm, Sinni 10
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Mehmed Yusuf, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Hesi Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 35
 Diğer oğlu Mamo, Sinni 3
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 1
 Karındaşı Âliyo, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Mehmed'in oğlu Osman, Sinni 50
 Oğlu Cebdel, Sinni 10
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 5

³⁸⁸ BOA, NFS.d., s. 42-43.

Hane-i Kaso'nun oğlu Kaso, Sinni 40
 Oğlu Mısto, Sinni 10
 Oğlu Hüseyin, Sinni 8
 Diğer oğlu Ali, Sinni 5
 Diğer oğlu Abuzer, Mâh 3
 Hane-i Usi Heseni, Sinni 100
 Oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 7
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 5
 Diğer oğlu Âllo, Sinni 3
 Hane-i Âllemo, Sinni 40
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Mehmed Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 8
 Diğer oğlu Âliyo, Sinni 4
 Karındaşı Abuzer, Sinni 25
 Karındaşı Âlî, Sinni 20
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i Hüseyin-i Âbi, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 4
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 1

Gomikân Köyü³⁸⁹

Hane-i İhtiyarı Abo, Sinni 60
 Oğlu Abuzer, Sinni 30
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 25
 Diğer oğlu Sımno, Sinni 15
 Diğer oğlu Husso, Sinni 10
 Oğlu Aliyo, Sinni 5
 Hane-i Hese Reşo'nun oğlu Haso, Sinni 40
 Oğlu Motto, Sinni 3
 Karındaşı Kalo, Sinni 35
 Diğer karındaşı İmâmo, Sinni 30
 Hane-i Ammizâdesi Mamo, Sinni 15
 Karındaşı Meço, Sinni 10
 Hane-i Hasi Abe, Sinni 80
 Oğlu İsmail, Sinni 40
 Diğer oğlu Osman, Sinni 4
 Karındaşı Alo, Sinni 25
 Karındaşı Mamo, Sinni 15
 Hane-i Hakverdi, Sinni 25
 Oğlu Çiko, Sinni 5
 Hane-i Usi Cane, Sinni 50
 Oğlu Mahmud, Sinni 10

Oğlu Âbo, Sinni 8
 Hane-i İbo'nun oğlu Silo, Sinni 40
 Oğlu İbo, Sinni 1
 Hane-i Poturo, Sinni 30
 Karındaşı Mısto, Sinni 20
 Karındaşı İbo, Sinni 10
 Diğer karındaşı Kuto, Sinni 25, Mecnûn
 Hane-i Âlî Kiriz'in oğlu Huso, Sinni 40
 Oğlu Âllo, Sinni 2
 Karındaşı Silo, Sinni 25
 Karındaşı Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Hasi Taşe oğlu Uso, Sinni 45
 Oğlu Huso, Sinni 3
 Diğer oğlu Haso, Sinni 2

Göçer Hıdırsorlu/Hıdırsorlu Aşireti³⁹⁰

Hane-i Hakverdi oğlu Monla Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Hasan, Sinni 5
 Diğer oğlu Ali, Sinni 3
 Karındaşı Yusuf, Sinni 23
 Diğer karındaşı Ahmed, Sinni 18
 Hane-i Hasan'ın oğlu Ali, Sinni 20
 Karındaşı Ali, Sinni 14
 Diğer karındaşı Kasım, Sinni 8
 Karındaşı Yusuf, Sinni 6
 Hane-i Mehmed'in oğlu Ahmed, Sinni 20
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 15
 Diğer Karındaşı Ali, Sinni 10
 Diğer karındaşı Hasan, Sinni 8
 Hane-i Yusuf oğlu Süleyman, Sinni 18
 Karındaşı Hacı, Sinni 12
 Hane-i Mehmed'in oğlu Süleyman, Sinni 21
 Hane-i Ali'nin oğlu Mehmed, Sinni 45
 Karındaşı Ali, Sinni 33
 Oğlu Abuzer, Sinni 1
 Hane-i Yusuf'un oğlu Mahmud, Sinni 70
 Oğlu Abuzer, Sinni 35
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Abuzer'in oğlu Mustafa, Sinni 7
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 4
 Hane-i Mahmud'un karındaşı Osman, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 28
 Oğlu Ali, Sinni 17
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 8
 Diğer oğlu Ali, Sinni 7

³⁸⁹ BOA, NFS.d., s. 43.

³⁹⁰ BOA, NFS.d., s. 43-47.

- Diğer oğlu Hasan, Sinni 5
 Torunu Hasan, Sinni 2
 Hane-i karındaşı Hasan, Sinni 70
 Oğlu Ali, Sinni 16
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 12
 Hane-i karındaşı Ahmed, Sinni 60
 Oğlu Devriş, Sinni 3
 Hane-i karındaşı oğlu Mehmed, Sinni 45
 Hane-i karındaşı Yusuf, Sinni 43
 Karındaşı Ahmed, Sinni 26
 Oğlu Yusuf, Mâh 6
 Hane-i Mehmed'in oğlu Ali, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 14
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i karındaşı Hüseyin, Sinni 55
 Oğlu Yusuf, Sinni 5
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i karındaşı Ahmed, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 14
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 7
 Oğlu Devriş, Sinni 3
 Hane-i Neso'nun oğlu Hasan, Sinni 40
 Karındaşı Osman, Sinni 35
 Diğer karındaşı Yusuf, Sinni 25
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hasan'nın oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Hacı'nın oğlu Yusuf, Sinni 45
 Oğlu Halil, Sinni 16
 Hane-i Hüseyin'in oğlu Ahmed, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Diğer oğlu Ali, Sinni 12
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 7
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Ahmed'in oğlu Mahmud, Sinni 70
 Hane-i oğlu Hüseyin, Sinni 45
 Oğlu Ali, Sinni 14
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 12
 Diğer oğlu Osman, Sinni 3
 Mahmud'un oğlu Yusuf, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 18
 Abuzer'in oğlu İsmail, Sinni 12
 Hane-i Osman'in oğlu Ali, Sinni 70
 Oğlu Alo, Sinni 25
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 22
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 15
 Diğer oğlu Osman, Sinni 13
 Oğlu Mehmed, Sinni 6
 Oğlu Yusuf, Sinni 3
- Hane-i İbrahim oğlu Ahmed, Sinni 45
 Oğlu Hüseyin, Sinni 20
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 20
 Oğlu Yusuf, Sinni 13
 Oğlu Mustafa, Sinni 11
 Hane-i karındaşı Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Bekir, Sinni 14
 Diğer oğlu Osman, Sinni 13
 Diğer oğlu Ömer, Sinni 8
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 4
 Hane-i Ahmed'in oğlu Mustafa, Sinni 65
 Oğlu Ali, Sinni 40
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 18
 Ali'nin oğlu Yusuf, Sinni 10
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 8
 Diğer oğlu Halil, Sinni 4
 Hane-i Ahmed'in oğlu Hasan, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 40
 Mehmed'in oğlu Yusuf, Sinni 15
 Hane-i diğer oğlu Ali, Sinni 35
 Hane-i Ali'nin oğlu Hüseyin, Sinni 80
 Oğlu Osman, Sinni 3
 Hane-i Hasan'ın oğlu Ahmed, Sinni 30
 Karındaşı Mustafa, Sinni 28
 Oğlu Bekir, Sinni 6
 Hane-i Mahmud'un oğlu Abuzer, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 12
 Hane-i Mahmud'un oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Bekir, Sinni 14
 Karındaşı Yusuf, Sinni 8
 Hane-i Aslanoğlu İbrahim, Sinni 60
 Karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Diğer karındaşı Yusuf, Sinni 25
 Hane-i İbrahim oğlu Mustafa, Sinni 45
 Oğlu Hüseyin, Sinni 10, Mecrûh
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 7
 Oğlu Abuzer, Sinni 3
 Hane-i İbrahim'in oğlu Hasan, Sinni 35
 Oğlu Ali, Sinni 10
 Hane-i Mahmud'un oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 7
 Diğer oğlu Ali, Sinni 5
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 3

- Hane-i Mehmed'in oğlu Abuzer, Sinni 45
 Karındaşı Mustafa, Sinni 25
 Hane-i Abuzer'in oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Mahmud, Sinni 15
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 12
 Hane-i Abuzer'in oğlu Yusuf, Sinni 30
 Karındaşı Bekir, Sinni 25
 Karındaşı Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Bekir'in oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Ali, Sinni 7
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Bekir'in oğlu Ali, Sinni 30
 Oğlu Yusuf, Sinni 8
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 6
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 3
 Hane-i Ahmed'in oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Hallo, Sinni 10
 Hane-i Bekir'in oğlu Bekir, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Oğlu Mehmed, Sinni 12
 Oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Hane-i Bekir'in oğlu Yusuf, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 28
 Karındaşı Hasan, Sinni 15
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 10
 Hane-i Ali'nin oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Oğlu Bekir, Sinni 1
 Hane-i Ali'nin oğlu Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Hasan'ın oğlu Ali, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 13
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Oğlu Halil, Sinni 3
 Oğlu Hüseyin, Sinni 12
 Hane-i Veli'nin oğlu Mehmed, Sinni 35
 Hane-i karındaşı Hüseyin, Sinni 27
 Karındaşı Ahmed, Sinni 25
 Karındaşı Yusuf, Sinni 20
 Karındaşı Hasan, Sinni 15
 Karındaşı Ali, Sinni 10
 Hane-i İbrahim'in oğlu Ali, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 15
 Diğer oğlu Huso, Sinni 10
 Hane-i İbrahim oğlu Yusuf, Sinni 20
 Karındaşı Mehmed, Sinni 18
 Karındaşı Muro, Sinni 12
- Diğer karındaşı Ali, Sinni 10
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 8
 Hane-i Abuzer'in oğlu Ali, Sinni 25
 Karındaşı Hasan, Sinni 20
 Diğer karındaşı İbrahim, Sinni 18
 Diğer karındaşı Mahmud, Sinni 5
 Hane-i Kullo'nun oğlu Ali, Sinni 15
 Karındaşı Hasan, Sinni 13
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 6
 Hane-i Mehmed'in oğlu Mehmed, Sinni 30
 Karındaşı Yusuf, Sinni 25
 Diğer karındaşı Ali, Sinni 22
 Diğer karındaşı Hasan, Sinni 20
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 15
 Diğer karındaşı Allo, Sinni 13
 Diğer karındaşı Ahmed, Sinni 5
 Hane-i Yusuf'un oğlu Ali, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Diğer oğlu Ali, Sinni 22
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 20
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 5
 Hane-i karındaşı Ahmed, Sinni 55
 Oğlu Bekir, Sinni 30
 Hane-i Yusuf'un oğlu Hasan, Sinni 40
 Karındaşı Ali, Sinni 30
 Hane-i Mustafa'nın oğlu Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Ali, Sinni 10
 Hane-i Mehmed'in oğlu Ali, Sinni 45
 Karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Ali, Sinni 12
 Hane-i Masar'ın oğlu Mehmed Hakverdi, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 20
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 14
 Oğlu Yusuf, Sinni 5
 Hane-i İbrahim oğlu Yusuf, Sinni 25
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 20
 Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Mahmud oğlu Kureş, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 28
 Hane-i Osman'ın oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 8
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 5
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 1
 Hane-i Hüseyin, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 10

- Diğer oğlu Mustafa, Sinni 8
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 6
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 4
 Hane-i Ali'nin oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu İbrahim, Sinni 10
 Oğlu Osman, Sinni 5
 Hane-i Mahmud'un oğlu Hasan, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Oğlu Ali, Sinni 10
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 8
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 5
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Karındaşı Ali, Sinni 25
 Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 23
 Diğer karındaşı Bekir, Sinni 18
 Diğer karındaşı Osman, Sinni 15
 Hane-i Osman'ın oğlu Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 10
 Diğer oğlu Osman, Sinni 8
 Diğer oğlu İsmail, Sinni 5
 Hane-i karındaşı Ali, Sinni 20
 Karındaşı Hasan, Sinni 18
 Hane-i Hasan'ın oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 15
 Diğer oğlu Osman, Sinni 10
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 5
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 2
 Karındaşı Yusuf, Sinni 20
 Diğer karındaşı Hasan, Sinni 15
 Karındaşı Ali, Sinni 12
 Diğer karındaşı Ahmed, Sinni 8
 Hane-i Yusuf'un oğlu Mahmud, Sinni 30
 Karındaşı Ahmed, Sinni 25
 Diğer karındaşı Abdullah, Sinni 10
 Hane-i Hasan'ın oğlu Yusuf, Sinni 20
 Karındaşı Ali, Sinni 25
 Osi oğlu Ahmed, Sinni 15
 Karındaşı Bekir, Sinni 5
 Diğer karındaşı İbrahim, Sinni 8
 Hane-i Osman oğlu Ali, Sinni 30
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Zeynel oğlu Ahmed, Sinni 14
 Karındaşı Osman, Sinni 12
 Diğer karındaşı Hasan, Sinni 8
 Diğer karındaşı Bekir, Sinni 6
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 5
 Diğer karındaşı Zeynel, Sinni 3
 Hane-i Alo'nun oğlu Alo, Sinni 25
 Karındaşı Hasan, Sinni 15
 Hane-i Yusuf'un oğlu Molla Ali, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 25
 Oğlu Mehmed, Sinni 22
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 18
 Diğer oğlu Ali, Sinni 7
 Hane-i Monla Ali'nin oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Diğer oğlu Ali, Sinni 13
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 5
 Diğer oğlu Ali, Sinni 3
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Mahmud, Sinni 20
 Diğer oğlu Ali, Sinni 15
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i karındaşı Bekir, Sinni 55
 Oğlu İbrahim, Sinni 25
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 20
 Hane-i Ahmed'in oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 18
 Hane-i Alo'nun oğlu Misto, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 25
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 18
 Hane-i Osman'ın oğlu Ali, Sinni 25
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Ali, Sinni 10
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 6
 Diğer oğlu Mehmed, Mâh 6
 Hane-i Zeynel oğlu Mahmud, Sinni 70
 Oğlu Yusuf, Sinni 28
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 25
 Diğer oğlu Ali, Sinni 23
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 20
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 18
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 15
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 5
 Hane-i Zeynel oğlu Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Mahmud, Sinni 20
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 13
 Hane-i Zeynel oğlu İbrahim, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 25
 Hane-i Abuzer'in oğlu Mustafa, Sinni 25
 Karındaşı Ahmed, Sinni 23
 Diğer karındaşı Ali, Sinni 21
 Diğer karındaşı Hasan, Sinni 15
 Hane-i Yusuf'un oğlu Abuzer, Sinni 50

- Oğlu Ali, Sinni 12
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 10
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 3
 Hane-i Yusuf'un oğlu Mahmud, Sinni 35
 Oğlu Hüseyn, Sinni 3
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 1
 Hane-i Yusuf'un oğlu Kalender, Sinni 30
 Oğlu İsmail, Sinni 1
 Hane-i Hüseyn'in oğlu Hasan, Sinni 70
 Oğlu Hüseyn, Sinni 35
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 12
 Diğer oğlu Ali, Sinni 7
 Diğer oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Hasan'ın oğlu Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Yusuf, Sinni 4
 Hane-i Hasan'ın oğlu Yusuf, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 18
 Hane-i Yusuf oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 15
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 12
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 7
 Hane-i karındaşı Ali, Sinni 35
 Oğlu Yusuf, Sinni 8
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 5
 Hane-i diğer karındaşı Hasan, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 5
 Abuzer'in oğlu Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 23
 Hane-i İbrahim oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 15
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 12
 Hane-i İbrahim oğlu Hüseyn, Sinni 30
 Oğlu Mahmud, Sinni 10
 Hane-i İbrahim oğlu İbrahim, Sinni 25
 Oğlu Hüseyn, Sinni 3
 Hane-i karındaşı Yusuf, Sinni 30
 Hane-i Mehmed'in oğlu Ali, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 15
 Diğer oğlu Ali, Sinni 12
 Hane-i karındaşı Yusuf, Sinni 35
 Oğlu İbrahim, Sinni 8
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 5
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 2
 Hane-i karındaşı Hasan, Sinni 25
 Oğlu Hüseyn, Sinni 1
 Hane-i Mustafa'nın oğlu Hüseyn, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 20
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 23
 Diğer oğlu Ali, Sinni 21
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 12
 Hane-i Yusuf'un oğlu Hüseyn, Sinni 50
 Oğlu Mahmud, Sinni 8
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 5
 Hane-i karındaşı Hasan, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 3
 Hane-i karındaşı Ali, Sinni 30
 Oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Hasan'ın oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 13
 Diğer oğlu Hüseyn, Sinni 6
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 3
 Hane-i karındaşı Ali, Sinni 30
 Oğlu Osman, Sinni 5
 Hane-i Ali'nin oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 6
 Diğer olu Mahmud, Sinni 3
 Hane-i karındaşı Ali, Sinni 25
 Karındaşı Ahmed, Sinni 23
 Hane-i Mahmud'un oğlu Hasan, Sinni 60
 Oğlu Mahmud, Sinni 9
 Karındaşı Hüseyn, Sinni 50
 Hane-i Aslan oğlu Mahmud, Sinni 30
 Karındaşı Yusuf, Sinni 23
 Diğer karındaşı Ali, Sinni 18
 Diğer karındaşı Hasan, Sinni 15
 Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 12
 Hane-i Hasan oğlu İbrahim, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Torunu Hakverdi, Sinni 3
 Hane-i diğer oğlu Ali, Sinni 40
 Oğlu Hüseyn, Sinni 10
 Karındaşı Abuzer, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 10
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 7
 Hane-i Abuzer'in oğlu Hasan, Sinni 23
 Oğlu Ali, Sinni 1
 Hane-i Hasan'ın oğlu Ali, Sinni 40
 Karındaşı İbrahim, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 2

Hıdıresorlardan Yusuf Şehin Oymağı³⁹¹

Hane-i İhtiyarı Yusuf Şehin, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Diğer oğlu Hacı, Sinni 18
 Diğer oğlu Halil, Sinni 15
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 10
 Hane-i oğlu Hasan, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 8
 Hane-i Şahân oğlu Abuzer, Sinni 55
 Oğlu Ali, Sinni 16
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 12
 Abo'nun oğlu Hasan, Sinni 20
 Karındaşı Hamo, Sinni 10
 Hane-i Hasan'ın oğlu Mehmed, Sinni 12
 Hane-i Hasan'ın oğlu Ali, Sinni 15
 Hane-i Büro'nun oğlu Uso, Sinni 20
 Zeyno'nun oğlu Alo, Sinni 36
 Oğlu Hamo, Sinni 6
 Hane-i Use Kuto'nun oğlu Mamo, Sinni 20
 Hane-i karındaşı Abuzer, Sinni 18
 Hane-i Mehmed'in oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Hasan'ın oğlu Mısto, Sinni 40
 Oğlu Bazo, Sinni 20
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 6
 Hane-i Bazo'nun oğlu İbrahim, Sinni 30
 Hane-i Mesto'nun oğlu Hamo, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 20
 Diğer Alo, Sinni 10
 Hane-i Mesto'nun oğlu Allo, Sinni 45
 Hane-i oğlu Mahmud, Sinni 30
 Hane-i Şino'nun oğlu Haso, Sinni 30
 Oğlu Mamo, Sinni 10
 Hane-i Haso'nun Kaso, Sinni 30
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i Şehin oğlu Mehmed, Sinni 30
 Karındaşı Abo, Sinni 15
 Hane-i Şehin oğlu Abuzer, Sinni 20
 Karındaşı Hammo, Sinni 15
 Hane-i Osi Allo, Sinni 40
 Oğlu Alo, Sinni 20
 Hane-i Hasan'nın oğlu Bekir, Sinni 25
 Karındaşı Hamo, Sinni 20
 Hane-i Yusuf'un oğlu Osman, Sinni 60
 Hane-i Kaso'nun oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Karındaşı Mahmud, Sinni 20

Hane-i Aliyo'nun oğlu Mahmud, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i karındaşı Abo, Sinni 70
 Hane-i karındaşı Haso, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 20
 Hane-i Uso'nun oğlu Uso, Sinni 30
 Karındaşı Abo, Sinni 40
 Hane-i Kaso'nun oğlu Mehmed, Sinni 40
 Karındaşı Alo, Sinni 45
 Oğlu Yusuf, Sinni 10
 Hane-i Hasan'nın oğlu Ali, Sinni 50
 Karındaşı Hamo, Sinni 30
 Hane-i Kalo'nun oğlu Mamo, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Mamo'nun karındaşı Hasan, Sinni 20
 Hane-i Husi Hadi, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 10
 Hane-i Kurdo'nun oğlu Hüseyin, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 8
 Hane-i karındaşı Mesto, Sinni 55
 Hane-i Abo'nun oğlu Abo, Sinni 30
 Karındaşı Mahmud, Sinni 20
 Hane-i Usi Kase, Sinni 60
 Oğlu Hamo, Sinni 30

Turuş Havassı Köyleri**Turuş Köyü**³⁹²

Hane-i İhtiyarı Hüseyin, Sinni 48
 Karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Kölesi Abdullah, Sinni 25
 Hane-i Hasan Kethüda, Sinni 45
 Oğlu Yusuf, Sinni 22
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Bekir Kethüda, Sinni 60
 Oğlu Bekir, Sinni 35
 Hane-i Kara Mehmed Kethüda, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Çopur Mehmed, Çiftçi, Sinni 48
 Oğlu Seydo, Sinni 10
 Diğer oğlu Ali, Sinni 6
 Hane-i Barak oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Hasan, Sinni 2
 Karındaşı Osman, Çiftçi, Sinni 25
 Kizir oğlu Amo, Çiftçi, Sinni 25

³⁹¹ BOA, NFS.d., s. 48.³⁹² BOA, NFS.d., s. 49-50.

Karındaşı Mustafa, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 6
 Hane-i Kızır Mehmed, Sinni 75
 Hane-i Mame Reşo, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı İbiş, Sinni 30
 Oğlu Osman, Sinni 3
 Hane-i Hacı oğlu Halil, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Köse Mehmed, Çiftçi, Sinni 35
 Hane-i oğlu Bekir, Sinni 20, Sakat
 Hane-i Pir oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 3
 Hane-i Hasan Kethüda'nın karındaşı İbo, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 7
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 3
 Diğer oğlu Hasan, Mâh 3
 Hane-i Hasan oğlu Halil, Çiftçi, Sinni 22
 Karındaşı Mehmed, Sinni 11
 Hane-i Hasan oğlu Yusuf, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Ali Mencoli, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Seydo, Sinni 6
 Hane-i Kak oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 12
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 7
 Hane-i Süleyman oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 48
 Oğlu Hasan, Sinni 6
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 3
 Diğer oğlu Süleyman, Sinni 1
 Hane-i Süleyman oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Sedo, Sinni 2
 Hane-i Tutuş oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 25
 Karındaşı Halil, Sinni 20
 Diğer karındaşı Abuzer, Sinni 15
 Hane-i Halil oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Gencoğlu Ömer, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Ali, Sinni 2
 Hane-i Süleyman oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 42
 Oğlu Ömer, Mâh 8
 Hane-i Halil oğlu Mehmed, Sinni 48, A'mâ
 Oğlu Mehmed, Sinni 7
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 3
 Hane-i Musa'nın oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 45

Karındaşı Mustafa, Sinni 30
 Diğer karındaşı Yusuf, Sinni 25
 Hane-i Kürdoğlu Seydo, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Çapo, Sinni 3
 Hane-i Hasan'ın oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 28
 Oğlu Hasan, Sinni 4
 Hane-i Kör Hasan'ın oğlu Ömer, Sinni 25
 Hane-i Ömer'in oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Mustafa, Sinni 15
 Hane-i Molla Bekir oğlu Yusuf, Sinni 48
 Hane-i Mustafa oğlu Hasan, Sinni 30, A'mâ
 Oğlu Mustafa, Sinni 1
 Hane-i Mehmed'in oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Bekir, Sinni 1

Palaş Köyü³⁹³

Hane-i İhtıyarı Halil, Sinni 65
 Oğlu Reşid, Sinni 25
 Hane-i Mustafa oğlu Ali, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 25
 Hane-i Mustafa oğlu İbrahim, Sinni 40
 Oğlu Hallo, Sinni 20
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 10
 Diğer oğlu Ali, Sinni 2
 Hane-i Bekir oğlu Bekir, Sinni 50
 Oğlu Muhammed, Sinni 15
 Diğer oğlu Musa, Sinni 7
 Hane-i Çiftçi Dâvud, Sinni 60
 Hane-i Tatt'ın, oğlu Ömer, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 10
 Diğer oğlu Osman, Sinni 3
 Hane-i Kara'nın oğlu Hüseyin, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 25
 Hane-i Kılçık oğlu Ali, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 20
 Karındaşı İbrahim, Sinni 30
 Hane-i Osman oğlu Halil, Sinni 20
 Hane-i Ali oğlu Halil, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 10
 Diğer oğlu Şeyho, Sinni 7
 Hane-i Ömer'in oğlu Mustafa, Sinni 40
 Karındaşı Ali, Sinni 25
 Hane-i Kalo'nun oğlu Abdi, Sinni 40
 Karındaşı Mahmud, Sinni 15
 Hane-i Hasan oğlu Abuzer, Sinni 50

³⁹³ BOA, NFS.d., s. 50.

Oğlu Mehmed, Sinni 7
 Hane-i Bado'nun oğlu İbrahim, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 15
 Hane-i Hori'nin oğlu Mehmed, Sinni 50
 Hane-i Horta'nın oğlu İbrahim, Sinni 35
 Hane-i Morda, Sinni 70
 Oğlu Mustafa, Sinni 25
 Hane-i Yusuf oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 15
 Hane-i Fato'nun oğlu Ömer, Sinni 40
 Karındaşı Abuzer, Sinni 30
 Hane-i Şeyh Mehmed, Sinni 50
 Hane-i Güço'nun oğlu Piro, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 40
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 4
 Hane-i Tataro'nun oğlu İbrahim, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 8
 Hane-i Tataro'nun oğlu Mehmed, Sinni 70
 Oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Çeri'nin oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Karındaşı Abuzer, Sinni 30
 Hane-i Ali Meşk oğlu Ömer, Sinni 40
 Karındaşı Bekir, Çiftçi, 30
 Hane-i Hasan oğlu Kabir Mamo, Sinni 40
 Karındaşı Osman, Sinni 25
 Hane-i Mustafa oğlu Bekir, Sinni 35
 Oğlu Abuzer, Sinni 2
 Hane-i Cime Kûr'in oğlu Muhammed, Sinni 50
 Karındaşı İbrahim, Sinni 40
 Hane-i Piro Tutuş, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 25
 Karındaşı Hasan, Sinni 25

Burc Köyü³⁹⁴

Hane-i İhtiyarı Hüseyin, Çiftçi, Sinni 70
 Oğlu Yusuf, Sinni 30
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 25
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 20
 Hane-i Musa oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 70
 Oğlu Hasan, Sinni 1
 Hane-i Hacı Mehmed, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Seydo, Sinni 15
 Hane-i Çiftçi Mustafa, Sinni 70
 Oğlu Müslüm, Sinni 30
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 25

Diğer oğlu Mehmed, Sinni 20
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 15
 Hane-i Dede Mehmed, Çiftçi, Sinni 50
 Karındaşı İbrahim, Sinni 40
 Diğer karındaşı Mustafa, Sinni 25

Korik Köyü³⁹⁵

Hane-i İhtiyarı Osman, Çiftçi, Sinni 70
 Oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Hane-i Abuzer, Çiftçi, Sinni 70
 Hane-i Çiftçi Barazî, Sinni 50
 Oğlu Müslüm, Sinni 25
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 10
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 7
 Hane-i Çiftçi Abbas oğlu Süleyman, Sinni 70
 Oğlu Mustafa, Sinni 18
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 1

Arablar Köyü³⁹⁶

Hane-i İhtiyarı Çiftçi Ali, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 8
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 4
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 1
 Hane-i Arab Mustafa, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Çiftçi İbrahim, Sinni 65
 Oğlu Karo, Sinni 12
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 9
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 3
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 15
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 5
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 1
 Hane-i Piro'nun oğlu Alo, Çiftçi, Sinni 45
 Oğlu Abuzer, Sinni 1
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 25
 Karındaşı oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Çiftçi İbrahim Halil, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 3

³⁹⁴ BOA, NFS.d., s. 50.

³⁹⁵ BOA, NFS.d., s. 50-51.

³⁹⁶ BOA, NFS.d., s. 51.

Çınar Köyü³⁹⁷

Hane-i İhtiyarı Mehmed oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu İbrahim, Sinni 2
 Karındaşı Hasan, Sinni 20
 Karındaşı oğlu İsmail, Çiftçi, Sinni 35
 Hane-i Çobanoğlu Halil, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Abuzer, Sinni 3
 Hane-i Büro'nun oğlu Hami Reşo, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 3
 Hane-i Ömer'in oğlu Allo, Sinni 30
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 25
 Diğer karındaşı İbrahim, Sinni 4
 Oğlu Abuzer, Sinni 3
 Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Türk'ün oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı Hasan, Sinni 30
 Hane-i Deli Haso, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Hasan oğlu Musa, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Bektâş, Sinni 60
 Oğlu Bektâş, Sinni 5
 Diğer oğlu Şeyho, Sinni 3
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 2

Bebek Köyü³⁹⁸

Hane-i İhtiyarı Çiftçi Hasan, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Karındaşı Mustafa, Sinni 35
 Oğlu Yusuf, Sinni 3
 Hane-i Hesenî Nebi, Çiftçi Sinni 40
 Hane-i Hese Kullo, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu İbrahim, Sinni 12
 Hane-i Mehmed Hasan, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 35
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 30
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 18
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 12
 Hane-i Çiftçi Mehmed Hüseyin, Sinni 50
 Karındaşı Abuzer, Sinni 15
 Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 12
 Hane-i Çiftçi İsmail oğlu Süleyman, Sinni 45
 Oğlu Ali, Sinni 15

Hane-i Ali'nin oğlu Seydi, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Diğer oğlu Ali, Sinni 17
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 13
 Diğer oğlu Şeyho, Sinni 8
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 6
 Hane-i Mehmed'in oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Mehmed'in oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 28
 Oğlu Saydi, Sinni 3
 Hane-i Koca'nın oğlu Yusuf, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Diğer oğlu Süleyman, Sinni 12
 Hane-i Saydo'nun oğlu İbrahim, Sinni 30
 Karındaşı Şeyho, Sinni 15
 Hane-i Nebo'nun oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Hasan'ın oğlu Behrâm, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Yusuf oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 12
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 6
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 3
 Hane-i Abuzer, Sinni 9

Mazılık Köyü³⁹⁹

Hane-i İhtiyarı Hasan oğlu Bekir, Çiftçi, Sinni 20
 Ammisi Ali, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Çiftçi Hasan oğlu Musa, Sinni 50
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 30
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 25
 Diğer oğlu Remo, Sinni 20
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 15
 Hane-i Çolak Şamo, Sinni 60
 Oğlu İbrahim, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Oğlu Saydi, Sinni 15
 Hane-i Ali oğlu Osman, Sinni 5
 Hane-i Mehmed Ağa oğlu Abuzer, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 25
 Diğer oğlu Süleyman, Sinni 20
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 15
 Hane-i Kullo'nun oğlu Hamo, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 2

³⁹⁷ BOA, NFS.d., s. 51.³⁹⁸ BOA, NFS.d., s. 51-512.³⁹⁹ BOA, NFS.d., s. 52.

Boyalı Köyü⁴⁰⁰

Hane-i İhtiyarı Tatok, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Bazo, Sinni 15
Hane-i Mame Reşo, Sinni 40
Karındaşı Hüseyin, Sinni 20
Diğer karındaşı Halil, Sinni 25

Hayas Köyü⁴⁰¹

Hane-i İhtiyarı Molla Yusuf, Çiftçi, Sinni 42
Oğlu Hasan, Sinni 3
Karındaşı Kahraman, Sinni 30
Oğlu Mehmed, Sinni 1
Hane-i Âbi Cınno, Çiftçi, Sinni 58
Oğlu Mustafa, Sinni 12
Hane-i Reşo oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 40
Hane-i Bozo'nun oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 30
Karındaşı Mehmed, Sinni 10
Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 50
Oğlu Hasan, Sinni 20
Hane-i karındaşı Ahmed, Sinni 40
Oğlu Mehmed, Sinni 20

Kamerdin Köyü⁴⁰²

Hane-i İhtiyarı Abuzer, Çiftçi, Sinni 60
Oğlu Bekir, Sinni 3
Hane-i Ali Muso, Çiftçi, Sinni 45
Karındaşı Abuzer, Sinni 40
Hane-i Laza'nın oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 35
Oğlu Abuzer, Sinni 3

Damlıca Köyü⁴⁰³

Hane-i İhtiyarı Abuzer, Çiftçi, Sinni 60
Oğlu Resul, Sinni 22
Oğlu Mehmed, Sinni 7
Hane-i Mesto Çaklı, Sinni 30
Oğlu Karo, Sinni 3
Hane-i Çakallı Ali, Çiftçi, Sinni 25
Hane-i Abuzer'in karındaşı İbrahim, Çiftçi,
Sinni 42
Oğlu Osman, Sinni 11
Diğer oğlu Hasan, Sinni 7

Hane-i Mehmedî Pire, Çiftçi, Sinni 60
Oğlu Bediro, Sinni 20
Diğer oğlu Ali, Sinni 20, A'mâ
Diğer oğlu Mahmud, Sinni 15
Diğer oğlu Abuzer, Sinni 3

Diğer Boyalı Köyü⁴⁰⁴

Hane-i İhtiyarı Mıho, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Kahramân, Sinni 2
Karındaşı İbrahim, Sinni 30
Oğlu Ahmed, Sinni 3, Sakat
Hane-i Mıho'nun karındaşı Halil, Çiftçi, Sinni 25
Karındaşı Ahmed, Sinni 25
Köse oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 60
Oğlu Hasan, Sinni 35
Diğer oğlu Süleyman, Sinni 20
Hane-i Tamo'nun oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 60
Oğlu Mehmed, Sinni 10
Diğer oğlu Abuzer, Sinni 1

Fırlaz Köyü⁴⁰⁵

Hane-i İhtiyarı Şeyh Hüseyin, Çiftçi, Sinni 30
Oğlu Hüseyin, Sinni 3
Hane-i Mamo'nun oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 40
Karındaşı Abuzer, Sinni 20, Altı Parmak
Hane-i Silo'nun oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 60
Oğlu Seydo, Sinni 10
Hane-i Ömer Kethüda oğlu Hamo, Çiftçi,
Sinni 30
Oğlu Musa, Sinni 3
Oğlu Hacı, Sinni 2
Hane-i Hasan'ın oğlu İsmail, Çiftçi, Sinni 25
Oğlu İbrahim, Sinni 6
Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 3
Hane-i Köse Haso, Çiftçi, Sinni 50
Hane-i Mustafa'nın oğlu Hüseyin, Sinni 20
Hane-i Hacı Mustafa, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Molla Mehmed, Sinni 7
Diğer oğlu İsmail, Sinni 3
Hane-i Mehmed'in oğlu Resul, Çiftçi, Sinni 40
Oğlu Mustafa, Sinni 7
Oğlu Abuzer, Sinni 3
Hane-i Halil'in oğlu Bekir, Çiftçi, Sinni 30
Oğlu Bekir, Sinni 5

⁴⁰⁰ BOA, NFS.d., s. 52.

⁴⁰¹ BOA, NFS.d., s. 52.

⁴⁰² BOA, NFS.d., s. 52.

⁴⁰³ BOA, NFS.d., s. 52.

⁴⁰⁴ BOA, NFS.d., s. 52.

⁴⁰⁵ BOA, NFS.d., s. 52-53.

Hane-i Birim'in oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Vakkas oğlu Abuzer, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Abuzer, Sinni 5
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 2

Kulafhöyük Köyü⁴⁰⁶

Hane-i ihtiyarı Hasan oğlu Abuzer, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Huso, Sinni 4
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 1
 Hane-i Âbi Din, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu İno, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Şeyho, Sinni 30
 Hacıyo, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi, Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 6
 Hane-i Bekir'in oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 35
 Hane-i Çiftçi Ömer, Sinni 60
 Oğlu Şeyho, Sinni 35
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 5
 Hane-i Hasan oğlu Yusuf, Sinni 35
 Karındaşı Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Rac oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Ahmed, Sinni 40
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 30
 Karındaşı oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 6
 Hane-i Halil oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı Şeyho, Sinni 30
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Bizar'ın oğlu Halil, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 30
 Hane-i Mehmed'in oğlu Abuzer, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 30
 Diğer karındaşı Osman, Sinni 25
 Hane-i Ali'nin oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Yusuf'un oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Hasan'ın oğlu Yusuf, Sinni 25

Karıcık Köyü⁴⁰⁷

Hane-i İhtiyarı Tayo, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Karındaşı Mustafa, Sinni 30
 Diğer karındaşı Ömer, Sinni 5

Hane-i Toy oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 33
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Hane-i Şahân'ın oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 50
 Karındaşı Şahân, Sinni 15
 Hane-i Ömer'in oğlu Mahmud, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Şeyho, Sinni 7
 Hane-i Alihân, Çiftçi, Sinni 60
 Hane-i İbiş'in oğlu Selim, Çiftçi, Sinni 80
 Oğlu Ali, Sinni 1
 Yeğeni Ömer, Sinni 10
 Diğer yeğeni Çopur, Sinni 6
 Hane-i Hamas oğlu Bekir, Çiftçi, Sinni 70
 Oğlu Süleyman, Sinni 10
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Diğer oğlu Ali, Sinni 6
 Hane-i Usi Koca oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 50
 Karındaşı Osman, Sinni 20
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Mehmed'in oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 20
 Karındaşı Mehmed, Sinni 6
 Hane-i Hac'nın oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı Hasan, Sinni 20
 Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 40
 Karındaşı Abuzer, Sinni 10
 Hane-i Hasi Kali, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Ali'nin oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Saydo, Sinni 3
 Diğer oğlu Ali, Sinni 2
 Hane-i Şeb Ali, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Hamo, Sinni 4
 Hane-i Kehilu'nun oğlu İbo, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i oğlu Hasan, Sinni 10
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Köse Osman, Çiftçi, Sinni 60
 Çif Bekir, Sinni 100
 Oğlu Hamo, Sinni 30
 Diğer oğlu Kahramân, Sinni 4
 Mehmed Ali, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Cımo, Çiftçi, Sinni 25
 Oğlu Dâvud, Sinni 3
 Karındaşı Yusuf, Sinni 15
 Karındaşı Güllü, Sinni 5
 Hane-i Hasan oğlu Ömer, Çiftçi, Sinni 60
 Hane-i Ramazan, Sinni 50

⁴⁰⁶ BOA, NFS.d., s. 53.

⁴⁰⁷ BOA, NFS.d., s. 53-54.

Oğlu Halil, Sinni 10
 Hane-i İsi Hemoşık, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu İbo, Sinni 5

Ağpınar Köyü⁴⁰⁸

Hane-i İhtiyarı Ali, Çiftçi, Sinni 45
 Hane-i Karındaşı İbo, Sinni 45
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 4
 Diğer olu Hasan, Sinni 2
 Hane-i Molla Mustafa, Çiftçi, Sinni 70
 Karındaşı İbo, Sinni 45
 Oğlu Osman, Sinni 40
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 10
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Halli Ömer, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Çiftçi Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Mahmud, Sinni 25
 Diğer oğlu Halil, Sinni 8
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 3
 Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 60

Ağcin Köyü⁴⁰⁹

Hane-i İhtiyarı Tak oğlu Süleyman, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı Mehmed, Sinni 35
 Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 7
 Hane-i diğer karındaşı İbrahim, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 5
 Hane-i Husi Kara'nın oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 3
 Karındaşı Hasan, Sinni 10
 Hane-i Oki Hopi, Çiftçi, Sinni 70
 Oğlu Hasan, Sinni 40
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Torunu Abuzer, Sinni 1
 Hane-i Âbi Mehmed, Sinni 50
 Hane-i Usi Dede, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Saydo, Sinni 7
 Diğer oğlu Huso, Sinni 1
 Hane-i Allo'nun oğlu Allo, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Şeyho, Sinni 35

Rumiyan Aşireti⁴¹⁰

Hane-i İhtiyarı Mehmed Habib, Sinni 60
 Oğlu Hacı, Sinni 5
 Hane-i Usi Budi, Sinni 45
 Hane-i Mami Monla Hamza, Sinni 65
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Usi Nebile, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i diğer oğlu Mustafa, Sinni 35
 Hane-i Hesi Nebile, Sinni 55
 Oğlu Mısto, Sinni 5
 Hane-i karındaşı Uso, Sinni 65
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Api Sile, Sinni 70
 Oğlu Ali, Sinni 7
 Hane-i Hemi Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Mami Kundur, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Diğer oğlu Ali, Sinni 5
 Diğer oğlu Huso, Sinni 7
 Hane-i Davud'un oğlu Mıço, Sinni 30
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i diğer karındaşı İbrahim, Sinni 35
 Hane-i Alli Pire oğlu Piro, Sinni 40
 Hane-i Mami Bozi, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Diğer oğlu Huso, Sinni 15
 Hane-i Mame Kullo, Sinni 60
 Oğlu Haso, Sinni 6
 Diğer oğlu Allo, Sinni 7
 Hane-i Kulloto'nun Oğlu Haso, Sinni 40
 Oğlu Mamo, Sinni 5
 Karındaşı Huso, Sinni 35
 Hane-i Hemi Ale, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 25
 Hane-i Hussi Ali, Sinni 45
 Oğlu Mesto, Sinni 2
 Hane-i Karo, Sinni 40
 Hane-i Hesi İbiş, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 1
 Hane-i Hessi Kerro[ker: Sağır], Sinni 25
 Hane-i Mısti İbiş, Sinni 40
 Hane-i Kenne'nin oğlu Haso, Sinni 45
 Karındaşı Dudo, Sinni 25
 Hane-i Âbi Hasan, Sinni 70

⁴⁰⁸ BOA, NFS.d., s. 54.

⁴⁰⁹ BOA, NFS.d., s. 54.

⁴¹⁰ BOA, NFS.d., s. 54-56.

- Oğlu İbrahim, Sinni 5
 Karındaşı Monla Hüseýin, Sinni 50
 Oğlu Alo, Sinni 10
 Hane-i Mehmed'in oğlu Mısto, Sinni 70
 Oğlu Haso, Sinni 10
 Bozo'nun oğlu Haso, Sinni 60
 Oğlu Şeyho, Sinni 30
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 15
 Hane-i karındaşı Mamo, Sinni 35
 Hane-i diğer karındaşı Huso, Sinni 70
 Oğlu Mamo, Sinni 30
 Diğer oğlu Abo, Sinni 35
 Hane-i karındaşı oğlu Hasan, Sinni 30
 Diğer karındaşı Kalender, Sinni 5
 Diğer karındaşı Sofıyo, Sinni 28
 Hane-i Hasani Birim'in oğlu Mamo, Sinni 40
 Oğlu Birimo, Sinni 1
 Hane-i Hasani Birim, Sinni 70
 Turo, Sinni 30, Sakat
 Hane-i Hemi Mensir, Sinni 60
 Karındaşı Mesto, Sinni 65
 Oğlu Haso, Sinni 25
 Hane-i Kurd Mısto, Sinni 53
 Oğlu Hasan, Sinni 8
 Hane-i karındaşı oğlu İbrahim, Sinni 20
 Hane-i Kadir'in oğlu Huso, Sinni 55
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Ali Budi, Sinni 50
 Hane-i Karındaşı Biro, Sinni 60
 Hane-i Haylo, Sinni 80
 Oğlu Haso, Sinni 40
 Karındaşı Biro, Sinni 5
 Hane-i Hese Tuto, Sinni 60
 Oğlu İbiş, Sinni 35
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 25
 Diğer oğlu Dudo, Sinni 5
 Hane-i Huso, Sinni 60
 Oğlu İbo, Sinni 25
 Diğer oğlu Uso, Sinni 25
 Hane-i Ali Abuzer, Sinni 50
 Oğlu Abo, Sinni 10
 Diğer oğlu Musto, Sinni 8
 Karındaşı Hamo, Sinni 40
 Hane-i Ağço'nun oğlu Monla Mehmed, Sinni 55
 Oğlu Ali, Sinni 10
 Hane-i İbişo, Sinni 60
 Oğlu Abo, Sinni 30
 Hane-i karındaşı Kuro, Sinni 70
- Oğlu Muso, Sinni 30
 Diğer oğlu Mamo, Sinni 20
 Hane-i Kuro'nun karındaşı Mamo, Sinni 40
 Hane-i Usi Kure'nin oğlu Mamo, Sinni 30
 Karındaşı Masto, Sinni 20
 Hane-i Ammisi oğlu Uto, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 15
 Hane-i Hesi İbi, Sinni 40
 Oğlu Musa, Sinni 5
 Hane-i Hesi Mıste, Sinni 70
 Oğlu Uso, Sinni 30
 Hane-i karındaşı Mami Uso, Sinni 60
 Oğlu Huso, Sinni 7
 Hane-i Mısti Zille, Sinni 40
 Hane-i Ali Toğmi, Sinni 45
 Ođlu Hüseýin, Sinni 3
 Hane-i karındaşı Hamo, Sinni 55
 Oğlu Abo, Sinni 7
 Hane-i karındaşı Mamo, Sinni 70
 Oğlu Hamo, Sinni 30
 Diğer karındaşı Mesto, 15
 Hane-i Monla Ali'nin oğlu Hamo, Sinni 40
 Hane-i Hese Kiriva, Sinni 35
 Hane-i karındaşı Bado, Sinni 40
 Hane-i diğer karındaşı Uso, Sinni 25
 Hane-i Hasani Beke, Sinni 60
 Oğlu Bekir, Sinni 25
 Kali Güllü, Sinni 70
 Hane-i Husi Huse, Sinni 60
 Oğlu Ağço, Sinni 30
 Hane-i Halli Hüseýin, Sinni 60
 Ođlu Hüseýin, Sinni 7
 Hane-i Mami Güllü, Sinni 40
 Hane-i karındaşı Uso, Sinni 30
 Karındaşı Beko, Sinni 20
 Hane-i Kulot'un oğlu Şado, Sinni 30, Yek-çeşm
 Hane-i Billi Pozgır, Sinni 50
 Hane-i Hasan İl'i'nin oğlu Birim, Sinni 65
 Ođlu Hüseýin, Sinni 5
 Hane-i karındaşı Beko, Sinni 70
 Torunu Mehmed, Sinni 5
 Karındaşı oğlu Mustafa, Sinni 50
 Hane-i karındaşı Alo, Sinni 40
 Ođlu Hüseýin, Sinni 5
 Hane-i Mami İbe, Sinni 60
 Hane-i karındaşı vAlo, Sinni 60
 Oğlu Hesso, Sinni 30
 Oğlu Mısto, Sinni 25

Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 40
 Karındaşı Mısto, Sinni 30
 Karındaşı Alo, Sinni 25
 Hane-i Hüseyin Ağa'nın oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Hüseyin, Sinni 30
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i karındaşı Şişo, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 5
 Hane-i karındaşı Sado, Sinni 50
 Oğlu Haso, Sinni 20
 Hane-i Hesi Mıste, Sinni 60
 Oğlu Kalender, Sinni 5
 Hane-i karındaşı Mısto, Sinni 40
 Hane-i Zirpo'nun oğlu Uso, Sinni 40
 Oğlu Haso, Mâh 4
 Hane-i Koşo'nun oğlu Haso, Sinni 35
 Karındaşı Musto, Sinni 25
 Diğer karındaşı Huso, Sinni 5
 Hane-i Hemi Pire, Sinni 60
 Hane-i karındaşı Ali, Sinni 65
 Hane-i karındaşı Abe Kûro, Sinni 45
 Hane-i Koşo'nun oğlu Huso, Sinni 30
 Hane-i Atto'nun oğlu Abuzer, Sinni 30
 Hane-i Ali Bekir oğlu Mesto, Sinni 30
 Oğlu Alo, Sinni 1
 Hane-i Karındaşı Mesto, Sinni 40
 Oğlu Huso, Sinni 5
 Hane-i Kado, Sinni 60
 Hane-i oğlu Uso, Sinni 30
 Diğer oğlu Mesto, Sinni 25
 Hane-i Use Kerro, Sinni 50
 Karındaşı Şallo, Sinni 35
 Oğlu Huso, Sinni 5
 Hane-i Allamo, Sinni 45
 Oğlu İbrahim, Sinni 5
 Hane-i Beki Birri, Sinni 70
 Hane-i oğlu Duman, Sinni 35
 Oğlu Hacı, Sinni 5
 Hane-i Halli Kazi, Sinni 60
 Hane-i karındaşı Beko, Sinni 70
 Diğer karındaşı Osato, Sinni 60
 Hane-i Ali Husi, Sinni 65
 Oğlu Hasan, Sinni 3
 Hane-i karındaşı İbrahim, Sinni 70
 Oğlu Uso, Sinni 10
 Hane-i Usi Halle, Sinni 55

Hane-i karındaşı Haso, Sinni 30
 Hane-i Ali Mıste, Sinni 30
 Hane-i Mame Kerro, Sinni 90
 Hane-i karındaşı Veli, Sinni 60
 Hane-i Usi Kerre, Sinni 30
 Hane-i Mıçı Paşe, Sinni 50
 Hane-i Mehmed Usi Beke, Sinni 40
 Hane-i Tot Beko, Sinni 50
 Oğlu Haso, Sinni 30
 Oğlu Huso, Sinni 10
 Hane-i Beke Lallo, Sinni 50
 Oğlu Haso, Sinni 20

Taşıl Nahiyesi

Taşıl Aşireti Gavuzi Oymağı Köyleri

Tokaris [Akıncılar] Köyü⁴¹¹

Hane-i Büyüğü Ali, Sinni 35
 Karındaşı Cemal, Sinni 30
 Hane-i Gozi Hüseyin, Sinni 58
 Hane-i Reşo, Sinni 55
 Hane-i Simi Ali, Sinni 50
 Oğlu Timur, Sinni 30
 Hane-i Mustafa, Çiftçi, Sinni 45
 Hane-i Kali Mir, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Kara Osman, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu İbiş, Sinni 20
 Hane-i Hüseyin, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Ali, Sinni 0
 Hane-i Hesi Kûro, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Oso, Çiftçi, Sinni 50
 Yeğeni Hamo, Sinni 15

Kârbelek Köyü⁴¹²

Hane-i İhtiyarı Kara Hüseyin, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 25
 Diğer karındaşı Mamo, Sinni 50
 Hane-i Hemi Mezeli, Sinni 50
 Karındaşı oğlu Hamo, Sinni 30
 Hane-i Lazo, Sinni 30
 İsi, Sinni 55
 Hane-i Osman Mustafa, Sinni 40
 Oğlu Bedo, Sinni 20

⁴¹¹ BOA, NFS.d., s. 56.

⁴¹² BOA, NFS.d., s. 56.

Karındaşı Hâlid, Sinni 40
 Hane-i Receb, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı oğlu Hüseyin, Sinni 20
 Diğer karındaşı oğlu İbrahim, Sinni 15

Sıratut Köyü⁴¹³

Hane-i Cebrâil, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Hamo, Sinni 20
 Hane-i Saydo'nun oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 50
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 30
 Diğer oğlu Saydo, Sinni 15
 Hane-i Ali, çi, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 20
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 15
 Hane-i Çiftçi Hamo, Sinni 50
 Oğlu Çavuş, Sinni 20
 Hane-i Hallo'nun oğlu Abuzer, Sinni 30
 Karındaşı Hamo, Sinni 20

Selmağün Köyü⁴¹⁴

Hane-i İhtiyarı Hacı Hasan, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 35
 Karındaşı Hasan, Sinni 20
 Hane-i Tuto'nun oğlu İbo, Sinni 35
 Hane-i Çeyo'nun oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 30
 Osman'ın oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 25

Uçmuş Köyü⁴¹⁵

Hane-i İhtiyarı Osman, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Mehmed-i Mame, Sinni 40
 Hane-i Çiftçi İbrahim, Sinni 40
 Oğlu Nebi, Sinni 20
 Hasan'ın oğlu Ali, Sinni 30
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 35
 Hane-i Şabek'in oğlu Ahmed, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Hasan, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Koço, Sinni 45
 Karındaşı Bekir, Sinni 40
 Diğer karındaşı Ali, Sinni 50

Karseliğ Köyü⁴¹⁶

Hane-i İhtiyarı Aslan, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı oğlu Hâlid, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Mustafa, Sinni 35
 Karındaşı oğlu Hasan, Sinni 15
 Hane-i Sımi Kara, Sinni 40
 Karındaşı Osman, Sinni 20
 Hane-i Süleyman Home, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 30
 Hane-i Süleyman oğlu Hamo, Sinni 30
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 15

Mergûs Köyü⁴¹⁷

Hane-i İhtiyarı Mustafa, Sinni 50
 Oğlu İbrahim, Sinni 30
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 20
 Hane-i Durmuş'un oğlu Remo, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı Hasan, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 5
 Hane-i Bekzu'nun oğlu Tebut, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Cemâl, Sinni 50
 Oğlu Abo, Sinni 4
 Hane-i İbrahim Hacı, Sinni 30
 Hane-i Millili Sinca, Sinni 30
 Karındaşı Saido, Sinni 40
 Osi oğlu Alo, Sinni 35
 Karındaşı Mehmed, Sinni 20
 Hane-i İnce'nin oğlu Şeyho, Çiftçi, Sinni 30

Keteriş Köyü⁴¹⁸

Hane-i İhtiyarı Ömer Remi, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Remo, Sinni 25
 Karındaşı Yusuf, Sinni 35
 Hane-i Molla Hasan'ın oğlu Abdullah, Sinni 35
 Karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Bekir'in oğlu İso, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Çiftçi Hüseyin, Sinni 30
 Karındaşı oğlu Osman, Sinni 25
 Karındaşı Bekir, Sinni 22
 Hane-i Osman'ın oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı Mehmed, Sinni 45
 Karındaşı Alo, Sinni 35

⁴¹³ BOA, NFS.d., s. 56.

⁴¹⁴ BOA, NFS.d., s. 56.

⁴¹⁵ BOA, NFS.d., s. 56.

⁴¹⁶ BOA, NFS.d., s. 57.

⁴¹⁷ BOA, NFS.d., s. 57.

⁴¹⁸ BOA, NFS.d., s. 57.

Karındaşı Hamo, Sinni 25
Hane-i Osman'ın oğlu Mehmed, Sinni 45
Karındaşı Mustafa, Sinni 40
Karındaşı Ahmed, Sinni 30
Hane-i Haso'nun oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 50
Karındaşı Yusuf, Sinni 35
Diğer karındaşı Bekir, Sinni 35
Hane-i Hasan oğlu Haso, Çiftçi, Sinni 30
Karındaşı Alo, Sinni 25
Hane-i Kahraman'ın oğlu Abuzer, Çiftçi, Sinni 50
Hane-i Osman oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 30
Hane-i Hakverdi, Sinni 60
Oğlu Hasan, Sinni 35
Oğlu Ahmed, Sinni 32
Oğlu Huso, Sinni 25
Hane-i Reco'nun oğlu Hasan, Sinni 25
Karındaşı Mendo, Sinni 70
Oğlu Haso, Sinni 30
Oğlu Alo, Sinni 25
Diğer oğlu Hallo, Sinni 40
Hane Azo'nun oğlu Reco, Çiftçi, Sinni 40

Salut Köyü⁴¹⁹

Hane-i İhtiyarı Bozo'nun oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 30
Karındaşı Hüseyin, Sinni 22
Hane-i Hemi Musu, Sinni 50
Oğlu Musu, Sinni 25
Molla Ali, Çiftçi, Sinni 35
Hane-i Âbi Farak, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Osman, Sinni 25
Karındaşı oğlu Musân, Sinni 25
Karındaşı Devriş, Sinni 30
Hane-i Abzero'nun oğlu Huso, Sinni 45

Kefertiş Köyü⁴²⁰

Hane-i İhtiyarı İbo'nun oğlu Cemâl, Çiftçi, Sinni 40
Karındaşı oğlu Âli, Sinni 30
Hane-i Ali Kalan, Çiftçi, Sinni 60
Hane-i Alle Şoke'nin oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 40
Hane-i Durmuş'un oğlu Devriş, Çiftçi, Sinni 35
Hane-i Husi Eyyub oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 35

Hane-i Çiftçi Musa, Sinni 40
Hane-i Çiftçi Allo, Sinni 45
Karındaşı Hamo, Sinni 35
Hane-i Çiftçi Ahmed, Sinni 40

Sankos Köyü⁴²¹

Hane-i Cor'ın oğlu Hüseyin, Sinni 40
Hane-i karındaşı Hamo, Sinni 45
Diğer karındaşı Huseno, Sinni 55
Hane-i Gendo'nun oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 30
Oğlu Gendo, Sinni 12
Karındaşı Hamo, Sinni 25

Kişik Köyü⁴²²

Hane-i Ramazan oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 30
Karındaşı Mehmed, Sinni 20
Hane-i Çiftçi Resul, Sinni 30
Karındaşı Yusuf, Sinni 40
Hane-i İbiş Kerro, Sinni 40
Oğlu Abo, Sinni 20
Hane-i Usi Hasan oğlu Hüseyin, Sinni 35
Karındaşı Mehmed, Sinni 20

Zalbân [Zeynan] Köyü⁴²³

Hane-i İhtiyarı Hamzo, Sinni 110
Oğlu Mehmed, Sinni 25
Oğlu Ömo, Sinni 20
Hane-i Mami Bedır, Çiftçi, Sinni 60
Oğlu Hasan, Sinni 30
Diğer oğlu Alo, Sinni 20
Hane-i Ale Tozo, Çiftçi, Sinni 50
Oğlu Hasan, Sinni 20
Karındaşı Bekir, Sinni 30
Hane-i Use Kerro, Çiftçi, Sinni 70
Oğlu Mehmed, Sinni 40
Hane-i Mıste Reşo, Sinni 20
Karındaşı Bekir, Sinni 15
Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 30
Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 35
Hane-i Ale Til, Çiftçi, Sinni 30

⁴¹⁹ BOA, NFS.d., s. 57.

⁴²⁰ BOA, NFS.d., s. 57-58.

⁴²¹ BOA, NFS.d., s. 58.

⁴²² BOA, NFS.d., s. 58.

⁴²³ BOA, NFS.d., s. 58.

Taşıl Aşireti Mırdısî Oymağı Köyleri**Narince Köyü**⁴²⁴

Hane-i İhtiyarı Efendi'nin oğlu Haydar, Sinni 45
 Oğlu Ahmed, Sinni 15
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Kel Bekir, Sinni 9

Alıdam Köyü⁴²⁵

Hane-i İhtiyarı Hemi Osman, Sinni 80
 Oğlu Hallo, Sinni 45
 Diğer oğlu Kasım, Sinni 35
 Hane-i Hasan'ın oğlu Hakverdi, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı Eyyüb, Sinni 25
 Hane-i Hasan'ın oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 45
 Karındaşı Beko, Sinni 40
 Diğer karındaşı Hacı, Sinni 20
 Hane-i Mehmed Arab, Sinni 30
 Hane-i Mami Kûr Ali, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Heyat, Sinni 25
 Hane-i Behrâm oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Resi Kabe, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Ammi Celi, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Celö, Sinni 15
 Hane-i Hesi Fate'nin oğlu Alo, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Ali, Sinni 40
 Oğlu Kara, Sinni 25

Honi Köyü⁴²⁶

Hane-i İhtiyarı Ale Din, Sinni 55
 Oğlu Kasım, Sinni 20
 Diğer oğlu Baz Bey, Sinni 25
 Hane-i Hasan'ın oğlu Ali, Sinni 30
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i Hasan Mustafa oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı Osman, Sinni 30
 Karındaşı Ali, Sinni 25
 Hane-i Mehmedi Use Kerr, Sinni 45
 Hane-i Monla Yunus, Sinni 65
 Oğlu Bekir, Sinni 45

Diğer oğlu Ömer, Sinni 40
 Diğer oğlu Resul, Sinni 30
 Hane-i Usi Monla, Sinni 30
 Oğlu Ömer, Sinni 5
 Hane-i Ramazan Hasi, Sinni 50
 Hane-i Âbi Hasan Osman, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 35
 Diğer oğlu Kallo, Sinni 25
 Hane-i Kûrişi, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı Ömer, Sinni 35
 Hane-i Besi'nin oğlu Ramo, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı Mehmed, Sinni 38
 Diğer karındaşı Ömer, Sinni 30
 Diğer karındaşı Ali, Sinni 25
 Diğer karındaşı Hasan, Sinni 23
 Hane-i Hasan'ın oğlu Monla Osman, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Hüseyin Âtı, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 20
 Hane-i Hüseyin Mami, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Hüseyino, Sinni 30
 Karındaşı Ali, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 20
 Hane-i Mısti Sofö, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Ömer, Sinni 25
 Hane-i Hüseyin Zatib oğlu Ömer, Çiftçi, Sinni 45
 Karındaşı Mıço, Sinni 25

Kilis Köyü⁴²⁷

Hane-i İhtiyarı Beko, Sinni 60
 Oğlu Osman, Sinni 40
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 35
 Diğer Mıço, Sinni 30
 Hane-i Bekir Mahmud'un oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Hasan, Sinni 35
 Hane-i Monla'nın oğlu Mırto, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı Ali, Sinni 30
 Hane-i Ahmed Şakıl Sinni 45
 Oğlu Kûro, Sinni 13
 Hane-i Çiftçi Şeyho, Sinni 5
 Karındaşı Ali, Sinni 45
 Oğlu Süleyman, Sinni 20

⁴²⁴ BOA, NFS.d., s. 58.

⁴²⁵ BOA, NFS.d., s. 58.

⁴²⁶ BOA, NFS.d., s. 58-59.

⁴²⁷ BOA, NFS.d., s. 59.

Kerkâh Köyü⁴²⁸

Hane-i İhtiyarı Hasani Cebe oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Karındaşı Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Monla Osman'ın oğlu Dede, Sinni 40
 Karındaşı Hasan, Sinni 25
 Hane-i Hasan Küçek, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Silmo, Sinni 60
 Oğlu Dede, Sinni 30
 Hane-i Usi Meye, Sinni 60
 Oğlu Ömer, Sinni 40
 Hane-i Huso, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı Mustafa, Sinni 35
 Hane-i Ağa-yı Hacı, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 35
 Hane-i Çiftçi Hamo, Sinni 50
 Karındaşı İsmail, Sinni 40
 Hane-i Şeyho, Sinni 60
 Oğlu Dedo, Sinni 35

Berbût Köyü⁴²⁹

Hane-i İhtiyarı Mamo, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Karındaşı Osman, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Hüseyin Musa, Sinni 35
 Karındaşı Ali, Sinni 30

Pileş Köyü⁴³⁰

Hane-i İhtiyarı Molla Ali, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 45
 Diğer oğlu Osman, Sinni 25
 Hane-i Mehmed Balmış, Sinni 65
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Monla Şarbân oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Hesi Kotur, Sinni 70
 Oğlu Osman, Sinni 45

Hane-i Hemi Osman oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı Abuzer, Sinni 25
 Hane-i Mami Hâlid, Sinni 50
 Oğlu İbrahim, Sinni 15
 Hane-i Ömeri Koca, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı Hasan, Sinni 30
 Hane-i Mehmed Hüseyin, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Diğer oğlu Ali, Sinni 20
 Hane-i Remi Dede'nin oğlu Uso, Sinni 30
 Karındaşı Hasan, Sinni 20
 Hane-i Sarim'in oğlu Mustafa, Sinni 40
 Karındaşı Süleyman, Sinni 30
 Diğer karındaşı Hasan, Sinni 20
 Hane-i Alo'nun oğlu Bekir, Sinni 30
 Karındaşı Ali, Sinni 15
 Hane-i Al Misto oğlu Bekir, Sinni 45
 Hane-i Hese Kuto, Sinni 60
 Oğlu Abuzer, Sinni 35
 Diğer oğlu Ali, Sinni 25

Bidos Köyü⁴³¹

Hane-i İhtiyarı Use Kerro, Sinni 55
 Karındaşı Misto, Sinni 45
 Hane-i Sultan'nın oğlu Ömer, Sinni 35
 Karındaşı Ömmo, Sinni 28
 Hane-i Birlezi'nin oğlu Ömer, Sinni 35
 Karındaşı Remo, Sinni 30
 Hane-i Mehmed Amme Hac oğlu Hamo, Sinni 25
 Karındaşı Mehmed, Sinni 16
 Hane-i Azizo, Sinni 30
 Hane-i Mehmed Tahir, Sinni 35

Şahagendi Köyü⁴³²

Hane Ömmi Hacı, Sinni 70
 Oğlu Ali, Sinni 45
 Hane-i Âbi Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 35
 Hane-i Hüseyin Mehmed, Sinni 55
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Mehmedi Ömer, Sinni 60
 Oğlu Ömer, Sinni 30

⁴²⁸ BOA, NFS.d., s. 59.

⁴²⁹ BOA, NFS.d., s. 59.

⁴³⁰ BOA, NFS.d., s. 59-60

⁴³¹ BOA, NFS.d., s. 60.

⁴³² BOA, NFS.d., s. 60.

Diğer oğlu Mustafa, Sinni 25
 Hane-i Kucó'nun oğlu Abuzer, Sinni 40
 Karındaşı Mahmud, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 22

Kılan Köyü⁴³³

Hane-i İhtiyarı Mahmud, Sinni 60
 Oğlu Mustafa, Sinni 35
 Diğer oğlu Osman, Sinni 30
 Hane-i Usi Kilan, Sinni 40
 Hane-i Bezkiro, Sinni 50
 Oğlu Mahmud, Sinni 25
 Hane-i Usi Dara'nın oğlu Mahmud, Sinni 30

Taşil Aşireti Cihanbeg Oymağı

Babik Köyü⁴³⁴

Hane-i İhtiyarı Hasan, Sinni 35
 Karındaşı Cemâl, Sinni 35
 Diğer karındaşı Ali, Sinni 33
 Diğer karındaşı Osman, Sinni 20
 Hane-i Heme Kuşo, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Oğlu Ballo, Sinni 20
 Hane-i Lazo Hasan, Sinni 35
 Hane-i Milko Mehmed, Sinni 45
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Cemâl, Sinni 35
 Karındaşı oğlu Uso, Sinni 2
 Hane-i Muro, Sinni 30
 Hane-i Kaco'nun oğlu Ali, Sinni 32
 Apo Bey oğlu Yusuf, Sinni 30
 Karındaşı Eyyub, Sinni 25

Cımlık Köyü⁴³⁵

Hane-i İhtiyarı Bekir Musa, Sinni 60
 Oğlu Musa, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Ali Zo, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Deli Hasan'nın oğlu Musa, Sinni 60
 Hane-i Kara Hasan, Sinni 50

⁴³³ BOA, NFS.d., s. 60.

⁴³⁴ BOA, NFS.d., s. 60.

⁴³⁵ BOA, NFS.d., s. 60-61.

Oğlu Ali, Sinni 35
 Hane-i Resul oğlu Bekir, Sinni 40
 Karındaşı Resul, Sinni 35
 Hane-i İbrahim'in oğlu Hüseyin, Sinni 45
 Oğlu Reşo, Sinni 30
 Karındaşı Molla Ahmed, Sinni 40
 Hane-i Cemo'nun oğlu Cemâl, Sinni 22
 Hane-i Tirmuş, Sinni 30
 Hane-i Hamo'nun oğlu Alo, Sinni 45
 Hane-i Hallo, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Hallo, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Kiso'nun oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Karındaşı Termo, Sinni 30
 Hane-i Hüseyin oğlu Allo, Sinni 45
 Karındaşı oğlu Haco, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Uto Sinni 45
 Karındaşı Süleyman, Sinni 40
 Karındaşı Hâmo, Sinni 30
 Hane-i Mehmed Kari, Sinni 45
 Hane-i Ali Dızo, Sinni 69
 Karındaşı oğlu Osman, Sinni 30
 Hane-i Usi Kercok, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Musa Hüseyin, Sinni 55
 Oğlu Alo, Sinni 30
 Hane-i Uso'nun oğlu Bekir, Sinni 40
 Karındaşı Durmuş, Sinni 33
 Diğer karındaşı Hıdır, Sinni 50
 Hane-i Süleyman Usi Hamân, Sinni 70
 Oğlu Hamo, Sinni 30
 Diğer oğlu Alo, Sinni 32
 Hane-i Kara'nın oğlu Huso, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Molla, Sinni 20

Taşil Aşireti Taşil Kavisi Oymağı

Menzil Köyü⁴³⁶

Hane-i Nasırzâde, Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 7
 Hane-i Husi Hame'nin oğlu Mahmud, Sinni 30
 Karındaşı Osman, Sinni 35
 Hane-i Âbi Ale Abuzer, Çiftçi, Sinni 45
 Oğlu Ali, Sinni 20
 Hane-i Huso, Çiftçi, Sinni 25

⁴³⁶ BOA, NFS.d., s. 61.

Karındaşı Hasan, Sinni 20
 Hane-i Abe Saro, Sinni 30
 Karındaşı Osman, Sinni 25
 Hane-i Hesi Halto oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Hane-i Âbi Za'ir, Çiftçi, Sinni 40

Hopik Köyü⁴³⁷

Hane-i İhtiyarı Remrut, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Abuzer, Sinni 20
 Karındaşı oğlu Ali, Sinni 30
 Hane-i Hasan'ın oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 45
 Hane-i Usi Âişe, Sinni 60
 Oğlu Osman, Sinni 40
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Âbi Nezik oğlu Abuzer, Çiftçi, Sinni 25
 Hane-i Mısti Sile, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Ali Şir, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Kasım, Sinni 8

Ağcıkân Köyü⁴³⁸

Hane-i İhtiyarı Âbi Ali, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 20
 Hane-i Mıçı Mehmed, Sinni 50
 Hane-i Ali Abike'nin oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 45
 Karındaşı Mustafa, Sinni 30
 Karındaşı Abuzer, Sinni 25
 Hane-i Huso'nun oğlu Biro, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Mehmedi Hasan, Sinni 50
 Hane-i Ammisi oğlu Oban, Sinni 25
 Karındaşı Mahmud, Sinni 15
 Hane-i Soro'nun oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 45
 Karındaşı Mahmud, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Ali, Sinni 45
 Oğlu Hasan, Sinni 15
 Hane-i Hacı Hâlid'in oğlu Ali, Sinni 80, A'ver
 Oğlu Ali, Sinni 22
 Hane-i Hasani Div, Çiftçi, Sinni 45
 Oğlu Osman, Sinni 22
 Hane-i Ömer Reşo, Sinni 32
 Hane-i Âbi Pir, Çiftçi, Sinni 80
 Oğlu Mahmud, Sinni 5

⁴³⁷ BOA, NFS.d., s. 61.

⁴³⁸ BOA, NFS.d., s. 61.

Susık Köyü⁴³⁹

Hane-i İhtiyarı Halil Abdi, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Yusuf, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı Bekir, Sinni 25
 Hane-i Bozkurd'un oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Selkür'un oğlu Süleyman, Sinni 20

Karamuğan [Karamuğar] Köyü⁴⁴⁰

Hane-i İhtiyarı Abdurrahman, Sinni 80
 Oğlu Mustafa, Sinni 35
 Hane-i Şeyh Ali, Sinni 35
 Karındaşı Ömer, Sinni 30
 Köse, Çiftçi, Sinni 30

Kosler Köyü⁴⁴¹

Hane-i İhtiyarı Usi Şarkî, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Abo, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 35
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 22
 Hane-i Âbi Ali, Sinni 40
 Hane-i Molla Mahmud, Sinni 45
 Oğlu Abuzer, Sinni 20
 Hane-i Âbi Süleyman, Sinni 30
 Hane-i Hasani Sake, Sinni 70

Kalyon Kavisi Aşireti

Kalyon Köyü⁴⁴²

Hane-i İhtiyarı Ali, Sipahi, Sinni 35
 Oğlu Ömer, Sinni 5
 Diğer oğlu Şerif, Sinni 1
 Karındaşı Bekir, Sinni 15
 Karındaşı oğlu Davudhân, Sinni 3
 Hane-i Hüseyin Geçi, Sipahi, Sinni 80
 Oğlu Osman, Sinni 40
 Hane-i Abdi'nin oğlu Ömer, Sinni 30
 Oğlu Aslan, Sinni 20, A'ver
 Hane-i Osman, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Hasan, Sinni 15

⁴³⁹ BOA, NFS.d., s. 61.

⁴⁴⁰ BOA, NFS.d., s. 61.

⁴⁴¹ BOA, NFS.d., s. 61.

⁴⁴² BOA, NFS.d., s. 62.

Hane-i diğ̈er Hasan, Sinni 40
 Oğlu Kerro, Sinni 7
 Hane-i Çiftçi Mamo, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 5
 Karındaşı Mıço, Sinni 35
 Mıço'nun oğlu Beyti, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Ali, Sinni 50
 Hane-i oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 30
 Çiftçi Mehmed, Sinni 32
 Oğlu Mamo, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 30
 Oğlu Hemi Şehdo, Sinni 7
 Hane-i Çiftçi Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 8
 Hane-i Çiftçi Yusuf, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 13
 Hane-i Çiftçi Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 4
 Diğ̈er oğlu Kasım, Sinni 3
 Hane-i Osman Sipahi, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Karındaşı Hasan, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 35
 Karındaşı Mehmed, Sinni 35
 Diğ̈er karındaşı Osman, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 8
 Diğ̈er oğlu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Hıdır, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 35

Karacavirân Köyü⁴⁴³

Hane-i İhtiyarı Mehmed Bey, Sinni 40, Sipahi
 Oğlu Abuzer, Sinni 8
 Diğ̈er oğlu Ali, Sinni 4
 Karındaşı Halil, Sinni 30
 Hane-i karındaşı oğlu İsmail, Sinni 30
 Diğ̈er karındaşı Hamo, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Hüseyin, Sinni 40
 Karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Osman, Sinni 1
 Diğ̈er oğlu Alo, Sinni 3
 Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 40

Karındaşı Mamo, Sinni 35
 Diğ̈er karındaşı Musa, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Ömo, Sinni 3
 Diğ̈er oğlu Mısto, Sinni 1
 Çiftçi Osman, Sinni 35
 Hane-i Resul, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 5
 Diğ̈er oğlu Hamo, Sinni 3
 Hane-i Çiftçi Hüseyin, Sinni 40
 Karındaşı Ahmed, Sinni 30
 Oğlu İbrahim, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 30
 Oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i İbrahim, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Osman, Sinni 25
 Han- Çiftçi Mıço, Sinni 60
 Hane-i Çiftçi Ali, Sinni 60
 Oğlu Abuzer, Sinni 25, A'ver
 Hane-i Çiftçi Yusuf, Sinni 30
 Karındaşı Hasan, Sinni 35
 Oğlu Bekir, Sinni 15
 Hane-i Abuzer, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Hasan, Sinni 9
 Karındaşı İsmail, Sinni 40
 Diğ̈er karındaşı Bekir, Sinni 15
 Diğ̈er karındaşı Alo, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Mahmud, Sinni 30
 Karındaşı Hasan, Sinni 40
 Diğ̈er karındaşı Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Çiftçi Ömer, Sinni 35
 Oğlu Osman, Sinni 8
 Diğ̈er oğlu Ali, Sinni 5
 Karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Alo, Sinni 4
 Bazo, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Mustafa, Sinni 2
 Diğ̈er oğlu Osman, Sinni 15
 Karındaşı Ömo, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Hüseyin, Sinni 40

Sankün Köyü⁴⁴⁴

Hane-i İhtiyarı Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 7

⁴⁴³ BOA, NFS.d., s. 62.

⁴⁴⁴ BOA, NFS.d., s. 62-63.

Çiftçi Abuzer, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Diğer karındaşı Ali, Sinni 22
 Hane-i Abdi, Sinni 40
 Oğlu Muhammed, Sinni 15
 Hane-i Hasan Şahin, Sinni 30
 Karındaşı Osman, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Ali, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 2
 Çiftçi Ömo, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Balta, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Muhammed, Sinni 35
 Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 7
 Hane-i Çiftçi Hüseyin, Sinni 40
 Karındaşı Ömer, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Mahmud, Sinni 16
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 30
 Karındaşı Yusuf, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 8
 Karındaşı Abuzer, Sinni 3

Korik Köyü⁴⁴⁵

Hane-i İhtiyarı İsmail, Sinni 70
 Oğlu Hâlid, Sinni 40
 Diğer oğlu Kurdo, Sinni 35
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Ömo, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Mısto, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Çiftçi Uso, Sinni 40
 Oğlu Ramazan, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Ömo, Sinni 40
 Hane-i Çiftçi Yusuf, Sinni 35
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 50, Samsad'da sâkin
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 25

Mamacan Köyü⁴⁴⁶

Hane-i İhtiyarı Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Karındaşı Mustafa, Sinni 35
 Hane-i Alo, Sinni 30
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Kaso'nun oğlu Âli, Sinni 50
 Oğlu Kaso, Sinni 10
 Karındaşı Hamo, Sinni 30
 Diğer oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 15
 Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 20
 Hane-i Mısto, Sinni 60
 Oğlu Bekir, Sinni 15

Nehik Köyü⁴⁴⁷

Hane-i İhtiyarı Ali, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 12
 Hane-i Çiftçi Miho, Sinni 40
 Oğlu Karo, Sinni 21
 Hane-i Çiftçi Alo, Sinni 35
 Oğlu Mahmud, Sinni 20
 Hane-i Molla Abuzer, Sinni 50
 Karındaşı oğlu Bekir, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 50
 Karındaşı Hasan, Sinni 30
 Hane-i Süleyman, Sinni 35
 Hane-i Hasari, Sinni 35
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 30, Ahras

Pirot Köyü⁴⁴⁸

Hane-i Ömer Mısto Koce, Sinni 60
 Oğlu Ömer, Sinni 25
 Karındaşı Osman, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Diğer oğlu Büro, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 13
 Karındaşı Ali, Sinni 30
 Oğlu Saydo, Sinni 8
 Hane-i Boyrazo, Sinni 35
 Karındaşı Kaso, Sinni 30

⁴⁴⁶ BOA, NFS.d., s. 63.⁴⁴⁷ BOA, NFS.d., s. 63.⁴⁴⁸ BOA, NFS.d., s. 63.⁴⁴⁵ BOA, NFS.d., s. 63.

Hane-i Çiftçi Âbo, Sinni 35
 Karındaşı oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Alo, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 12
 Karındaşı Abuzer, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 8
 Çiftçi Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Hacı, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 7

Percal Köyü⁴⁴⁹

Hane-i İhtiyarı İbo, Sinni 35
 Oğlu Hasan, Sinni 20
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Karındaşı Yusuf, Sinni 16
 Hane-i Çiftçi Alo, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 20
 Hane-i Pircal Abuzer, Sinni 35
 Oğlu Kasım, Sinni 2

Bejikân Köyü⁴⁵⁰

Hane-i İhtiyarı Molla Ali, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 35
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 25
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Alo, Sinni 5
 Karındaşı oğlu Behrâm, Sinni 11
 Hane-i Çiftçi Bekir, Sinni 35
 Oğlu Amo, Sinni 8
 Hane-i Çiftçi Alo, Sinni 15
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 13
 Hane-i Abdo'non oğlu Mıço, Sinni 20
 Karındaşı Abuzer, Sinni 25

Hamzan Köyü⁴⁵¹

Hane-i İhtiyarı Hüseyin, Sinni 30
 Karındaşı Haso, Sinni 19
 Hane-i Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Tosun, Sinni 30

Karındaşı Kaday, Sinni 20
 Karındaşı Haydar, Sinni 18
 Hane-i Mami Boran, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Karındaşı Hasan, Sinni 40
 Hane-i Laço, Sinni 60
 Oğlu Osman, Sinni 30
 Hane-i Zafo, Sinni 60
 Oğlu Ahmed, Sinni 40
 Diğer oğlu Ali, Sinni 20
 Hane-i Mıçço, Sinni 30
 Oğlu Hasan, Sinni 16
 Karındaşı Mahmud, Sinni 12
 Hane-i Hallo, Sinni 30
 Oğlu Ömer, Sinni 5
 Karındaşı Süleyman, Sinni 25

Korkuş Köyü⁴⁵²

Hane-i İhtiyarı Mahmud, Sinni 30
 Hane-i Hüseyin Delan, Sinni 40
 Oğlu Abdâl, Sinni 16
 Hane-i Ömer Kâhya'nın oğlu Abo, Sinni 16
 Hane-i Moto'nun oğlu Semo, Sinni 30
 Diğer oğlu Alo, Sinni 25
 Hane-i Mahmud, Sinni 30
 Hane-i Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 25
 Hane-i Rişo, Sinni 20
 Hane-i Usi Mimot, Sinni 60
 Oğlu Mahmud, Sinni 30
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 5
 Hane-i Çiftçi Alo, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Abo, Sinni 100
 Osman, Sinni 20
 Hane-i Semi Tol, Sinni 60
 Hane-i Çiftçi Abo, Sinni 30
 Hane-i Ahmed, Sinni 60
 Oğlu Kalo, Sinni 25
 Hane-i Çiftçi Haso, Sinni 35
 Hane-i Çiftçi İbiş, Sinni 31
 Hane-i Çiftçi Abo, Sinni 35

Gulman Köyü⁴⁵³

Hane-i İhtiyarı Abo, Sinni 50
 Hane-i karındaşı İbo, Sinni 30
 Hane-i Moro, Sinni 30

⁴⁴⁹ BOA, NFS.d., s. 63.

⁴⁵⁰ BOA, NFS.d., s. 63-64.

⁴⁵¹ BOA, NFS.d., s. 64.

⁴⁵² BOA, NFS.d., s. 64.

⁴⁵³ BOA, NFS.d., s. 64.

Hane-i Monla Mahmud, Sinni 33
Hane-i Alo, Sinni 35
Hane-i Çiftçi Uso, Sinni 35

Palaz Köyü⁴⁵⁴

Hane-i İhtiyarı Beko, Sinni 50
Hane-i Çiftçi Uso, Sinni 30
Hane-i Çiftçi Alo, Sinni 30

Behik Köyü⁴⁵⁵

Hane-i İhtiyarı Alo, Sinni 30
Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 40
Hane-i Çiftçi Uso, Sinni 30
Hane-i Hese Simo, Sinni 35
Hane-i Kaso, Sinni 40
Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 30

Ancoz Köyü⁴⁵⁶

Hane-i İhtiyarı Osman, Sinni 35
Hane-i Çiftçi Ali, Sinni 40
Oğlu Abuzer, Sinni 5
Hane-i Çiftçi Ömo, Sinni 40
Oğlu Yusuf, Sinni 5
Hane-i Abo, Çiftçi, Sinni 30
Karındaşı İbo, Sinni 3
Hane-i Mısto, Sinni 35
Karındaşı Hasan, Sinni 30
Diğer karındaşı Abo, Sinni 25
Hane-i Çiftçi Âbo, Sinni 35
Oğlu Zafo, Sinni 15
Hane-i Hallo'nun oğlu Âbo, Sinni 40
Karındaşı Hâmo, Sinni 35
Karındaşı Huso, Sinni 30
Diğer karındaşı Mamo, Sinni 20
Hane-i Çiftçi Uso, Sinni 40
Karındaşı oğlu Haso, Sinni 10
Hane-i Cemâl, Sinni 30
Oğlu Abuzer, Sinni 15
Diğer oğlu Mahmud, Sinni 13
Karındaşı Zafo, Sinni 3
Hane-i Bekir Topal, Sinni 40
Oğlu Osman, Sinni 13
Hane-i Süleyman, Sinni 40

Karındaşı Mahmud, Sinni 20
Hane-i Çiftçi Osman, Sinni 40
Oğlu İbo, Sinni 15
Hane-i Büro, Çiftçi, Sinni 20
Hane-i karındaşı Bekir, Sinni 15
Hane-i Çiftçi Hasan, Sinni 25
Karındaşı Mustafa, Sinni 8
Hane-i Çiftçi Abo, Sinni 40
Oğlu Hüseyin, Sinni 15
Hane-i Çiftçi Haso, Sinni 20
Karındaşı Hazo, Sinni 11
Hane-i Uso, Sinni 40

Lurok Köyü⁴⁵⁷

Hane-i İhtiyarı Şahan, Sinni 60
Oğlu Osman, Sinni 20
Hane-i Çiftçi Mehmed, Sinni 40
Karındaşı Hasan, Sinni 30
Hane-i Çiftçi Alo, Sinni 40
Hane-i Çiftçi Abo, Sinni 50
Hane-i Mamlıo, Sinni 50
Karındaşı oğlu Haso, Sinni 30

Mehikân Köyü⁴⁵⁸

Hane-i İhtiyarı Ali, Sinni 40
Karındaşı Mehmed, Sinni 30
Hane-i Çiftçi Mustafa, Sinni 40
Oğlu Abo, Sinni 13

Korluk Köyü⁴⁵⁹

Hane-i İhtiyarı Ab, Sinni 60
Oğlu Mahmud, Sinni 20
Hane-i Simo'nun oğlu Mesto, Sinni 35
Karındaşı İbo, Sinni 30
Hane-i Çiftçi Alo, Sinni 25
Hane-i Bazo'nun oğlu Ahmed, Sinni 40
Karındaşı Osman, Sinni 30
Hane-i Çiftçi Abo, Sinni 35
Hane-i Mahmud, Sinni 40
Hane-i Çiftçi Simo, Sinni 45
Hane-i Çiftçi Bekir, Sinni 40
Oğlu Davud, Sinni 20

⁴⁵⁴ BOA, NFS.d., s. 64.

⁴⁵⁵ BOA, NFS.d., s. 64.

⁴⁵⁶ BOA, NFS.d., s. 64.

⁴⁵⁷ BOA, NFS.d., s. 65.

⁴⁵⁸ BOA, NFS.d., s. 65.

⁴⁵⁹ BOA, NFS.d., s. 65.

Zırafkan Yöresi Aşiret ve Köyleri**Hemzeyn Köyü⁴⁶⁰**

Hane-i İhtiyarı Yusuf Kahyâ, Sinni 50
 Hane-i oğlu Zeynel, Sinni 25
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 8
 Hane-i karındaşı oğlu Hasan, Sinni 40
 Hane-i Mahmud oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 1
 Hane-i Yusuf oğlu Kasım, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 1
 Hane-i karındaşı Süleyman, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 8
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 14
 Diğer oğlu Ali, Sinni 4
 Hane-i Mehmed'in oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Hane-i İsa'nın oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer Abuzer, Sinni 4
 Hane-i Mamo'nun oğlu Alo, Sinni 30
 Hane-i Şadi'nin oğlu Ali, Sinni 50
 Oğlu Abor, Sinni 30
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 10
 Diğer Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Âliyo'nun oğlu Hüseyin, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Mehmed'in oğlu Yusuf, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 8
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 4
 Hane-i karındaşı oğlu Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 15
 Diğer karındaşı Hüseyin, 10
 Hane-i Kel Haso, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 7
 Hane-i Mehmed'in oğlu Bekir, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 5
 Hane-i Hüseyin'in oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 4
 Karındaşı Abuzer, Sinni 5
 Hane-i Hamo'nun oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Hasan, Sinni 34
 Karındaşı oğlu Mehmed, Sinni 10

Diğer karındaşı Mahmud, Sinni 8
 Hane-i Hessi Abuzer, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 10
 Diğer oğlu Alo, Sinni 8
 Hane-i Alo'nu oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Mustafa Bey, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Diğer oğlu Ali, Sinni 20
 Hane-i Hüseyin'in oğlu Abo, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı oğlu Mustafa, Sinni 35
 Hane-i Hasan'ın oğlu Mehmed, Sinni 35
 Hane-i İsa oğlu Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 2
 İbiş'in oğlu Mahmud, Sinni 30
 Oğlu Mahmud, Sinni 8
 Hane-i karındaşı Yusuf, Sinni 25
 Hane-i diğer karındaşı İsa, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 2
 Hane-i Kasım Bey, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 8
 Diğer oğlu Hüseyin Sinni, 2
 Hane-i İbo'nun oğlu Kalender, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 15
 Diğer oğlu Ali, Sinni 10
 Hane-i Alcan'ın oğlu Abo, Sinni 65
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Alo'nun oğlu İsa, Sinni 50
 Alo'nun oğlu Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 20
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Osman'ın oğlu Ali, Sinni 30
 Hane-i Alo'nun oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Mahmud'un oğlu Kara, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Mehmed'in Hasan, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Karındaşı oğlu Abuzer, Sinni 20
 Hane-i Dede Mamo, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 3
 Hane-i Mamo'nun oğlu Uso, Sinni 15
 Hane-i Birima'nın oğlu Mamo, Çiftçi, Sinni 80
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 15
 Hane-i Veliyo'nun oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 8
 Oğlu Hasan, Sinni 6
 Hane-i Hüseyin'in oğlu Mehmed, Sinni 15
 Karındaşı Yusuf, Sinni 10

⁴⁶⁰ BOA, NFS.d., s. 65-66.

Hane-i Mustafa'nın oğlu Yusuf, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Karındaşı Mamo, Sinni 25
 Oğlu Mehmed, Sinni 11
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 6
 Hane-i Abuzer'in oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Karındaşı Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Mahmud, Sinni 2
 Hane-i Abuzer'in Osman, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Abuzer, Sinni 5

Kilisk Köyü⁴⁶¹

Hane-i İhtiyarı Hasan'ın oğlu Hüseyin Sinni 60
 Oğlu Abuzer, Sinni 25
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 8
 Hane-i Kalender'in oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Zeynel, Sinni 3
 Hane-i Hasan'ın oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Hane-i Hamo'nun oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Hasan'ın oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 2
 Hane-i Hasan'ın oğlu Yusuf, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Bekir, Sinni 30
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Zeynel oğlu Mahmud, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 8
 Hane-i Hasan'ın oğlu Abuzer, Sinni 40
 Hane-i Hamo'nun oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 20
 Hane-i Hasan'ın oğlu Süleyman, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı Ali, Sinni 20
 Hane-i Kaso'nun oğlu Hamo, Sinni 50
 Oğlu Âso, Sinni 5

Ağcemezar Köyü⁴⁶²

Hane-i İhtiyarı Allo'nun oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 5
 Diğer oğlu Ali, Sinni 1
 Hane-i Mamo'nun oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Monla Bekir'in oğlu Bekir, Sinni 30
 Hane-i Dul Fate'nin oğlu Hüseyin, Sinni 30

Hane-i Osman'ın oğlu Ali, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Saf oğlu Hüseyin, Sinni 8
 Hane-i Osman'ın oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 6
 Hane-i Hasan'ın oğlu Ali, Sinni 20
 Hane-i Ali'nin oğlu Ali, Sinni 40

Zeytûn Köyü⁴⁶³

Hane-i İhtiyarı Osman oğlu Mehmed, Sinni 50
 Hane-i karındaşı Ali, Sinni 60
 Oğlu Osman, Sinni 20
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Abuzer'in oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Mehmed'in oğlu Mamo, Sinni 40
 Karındaşı Yusuf, Sinni 20
 Diğer karındaşı Abuzer, Sinni 30
 Hane-i oğlu Yusuf, Sinni 15
 Pederi Ali, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Hân oğlu Ali, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 30
 Hane-i Mustafa'nın oğlu Süleyman, Sinni 30
 Hane-i Muhammed'in oğlu Yusuf, Sinni 30
 Hane-i Hasan'ın oğlu Bekir, Sinni 40
 Hane-i Şâh Hüseyin oğlu Hüseyin, Sinni 40

Bırcık Köyü⁴⁶⁴

Hane-i İhtiyarı İbrahim Allo, Sinni 30
 Oğlu Hasan, Sinni 2
 Hane-i karındaşı Yusuf, Sinni 20
 Hane-i diğer karındaşı Hâlid, Sinni 25
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i İsmail'in oğlu Hüseyin, Sinni 60
 Karındaşı Hamo, Sinni 40
 Hane-i Yusuf oğlu Süleyman, Sinni 40
 Hane-i Süleyman oğlu Osman, Sinni 25
 Karındaşı Kasım, Sinni 20
 Hane-i Kasım oğlu Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Mehmed'in oğlu Ali, Sinni 30
 Karındaşı Bekir, Sinni 10
 Hane-i Hasan'nun oğlu Hasan, Sinni 40
 Hane-i Mehmed'in oğlu Ali, Sinni 30
 Karındaşı Mustafa, Sinni 10

⁴⁶¹ BOA, NFS.d., s. 66.

⁴⁶² BOA, NFS.d., s. 66-67.

⁴⁶³ BOA, NFS.d., s. 67.

⁴⁶⁴ BOA, NFS.d., s. 67.

Tarbal Köyü⁴⁶⁵

Hane-i İhtiyarı Mehmed Ağa, Sinni 50
 Oğlu Büro, Sinni 7
 Diğer oğlu Alicân, Sinni 32
 Oğlu Mehmed, Mâh, 6
 Karındaşı Kasım, Sinni 25
 Hane-i Diğer karındaşı Alo, Sinni 30
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i Hüseyin Bey'in oğlu Osman Bey, Sinni 60
 Oğlu Alo, Sinni 15
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Hacı Bekir Ağa, Sinni 70
 Oğlu Alcân, Sinni 35
 Hane-i diğer oğlu Abuzer, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Mustafa Bey'in oğlu Bekir, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i karındaşı Osman Bey, Sinni 52
 Hane-i Hüseyin Bey'in oğlu Muhammed, Sinni 30
 Oğlu Yusuf, Sinni 30
 Hane-i karındaşı Davud, Sinni 30
 Hane-i Hüseyin oğlu Hasan, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 12
 Hane-i Hüseyin oğlu Mustafa, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 12
 Hane-i karındaşı Sala, Sinni 30
 Oğlu Bekir, Sinni 12
 Hane-i karındaşı Hüseyin, Sinni 28
 Hane-i Koçur'un oğlu Hasan, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Oğlu Mustafa, Sinni 15
 Hane-i Hasan'ın oğlu Ömmo, Sinni 55
 Oğlu Alo, Sinni 15
 Hane-i Mıçço'nun oğlu Amo, Sinni 28
 Karındaşı Mustafa, Çiftçi, Sinni 20
 Hessi Kerro'nun oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Abo, Sinni 30
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 20
 Mıçço'nun oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Alo, Sinni 12
 Hane-i karındaşı Yusuf, Çiftçi, Sinni 45
 Hane-i Miro'nun oğlu İbrahim, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Diğer oğlu Bayrâm, Sinni 10
 Hane-i Allo'nun oğlu Uso, Sinni 60

Hane-i Hasan'ın oğlu Ömmo, Sinni 55
 Oğlu Mustafa, Sinni 15
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 12
 Karındaşı oğlu Ali, Sinni 10
 Hane-i Usi Bekir oğlu Mıçço, Sinni 25
 Oğlu Ali, Sinni 4
 Hane-i karındaşı oğlu Hasan, Sinni 15
 Hane-i Molla Mustafa'nın oğlu Osman, Sinni 25
 Karındaşı Mehmed, Sinni 8

Kırâş Köyü⁴⁶⁶

Hane-i İhtiyarı Hacı Bekir, Çiftçi, Sinni 65
 Oğlu Yusuf, Sinni 35
 Hane-i Çiftçi İsmail, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Kara Bir'in oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i Âbi Kasım, Sinni 40
 Oğlu Zeynel, Sinni 4
 Hane-i Mısto'nun oğlu Hasan, Sinni 25
 Hane-i Kasım'ın oğlu Mıçço, Sinni 25
 Hane-i Mustafa'nın oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 55
 Hane-i Hasan'ın oğlu Hallo, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Çiftçi Abuzer, Sinni 55

Koru Köyü⁴⁶⁷

Hane-i İhtiyarı Bekir'in oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Beko'nun oğlu Uso, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Alo, Sinni 15
 Hane-i Molla Hasan'ın oğlu Alo, Çiftçi, Sinni 15
 Hane-i Âbi Terâş, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Osman, Sinni 15
 Hane-i Usi Kale, Çiftçi, Sinni 90
 Hane-i oğlu Mehmed, Sinni 40
 Diğer oğlu Haso, Sinni 25
 Hane-i Monla Mehmed, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Yusuf, Sinni 8
 Hane-i Usi oğlu Abo, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 6
 Hane-i Usi İbel, Sinni 50
 Oğlu Haso, Sinni 15
 Hane-i Moro'nun oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı Alo, Sinni 18
 Hane-i Devo'nun oğlu Uso, Çiftçi, Sinni 25

⁴⁶⁵ BOA, NFS.d., s. 67-68.

⁴⁶⁶ BOA, NFS.d., s. 68.

⁴⁶⁷ BOA, NFS.d., s. 68.

Hane-i Usi Köse, Çiftçi, Sinni 60
 Hane-i Mehmed'in oğlu İbo, Çiftçi, Sinni 25
 Hane-i Karındaşı Haso, Sinni 20
 Hane-i Hesi Golan, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Hacı, Sinni 15

Katur Köyü⁴⁶⁸

Hane-i İhtiyarı Monla Hasan oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 20
 Oğlu Osman, Sinni 3
 Hane-i Âbo'nun oğlu Haso, Sinni 15
 Hane-i Nergis'in oğlu Bekir, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 8
 Hane-i Taşo'nun oğlu Mıçço, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Taşo, Sinni 8
 Hane-i Haso'nun oğlu Mahmud, Çiftçi, Sinni 60
 Hane-i Hamo'nun oğlu Abo, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mahmud, Sinni 12
 Hane-i Mustafa'nın oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 25
 Oğlu Âbo, Sinni 2
 Hane-i Usi Gule'nin oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Haso, Sinni 10
 Karındaşı Osman, Sinni 20
 Hane-i Çerco'nun oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Yusuf'un oğlu Maho, Çiftçi, Sinni 20
 Karındaşı Hamo, Sinni 15
 Hane-i Çolak Hasan oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i İbrahim'in oğlu Behrâm, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 20
 Diğer oğlu İbrahim, Sinni 10

Horik/Hurik Köyü⁴⁶⁹

Hane-i Sipahi Osman, Sinni 40
 Karındaşı Ali, Sinni 20
 Hane-i Hasan'ın oğlu Ali, Çiftçi, Sinni 25
 Hane-i Hasan'ın oğlu Mustafa, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 5
 Diğer oğlu Osman, Sinni 3
 Hane-i Abdullah oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mahmud, Sinni 3
 Hane-i Osman oğlu Mıçço, Çiftçi, Sinni 25
 Hane-i Aslan, Sinni 60

Oğlu Ali, Sinni 25
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 15
 Hane-i Mahmud, Sinni 60
 Hane-i Kerimi Mamo, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 25
 Hane-i İzollu İbo, Sinni 30
 Hane-i Salmanlı Hüseyin, Sinni 100
 Hane-i Birimşehirli Osman, Sinni 20
 Karındaşı Abuzer, Sinni 15
 Hane-i Ruhalı Teymur, Sinni 60
 Oğlu Behrâm, Sinni 25
 Hane-i Kûçek Mehmed oğlu Abuzer, Sinni 20,
 Mecnûn

Koluk Köyü⁴⁷⁰

Hane-i İhtiyarı Abo, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i Karındaşı oğlu Alo, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i Çiftçi Haso, Sinni 45
 Oğlu Hasan, Sinni 25
 Hane-i Mehmed'in oğlu Bekir, Sinni 25
 Hane-i Hamo'nun oğlu Süleyman, Çiftçi, Sinni 25
 Oğlu Osman, Sinni 3
 Hane-i Hasan'ın oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 10
 Hane-i Karındaşı Alo, Sinni 15
 Oğlu Ali, Sinni 1
 Hane-i Âbi Mırto, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Mami Meyre'nin oğlu Haso, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Hacı Hamza oğlu Hamo, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 3
 Karındaşı Yusuf, Sinni 25

Süysân Köyü⁴⁷¹

Hane-i İhtiyarı Molla Ali oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Yusuf, Sinni 25
 Hane-i Abo'nun oğlu Hüseyin, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Halil, Sinni 10
 Hane-i Aslan'ın oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Bekir, Sinni 20
 Hane-i Bazo'nun Ali, Sinni 50

⁴⁶⁸ BOA, NFS.d., s. 68.

⁴⁶⁹ BOA, NFS.d., s. 68-69.

⁴⁷⁰ BOA, NFS.d., s. 69.

⁴⁷¹ BOA, NFS.d., s. 69.

Oğlu Yusuf, Sinni 20
 Hane-i Usi Ali, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 4
 Hane-i Dede Hasan, Çiftçi, Sinni 70
 Oğlu Yusuf, Sinni 30
 Hane-i Hesi Mehmed, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı oğlu Ali, Sinni 35
 Hane-i Hüseyne Zeyne, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Hemi Mehmed, Sinni 50
 Karındaşı Osman, Sinni 20
 Hane-i Mehmed Use Kür, Çiftçi, Sinni 25
 Hane-i Ali İbrahim'in oğlu Ağa, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 5
 Hane-i İbali, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Usi Kerre, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 8
 Hane-i Hesi Budale, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Osman'ın oğlu Abuzer, Sinni 30
 Karındaşı Mahmud, Sinni 15
 Hane-i Budi Bire, Sinni 30
 Karındaşı Yusuf, Sinni 25
 Hane-i Hüseyne Hasan, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 6

Alut Köyü⁴⁷²

Hane-i İhtiyarı Mehmed oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 15
 Hane-i Hasan Âbi Devriş, Çiftçi, Sinni 40
 Karındaşı Yusuf, Sinni 25
 Hane-i Uço'nun oğlu Hasan, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 10
 Hane-i Usi İsmail, Sinni 50
 Oğlu Bekir, Sinni 25
 Hane-i Âbi Kurdo, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Bekir, Sinni 20
 Çiftçi Hacı Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Hemi Salahlı, Sinni 60
 Oğlu Alo, Sinni 30
 Hane-i Çiftçi Ali Kerro, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Ömer'in oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 35
 Karındaşı Monla, Sinni 20

Diğer karındaşı Tilo, Sinni 18
 Hane-i Mehmede Mehmed, Çiftçi, Sinni 55
 Oğlu Huso, Sinni 25
 Diğer oğlu Mıho, Sinni 15
 Hane-i Hemi Kale, Çiftçi, Sinni 80
 Hane-i Monla Abuzer, Çiftçi, Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 3
 Karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Hacı Mehmed oğlu Monla Osman, Çiftçi, Sinni 25
 Karındaşı Mamo, Sinni 35
 Diğer karındaşı Abuzer, Sinni 23
 Hane-i Ali Arab, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Mıcı Kırığ'ın oğlu Bazo, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Hese Kullo, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Diğer oğlu Musa, Sinni 15
 Hane-i Halil İsa, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Bekir, Sinni 8
 Karındaşı Kasım, Sinni 25
 Hane-i Usi Zalkli, Çiftçi, Sinni 35
 Hane-i Çoban oğlu Hallo, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Oğlu Yusuf, Sinni 20
 Hane-i Devriş'in oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 3
 Hane-i Usi Reşân, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Diğer oğlu Mamo, Sinni 15
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 8
 Hane-i Mısti Hotân, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 35
 Diğer oğlu Abo, Sinni 20
 Hane-i Piço'nun oğlu Hasan, Sinni 20
 Hane-i Ruhalı Behrâm, Sinni 40, Tüccar
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Usi Kâvi, Sinni 55
 Oğlu Ali, Sinni 15
 Hane Hasani Ale Kolli, Çiftçi, Sinni 40
 Hane-i oğlu Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i Beko'nun oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Âşık Muro, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 3

⁴⁷² BOA, NFS.d., s. 69-70.

Bızırın Köyü⁴⁷³

- Hane-i İhtiyarı Abuzer oğlu Mahmud, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Alli Semi, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Köse'nin oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Oğlu Âli, Sinni 5
 Hane-i Ali Semo, Sinni 55
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i Hese Nebo, Çiftçi Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Karındaşı Allo, Sinni 25
 Hane-i Mehmed Ali, Sinni 40
 Hane-i Bızırınlı Hacı, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Âli Ale'nin oğlu Haso, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Mamo'nun oğlu Huso, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Ali Bey, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Âbo, Sinni 30
 Hane-i Mehmed Şazikî, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Hamo, Sinni 8
 Hane-i karındaşı Uso, Sinni 55
 Hane-i Sultan'ın oğlu Simo, Çiftçi, Sinni 80
 Hane-i Muso'nun oğlu Huso, Çiftçi, Sinni 35

Kokalân Köyü⁴⁷⁴

- Hane-i İhtiyarı Ali Bey, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Türkmân Oğlu Mustafa, Sinni 35
 Oğlu Hüseyin, Sinni 8
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Hasani İspir, Sinni 35
 Oğlu Ali, Sinni 4
 Hane-i Yusuf'un oğlu Rüstem, Sinni 40
 Hane-i Çiftçi Ahmed, Sinni 40
 Hane-i Arab Salih, Sinni 20
 Hane-i Huseyno, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 8
 Hane-i Hasani Ale, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Behrâm, Sinni 3
 Hane-i Mahmud Ma'dân'ın oğlu, Çiftçi, Sinni 30
 Hane-i Âbi Hacı Halil, Sinni 60

- Oğlu Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i Hamado, Çiftçi, Sinni 80
 Oğlu Mahmud, Sinni 30
 Hane-i Molla Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 3
 Karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Hesi Osman, Sinni 35
 Hane-i Molla Yusuf'un oğlu Yusuf, Sinni 20
 Hane-i Ali Kase, Sinni 80
 Oğlu Abuzer, Sinni 20
 Hane-i Ali Hüseyin, Sinni 30

Betil ve Livan Köyleri⁴⁷⁵

- Hane-i İhtiyarı Abo, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Davud, Çiftçi, Sinni 50
 Oğlu Hamo, Sinni 15
 Hane-i Mehmedî Tato, Çiftçi, Sinni 30
 Karındaşı oğlu Haso, Sinni 10
 Hane-i Âbi Mimet, Sinni 20
 Hane-i Kasi Hoca, Sinni 25
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 6
 Hane-i Hasani Seymi, Çiftçi, Sinni 20
 Hane-i Bekir, Çiftçi, Sinni 20

Bervedol Köyü⁴⁷⁶

- Hane-i İhtiyarı Usi Safe, Sinni 40
 Hane-i Yusuf'un oğlu Kasım Bey, Sinni 60
 Oğlu Osman, Sinni 20
 Hane-i Osman'ın oğlu Yusuf, Sinni 40
 Karındaşı oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 22
 Hane-i Allo'nun oğlu Bekir, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 30
 Torunu Osman, Sinni 8
 Hane-i Allo'nun oğlu Ali, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 3
 Hane-i Osman'ın oğlu Mustafa, Sinni 30
 Oğlu Osman, Sinni 6
 Hane-i Hasan'ın oğlu Mustafa, Sinni 40, A'mâ
 Hane-i Kaş oğlu Ali, Sinni 70
 Oğlu Osman, Sinni 10
 Hane-i diğer oğlu İbrahim, Sinni 30
 Oğlu Efendi, Sinni 5

⁴⁷³ BOA, NFS.d., s. 70.⁴⁷⁴ BOA, NFS.d., s. 70.⁴⁷⁵ BOA, NFS.d., s. 70.⁴⁷⁶ BOA, NFS.d., s. 70-71.

Hane-i Mustafa'nın oğlu İbrahim, Sinni 70
 Oğlu Osman, Sinni 30
 Diğer oğlu Ali, Sinni 20
 Hane-i Ali'nin oğlu Hasan, Sinni 50
 Oğlu Allo, Sinni 15
 Diğer oğlu Ali, Sinni 25
 Hane-i Hamo'nun oğlu Ömer, Sinni 50
 Hane-i oğlu Osman, Sinni 20
 Oğlu Hamo, Sinni 3
 Hane-i Şaz oğlu Hasan, Sinni 70
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Mahmud'un oğlu Âso, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 20
 Hane-i Süleyman oğlu Allo, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 25
 Hane-i Molla'nın oğlu Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 12
 Diğer oğlu Halil, Sinni 3
 Hane-i Süleyman'ın oğlu Bekir, Çiftçi, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 3
 Hane-i Mustafa'nın oğlu İbrahim, Sinni 55
 Karındaşı Osman, Sinni 20
 Monla'nın oğlu Osman, Sinni 70
 Oğlu Çemo, Sinni 30
 Hane-i Hasan'ın oğlu Ali, Sinni 50
 Hane-i Yusuf'un oğlu Ramazan, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Hane-i İbrahim'in oğlu Abuzer, Sinni 60
 Karındaşı Osman, Sinni 12
 Hane-i Mustafa'nın oğlu Yusuf, Sinni 45
 Oğlu Bekir, Sinni 20
 Hane-i Mehmed'in oğlu Kasım, Sinni 60
 Karındaşı Bekir, Sinni 20
 Hane-i Abuzer'in oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Oğlu Resul, Sinni 13
 Hane-i Yusuf'un oğlu Ali, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Diğer oğlu Ahmed, Sinni 3
 Hane-i Abuzer'in oğlu Osman, Sinni 60
 Hane-i Mıçço'nun oğlu Mahmud, Çiftçi, Sinni 50
 Hane-i Kadir'in oğlu Âli, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin, Sinni 6
 Hane-i Osman'ın oğlu Abuzer, Sinni 30
 Hane-i Rüstem'in oğlu Hasan, Sinni 40
 Hane-i Karındaşı Birim, Sinni 25
 Hane-i Mıçço'nun oğlu Hamo, Sinni 40
 Karındaşı İbrahim, Sinni 25

Hane-i Hasan'ın oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Hane-i Yusuf'un oğlu Hamo, Sinni 80
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Piro'nun oğlu Süleyman, Sinni 55
 Oğlu Mehmed, Sinni 30

Gigân Köyü⁴⁷⁷

Hane-i İhtiyarı Osman oğlu Mehmed, Çiftçi, Sinni 60
 Oğlu Kasım, Sinni 3
 Hane-i Hasan'ın oğlu Osman, Sinni 50
 Oğlu Mahmud, Sinni 3
 Hane-i Abuzer'in oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 10
 Hane-i Taş oğlu Osman, Sinni 60
 Hane-i Neb'a'nun oğlu Hüseyin, Sinni 45
 Oğlu Osman, Sinni 13
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 4
 Hane-i Abuzer'in oğlu Mustafa, Sinni 40
 Hane-i Pir'in oğlu Mustafa, Sinni 60
 Hane-i Hüseyin oğlu Ali, Sinni 30
 Hane-i Bekir'in oğlu Mustafa, Sinni 45
 Hane-i Hasan'ın oğlu Abuzer, Sinni 60
 Hane-i Bekir'in oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Şahân oğlu Musa, Sinni 30
 Hane-i Osman oğlu Hüseyin, Sinni 80
 Karındaşı oğlu Hasan, Sinni 25
 Hane-i Osman oğlu Mustafa, Sinni 40
 Hane-i Temo'nun oğlu Yunus, Sinni 40
 Hane-i Arab oğlu Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i Abdullah oğlu Hasan, Sinni 33
 Oğlu Halil, Sinni 5
 Hane-i Mıtrab'ın oğlu Osman, Sinni 42
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5

Kozluk Köyü⁴⁷⁸

Hane-i İhtiyarı Osman oğlu Mehmed, Sinni 60
 Hane-i Osman oğlu Yusuf, Sinni 70
 Oğlu Abuzer, Sinni 8
 Hane-i Osman oğlu Dedo, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 3
 Hamza'nın oğlu Hasan, Sinni 15
 Hane-i Hemiko'nun oğlu İbrahim, Sinni 50

⁴⁷⁷ BOA, NFS.d., s. 71.

⁴⁷⁸ BOA, NFS.d., s. 71.

Hane-i Hasan'ı oğlu Halil, Sinni 60
Oğlu Ali, Sinni 30
Hane-i Hıdo'nun oğlu Osman, Sinni 25
Oğlu Hasan, Sinni 3
Hane-i Murtazâ'nın oğlu Ali, Sinni 7
Hane-i Yusuf'un oğlu Mustafa, Sinni 25
Hane-i Süleyman oğlu Mustafa, Sinni 40
Oğlu Yusuf, Sinni 4
Diğer oğlu Hasan, Sinni 3

Mabat Köyü⁴⁷⁹

Hane-i İhtiyarı İbo'nun oğlu Bekir, Sinni 40
Oğlu Osman, Sinni 4
Hane-i Mehmed'in oğlu Yusuf, Sinni 70
Oğlu Hüseyin, Sinni 5
Hane-i Osman oğlu Ali, Sinni 20
Oğlu Osman, Sinni 3
Hane-i Hamza'nın oğlu Abuzer, Sinni 15
Hane-i Allo'nun oğlu Osman, Sinni 35
Oğlu Hasan, Sinni 8
Diğer oğlu Yusuf, Sinni 3

Çerçiyân Köyü⁴⁸⁰

Hane-i Hasan'ın oğlu Osman, Çiftçi, Sinni 35
Hane-i Aliyo'nun oğlu Hüseyin, Sinni 40
Oğlu Hasan, Sinni 4
Hane-i Âso'nun oğlu Osman, Sinni 30
Hane-i Çolağ'ın oğlu Ali, Sinni 60
Hane-i Abuzer'in oğlu Ali, Sinni 40
Oğlu Osman, Sinni 6
Hane-i 'Alık oğlu Hüseyin, Sinni 55
Hane-i karındaşı oğlu Ömer, Sinni 50
Hane-i Cum'a oğlu Ali, Sinni 60
Oğlu Halil, Sinni 15
Hane-i Osman oğlu Kalender, Sinni 30
Oğlu Bekir, Sinni 3

Karaçor Köyü⁴⁸¹

Hane-i İhtiyarı Battal oğlu Yusuf, Sinni 60
Oğlu Ali, Sinni 25
Hane-i Kör oğlu Ali, Sinni 70
Oğlu Kuşo, Sinni 4
Hane-i Süleyman oğlu Mehmed, Sinni 45

Hane-i Osman oğlu Halil, Sinni 35
Karındaşı Ali, Sinni 5
Hane-i Şaz'ın oğlu Osman, Sinni 40
Karındaşı Remo, Sinni 30
Hane-i Yusuf oğlu Yusuf, Sinni 30
Karındaşı Mustafa, Sinni 25
Oğlu İbrahim, Sinni 7

Birimân Köyü⁴⁸²

Hane-i İhtiyarı Bekir'in oğlu Ali, Sinni 60
Oğlu Topal Yusuf, Sinni 25
Hane-i Aslan oğlu Süleyman, Sinni 25
Oğlu Osman, Sinni 3
Diğer oğlu Haco, Sinni 1
Hane-i Hasan'ın oğlu Süleyman, Sinni 25
Oğlu Bekir, Sinni 3
Hane-i Mılık oğlu Hasan, Sinni 30
Oğlu Hasan, Sinni 7
Diğer oğlu Ali, Sinni 3
Hane-i Ali'nin oğlu Ali, Sinni 80
Oğlu Ali, Sinni 25
Hane-i Osman oğlu Abuzer, Sinni 60
Oğlu Ömer, Sinni 15
Hane-i Osman oğlu Hüseyin, Sinni 50
Oğlu Zeynel, Sinni 15

Küçkük Kilisk Köyü⁴⁸³

Hane-i İhtiyarı Mehmed'in oğlu Ali, Sinni 35
Hane-i Aslan oğlu Osman, Sinni 70
Oğlu Hüseyin, Sinni 5
Hane-i Hüseyin oğlu Osman, Sinni 30
Hane-i Mor'ın oğlu Mehmed, Sinni 60
Oğlu Osman, Sinni 30
Hane-i Hasan'ın oğlu Mamo, Sinni 40
Oğlu Ali, Sinni 5
Hane-i Yusuf'un oğlu Bozo, Sinni 40
Hane-i Osman oğlu Mustafa, Sinni 60
Oğlu Yusuf, Sinni 25
Diğer oğlu Ömer, Sinni 13

Keftero Köyü⁴⁸⁴

Hane-i İhtiyarı Kasım oğlu Hüseyin, Sinni 50
Oğlu Osman, Sinni 30

⁴⁷⁹ BOA, NFS.d., s. 71.

⁴⁸⁰ BOA, NFS.d., s. 72.

⁴⁸¹ BOA, NFS.d., s. 72.

⁴⁸² BOA, NFS.d., s. 72.

⁴⁸³ BOA, NFS.d., s. 72.

⁴⁸⁴ BOA, NFS.d., s. 72.

Hane-i Ali'nin oğlu Osman, Sinni 40
 Hane-i Osman oğlu Mahmud, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i karındaşı Abuzer, Sinni 35
 Hane-i Ali'nin oğlu Abuzer, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Abuzer oğlu Osman, Sinni 40
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Mahmud oğlu Osman, Sinni 45
 Hane-i Ali'nin oğlu Hüseyin, Sinni 55
 Karındaşı Ömer, Sinni 30
 Hane-i Ali'nin oğlu Abuzer, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 30
 Diğer oğlu Osman, Sinni 25
 Hane-i Mustafa'nın oğlu Osman, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Şahân oğlu Abuzer, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Osman oğlu Bekir, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 25

Büyük Kılısk Köyü⁴⁸⁵

Hane-i İhtiyarı Yusuf oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Alo'nun oğlu Osman, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 25
 Hane-i Bekir'in oğlu Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Hane-i Hasan'ın oğlu Hamân, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Halil'in oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Halil, Sinni 20
 Hane-i Osman oğlu Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Mehmed'in oğlu Mustafa, Sinni 30
 Hane-i karındaşı Bekir, Sinni 25
 Oğlu Osman, Sinni 3
 Hane-i Hasan'ın oğlu Osman, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i Alef oğlu Osman, Sinni 45
 Oğlu Osman, Sinni 5
 Hane-i Musa'nın oğlu Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i İbrahim'in oğlu Âllo, Sinni 40
 Hane-i karındaşı Osman, Sinni 30
 Hane-i Hüseyin oğlu Osman, Sinni 40

Karındaşı Bekir, Sinni 30
 Hane-i Âllo'nun oğlu Bekir, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i Yusuf'un oğlu Osman, Sinni 50
 Oğlu Mıçço, Sinni 25
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 45
 Oğlu Bekir, Sinni 15
 Hane-i Osman'ın oğlu Ali, Sinni 35
 Hane-i Genço'nun oğlu İbrahim, Sinni 25
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i Hüseyin'in oğlu Abuzer, Sinni 20
 Hane-i Kamer oğlu Hüseyin, Sinni 60
 Oğlu İbrahim, Sinni 25
 Hane-i Allo'nun oğlu Kasım, Sinni 40
 Hane-i İbrahim'in oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Karındaşı Bekir, Sinni 25
 Hane-i Osman oğlu Abuzer, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 10
 Hamo'nun oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Ali'nin oğlu Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i Meço'nun oğlu Hamo, Sinni 26
 Hane-i Kasım'ın oğlu Nebo, Sinni 30
 Hane-i Ali'nin oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Oğlu İbrahim, Sinni 20
 Hane-i Osman'ın oğlu Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Hüseyin'in oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Hasan'ın oğlu Abuzer, Sinni 20
 Hane-i Hanım'ın oğlu Mehmed, Sinni 50
 Hane-i Ali'nin oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Hamo'nun oğlu Abuzer, Sinni 30
 Karındaşı Yusuf, Sinni 20
 Hane-i Mehmed'in oğlu Abuzer, Sinni 40
 Hane-i Allo'nun oğlu Mustafa, Sinni 30
 Oğlu Abdullah, Sinni 2
 Hane-i Musa'nın oğlu Osman, Sinni 40
 Oğlu Hamo, Sinni 8

Şolgrık Köyü⁴⁸⁶

Hane-i İhtiyarı Mahmud'un oğlu Yusuf, Sinni 35
 Oğlu Abo, Sinni 3
 Hane-i Uso'nun oğlu Abo, Sinni 40
 Hane-i karındaşı Mahmud, Sinni 40

⁴⁸⁵ BOA, NFS.d., s. 72-73.

⁴⁸⁶ BOA, NFS.d., s. 73.

Oğlu Mehmed, Sinni 2
Hane-i Mahmud'un oğlu Ali, Sinni 45
Oğlu Mehmed, Sinni 15
Hane-i Osman oğlu 'Aço, Sinni 35
Oğlu Haso, Sinni 8
Hane-i Mahmud oğlu Zazo, Sinni 25

Urselik Köyü⁴⁸⁷

Hane-i İhtiyarı Osman'ın oğlu Abuzer, Sinni 50
Oğlu Hüseyin, Sinni 5
Karındaşı Yusuf, Sinni 40
Hane-i Katasoro'nun oğlu Mahmud, Sinni 45
Karındaşı Hüseyin, Sinni 30

Erkit Köyü⁴⁸⁸

Hane-i İhtiyarı Hasan, Sinni 50
Oğlu Mahmud, Sinni 10
Hane-i Husi Hallo, Sinni 40
Oğlu Huso, Sinni 4

Şeyhbaba Köyü⁴⁸⁹

Hane-i İhtiyarı Hüseyin oğlu Mehmed, Sinni 30
Karındaşı Ali, Sinni 20
Hane-i Uso'nun oğlu Mısto, Sinni 60
Oğlu Uso, Sinni 20
Hane-i Mısto'nun oğlu Mirzo, Sinni 40
Oğlu Hasan, Sinni 8
Hane-i Abdullah oğlu Ömer, Sinni 40
Oğlu Uso, Sinni 3
Hane-i Abo, Çiftçi, Sinni 40

Berâzi Köyü⁴⁹⁰

Hane-i İhtiyarı Hamzo, Sinni 50
Oğlu Allo, Sinni 35
Diğer oğlu Alo, Sinni 18
Hane-i Hesi Mısto, Sinni 55
Hane-i Hüseyin Mesdo'nun oğlu Asot, Sinni 35
Karındaşı Allo, Sinni 25
Hane-i Hüseyin oğlu Mahmud, Sinni 25
Hane-i Bekir'in oğlu Mamo, Sinni 30

32. Kerkolak Köyü⁴⁹¹

Hane-i Beşâr oğlu Yusuf, Sinni 40
Oğlu Haso, Sinni 5
Karındaşı Osman, Sinni 30
Hane-i Hüseyin Meymüd oğlu Allo, Sinni 35
Hane-i Hesi İse, Sinni 50

Kömür Kavisi Aşireti

Artan Köyü⁴⁹²

Hane-i İhtiyarı Kale Tolu, Sinni 60
Oğlu Mehmed, Sinni 25
Hane-i İbe Küro'nun oğlu Ali, Sinni 30
Karındaşı Mehmed, Sinni 15
Diğer karındaşı Yusuf, Sinni 10
Hane-i Hesi Heşme'nin oğlu Osman, Sinni 15
Karındaşı Süleyman, Sinni 10
Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 7
Hane-i Mehmed Hesi Dede, Sinni 80
Oğlu Osman, Sinni 30, A'ver
Diğer oğlu Ali, Sinni 25
Hane-i Sılı Kale'nin oğlu Şeko, Sinni 40
Oğlu Abuzer, Sinni 5
Diğer oğlu Hasan, Sinni 4
Hane-i karındaşı Allo, Sinni 45
Hane-i Âli Hasan'ın oğlu, Sinni 40
Oğlu Hamo, Sinni 15
Hane-i karındaşı Musa, Sinni 30
Hane-i diğer karındaşı Allo, Sinni 35
Hane-i Mehmed Meyre, Sinni 70
Oğlu Abuzer, Sinni 30
Hane-i karındaşı Osman, Sinni 40
Oğlu Bekir, Sinni 20
Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 15
Hane-i Usi Karşo, Sinni 50
Oğlu Abuzer, Sinni 20
Diğer oğlu Abo, Sinni 15
Hane-i Elif'in oğlu Haso, Sinni 60
Oğlu Uso, Sinni 30
Hane-i Kâvi Deşo, Sinni 60
Oğlu Ali, Sinni 12
Hane-i Mehmed Pire'nin oğlu Terzi, Sinni 40
Oğlu Uso, Sinni 20
Karındaşı Bekir, Sinni 20

⁴⁸⁷ BOA, NFS.d., s. 73.

⁴⁸⁸ BOA, NFS.d., s. 73.

⁴⁸⁹ BOA, NFS.d., s. 73-74

⁴⁹⁰ BOA, NFS.d., s. 74.

⁴⁹¹ BOA, NFS.d., s. 74.

⁴⁹² BOA, NFS.d., s. 74-75.

Diğer karındaşı Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Mehmed Kuri, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 40
 Hane-i İbi Kasyân, Sinni 50
 Oğlu İbo, Sinni 1
 Hane-i Âbi Hasan'ın oğlu Yusuf, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Diğer oğlu Ali, Sinni 25
 Hane-i Âbi Şave, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Mıste Kûro, Sinni 85
 Oğlu Hese Kûr, Sinni 50
 Diğer oğlu MÜso, Sinni 30
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 15
 Hane-i Kûro'nun oğlu Bekir, Sinni 8
 Hane-i Köse'nin oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 8
 Hane-i Beki Şave, Sinni 50
 Oğlu İbiş, Sinni 8
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 6
 Hane-i Şuto, Sinni 50
 Oğlu Mame Karo, Sinni 8
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 6
 Hane-i Huse Karo, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Hemi Muşe, Sinni 25
 Karındaşı Abuzer, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Diğer oğlu Ali, Sinni 15
 Hane-i Ali Muşi, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 5
 Hane-i Usi Muşi, Sinni 35
 Oğlu Uso, Sinni 5
 Hane-i Hüseyin Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Hüseyin Aslan, Sinni 6
 Hane-i Beki Şavlesî, Sinni 60
 Oğlu Uso, Sinni 30
 Diğer oğlu Alo, Sinni 25
 Hane-i Hese Reşo, Sinni 60
 Oğlu Şeyho, Sinni 40
 Diğer oğlu Uso, Sinni 35
 Hane-i Hacı Musa, Sinni 45
 Karındaşı oğlu Ali, Sinni 15
 Hane-i Omedo'nun oğlu Alo, Sinni 40
 Oğlu Semo, Sinni 15
 Hane-i İbiş, Sinni 40
 Hane-i Tallo'nun oğlu Muso, Sinni 20

Hane-i karındaşı Mesto, Sinni, 40
 Hane Kali Hameli, Sinni 40
 Oğlu Hemel, Sinni 15
 Diğer oğlu, Sinni 10
 Hane-i Kati Şavî, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 10
 Hane-i Kurto'nun oğlu Uso, Sinni 35
 Karındaşı Abuzer, Sinni 30
 Hane-i Mahko, Sinni 65
 Oğlu Abo, Sinni 35
 Diğer oğlu Allo, Sinni 8
 Hane-i Karamân'ın oğlu Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Haso, Sinni 4
 Hane-i Karamân, Sinni 90
 Hane-i Huso, Sinni 40
 Oğlu İbo, Sinni 10
 Karındaşı Yusuf, Sinni 45, Sakat
 Hane-i Hacı oğlu Yusuf, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Diğer oğlu Alo, Sinni 18
 Hane-i Mehmed Kerro [ker: Sağır], Sinni 80
 Oğlu Abuzer, Sinni 50
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 35
 Abuzer'in oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Usi Hüseyin, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 10
 Hane-i karındaşı Abuzer, Sinni 45
 Diğer karındaşı Alo, Sinni 35
 Hane-i Molla Mustafa, Sinni 80
 Oğlu Halil, Sinni 35
 Hane-i Mehmed Musa, Sinni 50
 Oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Abillo, Sinni 80
 Oğlu Uso, Sinni 25
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 35
 Hane-i Bazo, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 35
 Karındaşı oğlu Hüseyin, Sinni 1

Kömür Köyü⁴⁹³

Hane-i Sayf oğlu İbrahim Ağa, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 12
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 5
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 2
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 1

⁴⁹³ BOA, NFS.d., s. 75-77.

- Hane-i Usi Hacı, Sinni 50
 Karındaşı Haso, Sinni 35
 Oğlu Allo, Sinni 9
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 5
 Hane-i İmam Hüseyin'in oğlu Nebo, Sinni 60
 Hane-i karındaşı Alo, Sinni 55
 Hane-i Hesi Abuzer Ağa, Sinni 70
 Hane-i oğlu Uso, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 4
 Hane-i Motto'nun oğlu Abdurrahman, Sinni 30
 Karındaşı Mamo, Sinni 25
 Hane-i Yusuf Nebi, Sinni 80
 Oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 35
 Husso'nun oğlu İbo, Sinni 3
 Hane-i Ali oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Hane-i İmam Hüseyin'in oğlu Osman, Sinni 40
 Oğlu Allo, Sinni 3
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 2
 Hane-i karındaşı Use Kerro, Sinni 30
 Hane-i Zılfo, Sinni 80
 Oğlu Abuzer, Sinni 25
 Diğer oğlu Huso, Sinni 7
 Hane-i Molla Ali, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 6
 Hane-i İbiş Şâne'nin oğlu Allo, Sinni 35
 Karındaşı Osman, Sinni 25
 Hane-i İbrahim, Topal, Sinni 90
 Oğlu Süleyman, Sinni 35
 Hane-i Mehmed oğlu Hemi, Sinni 80
 Oğlu Silo, Sinni 35
 Diğer oğlu Koşo, Sinni 2
 Hane-i Alli Kupe'nin oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Oğlu Süleyman, Sinni 25
 Ruşo'nun oğlu Şeyho, Sinni 35
 Karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Simi Şehin'in oğlu Hasan, Sinni 35
 Karındaşı Abuzer, Sinni 30
 Diğer karındaşı Şâhân, Sinni 20
 Hane-i Kerboz oğlu Mehmed Hüseyin, Sinni 35
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 10
 Hane-i diğer karındaşı Haso, Sinni 40
 Hane-i Milla'nın oğlu Hasan, Sinni 30
 Karındaşı Kasım, Sinni 25
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i Usi Hese, Sinni 90
 Oğlu Alo, Sinni 35
- Diğer oğlu Bekir, Sinni 2
 Hane-i Bektaş, Sinni 90
 Oğlu Hasan, Sinni 40
 Hane-i Haso'nun oğlu Abbas, Sinni 50
 Karındaşı Hamo, Sinni 30
 Hane-i Usi Saka, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Mami Kulli, Sinni 40
 Oğlu Huso, Sinni 8
 Karındaşı Uso, Sinni 30
 Diğer karındaşı Alo, Sinni 30
 Saydo'nun oğlu Veli, Sinni 20
 Karındaşı Misti Heydi, Sinni 35
 Hane-i Mehmed Pire'nin oğlu Hamo, Sinni 20
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Çiftçi İbo, Sinni 40
 Oğlu Abo, Sinni 3
 Hane-i Sili Mehmed, Sinni 50
 Oğlu İv, Sinni 30
 Diğer oğlu Abo, Sinni 2
 Diğer oğlu Alo, Sinni 20
 Hane-i Âbi Şerif, Sinni, 40
 Hane-i Hesi Aslan, Sinni 40
 Hane-i Mehmed Ali Kase, Sinni 30
 Oğlu Abo, Sinni 2
 Karındaşı Uso, Sinni 40
 Oğlu Uso, Sinni 3
 Hane-i Hesi Use, Sinni 40
 Oğlu Şeyho, Sinni 1
 Hane-i karındaşı Abo, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Kasi Serbiro, Sinni 50
 Oğlu Bekir, Sinni 8
 Karındaşı Abuzer, Sinni 30, Gurbetde
 Hane-i Hesi Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 35
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 30
 Torunu Abuzer, Sinni 3
 Hane-i Hesi Mame, Sinni 40
 Hane-i Mehmed Abe/Ab Kûre/o, Sinni 40
 Oğlu Haso, Sinni 2
 Hane-i Âbi Şemsi, Sinni 50
 Hane-i oğlu Uso, Sinni 35
 Hane-i Hasani Âşi, Sinni 70
 Oğlu Abuzer, Topal, Sinni 40
 Hane-i Çerki İbi Sile, Sinni 50
 Karındaşı İbo, Sinni 40

- Oğlu Mesto, Sinni 10
 Hane-i Misti Sile'nin oğlu Uso, Sinni 40
 Hane-i karındaşı Aço, Sinni 3
 Oğlu Mısto, Sinni 2
 Hane-i Nebi Usi, Sinni 35, A'ver
 Hane-i Abe Kerro, Sinni 30
 Oğlu Huso, Sinni 2
 Hane-i Piri Husi, Sinni 30
 Karındaşı Haso, Sinni 10
 Hane-i Âbi Şave, Sinni 70, Sakat
 Oğlu Mamo, Sinni 35
 Hane-i Sili Usi Mirci, Sinni 40
 Hane-i Âbi Sili Beke, Sinni 30
 Oğlu İbo, Sinni 3
 Hane-i Sili Kale, Sinni 70
 Hane-i oğlu Allo, Sinni 40
 Oğlu İbo, Sinni 1
 Hane-i Karındaşı K r Uso, Sinni 30
 Oğlu Mısto, Sinni 4
 Hane-i Hemi Bekze, Sinni 35
 Hane-i Usi Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Yusuf, Sinni 2
 Karındaşı oğlu H seyin, Sinni 15
 Hane-i Hemzo, Sinni 80
 Hane-i oğlu R şt , Sinni 40
 Diğer oğlu Abo, Sinni 30
 Hane-i Hesi Miste, Sinni 90
 Hane-i oğlu Abo, Sinni 35, Sakat
 Karındaşı Haso, Sinni 30
 Hane-i Hesi 'Aşe, Sinni 30
 Oğlu Haso, Sinni 5
 Karındaşı Abuzer, Sinni 12
 Hane-i Hesi Mehmed, Sinni 45
 Oğlu Abuzer, Sinni 2
 Hane-i Dosti İbi Mehmed, Sinni 30
 Hane-i İbi Mesto, Sinni 100
 Hane-i oğlu İv, Sinni 50
 Karındaşı Mesto, Sinni 30
 Hane-i Ali Usi Miste, Sinni 40
 Oğlu Haso, Sinni 4
 Hane-i Misti İbi, Sinni 50
 Hane-i oğlu Zino, Sinni 35, Sakat
 Hane-i diğer oğlu Uso, Sinni 30, Sakat
 Hane-i İbi Aslan, Sinni 40
 Oğlu Allo, Sinni 20
 Diğer oğlu Haso, Sinni 15, Sakat
 Hane-i Hesi Hesi, Sinni 100
 Hane-i oğlu Mamo, Sinni 40
 Oğlu Abo, Sinni 2
 Hane-i Husi Tire, Sinni 50
 Oğlu Mıço, Sinni 30
 Karındaşı Haso, Sinni 3
 Hane-i Hesi Alle, Sinni 55
 Oğlu Allo, Sinni 30
 Hane-i Hesi Abe, Sinni 50
 Oğlu Uso, Sinni 30
 Diğer oğlu Behr m, Sinni 3
 Hane-i Ale Z lfi, Sinni 40
 Oğlu Huso, Sinni 20
 Hane-i karındaşı Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Taşe Biro, Sinni 40
 Hane-i Mehmed Cele, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 35
 Diğer oğlu Husso, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 10
 Hane-i karındaşı Dosto, Sinni 40
 Oğlu Bekir, Sinni 8
 Hane-i karındaşı oğlu Abo, Sinni 60
 Oğlu Huso, Sinni 15
 Hane-i Şavşo, Sinni 70
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Mısto, Sinni 40
 Hane-i karındaşı Husso, Sinni 35
 Karındaşı Ali, Sinni 30
 Hane-i Hesi Mısto, Sinni 50
 Hane-i karındaşı Mamo, Sinni 40, A'ver
 Hane-i Âbi Taşe'nin oğlu Sılo, Sinni 40
 Hane-i Kollo'nun oğlu Haso, Sinni 50
 Oğlu Abo, Sinni 30
 Hane-i karındaşı Abuzer, Sinni 60
 Hane-i oğlu İbo, Sinni 25
 Hane-i diğer karındaşı Allo, Sinni 20
 Hane-i Baba Mahmud, Sinni 100
 Hane-i Mehmed Hasan, Sinni 40
 Hane-i karındaşı Mamo, Sinni 30
 Hane-i Âbi Şehin, Sinni 90
 Hane-i oğlu Allo, Sinni 60
 Oğlu Uso, Sinni 35
 Karındaşı Milla, Sinni 55
 Hane-i Husi Ağca, Sinni 80
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 45
 Hane-i Âbi Mehmed, Sinni 45
 Oğlu Abo, Sinni 25
 Hane-i Nebi Mehmed, Sinni 55
 Oğlu Uso, Sinni 30

Diğer oğlu Uso, Sinni 15, Mecnûn
 Hane-i Sili Reş, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Karındaşı Ali, Sinni 25
 Hane-i Silo'nun karındaşı Uso, Sinni 55
 Oğlu Uso, Sinni 5
 Hane-i Muhammed Abeşi, Sinni 22
 Hane-i İbiş, Sinni 40

Omerân Köyü⁴⁹⁴

Hane-i İhtiyarı Hesi Ale Kûri, Sinni 50
 Oğlu Abo, Sinni 5
 Hane-i karındaşı Alo, Sinni 35
 Hane-i Sili Sile, [Sinni] 50
 Oğlu Haso/Mesto, Sinni 3
 Hane-i Ali Kullo, Sinni 35
 Oğlu Hasan, Sinni 3
 Hane-i Usi Kale, Sinni 35
 Hane-i karındaşı Haso, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Şeyho'nun oğlu Hamo, Sinni 30
 Hane-i Maho'nun oğlu Silo, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Âli Sofî, Sinni 100
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Âbi Sofî Husso, Sinni 30
 Hane-i karındaşı Soso, Sinni 20
 Hane-i Hesi Besike, Sinni 50
 Oğlu Husso, Sinni 30
 Diğer oğlu Mamo, Sinni 20

Hinot Köyü⁴⁹⁵

Hane-i İhtiyarı Husi Alle, Sinni 70
 Oğlu Hamo, Sinni 30
 Hane-i oğlu Milla Hasan, Sinni 40
 Oğlu Behrâm, Sinni 8
 Diğer oğlu Alo, Sinni 1
 Hane-i Hussi Zemi, Sinni 100
 Oğlu Hüseyin, Sinni 26
 Hane-i Sili Kase'nin oğlu Kelo, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 1
 Hane-i Hami Hese, Sinni 40
 Hane-i Hesi Simo, Sinni 80
 Oğlu Allo, Sinni 28

Hane-i oğlu Uso, Sinni 30
 Diğer oğlu Mısto, Sinni 25
 Hane-i Âli Çolî, Sinni 50
 Hane-i Usi Çolî, Sinni 35
 Oğlu Yusuf, Sinni 4
 Hane-i Âli Musa Sinni 70, Sakat
 Oğlu Mehmed, Sinni 35
 Hane-i Dervişi Şeyho, Sinni 80
 Oğlu Uso, Sinni 40
 Hane-i Âli Bozlık, Sinni 35
 Oğlu Husso, Sinni 5
 Karındaşı Uso, Sinni 25
 Hane-i Usi Mehmed Kehyâ, Sinni 60
 Hane-i karındaşı Silo, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Karındaşı Kuşo, Sinni 30
 Uso'nun oğlu Cınno, Sinni 15
 Hane-i Mami Alle Sori, Sinni 40
 Oğlu İbo, Sinni 15
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 5
 Hane-i Usi Mıstî, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Âbi Babalî, Sinni 50
 Hane-i Hese Kerrî, Sinni 45
 Oğlu Husso, Sinni 7
 Diğer oğlu Haso, Sinni 2
 Hane-i Mame Zobi, Sinni 40, Sakat
 Hane-i Mehmed Hame, Sinni 80
 Oğlu Haso, Sinni 30
 Hane-i Âbi Sile, Sinni 80
 Oğlu Silo, Sinni 40
 Torunu Çavuş, Sinni 8
 Diğer oğlu Uso, Sinni 6
 Hane-i Âbi Mahmud, Sinni 60
 Hane-i Âlli Çalo, Sinni 50
 Oğlu Uso, Sinni 15
 Karındaşı Çalur, Sinni 35
 Oğlu Aslan, Sinni 5
 Karındaşı oğlu Haso, Sinni 5
 Hane-i Zibi Çalo, Sinni 30
 Hane-i Biri Mahmud, Sinni 80
 Oğlu Nebo, Sinni 40
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Âli Hesse Mîrze, Sinni 80
 Oğlu Mîrze, Sinni 40
 Karındaşı Yusuf, Sinni 25, Çolak
 Hane-i Usi Miste, Sinni 80
 Hane-i Kamber, Sinni 50

⁴⁹⁴ BOA, NFS.d., s. 77.

⁴⁹⁵ BOA, NFS.d., s. 77-78.

Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Diğer oğlu Kamber, Sinni 5
 Hane-i karındaşı İbo, Sinni 30
 Diğer karındaşı Nebo, Sinni 35
 Hane-i Muste Keçeli, Sinni 30
 Karındaşı Uso, Sinni 25
 Hane-i Milla Hüseyin, Sinni 60
 Hane-i Ale Hesse, Sinni 90
 Oğlu Mustafa, Sinni 45
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 4
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 3
 Hane-i Hesi Mahmud, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 10
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Hesi Miranî, Sinni 20
 Hane-i Usi Abe Reşo, Sinni 30
 Hane-i karındaşı Silo, Sinni 35
 Hane-i Âbe İbi, Sinni 90
 Oğlu Âbini, Sinni 35
 Diğer oğlu Mamo, Sinni 25
 Hane-i Musi Halle, Sinni 40
 Hane-i karındaşı Hamo, Sinni 35
 Oğlu Zebe, Sinni 3
 Karındaşı Celi, Sinni 25, Yek-çeşm
 Hane-i Usi Mure/o, Sinni 50
 Karındaşı Simi Morî, Sinni 40
 Karındaşı Şeyho, Sinni 35
 Oğlu Hamo, Sinni 5
 Hane-i Âlli More, Sinni 25
 Hane-i Âbi Çavzer, Sinni 90
 Oğlu Abuzer, Sinni 50
 Hane-i Hesi Rezi, Sinni 70
 Hane-i Miro Hame, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 30
 Diğer oğlu Bektâş, Sinni 6
 Hane-i Ballo, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 35
 Hane-i Musti Çaviş, Sinni 50
 Hane-i Âbi Hemze, Sinni 35
 Hane-i Âlli Hemze, Sinni 40
 Hane-i Birî Mahikî, Sinni 70
 Oğlu Mustafa, Sinni 35
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 25
 Hane-i Usi Hesiki, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Çerko, Sinni 48, Sakat

Oğlu Şeyho, Sinni 12
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 8
 Diğer oğlu Osman, Sinni 5

Zeytûn Köyü⁴⁹⁶

Hane-i İhtiyarı Ali Musa, Sinni 45
 Oğlu Yusuf, Sinni 10
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Sili Milla, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 10
 Hane-i Usi Mehmed, Sinni 30
 Karındaşı Haso, Sinni 40

Annerûz Köyü⁴⁹⁷

Hane-i İhtiyarı Mame Zero oğlu Mesto, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 10
 Diğer oğlu Alo, Sinni 5
 Hane-i Ali Halle, Sinni 55
 Oğlu Mahmud, Sinni 9
 Hane-i Sili Muste/Hesse, Sinni 40

Tut Köyü⁴⁹⁸

Hane-i İhtiyarı Hemiko, Sinni 50
 Oğlu Heseno, Sinni 20
 Hane-i Simo'nun oğlu Huse, Sinni 30
 Hane-i Âbi Hüseyin, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 9
 Hane-i Usi Hacı, Sinni 50
 Oğlu Alo, Sinni 20
 Hane-i Ömmo'nun oğlu Abo, Sinni 25
 Hane-i Koço'nun oğlu Kaso, Sinni 40
 Oğlu Alo, Sinni 15
 Diğer oğlu Abo, Sinni 1
 Hane-i Mami Abdi, Sinni 60
 Oğlu Uso, Sinni 15

8. Hoşikân Köyü⁴⁹⁹

Hane-i İhtiyarı Abe Kello, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 40
 Diğer oğlu Alo, Sinni 30
 Diğer oğlu Horto, Sinni 20
 Ma'mo'nun oğlu Merto, Sinni 16

⁴⁹⁶ BOA, NFS.d., s. 78.

⁴⁹⁷ BOA, NFS.d., s. 78.

⁴⁹⁸ BOA, NFS.d., s. 78.

⁴⁹⁹ BOA, NFS.d., s. 78-79.

Hane-i Bayrâm'ın oğlu Uso, Sinni 30
 Karındaşı Silo, Sinni 15
 Hane-i Haydo'nun oğlu Kalo, Sinni 20
 Karındaşı Haydo, Sinni 30
 Diğer karındaşı Alo, Sinni 15, Sakat
 Hane-i Âbi Uso, Sinni 40
 Oğlu Mamo, Sinni 15
 Hane-i Âbi Koca, Sinni 40
 Karındaşı oğlu Uso, Sinni 15
 Hane-i İbişi Husi Moluk, Sinni 25
 Hane-i karındaşı Mısto, Sinni 20
 Hane-i Usi Bedo, Sinni 60
 Oğlu Silo, Sinni 30
 Karındaşı Hamo, Sinni 15
 Hane-i Hesi Alle, Sinni 30

Şeyhmîr Köyü⁵⁰⁰

Hane-i İhtiyarı Âlli Mîranî, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 35
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 25
 Hane-i diğer oğlu Mehmed, Sinni 40
 Hane-i İbi Mîranî, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Sinni 7
 Hane-i Huse Devo'nun oğlu Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı Mamo, Sinni 30
 Hane-i Mırto'nun oğlu Mısto, Sinni 35
 Hane-i Mehmed Huse oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Karındaşı İbrahim, Sinni Mamo, Sinni 35
 Diğer karındaşı Mamo, Sinni 20
 Hane-i Alli Use, Sinni 65
 Oğlu Mehmed, Sinni 35
 Hane-i Huse Kerro, Sinni 90
 Oğlu Allo, Sinni 40, Sakat
 Oğlu Hasan, Sinni 3
 Hane-i Hesi Kotî, Sinni 45
 Karındaşı Yusuf, Sinni 35
 Hane-i Hasani Mami Şahân, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 35
 Karındaşı Mamo, Sinni 30
 Hane-i Husi Mami Şehin, Sinni 65
 Oğlu Çavuş, Sinni 8
 Hane-i karındaşı Mamo, Sinni 55
 Oğlu Mamo, Sinni 25
 Hane-i Husi Kurtelo, Sinni 80
 Oğlu Mamo, Sinni 40

Hane-i Mehmed Beke oğlu Mısto, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 10
 Hane-i karındaşı Şahân, Sinni 45
 Oğlu Silo, Sinni 4
 Hane-i Hüseyin Mustafa oğlu Abuzer, Sinni 15
 Hane-i Mustafa oğlu İbo, Sinni 30
 Hane-i İsmail oğlu Mısto, Sinni 40
 Oğlu Mırto, Sinni 10
 Hane-i karındaşı Yusuf, Sinni 35

Sakallu Uşağı Köyü⁵⁰¹

Hane-i İhtiyarı Hasi Mame Kerro, Sinni 60
 Oğlu Huso, Sinni 10
 Hane-i oğlu Mamdo, Sinni 30
 Hane-i İlyas, Sinni 100
 Oğlu Mesto, Sinni 30
 Hane-i diğer oğlu Uso, Sinni 38
 Hane-i karındaşı Hasan, Sinni 80
 Oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Usi Zah'ın oğlu Hasan, Sinni 45
 Oğlu Mamo, Sinni 10
 Hane-i Usi Zemme, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Hane-i Fırto, Sinni 65
 Karındaşı Hasan, Sinni 70
 Hane-i oğlu Yusuf, Sinni 35
 Hane-i Usi Hâce, Sinni 70
 Oğlu Abo, Sinni 10
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Mamo, Sinni 5
 Hane-i Aslan oğlu Mamo, Sinni 45
 Hane-i karındaşı Yusuf, Sinni 40
 Hane-i Usi Âlli Doşe, Sinni 80
 Oğlu Allo, Sinni 35
 Karındaşı Abuzer, Sinni 30
 Hane-i Mehmed-i Âlle, Sinni 70
 Hane-i oğlu Huso, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i Usi Hâme, Sinni 35
 Oğlu Mamo, Sinni 8
 Hane-i İbi Husi Doşe, Sinni 60
 Oğlu Veli, Sinni 20
 Hane-i Usi Kose, Sinni 90
 Oğlu Hasan, Sinni 40
 Hane-i diğer oğlu Mesto, Sinni 50

⁵⁰⁰ BOA, NFS.d., s. 79.

⁵⁰¹ BOA, NFS.d., s. 79.

Hane-i Mısti Kullot, Sinni 80
 Oğlu Mısto, Sinni 35
 Diğer oğlu Âbo, Sinni 30
 Hane-i İbi Mame, Sinni 50
 Hane-i karındaşı Âli, Sinni 40

Korrik Köyü⁵⁰²

Hane-i İhtiyarı Kalo, Sinni 80
 Oğlu Mamo, Sinni 25
 Hane-i diğer oğlu Huso, Sinni 40
 Oğlu Âli, Sinni 15
 Hane-i Mame Hello'nun oğlu Hesso, Sinni 30
 Hane-i Kaso'nun oğlu Huso, Sinni 15

Karıkân Köyü⁵⁰³

Hane-i İhtiyarı Usi Hasan, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 20
 Hane-i Âlli Şahân, Sinni 40
 Oğlu Şâv, Sinni 25
 Hane-i Bulamlı Haso, Sinni 40
 Oğlu Mamo, Sinni 20
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 15
 Hane-i Hâco, Sinni 50
 Hane-i karındaşı oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Oğlu Hasan, Sinni 15
 Hane-i karındaşı oğlu Şâv, Sinni 25
 Oğlu Yusuf, Sinni 10
 Hane-i Mehmed Sili, Sinni 40
 Oğlu Merto, Sinni 15
 Hane-i Husi Cinne, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i Bulamlı Mamo, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 20
 Hane-i Âbişo'nun oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Karındaşı Yusuf, Sinni 15
 Hane-i Âlli Bazî, Sinni 80
 Hane-i Oğlu Abo, Sinni 30
 Hane-i diğer oğlu Uso, Sinni 50
 Oğlu İbrahim, Sinni 30
 Hane-i Usi Mami, Sinni 80
 Oğlu Hasan, Sinni 20
 Hane-i Monla Mehmed, Sinni 70
 Oğlu Yusuf, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 10

Hane-i Mehmed Doşe, oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 1
 Hane-i Kör Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i karındaşı oğlu Zeyno, Sinni 40
 Oğlu Hasan, Sinni 1
 Hane-i Sili Bire'nin oğlu Yusuf, Sinni 30
 Hane-i Ali Haci, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 15
 Hane-i Haço, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 18
 Hane-i Âbi Kase, Sinni 35
 Hane-i karındaşı Mamo, Sinni 30
 Hane-i Hasani Mame, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 12
 Hane-i İbo'nun oğlu Ali, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 11
 Hane-i Bozo, Sinni 30
 Oğlu Yusuf, Sinni 3
 Hane-i karındaşı Mısto, Sinni 28
 Hane-i Uso'nun oğlu Mamo, Sinni 40
 Oğlu Kullo, Sinni 20

Bûbikân Köyü⁵⁰⁴

Hane-i İhtiyarı Sımi Reşo, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 20
 Diğer oğlu Kaso, Sinni 15
 Hane-i diğer oğlu İbrahim, Sinni 25
 Hane-i Şuto'nun oğlu Yusuf, Sinni 30
 Hane-i karındaşı Hüseyin, Sinni 35
 Hane-i İbe Toro, Sinni 70
 Oğlu Abo, Sinni 35
 Hane-i diğer oğlu Uso, Sinni 40
 Oğlu Mamo, Sinni 15
 Hane-i Mısti Sili Nure, Sinni 50
 Oğlu Süleyman, Sinni 8
 Hane-i Sili İbi, Sinni 50
 Oğlu İbrahim, Sinni 0
 Diğer oğlu Bekir, Sinni 5
 Hane-i karındaşı Nuro, Sinni 45
 Oğlu Mamo, Sinni 20
 Hane-i Hesi Usi Nure, Sinni 70
 Hane-i oğlu Mamo, Sinni 30
 Hane-i Husi Abe, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 25
 Diğer oğlu Huso, Sinni 20

⁵⁰² BOA, NFS.d., s. 79.

⁵⁰³ BOA, NFS.d., s. 79-80.

⁵⁰⁴ BOA, NFS.d., s. 80.

Hane-i Mehmedî Sili, Sinni 60
 Oğlu Hüseyn, Sinni 30
 Hane-i Mami Hese, Sinni 40
 Hane-i İbi Usi Alle, Sinni 40
 Oğlu İbrahim, Sinni 8
 Hane-i Hesi Sile/i, Sinni 60
 Oğlu Hüseyn, Sinni 25
 Hane-i oğlu Hasan, Sinni 35
 Hane-i Alli Use, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 1
 Hane-i Sime Reşo'nun karındaşı Mehmed,
 Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 17
 Hane-i Sağır Monla, Sinni 80
 Oğlu Maşo, Sinni 35
 Torunu Yusuf, Sinni 7
 Hane-i Sosuno, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 25
 Hane-i Abe Kûro, Sinni 80
 Oğlu Mamo, Sinni 20
 Hane-i Allo, Sinni 40
 Oğlu Allo, Sinni 15
 Hane-i Şâev, Sinni 80
 Hane-i Kâli Bire, Sinni 90
 Hane-i oğlu İbo, Sinni 40
 Hane-i Mısti Âlle, Sinni 40
 Oğlu Allo, Sinni 10

Paşâ Kavisi Aşiretleri Oymağı

Kuyucak Köyü⁵⁰⁵

Hane-i İhtiyarı Hasan Bey, Sinni 25
 Hane-i Haman Bey, Sinni 50
 Oğlu Osman, Sinni 30
 Hane-i Yusuf Bey, Sinni 45
 Hane-i İbrahim Bey, Sinni 50
 Hane-i karındaşı Mıçço, Sinni 30
 Oğlu Haso, Sinni 2
 Hane-i Mamılı, Sinni 100
 Oğlu Mısto, Sinni 35
 Oğlu Alo, Sinni 3
 Hane-i Abe Kerro, Sinni 80
 Oğlu Uso, Sinni 30
 Hane-i Mami Hes Reş, Sinni 60
 Oğlu Haso, Sinni 30
 Hane-i Âlli Zülfi, Sinni 50

Oğlu Haso, Sinni 30
 Hane-i Hesi Alle, Sinni 70
 Oğlu Musa, Sinni 30
 Hane-i Hesi Zalfi, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 30, Yek-çeşm
 Hane-i Baba Sar oğlu Allo, Sinni 60
 Oğlu Omo, Sinni 40
 Hane-i Hesi Usi Sinni 40
 Hane-i Musi Mahmud, Sinni 60
 Hane-i oğlu Uso, Sinni 40
 Hane-i Hesi İli, Sinni 30
 Hane-i Âlli Halle, Sinni 50
 Oğlu Hüseyn, Sinni 2
 Hane-i Ömer Bey, Sinni 100
 Oğlu Hüseyn Bey, Sinni 40, Çolak
 Oğlu Hamo, Sinni 5
 Hane-i Kulli Usi, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Usi Âli Bey, Sinni 80
 Karındaşı İbrahim, Sinni 40
 Hane-i İbi 'Ammi, Sinni 40
 Oğlu Şeyho, Sinni 10
 Hane-i karındaşı Huso, Sinni 30
 Hane-i diğer karındaşı Haman, Sinni 35
 Hane-i diğer karındaşı Allo, Sinni 25
 Oğlu Abo, Sinni 10
 Hane-i Mame /Kudo, Sinni 40

Şeyhân Köyü⁵⁰⁶

Hane-i İhtiyarı Devriş, Sinni 40
 Hane-i karındaşı Allo, Sinni 35
 Hane-i diğer karındaşı Topal, Sinni 30
 Hane-i Âlli Mehmed, Sinni 45
 Oğlu Osman, Sinni 15
 Hane-i Âlli İbe, Sinni 60
 Oğlu Haso, Sinni 20
 Hane-i diğer oğlu Süleyman, Sinni 35
 Oğlu İbo, Sinni 5
 Hane-i Husi Genni, Sinni 50
 Oğlu Hüseyn, Sinni 4
 Hane-i Usi Mıste, Sinni 35
 Karındaşı Mamo, Sinni 30

⁵⁰⁵ BOA, NFS.d., s. 80.

⁵⁰⁶ BOA, NFS.d., s. 80.

Haydar Uşağı Köyü⁵⁰⁷

Hane-i İhtiyarı Husi Kose, Sinni 90
 Hane-i oğlu Mısto, Sinni 40
 Oğlu Mamo, Sinni 30
 İbi Molla, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Karındaşı Mamo, Sinni 30, Gurbetde
 Hane-i Mahmud Koca, Sinni 80
 Oğlu Behrâm, Sinni 3
 Hane-i Kozo, Sinni 20
 Oğlu Uso, Sinni 2
 Hane-i Ömi Hesse, Sinni 50
 Oğlu Haso, Sinni 25
 Hane-i Birîmo, Sinni 60
 Hane-i Hese Kabro, Sinni 70
 Hane-i oğlu Abuzer, Sinni 30
 Oğlu Abuzer, Sinni 5
 Hane-i Mıste Kavli, Sinni 40
 Oğlu Allo, Sinni 15
 Hane-i İbi Hesike, Sinni 40
 Oğlu Topal Haso, Sinni 15
 Hane-i Mami Beke Kûro, Sinni 30
 Hane-i Usi Usıke, Sinni 30
 Oğlu Hato, Sinni 15

Rezib Köyü⁵⁰⁸

Hane-i İhtiyarı Ömer Kâhyâ, Sinni 40
 Oğlu Hasano, Sinni 2
 Hane-i Âbi Hozi, Sinni 7
 Oğlu Huso, Sinni 30
 Oğlu Mamo, Sinni 4
 Karındaşı Haso, Sinni 20
 Hane-i Hacı Hüseyin, Sinni 80
 Oğlu Osman, Sinni 30
 Oğlu Mamo, Sinni 15
 Hane-i Bekiro, Sinni 50
 Oğlu Hamo, Sinni 20
 Hane-i diğeri oğlu Ali, Sinni 30
 Hane-i Halli Ömo, Sinni 60
 Oğlu Mamo, Sinni 30
 Oğlu İbrahim, Sinni 8
 Hane-i Omi İbo'nun oğlu Mamo, Sinni 40
 Karındaşı Allo, Sinni 25
 Diğeri karındaşı Alo, Sinni 20

Hane-i Usi Kale, Sinni 40
 Oğlu Ömo, Sinni 5
 Hane-i Şemo, Sinni 50
 Oğlu Huso, Sinni 15
 Diğeri oğlu Mısto, Sinni 10
 Hane-i Sili Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Mamo, Sinni 10
 Diğeri oğlu Allo, Sinni 5
 Hane-i Âbi Kundır, Sinni 50
 Oğlu Haso, Sinni 15
 Hane-i Tırko, Sinni 90
 Oğlu Hâmo, Sinni 30
 Karındaşı Abo, Sinni 20
 Hane-i Sili Azo, Sinni 80
 Oğlu Uso, Sinni 40
 Hane-i karındaşı Uso, Sinni 70
 Karındaşı Mamo, Sinni 20
 Hane-i Use Reşo, Sinni 80
 Oğlu Mısto, Sinni 30
 Torunu Abuzer, Sinni 5
 Karındaşı Mısto, Sinni 20
 Oğlu İbrahim, Sinni 4
 Hane-i Hüseyno, Sinni 50
 Oğlu Mamo, Sinni 20
 Diğeri oğlu Haso, Sinni 10
 Hane-i Aslan oğlu Halil, Sinni 90
 Oğlu Huso, Sinni 40
 Hane-i oğlu Haso, Sinni 50
 Oğlu İbrahim, Sinni 8
 Hane-i Çopo'nun oğlu İbrahim, Sinni 40
 Karındaşı Bekir, Sinni 20
 Hane-i Eyyüb Kahyâ, Sinni 100
 Oğlu Abuzer, Sinni 8
 Hane-i İbi Devriş, Sinni 70
 Hane-i oğlu Husso, Sinni 30
 Karındaşı Mesto, Sinni 15
 Hane-i Hesi Komikî, Sinni 70
 Oğlu Mesto, Sinni 30
 Hane-i Suto'nun Hallo, Sinni 30
 Karındaşı Huso, Sinni 20
 Hane-i Behrâm, Sinni 40
 Karındaşı Mesto, Sinni 25
 Hane-i Mehmedi Divir, Sinni 40
 Oğlu Mamo, Sinni 10
 Karındaşı İbo, Sinni 30
 Karındaşı Kırto, Sinni 35

⁵⁰⁷ BOA, NFS.d., s. 81.

⁵⁰⁸ BOA, NFS.d., s. 81.

Harûn Köyü⁵⁰⁹

Hane-i İhtiyarı Molla Ali, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 10
 Hane-i karındaşı Şeyho, Sinni 30
 Hane-i Husi Usi Hâmme, Sinni 40
 Oğlu Uso, Sinni 8
 Hane-i Usi Kase, Sinni 30
 Oğlu Mamo, Sinni 3
 Hane-i Sili Mehmed, Topal, Sinni 60
 Oğlu Berdo, Sinni 30
 Hane-i Hessi Çafe, Sinni 80
 Hane-i karındaşı oğlu Ca'fo, Sinni 40
 Hane-i Mehmed Mame, Sinni 80
 Hane-i oğlu Hüseyin, Sinni 30, Çolak
 Oğlu Ali Uso, Sinni 3
 Hane-i Monla Yusuf, Sinni 80
 Hane-i oğlu Âli, Sinni 30
 Hane-i Hessi Usi, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 5
 Hane-i Âlli Mame, Sinni 50
 Oğlu Mamo, Sinni 10
 Hane-i Mâmo, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 6
 Hane-i Hami İbiş, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 10

Heşturân Köyü⁵¹⁰

Hane-i İhtiyarı Âbi Kute, Sinni 45
 Karındaşı Silo, Sinni 40
 Oğlu Mamo, Sinni 3
 Hane-i Husi Âbi Şuke/Şöke, Sinni 50
 Oğlu Abuzer, Sinni 2
 Hane-i Halli Pire, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 5
 Hane-i Hacı Hasan, Sinni 60
 Oğlu Husso, Sinni 5
 Hane-i oğlu Abe Karo, Sinni 40
 Oğlu Şahân, Sinni 2
 Hane-i Tilo, Sinni 40
 Hane-i Monla Osman oğlu Hüseyin, Sinni 35
 Hane-i Hesi İbilli, Sinni 35
 Oğlu İbo, Sinni 1
 Hane-i Musi Hame/Heme, Sinni 45

Oğlu Abuzer, Sinni 4
 Hane-i Mehmedî Kolî, Sinni 50
 Hane-i Usi Mehmedî Mame, Sinni 35
 Oğlu Mamo, Sinni 5
 Hane-i Mıstî Bıre, Sinni 60
 Hane-i Gülli Cıme, Sinni 35
 Hane-i Use Güllü, Sinni 60
 Oğlu Mao, Sinni 10
 Hane-i Mesti Kundır, Sinni 40
 Oğlu Mısto, Sinni 3
 Hane-i Usi Mıste/Hesse, Sinni 60
 Oğlu Mısto, Sinni 30
 Hane-i İbi Hacı Musa, Sinni 35
 Hane-i Usi Allî Şave, Sinni 60
 Oğlu Huso, Sinni 35
 Hane-i Musi Kefentir, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Abbas'ın oğlu Mehmed, Sinni 35
 Hane-i Hato, Sinni 40
 Hane-i Mehmed Hayde'nin oğlu Mamo, Sinni 40
 Oğlu Mamo, Sinni 6
 Hane-i Husi Hacı, Sinni 60
 Oğlu Yusuf, Sinni 35
 Hane-i Hesi Efendi, Sinni 50
 Oğlu Foro, Sinni 8
 Hane-i Mıstî Mami, Sinni 50
 Oğlu Abbas, Sinni 8
 Hane-i Haco, Sinni 35
 Oğlu Haso, Sinni 10
 Hane-i Âbi İbilli, Sinni 35

Sımilî Köyü⁵¹¹

Hane-i İhtiyarı Mami Pire, Sinni 30
 Hane-i karındaşı Abbas, Sinni 40
 Hane-i diğer karındaşı İbo, Sinni 50
 Hane-i Hallo'nun oğlu Şeyho, Sinni 50
 Oğlu Allo, Sinni 10
 Hane-i Usu'nun oğlu Haso, Sinni 40
 Hane-i Çeko'nun oğlu Mamo, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 8
 İbo'nun oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i Hacı'nın oğlu Ömo, Sinni 30
 Karındaşı Hasan, Sinni 10
 Hane-i Muso'nun oğlu Mehmed, Sinni 55
 Oğlu Ömer, Sinni 30

⁵⁰⁹ BOA, NFS.d., s. 81.

⁵¹⁰ BOA, NFS.d., s. 81-82.

⁵¹¹ BOA, NFS.d., s. 82.

Diğer oğlu Uso, Sinni 15
 Hane-i Ali'nin oğlu Dello, Sinni 35
 Hane-i karındaşı Husso, Sinni 30
 Oğlu İbo, Sinni 1
 Hane-i Husso'nun oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 8
 Diğer oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Beko'nun oğlu Mısdık, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 25
 Hane-i İbo'nun oğlu Muso, Sinni 40
 Oğlu İbo, Sinni 4
 Hane-i Ömero'nun oğlu Husso, Sinni 35
 Oğlu Silo, Sinni 2
 Hane-i Ömero'nun oğlu Simo, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Bekir Kahyâ, Sinni 60
 Hane-i oğlu Huso, Sinni 40
 Diğer oğlu Ali, Sinni 35
 Hane-i Ömero'nun oğlu Mamo, Sinni 45
 Hane-i karındaşı Ömer, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Diğer oğlu Huso, Sinni 3
 Hane-i Yusuf'un oğlu Silo, Sinni 50, A'mâ
 Oğlu Devriş, Sinni 5
 Diğer oğlu Mısto, Sinni 3
 Hane-i Haso'nun oğlu Beko, Sinni 50
 Karındaşı İbo, Sinni 25
 Hane-i Silo'nun oğlu Mamo, Sinni 50
 Oğlu Kaso, Sinni 25
 Diğer oğlu Mamo, Sinni 5
 Hane-i Haso'nun oğlu Huso, Sinni 35
 Karındaşı Mehmed, Sinni 2
 Hane-i Uso'nun oğlu Uso, Sinni 35

Ağgevır Köyü⁵¹²

Hane-i İhtiyarı Use Küro'nun oğlu Abo, Sinni 50
 Karındaşı Mamo, Sinni 40, Gurbetde
 Diğer karındaşı Uso, Sinni 25
 Hane-i Âle Çuço, Sinni 60
 Oğlu Haso, Sinni 5
 Hane-i Sili Husi, Sinni 40
 Oğlu İbo, Sinni 6
 Hane-i Husi İbo, Sinni 50
 Oğlu Mısto, Sinni 30
 Hane-i Hamo'nun oğlu Mısdıço, Sinni 35

Oğlu Hamo, Sinni 2
 Hane-i Hallo'nun oğlu Remo, Sinni 50
 Oğlu Mamo, Sinni 35
 Hane-i Mehmed Sipahi, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Huso'nun oğlu Velo, Sinni 40
 Oğlu Muso, Sinni 3
 Hane-i Mehmedî Heyili, Sinni 45
 Oğlu Ömer, Sinni 25
 Diğer oğlu Yusuf, Sinni 3
 Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Husso'nun oğlu Mamo, Sinni 35
 Oğlu Kör Husso, Sinni 3
 Hane-i Âliyo'nun oğlu Huso, Sinni 35
 Oğlu Abuzer, Sinni 3
 Hane-i karındaşı Ömer, Sinni 32
 Oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Use Keto, Sinni 40
 Oğlu Uso, Sinni 3
 Hane-i karındaşı Alo, Sinni 35
 Oğlu Hallo, Sinni 3
 Hane-i Beki Halle, Sinni 100
 Oğlu Abuzer, Sinni 35
 Hane-i Hese Şopo, Sinni 50
 Oğlu Huso, Sinni 30
 Diğer oğlu Mamo, Sinni 25, Mecnûn

Çarkezî Köyü⁵¹³

Hane-i İhtiyarı Hasan, Sinni 50
 Hane-i Âbi Use, Sinni 60
 Oğlu Abuzer, Sinni 4
 Hane-i Âbi Ömo'nun oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Âbi Şefkat, Sinni 50
 Oğlu Alo, Sinni 13
 Hane-i Çiftçi Miço, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 6
 Karındaşı Mehmed, Sinni 35
 Oğlu Alo, Sinni 1

İzol Aşireti Köyleri

Hemşik Köyü⁵¹⁴

Hane-i İhtiyarı Büyüğü Abuzer, Sinni 15
 Karındaşı Hân Bey, Sinni 20, A'mâ
 Karındaşı İbiş, Sinni 18

⁵¹² BOA, NFS.d., s. 82.

⁵¹³ BOA, NFS.d., s.83.

⁵¹⁴ BOA, NFS.d., s.87.

Karındaşı oğlu Yusuf, Sinni 18, Sipahi
 Hane-i Mehmed-i Reşo, Sinni 60
 Oğlu Abuzer, Sinni 7
 Hane-i Ali Kaso, Sinni 30
 Oğlu Abo, Sinni 15
 Hesi Yusuf, Sinni 25
 Oğlu Abuzer, Sinni 2
 Hane-i Mehmed-i Bekir, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 20
 Sımi Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Husi Ale, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 4
 Hane-i Âbi Mehşiki, Sinni 25
 Oğlu Huso, Sinni 2
 Hane-i Hesi Use, Sinni 30
 Oğlu Hamo, Sinni 15
 Oğlu Abo, Sinni 2
 Hane-i Mehmed Safe, Sinni 30, Yek-çeşm
 Oğlu Mıço, Sinni 10
 Hane-i Yusuf-i Hacı, Sinni 25
 Oğlu Ali, Sinni 4
 Hane-i Heli Arab, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Ali, Sinni 3
 Karındaşı ‘Ummo, Sinni 25, Gurbetde
 Karındaşı Uso, Sinni 15
 Hane-i Ali Halli Taşe, Sinni 30
 Karındaşı Uso, Sinni 20
 Hane-i Mehmed Âlli ‘Ummi, Sinni 60
 Oğlu Abo, Sinni 11
 Hane-i Ali Monla Halil, Sinni 30
 Hane-i Abi Use, Sinni 30
 Hane-i Husi Karamân, Sinni 30
 Karındaşı Uso, Sinni 40
 Hane-i Mehmed Ali, Sinni 35
 Oğlu Ali, Sinni 4
 Hane-i Hüseyin Sebri, Sinni 30
 Oğlu Abo, Sinni 2
 Hane-i Ali Bodo, Sinni 70
 Oğlu Hasan, Sinni 20
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 10
 Hane-i Usi Kose, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 10
 Karındaşı Hasan, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 10, Yek-çeşm
 Hane-i Hesi Yusuf Bey, Sinni 70
 Oğlu Hasan, Sinni 20

Hane-i Ali Use, Sinni 30
 Karındaşı Hamo, Sinni 15
 Hane-i Hesi Mehmed, Sinni 30
 Karındaşı Hasan, Sinni 28, Yek-çeşm
 Hane-i ‘Ummo Mustafa, Sinni 80
 Oğlu Bekir, Sinni 30
 Oğlu Hamo, Sinni 20
 Hane-i Ale Veşço, Sinni 60
 Oğlu Muso, Sinni 30
 Hane-i Usıfi Semi, Sinni 70
 Oğlu Husso, Sinni 15
 Hane-i Âbi Hame, Sinni 70
 Oğlu Ali, Sinni 30
 Hane-i Hamo Abış, Sinni 30
 Hemi Use, Sinni 30
 Hane-i Kadir Mustafa, Sinni 20
 Hane-i İsmail Bey, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Karındaşı Hasan, Sinni 30
 Hane-i Hasan, Sinni 40, Gurbetde

Mâzil Köyü⁵¹⁵

Hane-i Mehmed-i Kase, Sinni 50
 Hane-i Mustafa-i Hamış, Sinni 20
 Hane-i Mehmed-i Mehmed, Sinni 30
 Karındaşı Abo, Sinni 25
 Hane-i Usi Ali, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 15, Kör
 Hane-i Omi Balı, Sinni 45
 Hane-i Halili Emikî, Sinni 30
 Hane-i Husi Mehmed, Sinni 35
 Hane-i Monla Hasan, Sinni 30
 Hane-i Husi Hüseyini, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Ali Halle, Sinni 30
 Hane-i Mehmed Halle, Sinni 70
 Oğlu Halle, Sinni 40
 Oğlu Monla İbrahim, Sinni 30
 Hane-i Mehmed-i Use, Sinni 25
 Hane-i Mehmed Emin, Sinni 80
 Hane Husi Huse, Sinni 70
 Oğlu Halle, Sinni 30
 Hane-i Mehmed-i Huse, Sinni 30
 Karındaşı Hasan, Sinni 20
 Hane-i Cımi Abe, Sinni 40

⁵¹⁵ BOA, NFS.d., s.87-88.

Oğlu Use, Sinni 10
 Hane-i Âbi Hasani Lokma Kullo, Sinni 25
 Oğlu Mustafa, Sinni 10
 Hane-i Beki Ale, Sinni 30
 Oğlu Ali, Sinni 8
 Hane-i karındaşı Ma'mo, Sinni 25
 Hane-i Mehmed Ali Tobe, Sinni 35
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Bekir-i Hesi Ali, Sinni 45
 Oğlu Ali, Sinni 15
 Hane-i Ali Budele, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Diğer oğlu Abo, Sinni 15
 Hane-i Âbi Huse, Sinni 40
 Oğlu Husso, Sinni 8
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 35
 Karındaşı Alo, Sinni 37
 Hane-i Âbi Sile, Sinni 35
 Karındaşı Hasan, Sinni 25
 Hane-i Ali Use, Sinni 34
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Oğlu Bekir, Sinni 3
 Hane-i Hasani İbe, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 4
 Hane-i Mustafa-i Sile, Sinni 40
 Karındaşı oğlu Husso, Sinni 20
 Karındaşı oğlu Beko, Sinni 25
 Hane-i Biri Halle, Sinni 35
 Hane-i Usi Bire, Sinni 30
 Karındaşı İbo, Sinni 40
 Hane-i Usi Seme, Sinni 30
 Hane-i Âbi Bire, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Âbi Mıste, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Çiftçi 'Ammo, Sinni 40
 Hane-i Mehmed-i Halle, Sinni 70
 Oğlu Monlo [Millo], Sinni 30
 Oğlu Mustafa, Sinni 30
 Hane-i Mehmed-i Bire, Sinni 65
 Oğlu Abo, Sinni 30
 Hane-i Âbi Mahiko, Sinni 30
 Hane-i Mehmed-i Mırte, Sinni 60
 Hane-i karındaşı Haso, Sinni 40
 Hane-i Hali Cemile, Sinni 30
 Hane-i Kasi Abe, Sinni 30
 Karındaşı Beko, Sinni 28
 Karındaşı Genco, Sinni 15

Hane-i Âbi Şiše, Sinni 25
 Karındaşı Hamo, Sinni 20
 Karındaşı Ali, Sinni 30

Bîbo Köyü⁵¹⁶

Hane-i İhtiyarı Usi Huse, Sinni 30
 Karındaşı Mustafa, Sinni 28
 Hane-i 'Ammo Ašo, Sinni 30
 Hane-i Mehmed-i Sile, Sinni 45
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Hane-i Hasani 'Aşe, Sinni 40
 Karındaşı Abo, Sinni 30
 Diğer karındaşı Husso, Sinni 35
 Hane-i Hasani Ömer, Sinni 30, A'mâ
 Karındaşı Osman, Sinni 28
 Hane-i Abişi Hasan Bey, Sinni 60
 Oğlu Ömer, Sinni 25
 Karındaşı Bozo, Sinni 35
 Oğlu Süleyman, Sinni 10
 Hane-i Abişi İsmail Bey, Sinni 30
 Karındaşı Hato, Sinni 35
 Karındaşı Uso, Sinni 20
 Mehmed Âbi, Sinni 25
 Hane-i Usi Nebe, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Oğlu Nebo, Sinni 10
 Hane-i Usi İbe, Sinni 20
 Hane-i Kantar Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Abo, Sinni 15
 Hane-i Hemi Hese, Sinni 60
 Hane-i oğlu Bekir, Sinni 40
 Hane-i Molla Mirza, Sinni 60
 Oğlu Husso, Sinni 25
 Karındaşı Molla Ali, Sinni 55
 Hane-i Husi Bekir, Sinni 50
 Oğlu Huso, Sinni 20
 Hacı Resûl, Sinni 30
 Karındaşı oğlu Resûl, Sinni 15

Salah Köyü⁵¹⁷

Hane-i İhtiyarı Abbas-i Hacı Bekir, Sinni 40
 Oğlu Beko, Sinni 20
 Hane-i Halli Taşe, Sinni 60
 Ođlu Tašo, Sinni 2, Yek-çeşm

⁵¹⁶ BOA, NFS.d., s.88-89.

⁵¹⁷ BOA, NFS.d., s. 89.

Hane-i Yusuf-i Ömer, Sinni 30
 Oğlu Yusuf, Sinni 4
 Hane-i Husi Alo, Sinni 30
 Karındaşı Hasan, Sinni 20
 Hane-i Âbi Mesto, Sinni 30
 Hane-i Hesi Dugerbır, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı Hasan, Sinni 25
 Hane-i Usi Beke, Sinni 50
 Oğlu Husso, Sinni 30
 Hane-i Taşı Mustafa, Sinni 55
 Oğlu Hasan, Sinni 25, Sakat
 Hane-i Husi Huse, Sinni 40
 Oğlu Hamo, Sinni 20, Divâne
 Hane-i Hasani Sofî, Sinni 50
 Hane-i Hasani Sile, Sinni 30
 Karındaşı Mehmed, Sinni 20, Gurbetde
 Hane-i Hamil Kose Reşo, Sinni 40
 Hane-i İbrahim Mehmed Bey, Sinni 35
 Karındaşı Osman, Sinni 20
 Hane-i Hesi Kasım, Sinni 6, A'mâ
 Hane-i İbi Ali Celık, Sinni 25, Asâkir-i Mansû-
 ra gitmiş
 Karındaşı Huso, Sinni 20, Asâkir-i Mansûre
 gitmiş
 Karındaşı Hamo, Sinni 35
 Hane-i Hesi Abuzer, Sinni 25
 Hane-i Molla Yusuf, Sinni 35
 Hane-i Osman-i Ali, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 15
 Mehmed Yusuf, Sinni 35

Kâhta Kazas Nüfusı⁵¹⁸

Hane-i İhtiyarı Mehmed Bey, Sinni 35
 Oğlu Hüseyin, Sinni 6
 Hane-i karındaşı Abuzer, Sinni 25
 Oğlu Ahmed, Sinni 5
 Oğlu İsmail, Sinni 20
 Diğer oğlu Hân Bey, Sinni 3
 Karındaşı Hasan, Sinni 15
 Diğer karındaşı Mehmed Bey, Sinni 40
 Hane-i Ammisi Âbiş, Sinni 60
 Oğlu Hano, Sinni 25
 Diğer oğlu İsmail, Sinni 20
 Diğer oğlu Mustafa, Sinni 8

Hane-i Ammizâdesi Uso, Sinni 20
 Hane-i Rezdâr İsmail, Sinni 15
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Hacı Bekir oğlu Ömer, Sinni 50
 Oğlu Mustafa, Sinni 25
 Hane-i Hasan oğlu Osman, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 20
 Hane Ammisi Şame, Sinni 40
 Oğlu Mustafa, Sinni 20, Mecnûn
 Hane-i Dede Hasan, Sinni 35
 Hane-i Hesi Ramazan, Sinni 25
 Hane-i Topçu oğlu Hüseyin, Sinni 30
 Oğlu Ömer, Sinni 3
 Hane-i Monla İbiş Ramazan, Sinni 35
 Karındaşı Ömer, Sinni 30
 Hane-i diğer karındaşı Mehmed, Sinni 45
 Hane-i İsmail oğlu Süleyman, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 20
 Hane-i Ma'mo Beke, Sinni 25
 Hane-i Ali Ome, Sinni 20
 Hane-i Hesi Kase, Sinni 40
 Oğlu Abuzer, Mâh 2
 Hane-i Beko oğlu Osman, Sinni 40
 Hane-i Mustafa-i Hacı Kase, Sinni 40
 Karındaşı Mıçço, Sinni 30
 Husi Hacı Mame, Sinni 20
 Karındaşı, Sinni 2
 Hane-i Usi Mehmed, Sinni 40
 Âbiş oğlu Âbiş, Sinni 10
 Oğlu Âbiş, Sinni 10
 Hane-i Usi Kase, Sinni 20
 Hane-i Usi Memiş, Sinni 30
 Hane-i Halil-i Beke, Sinni 30
 Hane-i Pederi Beko, Sinni 50
 Hane-i Bâli Bey, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i karındaşı oğlu Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Abdi Hesike, Sinni 40
 Hane-i Hasani İsmail, Sinni 35
 Hane-i Molla Yusuf, Sinni 50
 Oğlu Ramazan, Sinni 30
 Hane-i Husso'nun oğlu Uso, Sinni 45
 Karındaşı Mehmed, Sinni 35
 Hane-i Sili Meme, Sinni 35
 Hane-i Usi Ali, Sinni 35
 Oğlu Uso, Sinni 1
 Karındaşı Haso, Sinni 25

⁵¹⁸ BOA, NFS.d., s. 89-91.

- Hane-i Molla İbrahim, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Ali Hüseyn, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Hane-i Mehmed-i Beke, Sinni 30
 Hane-i Pederi Bekir, Sinni 30
 Hane-i Beki Haso, Sinni 25
 Hane-i Ali Beke, Sinni 40
 Oğlu Bekir, Sinni 10
 Hane-i Kali Musa, Sinni 40
 Hane-i Usi İbiş, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 30
 Hane-i Hemi Mıççe, Sinni 30
 Hane-i Beki Mıççe, Sinni 20
 Hane-i Usi Abbas, Sinni 50
 Oğlu Abbas, Sinni 15
 Hane-i Ussiki Hessike, Sinni 30
 Hane-i karındaşı Mustafa, Sinni 20
 Hane-i Usi Use, Sinni 30
 Hane-i Husi Hese, Sinni 40
 Oğlu Topal, Sinni 8
 Hane-i Mustafa Seyyid, Sinni 30
 Oğlu Muhammed, Sinni 15
 Hane-i Mehmedo'nun oğlu Haci, Sinni 35
 Karındaşı Uso, Sinni 20
 Hane-i Pederi Mehmed, Sinni 55
 Hane-i Beki Hese, Sinni 25
 Hane-i Mıççi Hese, Sinni 30
 Hane-i Ömmi Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Hacı Osman oğlu Misto, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Mıçı Molla Kasım, Sinni 20
 Karındaşı Mehmed, Sinni 28
 Hane-i Husi Kaşlı, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 20, Kör
 Hane-i Mıççi Ali, Sinni 70
 Hane-i karındaşı oğlu Muhammed, Sinni 30
 Hane-i Âbi Husi Heme, Sinni 30
 Karındaşı Ali, Sinni 20, A'mâ
 Hane-i Mustafa Ali, Sinni 45
 Hane-i Hemut Hüseyn, Sinni 30
 Hane-i Usi Abbas, Sinni 30
 Hane-i Husi Use, Sinni 35
 Hane-i karındaşı Beko, Sinni 20
 Hane-i diğer karındaşı Mıçço, Sinni 40
 Hane-i Köse Hasan, Sinni 50
 Oğlu Beko, Sinni 30
- Hane-i Beki Beke, Sinni 20
 Hane-i Usi Heme, Sinni 25
 Hane-i Hemi Abe, Sinni 15
 Hane-i Âbi Kulle, Sinni 30
 Hane-i Ali Bekot, Sinni 30
 Hane-i Âbi Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Usi Heyde, Sinni 15
 Hane-i Hemi Mıççe, Sinni 30
 Oğlu Haso, Sinni 10
 Hane-i Husi Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Hamo, Sinni 20
 Diğer oğlu Uso, Sinni 15
 Hane-i Husi Mıççi Kandan, Sinni 30
 Karındaşı Hamo, Sinni 15
 Hane-i Mehmed Kandan, Sinni 45
 Oğlu Hamo, Sinni 25
 Karındaşı Uso, Sinni 15
 Hane-i Husi Ali Kandan, Sinni 25
 Karındaşı Mıçço, Sinni 15
 Diğer karındaşı Hamo, Sinni 40
 Hane-i Mehmed-i Hasan, Sinni 40
 Hane-i Usi Hesi Bayrâm, Sinni 40
 Hane-i Usi Ramazan, Sinni 30
 Hane-i Husi Ommi Âme, Sinni 30
 Karındaşı Mıçço, Sinni 15
 Hane-i Usi Gelerî, Sinni 40
 Oğlu Mıçço, Sinni 15
 Karındaşı oğlu Haso, Sinni 25
 Hane-i Biri Koca, Sinni 20
 Hane-i Memi Beke, Sinni 25
 Hane-i Ommi Âbi Haci, Sinni 40
 Oğlu İbo, Sinni 20
 Hane-i Beki Ammoşi, Sinni 30
 Hane-i karındaşı Husso, Sinni 25
 Hane-i Heme Reşo, Sinni 50
 Oğlu Mıçço, Sinni 20
 Diğer oğlu Dedo, Sinni 25
 Karındaşı Osman, Sinni 40
 Oğlu Alo, Sinni 20
 Hane-i Mehmed-i İbe, Sinni 30
 Hane-i Husi Hasan Efendi, Sinni 35
 Hane-i Hesi Beke, Sinni 20
 Hane-i Beki Ali, Sinni 25
 Pederi Ali, Sinni 50
 Hane-i Mustafa-i Mehmedo, Sinni 40, Topal
 Oğlu Haso, Sinni 20, Asâkir-i Mansûr
 Hane-i Beki 'Avis, Sinni 35, Asâkir-i Mansûr
 Hane-i Abbas'ın oğlu Husso, Sinni 30- Yek-çesm

Hane-i Topal Beko, Sinni 60
 Hane-i oğlu Mahmud, Sinni 30
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 10
 Hane-i Mehmed-i Hesi İbe, Sinni 40
 Oğlu Memo, Sinni 20
 Diğer oğlu Beko, Sinni 15
 Hane-i Milla Hössık, Sinni 40
 Oğlu Haso, Sinni 20

Kazaz Köyü⁵¹⁹

Hane-i İhtiyarı Hüseyin Yusuf, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Hane-i Hesi Yusuf, Sinni 40
 Hane-i Ömer-i Hacı Bekir, Sinni 30
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 20
 Hane-i diğer [karındaşı] Beko, Sinni 15
 Hane-i Âli Maço, Sinni 40
 Oğlu Uso, Sinni 20
 Hane-i Hâlid [-i] Bekir, Sinni 40
 Hane-i Mehmed-i Beki Pire, Sinni 30
 Karındaşı Uso, Sinni 28
 Hane-i Âbi Koca, Sinni 25
 Karındaşı Haso, Sinni 20
 Hane-i Âbi Çone, Sinni 30
 Hane-i Bekot Kerkime, Sinni 40
 Hane-i Hemi Bire, Sinni 25
 Hane-i Ahmed-i Hasani Baş Ağa, Sinni 30
 Hane-i Mehmed-i Hali Hasan, Sinni 35
 Hane-i Resûl-i Mustafa, Sinni 32
 Oğlu Uso, Sinni 15
 Hane-i Beki Delle, Sinni 50
 Oğlu Uso, Sinni 25
 Hane-i Mehmed-i Usi Reşo, Sinni 30
 Hane-i Mustafa-i Al Kiri, Sinni 35
 Hane-i Mehmed Ali Hesiki, Sinni 32
 Hane-i Kınno, Sinni 35
 Hane-i karındaşı Cınno, Sinni 20
 Hane-i Hese Rındı, Sinni 40
 Hane-i Hesi Usıki Pire, Sinni 30
 Hane-i Davûdi Hamo, Sinni 20
 Karındaşı İbo, Sinni 15
 Hane-i Hemiki Heriki, Sinni 25
 Hane-i Beki Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i Ali Mâzel[i], Sinni 35
 Hane-i Kûri Hösse, Sinni 20

Hane-i karındaşı Yusuf, Sinni 40
 Hane-i Ali Bâpir Şakûl, Sinni 40
 Karındaşı Uso, Sinni 20
 Hane-i Sili Mesdûki, Sinni 20
 Hane-i Usi Halli, Sinni 20
 Hane-i Mehmed Piç, Sinni 30
 Hane-i Mehmed Bâpir, Sinni 15
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i Şeyh Musto, Sinni 40
 Hane-i Mehmed-i Şâhin, Sinni 40
 Karındaşı Muso, Sinni 30
 Hane-i Ali Kullo, Sinni 30
 Hane-i Hacı Mehmed, Sinni 70
 Oğlu Hacı Yusuf, Sinni 45
 Oğlu Hamo, Sinni 40
 Torunu, Sinni 18
 Hane-i karındaşı Veli, Sinni 60
 Oğlu Mıçço, Sinni 25
 Hane-i Ali Bekir-i Mıçço, Sinni 15
 Hane-i İbe Ruto, Sinni 40
 Oğlu Hamo, Sinni 15
 Hane-i Mıççi Use, Sinni 25
 Hane-i Hesi Mıççi Kamer, Sinni 30
 Mesdi Beke, Sinni 14
 Hane-i Hussi Kuslum, Sinni 15
 Hesi Hesi Kâle, Sinni 18
 Hane-i Mısdı Hesi Şıvan, Sinni 20
 Hane-i Mustafa-i Hesi Abbas, Sinni 25
 Hane-i Sili Seme, Sinni 20
 Hane-i Mehmed-i Halle, Sinni 30
 Hane-i Beke Kûro, Sinni 30
 Hane-i Hesi Halil, Sinni 50
 Hane-i İbi Cone, Sinni 25
 Hane-i Mehmed-i Hacı Hüseyin, Sinni 30
 Oğlu Hamo, Sinni 15
 Hane-i Usi Hacı Hüseyin, Sinni 28
 Oğlu Hamo, Sinni 14
 Hane-i Ammi Hesi Şehin, Sinni 30
 Karındaşı Uso, Sinni 15
 Hane-i Ammisi oğlu Dedo, Sinni 20
 Hane-i Mehmedi Cone, Sinni 20
 Hane-i Musi Ali Cıme, Sinni 25
 Hane-i Hemiki Pire, Sinni 15
 Hane-i Ali İbike, Sinni 30
 Oğlu Beko, Sinni 15
 Hane-i Ammisi oğlu Mehmed, Sinni 20

⁵¹⁹ BOA, NFS.d., s. 91-92.

Hane-i Mehmed-i Pirike, Sinni 20
 Hane-i Bekir-i Durmuş, Sinni 30
 Hane-i Bekir-i Çone, Sinni 30
 Hane-i Ali Pire, Sinni 40
 Hane-i Hacı Abuzer, Sinni 90
 Torunu Haco, Sinni 15
 Hane-i Beki Seme, Sinni 35
 Hane-i Ali Kerdî, Sinni 20
 Karındaşı Beko, Sinni 18
 Diğer karındaşı Uso, Sinni 15
 Hane-i Hacı Ahmed, Sinni 70
 Hane-i oğlu İbiş, Sinni 20
 Hane-i Kara Bey, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 10
 Hane-i Mehmedi Kara İli, Sinni 20
 Karındaşı Huso, Sinni 15
 Hane-i Mame Rutık, Sinni 50
 Oğlu Haso, Sinni 20, Sipahi
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 18
 Hane-i Usi Nahık, Sinni 40
 Oğlu Mısto, Sinni 20
 Hane-i Haso, Sinni 40
 Hane-i Uso, Sinni 30
 Hane-i Mami **Loſe**, Sinni 40
 Karındaşı Yusuf, Sinni 30
 Hane-i Beki Abuzer, Sinni 40

Kâkſîr Köyü⁵²⁰

Hane-i Ali Mahmud, Sinni 26
 Oğlu Beko, Sinni 10
 Diğer oğlu Mahmud, Sinni 8
 Hane-i İbi Use, Sinni 30
 Karındaşı oğlu, Sinni 10
 Hane-i Usi Husi Yâde, Sinni 30
 Hane-i Usi Kerr Saydan, Sinni 30
 Hane-i Çili Ko, Sinni 30
 Hane-i Usi Hesi Beke, Sinni 32
 Oğlu Haso, Sinni 10
 Karındaşı Âbo, Sinni 28
 Hane-i Meçi Heme, Sinni 40
 Oğlu Hamo, Sinni 20, Gurbetde
 Hane-i Ali Jar, Sinni 30
 Hane-i Usi Duke, Sinni 32
 Karındaşı Ali, Sinni 15
 Hane-i Usi Ake, Sinni 25

Karındaşı Abo, Sinni 15
 Hane-i Kali Usi Kale, Sinni 40
 Oğlu Hamo, Sinni 20
 Hane-i karındaşı Haso, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 1
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 32
 Oğlu Uso, Sinni 12
 Diğer oğlu Hamo, Sinni 10
 Hane-i Usi Dırrij, Sinni 40
 Oğlu Simo, Sinni 20
 Diğer oğlu Husso, Sinni 15
 Hane-i Mehmed-i Tortî, Sinni 30
 Oğlu Ahmed, Sinni 12
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i karındaşı Monla, Sinni 40
 Oğlu Husso, Sinni 20
 Diğer oğlu Haso, Sinni 20
 Hane-i Sili Çavgor, Sinni 40
 Oğlu Husso, Sinni 20
 Oğlu Mısto, Sinni 15
 Diğer oğlu Beko, Sinni 10
 Hane-i Usi Çeke, Sinni 35
 Oğlu Haso, Sinni 18
 Diğer oğlu Monla Osman, Sinni 15
 Hane-i Husi Usi İbe, Sinni 30
 Oğlu İbo, Sinni 10
 Karındaşı oğlu Haso, Sinni 15
 Diğer karındaşı oğlu Uso, Sinni 10
 Hane-i Sili Sûvâr, Sinni 40
 Oğlu Husso, Sinni 20
 Hane-i Usi Mıste Koni, Sinni 30
 Hane-i Usi Use, Sinni 25
 Oğlu Beko, Sinni 10
 Hane-i Ammi Şemsi, Sinni 40
 Oğlu Uso, Sinni 20
 Diğer oğlu Ali, Sinni 15
 Hane-i Ammi Kemi, Sinni 20
 Hane-i Mıçı Kale, Sinni 30
 Oğlu Kara, Sinni 15
 Oğlu Haso, Sinni 10
 Hane-i Usi Hesike, Sinni 25
 Karındaşı Hamo, Sinni 15
 Hane-i Dedi Bâde, Sinni 24
 Karındaşı Abo, Sinni 20

⁵²⁰ BOA, NFS.d., s. 92-93.

Tavsî Köyü⁵²¹

Hane-i İhtiyarî Âlli Hane, Sinni 70
 Oğlu Husso, Sinni 25
 Diğer oğlu Uso, Sinni 20
 Usi Şa'bân, Sinni 30
 Oğlu Şa'bân, Sinni 1
 Hane-i Hesi Behrâm, Sinni 40
 Oğlu Behrâm, Sinni 6
 Hane-i Hasani Hese Dırij/, Sinni 35
 Oğlu Haso, Sinni 8
 Hane-i Şeyh Balat, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 8
 Hane-i Hesi Kaze, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 25
 Hane-i Usi Ali Kullor, Sinni 30
 Hane-i Mehmed-i Usi Resûl, Sinni 35
 Oğlu Resûl, Sinni 9
 Hane-i Âbi Mahmud, Sinni 40
 Oğlu Mahmud, Sinni 5
 Hane-i Babtalo, Sinni 20
 Hane-i Âbi Zaçeteriş, Sinni 10
 Hane-i Mame Duko, Sinni 60
 Oğlu Abo, Sinni 30
 Hane-i Mesdi Bucak, Sinni 50
 Oğlu Haso, Sinni 25
 Diğer oğlu 'Alo, Sinni 22
 Hane-i Bayri Kumor, Sinni 60
 Oğlu Mahmud, Sinni 20
 Hane-i Usi Mahmud, Sinni 40
 Oğlu Uso, Sinni 15
 Hane-i Mesdi Ali, Sinni 40
 Hane-i Halle Poço, Sinni 30
 Hane-i Mehmed-i Mahmud, Sinni 30
 Hane-i Cemâlo, Sinni 35
 Hane-i Usi Âbi Kale, Sinni 40
 Oğlu Uso, Sinni 25
 Diğer oğlu Sımo, Sinni 20

Çingil Köyü⁵²²

Hane-i İhtiyarî Husi Kazar, Sinni 60
 Oğlu Uso, Sinni 20
 Hane-i Monla Abeş, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 15
 Hane-i karındaşı Beko, Sinni 20

Hane-i Heli Kale, Sinni 40
 Hane-i karındaşı Miro, Sinni 35
 Diğer karındaşı Mılo, Sinni 30
 Hane-i Mıçı Usif, Sinni 40
 Oğlu Husso, Sinni 6
 Diğer oğlu Uso, Sinni 4
 Hane-i Âbi Ali, Sinni 40
 Karındaşı oğlu Mıço, Sinni 15
 Hane-i Usi Meste/Miste, Sinni 45
 Hane-i Usi Molla Hasan, Sinni 40
 Oğlu Hüseyin, Sinni 12
 Karındaşı Haso, Sinni 35
 Oğlu Hüseyin, Sinni 18
 Hane-i Mısdı Mami Mırtıkı, Sinni 20
 Hane-i Usi Mame, Sinni 30
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 25
 Oğlu Mamo, Sinni 2
 Hane-i Usi Âle, Sinni 18
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 15
 Diğer karındaşı Abo, Sinni 22
 Hane-i Osman-i Kayvân, Sinni 25
 Karındaşı Ali, Sinni 20
 Diğer karındaşı Hüseyin, Sinni 18
 Hane-i Useni Nebe, Sinni 25
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Hasani Hıdır, Sinni 25
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i Osman-i Monla Ali, Sinni 22
 Hane-i Moti Sili Şeme, Sinni 18
 Hane-i Beki Usi Delo, Sinni 25
 Oğlu Kazo, Sinni 8
 Hane-i Karındaşı Âli, Sinni 20
 Karındaşı Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Âbi Kasi Delo, Sinni 25
 Hane-i Hemiki Âse, Sinni 30
 Hane-i Monla Abeş'in karındaşı Beko, Sinni 40
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 8
 Hane-i Hesi İbi Mesde, Sinni 18
 Hane-i Usi Mesdi Öme, Sinni 25
 Karındaşı Husso, Sinni 20
 Hane-i Usi Hesi Kullo, Sinni 40
 Oğlu Uso, Sinni 20
 Oğlu Hüseyin, Sinni 8
 Hane-i İbi Usi Cebe, Sinni 15
 Hane-i Mehmed-i Cebe, Sinni 50
 Oğlu Mılo, Sinni 30
 Diğer oğlu Uso, Sinni 20

⁵²¹ BOA, NFS.d., s. 93.

⁵²² BOA, NFS.d., s. 93-94.

Bızavdi Köyü⁵²³

Hane-i İhtiyarı Hacı Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Ali, Sinni 25
 Diğer oğlu Abuzer, Sinni 18
 Hane-i Âbi İbe, Sinni 30
 Hane-i Hesi Molla Ahmed, Sinni 45
 Oğlu Osman, Sinni 20
 Hane-i karındaşı Ma'mo, Sinni 40
 Hane-i Usi Ali Kolik, Sinni 35
 Karındaşı Alo, Sinni 30
 Hane-i Abbas'ın oğlu Ali, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 15
 Hane-i Âbi Use Soro, Sinni 25
 Hane-i karındaşı oğlu Osman, Sinni 20
 Hane-i Âli 'Amiki, Sinni 20
 Hane-i Mehmed-i Hesi Âle, Sinni 40
 Hane-i Mehmed-i Monla, Sinni 25
 Hane-i Usi Amme Şeyho, Sinni 20
 Hane-i Kaço, Sinni 50
 Oğlu Haso, Sinni 20
 Hane-i Mısti/Mesti Nise, Sinni 60

Porga Köyü⁵²⁴

Hane-i İhtiyarı Ahmed, Sinni 50
 Oğlu Bekir, Sinni 18
 Karındaşı Ali, Sinni 40
 Hane-i Molla Osman oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Hane-i Mustafa oğlu Ömer, Sinni 28
 Hane-i Ahmed'in oğlu Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Ahmed, Sinni 18
 Hane-i Feyzullah oğlu Mehmed, Sinni 30
 Oğlu Feyzi, Sinni 18
 Hane-i Bekir'in oğlu Mehmed, Sinni 50
 Oğlu Bekir, Sinni 25
 Oğlu Mustafa, Sinni 1
 Hane-i Sâdi, Sinni 70
 Oğlu Hamo, Sinni 25
 Hane-i Da'vud oğlu Osman, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Karındaşı Mehmed, Sinni 45
 Hane-i Deli Yusuf oğlu Mehmed, Sinni 35
 Karındaşı Mustafa, Sinni 38
 Oğlu Mehmed, Sinni 20
 Diğer oğlu Ali, Sinni 15
 Hane-i Han oğlu Mehmed, Sinni 40
 Oğlu Fako, Sinni 20
 Hane-i Monla Ali'nin oğlu Mehmed, Sinni 20

Hane-i Sağır Ali, Sinni 40
 Oğlu Ahmed, Sinni 20
 Hane-i Beyto oğlu Mustafa, Sinni 40
 Oğlu Ömer, Sinni 18
 Hane-i Deli Ömer, Sinni 45
 Oğlu Hasan, Sinni 15
 Hane-i Monla Bekir, Sinni 40
 Hane-i Mehmed'in oğlu Şekur, Sinni 40
 Hane-i Şükür Ahmed, Sinni 60
 Hane-i Kırçoğlu Hasan, Sinni 45
 Oğlu Mehmed, Mâh 2
 Hane-i Kör Hasan, Sinni 50
 Hane-i karındaşı oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Çerkez oğlu Ahmed, Sinni 50
 Hane-i Bod Ömer, Sinni 25
 Hane-i Havân oğlu Ömer, Sinni 50
 Hane-i Çerkez oğlu Ömer, Sinni 45
 Hane-i Kaya oğlu Osman, Sinni 35
 Hane-i Kuncî Ahmed, Sinni 40
 Oğlu Mehmed, Sinni 6
 Hane-i Molla'nın oğlu Ali, Sinni 15

Abdulharabe Köyü⁵²⁵

Hane-i İhtiyarı Bekir, Sinni 45
 Oğlu Abdurrahman, Sinni 7
 Hane-i karındaşı Mehmed, Sinni 50
 Hane-i Ömer'in oğlu Osman, Sinni 60
 Karındaşı oğlu Mustafa, Sinni 25
 Hane-i Hasan'nın oğlu Mustafa, Sinni 60
 Hane-i Uzun Osman oğlu Bekir, Sinni 45
 Karındaşı Osman, Sinni 25, Asâkir-i Mansûra gitdi
 Hane-i Köse Zeynel oğlu Bekir, Sinni 65
 Oğlu Ömer, Sinni 40
 Hane-i Hüseyin'in oğlu Mehmed, Sinni 65
 İsa oğlu Bekir, Sinni 10
 Hane-i Kalkan oğlu Mustafa, Sinni 45
 Yeğeni Halil, Sinni 25
 Hane-i İbrahim oğlu Osman, Sinni 30
 Karındaşı Mustafa, Sinni 40
 Hane-i Sarı Ali, Sinni 55
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 70
 Hane-i Deli Hamze, Sinni 70
 Oğlu Osman, Sinni 25

Kurucaova Köyü⁵²⁶

Hane-i İhtiyarı Mustafa, Sinni 80
 Oğlu Ahmed, Sinni 20

⁵²³ BOA, NFS.d., s. 94.⁵²⁴ BOA, NFS.d., s. 94.⁵²⁵ BOA, NFS.d., s. 95.⁵²⁶ BOA, NFS.d., s. 95.

Hane-i Tatar oğlu Mustafa, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i Habib oğlu Mustafa, Sinni 90
 Oğlu Ahmed, Sinni 40
 Torunu Habib, Sinni 2
 Hane-i Halil oğlu Mehmed, Sinni 60
 Oğlu Hüseyin, Sinni 4
 Hane-i Güllü Mustafa, Sinni 50
 Hane-i karındaşı oğlu Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Besleme'nin oğlu İsmail, Sinni 60
 Hane-i Maraşlıoğlu Mustafa, Sinni 80
 Oğlu Mustafa, Sinni 45
 Hane-i Deli Alo'nun oğlu Mustafa, Sinni 60
 Karındaşı Ali, Sinni 50
 Hane-i Bağcıoğlu Osman, Sinni 40
 Hane-i Bayrakdaroğlu Ali, Sinni 60
 Oğlu Ömer, Sinni 2
 Hane-i Topal oğlu Yusuf, Sinni 50
 Hane-i Memiş oğlu Ali, Sinni 35, Mecnûn
 Oğlu Memiş, Sinni 2
 Hane-i Osman oğlu Ahmed, Sinni 35
 Hane-i Ahmed'in oğlu Mustafa, Sinni 60
 Hane-i Zekire oğlu Emin, Sinni 30
 Hane-i Güzüböyük oğlu Mamo, Sinni 30
 Hane-i Haydar, Sinni 80
 Hane-i Kara oğlu Musa, Sinni 60
 Hane-i Husso'nun oğlu İsmail, Sinni 70
 Hane-i Çulha Ali, Sinni 60
 Oğlu Ahmed, Sinni 40
 Hane-i Çerko Mehmed, Sinni 40
 Hane-i Mahmud oğlu Osman, Sinni 60
 Karındaşı Hamza, Sinni 55
 Oğlu Mehmed, Sinni 2
 Hane-i İbo'nun oğlu Osman, Sinni 50
 Oğlu Uso, Sinni 30
 Hane-i İsmail Kahyâ oğlu Mehmed, Sinni 70
 Karındaşı Ali, Sinni 60
 Hane-i Molla Ali, Sinni 40
 Karındaşı Mehmed, Sinni 50
 Hane-i Şeyho, Sinni 60
 Hane-i Ali'nin oğlu Mehmed, Sinni 60
 Ali'nin oğlu Mehmed [Yaşı yazılmamış]
 Hane-i Oloka Hüseyin, Sinni 70
 Oğlu Yusuf, Sinni 40
 Hane-i Ebubekir, Sinni 40
 Karındaşı Ömer, Sinni 35
 Hane-i Besleme'nin oğlu İbo, Sinni 40

Bulâm Köyü⁵²⁷

Hane-i İhtiyarı Ali'nin oğlu Ali, Sinni 50
 Oğlu Yusuf, Sinni 1
 Hane-i Hasan oğlu Yusuf, Sinni 50
 Hane-i Ali'nin oğlu Ali, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 3
 Halil oğlu Mustafa, Sinni 50
 Oğlu Halil, Sinni 8
 Hane-i Halil oğlu Hasan, Sinni 70
 Oğlu Hasan, Sinni 35
 Diğer oğlu Halil, Sinni 3
 Hane-i Hüseyin'in oğlu İbrahim, Sinni 60
 Oğlu Ali, Sinni 5
 Ali oğlu Yusuf, Sinni 30
 Karındaşı Kasım, Sinni 25
 Karındaşı Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Ali oğlu Abuzer, Sinni 60
 Hane-i Abuzer oğlu Yusuf, Sinni 35
 Oğlu Hüseyin, Sinni 1
 Hane-i Hüseyin oğlu Mustafa, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 7
 Hane-i Ali Reşo, Sinni 40
 Oğlu Halil, Sinni 15
 Hane-i Milla'nın oğlu Bayrâm, Sinni 4 [Yaşı
 sehven 4 yazılmış olmalıdır. Zira oğlu da 4 ya-
 şındadır.]
 Oğlu Ali, Sinni 4
 Hane-i Murtza'nın oğlu Mustafa, Sinni 80
 Oğlu Ali, Sinni 10
 Hane-i Osman oğlu Yusuf, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 12

Kömürsüd Köyü⁵²⁸

Hane-i İhtiyarı Hasan oğlu Mustafa, Sinni 55
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Diğer oğlu Ali, Sinni 5
 Hane-i Mustafa oğlu Yusuf, Sinni 65
 Oğlu Hasan, Sinni 7
 Hane-i Şeyh Mehmed, Sinni 50
 Karındaşı Yusuf, Sinni 25
 Hane-i Ali'nin oğlu İsmail, Sinni 45
 Oğlu Hasan, Sinni 10
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Hasan'ın oğlu Yusuf, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 8
 Diğer oğlu Mehmed, Sinni 3
 Hane-i Hüseyin'in oğlu Mehmed, Sinni 40

⁵²⁷ BOA, NFS.d., s. 95-96.

⁵²⁸ BOA, NFS.d., s. 96.

Oğlu Mehmed, Sinni 3
Hane-i Osman oğlu Mustafa, Sinni 60
Oğlu Mehmed, Sinni 20

Kürdli Aşireti

Koçalı Köyü⁵²⁹

Hane-i İhtiyarî Hacı İsmail oğlu Bekir, Sinni 60
Hane-i Mehmed'in oğlu Hasan, Sinni 60
Oğlu Alo, Sinni 18
Hane-i Yusuf oğlu Hüseyin, Sinni 40
Oğlu Hüseyin, Sinni 7
Karındaşı Mehmed, Sinni 35
Hane-i Ali oğlu Mamo, Sinni 45
Oğlu Hasan, Sinni 4
Oğlu Mehmed, Sinni 8
Hane-i Mehmed oğlu Ali, Sinni 50
Oğlu Ali, Sinni 30
Hane-i Ali'nin oğlu Monla Yusuf, Sinni 30
Oğlu Hasan, Sinni 7
Hane-i Hüseyin'in oğlu Mehmed, Sinni 40
Oğlu Hüseyin, Sinni 10
Hane-i Hüseyin oğlu Mustafa, Sinni 40
Oğlu Mehmed, Sinni 12
Oğlu Hasan, Sinni 2
Hane-i İbrahim oğlu Hasan, Sinni 40
Oğlu Mehmed, Sinni 4
Hane-i Uso oğlu Hüseyin, Sinni 30
Oğlu Hamza, Sinni 4
Karındaşı Mehmed, Sinni 8
Hane-i Hüseyin oğlu Bekir, Sinni 30
Oğlu Ömer, Sinni 7
Karındaşı Yusuf, Sinni 12
Hane-i Mustafa oğlu İsmail, Sinni 60
Oğlu Yusuf, Sinni 30
Torunu İsmail, Sinni 5
Hane-i Mustafa oğlu Yusuf, Sinni 25
Karındaşı Mustafa, Sinni 20
Diğer karındaşı Osman, Sinni 10
Hane-i Şeyho oğlu Mehmed, Sinni 45
Hane-i Kalo'nun oğlu Yusuf, Sinni 40
Oğlu Mustafa, Sinni 15
Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 5
Hane-i Mehmed'in oğlu Ali, Sinni 50, A'mâ

İbrahim Ağa Oymađı⁵³⁰

Hane-i İhtiyarî İbrahim Ağa, Sinni 80

Oğlu Yusuf, Sinni 28
Oğlu Haso, Sinni 1
Hane-i İsmail oğlu Ali, Sinni 40
Oğlu Hamo, Sinni 20
Diğer oğlu Mamo, Sinni 25
Diğer oğlu Hüseyin, Sinni 15
Hane-i Karno'nun oğlu Haso, Sinni 25
Karındaşı Mehmed, Sinni 20
Hane-i Millo'nun oğlu Âli, Sinni 25
Hane-i Zeyno'nun oğlu Mamo, Sinni 25
Karındaşı Moşo, Sinni 23
Hane-i Tengo'nun oğlu Mustafa, Sinni 30
Hane-i Miro'nun oğlu Abo, Sinni 35
Oğlu Abuzer, Sinni 10
Hane-i Biro'nun oğlu Yusuf, Sinni 40
Oğlu Mustafa, Sinni 15
Hane-i Sâğır Yusuf, Sinni 40
Hane-i Tengo'nun oğlu Beko, Sinni 25
Hane-i Hesi Doşe, Sinni 40
Oğlu Yusuf, Sinni 15
Hane-i Uso'nun oğlu Yusuf, Sinni 20
Hane-i Mehmed İsmail, Sinni 25
Oğlu Mustafa, Sinni 10
Hane-i Uso'nun oğlu Hüseyin, Sinni 30
Hane-i İbo'nun oğlu Yusuf, Sinni 50
Oğlu İsmail, Sinni 15
Hane-i Âbi Kuttuk oğlu Bekir, Sinni 20
Hane-i karındaşı Haso, Sinni 30
Hane-i Şeko'nun oğlu Ali, Sinni 50
Oğlu Abo, Sinni 15
Hane-i Hesi Sûtî, Sinni 30
Oğlu Uso, Sinni 15
Hane-i Hamoş'in oğlu Hasan, Sinni 30
Karındaşı Hüseyin, Sinni 20
Hane-i Uso'nun oğlu Mustafa, Sinni 30
Karındaşı Allo, Sinni 20
Hane-i Reşo'nun oğlu Hamo, Sinni 40
Hane-i Hesi Silte'nin oğlu Mustafa, Sinni 30
Hane-i Hesi Taşe'nin oğlu Mamo, Sinni 35
Oğlu Hasan, Sinni 10
Hane-i Uso'nun oğlu Yusuf, Sinni 15
Hane-i Hüseyin'in oğlu Hasan, Sinni 30
Hane-i Uso'nun oğlu Beko, Sinni 30
Karındaşı Haso, Sinni 20
Hane-i Hasan oğlu Beko, Sinni 60
Oğlu Haso, Sinni 26
Mehmedo'nun oğlu Alo, Sinni 25
Karındaşı Moısto, Sinni 30
Hane-i Uso'nun oğlu Haso, Sinni 25
Karındaşı Hüseyin, Sinni 15

⁵²⁹ BOA, NFS.d., s. 96.

⁵³⁰ BOA, NFS.d., s. 96-97.

Hane-i Kullo'nun oğlu Haso, Sinni 15
 Hane-i Velo'nun oğlu Uso, Sinni 20
 Hane-i Alo'nun oğlu Abo, Sinni 20
 Hane-i Celâl'in oğlu Haso, Sinni 20
 Hane-i karındaşı İbo, Sinni 15
 Hane-i Mıllı'nun oğlu Haso, Sinni 15
 Hane-i Uso'nun oğlu 'Ommo, Sinni 20
 Karındaşı Husso, Sinni 15
 Hane-i Hon'un oğlu Haso, Sinni 30
 Hane-i Cello'nun oğlu İbo, Sinni 15
 Aliyo oğlu Ali, Sinni 30
 Hasan oğlu Osman, Sinni 30
 Hane-i Allo'nun oğlu Mam Kullo, Sinni 25
 Hane-i Osman oğlu Hasan, Sinni 15
 Hane-i Silo'nun oğlu Haso, Sinni 20
 Hane-i Haso oğlu Şiro, Sinni 20
 Hane-i Haso oğlu Gılço, Sinni 25
 Hane-i diğere oğlu Yusuf, Sinni 20
 Hane-i Ali Kase oğlu Beko, Sinni 20
 Hane Hon'un oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i Genco'nun oğlu Husso, Sinni 40

Molikanlı Aşireti'nden Tejikanlı Oymağ⁵³¹

Hane-i İhtiyarı Hacı Ali, Sinni 40
 Oğlu Haso, Sinni 15
 Oğlu Kase, Sinni 8
 Hane-i Kur Alo'nun oğlu Ömer, Sinni 40
 Oğlu Kallo, Sinni 10
 Hane-i Küçük Tebo oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Oğlu Hasan, Sinni 8
 Oğlu Hüseyin, Sinni 5
 Hane-i karındaşı Mustafa, Sinni 55
 Hane Hüseyne Ali Hac, Sinni 80
 Oğlu Mehmed, Sinni 30
 Hane-i 'Amo'nun oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu İbrahim, Sinni 15
 Hane-i Bekiro'nun oğlu Mustafa, Sinni 45
 Oğlu Genco, Sinni 20
 Oğlu Yusuf, Sinni 8
 Hane-i Bekir Naf, Sinni 40
 Oğlu Osman, Sinni 5
 Hane-i Maho'nun oğlu Hüseyin, Sinni 60
 Torunu Yusuf, Sinni 5
 Hane-i Mehmed oğlu Genco, Sinni 30
 Karındaşı Mustafa, Sinni 35
 Oğlu Hasan, Sinni 8

Hane-i Temiro'nun oğlu Abuzer, Sinni 20
 Hane-i Usi Hacı oğlu Hasan, Sinni 80
 Oğlu Yusuf, Sinni 15
 Hane-i Kaso'nun oğlu Mehmed, Sinni 60
 Hane-i Arıko, Sinni 60
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Oğlu Ömer, Sinni 20
 Hane-i Zeyno'nun oğlu Mehmedo, Sinni 11
 Karındaşı Ali, Sinni 5
 Hane-i Molla oğlu Osman, Sinni 100
 Oğlu Halil, Sinni 50
 Hane-i Abuzer, oğlu Osman, Sinni 45
 Hane-i Ali oğlu Hasan, Sinni 5
 Karındaşı Hüseyin, Sinni 3
 Hane-i Şa'bano, Sinni 25
 Karındaşı Allo, Sinni 15
 Hane-i Biro'nun oğlu Kalo, Sinni 40
 Hane-i Cello'nun oğlu Allo, Sinni 60
 Hane-i Usi Biro oğlu Ali, Sinni 50
 Karındaşı oğlu Hüseyin, Sinni 25
 Hane-i Karo'nun oğlu Âli, Sinni 30
 Oğlu Mehmed, Sinni 5
 Hane-i Bekiro'nun oğlu Kalo, Sinni 50
 Hane-i İbo'nun oğlu Mehmed, Sinni 25
 Karındaşı Hasan, Sinni 10
 Hane-i Hemze Koso'nun oğlu Ali, Sinni 20
 Hane-i Kullo'nun oğlu Hasan, Sinni 70
 Hane-i Usi Sor'in oğlu Mustafa, Sinni 55
 Oğlu Tttto, Sinni 25
 Hane-i Mustafa'nın oğlu Yusuf, Sinni 30
 Hane-i Hallo'nun oğlu Hasan, Sinni 25
 Hane-i Tetto'nun oğlu Hüseyin, Sinni 15
 Hane-i Cello'nun oğlu Alo, Sinni 20
 Hane-i Hati Celle, Sinni 15
 Hane-i Hallo'nun oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Hane-i Pire'nin oğlu Hüseyin, Sinni 50
 Oğlu Mehmed, Sinni 25
 Hane-i Mıllı'nun oğlu Hüseyin, Sinni 20
 Hane-i Miho'nun oğlu Hamo, Sinni 60
 Oğlu Mehmed, Sinni 35
 Hane-i Hobar oğlu Mamo, Sinni 70
 Oğlu Hasan, Sinni 30
 Hane-i Reşo'nun oğlu Mehmed, Sinni 35
 Hane-i Şako'nun oğlu Hüseyin, Sinni 40
 Oğlu Ali, Sinni 15
 Hane-i Cıno'nun oğlu Osman, Sinni 50
 Oğlu Cıno, Sinni 20
 Hane-i Misto'nun oğlu Abuzer, Sinni 50
 Hane-i Abuzer oğlu Mustafa, Sinni 35
 Hane-i Dosto'nun oğlu Hasan, Sinni 30

⁵³¹ BOA, NFS.d., s. 98.

EK 3: HISNIMANSUR'UN GAYRİMÜSLİM NÜFUSU

Şehirde Yaşayanlar

Zımmiyan Haneleri⁵³²

Hane-i İhtiyarı Bedo Tüccar, Sinni 40
 Babası Kesber Kuyumcu Sinni 90
 Oğlu Seko, Sinni 25
 Diğer oğlu Kerbo, Sinni 6
 Torunu Hovidik, Mâh 4
 Hane-i İhtiyarı Nalbend Başı, Sinni 60
 Oğlu Barsom, Sinni 25, Mecnûn
 Diğer oğlu Barso, Sinni 6
 Karındaşı Kirekos, Sinni 40
 Oğlu Agob, Sinni 20
 Oğlu Bogos, Sinni 12
 Oğlu Barso, Sinni 1
 Hane-i İhtiyarı Külhancı Keşiş, Sinni 90
 Hane-i Tarakçı Keşiş, Sinni 70
 Oğlu Kepoz, Çulha, Sinni 40
 Oğlu Keyo, Sinni 30
 Diğer oğlu Bogos, Sinni 20
 Diğer oğlu Agob, Sinni 20
 Oğlu Oydek, Sinni 18
 Hane-i Taşçı Artin, Sinni 80
 Oğlu Agob, Sinni 40
 Diğer oğlu Nekemya Agos, Sinni 25
 Diğer oğlu Haço Şadриф, Sinni 10
 Diğer oğlu Kırkor, Sinni 2
 Hane-i Köşker Agob, Sinni 40
 Oğlu Serkis, Sinni 10
 Diğer oğlu Nursis, Sinni 2
 Hane-i Uncu Ayo Kazancı, Sinni 80
 Oğlu Oyek, Nalbend, Sinni 40
 Diğer oğlu Ağba, Sinni 25
 Diğer oğlu Haço, Sinni 10, Yek-çeşm
 Diğer oğlu Agop, Sinni 8
 Hane Kalaycı Aro, Sinni 35
 Oğlu Kirbo, Sinni 6
 Diğer oğlu Barso, Sinni 4
 Diğer oğlu Apo, Sinni 2
 Hane-i Köşker Asdo, Sinni 60
 Oğlu Keyo, Sinni 20
 Oğlu Murâd, Sinni 15, Yek-çeşm
 Hane-i Çilingir Haço, Sinni 70
 Karındaşı Niko, Sinni 50
 Karındaşı Kirbo, Sinni 30, Gurbetde

Hane-i Köşker Bedo, Sinni 15
 Karındaşı Keyo, Sinni 8
 Karındaşı oğlu Zoro, Sinni 4
 Hane-i Mahsî Mesis, Sinni 80
 Oğlu Simo, Sinni 30
 Diğer oğlu Ovanis, Boyacı, Sinni 25
 Hane-i Hare oğlu Mahsî Ovanis, Boyacı, Sinni 60
 Oğlu Agob, Sinni 15
 Diğer oğlu Haço, Sinni 8
 Karındaşı Keyo, Sinni 40
 Oğlu Kiser, Sinni 6
 Diğer oğlu Agob, Sinni 1
 Hane-i Tüccar Mahsî Nersis, Sinni 50
 Oğlu Haço, Sinni 4
 Enişdesi, Sinni 30
 Oğlu Agob, Sinni 13
 Diğer oğlu Arakil, Sinni 8
 Diğer oğlu Toyo, Sinni 1
 Hane-i Halir Nerso, Çulha, Sinni 25
 Hane-i Çulha Serodek oğlu İvânes, Sinni 23
 Hane-i Kolikân oğlu Mirdo, Basmacı, Sinni 60
 Karındaşı oğlu Nerso, Sinni 50, Gurbetde
 Karındaşı Bedo, Basmacı, Sinni 30
 Karındaşı Seko, Çulha, Sinni 25
 Karındaşı oğlu Kirekor, Sinni 15
 Karındaşı oğlu Mesih, Sinni 3
 Diğer karındaşı Mesih, Sinni 2
 Hane-i Kordo Ovanis, Şâkird, Sinni 30
 Oğlu Arakil, Sinni 2
 Hane-i Demirci Araboğlu Sadak, Sinni 28
 Oğlu Seko, Sinni 1
 Karındaşı Seko, Sinni 30
 Oğlu Keyo, Sinni 5
 Diğer oğlu Seko, Sinni 3
 Hane-i Çulha Alme oğlu Toro, Sinni 50
 Karındaşı Barso, Sinni 30
 Oğlu Minas, Sinni 20
 Oğlu Seko, Sinni 15
 Oğlu Artin, Sinni 13
 Oğlu Nirso, Sinni 13
 Oğlu Seko, Sinni 3
 Oğlu Mahço, Sinni 1
 Hane-i Çilingir Kerbo, Sinni 70
 Oğlu Kirekor, Sinni 1
 Hane-i Hekim Agob, Sinni 50
 Oğlu Artin, Sinni 16

⁵³² BOA, NFS.d., s. 101-107.

- Oğlu Haço, Sinni 2
 Hane-i Köşker İgo, Sinni 30
 Oğlu Keyo, Sinni 1
 Hane-i Köşker Magdisi Artin, Sinni 50
 Hane-i Zilci Kirekos, Sinni 70, A'mâ
 Oğlu Hendo, Sinni 18
 Diğer oğlu Toro, Sinni 16
 Hane-i Kazancı Seko, Sinni 40
 Karındaşı Vartan, Sinni 35
 Oğlu Kirekos, Sinni 8
 Diğer oğlu Keyo, Sinni 5
 Oğlu İvanes, Sinni 3
 Hane-i Taşçı Keyo, Sinni 50
 Oğlu Seko, Sinni 15
 Oğlu Odek, Sinni 2
 Hane-i Ölçekçi Asdo, Sinni 70
 Oğlu Bedo, Sinni 30
 Oğlu Kirekor, Sinni 20
 Hane Çulha Asdo, Sinni 70
 Oğlu Artin, Sinni 35
 Oğlu Nerso, Sinni 30
 Oğlu İvanes, Sinni 20
 Oğlu Melkon, Sinni 10
 Oğlu Kirekor, Sinni 2
 Diğer oğlu Seko, Sinni 1
 Hane-i Demirci Keyo, Sinni 60
 Oğlu Minas, Sinni 25
 Oğlu Vartan, Sinni 18
 Diğer oğlu Bedo, Sinni 8
 Diğer oğlu Kerbo, Sinni 2
 Hane-i Bogos Keşiş, Sinni 40
 Oğlu Kesber, Sinni 15
 Hane-i Keşiş, Sinni 45, Gurbetde
 Oğlu Kirekor, Sinni 20
 Hane-i Demirci Melkon, Sinni 60
 Oğlu Kerbo, Sinni 15
 Oğlu Veso, Sinni 4
 Çilingir Erakil, Sinni 50
 Karındaşı Nikagos, Sinni 40
 Oğlu Keyo, Sinni 18
 Oğlu Bedo, Sinni 10
 Diğer oğlu Seko, Sinni 8
 Diğer oğlu Bogos, Sinni 6
 Oğlu Minas, Sinni 4
 Diğer oğlu Keyo, Sinni 3
 Oğlu Mahço, Sinni 1
 Hane-i Köşker Manok, Sinni 35
 Köşker Esib, Sinni 35
 Oğlu Keyo, Sinni 1
 Hane-i Kalaycı Minas, Sinni 60
 Oğlu Artin, Sinni 17
 Diğer oğlu Bagdo, Sinni 10, Yek-çeşm
 Hane-i Çerçi Manco, Sinni 30
 Oğlu Asdo, Sinni 3
 Oğlu Keyo, Sinni 1
 Hane-i Köşker Bedo, Sinni 3
 Karındaşı Mahco, Sinni 27
 Oğlu Kerbo, Sinni 4
 Oğlu Agob, Sinni 3
 Oğlu Murâd, Sinni 1
 Hane-i Kalaycı Toro, Sinni 25
 Oğlu Vartan, Sinni 1
 Hane-i Nalbend Agob, Sinni 60
 Oğlu Kirekor, Sinni 30
 Oğlu Artin, Sinni 20
 Oğlu Ones, Sinni 6
 Diğer oğlu Keyo, Sinni 2
 Diğer oğlu İvanes, Sinni 1
 Hane-i Çilingir Kerbo, Sinni 47
 Oğlu İvanes, Sinni 8
 Oğlu Agob, Sinni 3
 Oğlu Artin, Sinni 1
 Hane-i Ölçekçi Kazer, Sinni 50
 Oğlu Seko, Sinni 25
 Oğlu Erakil, Sinni 10, A'mâ
 Oğlu Kirekor, Sinni 4
 Çulha Keyo oğlu Kerbo, Sinni 25
 Karındaşı Haco, Sinni 40
 Oğlu Agob, Sinni 15
 Diğer oğlu Veso, Sinni 1
 Hane-i Köşker Keşiş, Sinni 55
 Oğlu Mırdo, Sinni 20
 Hane-i Çulha Bedo, Sinni 25
 Oğlu Martos, Sinni 6
 Hane-i Köşker Mahser Serkis, Sinni 55
 Hane-i Köşker Serkis, Sinni 50
 Karındaşı Nikagos, Sinni 40
 Diğer karındaşı Kirekor, Sinni 35
 Oğlu Agob, Sinni 25
 Oğlu Bogos, Sinni 15
 Oğlu Keyo, Sinni 1
 Hane-i Köşker Seko, Sinni 30
 Oğlu Kirekos, Sinni 4
 Oğlu Haço, Sinni 2
 Hane-i Tarakçı Keyo, Sinni 25
 Karındaşı İvanes, Sinni 15, Yek-çeşm
 Diğer karındaşı Haço, Sinni 10
 Oğlu Barso, Sinni 1
 Hane-i Tarakçı Mırdo, Sinni 30
 Oğlu Kerbo, Sinni 10
 Hane-i Köşker Sekis, Sinni 40
 Karındaşı Toro, Sinni 30

- Diğer karındaşı Kirkor, Sinni 25
 Oğlu İvanes, Sinni 15
 Diğer oğlu Kerbo, Sinni 2
 Diğer oğlu Mırdo, Sinni 1
 Hane-i Kotab oğlu Bedo, Sinni 40, Neccar
 Oğlu Nerso, Sinni 20
 Oğlu Edo, Sinni 15
 Oğlu Seko, Sinni 10
 Hane-i Tüccar Bedo, Sinni 30
 Karındaşı Kılıççı Edo, Sinni 25
 Oğlu Kirkor, Sinni 2
 Hane-i Nalbend Minas, Sinni 40
 Oğlu Agob, Sinni 13
 Hane-i Karib oğlu Tüccar Seko, Sinni 55
 Hane-i Kalaycı Simo, Sinni 40
 Hane-i Mıgırdic Keşiş, Sinni 50
 Karındaşı İvanes, Sinni 35
 Oğlu Agob, Sinni 15
 Diğer oğlu Keyo, Sinni 8
 Oğlu Agob, Sinni 6
 Hane-i Kazancı Seko, Sinni 50
 Oğlu Haço, Sinni 25
 Oğlu Bogos, Sinni 1
 Hane-i Çulha Agob, Sinni 80
 Oğlu Asdo, Sinni 35
 Diğer oğlu İvanes, Sinni 30
 Karındaşı oğlu Asdo, Sinni 25
 Diğer karındaşı oğlu Edo, Sinni 20
 Karındaşı Kirekos, Sinni 15
 Karındaşı Bogos, Sinni 3
 Hane-i Köşker İvanes, Sinni 25
 Karındaşı Seko, Sinni 15, A'mâ, Alil
 Oğlu Keyo, Sinni 1
 Hane-i Bostancı Bozo, Sinni 55
 Oğlu Seko, Sinni 18
 Oğlu Haço, Sinni 1
 Hane-i Köşker Seko, Sinni 40
 Karındaşı Haço, Sinni 35
 Karındaşı Mırdo, Sinni 25
 Oğlu İvanes, Sinni 1
 Hane-i Kazancı Şahan, Sinni 40
 Karındaşı Mırdo, Sinni 45, Topal
 Karındaşı Apo, Sinni 30
 Oğlu Artin, Sinni 11
 Diğer oğlu Kadaz, Sinni 4
 Oğlu Kirekos, Sinni 8
 Diğer oğlu Asdo, Sinni 1
 Diğer oğlu Kirekos, Sinni 4
 Diğer oğlu Kirekos, Sinni 15
 Diğer oğlu Asdo, Sinni 2
 Hane-i Çulha İvanes, Sinni 40
 Oğlu Seko, Sinni 6
 Oğlu Apo, Sinni 4
 Hane-i Köşker Barso, Sinni 35
 Karındaşı Seko, Sinni 30
 Oğlu Keyo, Sinni 18
 Kalaycı Agob, Sinni 25, Yek-çeşm
 Hane-i Papuççu Nerso, Sinni 40
 Karındaşı Seko, Sinni 4
 Oğlu Toro, Sinni 7
 Hane-i Basmacı İvanes, Sinni 50
 Oğlu Kerbo, Sinni 20
 Oğlu Agob, Sinni 12
 Oğlu Artin, Sinni 1
 Hane-i Basmacı Kirkor, Sinni 30
 Oğlu İvanes, Sinni 2
 Karındaşı Keyo, Sinni 35
 Karındaşı oğlu Bogos, Sinni [Yaşı yazılmamıştır]
 Hane-i Zalem oğlu Keyo, Sinni 80
 Hane-i Köşker Bedo, Sinni 40
 Hane-i Köşker Kerbo, Sinni 50
 Oğlu Nerso, Sinni 20
 Diğer oğlu Oydek, Sinni 15
 Oğlu Bedo, Sinni 3
 Oğlu Seko, Sinni 2
 Oğlu Melco, Sinni 1
 Hane-i Çerçi Minas, Sinni 70
 Oğlu Seko, Sinni 30
 Hane-i Çilingir Seko, Sinni 60
 Karındaşı Kerbo, Sinni 55
 Oğlu Panos, Sinni 20
 Oğlu Agob, Sinni 12
 Oğlu Vartan, Sinni 9
 Hane-i Tüfenkçi Barso, Sinni 25
 Karındaşı Seko, Sinni 12
 Diğer karındaşı İvanes, Sinni 7
 Hane-i Kuyumcu Kerbo, Sinni 60
 Oğlu Nerso, Sinni 35
 Diğer oğlu Kirkor, Sinni 12
 Oğlu İvanes, Sinni 1
 Hane-i Kuyumcu Nikagos, Sinni 70
 Oğlu Kerbo, Kuyumcu, Sinni 40
 Oğlu Kesber, Sinni 20
 Oğlu Kirkor, Sinni 2
 Hane-i Rencber Aygo, Sinni 20
 Karındaşı Bedo, Sinni 4
 Hane-i Küçük Kerbo, Sinni 50
 Oğlu Tev, Sinni 12
 Diğer oğlu Toro, Sinni 6
 Hane-i Tüfakçı [Tüfekçi/Tüfenkçi] Edo, Sinni 50
 Oğlu Agob, Sinni 20
 Diğer oğlu Nerso, Sinni 12

- Diğer oğlu Seko, Sinni 1
 Hane-i Çulha Mırdo, Sinni 35
 Oğlu Veso, Sinni 8
 Diğer oğlu Seko, Sinni 4
 Diğer oğlu Yağob, Sinni 1
 Hane-i Topal Kazancı Seko, Sinni 75
 Oğlu Seko, Sinni 7, A'ver
 Hane-i Çilingir Seko, Sinni 40
 Oğlu Bogos, Sinni 7
 Hane-i Malatyalı Ese, Sinni 60, Terzi
 Oğlu Keyo, Terzi, Sinni 35
 Oğlu Abo, Sinni 8
 Diğer oğlu Nerso, Sinni 4
 Hane-i Kuyumcu Edo, Sinni 55
 Oğlu Minas, Kuyumcu, Sinni 20
 Diğer oğlu Seko, Sinni 12, A'mâ
 Hane-i Çerçi Asdo, Sinni 45
 Oğlu Murâd, Sinni 12
 Karındaşı İvanes, Sinni 35, A'mâ
 Karındaşı Hohno, Kuyumcu, Sinni 39
 Diğer karındaşı Agob, Köşker, Sinni 25
 Diğer karındaşı Kerbo, Sinni 20
 Hane-i Çulha Artin, Sinni 55
 Oğlu Kirko, Çulha, Sinni 30
 Diğer oğlu Oydek, Çulha, Sinni 25
 Diğer oğlu Bedo, Sinni 10
 Hane-i Çulha Seko, Sinni 35
 Oğlu Barso, Sinni 2
 Hane-i Kuyumcu Bano, Sinni 60
 Karındaşı Kuyumcu Seko, Sinni 50
 Karındaşı Bogos, Kuyumcu, Sinni 30
 Karındaşı oğlu Bagdo, Kuyumcu, Sinni 25
 Diğer karındaşı oğlu Minas, Kuyumcu, Sinni 20
 Diğer karındaşı oğlu Keyo, Sinni 15
 Diğer oğlu Agob, Sinni 12
 Torunu, Sinni 8, A'ver
 Diğer torunu, Sinni 6, Yek-çeşm
 Oğlu Veso, Sinni 2
 Oğlu Seko, Sinni 1
 Hane-i Kılıççı Kerbo, Sinni 40
 Oğlu Bogos, Sinni 6
 Diğer oğlu Melkon, Sinni 3
 Hane-i Kazancı Manok, Sinni 30
 Karındaşı Manok, Rençber, Sinni 25, Yek-çeşm
 Hane-i Köşker Artin, Sinni 30
 Karındaşı Mırdo, Köşker, Sinni 20
 Diğer karındaşı Manok, Sinni 15
 Hane-i Çulha Kerbo, Sinni 30
 Oğlu Seko, Sinni 1
 Hane-i Markamacı [Makramacı] Artin, Sinni 45
 Oğlu Kirkor, Sinni 6
 Diğer oğlu Keyo, Sinni 3
 Diğer oğlu Asdo, Sinni 1
 Hane-i Kalaycı Bogos, Sinni 55
 Oğlu Mırdo, Sinni 25, Mefrûc
 Hane-i Çulha Belo Yetimi Toro, Nalbend, Sin-
 ni 11
 Karındaşı Pelo, Sinni 4
 Hane-i Tüfenkçi Seko, Sinni 55
 Oğlu Kerbo, Sinni 20
 Diğer oğlu Arakil, Sinni 14
 Diğer oğlu Barso, Sinni 8
 Hane-i Karındaşı Keyo, Kuyumcu, Sinni 40
 Oğlu Bogos, Sinni 6
 Oğlu Mırdo, Sinni 8
 Diğer oğlu Kerbo, Sinni 3
 Diğer oğlu Barso, Sinni 1
 Hane-i Tüfenkçi Veso, Sinni 35
 Oğlu Artin, Sinni 10
 Kuyumcu Keyo, Sinni 55
 Hane-i Papuççu Toro, Sinni 35
 Karındaşı Simo, Kalaycı, Sinni 30
 Diğer karındaşı Seko, Sinni 28
 Kayını Seko, Sinni 18
 Oğlu Bedo, Sinni 3
 Hane-i Kürkcü Keyobo, Sinni 55
 Karındaşı Çulha Mitos, Sinni 75
 Oğlu Seko, Sinni 28
 Oğlu Nikogos, Sinni 22
 Karındaşı Kirekos, Sinni 35
 Oğlu Keyo, Sinni 4
 Oğlu Artin, Sinni 2
 Hane-i Çulha Kirbo, Sinni 50
 Oğlu Seko, Sinni 25
 Hane-i Çilingir Kerbo, Sinni 45
 Karındaşı Bagdo, Sinni 30
 Oğlu Temo, Sinni 5
 Hane-i Çilingir Kerbo, Sinni 40
 Hane-i Çilingir Barso, Sinni 80
 Hane-i Tüfenkçi Bagdo, Sinni 40
 Oğlu Kerbo, Sinni 12
 Diğer oğlu Mırdo, Sinni 1
 Hane-i Zilci Kerbo'nun oğlu Nikogos, Sinni 12
 Hane-i Çilingir Meseyo, Sinni 45
 Oğlu Aro Hekiner, Sinni 28
 Oğlu Hekiner Keyo, Sinni 24
 Oğlu İvanes, Sinni 6
 Tüfenkçi Haço, Sinni 32
 Oğlu Mırdo, Sinni 3
 Hane-i Elvancı İvanes, Sinni 32, Yek-çeşm
 Karındaşı Nikagos, Sinni 28
 Oğlu Serkis, Sinni 4

- Hane-i Taro'nun oğlu Barso, Sinni 50
 Hane-i Deman oğlu Artin, Sinni 45
 Hane-i Köşker Nerso, Sinni 35
 Karındaşı Artin, Sinni 25
 Oğlu Seko, Sinni 8
 Hane-i Çulha Kırkor, Sinni 45
 Oğlu Şahan, Sinni 5
 Hane-i Tücca[r] İvanes, Sinni 55
 Oğlu Artin, Sinni 20
 Diğer oğlu Tor, Sinni 12
 Karındaşı Kuyumcu Minas, Sinni 40
 Hane-i Kerebed Keşiş, Sinni 45
 Hane-i Enişdesi Mırdo, Sinni 40
 Oğlu Bedo, Sinni 12
 Oğlu Seko, Sinni 4
 Hane-i Çulha Mırdo, Sinni 30
 Oğlu Seko, Sinni 5
 Hane-i Ekmekçi Agob, Sinni 30
 Karındaşı Duhancı Bedo, Sinni 45
 Oğlu Seko, Sinni 12
 Oğlu Kerbo, Sinni 3
 Oğlu Vartan, Sinni 1
 Hane-i Keş oğlu Apo, Sinni 70
 Hane-i Çulha Asdo, Sinni 85
 Oğlu Köşker Bogos, Sinni 35
 Oğlu Mikâil, Sinni 30
 Oğlu Minas, Sinni 18
 Diğer oğlu Kırkor, Sinni 1
 Hane-i Bostancı Mıgırdisi Seko, Sinni 60
 Hane-i Hallaç Kırkor, Sinni 55
 Oğlu Köşker Manco, Sinni 25
 Oğlu Kerbo, Sinni 13
 Oğlu Kebo, Sinni 6, Yek-çesm
 Oğlu Artin, Sinni 3
 Torunu Agob, Sinni 2
 Hane-i Hallaç Kerbo, Sinni 50
 Oğlu Haco, Sinni 5
 Oğlu Keyo, Sinni 3
 Hane-i Çulcu Toro, Sinni 30
 Babası Kirekos, Sinni 60
 Oğlu Haco, Sinni 7
 Hane-i Tüccar İvanes, Sinni 50
 Oğlu Kırkor, Sinni 15
 Hane-i Kılıççı Oydek, Sinni 50
 Oğlu İvanes, Sinni 22
 Oğlu Nikagos, Sinni 10
 Hane-i Çulha Serkis, Sinni 55
 Karındaşı Köşker Minas, Sinni 45
 Karındaşı Köşker Agob, Sinni 40
 Oğlu Asdo, Sinni 25
 Oğlu Nikagos, Köşker, Sinni 25
 Oğlu Keyo, Sinni 15
 Oğlu Seko, Sinni 10
 Hane-i Çulcu Barso, Sinni 45
 Oğlu Apo, Sinni 18
 Oğlu Edo, Sinni 10
 Oğlu Seko, Sinni 7
 Oğlu Kırkor, Sinni 4
 Oğlu Kerbo, Sinni 3
 Oğlu Keyo, Sinni 1
 Hane-i Keçeci Hazo, Sinni 60
 Oğlu Abo, Sinni 30
 Oğlu Seko, Sinni 25
 Diğer oğlu Edo, Sinni 3
 Hane-i Keçeci Seko, Sinni 70
 Hane-i Mahsaracı Agob, Sinni 20
 Karındaşı Keyo, Sinni 5
 Hane-i Kuyumcu Asdo, Sinni 60
 Karındaşı Seko, Sinni 40
 Diğer karındaşı Keyo, Sinni 35
 Oğlu İvanes, Sinni 25
 Diğer oğlu Bogos, Çulcu, Sinni 20
 Diğer oğlu Agob, Sinni 15
 Diğer oğlu Bedo, Sinni 10
 Diğer oğlu Kırkor, Sinni 10
 Diğer oğlu Edo, Sinni 5
 Diğer oğlu Manok, Sinni 4
 Hane-i Çulha Toro, Sinni 40
 Karındaşı Çulha Kebo, Sinni 25
 Oğlu Artin, Sinni 8, Yek-çesm
 Hane-i Boyacı İvidik, Sinni 70
 Karındaşı Agob, Sinni 60
 Diğer karındaşı Keyo, Sinni 55
 Oğlu Selhik, Boyacı, Sinni 30
 Oğlu Nersis, Sinni 25
 Oğlu Apo, Sinni 20
 Diğer oğlu Apo, Sinni 15
 Oğlu İvanes, Sinni 10
 Diğer oğlu Apo, Sinni 1
 Hane-i Köşker Kırkor, Sinni 55
 Oğlu Manco, Sinni 8
 Oğlu Keyo, Sinni 5
 Hane-i Orkalı Keyo, Sinni 30
 Hane-i Kasab Merker, Sinni 40
 Oğlu Manco, Sinni 10
 Oğlu Ohan, Sinni 8
 Oğlu Simo, Sinni 3
 Hane-i Naıçacı Kesber, Sinni 70
 Oğlu Kırkor, Sinni 10
 Oğlu Seko, Sinni 5
 Hane-i Değirmenci Minas, Sinni 40
 Hane-i Değirmenci Bogos, Sinni 40

- Karındaşı Keyo, Sinni 30
 Hane-i Çulcu Toro, Sinni 45
 Oğlu Keyo, Sinni 1
 Hane-i Çulha Topal Kerbo, Sinni 70
 Oğlu Çilingir Bedo, Sinni 35
 Oğlu Edo, Sinni 15
 Torun[u] Seko, Sinni 5
 Hane-i Torunu Agob, Sinni 1
 Hane-i Hallaç Minas, Sinni 35
 Karındaşı Kirkor, Sinni 30
 Oğlu Agob, Sinni 10
 Oğlu Bogos, Sinni 5
 Hane-i Demirci Seko, Sinni 55
 Oğlu Toro, Sinni 15
 Hane-i Çulha Kebo, Sinni 30
 Oğlu Agob, Sinni 12
 Oğlu Kerbo, Sinni 5
 Diğer oğlu Seko, Mâh 1
 Hane-i Çulha Nikogos, Sinni 40
 Karındaşı Keyo, Sinni 25
 Diğer karındaşı Seko, Sinni 30
 Diğer karındaşı Kerbo, Sinni 16
 Diğer karındaşı Apo, Sinni 12
 Diğer karındaşı Bogos, Sinni 7, Yek-çesm
 Hane-i Çerçi Kesber, Sinni 50
 Oğlu Hırbo, Sinni 10
 Karındaşı Asdo, Sinni 30
 Hane-i Köşker Pano, Sinni 55
 Oğlu Seko, Sinni 20
 Oğlu Agob, Sinni 15
 Hane-i Çilingir Babek, Sinni 25
 Oğlu Kirekos, Sinni 1
 Hane-i Kılıççı Bogos, Sinni 50
 Oğlu Bedo, Sinni 12
 Oğlu Seko, Sinni 8
 Hane-i Nalbend Edo, Sinni 40
 Oğlu Seko, Sinni 15
 Hane-i Çerçi Keyo, Sinni 35
 Oğlu Kirkor, Sinni 5
 Oğlu Asdo, Sinni 3
 Oğlu Kerbo, Sinni 1
 Hane-i Demirci Merker, Sinni 55
 Oğlu Orhan, Sinni 20
 Hane-i Taşçı Kerbo oğlu Seko, Sinni 15
 Hane-i Değirmenci Espan, Sinni 30, Yek-çesm
 Oğlu Da'vid, Sinni 1
 Hane-i Çulha Haco, Sinni 40
 Karındaşı Sa'at, Sinni 30
 Oğlu Nikagos, Sinni 2
 Hane-i Çulha Seko, Sinni 35
 Oğlu Manco, Sinni 7
 Hane-i Köşker Ayonek, Sinni 60
 Oğlu Keyo, Sinni 20
 Hane-i Çilingir Bedo, Sinni 35
 Oğlu Pano, Sinni 1
 Karındaşı Haço, Sinni 25
 Karındaşı Kocek, Sinni 18
 Karındaşı Edo, Sinni 15
 Hane-i Çilingir Bedo, Sinni 30
 Karındaşı Haço, Sinni 25
 Karındaşı Barso, Sinni 20
 Hane-i Karındaşı Murâd, Sinni 35
 Oğlu Manco, Sinni 15
 Oğlu Barso, Sinni 8
 Hane-i Nalbend Seko, Sinni 40
 Karındaşı Nikagos, Sinni 25
 Oğlu Kerbo, Sinni 12
 Oğlu Haço, Sinni 8
 Oğlu Agob, Sinni 3
 Oğlu Keyo, Sinni 2
 Hane-i Ekmeççi Kerbo, Sinni 75
 Oğlu Tepo, Sinni 25
 Oğlu Kerbo, Sinni 20
 Oğlu Agob, Sinni 6
 Hane-i Külhancı Parsak, Sinni 40, A'mâ
 Hane-i Çilingir Agob, Sinni 25
 Hane-i Çulha Seko, Sinni 45
 Oğlu Kirkor, Sinni 15
 Oğlu Toro, Sinni 8
 Karındaşı Kerbo, Sinni 8
 Hane-i Çulha Veso, Sinni 40
 Hane-i Tahmişçi Toro, Sinni 50
 Karındaşı Toro, Sinni 40
 Karındaşı Barso, Sinni 25
 Oğlu Kerbo, Sinni 5
 Karındaşı oğlu Edo, Sinni 3
 Karındaşı Simo, Sinni 1
 Diğer karındaşı oğlu Seko, Sinni 1
 Hane-i Demirci Agob, Sinni 35
 Karındaşı Nerso, Sinni 25
 Oğlu Kerbo, Sinni 6
 Oğlu Edo, Sinni 2
 Hane-i Çulha Edo, Sinni 40
 Oğlu Zaker, Sinni 13
 Oğlu Mırdo, Sinni 4
 Hane-i Camkes Haço, Sinni 30
 Karındaşı Köşker Keyo, Sinni 32
 Karındaşı Köşker Kerbo, Sinni 25
 Oğlu Edo, Sinni 12
 Diğer oğlu Edo, Sinni 3
 Hane-i Tüccar Kara Kiya oğlu Bedo, Sinni 70
 Oğlu Kerbo, Çulha, Sinni 30

Diğer oğlu Bogos, Sinni 7
 Diğer oğlu Manok, Sinni 3
 Diğer oğlu Barso, Sinni 1
 Hane-i Elvancı Agob, Sinni 30, Yek-çesm
 Karındaşı Nerso, Elvancı, Sinni 25
 Hane-i Zariki Keşiş torunu Agob, Köşker, Sin-
 ni 30
 Karındaşı Keyo, Sinni 7
 Hane-i Çulha Ohan, Sinni 35
 Hane-i Hallaç Nerso, Sinni 25
 Karındaşı Agob, Sinni 20
 Hane-i Çulha İvanes, Sinni 60
 Oğlu Nerso, Sinni 30
 Oğlu Kirkor, Sinni 4
 Oğlu Seko, Sinni 8, A'ver
 Oğlu İvanes, Sinni 2
 Hane-i Çolak Bogos, Sinni 30
 Yeğeni Dero, Sinni 16
 Hane-i Kazancı Keyo, Sinni 30
 Karındaşı Mırdo, Sinni 20
 Hane-i Değirmenci Abdo, Sinni 30
 Oğlu İstefan, Sinni 4
 Hane-i Çulha Barso, Sinni 30
 Karındaşı Mırdo, Sinni 20
 Oğlu Seko, Mâh 6
 Hane-i Berbâdoğlu Bedo, Sinni 35
 Oğlu Keyo, Sinni 3
 Hane-i Çulha Toro, Sinni 45

Nasranlı Haneleri⁵³³

Hane- Köse'nin oğlu Mırdo, Sinni 50
 İhtiyârı Köse İvanes, Sinni 70
 Oğlu Barso, Tüccar, Sinni 30
 Diğer oğlu Bogos, Köşker, Sinni 25
 Diğer oğlu Esib, Sinni 12
 Diğer oğlu Artin, Sinni 5
 Diğer oğlu Bedo, Sinni 15
 Diğer oğlu Kirekos, Sinni 2
 Hane- İhtiyârı Balta oğlu Keşiş, Sinni 50
 Oğlu Seko, Sinni 4
 Hane- Çulha Barso, Sinni 80
 Hane- Çulha Temo, Sinni 40?
 Karındaşı Mono, Sinni 30
 Oğlu Mono, Sinni 3
 Diğer oğlu Barso, Sinni 2
 Diğer oğlu Barso, Sinni 1
 Arab Yüncü Seko, Sinni 10
 Hane- Camkes Barso, Sinni 40

Karındaşı Esib, Sinni 25
 Oğlu Aslan, Sinni 8
 Diğer oğlu Agob, Sinni 5
 Hane- Şokas Honno, Sinni 80
 Oğlu Mano, Sinni 15
 Diğer oğlu Bogos, Sinni 8
 Oğlu Bedo, Sinni 6
 Diğer oğlu Mırdo, Sinni 4
 Hane- Çulha Cınno, Sinni 50
 Oğlu Barso, Sinni 20
 Diğer oğlu Şemono, Sinni 2
 İlyas Beti, Sinni 8
 Hane- Neccar Haço, Sinni 35
 Karındaşı Mırdo, Sinni 30
 Oğlu Barso, Sinni 8
 Oğlu Mono, Sinni 3
 Diğer oğlu Asdor, Sinni 1
 Hane- Dederro, Sinni 25
 Hane- Neccar Honno, Sinni 60
 Oğlu Honno/Cınno, Sinni 20
 Diğer oğlu Barso, Sinni 25
 Diğer oğlu Mano, Sinni 15
 Diğer oğlu Bago, Sinni 10
 Hono, Sinni 20
 Bago, Sinni 10
 Deder oğlu Bogos, Sinni 8
 Oğlu Haço, Sinni 1
 Hane- Agob, Sinni 80, A'mâ, Alil
 Hane- Neccar Toro, Sinni 40, Topal
 Karındaşı Barso, Sinni 30
 Oğlu Nimono, Sinni 1
 Hane- Lüleci Mano, Sinni 35
 Hane- Lüleci Bogos, Sinni 80
 Oğlu Harbo, Sinni 40
 Diğer oğlu Honno, Sinni 30
 Oğlu Barso, Sinni 12
 Diğer oğlu Artin, Sinni 6
 Oğlu Bedo, Sinni 5
 Diğer oğlu Muhtar, Sinni 2
 Hane- Balat Yetimi Haço, Sinni 25, Mecnûn, Alil
 Karındaşı Honno, Sinni 15
 Hane- Çulha Barso, Sinni 60
 Oğlu Hıdır, Sinni 25
 Hane- Çulha Muhtar, Sinni 30
 Karındaşı Barso, Sinni 15
 Diğer karındaşı Kirekos, Sinni 8
 Karındaşı Edo, Sinni 1
 Hane- Çulha Mono, Sinni 25
 Karındaşı Bogos, Sinni 2
 Hane- Nasrânlı Keşiş, Sinni 40

⁵³³ BOA, NFS.d., s. 107-108.

Karındaşı Çulha Bogos, Sinni 30
Oğlu Kirekos, Sinni 20
Diğer oğlu Bedo, Sinni 15
Diğer oğlu Barso, Sinni 2
Hane- Hamal Şomas, Sinni 40
Oğlu Mikâil, Sinni 15
Oğlu Ohan, Sinni 10
Oğlu Seko, Sinni 4

Kırsal Kesimde Yaşayan Gayrimüslim Nüfus

Zırafkan Köylerinde İkamet Edenler⁵³⁴

Korde Köyü⁵³⁵

Hane-i Çulha Keyo, Sinni 50
Oğlu Asdo, Sinni 15
Hane-i Kalaycı Barso, Sinni 25
Karındaşı Keyo, Sinni 15

Horik/Hurik Köyü⁵³⁶

Hane-i Zımmî Çerçi Seko, Sinni 40
Oğlu Seko, Sinni 3
Hane-i Toro'nun oğlu Bedo, Sinni 20
Karındaşı Karagöz, Sinni 12
Hane-i Boyacı Keyo, Sinni 40

Sosyân Köyü⁵³⁷

Hane-i Çulha Seko, Sinni 40
Oğlu Bedo, Sinni 10
Hane-i Bogo, Topal, Sinni 40

Alut Köyü⁵³⁸

Hane-i Nalbend Kesber, Sinni 55
Oğlu Bagdo, Sinni 25
Diğer oğlu Keyo, Sinni 20
Hane-i Kazancı Karagöz, Sinni 60
Oğlu Keyo, Sinni 12
Diğer oğlu Manco, Sinni 6
Hane-i Mahasi Haço, Sinni 70
Oğlu İvanes, Sinni 30
Diğer oğlu Kirkor, Sinni 25
Diğer oğlu Bozo, Sinni 15

Gigân Köyü⁵³⁹

Hane-i Seko'nun oğlu Metos, Çulha, Sinni 40
Oğlu Haço, Sinni 5

İzol Köylerinde Yaşayan Gayrimüslimler

Hemşik Köyü⁵⁴⁰

Hane-i Agob, Sinni 60
Oğlu Seko, Sinni 25
Hane-i Keyo, Sinni 50
Oğlu Edo, Sinni 30

b) Mazil Köyü⁵⁴¹

Hane-i Karagöz, Sinni 60
Hane-i Keyo, Sinni 30
Hane-i Seko, Sinni 30

Kâhta'da İkamet Eden Gayrimüslim Ahali⁵⁴²

Hane-i Keşiş Kesper, Sinni 50
Oğlu Nerso, Sinni 30
Torun[u] Barso, Sinni 5
Hane-i Kılıççı Keyo, Sinni 30
Oğlu Tenor, Sinni 6
Diğer oğlu Seko, Sinni 3
Hane-i Kalaycı Barsom, Sinni 45
Oğlu Keyo, Sinni 25
Diğer oğlu Kerbo, Sinni 18
Diğer oğlu Artin, Sinni 5
Hane-i Çulha İvanes, Sinni 30
Karındaşı Artin, Sinni 25
Hane-i Mentos oğlu Mentos, Çulha, Sinni 25
Karındaşı Seko, Sinni 20
Hane-i Kılıççı Keyo, Sinni 50
Oğlu Kerebed, Sinni 30, Çolak
Torun[u] Barso, Sinni 13
Hane-i Çulha Minas, Sinni 20

⁵³⁴ BOA, NFS.d., s. 108.

⁵³⁵ BOA, NFS.d., s. 108.

⁵³⁶ BOA, NFS.d., s. 108.

⁵³⁷ BOA, NFS.d., s. 108.

⁵³⁸ BOA, NFS.d., s. 108.

⁵³⁹ BOA, NFS.d., s. 108.

⁵⁴⁰ BOA, NFS.d., s. 109.

⁵⁴¹ BOA, NFS.d., s. 109.

⁵⁴² BOA, NFS.d., s. 109.

فردی طواری فیضی قراری بیوم

کرمزقاره صدر برد کجف شاهین اوباقی

۱۸۸۱
 ۱۸۸۲
 ۱۸۸۳
 ۱۸۸۴
 ۱۸۸۵
 ۱۸۸۶
 ۱۸۸۷
 ۱۸۸۸
 ۱۸۸۹
 ۱۸۹۰
 ۱۸۹۱
 ۱۸۹۲
 ۱۸۹۳
 ۱۸۹۴
 ۱۸۹۵
 ۱۸۹۶
 ۱۸۹۷
 ۱۸۹۸
 ۱۸۹۹
 ۱۹۰۰
 ۱۹۰۱
 ۱۹۰۲
 ۱۹۰۳
 ۱۹۰۴
 ۱۹۰۵
 ۱۹۰۶
 ۱۹۰۷
 ۱۹۰۸
 ۱۹۰۹
 ۱۹۱۰
 ۱۹۱۱
 ۱۹۱۲
 ۱۹۱۳
 ۱۹۱۴
 ۱۹۱۵
 ۱۹۱۶
 ۱۹۱۷
 ۱۹۱۸
 ۱۹۱۹
 ۱۹۲۰
 ۱۹۲۱
 ۱۹۲۲
 ۱۹۲۳
 ۱۹۲۴
 ۱۹۲۵
 ۱۹۲۶
 ۱۹۲۷
 ۱۹۲۸
 ۱۹۲۹
 ۱۹۳۰
 ۱۹۳۱
 ۱۹۳۲
 ۱۹۳۳
 ۱۹۳۴
 ۱۹۳۵
 ۱۹۳۶
 ۱۹۳۷
 ۱۹۳۸
 ۱۹۳۹
 ۱۹۴۰
 ۱۹۴۱
 ۱۹۴۲
 ۱۹۴۳
 ۱۹۴۴
 ۱۹۴۵
 ۱۹۴۶
 ۱۹۴۷
 ۱۹۴۸
 ۱۹۴۹
 ۱۹۵۰
 ۱۹۵۱
 ۱۹۵۲
 ۱۹۵۳
 ۱۹۵۴
 ۱۹۵۵
 ۱۹۵۶
 ۱۹۵۷
 ۱۹۵۸
 ۱۹۵۹
 ۱۹۶۰
 ۱۹۶۱
 ۱۹۶۲
 ۱۹۶۳
 ۱۹۶۴
 ۱۹۶۵
 ۱۹۶۶
 ۱۹۶۷
 ۱۹۶۸
 ۱۹۶۹
 ۱۹۷۰
 ۱۹۷۱
 ۱۹۷۲
 ۱۹۷۳
 ۱۹۷۴
 ۱۹۷۵
 ۱۹۷۶
 ۱۹۷۷
 ۱۹۷۸
 ۱۹۷۹
 ۱۹۸۰
 ۱۹۸۱
 ۱۹۸۲
 ۱۹۸۳
 ۱۹۸۴
 ۱۹۸۵
 ۱۹۸۶
 ۱۹۸۷
 ۱۹۸۸
 ۱۹۸۹
 ۱۹۹۰
 ۱۹۹۱
 ۱۹۹۲
 ۱۹۹۳
 ۱۹۹۴
 ۱۹۹۵
 ۱۹۹۶
 ۱۹۹۷
 ۱۹۹۸
 ۱۹۹۹
 ۲۰۰۰
 ۲۰۰۱
 ۲۰۰۲
 ۲۰۰۳
 ۲۰۰۴
 ۲۰۰۵
 ۲۰۰۶
 ۲۰۰۷
 ۲۰۰۸
 ۲۰۰۹
 ۲۰۱۰
 ۲۰۱۱
 ۲۰۱۲
 ۲۰۱۳
 ۲۰۱۴
 ۲۰۱۵
 ۲۰۱۶
 ۲۰۱۷
 ۲۰۱۸
 ۲۰۱۹
 ۲۰۲۰
 ۲۰۲۱
 ۲۰۲۲
 ۲۰۲۳
 ۲۰۲۴
 ۲۰۲۵
 ۲۰۲۶
 ۲۰۲۷
 ۲۰۲۸
 ۲۰۲۹
 ۲۰۳۰
 ۲۰۳۱
 ۲۰۳۲
 ۲۰۳۳
 ۲۰۳۴
 ۲۰۳۵
 ۲۰۳۶
 ۲۰۳۷
 ۲۰۳۸
 ۲۰۳۹
 ۲۰۴۰
 ۲۰۴۱
 ۲۰۴۲
 ۲۰۴۳
 ۲۰۴۴
 ۲۰۴۵
 ۲۰۴۶
 ۲۰۴۷
 ۲۰۴۸
 ۲۰۴۹
 ۲۰۵۰
 ۲۰۵۱
 ۲۰۵۲
 ۲۰۵۳
 ۲۰۵۴
 ۲۰۵۵
 ۲۰۵۶
 ۲۰۵۷
 ۲۰۵۸
 ۲۰۵۹
 ۲۰۶۰
 ۲۰۶۱
 ۲۰۶۲
 ۲۰۶۳
 ۲۰۶۴
 ۲۰۶۵
 ۲۰۶۶
 ۲۰۶۷
 ۲۰۶۸
 ۲۰۶۹
 ۲۰۷۰
 ۲۰۷۱
 ۲۰۷۲
 ۲۰۷۳
 ۲۰۷۴
 ۲۰۷۵
 ۲۰۷۶
 ۲۰۷۷
 ۲۰۷۸
 ۲۰۷۹
 ۲۰۸۰
 ۲۰۸۱
 ۲۰۸۲
 ۲۰۸۳
 ۲۰۸۴
 ۲۰۸۵
 ۲۰۸۶
 ۲۰۸۷
 ۲۰۸۸
 ۲۰۸۹
 ۲۰۹۰
 ۲۰۹۱
 ۲۰۹۲
 ۲۰۹۳
 ۲۰۹۴
 ۲۰۹۵
 ۲۰۹۶
 ۲۰۹۷
 ۲۰۹۸
 ۲۰۹۹
 ۲۱۰۰

۳

۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۴

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

از روز بیستم نهم ۱۰۰
 از روز بیستم نهم ۱۰۱
 از روز بیستم نهم ۱۰۲
 از روز بیستم نهم ۱۰۳
 از روز بیستم نهم ۱۰۴
 از روز بیستم نهم ۱۰۵
 از روز بیستم نهم ۱۰۶
 از روز بیستم نهم ۱۰۷
 از روز بیستم نهم ۱۰۸
 از روز بیستم نهم ۱۰۹
 از روز بیستم نهم ۱۱۰
 از روز بیستم نهم ۱۱۱
 از روز بیستم نهم ۱۱۲
 از روز بیستم نهم ۱۱۳
 از روز بیستم نهم ۱۱۴
 از روز بیستم نهم ۱۱۵
 از روز بیستم نهم ۱۱۶
 از روز بیستم نهم ۱۱۷
 از روز بیستم نهم ۱۱۸
 از روز بیستم نهم ۱۱۹
 از روز بیستم نهم ۱۲۰
 از روز بیستم نهم ۱۲۱
 از روز بیستم نهم ۱۲۲
 از روز بیستم نهم ۱۲۳
 از روز بیستم نهم ۱۲۴
 از روز بیستم نهم ۱۲۵
 از روز بیستم نهم ۱۲۶
 از روز بیستم نهم ۱۲۷
 از روز بیستم نهم ۱۲۸
 از روز بیستم نهم ۱۲۹
 از روز بیستم نهم ۱۳۰
 از روز بیستم نهم ۱۳۱
 از روز بیستم نهم ۱۳۲
 از روز بیستم نهم ۱۳۳
 از روز بیستم نهم ۱۳۴
 از روز بیستم نهم ۱۳۵
 از روز بیستم نهم ۱۳۶
 از روز بیستم نهم ۱۳۷
 از روز بیستم نهم ۱۳۸
 از روز بیستم نهم ۱۳۹
 از روز بیستم نهم ۱۴۰
 از روز بیستم نهم ۱۴۱
 از روز بیستم نهم ۱۴۲
 از روز بیستم نهم ۱۴۳
 از روز بیستم نهم ۱۴۴
 از روز بیستم نهم ۱۴۵
 از روز بیستم نهم ۱۴۶
 از روز بیستم نهم ۱۴۷
 از روز بیستم نهم ۱۴۸
 از روز بیستم نهم ۱۴۹
 از روز بیستم نهم ۱۵۰

93
 ۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰

۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰

۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰

ملکای عشق زرد تریکایون ابراهیم

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰

عبدالرحمن بن محمد
 السمرقانی
 عماد

۷۸۴۶
 ۶۶۶۶

افشاری در بخار ۶۰ با اسی کس ۳۵ دیگر اعلی برید ۶ طوره اعلی هورید ۶
افشاری در اکر بی ۳۵ اعلی با صم ۳۵ دیگر اعلی ارمو ۳۵ فخرورده اکر ۳۵ اعلی کرم ۳۰
افعلی فخرورده ۱۴ اعلی ارمو ۱۴ انسا در کما کما کشته ۹ طوره کشته ۶ اعلی فخرورده ۶
افعلی کرم ۳۰ دیگر اعلی فخرورده ۳۵ دیگر اعلی کرم ۱۸ اعلی ارمو ۱۸ اعلی کرم ۳۰
دیگر اعلی فخرورده ۶۰ دیگر اعلی فخرورده ۶۰ دیگر اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰
دیگر اعلی کرم ۳۵ اعلی ارمو ۳۵ دیگر اعلی ارمو ۳۵ اعلی کرم ۳۵
افعلی کرم ۱۵ اعلی ارمو ۱۵ فخرورده ارمو ۱۵ فخرورده کرم ۱۵
فخرورده اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰
افعلی کرم ۱۵ دیگر اعلی کرم ۱۵ فخرورده کرم ۱۵ فخرورده کرم ۱۵
افعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰
افعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰
فخرورده اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰
فخرورده اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰ اعلی کرم ۶۰

از بدلی قمره فرزند مویزه زعیاده

سینه چشمه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه مازنی

سینه کس
سینه کس
سینه کس

کافسه درونک از عهده زعیاده

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

زیر کمانی خازنه از عهده زعیاده

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

زیر صیانه از عهده زعیاده

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

سینه کس

سینه کس
سینه کس
سینه کس
سینه کس

